

Henry James
ARIPILE
PORUMBITEI

EDITURA UNIVERS

Coperta de MARIA DIMULESCU

The Wings of the Dove

by

HENRY JAMES

Charles E. Merrill Publishing Company

Toate drepturile asupra acestei versiuni sînt rezervate
Editurii UNIVERS

Henry James

ARIPILE
PORUMBIȚEI

În românește de
ILEANA GALEA

Editura Univers

București — 1979

Cartea întâi

Kate Croy îl aștepta pe tatăl ei, dar el întârziea neînchipuit de mult, astfel că în anumite clipe privindu-se în oglinda de deasupra căminului, își vedea chipul foarte palid și enervat, gândindu-se chiar să plece fără să-l mai întâlnească. Deși supărată, rămânea totuși ; se plimba prin odaie de la canapeaua ponosită la fotoliul tapițat într-o stofă lucioasă pe care dacă te așezai — îl încercase — îți dădea o senzație de lunecos și lipicios. Se uita la gravurile îngălbenite de pe pereți și la revista stingheră de anul trecut care, împreună cu lampa mică de sticlă colorată și cu milieul alb și îmbicsit, scoteau în evidență fața de masă purpurie ; din când în când zăbovea o clipă pe balconul mic spre care dădeau cele două uși cu geam. Străduța banală, văzută de acolo, nu te îndemna să dai uitării cămăruța banală ; te făcea să te gîndești mai ales că fațadele înguste și întunecate, mult prea scunde chiar și pentru partea din spate a caselor, sugerau asemenea interioare. Le aveai în minte în vreme ce stăteai în odaie, întocmai cum aveai în minte odaia — și sute asemenea ei — când te aflai pe stradă. De cîte ori se întorcea în cameră, renunțînd în nerăbdarea ei să-l mai aștepte, era profund răscolită, simțînd totodată aerul îmbicsit al lucrurilor, decepția înfrîngerii și a dezonoarei. De fapt, continua să aștepte, într-un fel pentru a nu mai adăuga rușinea fricii și a nereușitei individuale, personale, la celelalte rușini. Faptul de a se afla sub impresia străzii, a odăii, a feței de masă cu milieul din mijloc și a lămpii, îi dădea ușoara consolare că, cel puțin, nu se eschivează și nu minte. Situația era de-a dreptul gravă, fiindcă includea mai ales întrevederea pentru care se pregătise ; dar pentru ce venise ea oare, dacă nu pentru lucrul cel mai rău ? Încerca să fie tristă pentru ca să nu fie minioasă ; dar se minie fiindcă nu putea fi tristă. Și totuși unde sălășluia mizeria, o mizerie prea banală pentru ca să poată fi condamnată și prea însemnată cu creta de soartă ca un

„obiect“ la o licitație obișnuită, dacă nu în aceste semne nemiloase ale unor sentimente meschine și răsuflate ?

Viața tatălui și a surorii ei, chiar și a ei, viețile celor doi frați pe care îi pierduse — întreaga istorie a familiei lor, era ca o frază frumoasă, înzorzonată și voluminoasă, chiar muzicală să zicem, care la început se înșira în cuvinte, în note fără sens, iar apoi, rămînînd neisprăvită, nu mai existau nici cuvinte și nici note. De ce oare a fost pus în mișcare grupul acela de oameni într-o asemenea măsură și cu pretenția de a fi pregătit pentru o călătorie profitabilă, ca în cele din urmă să se prăbușească fără să fi suferit vreun accident, și să zacă fără motiv în colbul de la marginea drumului ? Răspunsul la aceste întrebări nu se găsea în Chirk Street, dar întrebările roiau acolo, iar oprirea repetată a fetei în fața oglinzii și a căminului ar fi putut reprezenta singura încercare de a scăpa de ele. Nu însemna oarecum o scăpare din acest „rău“ care o copleșea faptul de a descoperi din nou că era plăcută la vedere ? Își aținti privirile în oglinda fără luciu, prea mult într-adevăr pentru cineva care s-ar fi uitat doar la frumusețea sa. Își potrivi pălăria neagră cu pene dese ; își aranjă sub borurile ei podoaba părului întunecat ; își privi chipul frumos mai întâi din profil și apoi din față. Veșmintele negre scoteau în relief obrazul luminos și se armonizau cu păru-i întunecat. Afară, pe balcon, ochii păreau albaștri ; înăuntru, în oglindă, se vedeau aproape negri. Era frumoasă, dar frumusețea ei nu era scoasă în evidență prin diverse procedee și farduri — lucru cu influența aproape întotdeauna asupra impresiei pe care o producea ea. Impresia rămânea, dar în privința surselor ei nici o sumă n-ar fi putut alcătui totalul. Se remarcă prin statură fără a fi înaltă, avea grație fără să se miște, și prezență fără a fi trupeșă. Zveltă și simplă, adesea neuzită, atrăgea întotdeauna privirile, încîntîndu-le cu prisosință. Mai „elegantă“, adeseori cu accesorii mai puține decît alte femei, sau mai puțin elegantă dacă o cerea ocazia, și cu mai multe accesorii, ea însăși probabil că n-ar fi putut să explice acest dar pe care-l avea. Erau mistere de care prietenii ei își dădeau seama — acci prieteni care explicau totul prin inteligența ei, indiferent dacă ceilalți considerau aceasta drept cauza sau efectul farmecului ei.

Dacă vedea și altceva decât chipul ei frumos în oglinda învechită din locuința tatălui, s-ar fi putut să observe că ea personal nu participa, la urma urmelor, la acea prăbușire. Nu se socotea o ființă lipsită de valoare și nici hărăzită suferinței. Cel puțin ea nu era desemnată pentru lăcătașie. Nu se socotea încă învinsă, iar fraza întreruptă, chiar dacă ea însemna ultimul cuvânt, va dobîndi la sfîrșit totuși un înțeles. A existat o clipă cînd, deși ochii ei priveau tîntă, nu-și mai văzu chipul, căci o stăpînea gîndul cum ar fi putut îndrepta lucrurile dacă ar fi fost bărbat. Ar fi restabilit mai presus de orice numele — prețiosul nume la care ținea atîta și pentru care, deși tatăl ei îl înjosise, mai merita încă să se roage. Numele îi era de fapt și mai drag tocmai din pricina acelei răni sîngerînde. Dar ce altceva putea să facă o fată fără bani decât să-l lase să se piardă?

Cînd tatăl ei apărură în sfîrșit, ea deveni, ca de obicei, numaidecît conștientă de zădărnicia oricărui efort de a-l face răspunzător de ceva. El îi scrisese că era bolnav, prea bolnav ca să părăsească odaia și că trebuia s-o vadă fără înțuziere; și dacă fusese doar o viclenie, cum era și de așteptat, puțin îi păsa lui de unele ticluiri simple, necesare înșelătoriei. Voise desigur s-o vadă din răutate, prelinzînd însă că avea motive, dar și ea se pregătise în vederea unei discuții: acum însă o copleși din nou, datorită lipsei de considerație cu care se purta față de ea, vechea durere pe care o simțise sărmaru ei mamă, căci o atingere cît de ușoară din partea lui era imposibil să nu te înverșuneze. Nici o relație cu el nu putea să fie destul de trecătoare sau superficială ca să nu te jignească; și aceasta se întîmpla, în mod ciudat, nu pentru că el o dorea — simțind adesea, desigur și el că ar fi fost mai bine să nu fie așa — ei pentru că nu exista vreo greșală pe care el să n-o facă, sau vreo impresie că este neșuferit pe care să n-o întărească prin prezența lui. Ar fi putut s-o aștepte pe canapea, în salon, sau ar fi putut să stea în pat și s-o primească acolo. Îi părea bine că era cruțată de priveliștea unui „sanctuar”, deși aceasta i-ar fi amintit ceva mai puțin că el trăia din minciună. De aceea îi era silă de fiecă nouă înfrîmîntare; împărțea în jur minciuni, ca niște cărți de joc, din pachetul vechi și soles al jocului diplomației la care tre-

buia să participe împreună cu el. Inconvenientul — așa cum se întîmplă întotdeauna în asemenea cazuri — nu era că o indispucea tot ceea ce era fals, ci că îi scăpa ceea ce era adevărat. Poate că era bolnav, și era bine s-o știe, dar pentru aceasta nici o comunicare cu el nu putea să fie destul de sinceră. Putea chiar să moară, dar Kate se întreba, pe bună dreptate, pe temeiul cărei dovezi a lui va trebui într-o bună zi s-o creadă.

Acum nu cobora din camera lui, despre care ea știa că se află deasupra aceleia în care se găsea; fusese plecat de acasă deși, dacă l-ar fi întrebat, fie că ar fi negat, fie ar fi prezentat faptul ca o mărturie a stării lui grave. Ea însă încelase să-i mai pună întrebări; nu numai că în prezența lui enervarea zadarnică piercea, dar el avea o asemenea înfrîmîntare asupra tragicului, încît după o clipă nu mai rămînea nimic din el. Nu mai puțin supărător era faptul că avea aceeași înfrîmîntare asupra comicului: Kate era gata să creadă că aici ar fi putut găsi un punct de sprijin, pentru a rămîne atașată de el. Tatăl ei nu mai era amuzant — prea era inuman. Arătase mereu foarte bine, și arăta de fapt la fel și acum; dar de multă vreme, și cu fiecare ocazie, era ceva socotit cu totul firesc. Nimic nu putea dovedi mai bine decât situația prezentă că așa era. Arăta exact ca întotdeauna — fața trandafirie și părul argintiu, foarte drept și scrobit în ținută și îmbrăcăminte — și părea ultimul om din lume care să aibă vreo legătură cu lucruri neplăcute. Era în mod atît de tipic gentlemanul englez și omul norocos, așezat, normal. Văzut la o *table d'hôte* în străinătate, sugera doar un lucru: „Cît de perfecți îi produce Anglia!” Avea ochii blînzi și liniștiți și o voce care, cu toată plenitudinea ei senină, îi povestea parcă despre fericita situație de a nu fi fost niciodată nevoită să se răstească. Părea că viața îi ieșise în întîmpinare, făcuse o cotitură ca să se plimbe cu el, petrecîndu-și mîna pe sub brațul său și lăsîndu-l drăgăstoasă să alcăgă pasul. Cei care îl cunoșteau puțin spuneau: „Cum se mai îmbracă!” — cei care îl cunoșteau mai bine spuneau: „Cum de reușește?” Unda de umor din ochii fiicei sale trăda simțămîntul amuzant pe care i-l creă timp de o clipă, și anume că o „primea” într-o locuință sordidă. Imediat după ce el își făcu apariția, avu impresia că s-ar

fi găsit acasă la ea, și că el ar fi fost musafirul susceptibil. Ii provoca simțăminte ciudate, stăpînea vicleșuguri de nedescris, care dădeau o altă întorsătură lucrurilor : în acest fel venise întotdeauna s-o vadă pe mama ei, afla timp cît mama ei voise să-l vadă. Venea din locuri despre care ele adesea habar n-aveau, însă patrona revedința de la Ixham Gardens. Singura expresie a nerăbdării lui Kate a fost :

— Sint bucuroasă că te simți mult mai bine !

— Nu mă simt mult mai bine, draga mea — mă simt nespus de rău ; dovada e că m-am dus la farmacie — la tipul acela nesuferit din colț. Astfel era în stare domnul Croy să aprecieze mîna umilă care îi alina suferința. Iau o doctorie pe care mi-a preparat-o el. Tocmai de aceea am trimis după tine — ca să vezi în ce stare sint de fapt.

— O, tată, am încetat de mult să te văd altfel decît ești de fapt ! Cred că în sensul acesta am ajuns cu toții la expresia potrivită : „Ești frumos — *n'en parlons plus*. Ești frumos ca întotdeauna — arăți minunat.”

El observa în timpul acesta înfățișarea ei, cum ea știa prea bine că avea obiceiul să facă, recunoscînd, apreciînd, uneori dezaprobind ceea ce purta ea, dovedindu-și interesul pe care continua să i-l poarte. Se putea să nici nu se sinchisească ; dar ea știa totuși că era ființa din lume față de care era cel mai puțin indiferent. Se întreba adesea ce putea, în situația lui, să-i ofere mulțumire, și revenea de fiecare dată la aceeași concluzie. Îi mulțumea faptul că era frumoasă, că reprezenta, în felul ei, o valoare evidentă. Era la fel de clar însă că nu-l mulțumea cît de puțin, în condiții similare — în măsura în care erau similare — cealaltă fiică a lui. N-avea decît să fie frumoasă biata Marian, căci lui puțin îi păsa. Pricina, firește, era că oricît de frumoasă ar fi fost sora ei, fiind văduvă și aproape săracă și cu patru copii neastîmpărați, nu constituia o valoare evidentă. Ea îl întrebă apoi de cît timp locuia acolo, deși își dădea seama cît de puțin conta asta, cît de puțin avea de-a face probabil cu adevărul orice răspuns pe care i l-ar fi dat. Nu ascultă însă atentă răspunsul lui, adevărat sau neadevărat, preocupată fiind de ceea ce avea ea să-i spună. De fapt pentru asta îl așteptase — înălăturînd totodată bruma de resentiment ce-i mai

ramăsese față de permanenta lui impertinență ; rezultatul fiind că după un minut, dădu glas gîndului ei :

— Da — chiar și acum sint dispusă să merg cu dumneata. Nu știu ce ai fi dorit să-mi spui și, chiar de nu mi-ai fi scris, peste o zi sau două ai fi primit vești de la mine. S-au întîmplat unele lucruri și am așteptat doar ca atunci cînd te văd, să fiu pe deplin sigură. Sint acum pe deplin sigură. Voi merge cu dumneata.

Vorbele ei avură efect :

— Unde să mergi cu mine ?

— Oriunde. Am să stau cu dumneata. Chiar și aici.

Iși scoase mînușile, iar apoi ea și cum ar fi vrut să-și urmeze planul, luă loc.

Lionel Croy începu să se plimbe în felul său degajat — învîrtindu-se de colo-colo de parcă, în urma hotărîrii ei, ar fi fost în căutarea unui pretext să se retragă pe ne-simțite ; ea își dădu imediat seama că îi zădărniciise, așa zicînd, urzelile lui — nu voise ca ea să vină la el, și cu atît mai puțin să se stabilească acolo ; o chemase doar pentru a renunța la ea cu oarecare pompă și grandoare ; culmea fiind sacrificiul pe care el îl făcea pentru ea ca să fie liberă. Nu va exista nici o pompă și nici o grandoare, decît dacă ea voia să-l părăsească. Ideea lui fusese prin urmare s-o lase în voia ei cu toată noblețea ; nu se gîndise nicidecum s-o oprească. Ei însă nu-i păsa nici un pic de situația lui penibilă — dîndu-și seama totodată cît de puțin induioșată era. Îl văzuse de la început în atîtea ipostaze, încît acum putea să-l scu-tească fără nici o remușcare de extravaganta uncea noi. Totuși, simți tulburarea din glasul lui cînd îi zise :

— Vai, copila mea, n-am să fiu niciodată de acord !

— Atunci, ce ai de gînd să faci ?

— Chibzuiesc în fel și chip, zise Lionel Croy. Poți să-ți imaginezi cît mă gîndesc.

— Prin urmare nu te-ai gîndit, zise fiica lui, la ceea ce îți spun ? Adică la faptul că eu sint gata.

Stînd în fața ei, cu mîinile la spate și cu picioarele puțin depărtate, se legăna ușor dintr-o parte într-alta, înclinat spre ea, de parcă s-ar fi ridicat în virful picioarelor. Dădea impresia că chibzuiește cu seriozitate.

— Nu. Nu m-am gândit. N-am putut. N-am vrut.

Era un spectacol atât de respectabil, încât ea simți din nou, odată cu amintirea vechii lor disperări, a disperării de acasă, cât de puține lucruri exprima vreodată înfățișarea lui. Felul său de a fi plauzibil pricinuisese cea mai amarnică mîhnire mamei sale, acesta fiind, inevitabil, mult mai vizibil pentru oameni decît toate grozăviile — slavă Domnului că nu se cunoștea tot adevărul! — pe care le făcuse el. Fusesse, fără îndoială, în felul său, și datorită tipului pe care îl reprezenta, un soț alături de care era imposibil să nu poți trăi; un tip de soț care arunca o lumină atât de nefavorabilă asupra femeii care îl găsea nesuferit. Oare toate acestea n-o făcuseră pe Kate să-și dea seama că, în anumite privințe, nu va fi ușor să lase singur un părinte cu asemenea chip și asemenea maniere? Dar dacă erau multe lucruri pe care ea nu le cunoștea și nu-i trecuseră măcar prin minte vreodată, el îi dădu de înțeles în clipele acelea că știa foarte bine că provoacă astfel de dileme. Dacă recunoștea că înfățișarea fiicei sale mai mici constituia o valoare considerabilă, își apreciasse și mai exact de la bun început propria-i înfățișare. Minunea cea mare nu era că, avînd atîtea păcate, fizicul lui îl ajutase totuși; marca minune era că nu îl ajutase mai mult. Fără îndoială că îl ajuta într-o mare măsură tot timpul; răbdarea ei față de el dovedea cum îl ajuta chiar și acum. În următoarele clipe ea își dădu seama precis de poziția pe care avea s-o adopte tatăl ei.

— Îmi ceri într-adevăr să cred că așa te-ai hotărît?

Ea trebui să chibzuiască acum asupra atitudinii ei.

— Nu cred că mă interesează, tată, ce gîndești dumneata. Niciodată, de fapt nu mi-am închipuit că crezi ceva, după cum — își permise să adauge — nu-mi închipui nici că ești crezut. Nu te cunosc, tată, vezi bine.

— Și crezi că ai putea, în sfîrșit, să te lămurești?

— Ah, Doamne, nici gînd. Nu poate fi vorba de așa ceva. Dacă pînă acum nu te-am înțeles, n-am să te înțeleg niciodată, și nici n-are importanță. Mi s-a părut că aș putea trăi alături de dumneata, dar nu aș putea să te înțeleg. Habar n-am, firește, cum te descurci.

— Nu mă descurc, răspunse domnul Croy aproape vesel.

Fiica sa cuprinse din nou cu privirea odaia, și putea să pară ciudat că ochiul, deși atras de atât de puține lucruri, vedea totuși atât de mult. Vedea urîtenia — atât de clară și de palpabilă, încît era oarecum încurajatoare. Era un mediu, un decor, și în acest sens, la urma urmelor, un semn îngrozitor al vieții; astfel că răspunsul ei dobîndi o anume semnificație:

— A, te rog, să mă scuzi, dar mi se pare că înflorești.

— Vrei din nou să-mi reproșezi, întrebă el amabil, că nu m-am prăpădit încă?

Ea consideră că întrebarea nu avea nevoie de răspuns; venise acolo ca să vorbească de lucruri reale.

— Știi de unde au provenit, cunoscînd testamentul mamei, toate necazurile noastre. Avea și mai puțin de lăsat decît credea că are. Nici nu știm cum am trăit. Totul se ridică la nu mai mult de două sute pe an pentru Marian, și două sute pentru mine, din care însă îi cedez o sută ei.

— Vai, ce ființă slabă! suspină tatăl cu bunăvoință.

— Pentru mine și dumneata la un loc, continuă ea, cealaltă sută ar conta cît de cît.

— Și restul, de unde?

— Dumneata nu poți să contribui cu nimic?

El îi aruncă o privire, apoi vîrîndu-și mîinile în buzunare se depărtă și rămase o vreme la fereastră pe care fiica lui o lăsase deschisă. Ea nu mai zise nimic — îl trimisese acolo cu întrebarea ei, iar tăcerea dură un minut, întreruptă de strigătul îmbietor al unui vînzător de fructe, ce răzbătea înăuntru împreună cu aerul blind de martie și cu strălucirea sfioasă a soarelui, înfiorător de nepotrivite cu odaia, precum și cu freamătul firav și obișnuit din Chirk Street. Nu peste mult el se apropie, ca și cum întrebarea ei n-ar mai fi existat.

— Nu pricep ce te-a apucat, așa, deodată.

— Credeam că poate ai să ghicești. Să-ți spun, totuși. Mătușa Maud mi-a făcut o propunere. Dar mi-a pus și o condiție. Vrea să mă țină la ea.

— Și ce-ar mai putea ea să dorească, care?

— A, nu știu — multe lucruri. Nu sînt o achiziție atât de prețioasă, explică fata pe un ton cam sec. Nimeni altcineva nu mi-a mai făcut asemenea propunere.

Căutînd întotdeauna să aibă aerul cuvenit, tatăl ei părea acum mai mult surprins decît curios.

— Nimeni alteineva ?

Vorbea de parcă ar fi fost o situație incredibilă pentru fiica lui Lionel Croy ; de parcă o asemenea afirmație nu concorda, chiar în cazul unei intimități filiale, cu spiritul ei superior și situația ei în general.

— Nu, vreau să spun nu rudele bogate. Este deosebit de bună cu mine, dar a sosit timpul, spunea ea, să ajungem la o înțelegere.

Domnul Croy se declară intru totul de acord.

— Bineînțeles că a sosit timpul și pot prea bine să-mi imaginez ce urmărește.

— Ești foarte sigur ?

— Absolut. Vrea să spună că se va îngriji de viitorul tău cu generozitate, dacă vei întrerupe toate relațiile cu mine. Vorbești de condiția ei. Aceasta e, desigur, condiția ei.

— Ei bine, zise Kate, faptul acesta m-a întăritat. Și de aceea am venit la dumneata.

El arătă printr-un gest cît de bine pricepuse ; după care, în cîteva secunde, răsuci foarte dibaci problema.

— Chiar mă crezi într-o situație care să justifice venirea ta aici ?

Ea așteptă o clipă, apoi răspunde răsecat :

— Da.

— În cazul acesta, ești o neroadă cum n-aș fi crezut.

— Cum așa ? Trăiești. Prosperi. Înflorești.

— Ah, cum m-ați urît întotdeauna ! murmură el, privind din nou visător pe fereastră.

— Nimeni n-ar putea să fie mai puțin doar o amintire îndrăgită, declară ea de parcă nu l-ar fi auzit. Ești cea mai reală persoană din cîte cunosc. Am spus tocmai că ești frumos. Știi, mi se pare că ești — în felul dumitale — mult mai sigur pe situație decît mine. Să nu-mi spui deci că-i îngrozitor să ne lăsăm acum influențați de faptul că sîntem tată și fiică. Mă gîndeam că ar trebui să aibă efect asupra fiecăruia dintre noi. Nu înțeleg deloc, cum îți spuneam, continuă ea, viața dumitale ; dar oricum ar fi, sînt dispusă s-o accept. Iar în ce mă privește, voi face tot ce voi putea pentru dumneata.

— Înțeleg, spuse Lionel Croy. Iar apoi, pe un ton cît se poate de serios, urmă : Dar ce poți, în fond, să faci ? Și cum ea nu știu ce să-i răspundă, interpretă cum voi tăcerea ei. Foți să-ți imaginezi că, dintr-o pornire nobilă, renunți la mătușă-ta pentru mine ; dar la ce mi-ar folosi mie, aș vrea să știu, avîntul tău nobil ? Deoarece ea tot nu răspundea, își continuă ideea : Nu sîntem alăt de bogăți în momentul de față — să nu uiti, te rog — încît să ne permitem să nu apucăm mina care ni se întinde. Îmi place, draga mea, cînd vorbești de „renunțare” ! Nu renunți la lingură, cînd ajungi să trăiești numai cu supă. Iar lingura ta, vreau să spun mătușa ta, gîndește-te bine, este și a mea.

Ea se ridică, de parcă ar fi simțit acum finalul strădăniilor ei, ar fi simțit zădărnicia și sila ce i-o inspirau multe lucruri și se întoarse la sărmana oglinjoară cu care stătuse la sfat mai înainte. Din nou își potrivea pălăria, ceea ce provocă din partea tatălui ei o altă remarcă, în care nerăbdarea era înlocuită cu o nostimă izbucnire apreciativă :

— A, ești foarte bine ! Nu-ți mai încurca viața din cauza mea !

Fiica lui se întoarse spre el.

— Condiția pe care o pune mătușa Maud este să nu am absolut nimic de-a face cu dumneata ; să nu te mai văd niciodată, să nu-ți vorbesc, să nu-ți scriu, să nu mă apropiu de dumneata sau să-ți dau vreun semn de viață, să nu mai am nici un fel de legătură cu dumneata. Îmi cere să încetezi cu desăvîrșire să mai exiști pentru mine.

El dăduse întotdeauna impresia — era unul din semnele acelu element „indescriptibil” din ființa lui — că umblă în virful picioarelor, cu voioșie parcă, în prezența jignirii. Nimic însă nu era mai uimitor decît să vezi ceea ce socotea el uneori drept jignire, în afară doar de ceea ce uneori nu voia să considere că ar fi. În orice caz, umbla acum pe virful picioarelor.

— O pretenție foarte fircască din partea mătușii tale Maud, draga mea — n-am ce zice ! Auzindu-l, deși înțelese unele lucruri, ea rămase tăcută la început, fiindcă îi era oarecum lehamite, așa încît el avu timp să continue : Prin urmare, aceasta e condiția ei. Dar care sînt promisiunile ? La ce se angajează ? Încearcă să tragi și tu itele !

— Adică s-o fac să înțeleagă, răspunse Kate după o clipă, cît îți sînt de atașată ?

— Ei bine, cît de crud și de jignitor este legămintul pe care trebuie să-l semnezi. Nu prea sînt eu acel tată bătrîn la care să nu poți renunța cu nici un preț. Dar nu sînt, la urma urmelor, nici chiar tăticul bătrîn care să nu aibă și el un folos din această renunțare.

— Intenția ei este, zise Kate aproape veselă acum, cu eu să primesc foarte mult.

El vorbi cu inevitabila-i amabilitate :

— Dar a spus și ce anume ?

Fata se angajă în joc :

— Mai mult sau mai puțin, cred. Dar multe sînt lucrurile pe care aș putea să le consider firești --- lucruri pe care femeile și le pot face una altele și pe care dumneata nu le-ai înțelege.

— Nimic nu înțeleg mai bine decît lucrurile pe care n-ar trebui să le pricep. Dar vezi tu, vreau să-ți trezesc conștiința asupra ocaziei admirabile pe care o ai ; și să te fac să pricepi că pentru asta, la urma urmelor, fir-ar să fie --- mic trebuie să-mi mulțumești.

— Mărturisesc, observă Kate, că nu văd ce are „conștiința” mea de-a face cu toate astea.

— Dacă e așa, fată dragă, ar trebui pur și simplu să-ți fie rușine. Știi ce dovediți, cu toții, voi oameni fără suflet și găunoși ? Pusese întrebarea pe un ton încîntător, de subită înflăcărare spirituală. Moralitatea deplorabil de superficială a epocii. S-a zis cu sentimentul de familie în viața noastră vulgarizată și brutală. Pe vremuri un om ca mine --- vreau să zic un părinte ca mine --- ar fi fost pentru fiica lui o valoare deosebită ; ceea ce se numește în lumea afacerilor, mi se pare, un „bun”. Și continuă volubil să-și lămurească ideea : Nu mă refer doar la ceea ce ai putea, nutrind sentimentele cuvenite, să faci pentru mine, ci la ceea ce ai putea --- și aceasta e șansa ta --- să faci cu ajutorul meu. Dar s-ar putea ca totul să se reducă, în fond, zise el în clipa următoare imperturbabil, cam la același lucru. Datoria ta, precum și șansa ta, dacă ești în stare s-o întrezărești, constau în a te folosi de mine. Dovedește-ți sentimentul de familie, înțelegînd la ce sînt bun. Dacă l-ai avea, așa cum îl am eu, ai vedea că sînt încă bun --- ei

da, pentru o mulțime de lucruri. De fapt, draga mea, încheie domnul Croy, de la mine ai putea avea o trăsură cu patru cai.

Oprirea, sau mai degrabă punctul său culminant, nu-și făcu tocmai efectul, din pricina grabei inoportune a gîndului său. Își aminti ceva ce îi spusese fiica lui.

— Ai stabilit să cedezi jumătate din mica ta moștenire ?

Șovăiala ei se schimbă într-un rîsct.

— Nu, n-am stabilit nimic.

— Dar ai de gînd, practic, s-o lași pe Marian s-o înhațe ? Stăteau față în față, dar ea refuză cu atîta hotărîre să răspundă provocării lui, încît el trebui să continue : Ai de gînd să-i oferi trei sute pe an, în plus față de ceea ce i-a lăsat soțul ei ? Asta este, se minună cu glas tare precursorul îndepărtat al unei asemenea frivolități, moralitatea ta ?

Kate găsi lesne răspunsul :

— Te gîndești că s-ar cuveni să-ți ofer dumitale totul ? Cuvîntul „totul” îl surprinse, evident, într-atîta, încît determină și tonul răspunsului său :

— Nici vorbă. Cum poți să întrebi una ca asta, cînd refuz ceea ce-mi spui că ai venit să-mi oferi ? Înțelege intenția mea cum vrei : cred că m-am exprimat destul de clar ; dacă-ți place bine, dacă nu, nu. Este singura idee pe care o am, și pe ea mizez. Nu umblu, trebuie să adaug, cu ascunzișuri. Este, pe scurt, concepția mea asupra datoriei tale.

Zîmbetul obosit al fetei urmări cuvîntul de parcă ar fi devenit în mod grotesc vizibil.

— Ești neîntrecut în asemenea probleme ! Trebuie să fie clar însă, continuă ea, că dacă voi cădea la o înțelegere cu mătușa Maud, am s-o respect, pe cuvîntul meu de onoare, întocmai.

— Sigur că da, scumpa mea ! Tocmai la onoarea ta apelez. Singura cale de a face jocul acesta este să-l joci. Mătușa ta va face extrem de multe pentru tine.

— Vrei să spui, în privința căsătoriei ?

— Se înțelege. Are să te mărite bine.

— Iar apoi ? întrebă Kate, în timp ce el șovăia.

— Iar apoi --- ei bine, am să stau de vorbă cu tine. Voi relua relațiile.

Ea căută cu privirea în jur și își luă umbrela.

— Fiindcă nu există pe lume cineva de care să te temi mai mult decât de ea ? Soțul meu, dacă am să mă mărit, va fi în cel mai rău caz mai puțin înfricoșător ? Dacă asta vrei să spui, poate că ai dreptate. Dar nu depinde puțin și de ceea ce înțelegi când spui că trebuie să găsească un soț potrivit ? Totuși, adăugă Kate în timp ce potrivea volanul umbreluței, nu prea cred că ai vrea ca el să te convingă să stai la noi.

— Nici pomeneală — deloc, spuse el cu tonul unui căruia nu-i displaceau nici frica și nici speranța de care era învinuit ; răspunse de fapt ambelor învinuiri cu un fel de ușurare intelectuală : Las situația ta cu totul pe seama mătușii. Ți accept cu ochii închiși punctul de vedere ; accept cu toată încrederea orice bărbat pe care ți-l alege. Dacă pentru ea va fi destul de bun — șnoabă imensă cum este — și pentru mine va fi destul de bun ; și chiar în ciuda faptului că va alege, desigur, un om care se va purta urât cu mine. Nu mă interesează decât să faci ceea ce dorește ea. N-ar trebui să fii chiar atât de îngrozitor de săracă, dragă, declară domnul Croy, dacă ar depinde de mine.

— Ei atunci, la revedere, tată, zise fata, după ce chibzui o clipă și apoi renunță să mai discute. Bineînțeles că s-ar putea să treacă mult timp până ce ne vom revedea.

Atunci tatăl ei avu una din cele mai minunate inspirații :

— Dar, zău așa, de ce n-ar fi pentru totdeauna ? Cel puțin ai putea să recunoști că eu nu fac lucrurile — că nu le-am făcut niciodată pe jumătate, că dacă îți spun că am să dispar, nu e decât să mă ștergi din viața ta, definitiv și irevocabil.

Ea își întoarse spre el chipul frumos și senin, privindu-l atât de îndelung, încât ar fi putut să fie pentru ultima oară.

— Nu știu cum ești.

— Nici eu nu știu, dragă. Mi-am petrecut viața încercând în zadar să descopăr. Ca nimeni altul — cu atât mai rău. Dacă am fi fost mulți și ne-am fi descoperit unul pe celălalt, cine știe ce am fi făcut ? Dar n-are importanță, acum. La revedere, draga mea.

Nu părea prea sigur dacă ea se aștepta din partea lui la un sărut, dar nu se simți totuși stinjenit de această nesiguranță.

Ea întârzie încă o clipă, ca să clarifice situația.

— Mi-ar părea bine dacă ar fi cineva aici, pentru orice eventualitate, ca să vadă că ți-am adus la cunoștință că sînt gata să vin.

— Ai vrea, întrebă tatăl, s-o chem pe proprietăreașă ?

— Poate că nu mă crezi, continuă ea, dar am venit într-adevăr în speranța că ai găsit o soluție. Oricum, regret foarte mult că te las bolnav.

Auzind aceasta, el se îndepărtă, și, ca mai înainte, se refugie lângă fereastră, cu privirea ațintită spre stradă.

— Îți spun, din păcate fără martori, adăugă ea peste o clipă, că n-ar fi nevoie decât să rostești un singur cuvînt. Era și acum întors cu spatele spre ea.

— Dacă nu ți se pare că l-am și rostit, înseamnă că ne-am irosit timpul.

— Am să procedez în ceea ce te privește exact cum dorește mătușa. Ea dorește să aleg. Foarte bine, voi alege. Am să mă spal pe mâini de ea pentru dumneala.

În sfîrșit, el păru să se trezească.

— Știi că-mi vine rău cînd te aud ? Eu am încercat să vorbesc limpede și nu e cinstit din partea ta.

Dar ea nu luă în seamă remarcă aceasta. Era prea vizibil sinceră.

— Tată !

— Nu înțeleg ce e cu tine, zise el, și dacă nu poți să-ți revii — pe cuvîntul meu — am să te învăț eu minte. Te urc într-o trăsură și te depun frumos în Lancaster Gate.

Ea era într-adevăr dusă pe gânduri, departe.

— Tată !

Era prea mult, și el se răsti :

— Ei ?

— Oricît ți s-ar părea de ciudat că o spun, dar poți să-mi faci un bine și să-mi dai o mîină de ajutor.

— Păi nu tocmai asta încerc să te conving ?

— Da, răspunse ea cu răbdare, însă într-un fel greșit. Sînt absolut cînstită în ceea ce spun, și știu ce vorbesc. Înainte cu o lună n-aș fi crezut în ceea ce s-ar numi ajutor

sau sprijin din partea dumatăle. Dar lucrurile s-au schimbat — asta s-a întâmplat ; întâmpin o nouă dificultate. Dar chiar și acum nu e vorba să te rog să „faci” ceva. E doar vorba să nu mă alungi — plecând din viața mea. Ar trebui doar să spui : „Bine, atunci, dacă asta dorești, vom rămâne unul alături de celălalt. N-o să ne batem capul dinainte cum și unde ; vom fi încrezători și vom găsi o soluție”. Asta e tot — ar fi binele pe care mi l-ai face. Te-aș avea, și ar fi în folosul meu. Înțelegi ?

El nu înțelegea, dar nu din pricină că nu se uita la ea cu toată atenția.

— Problema ta e că ești îndrăgostită și mătușă-ta o știe, dar din motive, sînt sigur, absolut întemeiate, detestă persoana și se împotrivesc. Și pe bună dreptate ! În chestiunea asta am toată încrederea în ea. Și-acum, pleacă.

Deși nu vorbea cu minie — mai degrabă cu o înfinată tristețe — în fond o dădea afară. Înainte ca ea să-și dea bine seama, el, ca o expresie a sentimentelor sale, deschisese ușa camerei. Îi mai rămăsese, la drept vorbind, în profunzimea lui dezaprobare, o generoasă compasiune.

— Îmi pare rău pentru ea, femeie înșelată cum este, dacă își pune speranța în tine.

Kate stătu o clipă în ușa.

— Nu pe ea o compătimesc cel mai mult, căci deși poate ea se înșală în multe privințe, nu este persoana care se înșală cel mai amarnic. Vreau să spun, explică ea, în cazul că își pune speranțe în mine.

Lui i se păru că ea voia să-i dea de înțeles cu totul altceva.

— Atunci, înșeli două persoane, pe doamna Lowder și încă pe cineva ?

— N-am asemenea intenții — cel puțin față de doamna Lowder. Dacă nu mă sprijini — părea că-și vorbește singură — faptul are măcar meritul de a simplifica lucrurile. Merg pe drumul meu, așa cum cred eu că e bine.

— Drumul tău va fi deci să te măriți cu vreun ne-
trebnie fără o lețeaie ?

— Vrei să știi prea multe, observă ea, pentru puținul pe care-l oferi.

Remarca îl făcu să se oprească din nou în fața ei, cu sentimentul că nu trebuia s-o constrângă ; se uită urît la ea, deși aceasta era demult limita reală a puterii lui de a obiecta.

— Dacă ești destul de rea ca să-ți atragi disprețul mătușii, ești tot atât de rea ca să stai de vorbă cu tine. Ce altceva, decît că ți-e gîndul la o persoană cu desăvîrșire nepotrivită, înseamnă declarațiile pe care le-ai făcut ? Cine este totuși ticălosul acela sărăntoc ? întrebă el văzînd că nu-i răspundea.

Cînd veni, răspunsul ei sună rece, dar hotărît :

— Este cu totul dispus să te accepte așa cum ești. De fapt, nu vrea decît să fie bun cu dumneata.

— Atunci, cu siguranță că e un măgar ! Și cum oare te poți gîndi că se va înțelege cu mine, continuă tatăl ei, de vreme ce e sărac și nesuferit ? Există măgari și măgari — buni și răi — dar parecă ai căutat să ți-l alegi pe cel rău. Mătușă-ta îl cunoaște, din fericire ; am încredere absolută, cum îți spuncam, în judecata ei cînd e vorba de d-alde ăștia ; și îți spun o dată pentru totdeauna că nu vreau să știu de cineva care ei nu-i convine. Și adăugă : Dacă ai de gînd să ne înfrunți pe amîndoi, atunci...

— Atunci ce, tată ?

— Atunci, scumpa mea copilă, socot că — deși ai bunătațe să crezi că am ajuns ca vai de lume — aș mai avea puterea totuși să te fac să regreti.

Ea se opri gravă, dar aparent nu pentru a cîntări primejdia.

— Dacă n-aș face-o, n-ar fi pentru că mi-e teamă de dumneata, să știi.

— A, dacă n-o faci, răspunse el, n-ai decît să fii ei vrei de curajoasă !

— Va să zică, nu poți face absolut nimic pentru mine ? El îi arătă, de data asta cum nu se poate mai clar — arădînd în fața ei, pe palier, în vîrfurile scării întortocheate și în mirosul ciudat de care parecă nu mai puteau scăpa — că de zadarnică era rugămîntea ei.

— Mi-am făcut întotdeauna datoria și nimic mai mult ; ți-am dat sfatul cel mai bun și cel mai limpede. Și, în sfîrșit, ieși la iveală faptul care îl scotea din sărite : Dacă ești nemulțumită, poți să te duci la Marian să te consoleze.

Nu putea să-i ierte că împărțea cu Marian mica ei parte din moștenirea pe care mama lor le-o lăsase. Ar fi trebuit s-o împartă cu el.

II

Ea plecase la doamna Lowder după moartea mamei — plecase cu un efort atât de mare și de dureros, încât doar aducându-și aminte își dădea seama de drumul lung pe care îl parcursese de atunci. Nu putuse să facă nimic altceva — nu existase nici un ban în cealaltă casă, nimic în afară de chitanțe neplătite, care se strîngeau în timp ce mama ei era pe patul de moarte, și de avertismentul că nu avea de unde să primească vreun ban, deoarece totul făcea parte din „moștenire”. Cum se va evalua moștenirea apărută în cel mai bun caz ca un mister absolut înspăimîntător : se dovedise a fi de fapt un rest, ceva mai mare decît se temuse ca timp de cîteva săptămîni împreună cu Marian că va fi : dar la început simțise cu durere că moștenirea era urmărită cu interes, spre profitul lui Marian și al copiilor ei. Doamne, dar ce puteau să-și închipuie că va face ea cu această moștenire ? Adevărul era că ea nu dorea decît să renunțe — să lase la o parte propriul ei interes, ceea ce fără îndoială ar fi și făcut, dacă n-ar fi fost intervenția categorică a mătușii Maud. Intervenția mătușii Maud fusese foarte categorică, iar cealaltă problemă, problema principală, era că moștenirea trebuia fie acceptată în întregime, fie respinsă cu totul. La sfîrșitul iernii, totuși, n-ar fi putut să spună ce poziție se hotărîse să adopte. Nu era pentru prima oară că se vedea obligată să încuviințeze cu ironie înăbușită interpretarea pe care alte persoane o dădeau atitudinii ei. Adesea sfîrșea prin a accepta — părea că numai astfel se putea trăi — versiunea care le convenea lor.

Casa înaltă, luxoasă, solidă, din Lancaster Gate, de cealaltă parte a parcului, și aleile din South Kensington îi apăruseră în copilărie și adolescență drept limita cea mai îndepărtată a lumii ei noi și nebuloase. Era mai îndepărtată și mai de neînchipuit decît orice realitate din cercul relativ compact în care se învîrtea și i se părea, printr-o

restricție impusă de timpuriu, că nu se poate ajunge acolo decît pe căi lungi, drepte și deprimante, care continuau să se lungească și să se îndrepte, cîtă vreme aproape totul în viață se întîmpla. În cel mai rău caz, fie în jurul lui Cromwell Road, fie mai departe, prin părțile mai apropiate de Kensington Gardens. Doamna Lowder era singura ei mătușă „adevărată”, nu soția unui unchi, și fusese deci, atât odinioară cît și atunci cînd se abătu asupra lor marca nenorocire, singura persoană potrivită să facă față situației ; însă sentimentul tinerei fete se întemeia pe impresia, cultivată ani în șir, că răspunsul acesta, în intervalul de timp menționat, nu fusese așa cum se cuvenea să fie. Principalul serviciu făcut de această rudă tinerilor Croy — în afară de faptul că ea stabilea măsura fixă a însemnătății lor sociale — li s-a părut că a fost de a-i ajuta să priceapă la care anume lucruri nu trebuiau să se aștepte. Cînd Kate a ajuns să judece situația pe temeiul unor constatări — nu-și dădu seama cum ar fi putut mătușa Maud să fie altfel — înțelese mai degrabă cum ar fi putut alte multe lucruri să fie altfel : își dădu însă seama că, de-ar fi trebuit cu toții să trăiască în pustiul din *ultima Thule*, tot n-ar fi avut încotro. Părea limpede însă că dacă doamnei Lowder îi displaceau, nu-i displaceau totuși atât de mult cum își închipuiau ei. În orice caz, cu scopul de a arăta cum lupta ea împotriva acestei aversiuni, venea uneori să-i vadă, îi invita periodic la ea acasă, pe scurt, îi trata în așa fel încît să-i dea surorii ei cît mai multe motive să se simtă jignită. Sora ei — biata doamnă Croy — o judecase întoldeauna, după cum știa fata, cu ranchiună și cultivase, la Marian, la băieți și la ea însăși ideea unei anumite atitudini față de mătușa lor, iar ei se priveau cu groază așteptînd rezultatele. Atitudinea aceasta însemna s-o facă pe mătușa Maud să înțeleagă clar, cu aceeași regularitate ca și invitațiile ei, că ei aveau — slavă Domnului ! — din ce să trăiască. Dar motivul atitudinii lor — și de asta Kate și-a dat seama mai tîrziu — era tocmai faptul că ea nu le oferea suficient. Puținul pe care îl dăruia trebuia acceptat cu proteste, dar nu pentru că în realitate ar fi fost excesiv. Îi jignea — aceasta era durerea — fiindcă nu le ajungea.

Numărul lucrurilor noi pe care tinăra noastră le contempla de la ferestra înaltă din sud ce dădea spre parc — numărul acesta era atât de mare (deși unele nu erau decât modificate sau, cum s-ar spune, renovate), încât acum viața îi apărea de la o răplămină la alta tot mai mult ca fața unui stâin frapant și distinct. Ajunsese la o vîrstă matură — căci avea într-adevăr impresia că la douăzeci și cinci de ani era tîrziu pentru a-și schimba opiniile; și o stăpînea un ușor regret că nu-și dăduse seama mai devreme. Lumea era alta — indiferent dacă în bine sau în rău — decât cea din lecturile ei elementare și îi creea sentimentul unui trecut irosit. De-ar fi știut mai demult, ar fi fost mai pregătită să-i facă față. În orice caz, în fiecare zi făcea cîte o descoperire — ba despre sine, ba despre alte persoane. Două dintre acestea — cîte una din fiecare categorie — o frământau, pe rînd, în mod deosebit. Înțelese, așa cum nu înțelesese niciodată, cît de mult însemnau pentru ea lucrurile materiale. Vedeă, și roșea văzînd, că dacă în contrast cu unele aspecte vechi ale ei viața i se părea acum ca o rochie „transformată” cu succes, era totmai din cauza ornamentelor și dantelei, nefiind vorba decât de panglici și mătase și catifea. Asemenea lucruri erau izvorul unei teribile incintări pentru ea. Îi plăcea locuința minunată pe care i-o pusese la dispoziție mătușa Maud, îi plăcea mai mult decât îi plăcuse vreodată ceva, și bănuiala ei despre părerea mătușii asupra acestui adevăr o stînjea cît se poate de mult. Ruda ei era extraordinară și ea nu-i recunoscuse niciodată meritele. Această bunăstare îi vorbea de ea, de dimineața pînă seara; dar mătușa ei era o persoană în fața căreia, cunoscînd-o mai bine, nu puteai decât — cu toate că pare ciudat — să mori de frică.

A doua mare descoperire a fetei a fost că, departe de a fi pentru doamna Lowder un subiect de mică importanță, casa întunecată din Lexham Gardens o obsedase nopți și zile de-a rîndul. Kate își petrecuse în timpul iernii ceasuri întregi de observație nu mai puțin pătrunzătoare fiindcă le petrecuse singură; evenimentele recente, ce justificau doliul ei, îi asigurau o anumită izolare, și totmai în această izolare acționa mai ales influența aceleia în casa căreia trăia. Avîndu-și camerele departe, la parter, mătușa Maud era totuși o prezență din pricina căreia o ne-

poată sensibilă se putea simți extrem de apăsată. Își dădea seama acum, nepoata sensibilă, că fusese remarcată încă de multă vreme. Știa mai multe lucruri decât ți-ar fi putut spune, șezînd lingă focul de la etaj, într-o lungă și întunecată după-amiază de decembrie. Știa atât de multe, încît tocmăi aceasta o îndemna să rămînă acolo, făcînd-o uneori să se plimbe fără țintă între mica sofa tapisată cu mătase, așezată în fața focului, și harta mare, cenușie a Middlessex-ului, întinsă sub ochii ei. A coborî, a-și părăsi refugiul, însemna a ieși în întîmpinarea unora dintre descoperirile ei, a trebui să le înfrunte sau a fugi din fața lor: cîtă vreme, la mare înălțime, ele se auzeau doar ca duduitul unui asediu îndepărtat în citadela bine aprovizionată. Aproape că ajunseseră să-i placă, în aceste săptămîni, evenimentele care produseseră neliniștea și încordarea ei: pierderea mamei, decăderea tatălui, jena financiară a surorii, confirmarea perspectivelor modeste, faptul cert, mai ales, de a trebui să admită că, dacă se va comporta într-un fel pe care îl socotea corect — dacă va face ceea ce un bine altora — ea însăși va rămîne complet fără mijloc. Susținea că avea dreptul la tristețe și liniște; le cultiva pentru puterea lor de a îndepărta totul. Ceea ce se îndepărta era mai ales problema unei renunțări — deși acum n-ar fi putut spune la ce; o renunțare la absolut tot — astfel i se părea în unele clipe — în favoarea personalității amenințătoare a mătușii Maud. Totmai prin personalitatea ei era mătușa Maud extraordinară, iar complicitatea acestei personalități se întrezărea amenințătoare, deoarece în aerul dens, ceșos al existenței ei orînduite, unele aspecte apăreau fără îndoială exagerate, iar altele evident nebuloase. Ele reprezentau, în orice caz, deopotrivă nebulosul și distinctul, o voință puternică și o mîră autentică. Kate își dădea foarte bine seama că putea fie devorată și că era asemenea unui ied înspăimîntat, ținut departe o zi sau două pînă ce îi venea rîndul, dar care mai devreme sau mai tîrziu urma să fie azvîrlit în cușca leonică.

Cușca era camera mătușii Maud, biroul ei, casieria ei, cîmpul ei de luptă, pe scurt scena specifică a existenței ei, situată la parter, deschizîndu-se din holul principal și pîrîndu-se tinerei noastre, la ieșire și la intrare, ca

un corp de gardă sau ca o barieră vamală. Leoaica aștepta — iedul, cel puțin, avea această impresie ; era conștientă că în vecinătatea ei exista o bucătică pe care avea motive s-o bănuiască fragedă. Între timp, ea putea să fie o preafrumoasă leoaică pentru spectacol, o figură extraordinară într-o cușcă sau oriunde ; maestuoasă, magnifică, viu colorată, toată numai strălucire, în veșnicul satin, cu trompete lucitoare și nestemate scînteietoare, cu scîlpirile ochilor de agat și luciul părului ca pana corbului, precum și cu tenul ca un porțelan bine păstrat care — ea și cum pielea ar fi fost prea întinsă — se observa mai ales la curburile și colțurile feței. Nepoata avea un anume secret pentru ea — îl păstra în taină : gîndindu-se la ea cu nestăvilită fantezie, ea fiind oarecum tipic insulară, o numea în sine Britannia din Piață — Britannia negreșit, dar cu un creion la ureche, și simțea că nu va fi fericită pînă cînd nu va putea adăuga cîndva armurii un coif, un scut, un trident și un registru de contabilitate. De fapt, așa cum simțea Kate, forțele pe care trebuia să le înfrunte nu erau sugerate în chipul cel mai fericit de o imagine simplă și clară ; învăța, la urma urmelor, cu fiecare zi, să-și cunoască mătusa și înțeleșese pînă acum bine că era o greșală să te încrezi în analogii ușoare. Există o latură a Britanniei, latura filistinismului ei înfloritor, penajul și trena, fantasticul echipament și pieptul pe care și-l umfla, zeei falși ai gustului ei și notele false din vorbire, a căror contemplare era primejdios de derutantă. Era o Britannie complexă și subtilă, pe cît de înflăcărată pe atît de practică, cu o pungă pentru prejudcății la fel de adîncă precum celălalt buzunar, buzunarul plin de monede gravate cu imaginea ei, după care indeobște o recunoștea lumea. Conducea, pe scurt, îndărătul fațadei agresive și defensive, operații dictate de înțelepciunea ei. În fond, după cum am și dat de înțeles, tînăra noastră din citadela bine aprovizionată trebuia să se gîndească la ea mai ales ca la un asediator, și ceea ce o făcea formidabilă în această calitate era faptul că nu avea scrupule și era imorală. Astfel și-o imagina Kate în meditațiile ei, în felul spontan al tîneretii ; aceasta însemnînd că personalitatea ei era amenințată de primejdii — acele primejdii pe care noi le-am relevat și care făceau ca tînăra fată să zăbovească și să stea

la pîndă deasupra, în timp ce femeia vîrstnică de dedebubt, activă și diplomată, ocupa cît se putea de mult din teren. Și totuși, care erau primejdiile, la urma urmelor, dacă nu tocmai primejdiile vieții și ale Londrei ? Doamna Lowder era însăși Londra, era însăși viața — vacarmul asediului, tumultul luptei. Existau unele lucruri totuși de care Britannia se temea : dar mătusa Maud nu se temea de nimic — nici măcar, după cîte se părea, să-și frămînte necontenit mintea.

Kate însă tănuia atît de mult aceste impresii, încît nu o împănășea nici bietei Marian, scopul aparent al deselor vizite la sora ei continuînd să fie acela de a discuta genealogia. Unul din motivele pentru care se ferea să facă ultima concesie mătusii Maud era că putea fi astfel mai liberă să se pună în slujba acestei rude mult mai apropiate și mai puțin fericite, cu care mătusa Maud nu voia, în mod direct, să aibă aproape nimic de a face. Dar într-un timp, era foarte supărător tocmai faptul că relațiile cu sora ei aveau efectul de a-i slăbi curajul, de a-i lega mîinile, întarînd cu fiecare zi impresia despre rolul, nu întotdeauna încurajator sau mîngietor, pe care legătura de singe poate să-l joace în viața omului. Era pusă față în față cu ea acum, cu legătura de singe. Ajunsese să „moștenească” mai ales conștiința acestui fapt prin moartea mamei ei, oricît de mult ar fi absorbit și ar fi luat cu sine mama ei din această conștiință. Tatăl care o obseda și o necăjea, mătusa amenințătoare și dîrză, nepoții și nepoatele fără nici o avere

erau figuri care făceau să vibreze excesiv earda pietății naturale. Își zicea — mai ales gîndindu-se la Marian — că își dă seama unde puteai să ajungi prin cultivarea rudeniei de singe. Apreciase mai demult, credea ea, importanța acestor îndatoriri : atunci cînd, ea soră mai mică, socotise că tamenii pe lume nu era mai drăguță ca Marian, mai simpatice și mai deșteaptă, cu siguranță menită fericirii și succesului. Acum gîndea altfel, dar atitudinea ei trebuia, din mai multe motive, să pară aceeași. Obiectul acelor aprecieri nu mai era o fată drăguță, după cum motivele de a o considera deșteaptă nu mai erau clare ; totuși, săracă, dezamăgită, demoralizată, certăreacă cum era, rămînea și mai pregnant, și mai stăruitor, sora mai mare și unică a

lui Kate. Impresia pe care o avea în permanență era că îi va impune ei, lui Kate, să facă anumite lucruri ; și întotdeauna în Chelsea, unde era atât de puțin confort, la ușa căsuței a cărei chirie mică nu putea totuși să n-o îngrijoreze, se intră în chip fatal, înainte de a intra, care va fi oare lucrul ce i-l va impune de data aceasta. Observă cu luciditate că dezamăgirea îi făcea pe oameni egoiști ; observă mirală cu ce seninătate — singurul caz în care sărmana femeie era senină — lua Marian de bune anumite lucruri : situația de inferioritate a lui Kate ca a doua născută, viața ei redusă doar la condiția unică de soră. Ea exista, după această părere, numai pentru casa mică din Chelsea ; morala fiind, bineînțeles, că cu cât te dăruiai mai mult, cu atât îți rămânea mai puțin din tine. Existau întotdeauna oameni care smulgeau ceva de la tine, fără să le treacă vreodată prin minte că te înghițeau de-a binelea. O făceau fără să guste.

Nu exista un nenoroc mai mare, sau în orice caz o situație mai neplăcută, reflectă ea în continuare, decât să fii făcut pentru a exista și în același timp a înțelege. În acest caz, înțelegeai mereu altceva decât ceea ce erai în realitate și nu dobîndeai, ca urmare, nimic din liniștea condiției tale. Dar intrucît n-o lăsa niciodată pe Marian să vadă cum era ea de fapt, se putea foarte bine ca Marian să nu-și dea seama ceea ce ea, Kate, înțelegea. Kate nu era, prin urmare, după cîte credea ea, o ipocrită a virtuții, căci ceda ; dar era o ipocrită a stupidității, căci păstra pentru sine lucrurile cu care nu era de acord. Ceea ce păstra pentru sine, mai ales, era simțămîntul de care era cuprinsă văzînd cum sora ei, instinctiv, nu neglija nimic care putea contribui la supunerea ei față de matusa lor ; o stare de spirit care dezvăluia în mod grăitor cît de sărac poți să devii cînd te supără atât de mult absența bogăției. Tocmai prin Kate trebuiau să fie trase foloasele de pe urma matusii Maud, și nimic nu conta mai puțin decât ce se va alege de Kate în cursul acestui proces. Pe scurt, Kate trebuia să-și înecă corăbiile, pentru ca Marian să profite ; iar dorința lui Marian de a profita nu ținea cîtuși de puțin seama de o demnitate care își avea, la urma urmelor, motivele ei — numai de-ar fi tinut la ele — de a rămîne puțin bălășă. Kate, ea să fie destul de bălășă pentru amîndouă,

ar fi trebuit prin urmare să devină egoistă, să prefere un ideal de comportament — cum nu se putea mai egoist — ce nu ținea seama de posibilitatea existenței cîtorva firimituri pentru cei patru copilași. Povestea aversiunii doamnei Lowder față de căsătoria nepoatei mai mari cu domnul Condrip pierduse foarte puțin din vehemența ei ; purtarea incredibil de neroadă a domnului Condrip, paroh într-o jalnică suburbie, cu un profil de sfînt care te frapa întotdeauna, era atât de binecunoscută încît justifica pe deplin critica. Își prezentase sistematic profilul, neavînd, după cum bine se știa, altceva de prezentat — absolut nici o calitate pe baza căreia să privească lumea în față, și nici o idee despre ce însemna să trăiești decent și să-ți vezi de ale tale. Matusa Maud rămase destul de consecventă în critica pe care i-o adresa : nu era ea persoana care să nu considere ascunerea actelor greșeli, chiar dacă dobîndiseră ceva din privilegiul compasiunii. Nu le acordase iertarea,

îngurura încercare de a le trece cu vederea fusesse de a trece cu vederea — împreună cu vinovatul ce supraviețuia — mica falangă compactă care le reprezenta acum. În privința celor două ceremonii sinistre pe care le considera într-un singur tot, căsătoria și înmormîntarea, fusese prezentă la prima și-i trimisese lui Marian înainte, cu încredință, un cec : dar pentru ea asta nu reprezenta decât umbra unei încuviințări față de culeaga aleasă de doamna Condrip. Îi dis plăcea copiilor gălăgioși pentru care nu exista nici un viitor : îi dis plăceau văduvele plîngătoare care erau în stare să-și îndrepte greșelile ; astfel îi oferise și Marian unul din puținele avantaje rămase, după ce atât de mult se pierduse, anume un pretext facil de a se simți mereu jignită. Kate Croy își amintea bine de reacția mamei lor într-o situație diferită ; și tocmai faptul evident că Marian nu reușea să culeagă roadele resentimentului ei să făcea pe amîndouă surorile să împărtășească deopotrivă simlînța. Dacă teoretic una dintre ele încetase, din păcate, să mai fie luată în seamă, iar cealaltă, prin compensație, era destul de mult luată în seamă, cine nu putea să înțeleagă că tocmai Kate nu putea să se dezică, fără a da dovada de o crudă mîndrie ? Aceasta a fost o lecție dură, însă pentru tinăra noastră în ziua care urmă întrevederii cu tatăl ei.

— Nu-mi pot imagina, îi zise Marian cu această ocazie, cum te mai poți gândi și la altceva pe lume în afară de situația îngrozitoare în care am ajuns.

— Și, mă rog, de unde știi, întrebă la rîndul ei Kate, la ce mă gîndesc ? Cred că-ți dau destule dovezi că mă gîndesc destul de mult la tine. Și, la drept vorbind, draga mea, ce altceva te mai privește ?

Replica lui Marian, deși se pregătise pentru ea în fel și chip, veni totuși neașteptat de prompt. Prevăzuse teama generală a surorii ei ; dar ieșea la iveală, amenințătoare, și o teamă specială.

— Ei bine, n-ai decît să procedezi cum te taie capul și poți să spui că nu sînt eu chemată să-ți dau lecții. Totuși, chiar dacă te-ai spăla pentru totdeauna pe miini de mine, de data asta n-am să mă sfîșiesc să-ți spun că nu consider că ai dreptul, în situația noastră, să te irosești.

Era după prînzul copiilor și al mamei lor, de la care mătușa găsea de cele mai multe ori mijlocul să se gîndea : și cele două surori mai stăteau încă înaintea feței de masă boțite, a șorțulețelor împrăștiate, a farfuriilor cu resturi de mîncare și a mirosului persistent de bucate fierte. Kate întrebă politicos dacă putea să deschidă puțin fereastră, iar doamna Condrip îi replica aspru că n-avea decît. Adesea reacționa la asemenea întrebări de parcă ar fi avut un anume efect daunător asupra esenței pure a copilașilor ei. Cei patru copii se retraseră, zburdalnici și foarte zgomotoși, imperfect stăpîniți de mica guvernantă irlandeză pe care le-o găsise mătușa și a cărei sumbra hotărîre de a nu mai prelungi nerăsplătit un asemenea martiriu nu mai era pentru ea o simplă bănuială. Mama lor devenise pentru Kate — care puneă totul pe seama faptului că era mama lor — cu totul alta decît blînda Marian de odinioară : văduva domnului Condrip întuneca aceea imagine. Nu era altceva decît o pastîșă zdrențuită, un rezultat simplu și prozaic al domnului Condrip, de parcă ar fi fost trecut într-un oarecare chip prin el, ca printr-un horn îngust, pentru a rămîne mototolită și fără folos, neavînd altceva în ființa ei decît ceea ce i se datora lui. Devenise rumenă și aproape grasă, acestea nefiînd semnele cele mai potrivite ale doliului ; din ce în ce mai puțin arăta ca o Croy, mai ales ca o Croy necăjită,

începînd să semene foarte clar cu cele două surori necăsătorite ale soțului, ei, care veneau s-o vadă, după părerea lui Kate, mult prea des și zăboveau îndelung, rezultatul fiind că se înfruptau din ceai și pîine cu unt, lucru față de care Kate, nefiind indiferentă la notele de plată, avea anumite resentimente. În privința acestor surori Marian era într-adevăr susceptibilă, iar lui Kate, care observa și cîntărea lucrurile, i se părea ciudat că orice reflexii ale ei asupra lor deveneau pentru sora ei reflexii asupra proprii persoane. Dacă asta însemna să fii căsătorită, atunci Kate Croy punea la îndoială rostul căsătoriei. Era un exemplu grav, în orice caz, care arăta ce putea să facă un bărbat — și ce bărbat ! — dintr-o femeie. Vedeă cum surorile Condrip stăruiau pe lingă cumnata lor îndoliata să afle tot felul de amănunte despre mătușa Maud, care în fond nu era mătușa lor ; o făceau, în vreme ce sorbeau interminabilele cești cu ceai, să sporovăiască și chiar să se laude cu Lancaster Gate, o determinau să fie mai vulgare decît i-a fost dat vreunui membru al familiei Croy să devină în legătură cu un asemenea subiect. Stabiliseră, și o țineau înaintea, că Lancaster Gate nu trebuia pierdut nici o clipă din vedere și că ea, Kate, trebuia să fie cu privirile ațintite asupra lui ; astfel încît era destul de ciudat, sau în orice caz trist, că tinăra noastră nu se îndoia că își permiteau s-o considere ca un obiect de comentariu mult mai mult decît și-ar fi permis ca vreodată să le considere pe ele. Și culmea era că Marian nu ținea la ele. Dar erau din neamul Condrip — și așchia nu sare departe de trunchi ; erau aproape la fel ca și Bertie și Maudie, ca Kitty și Guy. Îi vorbeau de cei morți, ceea ce Kate nu făcea niciodată : aceasta fiind o situație în care Kate nu putea decît să asculte mută. Nu mai conțenea să-și spună că, dacă aceasta însemna căsătoria... ! Se poate ușor deduce, prin urmare, că lumina ironică a acestor rezerve se revărsă direct asupra avertismentului dat de Marian.

— Nu prea înțeleg, îi răspunse, de unde ți se pare că mă pîndește primejdia. Nu sînt deloc dispusă, te asigur, să mă „irosesc“. Simt, deocamdată, că m-am irosit destul de mult.

— Nu ești dispusă, îi spuse Marian deschis, să te măriti cu Merton Densher ?

Kate avu nevoie de o clipă pentru a face față acestei întrebări.

— Crezi că, dacă aş fi dispusă s-o fac, ar trebui să-ţi dau de ştire ca să începi să mă pisezi ? Asta crezi ? Întrebă fata. Apoi, deoarece şi sora ei slătea pe gânduri, adăugă : Nu ştiu ce te face să vorbeşti de domnul Densher.

— Vorbesc tocmai pentru că nu spui nimic de el. Faptul că nu vorbeşti niciodată de el, cu toate că ştiu unele lucruri — ei bine, asta mă face să mă gîndesc la Densher. Sau mai bine zis, mă face să mă gîndesc la tine. Dacă pînă acuma nu ştii ce sper pentru tine, ce visez — fiindcă ţin la tine — n-are rost să-ţi mai spun. (Dar Marian se ambalase şi Kate era sigură că discutase despre domnul Densher cu domnişoarele Condrip.) Pomenesc de omul acesta fiindcă mă tem de el. Dacă vrei să ştii, chiar mă îngrozeşte. Dacă vrei să ştii, îmi displace la fel de mult pe cît mă înfricoşează.

— Şi totuşi, nu crezi că e periculos să-l vorbeşti de rău în faţa mea ?

— Ba da, recunosc doamna Condrip, cred într-adevăr că e periculos, dar cum aş putea să-l vorbesc altminteri ? Recunosc că n-ar trebui să vorbesc despre el deloc. Numai că, de data asta, după cum spuneam, voiam să afli.

— Ce să afli, dragă ?

— Că, după părerea mea, replică prompt Marian, este cel mai îngrozitor lucru ce ni s-a întîmplat pînă acuma.

— Din pricină că n-are bani ?

— Da, pe de o parte. Şi fiindcă n-am încredere în el.

Kate vorbi politicos dar cu indiferenţă :

— Cum adică, n-ai încredere în el ?

— Sînt sigură că nu va avea niciodată. Iar tu trebuie să ai bani. Şi îi vei avea cu siguranţă.

— Pentru ca să-ţi dau ţie ?

Marian îi răspunse cu o promptitudine care, de fapt, era insolentă.

— Să-i ai în primul rînd. În orice caz, de acum înainte să nu mai fii fără bani. Apoi, vom mai vedea.

— Te cred şi eu ! zise Kate Croy.

Îi era silă de o asemenea discuţie, dar dacă Marian dorea să fie vulgară, ce putea face ? O îndemna să se gîndească cu aversiune sporită la domnişoarele Condrip.

— Îmi place cum aranjezi tu lucrurile — îmi place ce îmi dai. Dacă e atît de uşor să ne mărităm cu bărbaţi care nu vor decît să le cheltuim banii, mă mir că mai stăm pe gânduri. Nu văd în jur prea mulţi dintre aceştia şi nici ce interes aş putea să prezint pentru ei. Trăieşti, draga mea, adăugă ea pe dată, într-o lume de închipuiri de parte.

— Nu atît de mult ca tine, Kate ; fiindcă eu văd ce văd şi nu mă poţi duce cu vorba. Sora mai mare se opri destul de mult pentru ca obrazul celei mai mici să trădeze, cu toată superioritatea ei, o anume îngrijorare. Nu vorbeşte de vreun alt om, decît de omul mătuşii Maud, şi nu de alţi bani, dacă vrei să ştii, decît de banii mătuşii Maud. Nu spun altceva decît că trebuie să faci ceea ce doreşte ea. Greşeşti dacă spui că vreau ceva de la tine ; doresc să nu-î ieşi din voie ; doar atît vreau ! — iar tonul lui Marian i se păru surorii ei înfiorător. Dacă n-am încredere în Merton Densher, am măcar în doamna Lowder.

— Ideile tale sînt cu atît mai surprinzătoare, răspunse Kate, cu cît sînt exact ca şi ale tatii. Le-am auzit rostite chiar de el, dacă vrei să ştii — şi cu toată strălucirea pe care ţi-o poţi imagina — ieri.

Marian, evident, deveni curioasă.

— A fost pe la tine ?

— Nu, m-am dus eu la el.

— Serios ? se miră Marian. În ce scop ?

— Ca să-i spun că sînt gata să stau cu el

Marian făcu ochii mari.

— S-o părăseşti pe mătuşa Maud ?

— Pentru tata, da.

Biata doamnă Condrip se îmbujoră de-a binelea pe o dată.

— Eşti gata... ?

— Asta i-am şi spus. Nu puteam să-i spun mai puţin de atîta.

— Şi mă rog, ai fi putut să-i spui mai mult ? rosti pe nerăsuflăte Marian. Dar oare ce este el pentru noi ? Să-i spui un asemenea lucru !

Se priviră şi ochii lui Marian erau plini de lacrimi. Kate se uită la ea cîteva clipe şi zise :

— M-am gîndit bine — în fel şi chip. Dar nu trebuie să fii supărată. Nu mă duc la el. Nu mă primeşte.

Marian mai respira încă greu — și trecu un timp pînă să se liniștească.

— Ei bine, eu una nu te-aș vrea — nu te-aș primi deloc, te asigur — dacă ți-ar fi dat alt răspuns. Sint într-adevăr supărată pentru că ai fost dispusă s-o faci. Dacă ai pleca la tata, draga mea, n-ai mai avea ce căuta aici.

Astfel prezentă Marian situația, imprecis, ca o imagine a privațiunii de care sora ei putea să se ferească. Acestea erau amenințările pe care era în stare să i le adreseze cu satisfacție și, adresîndu-i-le, se credea tare isteată.

— Dar dacă nu vrea să te primească, continuă ea, cel puțin își arată șiretenia.

Marian avea întotdeauna părerea ei despre șiretenie : se pricepea, își zise în sinea ei soră-sa, grozav la de-alde astea. Dar Kate căută să-și alunge mîhnirea.

— Nu vrea să mă primească, repetă ea simplu. Însă are încredere, eu și tine, în mătușa Maud. Mă amenință cu blesteme dacă o părăsesc.

— Prin urmare, n-ai s-o părăsești ? Deoarece la început Kate nu-i răspunse nimic. Marian stăruî : Nu-i așa că n-ai s-o părăsești ? Îmi dau seama că nu. Dar nu văd cu toate astea, de ce n-aș insista o dată pentru totdeauna asupra adevărului adevărat. Adevărul datoriei tale, dragă. La asta te gîndești vreodată ? Este datoria ta cea mai mare.

— Iar începi, rîse Kate. Și tata ține grozav la datoria asta a mea.

— Eu nu pretind că sint grozavă, dar pretind că viața o cunosc mai bine decît tine : poate mai bine chiar decît tata. Și Marian păru să privească acum acel personaj în lumina unei ironii mai blinde : Sărmanul tata !

Suspinau cu acel ton iertător cu care nu o dată o surprinsese spunînd : „Scumpa mătușă Maud !” Toate acestea o făcuseră pe Kate, în acele clipe, să-i întoarcă brusc spatele și să se pregătească de plecare. Ieșea din nou la iveală umilința ; era greu de spus care din persoanele în cauză dovedise cel mai clar cît de puțin ținea la ea. Fata își propuse, în orice caz, să întrerupă discuția ; și credea că, în ceea ce o privește, așa și făcu în timpul celor zece minute cîte trecură, datorită dorinței ei de a nu pleca brusc înainte de a se putea retrage elegant. Însă Marian

continuă și pînă la urmă spuse ceva ce Kate trebuia să în- în seamă :

— La cine te gîndești cînd spui tînărul mătușii Maud ?

— La cine altul decît la lordul Mark ?

— De unde ai mai auzit și bîrfa asta ? întrebă Kate, senină. Cum ajung asemenea lucruri la tine, în fundătura asta ?

Nu termină bine, că se și întrebă ce s-a ales din mărînimia cărcia i se dedicase. Marian, desigur, nu făcea nimic pentru ea s-o salveze, și nimic nu era mai lipsit de sens decît motivele ei de nemulțumire. Voia ca ea „să tragă foloase” din Lancaster Gate, deoarece credea că din acel lăcaș al abundenței se puteau trage foloase ; dar acum nu pricepea de ce trebuia să se profite de această rubedenie umflată în pene pentru a se aduce o jignire propriului ei cămin sărăcăcios. Părea, de fapt, să considere pentru moment că sora ei Kate o ținea în „fundătură” aceluia, ca apoi tot ea să reflecteze nepăsătoare asupra faptului că se afla acolo. Totuși, nu explică de unde aflase știrile pentru care Kate îi ceruse socoteală — așa că surorii ei nu-i rămase decît să întrevadă în această situație, o dată mai mult, un semn al curiozității scormonitoare a domnișoarelor Condrip. Ele trăiau într-o fundătură mai adîncă decît Marian, dar stăteau cu urechea la pămînt, își petreceau zilele pîndind, cîtă vreme Marian, în veșminte și pantofi aparent tot mai largi și mai mari, nu stătea niciodată la pîndă. Uneori Kate se întreba dacă nu cumva soarta i le-a

în cale pe domnișoarele Condrip ca un avertisment în legătură cu propriul ei viitor — arătîndu-i ce putea ea însăși să devină la patruzeci de ani dacă lăsa lucrurile în voia lor. Ceea ce alții așteptau de la ea — și erau mulți aceștia — putea totuși să i se infatîșeze uneori ca un lucru deosebit de serios ; și acesta era acum cazul. Nu numai că trebuia să se certe cu Merton Densher pentru a-i mulțumi pe cei cinci spectatori — cu domnișoarele Condrip erau cinci : trebuia să pornescă în urmărirea lordului Mark pe temeiul unei teorii fără noimă despre recompensa care se atașa izbînzii. O atașase mîna domnului Lowder și figura la sfîrșitul cursei, fiind ca un elopot care ar suna, ar delansa zăvăl, de îndată ce ar fi alîns.

Kate reflectă cu destulă severitate asupra punctelor slabe ale acestui gând iluzoriu, rezultatul fiind că își pierde încrederea deplină în sora ei ; deși doamna Condrip își mai afla refugiul în pretextul — care era în fond punctul esențial — că mătușa va fi mărinimoasă dacă i se va face pe voie. Identitatea exactă a candidatului ei nu era decât un detaliu ; esențialul era concepția despre genul de partidă pe care nepoată-sa o putea face cu ajutorul ei. Marian vorbea întotdeauna de căsătorii ca de „partide“, dar și acesta era doar un detaliu. Între timp, „ajutorul“ doamnei Lowder le stătea la dispoziție — dacă nu pentru a înlesni calea spre lordul Mark, atunci spre altcineva mai bun. Marian se va împăca, la urma urmelor, cu cineva mai bun ; nu se va împăca însă cu cineva atât de rău. Kate trebui încă o dată să audă toate acestea, înainte de exprimarea unei concluzii mulțumitoare. Și anume, trebui să-l sacrifice pe domnul Densher, pentru a-l reduce astfel pe lordul Mark la absurd. Astfel că se despărțiră în termeni destul de prietenoși. Urma să fie scutită să mai audă de lordul Mark, atâta timp cât se angaja să nu încurajeze pe nimeni altcineva în taină. Renunțase la totul și la toți, gândi ea în timp ce pleca — și aceasta era o ușurare ; dar mai însemna că își spulbera viitorul. Perspectiva crea un gol care o și făcea să aibă ceva în comun cu domnișoarele Condrip.

Cartea a doua

III

Merton Densher, care își petrecea cele mai multe ceasuri ale serii la redacția ziarului său, simțea uneori în timpul zilei, prin compensație, sau cel puțin dădea impresia, că are timp liber, astfel că nu arareori putea fi întâlnit în diverse părți ale orașului, în momente când oamenii de afaceri sînt nevăzuți pentru ochiul public. Nu o dată la sfîrșitul acestei ierni îl purtară pașii, pe la ceasurile trei sau patru, în Kensington Gardens, unde putu fi văzut un timp, de fiecare dată comportîndu-se ca unul ce nu avea nimic de făcut. Se îndrepta, de cele mai multe ori cu o anume hotărîre, spre nord; dar odată ajuns acolo, evident nu mai avea nici o țintă. Bătea aleile, după cite se părea, la întîmplare; se oprea fără motiv și rămînea cu privirea pierdută; se așeza într-un scaun și apoi se muta pe o bancă: o lua din nou razna, sprinten și fără țintă ca și mai înainte. Era evident sau un om fără nici o ocupație, sau îl copleșeau sumedenie de gînduri; și impresia pe care ad-o putea s-o producă astfel făcea ca sarcina de a o dovedi, într-un anumit sens, să-i revină lui. De vină era aspectul, semnalmentele lui, din cauza cărora era aproape cu neputința să-i afli profesia.

Era un tînăr englez înalt, subțire și blond, care se preta, în anumite privințe, la o clasificare — în sensul, de pildă, că era un gentleman, că era în mod specific o persoană cultă, unul din cei în genere cu bun simț și în genere agreabili; dar, deși nici extraordinar, nici anormal, nu putea fi descifrat ușor. Era prea tînăr pentru Camera Comunelor, și prea dezinvolt pentru un militar. Era prea rafinat, cum s-ar zice, pentru centrul comercial, și lăsînd la o parte croiala hainelor, avea impresia că era prea sceptic pentru a fi preot. Pe de altă parte, era prea credul pentru diplomație sau chiar pentru știință, pe cîtă vreme era poate prea mult ancorat în realitate pentru poezie, și totuși prea puțin pentru a fi artist plastic. Te-ai fi apropiat destul de mult de el, deslușindu-i în ochi capacitatea de a recunoaște idei; dar ai fi rămas la distanță în privința

ideilor înseși. Dificultatea era că Densher părea nehotărît fără să pară însă slab — trîndav fără să pară gol. Aspectul acesta se datora poate picioarelor sale lungi pe care le ținea întinse; părului drept și capului frumos modelat, niciodată foarte îngrijit, și capabil pe deasupra, în momentele cînd era solicitat în cu totul altă direcție, să se azvîrle spre spate brusc și, sprijinit de brațele înălțate și de miinile înlănțuite, să-l pună pe Densher în legătură un timp nelimitat cu tavanul, cu vîrfurile copacilor sau cu cerul. Era, evident, distrat, deștept dar inegal, în stare să lase să-i scape ceea ce era în apropiere și să apuce ceea ce era departe. În general, mai degrabă respecta obiceiurile decît le urma. Sugera mai ales acea stare uluitoare a tineretii în care elementele, metalele mai mult sau mai puțin prețioase, sînt atît de mult amalgamate și învălmășite, încît problema marcajului final, precum care fixează valoarea trebuie să aștepte pînă la o oarecare răcire. Era un semn al acestui interesant amestec faptul că irascibilitatea lui se datora unei legi extrem de subtile — unei legi care, în relațiile cu el, îi-ar putea fi de folos, deși n-ar fi ușor s-o stăpînești. Unul din efectele ei era că el îți rezerva surprize în ce privește îngăduința, dar și capriciile sale.

Hoinărea, în cele mai multe din zilele acelea liniștite, în diversele ocazii de care vorbim, de-a lungul pății din Kensington Gardens care era mai apropiată de Lancaster Gate, iar cînd la timpul stabilit Kate Croy ieșea din casa matusii ei și, traversînd drumul, o lua pe calea cea mai directă, exista o oarecare publicitate în întîlnirea lor puțin ieșită din comun. Dacă întîlnirea trebuia să fie liberă, ar fi putut să aibă loc în casă: dacă trebuia să fie sfioasă și tainică, ar fi putut să aibă loc aproape oriunde mai bine decît sub ferestrele doamnei Lowder. De fapt ei nu rămîneau în locul acela: cutreierau în voie și se plimbau, făcînd de multe ori un drum lung, sau alegeau două scaune sub unul din copacii cei mari și ședeau cît se putea mai izolați — izolați de toată lumea. La început însă Kate avea de fiecare dată aerul că dorește să fie urmărită și găsită, dacă se putea spune astfel. Declara că nu făcea uz de dublitate, tot așa cum nu accepta vulgaritatea: un în Ken-

sington Gardens era minunat și că plimbarea acolo era o chestiune de gust ; dar dacă mătușa ei voia să se uite la ea din sufragerie sau s-o urmărească și s-o surprindă, cel puțin putea să-i ofere ușor asemenea prilejuri. Adevărul era că relațiile dintre cei doi tineri erau pline de ciudățenii, simbolizate destul de exact de întâlniri care aveau mai multă aparență decât motivație. Tăria legăturii care îi unea o vom aprecia îndeașuns ; dar în același timp era aproape evident că, dacă li se înfățișase marea șansă, aceasta s-a întâmplat, într-o măsură excepțională, sub protecția faimoasei legi a contrariilor. Orice armonie profundă care putea să-i guverneze nu era pină la urmă rezultatul faptului că aveau multe în comun — neavînd de fapt nimic, în afară de afecțiunea lor ; și și-ar fi găsit adevărata explicație în impresia fiecăruia din ei că unul era sărac acolo unde celălalt era bogat. Nu e nimic nou în faptul că tinerii generoși nutresc adesea o deosebită admirație pentru ceea ce natura nu le-a dăruit — de unde s-ar deduce că, în fond, prietenii noștri erau amîndoi generoși.

Morton Densher își spusese în repetate rînduri — și încă de multă vreme — că ar fi fost o nebunie să nu se însoare cu o fată a cărei valoare consta în deosebirile ei față de el ; iar Kate Croy, deși fără să filozofeze, recunoscuse pe dată în tînărul acesta o prețioasă neasemănare. El reprezenta ceea ce ei viața nu-i dăruise niciodată și cu siguranță, fără un ajutor din partea lui, nici nu-i va dăruia vreodată ; toate lucrurile superioare și nebuloase le grupa la un loc, socotind că aparțin minții. Tocmai din punct de vedere intelectual îi apărea Densher înzestrat și totodată misterios și puternic ; iar el îi făcuse mai ales supremul serviciu de a transforma acele lucruri în ceva real. Era îngrozitor cum toată viața trebuise să le accepte fără vreo dovadă, nici o ființă pe care o întîlnise nefiind în stare în vreo măsură oarecare să le dovedească în mod direct. Zvonuri vagi despre existența lor își făcuseră drum în mod precar pînă la ea ; dar fusese aproape sigură că va trăi și va muri fără a le putea verifica. Șansa apăruse — o șansă extraordinară — în ziua cînd l-a întîlnit pentru prima oară pe Densher ; și era spre marea ei cinste că-și dăduse seama imediat în prezența cui se afla. Ocazia aceea, în-

tr-adevăr, pentru tot ceea ce a făcut numai decît să înflorescă în ea, va fi demnă de o înaltă comemorare ; percepția lui Densher venea s-o întîmpine pe cea a tînerei fete și ținea pasul cu propria ei recunoaștere. Deoarece deseori a tras concluzia că era slab, cum zicea el, în fața viclii — tăria lui constînd doar în gîndire — viața, chibzuia el logic, era aceea pe care trebuia să se străduiască s-o anexeze și s-o stăpînească. Aceasta era o necesitate atît de stringentă, încît gîndirea singură se desfășura doar în gol : tocmai din atmosfera imediată a viclii trebuia să-și tragă seva. Astfel tînărul, ingenios dar cu vederi largi, critic dar înflăcărat, înțelegea atît situația lui cît și pe cea a lui Kate Croy.

S-au întîlnit pentru prima oară înainte de moartea mamei ei — o ocazie ce rămase pentru ea ultima bucurie pe care i-a permis-o apropierea acelui eveniment : după care lunile întunecate au așternut un văl peste tot și, în ceea ce o privea, făcură sfîrșitul una cu începutul.

Începutul — spre care o purta adesea gîndul — fusese o scenă, de supremă strălucire pentru tînăra noastră ; o serată dată într-o „galerie“ închiriată de o gazdă care invita lumea de-a valma ; o dansatoare spaniolă, considerată la vremea aceea drept o încîntare a orașului, un recitator american, bucuria unui popor înrudit, un violonist maghiar, o minune a lumii — în numele acestora și al altor puncte de atracție a fost convocată o societate în care, printr-un privilegiu rar, s-a aflat invitată cu generozitate și Kate. Trăia în casa mamei sale, după părerea ei destul de obscur, și cunoștea puține persoane care dădeau asemenea serate ; dar cunoscuse două sau trei care erau în relații, după cite se părea, cu asemenea oameni — două sau trei persoane prin care șuvoiul ospitalității, filtrat sau difuz, putea astîl cînd și cînd să se întîndă spre receptori periferici. O doamnă bună, prietenă a mamei ei și rudă a doamnei cu galeria, s-a oferit s-o ducă la serata în cauză, iar acolo a încurajat-o prin două sau trei din acele prezentări care, la marile serate, duc la alte lucruri și care oricum, cu această ocazie, au culminat pentru ea în conversația cu un tînăr înalt, blond, ușor neglijent și cam stîngenit dar deloc mohorît. Tînărul acesta i s-a părut detașat și — așa cum spunea

singur — complet pierdut, fiind cu totul deosebit de cei care-i înconjurau și poate chiar dispus să evadeze când a fost oprit pentru a face cunoștință cu ea. Și-a dat cuvântul într-adevăr, chiar în seara aceea, că doar întâlnirea lor l-a împiedicat să fugă și că își dădea seama acum cât de rău i-ar fi părut dacă n-ar fi cunoscut-o. La punctul acesta au ajuns pe la miezul nopții și, cu toate că înțelesul profund al unor asemenea remarci răzbătea doar în ton, tonul se instalase de-a binelea la miezul nopții. De la început ea înțelesese pe deplin stingerile lui și situația lui neclară — perceperea totală fiind pentru ea adesea imediată; apoi a fost la fel de conștientă că în cinci minute — ci bine, ceva se ivi-a între ei. Nu era nimic, desi într-un fel era totul — oricum, ceva i se întâmplase fiecare dintre ei.

S-au pomenit că se priveau drept în față și mai îndelung decât se obișnuia chiar la serate în galerii; dar acesta ar fi fost un fapt neînsemnat, dacă n-ar fi avut și o altă implicație. Într-un cuvânt, nu numai că ochii lor s-au întâlnit; alte simțuri conștiente, alte facultăți, antene se întâlniseră de asemenea; și când Kate, mai târziu, evocă acest fapt profund și răscolitor, îl consideră în chip ciudat ca o realizare deosebită. Observase o scară sprijinită de zidul unei grădini și cutezase s-o urce ca să poată să privească în grădina care, probabil, se întindea de partea cealaltă. Ajungând în vîrf, se pomenise față în față cu domnul care intenționa să facă același lucru, în același moment, și cei doi curioși rămaseră uitându-se unul la celălalt, pe seară. Interesant era că în tot restul acolei serii rămaseră călători — nu coborîseră; și într-adevăr, în perioada care a urmat, Kate cel puțin avea simțămîntul că era călărată — de parcă s-ar fi găsit acolo sus, fără putința de a se retrage. O interpretare mai simplă a acestei situații este, fără îndoială, că se apreciasera unul pe altul cu mult interes; și dacă n-ar fi avut loc o întîmplare fericită cu șase luni mai târziu, incidentul s-ar fi sfîrșit cu această descriere. Întîmplarea însă a fost la fel de naturală ca multe altele la Londra: într-o după-amiază, Kate se pomenise în fața domnului Densher, în stația de metrou. Se urcase la Sloane Square pentru a merge la Queen's Road, iar vagonul în care găsisese un loc era aproape plin.

Densher era și el acolo — pe banca din față ei și în colțul cel mai îndepărtat; îl recunoscuse înainte ca vagonul să pornească. La ora aceea era întuneric, se mai aflau acolo încă șase persoane, iar Kate își căuta un loc; dar gîndul ei se îndreptă direct spre el, de parcă s-ar fi regăsit pe un tărîm luminos al pustiului. Nu șovăiră nici o clipită; străbătură amîndoi cu privirea compartimentul aglomerat, exact de parca ea ar fi știut că el se va găsi acolo, și de parca el s-ar fi așteptat ca ea să apară; astfel încît, deși în acele împrejurări nu putură să schimbe decât saluturi, zîmbete, tăceri, ar fi fost în tonul acestor secvențe să coboare, pentru a fi în largul lor, chiar la stația următoare. De fapt, Kate era sigură că tînărul urma să coboare la stația următoare — fiind limpede că el continuă să călătorească doar din dorința de a-i vorbi ei. Așa că rămase, cu acest scop, pînă la High Street, Kensington, căci numai atunci plecarea unui călător îi oferi prilejul.

Prilejul acesta îl puse în stăpînire imediată a locului din față ei și graba lui Densher de a nu-l pierde îi dezvălui nerăbdarea lui. Dar nu putură, înconjurați cum erau de străini, să stea de vorbă; deși tocmai această restricție, poate, avu asupra lor o impresie pe care nimic altceva n-ar fi putut s-o aibă. Dacă faptul că pentru ei se ivise din nou un prilej era exprimat cu atita intensitate și fără o vorbă, putea prea bine să-și dea seama numaidecît că prilejul nu se ivise în zadar. Partea cea mai extraordinară era că, întîlnindu-se, nu se mai aflau în același stadiu ca atunci cînd se despărțiseră, ci într-unul mult mai avansat, iar verigilor adăugite li se mai adăugă una între High Street și Notting Hill Gate, iar apoi, între această din urmă stație și Queen's Road, mai apărură o prelungire într-adevăr excesivă. La Notting Hill Gate, vecinul lui Kate din dreapta coborî, și Densher se repezi să ocupe locul: numai că nu i-a prea fost de folos, căci o doamnă, în elipsa următoare, se repezi să se așeze pe locul lui Densher. El nu-i putu spune aproape nimic — sau cel puțin ea nu auzi ce-i spune; era prea preocupată de faptul că o persoană din față ei, un tînerel cu un monoclu pe care și-l potrivise mereu, observase de la bun început cît era de vizibil și în cel ciudat emoționat. Dacă o asemenea persoană deslu-

șise starea ei, atunci cum să nu fi observat Densher? — o întrebare la care s-a răspuns suficient când, ajungând la stația ei, el cobori imediat după ea. Acela a fost adevăratul început — începutul tuturor celor ce au urmat; cealaltă ocazie, ocazia de la serată, fusese doar începutul acesteia. Niciodată în viața ei nu se lăsase dusă astfel de val; căci înainte — atât cât se putea vorbi în cazul ei de mici aventuri — niciodată nu rămăsese impresionată, cum s-ar zice, cu una cu două. O condusese pînă în Lancaster Gate, iar de acolo se plimbaseră mai departe — întocmai, își zise ea, ca o slujnică ce chicotește cu brutarul.

Această aparență, își dădu ea seama mai tîrziu, se potrivise unei relații ce putea fi foarte bine comparată cu aceea dintre brutar și slujnică. Își putea spune că din momentul acela s-au împrietenit; ocazia ajunsese să reprezinte, practic, măsura cât și limita legăturii dintre ei. Chiar atunci el îi ceru, firește, îngăduința de a-i face o vizită — ceea ce ea, ca o tinăra ce nu era de fapt tinăra, și care nu pretindea că este o floare ținută la adăpost, în mod rațional acceptă. Aceasta — își dădu seama numai-d-cît — constituia singura ei bază posibilă; era tinăra londoneză contemporană, foarte modernă, cu mintea inevitabil frămîntată și în mod onorabil liberă. Îi mărturisii, firește fără întîrziere, totul mătușii — îndeplinise formalitatea de a-i cere permisiunea; și ulterior își aminti că, deși cu acel prilej vorbi doar pe departe despre povestea noii ei prietenii care era încă șubredă, doamna Lowder i se păru atunci surprinzător de blîndă. Era în toate privințele ocazia ce-i aminti cu prisosință că gazda ei era o femeie șireată; hotărît că atunci începu să se întrebe ce mai „cocoa“, cum s-ar zice în limbaj vulgar, mătușa Maud. „Poți să primești, dragă, pe cine vrei“ — iată ce a răspuns mătușa Maud care, în general, nu era de acord ca oamenii să facă ce voiau; și se preta, acest răspuns neașteptat, la o examinare îndelungă. Existau multe explicații, și toate erau amuzante — amuzante, adică, în sensul unui amuzament sumbru și străbătut de presimțiri rele, cultivat de Kate în profundul ei refugiu de atunci. Merton Densher veni chiar în duminica viitoare; dar doamna Lowder era într-atît de mărinimoasă, încît le dădu prile-

jul să rămînă singuri. Ea îl întîlni însă în duminica următoare pentru a-l invita la cină; și cînd, după cină, el veni iarăși — ceea ce se întîmplă de trei ori, doamna Lowder găsi mijlocul de a se ocupa în mod deosebit de el. Convingerea lui Kate că ei nu-i plăcea Densher făcea ca atitudinea aceasta să pară remarcabilă; se adăuga mărturiilor, la vremea aceea numeroase, că era remarcabilă în toate privințele. Dacă ar fi fost, sub aspectul energiei, o ființă obișnuită, și-ar fi exprimat antipatia fără înconjur; dar părea că încearcă să-l cunoască pentru a afla exact în ce fel putea „să-l aibă la mînă“. Aceasta era una din reflexiile tinerei noastre în refugiul ei de la etaj; zîmbea de la postul ei de observație, în tăcerea care însemna doar că auzea sunete nedesluite, înțelegînd că puteai lesne să accepți oamenii cînd ținai morțiș să-ți cadă în mînă. Cînd mătușa Maud dorea să-i lichideze, acest lucru nu trebuia săvîrșit de un delegat; era, evident, întotdeauna o chestiune pe care și-o rezerva pentru propria-i mînă.

Dar ceea ce o mira mult pe tinăra noastră era folosirea unei asemenea diplomații cînd era vorba de persoana ei. Ce părere să-și facă despre situația ei, observînd că mătușă-sa se temea atîta deocamdată să n-o supere? Se părea că Densher era acceptat în parte de teama că, în caz contrar, Kate i-ar fi purtat pică. Nu se gîndise oare mătușă-sa că, în acel caz, ea ar fi rupt relațiile, s-ar fi retras? Priemjdia era exagerată — n-ar fi făcut ceva atît de grosolan; dar se pare că doamna Lowder o vedea pe ea în această lumină și considera că așa trebuia să fie tratată. Ce importanță deci îi acorda ei și ce interes ciudat avea ca ele să rămînă în termeni buni? Tatăl și sora ei găsiseră un răspuns la aceasta — chiar fără să cunoască părerea ei: socoteau că doamna din Lancaster Gate ardea de dorința să-i ofere prosperitate, iar explicația acelei dorințe era că, privind mai îndeaproape, ea fusese încîntată, de-a dreptul uluită. Ei încuviințau, admirau la ea una din fanteziile tîrzii ale femeilor bătrîne, bogate, capricioase, năvalnice — cu atît mai remarcabile cu cît nu erau rezultatul unei urzeli, și își imaginau sumedenie de consecințe pentru persoana în cauză. Kate știa ce să gîndească despre propria ei capacitate de a da o asemenea lovitură; se considera frumoasă,

fără îndoială, dar dură, și se simțea deșteaptă, dar rece ; și atât de imperfect ambițioasă, pe deasupra, încît era păcat că, pentru a duce o viață liniștită, nu se putea obișnui să fie cu superioritate sau în chip stupid indiferentă. Inteligența ei o imobiliza cîteodată — prea mult — dar cînd îi lipsea era neliniștită, astfel încît nu se folosea de nici o extremă. Se vedea în prezent într-o situație deosebită și chiar sărmana ei mamă, deziluzionată și pe moarte, în vreme ce mătușa Maud puneă întrebări infirmierei pe seară, nu uitase să-i aducă aminte că ținea de esența situațiilor ca ele să fie manevrate cu ajutorul providenței. Biata femeie murise în credința că manevra tocmai situația care se crease atunci.

Kate făcu o plimbare cu Densher, chiar după vizita ei la domnul Croy : cea mai mare parte din timp o petrecuă ea de obicei șezînd pe bancă și discutînd. Aveau, sub copacii de linga lac, aerul unor vechi prieteni — treceau prin faze de aparentă ardoare, cînd s-ar fi parut că lămurise orice problemă în lumea lor tină și nemuritoare : și prin perioade de tăcere, poate chiar mai multe, cînd o îndelungată logodnă ar fi fost interpretarea finală pe care ar fi dat-o un trecător ce i-ar fi remarcat, așa cum lesne ar fi putut să se întîmple. S-ar fi înfățișat astfel mai degrabă ca prieteni foarte vechi decît ca tineri ce se întîlniseră pentru prima oară anul trecut și de atunci aproape că nu se mai văzuseră. Se simțeau și ei ca niște vechi prieteni ; și cu toate că succesiunea întîlnirilor ar fi putut să fie clar stabilită, aveau doar simțămîntul confuz că avuseseră loc numeroase întîlniri foarte asemănătoare între ele și dorința confuză de a mai urma altele, multe, cît mai puțin deosebite de cele dinainte. Dorința de a le menține neschimbate se datora faptului că, în ciuda presupusei diagnostice a unui străin, între ei nu avuseseră încă loc vreo înțelegere formală, decisivă. Densher stătuse la început asupra acestei probleme, dar atunci fusese ușor de răsplătit că era prea devreme ; astfel că se retrise după aceea în situație singulară. Considerau că se cunosteau de prea puțin timp pentru a se logodi, dar că trecuse destulă vreme pentru aproape orice altceva, iar căsătoria se afla în fața lor ca un templu inaccesibil. Aparțineau temutului și s'întîl-

neau în parcul din jur ; se aflau în stadiul cînd parcul, în general, oferea multe delectări, risipite peste tot. Dar Kate avusesese între timp atât de puțini confidenți, încît se întreba de unde au izvorît bănuielile tatălui ei. La Londra zvonurile se răspîndeau, bineînțeles, foarte repede, dar și în cazul lui Marian — deoarece mătușa Maud nu-i abordase pe nici unul din ei direct — misterul își făcuse efectul. Fără îndoială că fusese văzută. Nu se deranjase să se ascundă și, dealtfel, acesta era un lucru de care ar fi fost incapabilă. Dar a fost văzută, cum ? — și ce era în fond de văzut ? Era îndragostită — o știa prea bine : dar n-o privea decît pe ea și avea credința că fusese, că era de un conformism aproape violent.

— Am impresia — de fapt sînt sigură — că mătușa Maud intenționează să-ți scrie : și cred că e bine s-o știi. Atît îi spuse lui Densher cînd s-au întîlnit, și adăugă pe dată : Ca să te holărești cum să-i răspunzi. Îmi închipuiești o să-ți scrie.

— Atunci, poate că ar fi bine să-mi spui și mie ?

Ea stătu puțin pe gînduri.

— Nu pot. N-aș face decît să stric. Își va susține din neputeri ideea.

— Vrei să spui, ideea că sînt un fel de nemernic ; sau, în cel mai bun caz, nu destul de bun pentru tine ?

Erau din nou alături, în scaunele plătite cu un bănuț, iar Kate stătu iarăși pe gînduri.

— Nu destul de bun pentru ea.

— Aha, înțeleg. Și asta e necesar.

O spusese de parcă ar fi fost un adevăr mai degrabă decît o întrebare, dar între ei existaseră sumedenic de adevăruri pe care ficcare dintre ei le contrazise. Kate îl trecu însă pe acesta cu vederca, spunînd doar în următoarea clipă :

— S-a comportat extraordinar.

— La fel ne-am comportat și noi, declară Densher. Îți scama, cred, că am fost teribil de corecți.

— Față de noi înșine, unul față de celălalt, față de lume în general, da. Dar nu față de ea. Față de ea, zise Kate, ne-am purtat monstruos. Ea ne-a dat frîu liber. Prin urmare, dacă trimite după tine, repetă fața, să știi cum stau.

— Asta o știu tot timpul. Mă interesează însă cum stai tu.

— Ei bine, zise Kate după o clipă, asta vei auzi chiar de la ea.

El o privi îndelung, și indiferent ce i-ar fi dorit spre binele ei oamenii care nu voiau s-o lase în pace, cert era că de privirile lui lungi ea nu s-ar fi săturat niciodată. Simțea că, orice s-ar fi întâmplat, trebuia să le păstreze, să fie numai ale ei ; și era și așa destul de ciudat că judeca, sau în orice caz începea să acționeze, de parcă ar fi putut să le îmbine cu alte lucruri străine, să le îndrăgească și totuși, în ceea ce privește rigoarea acestui fapt, să nu plătească nimic. Privea situația drept în față și înțelegea cu ardoare că se iubeau ; se bucura în sinea ei și în mod deschis, în fața lui, când și-o spuneau ; dar, fiindă parte era, privea acest fapt într-un mod neconvențional. Stăruia că era dreptul lor și ceva altfel de firesc, încât nu presupunea îndrăzneală ; dar Densher, deși de aceeași părere cu ea, se minuna de simplificările, de valorile ei. Viața putea să se dovedească grea — se va dovedi, neîndoielnic ; dar între timp se aveau unul pe altul, și era destul. Astfel judeca ea, dar în același timp, după părerea lui, nu aveau unul pe altul și tocmai asta era problema. În repetate rânduri, totuși, Densher considerase că în fata unor lucruri ciudate și speciale, ar fi fost o bătărănie penibilă să insiste. Era cu neputință să nu țină seama de doamna Lowder. Stătea prea aproape și prea fermă pe poziții avea să se deschidă o poartă la un moment dat, chiar dacă ei s-ar fi împotrivit, pentru ca ea să vină înăuntru. Iar ea venea întotdeauna, în vreme ce ei doi o priveau neajutorati, de parcă s-ar fi aflat într-o trăsură cu patru cai ; ea conducea trăsura în jurul viitorului lor, așa cum o artista de circ, deținând rolul principal, mîna caii în jurul ringului, și oprea în mijloc pentru a descinde măiestros. Tinărul nostru o socotea magnific de vulgară, dar nu aceasta era totul. Nu din cauza vulgarității ei, simțea ea lipsa lui de mijloace materiale, deși aceasta ar fi putut s-o ajute să brodeze cu prisosință în jurul faptului ; și nu din pricina aceleiași infirmități era ea puternică, originală, primejdioasă.

Lipsa lui de mijloace materiale — de mijloace suficiente pentru oricine în afară de el — constituia cu adevărat marele lui cusur, și faptul nu i-a fost nicicînd mai urît decît atunci cînd se ivi acolo, cum păru să se ivească fără rușine față în față cu elementele vieții lui Kate, clasificate în mod uzual și convenabil de către amindoi drept ciudate. Se întreba uneori dacă acele elemente erau la fel de ciudate ca și faptul cel mai intim, al conștiinței lui, atît de viu pentru el : incapacitatea lui particulară de a crede că va fi vreodată bogat. Convingerea lui în această privință era de fapt neclintită ; nu reuși totuși, în urma analizei, s-o lămurească, deși firește cunoștea cauzele mai bine decît oricine altul. Știa cum subzistă această convingere, deși își dădea la fel de bine seama că nu era neajutorat din punct de vedere intelectual sau fizic, și nici netot sau infirm ; știa că această convingere este absolută și în același timp tainică, și că nu se referea, lucru curios, la întreprinderi banale, că nu era descurajatoare sau prohibitivă. Și abia acum trebuia să se gîndească dacă era prohibitivă în ceea ce privea căsătoria ; abia acum, pentru prima oară, trebuia să-și pună situația pe cîntar. Talgerele, în timp ce stătea alături de Kate, adesea i se mișcau în fața ochilor. Le vedea, mari și negre, în vreme ce el vorbea sau asculta, luînd în atmosfera luminoasă poziții singulare. Uneori partea dreaptă trăgea în jos, alteori stînga ; niciodată un echilibru fericit, mereu ba una ba alta afirma mai greu. Astfel își punca problema dacă era mai rușinos să-i ceri unei femei să-și încerce norocul alături de tine, sau să te împaci cu ideea că șansa ei nu putea să fie în cel mai bun caz decît o stare de privațiune ; dacă, pe de altă parte, căsătoria pentru bani n-ar fi, la urma urmei, mai puțin rușinoasă decît cumplita situație de a te căsători cu un om sărac. Stările de spirit și părerile sale se schimbau astfel, dar semnul de pe frunte îi stătea limpede scris : se vedea rămînînd fără bani, fie că se căsătorca fie că nu. În privința acestei viziuni, fantezia lui putea să fie admirabil de activă : nenumăratele modalități de a face bani i se înfățișau cu deosebită claritate ; ar fi putut să se ocupe de ele în interesul ziarului său, la fel de ușor cum se ocupa de orice. Își dădea bine seama că putea să rezolve orice ;

și acest lucru îi stătea scris în frunte; pecetea lăsată de degetul sorții, semnul cu fierul roșu pe lina pasivă a mieilor datau dintru început și îi țineau tovărășie. Seria pentru ziar cu o ușurință deplorabilă; deoarece nu existase nimic care să-l oprească încă de la vârsta de zece ani, la douăzeci opreliștea exista cu atât mai puțin; era parte din soarta lui în primul rînd, și parte din aceea a bietului public, în al doilea rînd. Nenumăratele căi de a face bani erau, neîndoielnic, subiectul care-i stîrnea adesea imaginația după ce împingea scaunul și își azvîrlea capul pe spate, sprijinindu-l de mîinile încheștate. Ceea ce prelungea cel mai mult atitudinea aceasta era gîndul că acele căi erau doar pentru alții. Într-o clipă, acum — oricare ar fi fost cauza — înțelese mai limpede decît pînă atunci împrejurările vieții lui Kate care nu simplificau situația. Înțelese mai ales felul cum le vedea ea însăși, căci ea acum vorbea de ele deschis, povestindu-i de vizita pe care i-o făcuse tatălui și oferindu-i, în relatarea scenei ulterioare de la sora ei, un exemplu de modul cum era nevoită mereu să refacă, într-un fel sau altul, speranțele spulberate ale acelei oropsite femei.

— Cit de ratată e familia noastră! exclamă ea.

Și iarăși auzi de la ea toată povestea — și de data asta, după cum i se păru, chiar mai multe lucruri decît de obicei: adică despre dezonoarea pe care le-o adusese tatăl, despre nebuniile, neîndurarea și netrebnicia lui; despre starea îndurerată a mamei, părăsită, săracă și fără ajutor, și în același timp, pentru conducerea unei case ca a lor, îngrozitor de nerezonabilă; despre moartea celor doi frați tineri ai ei — unul la nouăsprezece ani, cel mai mare dintre ei, de febră tifoidă, contractată într-o mică localitate insalubră, după cum aflară mai târziu, unde s-a dus în timpul verii: celălalt, o mîndrețe de băiat, aspirant de marina pe „Britannia“, care se înecase într-un chip îngrozitor, nici măcar printr-un accident pe mare, ci din cauza unui cîrcel, nesalvat pe cînd făcea baie, prea târziu toamna, într-un rîuleț nenorocit, în concediu, în timpul vizitei la un coleg din marină. Apoi căsătoria nepotrivită a lui Marian, de parcă, deprimată, ființa aceasta i-ar fi în-
ters sorții și obrazul celălalt; nenorocirea și jalea ei de

acum, copiii ei soloși, pretențiile imposibile, musafirii ei odioși — toate acestea întregind dovada că ei, toți, erau năpăstuiți de soartă. Kate descrise toate acestea cu un exces de nerăbdare: farmecul ei deosebit pentru Densher consta în turnura pe care o dădea descrierilor, în parte de parcă ar fi vrut să-l distreze prin coloratura nepăsării și umorului, în parte — și aceasta avea cel mai mare farmec — de parcă ar fi încercat să alunge, pentru a-și alina sufletul, ideea mereu prezentă în mintea ei a absurdității lucrurilor. Văzuse spectacolul vieții prea de timpuriu și fără cruțare, și era atât de inteligentă încît înțelegea nenorocirea și o avea mereu în minte; de aceea cînd, discutînd cu el, era năprasnică și aproape nefeminină, părea că amîndoi se hotărîseră ca, în comunicarea dintre ei, să adopte calea scurtă a limbajului fantastic și fericit al exagerării. Era limpede pentru ei într-un stadiu de început faptul că, dacă nu puteau s-o apuce pe o cale dreaptă, împărțînd gîndului cel puțin le era deschisă. Puteau gîndi ce doreau și despre orice pe lume — sau, cu alte cuvinte, puteau să spună orice. Faptul că își vorbeau unul altuia, doar unul altuia, întărea savoarea experienței. Reieșea deci că ceea ce spuneau, cînd nu se găseau împreună, n-avea nici o salvare pentru ei și nimic nu putea servi mai mult să-i lanseze, la anumite ore, pe mica lor insulă plutitoare, decît ideea că în orice altă parte se prefăceau doar. Tinărul nostru, trebuie să adăugăm, își dădea seama că tocmai Kate era aceea care profita cel mai mult din jocul acesta neobișnuit al intimității. I se părea întotdeauna că ea era mai plină de viață decît el și de aceea reacționa mai puternic, iar cînd înșira dezaastrele sumbre ale familiei ei și aprecia printr-un contrast izbitor și ciudat înălțarea ei în prezent — căci după cîte se părea trebuia socotită drept înaltare — el simtea că cînuștile lui anale domestice făceau prea puțină impresie. Firește, vorbind despre toate acestea, îl interesa cel mai mult caracterul tatălui ei, dar descrierea peripetiilor ei din Chirk Street îl făcu să înțeleagă cît de puțin înțelegea el caracterul lui. Ce făcuse, la drept vorbind, domnul Croy?

Nu știu — și nici nu vreau să știu. Știu doar că de mult — cînd aveam vreo cincisprezece ani — s-a întim-

plat ceva, după care el a devenit de-a dreptul imposibil. Vreau să spun, imposibil pentru lume în general, iar apoi, treptat, pentru mama. Noi, bineînțeles, nu știam la vremea aceea nimic, urmă Kate, dar am aflat mai târziu; și curios a fost că soră-mea a înțeles prima că el făcuse ceva. Parecă o aud într-o dimineață de duminică rece și întunecată când, din pricina unei ceți nemaipomenite, nu ne-am dus la biserică, dezvăluindu-mi faptul acesta în fața focului din odaia unde învățam. Citeam o carte de istorie la lumina lămpii — când nu mergeam la biserică trebuia să citim cărți de istorie — și am auzit-o deodată prin ceața încăperii spunând din senin: „Tata a făcut o ticăloșie”. Și curios este că am crezut-o pe dată și cred și acum, deși mai mult nu mi-a putut spune — nici care era ticăloșia, nici de unde știa, nici ce i se va întâmpla lui, nimic altceva. Noi simțeam mereu că se întâmplaseră într-adevăr tot felul de lucruri, vreau să spun că i se întâmplau lui; astfel că atunci când Marian a zis că era sigură, teribil de sigură, și că își dăduse seama singură, dar că atât era destul, am crezut-o pe cuvânt — părea atât de firească. Nu trebuia însă s-o întrebăm pe mama — ceea ce era și mai firesc, și de aceea n-am suflat o vorbă. Dar mama, curios lucru, mi-a vorbit, când a venit vremea, fără s-o silească nimeni, însă mult mai târziu. Tata nu mai stătea cu noi de mult, dar eram obișnuiți. Probabil că mama se temea, sau era convinsă, că știu ceva și s-o fi gândit că cel mai bun lucru era să-mi spună. Și-a dat drumul tot pe neașteptate, ea și Marian. „Dacă auzi orice împotriva tatălui tău — orice adică, în afară de faptul că e odios și nemernic — să știi că e absolut fals.” În felul acesta am aflat că era adevărat, deși îmi amintesc că i-am spus atunci că eu, firește, eram convinsă că nu este. Ea ar fi putut să-mi spună că era adevărat și ar fi putut să creadă că am să tăgăduiesc orice acuzație împotriva lui — că am să tăgăduiesc mult mai tare și mai eficient, cred, decât ar fi făcut-o ea. Dar s-a întâmplat totuși, continuă fata, că n-am avut niciodată ocazia și rămân mirată. Aceasta a făcut ca lumea să-mi pară mai cumsecade. Nici măcar nu s-a suflat o vorbă. Astfel se explică în parte tăcerea care îl înconjoară, tăcerea care, pentru lume, l-a desființat. El nu există pentru oameni. Și

totuși, sînt foarte sigură. Deși în fond nu știu mai mult decât atunci, sînt totuși sigură. Și asta, încheie Kate, e tot ce-ți pot spune, șezînd aici, despre tatăl meu. Dacă n-o numești dovadă de încredere din partea mea, nu știu ce te-ar putea mulțumi.

— Sînt într-adevăr mulțumit, declară Densher, numai că rămîn nelămurite, copila mea dragă, prea multe lucruri. Știi, nu-mi spui de fapt nimic. E atât de vag, încît ce altceva să cred decât că s-ar putea foarte bine să greșești? Ce a făcut oare, dacă nimeni nu poate spune?

— A făcut totul.

— Ah — totul! Totul înseamnă nimic.

— Ei bine, zise Kate, a făcut un anume lucru. Să știi tot. Dar noi, slavă Domnului, nu știm. E ceva care l-a dat gata. Tu însă ai putea să afli cu puțină strădanie. Poți să te interesezi.

Densher nu zise nimic o clipă; dar în momentul următor își formulă gîndul.

— N-aș vrea să aflu pentru nimic în lume și mai bine să-mi piară graiul decât să pun o întrebare.

— Și totuși, e parte din mine, zise Kate.

— Parte din tine?

— Dezonoarea tatii. Apoi dădu glas, dar mai profund decât oricînd, notei ei de pesimism mîndru și înăbușit. Cum să nu fie acesta cel mai însemnat lucru din viața unui om?

Ochii ei întîmpinară, din nou, una din privirile-i lungi și i-o absorbiră pînă în adîncurile lor cele mai tulburătoare.

— Am să-ți cer ca, în ceea ce privește lucrul cel mai însemnat din viața ta, zise el, să te bizui pe mine mai mult. După care, șovăind, întrebă: Nu e membru al vreunui club?

Ea clătină din cap.

— Obișnuia pe vremuri să fie — al multora.

— Le-a părăsit?

— Ele l-au părăsit pe el. Sînt sigură. Asta ar trebui să fie de ajuns pentru tine. M-am oferit, continuă fata imediat, și de aceea m-am dus să-l vizitez, să stau cu el, să-i creez un cămin, atât cît se poate. Dar nici n-a vrut să audă.

Densher o asculta cu mirare vizibilă, dar generoasă.

— Te-ai oferit — deși mi-l descrii ca pe un om nesuferit — să stai cu el și să împarți cu el neajunsurile ? Tinărul văzu o clipă doar noblețea deosebită a gestului. Ce fată curajoasă !

— Fiindcă ți se pare că sînt prea bravă pentru un om ca el ? (Ea nu accepta această interpretare). Nu era vorba de curaj — dimpotrivă. Am făcut-o ca să mă salvez — ca să scap.

Ei avea impresia, atât de constantă în această fază, că ea îi oferea motive mai nobile de meditație decît oricine altul.

— Să scapi de ce ?

— De orice.

— Te gîndești cumva să scapi de mine ?

— Nu — i-am vorbit despre tine. I-am spus, i-am dat de înțeles, că te voi aduce, dacă îmi va permite, cu mine.

— Dar nu îți va permite, zise Densher.

Nici n-a vrut s-audă. Nu vrea să mă ajute, să mă salveze, să miște un deget pentru mine, continuă Kate. Se fofilează pur și simplu, în felul său de nedescris, și mă abandonează.

— Te abandonează, slavă Domnului, conchise Densher, lasîndu-te în grija mea.

Dar ea vorbi iarăși, de parcă ar fi avut în minte doar se na pe care o evocase.

— Păcat, fiindcă ți-ar place. E nemaipomenit — e fermecătoare.

Risul însoțitorului ei dezvălui din nou faptul că el simțea în tonul ei, ca întotdeauna, ceva care alunga conversația altor femei, atât cît cunoștea el alte femei, spre desertul monoton al convenționalismului, în timp ce ea își continuă ideea :

Ar ști să se facă simpatice.

— Chiar dacă are ceva împotriva mea ?

— Ei, ține să se facă plăcut. Te-ar aprecia și ar ști să se poarte cu tine. De fapt, are ce are împotriva mea — fiindcă îmi placei.

— Cerul fie lăudat, exclamă Densher, dacă ma iubești destul pentru ca el să se împotrivească !

Dar după o clipă ea vorbi cu oarecare inconsecvență :

— Nu-i așa, I-am spus că renunț la tine, dacă trebuie, pentru ca să stau cu el. Dar pentru el n-a contat, și la asta mă refer, continuă ea, cînd spun că m-a refuzat categoric. Scopul este, vezi bine, să nu scap.

Densher se miră.

— Dar dacă n-ai vrut să scapi de mine ?

— Am vrut să scap de mătușa Maud. Însa el insistă că numai și numai prin ea pot să-l ajut : așa după cum și Marian insistă că numai și numai prin mătușa Maud o pot ajuta. Asta înțeleg, explică din nou, cînd spun că ma alungă.

Tinărul rămase puțin pe gînduri.

— Și sora ta te alungă ?

— Chiar îmi dă brînci !

— Dar te-ai oferit să locuiești cu sora ta ?

— Aș face-o imediat, dacă m-ar primi. Asta e toată virtutea mea — un pic de sentiment familial. Am o mică și stupidă pietate — nu știu cum s-o numesc. Și Kate își susține ideea, plină de curaj, lămurind : Uneori, cînd sînt singură, trebuie să-mi înăbuș țipetele cînd mă gîndesc la biata mamă. A îndurat mult — s-a distrus : acum știu ce a fost — atunci habar n-aveam fiindcă eram o neroadă ; iar situația mea, comparată cu a ei, este o insolență a succesului. Așa o ține întruna Marian ; asta face, cum spuneam, și tata în felul său inimitabil. Situația mea este o valoare, o mare valoare pentru ei amîndoi, — astfel vorbea Kate. Lucidă și ironică, lăsă la o parte menajamentele : Aceasta e valoarea mea — singura pe care o au ei.

Tot ceea ce exista între ei se precipită oarecă, în pofida tăcerilor și a rezervelor — ardoarea și teama jucîndu-se ca fulgerul în zăpușeală. Densher era mai atent, fără îndoială, decît oricînd.

— Și faptul de care vorbești te ține prizonieră !

— Bineînțeles că mă ține. Răsună continuu în urechile mele. Mă îndeamnă să mă întreb dacă am vreun drept la fericire personală, vreun drept la altceva decît să fiu putred de bogată și cît se poate de isteață și de strălucitoare.

Densher chibzui o clipă.

— Ai putea, dacă ești norocoasă, să ai și fericire personală.

Răspunsul ei a fost o tăcere ca și a lui ; după care exclamă deodată simplu și liniștit :

— Dragul meu !

Densher chibzui o clipă ; apoi, la fel de simplu și liniștit, zise :

— Vrei s-o dobândești căsătorindu-ne mine — cum putem, în mod foarte firesc și onorabil ?

— Să așteptăm, răspunse Kate în grabă, pînă ce ai să vorbești cu ea.

— Asta înseamnă că mă adori ? întrebă Densher.

Discutau deocamdată cu cel mai ciudat amestec de delibrare și spontaneitate și nimic nu putea s-o releve mai bine decît felul în care ea spuse :

— Și ție îți este teamă de ea.

Un zîmbet fără viață flutură pe buzele lui Densher.

— Ca tineri foarte distinși, cu spirit elevat, sîntem niște fenomene !

— Da, reluă ea imediat, sîntem înfricoșător de inteligenți. Dar e și distractiv în același timp. Trebuie să ne amuzăm cum putem. Cred, adăugă ea ce-i drept nu fără culezanță, că prietenia noastră e frumoasă. Nu e cîtuși de puțin banală. Mă cramponez de un oarecare romantism care salvează lucrurile.

Aceasta îl făcu să izbucnească într-un rîs mai puțin forțat decît zîmbetul de pînă atunci :

— Tare-ți mai este teamă că ai să-mi dai drumul !

— Nu, nu, asta ar fi cu adevărat banal. Dar bineînțeles că-mi dau seama, recunosc ea, de primejdia de a săvîrși ceva josnic.

— Ce poate fi mai josnic decît să mă sacrifici ?

— N-am să te sacrific ; nu te plînge pînă ce nu ești lovit. N-am să sacrific pe nimeni și nimic, si tocmai pentru asta voi încerca totul. Astfel, conchise ea, mă vād și te vād și pe tine acționînd pentru ei.

— Pentru „ei“ ? și tînărul își accentuă răceala cu fermitate totală : Mulțumesc !

— Nu-ți pasă de ei ?

— De ce să-mi pese ? Ce înseamnă ei pentru mine decît o adevărată pacoste ?

Nu sfîrși bine cu această caracterizare a nefericitelor persoane pe care ea le îndrăgea cu atîta îndărălnicie, că se și căi pentru felul dur în care-i vorbise — și în parte fiindcă se aștepta ca ea să riposteze aprins. Dar una din trăsăturile subtile ale lui Kate era faptul că, uneori, ideile ei licăreau blind.

— Nu știu de ce nu pricepi că, evitînd nerozia, putem face totul. O putem păstra pe mătusa Maud

El privi în gol.

— Ca să ne finanțeze ?

— Să așteptăm cel puțin pînă vom vedea.

— Pînă vom vedea ce se poate obține de la ea

O clipă, Kate nu spuse nimic.

— La urma urmelor, niciodată n-am întrebato : niciodată, chiar cînd noi aveam necazuri mari, n-am apelat la ea și nu m-am apropiat de ea. Ea s-a lipit de mine, m-a acaparat cu minunatele ei gheare aurite.

— Vorbești, observă Densher, de parcă ar fi o pasăre de pradă.

— Spune-i vultur cu cioc aurit și cu aripi întinse pentru zboruri lungi. Dacă-i place să zboare, să zicem ca un balon — cu n-am urcat niciodată în mașinăria ei. Ea m-a ales.

Avea într-adevăr, această descriere a ei, multă culoare și un stil sugestiv și el o contemplă o clipă ca pe un tablou al unui maestru.

— Oare ce vede în tine ?

— Minuni ! Și vorbind răsplat, se ridică în picioare : Totul. Asta e.

Da, asta era, și în timp ce ea stătea în fața lui, tînărul continuă să infrunte situația.

— Vrei să spui, deci, că trebuie să-i fac și eu oarecum pe voie ?

— Trebuie s-o vezi, zise Kate cu nerăbdare

— Și să mă ploconesc în fața ei ?

— Oh, fă ce vrei !

— cuprinsă de nerăbdare, plecă singură.

IV

Ochii lui o urmăriră atunci destul de mult timp, înainte de a o ajunge din urmă, pentru a desluși mai mult decât oricând, în ținuta ei, în semeția pasului — nici nu știa cum să se exprime — o parte cel puțin din motivele doamnei Lowder. Simți că se înfioară când se imagină ca un motiv opus acestor motive, deși în același timp, cu sursa de inspirație a mătușii Maud în fața lui, era dispus să se supună, aproape prin orice atitudine abjectă sau compromis profitabil, poruncii ușor de îndeplinit a prietenei lui. Va face așa cum dorea ca — indiferent ce se va alege de propria lui dorință. O va ajuta din răspuțeri; căci, tot timpul în ziua aceea și în cea următoare, porunca ei ușoară, azvirlită astfel pe când își întorcea frumosu-i spate, i-a sunat ca pocnitura unui bici în văzduhul albastru, acel element superior în care plana doamna Lowder. Nu se va ploconi, poate — nu era tocmai dispus pentru asta; dar va fi răbdător, ridicol, înțelegător, neînțelegător și, mai presus de orice, va da dovadă de multă diplomație. Va fi deștept, își va folosi toată deșteptăciunea pe care acum o scutura cu tărie, cum scutura uneori bietul său ceas vechi și rablagit ca să-l pornească iar. Nu că n-ar fi avut, slavă Domnului, destulă istețime și, acționind cu toată energia, nu ar fi avut în gând steaua lor, oricât de palidă, dacă înfrângerea și predarea — predarea atât de timpurie, atât de imediată — ar fi fost rezultatul. Nu se gândea de fapt la acel dezastru, în cel mai rău caz, ca la un sacrificiu direct al posibilităților lor: și-l imagina doar — ceea ce era de ajuns pentru a dovedi o anumită vanitate, pentru a da în vileag o anumită îngimfare din parte-i, sperind s-o convingă pe doamna Lowder. Când, la scurtă vreme, în salonul vast al acestei doamne — apartamentele din Lancaster Gate i se păruseră de la început neobișnuit de spațioase — o aștepta la invitația ei transmisă printr-o telegramă cu „răspuns plătit“, teoria lui era că trebuiau să rămână la idea lor, deși i se părea că dificultățile luaseră o amploare de proporția locului în care se afla.

Stătea acolo de mult timp — i se păru un sfert de oră: și în timp ce mătușa Maud nu mai venea, în timp ce ob-

servațiile și reflecțiile puneau deplină stăpînire pe el, se întreba la ce se putea aștepta de la o persoană care te trata în felul acesta. Vizita și ora fuseseră propuse de ea, așa încît întîrzierea ei, neîndoielnic, făcea parte dintr-un plan general de a-l face să se simtă stîmjenit; în timp ce se plimba încoace și-ncolo, străduindu-se să pricicapă mesajul mobilierului masiv și încărcat, covârșitoarea expresie a semnelor și simbolurilor ei, avea puține îndoieli cu privire la stînghereala pe care o va avea de suportat. Îi trecu prin minte că nu se putea bizui pe nimic și că un om mîndru nu putea să sufere o mai mare umilință pentru o cauză dreaptă. Pînă acum nu-și dăduse seama atît de limpede că persoana sa nu strălucea — literalmente deloc: în vieneză totul în jurul său strălucea: atît de nefirese afirmative, atît de agresiv semețe erau obiectele mari și greoaie care îi vorbeau despre gazda lui. „Dacă e s-o spunem deschis, știți, e colosal de vulgară“ — fusese gata odată să-i zică nepoatei despre doamna Lowder, dar se reținuse în ultima clipă, păstrase pentru sine afirmația, cu toată prietenia pe care o conținea. Trăsătura era importantă, deoarece avea conștiințe directe, însă presimțea că fata însăși i-o va dezvălui într-o zi. Avea o legătură directă cu situația prezentă și, într-adevăr, cu atît mai mult cu cît într-un fel, și într-un mod ciudat, nu însemna cîtusi de puțin că mătușa Maud era obtuză sau învechită. Era vulgară cu prospețime, aproape într-un chip frumos, căci exista frumusețe, într-o anume măsură, în jocul unui temperament atît de energic și de cutezător. Avea de-a face probabil cu cea mai impunătoare persoană, iar el era în cușca leiaicei fără bici — cu alte cuvinte, fără biciul unei rezerve de replici adecvate. Nu avea altă replică decât că o iubea pe Kate — ceea ce într-o asemenea casă era dureros de puțin. Kate îi spusese de mai multe ori că mătușa ei era Pasionată, vorbind de aceasta ca de un fel de compensație și rostind cuvîntul ca și cum ar fi fost scris cu majusculă, desemnîndu-l ca ceva pe care el putea și trebuia să-l aibă în vedere, spre folosul lor. Se întreba acum în ce fel se putea folosi de el; dar situația se complica pe măsură ce așteptarea se prelungea. Fără îndoială că exista ceva ce lui îi lipsea. Era consternat.

Mișcându-se agale de colo pînă colo, părea că i se lămu-
rește situația ; în timp ce tot pășea și pășea pe aceeași dis-
tanță, ea devenea pustiul sărăciei sale, putînd să se amă-
gească la fel de puțin ca și înainte că pustiul ar fi putut să
devină roditor. Lancaster Gate arăta prosper — acesta era
întregul efect ; și era de necrezut că starea lui va ajunge
vreodată să fie pe departe măcar asemănătoare. Descifra
mai limpede, mai critic, după cum s-a amintit, aparențele
în jurul său ; iar ele nici măcar nu-l făcură să se mire de
reacția sa estetică. Nu știuse — în posida repetatelor refe-
ririi ale lui Kate la revolta gustului ei — că se va „sin-
chisi“ atîta de felul în care o doamnă independentă putea
să-și decoreze casa. Chiar limbajul casei îi vorbea, îi des-
cifra, cu amplexare și dezinvoltură, asociațiile și concep-
țiile, idealurile și posibilitățile stăpînei acelei case. Nici-
odată, își zicea mîguit, nu văzuse ceva de o urîtenie atît
de gregară — ceva de o asemenea cruzime operativă, am-
nîntătoare. Era încîntat că găsisse acest nume pentru a ca-
racteriza locul unde se afla ; „cruzimea“ se preta oarecum
să fie tratată într-un articol sugerat pe dată minții sale de
impresia produsă. Va scrie despre ororile masive care mai
puteau încă să abunde, care-și înălțau nestîngherite cape-
tele într-o epocă atît de mîndră că lichidase zcii falși ; și
va fi nostim dacă ceea ce-i va furniza doamna Lowder de
va dovedi, pînă la urmă, a nu fi decît material pentru un
articol. Totuși faptul însemnat, într-adevăr faptul sumbru
era că, tocmai cînd se gîndea la articolul pe care putea
să-l încropească, îi venea mai greu să ridă de ororile apă-
sătoare decît să tremure în fața lor. Nu putea să le descrie
și să le respingă în totalitatea lor, indiferent dacă le con-
sidera a fi din epoca victoriană mijlocie ori timpurie ; ne-
fiind deloc sigur că puteau fi grupate în aceeași catego-
rie. Se observa limpede că erau splendide și, în plus, foarte
concludent britanice. Reflectau o anume orînduire și abun-
dau în material rar — lemn prețios, metal, țesături, mar-
mură. Nici nu se gîndise vreodată că putea să existe ceva
cu atîtea franjuri, atît de festonat, îmbumbat și înșiretat,
atît de compact și ondulat peste tot. Nu se gîndise nici-
cînd la atîtea aurării și sticlării, la atîta satin și pluș, lemn
de trandafir, marmură și malachit. Dar semnificative erau

mai ales formele solide, finisajul irosit, prețul greșit orien-
tat, atestarea generală a moralității și banilor, a unei con-
științe curate și a unui mare cont la bancă. Aceste lucruri,
pînă la urmă, reprezentau pentru el o negație covîrșitoare
a lumii gîndurilor lui — de care, la drept vorbind, în pre-
zența lor a devenit pentru prima oară conștient pînă la
deznădejde. I se revelau tocmai prin nemiloasa lor deo-
labire.

Convorbirea cu matusa Maud nu luă însă întorsătura
la care se așteptase. Cu toate că avea o natură aprigă, nu
încăpea îndoială că de data asta doamna Lowder nici n-a
menințat și nici n-a apelat la el. Armele ei de atac, pre-
cum și cele de apărare, îi erau probabil la îndemînă, dar
le lasă neatinse și se purtă atît de blajin, încît numai ulte-
rior își dădu el seama cît de abilă fusese. Își dădu însă
seama și de un alt fapt care complica situația : n-ar fi știut
cum să-l numească altfel decît bunătatea ei într-adevăr
imprudentă. Blîndețea ei, cu alte cuvinte, nu era numai o
politică, întrucît nu i se păruse destul de primejdioasă ;
era urmarea faptului, putea să-și dea seama, că îl simpa-
tiza puțin. Din momentul cînd ea dovedi acest lucru, de-
veni mai interesantă ; și cine știe ce s-ar fi putut întîm-
pla dacă și el ar fi început s-o simpatizeze ? Ei bine, era
un risc căruia, firește, trebuia să-i facă față. Ea lupta
împotriva lui, în orice caz, dar cu o singură mînă, cu
cîteva firicele de praf de pușcă. Densher recunoscî după
zece minute, și fără ca ea să-i dea vreo explicație, că dacă
îl lăsase să aștepte, n-o făcuse pentru a-l jigni ; ajunseseră
să se înțeleagă în ceea ce privește intențiile ei. Urmărise
ca el să se gîndească singur la ceea ce își propusese să-i
spună — pentru că într-altfel nu-i dăduse nimic în vi-
leag ; voise ca el să deducă pe loc și, plin de perspicaci-
tate, crezuse că așa se va și întîmpla. Prima ei întrebare
a fost, astfel, dacă el nu pricepuse cumva aluzia ei, iar
această problemă implica atîtea lucruri, încît provocă pe
 dată o discuție sinceră și cuprinzătoare. Densher își dădu
seama, cînd i se puse întrebarea, că era vorba exact de
ceea ce gîndise el ; își dădu seama că îl determina s-o ierte
repede pentru că își etalase puterea ; știa că dacă el nu
se va feri, o va înțelege prea bine, pe ea și țîria scopului

ei, ca să nu mai vorbim de aceea a imaginației ei și de mărimea pungii ei. Se îmbărbătă totuși la gândul că nu-i va fi teama s-o înțeleagă ; are să înțeleagă, ceea ce nu va stirbi cituși de puțin nici chiar cea mai slabă dintre pasiunile lui. Jocul minții, în cel mai bun caz, îți crează greutatea înspăimântătoare de multe, dacă era vorba de acțiune, de nevoia de a acționa atunci când simplitatea era totul ; dar când nu puteai să-l împiedici, trebuia să mergi pînă la capăt. N-ar exista niciodată greșeli, dacă greșelile n-ar fi la început amuzante. Trebuia să-și folosească inteligența fatală pentru a rezista. Doamna Lowder n-avea decît să și-o folosească pentru ce vroia.

Doar după ce ea începuse să-și exprime opinia despre Kate, începuse și el, la rîndu-i, să reflecteze ca — dat fiind felul ei de a o prezenta, ca și cum atît ar fi fost într-adevăr suficient dacă el binevoia să-i accepte părerea — ea nu se putea să-l urască. Era, neîndoielnic, tot ceea ce ea arăta deocamdată cîi încearcă ; evident, dacă își scria ceea ce intenționa, nu avea altceva mai dezagreabil de făcut.

— Dacă n-as fi fost dispusă să fac mult mai mult, înțelegi, n-aș fi mers atît de departe. Nu mă interesează ca ai să-i transmiți ei — cu cit ai să-i transmiți mai mult, cu atît poate ca va fi mai bine ; și dealtfel ea știe de pe acum totul. N-o spun pentru ea : o spun pentru dumneata — pe nepoata mea știu s-o abordez fără ocolișuri.

Astfel grăi mătusa Maud — cu bunavoința firească, cît se poate de simplu și de limpede ; dînd de înțeles, virtual, ca deși un cuvînt adresat unui om cu judecătă nu era, în ciuda avantajului, întotdeauna suficient, o vorbă adresată unuia bun nu se putea să nu fie de ajuns. Tînărul nostru de atunci din spusele ei că îl simpatiza fiindcă era bun, că era într-adevăr, după aprecierea ei, destul de bun : destul de bun, adică, pentru a renunța la nepoata ei și pentru a-și vedea de drum. Dar era el oare destul de bun — după aprecierea lui ? Se întrebă pe drept cuvînt, în timp ce, dădă glas părerii ei, dădea îi era sortit să se dovedească astfel.

— Este cea mai aleasă ființă și îți place să crezi că o cînosii. Dar tu o știu cum este — vreau să zic mult mai

bine decît dumneata ; și modul cum sînt gata să-mi dovedesc credința se compară, cred, destul de favorabil cu orice ai vrea dumneata să faci. N-o spun fiindcă este nepoata mea — asta n-are importanță ; aș fi putut să am cincizeci de nepoate și să n-o aduc pe nici una aici, dacă n-aș fi găsit-o pe placul meu. Nu spun că n-aș fi făcut altceva, dar n-aș fi suportat prezența ei. Prezența lui Kate, din fericire, am remarcat-o de timpuriu ; prezența lui Kate — din nefericire pentru dumneata — este tot ce aș putea să-mi doresc ; prezența lui Kate este, pe scurt, deosebită, cum prea bine știi, și am păstrat-o spre mîngîierea anilor mei tîrzii. Am urmărit-o îndelung ; am pus-o deoparte și am lăsat-o, cum ai spune despre investiții, să-și sporască valoarea și poți să judeci și singur dacă acum, cînd a început să aducă un asemenea venit, aș putea fi dispusă să duc tratative pentru ea cu altcineva decît cu licitatorul care ar oferi cel mai mare preț. Sînt în stare să fac foarte mult pentru ea și am părerea mea despre ce i se potrivește cel mai bine.

— Și îmi închipui, zise Densher, că ideea dumneavoastră despre ce i se potrivește cel mai bine nu sînt eu.

O ciudățenie a doamnei Lowder era că obrazul ei, cînd vorbea, era ca o freametă luminată noaptea, dar că tăcerea trăgea numaidecît perdea. Ocazia pentru replică, oferită de tăcerea ei, nu era niciodată ușor de folosit ; totuși îți venea și mai greu s-o întrerupi. Strălucirea intensă a chipului ei, în orice caz, nu oferi vizitatorului ajutor imediat.

— Nu te-am chemat ca să auzi care nu este — te-am chemat să auzi care este într-adevăr cel mai bun lucru pentru ea.

— Bineînțeles, rîse Densher, că trebuie să fie ceva grandios.

Gazda continuă, de parcă contribuția lui la subiect n-avea importanță.

— Vreau s-o văd sus, sus de tot — sus de tot și în lumină.

— A, firește, doriți s-o măritați cu un duce și tînți neapărat să înlăturați orice piedică.

După ce spusese aceasta, ea îi dădu atît de mult impresia că s-a tras o perdea, încît el crezu, la început poate

pe drept cuvînt, că i-a părut flușuratec și chiar meschin. Fusese în acest fel considerat, în momente nenorocite de înfumurare tinerească, de către mari și glaciale persoane oficiale, dar niciodată, după cite își amintea, de vreo doamnă în viața particulară. Mai mult decît orice, îi dădu posibilitatea să aprecieze subtilitatea ei și, prin urmare, viitorul posibil al lui Kate. „Nu fi prea imposibil!“ — se temu el, o clipă, de un asemenea răspuns din partea prietenei sale. Apoi simți, în vreme ce mătusa îi spunea cu totul altceva, că îl ierta ușor.

— Vreau să se mărite cu un om de seamă.

Asta era totul ; dar din ce în ce mai mult părea să fie destul ; și dacă totuși n-ar fi fost, vorbele pe care ea le rostî după aceea, ar fi făcut să fie :

— Iar eu cred ce cred despre ea. Asta e.

Rămaseră scurtă vreme față în față, pe gînduri, iar el își dădu seama de ceva și mai adînc, de ceva ce ea dorea ca el să priceapă, numai de-ar fi voit. Asta era ceea ce dorea — dorea să facă apel la inteligența pe care ținea să arate că el o posedă. Iar el nu era omul care să nu priceapă lucrurile.

— Natural, îmi dau seama cît de puțin pot corespunde oricărui vis drag și ambițios. Aveți o idee — o idee minunată, pe care o împărtășesc întru totul. Înțeleg foarte bine ceea ce nu sînt și vă sînt îndatorat că nu mi-ați spus-o într-un fel mai dur.

Ea nu zise nimic — continua să tacă : poate o făcea pentru a-l lăsa să meargă și mai departe, dacă era în stare, pe calea umilinței. Era unul din acele cazuri în care omul nu putea să arate, dacă arăta totuși în vreun fel, decît umil : în afară de cazul că prefera să arate de-a dreptul tînt. Iată adevărul limpede : era într-adevăr — după criteriile doamnei Lowder, singurele care contau — o cantitate neglijabilă, iar el știa foarte bine, al naibii de bine, ce anume făcea ca o cantitate să fie importantă. Voia să fie cît se poate de simplu ; dar în toiul acelei încordări, zîcnea o teamă mai profundă. Mătusa Maud o exprimă clar, deși el n-ar fi putut spune mai tîrziu în ce fel :

— De fapt, nu contezi, cred, atît de mult cît îți închipui și n-am de gînd să fac din dumneata un martir, altun-

gîndu-te. Spectacolul dumitale cu Kate în parc este ridicul. În măsura în care îmi este adresat mie ; și eu prefera să te întîlnesc cu însămi — fiindcă în felul dumitale, tinere, ești simpatie — și să mă înțeleg cu dumneata, să lămurim lucrurile, cum foarte bine ar trebui s-o și fac. Mă crezi atît de mîncoadă încît să mă cert cu dumneata dacă nu e într-adevăr necesar ? N-o să fie necesar — ar fi prea din cale-afară de absurd. Aș putea să-ți iau piuitul oricînd, oricînd m-aș decide să-ți vorbesc pe sleau, dar acum tratez cu dumneata, vezi de-aia — și chibzuiesc bine lucrurile — fără să-ți vorbesc pe sleau. Mă port frumos — te pun în fața unui plan, dar din clipa în care te consider cu toată seriozitatea, ești incompatibil cu el. Apropie-te, prin urmare, cît mai mult de acest plan, umblă în jurul lui — nu-ți fie teamă ca-l nîmicești și să-l ai de acuin înaintea merou în fața ochilor.

După aceea, simți că dacă doamna Lowder nu exprimase toate acestea amănunțit, motivul era că își dăduse seama cînd că el îi dăduse destul de bine intențiile. A fost atît de plăcut impresionat de faptul că nu i-a cerut să facă nici o promisiune, că nu i-a propus să-i rasplătească indulgența prin cuvîntul sau de onoare că nu se va amesteca, încît el o asigură oarecum de stîma lui. La scurtă vreme după aceea, îi vorbi lui Kate despre toate acestea și ceea ce își aminti în primul rînd a fost felul cum îi spusese doamnei Lowder — îi povesti și fetei — înlocuind ea un îndrăgostit ce-i spune iubitei lui cînd se despart prin bună înțelegere : „Spar din suflet ca mă veți sîcoti întotdeauna prieten.“ Probabil că în felul acesta mersese prea departe — o lăsa pe Kate să judece : dar întîlnirea cu doamna Lowder avea atîtea semnificații, încît faptul trebuia privit, cum s-ar zice, în propria lui lumină.

Alte lucruri decît cele povestite aici se iviseră înainte de încheierea întrevederii cu mătusa Maud, dar ceea ce a predominat, bineînțeles, a fost faptul că ea nu l-a considerat o primejdie foarte mare. Multe s-au discutat cu ocazia întîlnirii ulterioare dintre el și tînăra noastră, fiindcă lui Densher i se spusese brusc, cu o seară înainte, că avea prilejul să se afirme, făcînd în același timp un serviciu ziarului său — în felul acesta măgulitor i-a fost prezentată situația — ducîndu-se pentru patru sau cinci

lui în America. Ideea unei serii de corespondențe din Statele Unite, tratând aspecte strict sociale, fusese cultivată de ceva timp în tainică conștientă la ușa căruia ședea el, și acum s-a considerat că sosise momentul fericit de a fi lansată. Gîndul ținut închis, cînd s-a deschis ușa a zburat drept în obrazul lui Densher, sau cel puțin s-a cocoțat pe umărul lui, făcîndu-l să-și ridice surprins privirile de pe biroul mințit cu cerneală. Lui Kate îi spusese că n-a putut refuza — nefiind în situația, deocamdată, de a refuza ceva — dar că faptul de a fi ales pentru o asemenea misiune i-a tulburat simțul proporției. Cu siguranța că nu prea știa să aprecieze această onoare, și situația i se părea echivocă; nu se socotea omul potrivit pentru o asemenea slujbă. Tulburarea sa, destăinui el, a dezvăluit-o destul de repede directorului: după care văzu cu uimire că problema se limpezise. Dăduse că nu aveau nevoie, în mod surprinzător, tocmai de genul de baliverne pe care nu le cultiva el. Aveau însă nevoie de corespondențele lui și, din motive ciudate, doreau să fie cit mai măiestrite; trebuia să-și joace micul rol și să nu-i fie teamă; aceasta era întreaga problemă.

Ar fi fost, adică, întreaga problemă dacă n-ar fi existat o altă mai stringentă, și anume că trebuia să plece fără întârziere. Misiunea lui, cum o numea la birou, se va termina probabil la sfîșitul lunii iunie, ceea ce era de dorit; dar ca să realizeze aceasta, nu trebuia să piardă acum nici o săptămînă; cererile sale, după cîte înțelegea, trebuiau să fie cit se poate de ample și existau rațiuni de stat — rațiuni operînd la sediul imperiului din Fleet Street — conform cărora trebuia să pună chiar degetul pe roată. Densher nu făcu un secret din faptul că ceru o zi pentru ca să se hotărească, deoarece simțea că era de datoria lui sa-i vorbească mai întîi ei. Kate îl asigură că nimic mai mult poate decît acest scrupul nu i-a dovedit pînă atunci cît de legați erau unul de altul; era foarte mîndră că, pentru el, un lucru de o asemenea importanță depindea de ea; dar și mai limpede a fost opinia ei despre datoria lui imediată. Era încîntată de perspectivele lui și îl îndemnă să primească misiunea; îi va fi foarte dor de el — firește că-i va fi dor; dar trecu repede peste acest fapt

și vorbi extaziata despre ceea ce va vedea și va face el acolo. Stăruia atît de mult asupra acestui ultim aspect, încît el rîse de naivitatea ei, deși totodată nu-l lăsa inima să-și compare aportul doar cu o picătură în mare. Îl uimi cît de bine înțelegea ea ce se petrecuse într-adevăr în Fleet Street — cu atît mai mult cu cît corespundea interpretării lui fiind. Trebuia să dea o nouă strălucire subiectului — asta doreau de la el; și pe el nu-l vor da gata nici toate Statele Unite la un loc, chiar de-ar fi să viziteze fiecare stat în parte. Tocmai fiindcă nu-și băga nasul peste tot și nu era obișnuitul colportator, îl alocaseră pe el; era vorba de o ramură a corespondențelor pe care vroiau, evident, s-o asocieze cu un ton nou, un ton pe care în viitor îl vor adopta după exemplul său.

— Fiindcă înțelegi atît de bine, ar trebui într-adevăr să fii soție de ziarist! exclamă Densher cu admirație, chiar pe cînd i se părea că îl zorrea să plece.

Dar Kate nu păru să tolereze lauda:

— Ce te aștepti să nu pricep cînd țin la tine?

— Oh, atunci am să spun: „Cit de mult ții la mine!”

— Da, încuviință ea; asta compensează închejunsul stupidității mele. O să-mi pun imaginația la contribuție cînd e vorba de tine, dacă voi avea ocazia.

De data aceasta, Kate vorbi de viitor ca și cum ar fi fost puțin problematic, încît el avu o senzație ciudată în timp ce-i relata despre convorbirea cu adevăratul arbitru al destinului lor. Călea spre această relatare fusese blocată puțin de veștile din Fleet Street; dar în creuzetul fericitei discuții dintre ei, cele două elemente se contopiră în curînd, iar în amestecul ce rezultă părțile componente nu se mai puteau distinge. Tînărul, în-ă, înainte de a-și lua rămas bun, avea să înțeleagă pentru ce Kate vorbea despre viitor de parcă acum îl și stăpîneau și avea să ajungă la înțelegerea acestui fapt pe o cale ocolită, care la sfîrșit le spori bucuria. Fețele lor se îndreptară spre aspectele luminoase ale viitorului, de îndată ce el răspunse întrebării ei despre capacitatea lor de a participa cu succes la jocul așteptării. Tocmai avînd în vedere această capacitate, îl rugase ca cu atîta stăruință cu cîteva zile în urmă să discute cu mătușa ei; și dacă înțelegerea nu i s-a

părut lui Densher că s-a soldat prea fericit, sărăcăciunile fapte erau învelite cu un sens mai luminos pe măsură ce Kate le relua, unul câte unul.

— Dacă mătușa îți îngăduie să vii, nu înseamnă asta oare totul ?

— Înseamnă totul ; tot ceea ce crede ea. E vorba de probabilitatea — vreau să spun, cum apreciază doamna Lowder probabilitatea — că aş putea fi împiedicat să devin o complicație pentru ea, printr-un aranjament, orice aranjament, prin care tu să mă întâlnești des și ușor. E sigură că n-am bani, și asta îi dă timp. Crede că am o oarecare delicatețe, că doresc să-mi îmbunătățesc situația înainte de a-ți pune pistolele la tâmplă, pentru ca să te ciștig. Timpul de care am nevoie corespunde, pentru ca, cu timpul care o va ajuta, dacă nu-și ratează prilejul purtându-se rau cu mine. Pe de altă parte, continuă Densher, eu nu vreau să se poarte rău, deoarece cred, pe onoarea mea, că ești de caraghios (și-ar părea, că personal mă simpatizezi și că, dacă n-ai fi în cauză, aproape aş putea să devin profesorul ei. Nu disprețuiește intelectul și cultura — dintr-o altă parte : dorește ca acelea să-i decoreze masa și să figureze în programul ei : și sunt sigur că uneori a durut-o suficient de gândindu-se ca sunt atât de atrăgător și totodată atât de imposibil.

Se aplecă o clipă, iar Kate observă zîmbetul ciudat de pe chipul lui — un zîmbet la fel de ciudat ca și cel de pe chipul ei, în timp ce-l asculta.

Cred, de-ar fi să spunem adevărul, că își închipuie că mă simpatizează chiar mai mult — în fond — decât mă simpatizezi tu, deci îmi face onoarea să credă că pot să fiu lăsat să dăunoz în liniște propriei mele cauze. Aici intervine, după cum spunem, marginirea ei. Nu simt pînă la urmă din acel romanticism care se poartă, se spală, ca să spunem așa, uzurii și rezistă familiarității. Numai că dacă ești atât de așezat, și poți să lași restul pe seama minții și prejudecății tale ! Mindrie umflată, între timp, de sistemul pe care vrea să ți-l aplice, iar prejudecata stîrnită de comparația pe care îți va da prilejul s-o faci și de puțina cădere cu o să ies prost. Îi place, dar niciodată n-o sa-ți placă atât de mult ca atunci cînd va reuși puțin mai bine.

mă facă să par nenorocit. Fiindcă ție o să-ți plac atunci mai puțin.

Kate urmărea cu interes argumentarea lui, dar nu era îngrijorată ; și parecă ar fi vrut să-i răsplătească cinismul duios cu aceeași monedă, cînd răspunse după o clipă :

— Înțeleg, înțeleg ; ce afacere grozavă crede că sunt ! Îmi dădeam cu seama, dar tu mi-ai întărit impresia.

— Cred că n-ai face o greșală, zise Densher, dacă i-ai da cît mai mare amplasare.

Ea îi oferise într-adevăr — și tinăra fată nu șovăia s-o arate — material bogat pentru meditație.

— Faptul că nu crînește, că te primește cu brațele deschise, cum spui — e o idee strașnică, să știi, și demnă de celelalte lucruri strașnice care, în relațiile cu lumea, îi conferă un loc aparte.

— Oh, e nemaipomenit, se declară de acord tinăra ; are aproape proporțiile carului lui Juggernaut — o imagine care mi-a venit în minte ieri, în timp ce o așteptam în Lancaster Gate. Lucrurile din colbul de acolo sînt ca idoli ciudați, ca excreșcențele mistice de care probabil o plină partea din fața a carului.

— Chiar așa, răspunse fata.

Și urmă, în privința acestui aspect al minunatei doamne, unul din schimburile profunde și degajate de idei, care făcea ca totul, în afară de încredere, să li se pară o notă falsă. Existau complicații, existau probleme ; dar important era că se aflau împreună. Kate nu condamnă deocamdată „strașnica“ diplomatie a mătușii Maud și o lăsară în pace, așa cum ar fi lăsat orice alt produs rafinat, ca un monument al puterilor ei. Dar, îi povesti mai departe Densher, avu-se și în alte privințe de înfruntat carul lui Juggernaut ; nu omise nimic din relatarea vizitei sale și cu atât mai puțin felul cum mătușa Maud izbutise în cele din urmă — deși într-adevăr doar printr-o stăruință șireată — să lovească față în față în tipul pe care el îl reprezenta, în lipsa lui de rang, în viața lui din străinătate, în antecedentele lui ciudate. Ea subliniască că nu era decît pe jumătate englez, ceea ce, o asigură el pe Kate, i s-ar fi părut îngrozitor dacă n-ar fi fost hotărît să rămînă ținta criticilor ei.

— Eram, ştii, cu adevărat curios, explică el, să aflu de la ea ce fel de creatură ciudată, ce fel de anomalie socială este considerat un om cu educaţia mea, în lumea convenţiilor ei.

Kate nu zise nimic o vreme, iar apoi întrebă :

— Şi de ce să-ţi pese ?

— Oh, rise el, imi e greu de simţit că pentru un ziarist este absolut necesară şi la sufletul ei ; ele aparţin minţii marelui public pe care o întîlnim la fiecare pagină a zărilor noastre. Trebuie să mergem „coduri“ în aerul de aur, de soare şi de ploie pe plac.

— A, da, trebuie să-ţi fie pe plac să-ţi raportezi lui.

Cu toate acestea, Kate pută să-şi raporteze că din partea lui la vremea aceea, el nu se lăsa să-şi raporteze lui Densher. Aşa că în faţa multor oameni, Kate plecă la plimbare la New York, iar el se ocupă pe cont propriu de acum o interesantă pe Kate mai presus de orice. Îl privea de parcă îl bănuia că i-a povestit într-adevăr mătuseii mai multe din viaţa lui personală imediată, decât i-a povestit ei vreodată. Dacă era aşa, nu fusese decât o înţelegere şi Densher îi înfăţişă, timp de o jumătate de ceas, tabloul anilor săi tineri în străinătate, pe părinţii săi migratori, şcolile elveţiene pe care le urmasă, universitatea germană — cuceriindu-i întreaga atenţie. Un bărbat, sugera el, un bărbat din lumea lor, ar fi depistat la el imediat multe din acele fapte ; dar un bărbat din lumea lor, în măsura în care ei doi aveau o lume, ar fi trecut prin şcoala vieţii engleze. Era totuşi plăcut să facă mărturisiri unei femei ; femeile aveau mult mai multă imaginaţie pentru asemenea nuanţe. Kate avea toată imaginaţia pe care putea să-o necesite cazul său : după ce ascultă povestea de la început şi pînă la sfîrşit, declară că îşi dădea seama mai bine ca oricînd de ce îl iubea. Ea însăşi, în copilărie, trăise cu oarecare continuitate pe continent, şi revenise acasă încă pe cînd era copil ; şi participase după aceea, ca adolescentă, la retragerile repetate şi de scurtă durată ale mamei ei la Dresda, Florenţa, Biarritz — biete încercări costisitoare de a face economii, de pe urma cărora îi rămăsese în minte, deşi în general exprimată cu rezervă, întrucît evita instinctiv exaltările

ieftine, veneraţia faţă de lucrurile străine. Cînd îi fu dezvăluit că existau mult mai multe lucruri străine în viaţa lui Merton Densher decât îi pomenise el pînă atunci, îl privi de parcă ar fi fost o hartă a continentului, sau un nou şi încîntător dar olerit cu generozitate. El nu intenţionase să se fălcească, se gîndise mai degrabă să implore, deşi în faţa doamnei Lowder avusese şi intenţia de a explica. Tatăl lui fusese în tot felul de ţări străine, în douăzeci de colonii engleze, capelan britanic stabilit temporar în acele locuri sau fiind în trecere, avînd ani de-a rîndul neobisnuitul noroc de a nu duce nicicînd lipsă de post. Cariera sa în străinătate fusese aşadar neîntreruptă, deoarece nu avusese niciodată un salariu mare, şişi instruisese copiii cu cheltuieli reduse la cele mai apropiate şcoli ; ceea ce însemna că trebuiau să plătească bilete de tren. Mama lui Densher, după cum reieşea, practicase la rîndu-i o distincţie atîtă, la succesul cărcia — în măsura în care succesul o încununase vreodată — această pericadă a exilului contribuisese mult : copia cu răbdare picturi celtice în murale murale ; avînd la început o fericită înstrăinare naturală, înţelesese curînd măreţia prilejului ei şi se lăsa. Erau mulţi aceia ce copiau tablouri în străinătate, dar doamna Densher avusese un simţ şi o mină aparte şi ajunsese la o perfecţiune care convinsese, care înşelase chiar, şi care contribuisese la o plasare comodă a operelor ei. După moartea ei, fiul îi păstra o imagine sfîntă, iar după ce-i povestise lui Kate totul despre ea, precum şi alte lucruri pînă atunci învălmăşite şi obscure, viaţa lui apărură bogată, izvoarele-i abundente, iar profilul lui ieşit din comun. Adusese din nou vorba, revenise cu multă insistenţă la faptul că era englez : anii săi la Cambridge, fericita frecventare, după cum se dovedi, a colegiului unde învăţase şi tatăl său, adevăratu cu prisosinţă această, ca să nu mai vorbim de avîntarea sa în viaţa londoneză, care întregea măsura. Dar deşi descinsese plin de curaj pe pămînt britanic, trecuse în drumul său prin zone de pe urma cărora aripile îi rămăseră zburlite, fusese expus la iniţiări de neştors. Ceva i se întîmplase ce nu mai putea fi înlăturat.

Cînd Kate Croy i-o spusese, el o împieră să nu insiste, declarînd că într-adevăr așa era, că devenise cu siguranță un ratat în ceea ce privește folosul pe care putea să-l aducă spiritului însușor. La care, firește, ea stăruia cu atît mai mult, asigurîndu-l cu tărie că dacă era complicat și un spirit strălucit, pentru nimic în lume n-ar fi vrut ca el să fie alifet; așa că în cele din urmă se pomeni recuzînd-o că îi înfățișa adevărul în învelișul ieftin al măgulirii. Ea de-aceia cît de anormal era, pentru ca să-l găsească în cele din urmă imposibil; și deoarece nu putea s-o descopere pe deplin decît cu ajutorul lui, trebuia să-l momească printr-o prefăcută încîntare pentru ca s-o ajute. Dacă ultima ei concluzie în această privință era că felul cum el se privea constituia o dovadă în plus că gustul din fructul cunoașterii și era deci pregătit s-o ajute și pe ea, aceasta indică tonul fericit al întregii lor conversații, făcînd sa zboare timpul în preajma plecării lui deși stabilite. Kate sublinia însă că spusele ei trebuiau considerate libere cînd vorbea despre asigurarea pe care o va simți matusa Maud cînd va afla despre absența lui.

— Deși nu prea vād de ce, răspunde el, cînd se teme atît de puțin de mine.

Prietena lui chibzui asupra acestei obiecții

— Îți închipui că îi place atît de mult, încît are să regreta că te pierde?

Ei bine, el vedea problema într-o perspectivă mai largă.

— Întrucît ea speculează asupra procesului treptat al înstrăinării tale, e posibil să-și închipuie că în procesul acesta e nevoie în permanență de mine. Nu trebuie oare să fiu prezent pentru ca el să se desfașoare? Și absența mea l-ar face să încezească.

Densher continuă să-și dezvolte ideea, dar acum Kate nu-l mai asculta. El își dădu foarte curînd seama că ea urmărea un gând al ei și simți cum se naște un fapt hotărîtor chiar din extravaganța glumei, din ironia caldă, transparentă, în care intimitatea lor plină de vioiciune se cufunda maiu ca un inotător îndrăzneț. Deodată ea îi zise cu o rară noblețe:

— Mă leg să rămîn alături de tine pentru totdeauna.

Noblețea răzbătea din tot și el n-ar fi putut separa nimic — n-ar fi putut să se gîndească la obrazul ei în afara bucuriei generale. Totuși, pe fața ei era o lumină nouă.

— Și îți încredințez -- Domnul mi-e martor! — fiecare scînteie a speranței mele; îți dăruiesc fiecare strop al vieții mele.

Asta a fost tot, deocamdată, dar a fost de ajuns, iar apoi se așternu o liniște de parcă nu s-ar fi petrecut nimic. Se aflau afară, pe o alee din Kensington Gardens; spațiul întins care părea că se arcuiește mai sus și că se deschide mai mult pentru ei îi readuse la meditație concentrată. Dintr-o pornire comună, se îndreptară spre un loc care se putea zări și care li se păru destul de însingurat, iar acolo, înainte de a se despărți, smuseră acestei concentrări tot ceea ce ca putea să le ofere. Schimbară jurăminte și mărturii, pecetluiră profundul lor angajament, sărbătoriră, atît cît se putca prin vorbe șoptite și sunete murmurate și ochi scăpărători și mîini împreunate, înțelegerea lor de a-și aparține doar unul altuia, de a-și aparține întru totul. Aveau să părăsescă locul acela ca doi oameni ce s-au încredințat unul altuia: dar înainte de a-l părăsi, se mai petrecură și alte lucruri. Densher declară că îi era groază să curme prematur bucuria relații dintre Kate și matusa ei; și ajunseră amîndoi la un înalt grad de înțelepciune și răbdare. Kate mărturisă fără ocol că nu voia să-l lipsească de favoarea doamnei Lowder de care, pînă la urmă, era convinsă că va continua să se bucură; și fiindcă, din fericire, matusa Maud nu-i ceruse nici o promisiune care să-l lege de mîini, ei vor putea sa-și cultive destinul în felul lor și totuși să rămînă loiali. O singură dificultate se ivea, pe care Densher o remarcă:

— Desigur că n-o să treargă -- să nu uităm asta -- din clipa în care îi permiți să spere că te poate destina cuiva anume. Atîta timp cît planurile ei rămîn generale, cum par să fie în prezent, nu cred că o înșelăm. La un moment dat, vezi tu, va trebui să fie trezită la realitate; de aceea este important să fim pregătiți pentru momentul acela și să-l înfruntăm. Numai că, în cazul acesta, observă tînărul, nu-mi dau bine seama, la urma urmelor, ce vom dobîndi de la ea.

— Ce va dobîndi ea de la noi ? întrebă Kate zîmbînd.
Ce va dobîndi de la noi, continuă fata, o priveşte — ea va trebui să aprecieze. Eu nu i-am cerut nimic, adăugă ; nu umblu să trag foloase. N-are decît să rişte şi cu siguranţă că înţelege primejdia. Ceea ce vom dobîndi noi de la ea e faptul de care am vorbit, lămuri Kate ; vom cîştiga timp. Şi dacă e vorba, la fel şi ea.

Densher reflectă puţin asupra acestei clarificări ; privirea lui nu rătăcea în momentele acelea în obscurităţi romantice.

— Da ; fără îndoială, în situaţia noastră specială, timpul e totul. Şi-apoi, ne putem şi bucura.

Ea şovăi.

— De taina noastră ?

— Nu atîta, poate, de taina însăşi, ci de ceea ce reprezintă ea şi, după cum şi simţim într-un fel, de ceea ce protejează ea şi de ceea ce devine mai profund şi mai apropiat prin această taină. Şi chipul lui frumos, dăltat într-o expresie de fericire, o coplesii cu întreaga semnificaţie a vorbelor lui : De faptul că sîntem așa cum sîntem.

O clipă, se lăsă pătrunsă de semnificaţia cuvintelor lui :

— Atît de îndrăgostiţi ?

— Da, atît de îndrăgostiţi. Extrem de îndrăgostiţi. Totuşi, zîmbi el, vom merge încă şi mai departe.

La care ea nu răspunde decît prin blîndeţea tăcerii — o tăcere ce îi aştepta pe amîndoi în perspectiva îndepărtată a viitorului lor. Era o tăcere imensă, şi o luară definitiv în stăpînire. Erau de fapt uniţi şi erau minunat de puternici ; dar mai existau şi alte lucruri pe care, fiind destul de puternici, puteau să le înfrunte cu succes şi să le aibă în vedere fără nici o grijă ; iar ca urmare, dacă nu se va ivi un motiv mai bun, îşi vor păstra legămîntul tainic. Şi numai după o altă remarcă a lui Densher, socotiră că problema era pe deplin lămurită :

— Singurul lucru, fireşte, este că ar putea orînd să devină prea insistentă.

Kate stătu puţin pe gînduri.

— Adică să mă întrebe, pe cuvînt de onoare, în ce situaţie ne aflăm ? Bineînţeles că ar putea ; dar mă în-

dolesc ca o va face. Va fi foarte bucurătoare de atenţia ta şi are să mă lase în pace.

— Dar am să-ţi trimit scrisori.

Fata se opri o clipă asupra acestui fapt.

— Foarte, foarte multe ?

— Foarte, foarte, foarte multe — mai multe ca orînd ; şi ştii ce înseamnă asta ! Şi adăugă : Şi o să-mi scrii şi tu.

— A, n-am să le las pe masa din hol. Am să le expediez eu însămi.

El o privi o clipă.

— Crezi că ar fi mai bine să-ţi scriu pe altă cale să ? După care, înainte ca ea să poată răspunde, adăugă cu tărie : Ştii, nu-mi vine s-o fac. Nu e cîstit.

Ea ar fi putut să mai aştepte.

— Fireşte că nu e cîstit. Am să fiu şi eu corectă, n-ai teamă. Adresează-le, continuă ea, unde doreşti. Voi fi destul de mîndră dacă se va şti că îmi scrii.

El voia să se lămurească pînă la capăt.

— Chiar cu riscul de a provoca inchiziţia ?

Pentru ea lucrurile erau lămurite pînă la capăt.

— Nu mi-e teamă de inchiziţie. În cazul că mă va în-terba dacă între noi doi există un legămînt, ştiu foarte bine ce să-i răspund.

— Că sînt, fireşte, „îndrăgostit“ de tine ?

— Că te iubesc cum nu voi iubi pe nimeni în viaţa mea şi că n-are decît să creadă ce doreşte.

Declaraţia aceasta a fost atît de minunată, încît era ca o nouă profesiune de credinţă, ca un şuvoi involburat ce se revărsa ; iar ca urmare, însoţitorul ei o întîmpină cu o asemenea privire, încît ea avu din nou un răgaz, înainte ca el să poată spune ceva.

— Şi-apoi, s-ar putea să te întreb pe tine.

— N-are cum, dacă sînt plecat.

— Atunci, cînd te vei întoarce.

— Ei, pînă atunci, zise Densher, vom avea bucuria noastră. Dar presimt, adăugă sincer, că tactica ei superioară îi dictează să nu mă întrebe. Are să mă scutească. N-o să trebuiască s-o mint.

— Va rămîne totul pe seama mea ? întrebă Kate

— Totul pe seama ta ! rise el duios.

Dar ciudat era că, în clipa următoare, i se păru că fusese cam prea încreșt. Distincția pe care o făcea indica parecă o posibilă și firească realitate, o realitate nu pe deplin respinsă de spusile totel în legătură cu intențiile ei. O diferență se făcu într-adevăr simțită — chiar dacă nu alta decât presupusa deosebire în privința adevărului, dintre bărbat și femeie ; era ca și cum însăși conștiința acestui fapt ar fi provocat-o. Ea își frământă mintea câteva clipe, apoi reveni puțin supărată la ceva ce lăsase să treacă neobservat puțin mai înainte. Părea că ia mai în serios decât era nevoie gluma despre libertatea ei de a înșela. Dar și acum procedă într-un chip nobil :

— Bărbații sînt prea nerozi — chiar și tu. N-ai înțeles adineaori că, dacă îmi voi expedia singură scrisorile, n-am s-o fac pentru motivul vulgar de a le ascunde.

— Oh, spuneai că o faci din plăcere.

— Da ; dar n-ai înțeles, nu înțelegi ce plăcere ar putea să fie. Există rafinamente, urmă ca cu mai multă răbdare. Vreau să spun de conștiință, de senzație, de apreciere, continuă. Nu, stărui ca cu tristețe, bărbații nu știu. Despre lucrurile astea, ei nu știu mai nimic în afară de ceea ce le arată femeile.

Asemenea cuvinte rostea ea adesea, și ele puzeră stăpînire pe Densher cu generozitate, cu voioșie și intensitate, învăluindu-l, apropiindu-l de ea din nou și captivindu-l atîta timp cît le permitea situația.

— Tocmai de aceea avem o nevoie atît de imensă de voi !

Cartea a treia

V

Cele două doamne care, înainte de a pleca în Elveția, fuseseră prevenite că planul lor era nechibzuit, că trecătorile nu vor fi libere, nici aerul blînd și nici hanurile deschise — cele două doamne care, în mod caracteristic, bravaseră destulă dojană, făcută poate din interes, se pomeniră pe măsură ce înaintau în aventură pe deplin îndreptățite. Acum aprecierea ospătarilor șefi și a altor slujbași din apropierea lacurilor italiene se arătă a fi interesantă; ele însele își trăiseră nerăbdarea, nutriră vise mai cutezătoare — cel puțin cea mai tinăra dintre ele; astfel că unul din faptele de care și-au dat seama împreună — după cum și-au dat seama de o diversitate nesfîșită de lucruri — era că în impresionantele palate de la Villa d'Este, Cadenabbia, Pallanza și Stresa, femeile singure, oricît de bine ar fi fost înarmate cu o librărie ambulantă de volume instructive, puteau fi înșelate și ruinate. Însă zborurile imaginației lor fuseseră modeste; nu riseară, de pildă, nimic de importanță vitală sperînd să treacă prin Brünig. De fapt trecu pe acolo foarte bine, acum cînd le întîlnim, și își doreau doar, datorită frumuseții de neînchipuit a primăverii timpurii ce se cățăraseră sus de tot, ca drumul să fi fost mai lung, iar locurile de popas și de odihnă mai numeroase.

Aceasta cel puțin a fost atitudinea doamnei Stringham, cea mai vîrstnică dintre ele, care avea o părere proprie despre neastîmparul celei tinere, însă față de care manifesta o opoziție dintre cele mai prudențe. Ea se mișcă, admirabila doamnă Stringham, într-un nor gingaș de observații și suspiciuni; era în situația, credea ea, de a ști mai multe despre Milly Theale decît știa Milly însăși, și totuși trebuia să-și ascundă cunoașterea, dar în același timp să o și folosească. Fiind dintre toate femeile cea mai puțin predispusă prin firea ei să abordeze duplicitatea și ocolșurile, după cum își dădea foarte bine seama, se pomeni că se dedică subtilităților, din cauza noilor împrejurări și mai ales a unei noi relații personale: trebuia, de fapt, să

admită acum că o inițiere în de-ale tainurii — nu prea știa cum s-o numească — începuse pentru ea în ziua cînd plecase cu Mildred din New York. Venise de la Boston în acest scop; pe fată o văzuse prea puțin — sau mai degrabă o văzuse prea puțin timp, căci doamna Stringham, cînd vedea ceva, vedea mult, vedea totul — înainte de a-i accepta propunerea; și se imbarcase deci, cu voia ei, într-un vas pe care îl socotea din ce în ce mai mult, omeneste vorbind, ca fiind dintre cele mai mari și totodată, în multe privințe, datorită mărimii sale, drept unul dintre cele mai sigure. La Boston, în iarna trecută, tinăra domnișoră care ne interesează emoționînd-o numaidecît, în mod profund și totuși aproape fără a-i cere nimic, făcuse să-i încolțească ușor în minte ideea unui ajutor, a unui devotament. Viața obscură a doamnei Stringham fusese adesea străbătută de asemenea fantezii — visuri tainice care își fluturaseră existența efemeră între zidurile ei înguste, fără ca măcar să aibă curajul să privească pe gemurile ei întunecate. Dar această închipuire — ideea unei posibile legături cu remarcabila ființă din New York — lungea totuși mare avînt: se cățăraseră pe dată, la cel mai bun post de observație pe care-l găsi, și s-ar putea spune că a rămas acolo pînă cînd, cîteva luni mai tîrziu, percepuse cu uimire și bucurie fulgerarea neîndoielnică a unui semnal.

Milly Theale avea prieteni la Boston, indiferent cum ar fi fost ei, pe care și-i făcuse de curînd: și era limpede că vizita la ei — vizită ce nu trebuia să fie înconjurată de modestie — fusese întreprinsă după o serie de pierderi grele, tocmai pentru că New York-ul nu-i putea oferi tihna de care avea nevoie. Se recunoștea cu destulă generozitate că erau multe lucruri — poate chiar prea multe — pe care New York-ul le putea oferi: dar aceasta nu avea nici o importanță cînd simțai constant, sub imperiul vieții sau al morții, cît de gravă era situația. Într-o asemenea stare Bostonul putea să ajute mai mult ca orice, și în cazul lui Milly se poate presupune că așa s-a și întîmplat. Doamna Stringham nu va uita niciodată — căci momentul nu se șterse, și nici vibrația infinit de gingașă pe care o stîrni nu încetă niciodată — clipa cînd pentru prima oară dădu cu

ochii de acea apariție uimitoare, pe atunci nevădită și neexplicată : tinăra zveltă, mereu palidă, cam firavă, neobișnuit de slabă, și totuși plăcută la vedere, nevînd mai mult de douăzeci și doi de ani, cu părul albi de roșu, chiar dacă era natural, ceea ce cu nevinovăție măturisea, și îmbrăcata toată în negru, puca mult în negru chiar pentru un vestiment de doliu, ceea ce și exprima vestimentul. Era un Joliu din New York, un pîr din New York, o poveste din New York, tulbure încă dar încrecată, despre pierderea părinților, a fraților, a surorilor, aproape a oricărei relații umane, totul pe o seară și într-un ius, care reclamaseră o scenă mai largă ; era o legendă newyorkeză de o impresionantă, romantică izolare și dezvaluire mai presus de orice, avînd în vedere maldărul de bormi împovăra umerii fetei, o serie întregă de posibilități newyorkeze. Era singură, lovită de soartă, bogată și mai cu seamă ciudată — o combinație de natură să atragă atenția doamnei Stringham. Dar tocmai ciudățenia ei stîrni cel mai mult compasiunea bunei noastre doamne, convinsă că era o ciudățenie mult mai mare decît putca oricine — oriunde în afară de Susan Stringham — sa-și inchipuie. Susan, în sine ei, era convinsă că Bostonul n-o aprecia pe Milly, că avea grijă doar ca ea să aprecieze Bostonul, și că orice presupusă afinitate dintre cele două caractere era înșelătoare și deșartă. Ea însă o aprecia pe fată și trăia momentul cel mai profund al vieții ei acum, supunîndu-se tenădînei de a tăinuî ceea ce observa. N-ar fi putut ea explice — nimeni n-ar fi înțeles-o. S-ar fi spus lucrurile inteligente, obișnuite la Boston -- doamna Stringham era din Burlington, Vermont, care, susținea ea cu tărie, era inima Noii Anglii, Bostonul fiind „prea departe în nord” — dar acele lucruri n-ar fi limpezit deloc situația.

Nu putea să existe o mai bună dovadă decît această rapidă distanțare intelectuală, a impresiei produse asupra prietenii noastre, care strălucea ca însăși, își dădea seama, numai datorită luminii reflectate de admirabilul orag. Și pe ea viața o pedepsise, dar n-o făcuse să se izoleze ; pedepsa fusese proză de obișnuită, deși fără îndoială deloc mică : doar obișnuită, pentru a fi pe măsura ei — adică obișnuită după criteriile din Boston. Și pier-

duse mai întîi soțul, apoi mama, cu care locuise după moartea soțului ; așa încă acum, fără copii, era mai dureros de singură decît înainte. Dar nu-și pierdu cumpătul, avînd, după cum spunea ea, din ce să trăiască — atîta viață eî înăia doar cu pline ; dar cît de puțin era multumită cu această hrană releasă din numele pe care și-l luase -- Susan Shepherd Stringham — în calitate de colaboratoare la cele mai bune reviste. Scria nuvele și credea cu ardoare ca avea „particularitatea” ei, arta de a prezenta Noua Anglie fără a o prezenta doar în bucătărie. Ea însă, nu fusese crescută în bucătărie : cunoștea și alte persoane care nu fuseseră ; și a vorbi în numele lor devenise astfel pentru ea o misiune literară. Dorința ei cea mai apăsătoare fusese întotdeauna de a deveni o adevărată literată, dorința care-i menținea tot timpul pe nas ochelarii lucioși în funcțiune. Existau maeștri, modele, celebrități, mai ales în străinătate, pe care li considera ca atare și sub îndrumarea luminoasă a cărora trădea ; erau alții pe care, oricît de mult s-ar fi vorbit despre ei, li considera stupizi, căci avea mult discernamînt ; dar toate categoriile dispăreau -- încetau să însemne ceva -- de îndată ce se afla în prezența autenticului, a vieții romantice însăși. Și asta văzu în Mildred -- ceea ce făcuse într-adevăr ca mijloc să-i tremure un timp prea tare pentru ea să poată ține pe ea. Avuse se, i se părea ei, o revelație -- o una pe care nici Noua Anglie, rafinată și gramatică, nu putea s-o ofească -- și doamna Stringham, cu crîmpurile de amintiri bine conduse și cu ingeniozitățile ei, cu mintele ei sardonice și ambițioze, străbatute de un filon moral personal, era cu atât mai intens receptivă și simțea că noua ei prietenă îi arăta un rău dacă prietenia lor nu se dezvoltă, și că totuși nu va rămîne nimic din tot ce a fost dacă aceasta se va consolida. Era însă dispusă să renunțe la toate celelalte lucruri, dar în timp ce-și vedea de ocupațiile ei bostoniene cu obișnuita-i probitate bostoniană, rămînea pe poziție. Continua să-și pună cu aceeași recititudine și siguranță frumoasă-i pălărie de fetru albi de tiroleză și totuși, în ciuda penei de vultur, atît de americană ; își punca gâtca la din pene de struț cu aceeași onestă precauție : își menținea echilibrul pe panzele înghețate cu aceeași încercată di-

băcie ; deschidea în fiecare seară revista „Transcript” cu același amestec de curiozitate și resemnare ; era prezentă la concerte aproape zilnic cu aceeași risipă de răbdare și aceeași economie de pasiune ; țîșnea pe poarta bibliotecii publice și apoi pleca grăbită, cu aerul că restituie cu conștiinciozitate sau depozitează bravă, în buzunarul ei, cheia cunoașterii înseși ; și în fine — mai ales aceasta — urmărea în reviste firul subțire al unei fictive și palpitate „povești de dragoste” ce pătrundea pe anumite căi întortocheate ale minții ei, menținută liberă pentru acea intrigă. Dar faptul autentic, în tot acest timp, se afla altundeva ; faptul autentic se întorsese la New York, lăsînd în urmă cele două întrebări fără răspuns, dar cu totul distincte — și anume de ce era real faptul, și dacă ea va mai fi vreodată atît de aproape de el.

Pentru ființa la care se refereau aceste întrebări găsisse o descriere convenabilă — fata i se înfățișa întotdeauna ca într-un cadru. Cel mai de seamă fapt era că, de curînd, după doar două sau trei întîlniri, fata aceasta ce-i apărea ca într-un cadru, fata ce purta o coroană de aur vechi și un doliu care nu era ca doliul la Boston, ci mai rebel în întunecimea lui și totodată mai frivol prin volanele lui, îi spusese că n-a văzut nicicînd pe cineva ca ea. Se întîlniseră astfel ca niște curiozități opuse, și acea simplă remarcă a lui Milly — dacă era simplă — deveni cel mai de seamă lucru din viața ei : făcea ca „povestea de dragoste” să-i apară o vreme lipsită de realitate și chiar de interes ; o îndemna în primul rînd, și într-o mare măsură, la recunoștință și apoi la o mare compasiune. Totuși, cîl privește această relație, remarcă s-a dovedit a fi tocmai cheia cunoașterii : lămurea, ca nimic altceva, povestea sărmaneî finere. Faptul că moștenitoarea virtuală a tuturor epocilor nu cunoscuse încă niciodată pe cineva care să fie doar un simplu și banal abonat la „Transcript” era un adevăr care — mai ales anunțat cu modestie, cu umilință, cu regret — descria o situație. O investea pe femeia mai vîrstnică, în privința vidului ce trebuia umplut, cu greutatea responsabilității ; dar în mod deosebit o îndemna să întrebe pe cine cunoscuse Mildred și de ce fel de relații fusese nevoie pentru a produce asemenea surprize ciudate.

Aceasta a fost într-adevăr investigația care se termina cu limpezirea situației : doamna Strindberg auzi cum cheia cunoașterii se întoarce în lașul în momentul cînd îi trecu prin minte că prietena ei era înzestrată de cultură. Ea reprezenta pentru Milly cultura și tocmai a trăi în conformitate cu această idee va fi cu siguranță faptul cel mai de seamă. Ea știa, isteța doamnă, ce reprezenta ideea înalți și-și cunoștea limitele proprii cunoașterii ; o anume îngrijorare ar fi copleșit-o dacă un alt simțămînt nu i-ar fi cuprins nămădeciit sufletul. Era, spre norocul ei — și o redăm prin propriile ei cuvînte — o compasiune sfîșietoare. Acest sentiment a îmboldit-o în primul rînd, a părut să-i deschidă mai larg cea romantismului decît orice altă relație, chiar și cea mai curioasă, cu „revistele ilustrate” (cei doi erau ad vîrul : era minunat, romantic, amănunțat să-l vezi cum se vedea, mîi și mîi de doliu pe an, să ai oprită și înțelegință, și dacă nu frumusețe, atunci să te dă-nel cel puțin în măsură egală printr-o deosebită, nedeslușită, frînțitoare și ambiguă ciudățenie, care ce era și mai mult ; iar pe deasupra să te buuri, de o libertate nemărginită, libertatea virtutii din deșert — era nesădit de tulburător să fii astfel înzestrat și totuși să fi fost condamnat de soartă să faci greșeli marunte, pe măsura unei minți umile.

Din această cauză, imaginația prietenei noastre zbură iarăși înapoi spre New York, unde aberațiile erau atît de poezice în sfera intelectuală, și tocmai de aceea vizita pe care după puțină vreme o făcu acolo prăzintă un interes deosebit. Deoarece Milly o invitase cu mîrîmînie, ea își propusese să reziste dacă va putea presiunii datorate unei încredințări prea mari în judecata ei ; iar faptul remarcabil era că mai rezista chiar și la capătul a trei săptămîni. Dar într-un timp gîndurile îi deveniseră mai îndrăznețe și mai libere ; avea de-a face cu noi valori, cu dimensiuni complet diferite, iar faptul acesta produse o împrăștiare : plecă apoi stăpînindu-și subiectul în mod multumitor. New York-ul era vînt, New York-ul era uimitor, cu istorii ciudate, cu generații năvalnice, cosmopolite în trecut, care explicau orice ; și a te apropia de tribul luxuriant a cărui ultimă floare era această minunată ființă, de imensul, ex-

travagantul, neorînduitul roi, cu strămoși ce trăiseră liber, cu veri mîndri care muriseră și ei, cu unchi îndepărtați, frumoase mătuși dispărute, persoane numai busturi și cîrlionți, păstrate, deși atît de expuse, în marmura unor faimoase dăltuiri franceze — toate acestea, ca să nu mai vorbim de efectul unor mlădițe mai apropiate de tulpină, însemnau că micul spațiu al lumii ei devenise în același timp încălecat și cuprinzător. Prietenile noastre facuseră în orice caz un schimb; cea mai vîrstnică fusese cît se putea de conștient intelectuală, iar cea tinără, cu nenumăratele-i revelații personale, fusese la fel de inconștient distinsă. Aceasta era poezie — era de asemenea istorie, gîndi doamna Stringham — mai rafinată chiar decît aceea a lui Maeterlinck și Pater, decît a lui Marbot și Gregorovius. Ea arăbii ocazii pentru lectura acestor autori, împreună cu garda ei, dar nu prea reuși să le dedice perioade lungi de timp; lucrurile dobîndite și cele pierdute se scufundară în scurta vreme în adîncurile obscure ale relativului, atît de repede, atît de intens sesizase ea ce avea de făcut. Toate scrîpuielile și ezităriile ei, toate avînturile entuziaste se reduseseră la o singură îngrijorare — teama că ar putea să se poarte nedelical cu prietena ei. Îi era într-adevăr teamă că putea să-i pricinuiască vreun rău; să evite aceasta, să evite cu pietate și ardoare, să nu facă mai degrabă absolut nimic, s-o lase neatinată, fiindcă pînă și o atingere, oricît de ușoară, oricît de îndreptățită, oricît de entuziastă sau temătoare, ar fi numai pe jumătate destul de bună, n-ar fi decît o înlănțuire a perfecțiunii — acesta era gîndul sta-tornic și insuflător ce se impunea acum.

La mai puțin de o lună după evenimentul care determinase astfel atitudinea doamnei Stringham — imediat după întoarcerea ei de la New York — i s-a făcut o propunere care duse la apariția unui anume gen de problemă, și cu această delicatețe ei putea să aibă de luptat. Va pleca oare, în Europa, cu tinăra ei prietenă cît mai curînd posibil și va fi ea care de acord să facă aceasta fără să pună condiții? Întrebarea a fost lansată telegrafic; i se promiteau explicații suficiente; i se sugera o grabă extremă și era invitată să capituleze. Făcea onoare sincerității ei faptul că se predase pe loc, deși poate nu și logicii ei. Dorise

foarte conștient, de la început, să renunțe la ceva în favoarea noii sale prietene, dar acum nu se îndoia că, practic, renunțase la totul. Procedă astfel datorită unei impresii anume, impresie care o încurajase necontînit cu tot mai multă tărie și căreia i-ar fi dat glas, atît cît putea, spunînd că farmecul acelei ființe consta de fapt în măreția ei. Ar fi fost mulțumită doar cu atît; în afară de cazul că ar fi spus în termeni mai familiari că Mildred îi făcuse cea mai covîrșitoare impresie din viața ei. Aceasta era, în orice caz, cea mai covîrșitoare explicație asupra lui Mildred și, neîndoielnic, doar o asemenea explicație i se potrivea. Viața ei, cum s-ar spune, se desfășura pe scară mare; dar totuși nu aceasta era ceea ce interesa. Problema era firea ei, odată pentru totdeauna — o fire ce îi amintea doamnei Stringham de termenul folosit în ziare referitor la vapoarele mari și noi, la numărul mare de „picioare de apă” pe care îl dislocau; astfel încît dacă ai fi dorit să te apropii cu o băreuță, nu puteai decît să mulțumești, odată pusă în mișcare băreuța, pentru felul cum te ducea curentul. Milly se pricepea să disloce cantitatea de apă, și deși pare ciudat ca o fată singuratică, deloc robustă și displicîndu-i zgomotul și ostentația, să involbureze șuvoiul de apă ca un vapor uriaș, însoțitoarea ei înainta, cu simțămîntul că era puternic legănată de val, alături de ea. Mai mult decît pregătită pentru acea emoționantă existență, doamna Stringham nu era însă împăcată în privința propriei sale consecvențe. A se angaja în situația aceasta pentru un timp indefinit părea că fie un mod indirect de a-și feri mîinile. Dacă voia să fie sigură că nu va atinge și nu va întina, planul cel mai loial ar fi fost, neîndoielnic, de a se ține la distanță de prietena ei. Ea recunoștea pe deplin acest lucru, cît și măsura în care dorea ca fata să-și trăiască viața ei, o viață cu siguranță mult mai frumoasă decît a altora. Dificultatea însă pîrîi, din fericire, îndată ce recunoscuse ceea ce s-a întîmplat foarte curînd — că ea, Susan Shepherd — nume care o distra mult pe Milly — nu era una din acele persoane. Renunțase la personajul acela; acum nu mai avea o existență proprie; și credea cinstit că era pe deplin pregătită pentru a o urma pe Milly. Nici o altă persoană, era sigură, nu avea această

calificare în același grad, și în fond tocmai pentru a dovedi acest fapt s-a îmbarcat plină de avânt

Multe lucruri, deși nu în multe săptămîni, se petreuseră de atunci, iar unul din cele mai bune a fost, fără îndoială, chiar fericitul voiaj spre sud, trecînd printr-o serie de porturi mediteraneene, care se termină în tulburătorul Napoli. Călătoria fusese precedată de alte două sau trei întîmplări : incidente, mai degrabă dovezi vii ale ultimelor două săptămîni pe care le-au petrecut acasă, dintre care unul o determinase pe doamna Stringham să plece val-vîrtej la New York și să petreacă acolo patruzeci și opt de ore trepidante, înaintea plecării finale. Dar lumina puternică și prelungită a mării absorbise restul tabloului, astfel că zile întregi, alte întrebări și alte posibilități răsunară la fel de slab ca un trio de fluierie ieftine într-o uvertură de Wagner. Tocmai uvertura lui Wagner predomină în timp ce călătoreau spre nord, prin Italia, unde Milly mai fusese, și de asemenea străbătînd Alpii, locuri în parte cunoscute și doamnei Stringham ; erau însă „luate cu asalt” din pricina neastîmpărului fetei. Era de așteptat, din partea ei o spusare deschisă, că nu va rămîne mult timp într-un loc — oarecum și din acest motiv era ea „aparte” — sau faptul era în orice caz o conștință, dacă nu o cauză ; totuși nu anunțase ca va forța atît de mult nota. Doamnei Stringham i se părea firește și frumos că avea de recuperat cazurile pe care le pierduse din cauza strămoșilor desfrînați pe care îi pasionase Parisul, însă nu în aspectele lui mai plăcute, și pe care nu-i pasionase aproape nimic altceva ; dar felul ciudat de a fi al lui Milly, franchisea, ardoarea fără țintă și interesul neobosit — toate parte din farmecul naturii ei neobișnuite, după cum s-a arătat la început — deveniră tot mai uimitoare pe măsură ce triumfau asupra mișcării și schimbării. Avea capricii și adiosincrazii despre care nu s-ar fi putut spune prea mult, dar care constituiau o incîntare zilnică dacă trăiai în preajma lor : de pildă, înclinația de a fi aproape tragic de neastîmpărată, și totuși de a face din acest fapt ceva ușor ca aerul ; de a fi cuprinsă de o inexplicabilă tristețe, și totuși de a o face să pară limpede ca lumina zilei : de a fi cuprinsă de o neîndoielnică veselie, dar de a face-o ve-

selia să devină molcomă precum amurgul. Doamna Stringham înțelegea acum totul, era mai mult ca oricînd pătrunsă de uimire și admirație și de părerea că trăia intens pur și simplu pentru că împărțea simțămintele prietenei sale ; însă existau chei speciale pe care nu le avea încă în legătura ei de chei, impresii care, deodată, ar fi putut să-l apară noi. Și chiar această zi pe marele drum elvețian fusese, dintr-un motiv carcare, plină de asemenea impresii, ce reflectau în vremea aceea profunzimi mai mari decît acelea pe care putuse ea să le intuiască — deși trebuie menționat că în două sau trei asemenea profunzimi își furăse privirea destul de îndelung, pentru a se pomeni dintr-o dată împinsă înapoi. Nu starca de neastîmpăr a lui Milly, pe scurt, o îngrijora acum — cu toate că, firește, deoarece Europa era marele sedativ american, neliniștea ei trebuia luată totuși în seamă ; era vorba de existența bănuită a unui fapt ce sălășluia în dosul acestei stări — care însă nu s-ar fi putut instala acolo de cînd au plecat. Din ce putea să fi izvorît deodată vreun motiv de neliniște — nu putea ghici. Însemna să explice doar pe jumătate dacă spunea că emoția, pentru fiecare din ele două, pierise în mod firesc și că ceea ce lăsaseră sau încercaseră să lase în urmă — marile fapte serioase ale vieții, cum îi plăcea doamnei Stringham să le numească — se ivca din nou în fața ochilor, așa cum se conturează obiectele prin fum cînd acesta începe să se risipească ; fiindcă din aceste aparențe generale părea mai degrabă să se detașeze aspectul propriu al fetei, caracterul ei într-adevăr nedeslușit. Doamna Stringham se lăsă cuprinsă de îngrijorare cînd se întrebă dacă nu cumva avea de a face cu unul din cazurile mai subtile, unul din cele mai subtile, unul din cele mai rare — după cum îl numea, pentru ca să nu-i dea un nume nedemn — cazuri de receptivitate americană. Avusese doar o clipă de teamă — se întreba dacă tinăra ei prietenă nu-i va prezenta o complicată dramă a nervilor. După o săptămînă însă, în timp ce străbăteau felurite meleguri, tinăra prietenă i-a răspuns la întrebare și i-a creat impresia, încă neclară, că exista un fapt de o asemenea realitate, încît explicația de natură nervoasă ar fi fost prea grosolană. Doamna Stringham se pomeni deci din ceasul acela în fața unei explicații voalate și intangibile, căreia însă dacă s-ar fi conturat

ar fi lămurit categoric totul și, mai mult decât atât, ar fi arătat pe data în ce lumină trebuia înțeleasă Milly.

O asemenea situație era în orice caz semnificativă pentru stilul în care tinăra noastră putea să-i impresioneze pe cei din preajma ei și să dovedească genul de interes pe care îl inspira. Ea acționa — aparent fără vreun plan — asupra simpatiei, asupra curiozității și fanteziei celor din jur, și noi înșine nu vom reuși să ne apropiem într-altfel de ea decât cunoșcând impresia lor și împărțându-le, la nevoie, confuzia. Îi reducea — ar fi spus doamna Stringham — la o consternare aprobativă; ceea ce pentru buna doamnă, în ultimă analiză, era în cea mai deplină concordanță cu puternica ei personalitate. Ea depășea înțelegerea, era surprinzătoare, numai fiindcă ceilalți nu prea aveau grandoare. Astfel se întâmplă că, în această minunată zi pe Brünig, viața pe care o simțea privind-o pe Milly deveni mai mult ca oricând irezistibilă; o dovadă a stării — sau a unei părți din ea — la care fusese redusă doamna Stringham împreună cu toți ceilalți. Avea aproape impresia că o urmărește pe tinăra prietenă ca și când, la un moment dat, ar fi vrut să se repedă asupra ei. Dar știa că n-ar trebui s-o facă și că nu venise pentru asta; totuși simți că o urmărește cu o intenție tainică și că o observă parcă cu interes științific. I se părea că o iscodește, că o spionează, căutând dovezi, întinzând curse, ascunzând semne. Ceea ce va dura însă numai pînă cînd va înțelege bine ce se întâmplă; iar pînda era, la urma urmelor, un mod de a n-o scăpa din ochi pe fată, un fel de ocupație, o satisfacție în sine. Plăcerea de a urmări, pe de altă parte, dacă era nevoie de un motiv, izvoră din impresia că fata era frumoasă. Frumusețea ei nu păruse la început un element al situației, iar doamna Stringham, chiar în primul val de entuziasm, nu fusese atât de neizolată încît s-o menționeze cuiva; dîndu-și seama de timpuriu că pentru nerozi — și cine se întreba uneori, nu era neroz? — ar fi fost nevoie de prea multe explicații. Se învățase să n-o menționeze pînă cînd n-o menționa mai întîi altcineva — ceea ce se întâmpla uneori, dar nu prea des; atunci însă se angaja cu toată forța. O însufletea percepția

care se întîlnea cu propria ei percepție, dar o și punea în discuție, bănuitoare, în privința unor amănunte; în același timp, își însușise o asemenea siguranță, încît folosea același cuvînt pe care îl folosea majoritatea oamenilor. Îl folosea pentru a părea și ea metoadă, și pentru a pune astfel capăt problemei; spunea că prietena ei era fadă, urîță chiar, în cazul unor insistențe deosebit de mari; dar că părea să aibă „teribil de multe lucruri”. Acesta era felul ei de a descrie o fată care, din cauză că avea neîndoielnic prea multă frunte, prea mult nas, o gură prea mare și totodată prea puțină culoare convențională ori linic convențională, era expresivă, cu trasături neregulate, aparte, alăturate fiind și atunci cînd tăcea. Cînd Milly zîmbea, era un eveniment public — cînd nu zîmbea, era un capitol de istorie. El se opuseseră pe Brünig pentru a lua prînzul, iar acolo, înaintate de peisaj, își puseră problema unei șederi mai îndelungate.

Doamna Stringham începuse acum să facă recunoașteri emoționante, mici și pregnante ecouri ale unui trecut pas-trat într-o cutie mult mînuită, dar care, dacă apăsai pe un resort și o tînceai la aer, se dovedea că mai ticăie la fel de tare ca un ceas vechi și de nădejde. Noutatea „Europă” a tînceit și ei fusese reprezentată, în parte, de cei trei ani petrecuți în Elveția, un semestru întreg la școală la Vevey, cu premii sub forma unor medalii de argint legate cu panglici albastre și a unor plimbări prin trecători line, atacate cu bastoane de alpinism. Cele mai bune la învățătură erau duse în vacanțe pe culmi foarte înalte, iar prietena noastră putea acum să-și dea seama, avînd în vedere familiaritatea ei cu vîrfurile minore, că fusese una dintre cele mai bune eleve. Aceste amintiri, sacre astăzi, fuseseră pregătite în încăperile amuțite ale trecutului, și erau consecința educației date celor două surori, fiice rămase de timpuriu fără tată, de către curajoasa lor mamă din Vermont care, își dădea ca seama acum, elaborase precum Columb, fără să fie ajutată, o anumită concepție despre cealaltă parte a globului. Depistase localitatea Vevey, cu agerimea ei naturală și cu o extraordinară exactitate, încă la Burlington; după care se imbarcase, călătorise pe mare, debarcase, explorase și mai ales acționase cu folos. Le ofărise fiicelor

sale cei cinci ani în Elveția și Germania care aveau să le asigure de-a pururi un criteriu de comparație pentru toate călătoriile viitoare și aveau să-și pună amprenta mai ales asupra celei mici — Susan — ceea ce, după cum și-o spunea adesea doamna Stringham, contase enorm. Pentru doamna Stringham contase enorm de multe ori, și în situații foarte diverse faptul că, datorită perseverenței, chibzuinței și cutezanței mamei sale, devenise o femeie de lume. Existau o mulțime de femei cu o sumedenie de calități pe care ea nu le avea; pe de altă parte însă nu erau femei de lume și nu știau că ea era (ceea ce îi convenea fiindcă la distanță și mai mult) și nici cum îi dădea ei faptul acesta posibilitatea să le judece. Nu se privea nicicând atât de mult în această lumină ca în actuala fază, destul de puțin dirijată, a pelerinajului alături de Milly; și conștiința acestui fapt făcea poate ca stăruința ei de a se opri puțin să pară mai intensă decât credea. Zilele nerecuperabile se întoarseră din depărtări; ele se asociau cu senzația aerului de munte răcoros și cu tot ceea ce persista ca o mirasmă nepieritoare în veșmîntul sfișiat al tinereții — gustul mierii și abundența laptelui, tălângile vitelor, năvala torentelor, mireasma ierburilor parfumate călcate în picioare și ameteala din fața cheiurilor adânci.

Milly de asemenea simțea aceste lucruri, și o impresiona în anumite clipe pe însoțitoarea ei — astfel s-ar fi exprimat doamna Stringham — așa cum prințesa dintr-o tragedie convențională ar fi putut s-o impresioneze pe confidentă, dacă acesteia din urmă i s-ar fi îngăduit vreodată să aibă o emoție personală. Că o prințesă nu putea să fie decât o prințesă era un adevăr pe care o confidentă, oricât de sensibilă ar fi fost, trebuia să-l accepte. Doamna Stringham era o femeie de lume, dar Milly Theale era o prințesă, singura pe care o cunoscuse, iar acest fapt, în felul său, conta și el foarte mult. Era ceva perfect definit pentru cel în cauză — și pentru toți ceilalți o calitate perfect palpabilă. Ar fi putut să însemne, din cauza singurătății pe care o implica și a altor mistere, povara sub care își închipuia că admirabilul cap al prietenei se apleca uneori atât de supus. Milly fusese de acord la prînz că vor rămîne acolo și o lăsase să inspecteze odăi. Să aranjeze totul, să se

îngrijosească de trăsuri și cai, erau responsabilități care acum reveneau doamnei Stringham ca ceva firesc și care totuși, dintr-un motiv oarecare, mai ales cu acest prilej o facură să-și dea seama — cu multă plăcere, coplesitor, aproape magnific — ce însemna să trăiești în preajma celor mari. Tinăra ei prietenă avea o capacitate aproape sublimă de a nu lua în seamă dificultățile, de care însă nu se debarasa nicidecum așa cum se știe că fac multe persoane incintătoare, trecîndu-le pur și simplu asupra altora. Le ținea la distanță: era o problemă care nu intra niciodată în perimetrul ei; nici cea mai plîngăreată confidentă n-ar fi putut s-o introducă; iar a păși pe calea unei confidente însemna prin urmare a trăi ferită de dificultăți. Serviciul, cu alte cuvinte, era atât de ușor de făcut, încît totul îi apărea, precum viața la curte, fără greutate. Totul se reducea, bineînțeles, la situația bănească, iar doamna noastră, care observa fără preget, reflectase pînă acum de mai multe ori că, vorbind de „diferență“, tocmai acesta era faptul incomparabil care avea, la urma urmelor, importanță. Doamna Stringham nu și-ar fi putut închipui că există o persoană mai puțin înclinată spre risipă și ostentație vulgară decât Milly; dar cu toate acestea, adevărul adevărat era că fata nu se putea desprinde de bogăția ei. Putea s-o lase pe scrupuloasa-i însoțitoare absolut singură cu bogăția și să nu pună nici o întrebare, să nu tolereze nici chiar o aluzie; dar bogăția se afla în cutele frumoase ale rochiei negre, scumpe pe care și-o țira prin iarbă pe cînd se depărta fără țintă; se afla în buclele ciudate și splendide ale părului ei „coafat“, fără să țină seama cîtuși de puțin de *la mode du jour*, care se iveau sfioase de sub pălăria ce sfida la fel de mult moda, o tradiție personală ce sugera un soi de nobilă lipsă de eleganță; licărea din filele netăiate ale vechiului volum Tauchnitz pe care, înainte de a pleca, îl luase automat cu ea. Nu putea să alunge bogăția nici din îmbrăcăminte, nici din mers, nici din lecturile sau gîndurile ei; nici prin surîsul ei nu putea s-o alunge într-o absență iluzorie sau s-o spulbere printr-un suspin ușor. N-ar fi putut s-o piardă chiar dacă ar fi încercat — asta însemna să fii într-adevăr bogat. Trebuia să fii ceea ce erai

Deoarece după un ceas fata nu se întorsese încă, doamna Stringham, deși însoțită după-amiază era încă la început, o porni cu precauție în aceeași direcție, cu gândul s-o însoțească în cazul că Milly ar fi dorit să facă o plimbare. Dar scopul de a o întâlni era de fapt mai puțin distinct decât considerația cuvenită față de o posibilă preferință pentru singurătate; așa încît, din nou, buna doamnă porni liniștită spre ceva ce i se păru chiar ei a semăna cu o „uneltin“. N-avea încotro și dealtfel nici nu-i păsa, fiind sigură că în fond nu voia să încalce limita, ci să se oprească la timp. Tocmai pentru a fi în stare să se oprească la timp umbla cu grijă, dar cu acest prilej trebuî să meargă mai departe decât altădată, căci umblă în zadar, și în cele din urmă cu oarecare îngrijorare, pe cărarea pe care crezu că apucase Milly. Cărarea șerpuia pe un povârniș și prin poieni alpine mai înalte, pe unde în ultimele zile, în vreme ce treceau deasupra sau pe la poalele lor, doriseră adesea să rătăcească; iar apoi se pierdea într-o pădure, urca tot mai sus și mai sus, ținta ei fiind desigur un mic grup de cabane cafenii situate pe culmi. Doamna Stringham ajunsese la cabane la timpul potrivit, iar acolo puse de la o bătrînă năucă, o femeie înfricoșătoare la vedea, o indicație folositoare. Tînăra fusese văzută nu demult trecînd mai departe peste o creastă, spre un loc unde poate, după cum observă de fapt neobosită noastră urmăritoare cu un sfert de oră mai tîrziu, cobora iarăși brusc și amenințător. Ducea undeva, dar parcă se pierdea în spațiu, căci coasta muntelui părea, din locul unde se opriese ea, să dispară pe neașteptate, ducînd probabil spre o cărăruie nevăzută de dedesubt. Nu șovăi mult, căci zări deodată pe un colț de stîncă, la o depărtare de douăzeci de pași, volumul Tauchnitz pe care fata îl luase cu sine și care dovedea că doar cu puțin timp înainte trecuse pe acolo. Lăsase cartea care o împovăra și intenționa cu siguranță s-o ia la întoarcere; dar fiindcă n-o luase încă de acolo, ce Dumnezeu s-o fi întimplat cu Milly? Doamna Stringham, mă grăbese să adaug, urma să aștepte peste câteva clipe, și doar din întîmplare nu-și trădă prezența, înainte de scurgerea acelor clipe, prin profunda ei frămîntare.

Locul acela, cu poalea ce cobora după o cotitură bruscă, măscată de stînci și arbuști, părea să se scufunde într-o prăpastie și să devină pur și simplu o „prilestie“ panoramică deosebit de frumoasă, dar mult proiectată în afară și amețitoare. Milly, tentată de promisiunea priveliștii, coborî acolo fără oprire, pînă cînd înt. aga panoramă se afla în fața ei; iar aici, în locul ce i se păru prietenesc și a fi o muchie periculoasă, Milly ședea la largul ei. Cărarea continua mai departe, dar fata se opri pe o lespede de stîncă la capătul unui scurt promontoriu, care ducea la dreapta spre abisuri, fiind situată din fericire — sau, poate din păcat — în așa fel încît era, în cele din urmă, vizibilă. Căci doamna Stringham își înăbuși un țipăt, dîndu-și seama că era a ce căzusea a fi primejdia unui asemenea loc de par. pentru o fetișcană — pe „bilită“ a de a aluneca, de a face un pas greșit, de a sări, de a se prăvăli pînă într-o singură mișcare necontrolată, o întoarcere a capului — puteai să știi? — în abisul de jos. O mie de gânduri în acea clipă țîrîu în uchiile bătăi fetei, dar fără să răzbătă pînă la Milly. Simți o rășchieră și udă înăbușită — împietrită înăbușită rășchieră. La început i se înfățișase posibilitatea unei intenții latente — oricît de nesăbuită ar fi fost ideea — o mai concordantă date în vîlburile între capriciul lui Milly și o oribilă și tainică obsesie. Dar cum doamna Stringham stătea înclămă, de parcă un sunet, o silabă doar ar fi putut produce tresărirea ce ar fi fost fatală, chiar și scurgerea citorva secunde avu un efect liniștitor. Îi dădu timp să înregistreze impresia creată după cîteva minute, cînd se retrase ușurel, deveni cu mai puternică și mai persistentă. Și anume impresia că fata, cugețind acolo profund, dar cu nesăbuință, nu cugețise asupra unei sărituri; dinpotrivă, cum ședea acolo, era nu mult într-o stare de nobilită și neșamurită meditație, ce nu avea nimic de cîșligit de pe urma unui act violent. Milly privea în jos la împărățiile lumii și, deși acest singur fapt ar fi putut să-i rătăcească mintea, cu siguranță că n-ar fi renunțat la ele. Alina oare printre ele, sau le voia pe toate? Această întrebare, în întregul ei, doamna Stringham o făcea hotărîre, făcea ca altele să apară lipsite de noimă; ca să înțelegem, sau cel puțin așa credeam, că fiind primejdia

sa strige că dea glas unei mirări. El nu a fost
să se retragă așa cum venise. Mai privi un timp ținându-și
răsuflarea, iar după aceea nu-și mai dădu seama că
cum se trecuse de când era acolo.

Nu prea multe minute, probabil, deși nu i se păruseră
multe și i s-a dat atât de mult de gândit, nu numai pe când
mergea spre casă, dar și după aceea în timp ce aștepta
la han, încât era încă preocupată când, târziu după-amiază,
apăru și fata. Doamna Stringham se opri în punctul de
pe cărare unde se afla cartea, o luase în mână, și cu cre-
ionul atașat la lanțul de ceas scrisese pe copertă: *à
bientôt!* Apoi, cum fata continua să întirzie, măsurase
timpul, însă fără să se mai neliștească. Faptul însemnat
ce-i stătea în minte era faptul convingerea că viața nu
va fi mai puțin plăcută decât la ea, unde elibetă și te-
pușe să se gândească de când o cunoștea. Nu va fi vorba de un
salt veridic și deci de o scăpare rapidă. Va lua viața
pășește și pe de ce tocmai această chemare năvălitoare
absorbise întreaga atenție — în vreme ce ședea acolo pe
stîncă. Doamna Stringham era astfel în stare să-și spună,
chiar după un alt interval de timp mai lung, că tinăra ei
prietină continuă să fie abia o tânără prin care ea luase
să-și curma viața, oricât de prielnică ar fi fost ocazia. Nu
s-ar fi sinucis; știa că era sortită unei vieți mult mai
complicate; așa îi apăruse în clipa când, nu cu puțină
greutăți, o descoperise. Imaginea pe care o păstră astfel
doamna mai vîrstnică avea caracterul unei revelații. În
timp ce o urmărea cu răsuflarea tăiată, o văzu într-alt
fel pe prietena ei; tipul ei, aspectul, semnele, istoria, starea
ei, frumusețea, misterul ei, toate se dezvăluiau în mod in-
conștient acruului alpin, toate întrunite pentru a hrăni flă-
cărul doamnei Stringham. E vorba de lucruri ce ne vor
apare mai limpezi, reflectate deocamdată de entuziasmul
prietenei noastre, mai puternic decît orice indoială. Cu
această recunoaștere încă nu se prea obișnuise, dar avea
pusă la pieptul ei o inimă proțioasă. E se părea că din
lingă gura minei, încă inaccesibilă. Dar mina trebuia ex-
ploatată și cu siguranță că va da la iveală o comoară.
Doamna Stringham nu se gîndea însă la aurul, la averea
lui Milly.

VI

Cînd se întîlniră, fata nu zise nimic despre cuvintele
scrise pe carte, iar doamna Stringham observă că nu o
avea la ea. O lăsase acolo și probabil nu-și va aminti nici-
odată de ea. Însoțitoarea ei hotărî pe dată să nu-i spună
că o urmărise; iar la cinci minute după întoarcerea ei,
într-un mod destul de surprinzător, preocuparea lui Milly,
într-o zi de uitarea ei, ieși la iveală:

Ai crede că sînt foarte nesuferită dacă aș spune că,
la Londra?

Cînd auzi primul cuvînt al întrebării, doamna Stringham
se și gîndise la tot ceea ce era în stare să se gîndească și
schiță de îndată un asemenea gest, încît vorbele lui Milly
dădură naștere unei ușurări vizibile:

— Nu-ți place că ne-am oprit aici — ai prefera să mergi
mai departe? Vom pleca mîine în zori — sau cît de
devreme îți convine; acum e prea târziu ca să pornim
din nou la drum. Și zîmbi pentru a arăta că glumise cînd
însinuase că fata ar fi dorit să pormesească în goană imediat.
Am stăruit prea mult să ne oprim, adăugă ea; așa ca am
să mă învăț minte.

Milly savura de obicei cu plăcere glumele bunei sale
prietene; dar de data aceasta era dusă pe gînduri.

— Oh, da, să știi că nu-mi dai pace.

Și stabiliră, fără a mai lungi vorba, să-și reia călătoria
dimineața. Interesul tinerei turiste pentru amănuntele pro-
blemei — cu toate că doamna mai vîrstnică declarase că
va consimți să fie tirită oriunde — păru să piară imediat
după aceea; făgădui totuși să se gîndească pînă la cină
unde ar fi putut să meargă, acum că aveau lumea toată
în fața lor — cina fiind comandată la ora cînd se aprindeau
luminările. Fuseseră de părere că luminările aprinse la ha-
nurile de la marginea drumului, în țările străine, în pei-
sajul de munte, dădeau mesei de seară o poezie deosebită —
acestea fiind aventurile modeste, rafinamentele de impresie,
la care, cum ar fi spus ele, țineau morțiș. Acum, înainte de
a lua masa, se părea că Milly intenționa să „se odih-
nească“; dar după trei minute, ea nu se mai odihnea, ci

Între timp, ea îl învinsese la alchimie, de parcă ar fi
fost un alchimist. —
— I-a spus doctorul Finch pe data de nouă, când
era la patru ochi la New York?

— I-a spus, dar nu i-a spus nimic. Doamna Stringham de
ce încreștina o descumpănisă mai mult decât ar fi putut
să fie. Trebuia să se gândească, să-și amintească
ocazia, data de „nouă” la New York, când îl văzuse pe
doctorul Finch între patru ochi, și să-și aducă aminte ce
i-a spus el atunci; și când își aminti totul, o clipă i se
păru că el ar fi spus ceva de o imensă importanță. Dar de
fapt nu spusese; doar părea să fi vrut să spună. Pe data
de nouă — înainte cu zece zile de imbarcarea lor — venise
în grabă de la Boston, îngrijorată din pricina unui nec
suficient de puternic șoc, auzind că Mildred se îmbolnăvisese
brusc, suferise, dintr-o cauză obscure, un acces care ame-
nința să anuleze călătoria lor. Dar din fetele omărilor
s-au anunțat a fi neînsemnate, grijile durind doar câteva
ore; călătoria va fi nu numai posibilă, dar o „schimbare”
va fi chiar foarte recomandabilă; și dacă plină de zel dis-
cutase cinci minute între patru ochi cu doctorul, acesta s-a
întimplat, evident, la insistența lui și nu a ei. Nu discu-
taseră aproape nimic altceva decât despre călătoriile tîmă-
duitoare ale Europei; și amintindu-și faptele, aceasta asig-
urare putea s-o dea acum:

— Nimic, pe cuvîntul meu de onoare, ce n-ai putea să
știi sau n-ai fi putut atunci să afli. N-am nici un secret
cu el în legătură cu tine. Ce te face să bănuiești? Nu prea
îmi dau seama de unde știi că am vorbit între patru ochi.

— Nu, dumneata nu mi-ai spus niciodată, zise Milly.
Și nu mă refer la cele douăzeci și patru de ore cît m-am
simțit rău, cînd era firesc să vă consultați. Vreau să spun,
după ce m-am simțit mai bine — chiar înaintea plecării
dumitale acasă.

Doamna Stringham se miră:

— Cine ți-a spus că l-am văzut atunci?

— El în orice caz nu — și nici dumneata nu mi-ai scris
despre asta mai tîrziu. Vorbim acum pentru prima dată.

Toată de aceea! declară Milly, cu ceva pe chip și în glas
care, în clipa următoare, trădă însoțitoarei sale că, în
fond, nu știa nimic, își închipuisese doar și, lansînd la întîm-
plare întrebarea, nimerise; și totuși, de ce o preocupa
problema? Dar dacă nu ești, după cum mă asiguri, con-
fidentă lui, zîmbi ea, n-are nici o importanță.

— Nu îi sînt confidentă și n-avea nimic să-mi încre-
dințeze. Dar nu te simți cumva bine?

Doamna Stringham era dornică să afle adevărul, deși
posibilitatea pe care o menționa părea nelalocul ei — do-
vada fiind că Milly urcase muntele. Fata avea obrazul
mereu alb, fapt pe care toți prietenii ei se obișnuiseră să-l
treacă cu vederea, și fața ei era adesea mai luminoasă cînd,
aparent, exprima mai puțin curaj. Ea continuă o vreme să
zîmbească misterios.

— Nu știu. Habar n-am. Dar poate că e bine să știu.
Doamna Stringham era ne-pus de înduioșată.

— Ai vreun necaz? Te doare ceva?

N-am absolut nimic. Dar uneori mă întreb!

— Dar, stăruiești, ce te întreb?

— Ei bine, cît de mult timp o să am parte.

Doamna Stringham privi în gol.

— Parte de ce? Doar nu de suferință?

De tot. De tot ce am.

Îngrijorată din nou, duioasă, prietena noastră
știa ce să creadă.

— Ai totul; așa încît, cînd spui „mult”...

— Ma întreb, interveni fata, pînă cînd o să am? Dacă
am, într-adevăr.

Vorbele acestea o tulburară, sau cel puțin o derutură pe
prietena ei, care rămase mișcată, căci era întodeauna
mișcată de o anumită neajutorare ce transpărea din grația lui
Milly, de o anumită bruschetă a mișcărilor ei, deși deduși
acum pareă un fel de licărire batjocoritoare în expre-
sia fetei.

— Dacă ai vreo boală?

Dacă am totul, rîse Milly.

— A, în privința asta — aproape ca nimeni altcineva.

— Atunci, pentru cît timp?

Ochii doamnei Stringham o implorară; se apropiase
de ea și o înlănțui pe jumătate cu brațele ei impetuive.

— Vrei să consulți pe cineva ? Iar apoi, fiindcă fată îi răspunse clătînd încet din cap, deși părînd parcă puțin mai atentă, zise : Vom merge negreșit la cel mai bun doctor de aici.

Acest îndemn produse de asemenea o privire aprobativă și o tăcere dulce și vagă, ce lăsa problema deschisă ; și atunci prietena noastră se pierdu de-a binelea :

— Spune-mi, pentru numele lui Dumnezeu, dacă ai vreun necaz.

— Nu cred că am într-adevăr totul, zise Milly, ca pentru a explica — și de parcă ar fi vrut să dea lucrurilor o întorsătură glumeață.

— Dar oare, ce aș putea face pentru tine ?

Fata șovăi, apoi păru gata să-i spună : dar deodată se răzgîndi și se exprimă altfel :

— Scumpa mea — sînt doar prea fericită !

Aceasta le apropie, dar întări într-un fel bînzul doamnei Stringham :

— Atunci, ce se întîmplă ?

— Asta se întîmplă — nu pot îndura.

— Dar ce crezi că-ți lipsește ?

Milly așteptă o clipă ; apoi află răspunsul și găsi pentru el o expresie palidă de bucurie.

— Puterea de a rezista fericirii pe care o am !

Doamna Stringham rămase pe gînduri — avea impresia că era „dusă cu vorba“, o posibilă, probabilă ironie — iar duioșia ei se reînnoi într-un murmur prelung de teamă.

— Pe cine vrei să consulți ? — căci era ca și cum priveau în jos, din înălțimea lor, la un continent de medici. Unde vrei să mergi mai întîi ?

Pentru a treia oară Milly căzu pe gînduri ; dar reveni la rugămintea de acum cîteva clipe.

— Am să-ți spun la cină — la revedere pînă atunci.

Și părăsi încăperea, zglobie, ceea ce dovedea însoțitoarei ceva care iarăși o bucură în mod deosebit, ca o făgăduință reînnoită că vor relua călătoria. Episodul acesta fiind încheiat, doamna Stringham cugeta pe cînd ședea din nou cu o croșetă în mînă și un ghem de mătase alături — „distința“ îndeletnicire pe care n-o părăsea niciodată — că această stare de spirit mistificatoare fusese precipitată, neîndoielnic, de oprirea lor prelungită, care

de fapt nu fusese pe placul fetei. Nu trebuia decît să admită că nemulțumirea ei era doar o expresie a excesului bucuriei de a trăi, și atunci totul părea firesc. Nu se putea opri din cauza bucuriei, dar putea merge mai departe din același motiv, și avînd simțămîntul că mergea mai departe, ea plutea iarăși, era redată întinselor spații. Nu ocolea vreun adevăr — cel puțin așa nădăjduia Susan Shepherd — șezînd acolo în timp ce amurgul cobora și simțînd cu și mai multă acuitate că situația tinerei fete era magnifică. La acea înălțime, seara era firește friguroasă, iar călătorii porunciseră în timpul mesei să li se facă foc ; marele drum alpin își afirma prezența cutezătoare prin gîmurile mici ale ferestrelor joase și curate, prin întîmplări la ușa hanului, galbena *diligence*, căruțele mari, înăstruile particulare acoperite, grăbite, amintînd prietenii noastre plina de fantezie de povești vechi, de tablouri vechi, fugi istorice, retrageri, urmăriri, lucruri ce se întîplaseră și care într-adevăr, printre-o ciudată potrivire, o ajutau să introducă semnificații din cele mai interesante în relația în care era acum stîl de profund implicată. Era înroc ea această mărturie a măreșiei prietenei ei să i se pară, în cele din urmă, cea mai de seamă dintre semnificații : că ea însăși era instalată în acea situație magnifică de parcă ar fi fost într-o trăsură a curții, și un asemenea mod de a înainta, o asemenea priveliște văzută dintre perne purpurii avea, evident, mult mai mult de oferit. După ce luminările au fost aprinse pentru cină și perdelele scurte și albe au fost trase, Milly reapăru, iar atmosfera din mica încăpere deveni plină de romantism. Farmecul n-a fost cîtuși de puțin risipit de cuvintele pe care le rosti fără să piardă timpul, bucurînd-o pe răbdătoarea-i prietenă :

— Vreau să plec direct la Londra.

Afirmația era neașteptată și nu corespundea planurilor pe care și le făcuseră la plecare ; cînd Anglia părăsise, dimpotrivă, mai degrabă să fie dată la o parte și aminată — văzută, cum s-ar zice, la capatul unui drum de pregătiri și inițieri. Londra, cu alte cuvinte, ar fi putut să fie punctul culminant, cu cîtă ca și cum s-ar fi dat un acordiu, prin înaintări treptate. Saltul considerabil făcut de Milly era de aceea cu atît mai impresionant, căci astfel

În aparență întotdeauna doamna Stringham orice simplifica-
 cure; pe deasupra, avea să-și amintească după aceea ca
 un început de dramă. cuvintele prin care fata își expri-
 mase, printre luminările fumeginde, preferințele și care
 dezvăluiră și alte lucruri. În vreme ce zornăitul lanțu-
 rilor de la căruțe în aerul rece le ajungea la urechi, îm-
 prună cu bocănitul copitelor, zdrăgănitul căldărilor și
 înfățișările străine, răspunsurile străine, toate făcând parte
 din conversația voioasă de pe drum. Fata și-o smulse din
 suflet, așa cum și-ar fi smuls o spovedanie, ca pe un lucru
 față de care își recunoscuseră sfiala și care părea s-o înfăți-
 șeze drept superficială: îi venise în minte ideea că în
 Europa o interesau mai ales „oamenii“, în măsura în
 care îi putea cunoaște, iar că dacă prietena ei voia cu ade-
 vărat să știe, vizitarea acestei noțiuni echivoce o obsedase
 în zilele dinainte, în muzee și biserici, și îi adumbrise admi-
 rația pură pentru peisaj. O interesa peisajul — da; însă îl
 voia omenesc și personal, și tot ceea ce putea spune era că
 la fel — i va găsi — nu-i așa? — mai mult decât oriunde
 un asemenea peisaj. Reveni la ideea că dacă nu-i mai
 rămăsese mult timp — dacă s-ar întâmpla ca nimic să nu
 mai duteze mult pentru ea — ei bine, lucrul de care vor-
 bea îi va oferi cele mai mari satisfacții în timpul rămas,
 va fi probabil mai puțin decât orice altceva o irosire a
 vremii pe care o mai avea. Ea rosti această ultimă idee cu
 o asemenea veselie, încît doamna Stringham n-a fost din
 nou descumpănită, fiind de fapt gata — dacă se punea
 problema unei morți timpurii — să-și trăiască propriul
 viitor potrivit intenției lui Milly. Bine; vor minca și vor
 bea, deci cine știe ce va aduce ziua de mâine; și de acum
 înainte vor avea în vedere mîncarea și băutura. Într-ade-
 văr, mîncare și băutură în seara aceea parcă în spiritul ho-
 tărîții luate; iar drept urmare atmosfera, înainte de a se
 desprinde, se mai limpezise.

S-a limpezit poate, dezvăluind ochilor un orizont prea
 amplu — prea amplu, adică, în comparație cu semnele de
 viață prezentate. Ideea despre „oameni“ nu se lega în
 mintea lui Milly de anume persoane, și cele două doamne
 hotărîră să debarce, complet necunoscute, la Dover. Nu-și
 făcuseră nici o relație; și doamna Stringham dădu glas
 propunerii, ca să vadă ce efect va avea. Nu produse nici

un efect la început, decît remarcă fetei că nu părea la
 societate sau la cunoștințe agasante; nimic n-o interesa
 mai puțin decît prilejul pe care îl reprezenta în general,
 pentru compatrioții ei, un geamantan de „scrisori de re-
 comandare“. Nu era vorba pe scurt de oamenii după care
 umblau compatrioții lor; era vorba de peisajul uman,
 peisajul vieții engleze în sine, în felul cum ar putea să-l
 privească ele — o lume imaginată întotdeauna după ce a

ai citit și ai visat. Doamna Stringham aprecia valoarea
 acestei lumi, dar mai tîrziu, cînd se ivi ocazia, țîndu-și tot
 dinadinsul să remarcă că ar putea să fie plăcut să cunoști
 dinainte chiar și un singur om. Aceasta însă nu reuși, cum
 s-ar zice în limbajul de toate zilele. „să prîndă“ la Milly
 așa încît trebui să meargă pînă la capăt:

— N-am înțeles oare de la tine, în această privință, că
 — ai făcut domnului Densher un fel de promisiune?

O clipă simți că privirea lui Milly exprima atât din
 două lucruri — sau că voia să pară nesigură, sau că n-avea
 domnului Densher nu stîrnea nici un ecou. Dar totuși
 fiindcă se arătă atât de nesigură în privința promisiunii,
 interlocutoarea ei deduse imediat că o asocia cu ceva;
 trebuia să fie o făgăduință făcută cuiva anume, pentru ca
 să fie astfel repudiată. Pînă la urmă făla admise că era
 vorba de domnul Merton Densher, tinărul englez nobil-
 născut de deștept care își făcuse apariția la New York ca o
 misiune literară specială — nu-i așa? — cu puțin timp
 înainte de plecarea lor și care fusese de trei sau patru ori
 în casa ei, în scurta perioadă dintre vizita ei la Boston și
 șederea doamnei Stringham la ea; cu greu își aminti că
 îi vorbise acestei doamne, imediat după aceea, despre nă-
 dejdea exprimată de personajul în cauză că Milly nu va
 face niciodată un lucru atât de cumplit ca acela de a
 veni la Londra fără să dea un semn de viață. Îl lăsase să
 nutrească această nădejde, exprimată într-o formă ce
 putea să pară puțin cam îndrăznească, lucru pe care acum
 îl recunoscuse; nu făcuse nimic pentru ca s-o știrbească și
 nici ca s-o întărească; dar o făcuse pe doamna Stringham
 să regreta că nu-l întâlnise pe domnul Densher. Se gîn-
 disc din nou la el, după aceea, femeia mai vîrstnică; ob-
 servase de asemenea că pe Milly, aparent, n-o preocupă

prea mult — ceea ce fata probabil lasase ușor să se înțeleagă : și cum o interesa tot ce se referea la ea, se lămură singură și în van că, de n-ar fi fost călătoria, tânărul englez ar fi putut deveni o cunoștință mai bună. Faptul că era o cunoștință a fost unul din semnele care, în primele zile, contribuise la imaginea ei despre Milly ca despre o tinăra ce avea lumea întreagă în față, stîrnind însă totodată milă și uimire. Singură, fără mamă, neocrotită, dar avînd și alte caracteristici pregnante, ca de pildă casa ei mare, averea mare, marca-i libertate, ea începuse în ultima vreme să „primească“. deși era încă atît de tinăra, ca o femeie mai vîrstnică — întocmai cum făceau prințesele, nevoite să respecte convenții sociale și trebuind de aceea să se maturizeze foarte de timpuriu. Dacă era limpede pentru doamna Stringham că domnul Densher plecase într-altă parte în cadrul misiunii sale, înaintea vizitei ei la New York, nu i-a fost greu să descopere că se întorsese mai tîrziu pentru o zi sau două, adică după a doua călătorie a ei — că el, în fine, reapăruse într-o singură ocazie, în drumul spre vest : în drumul său dinspre Washington, după cum credea ea, deși se făcuse nevăzut în vremea cînd ea și prietena ei se pregăteau de plecare. Nu-i trecuse prin cap înainte să exagereze — nu-i trecuse prin cap că ar fi putut face aceasta ; dar parcă își dădea seama în astă-seară că existaseră destule indicii în această relație pentru a satisface, pentru a provoca chiar ideea că putea să conțină ceva mai profund.

Doamna Stringham zise îndată că, indiferent dacă făgăduie sau nu, Milly va putea la nevoie să acționeze potrivit permisiunii lui de a-i da un semn de viață ; la care Milly răspunse prompt că posibilitatea aceasta, deși evidentă, va fi cu totul zadarnică, fiindcă, neîndoielnic, domnul Densher se afla încă în America. Avea mult de lucru acolo — și de-abia începuse ; și se prea poate ca ea să nu se fi gîndit deloc la Londra dacă n-ar fi fost sigură că el se va întoarce mai tîrziu. Încoșitoarea ei își dădu seama că în momentul cînd tinăra noastră se încumetase să se dezvăluie într-atîta, înțelesese și că depășise limita ; părere ce nu se atenuă cînd în clipa următoare spuse, lipsită oarecum de prezență de spirit, că ultimul lucru pe care-l dorea era de a da impresia că fuge după el. Doamna

Stringham se întrebă în sinea ei cum putea să fie vorba de o asemenea impresie — și brusc își dădu seama de această primejdie ; dar deocamdată nu zise nimic — vorbi doar de alte lucruri : ea, de pildă, că dacă domnul Densher era plecat, n-avea decil, și cu asta basta ; apoi că, bineînțeles, trebuiau să fie discrete cu orice preț. Dar care era măsura discreției și cum putea să fie sigură ? Astfel că, pe cînd stăteau acolo, începu să vorbească de propriul ei caz : avea și ea o posibilă legătură cu Londra pe care se gîndea tot alt de puțin s-o renege, pe cît dorea să riște biziindu-se pe ea. Cu alte cuvinte, o distră pe Milly în seara aceea cu povestea lui Maud Manningham, aceea tinăra englezăică ciudată dar interesantă de care se atașase în mod dăruit pe vremuri, la școala din Vevey ; căreia îi scrisese după ce s-au despărțit la început la intervale inegale, ea apoi corespondența să se întreprupa. Dar prietenia aceasta fusese, totuși, în vremea aceea un exemplu frumos de statornicie tinerească și ea a prins din nou viață de la sine, cînd se căsătoriseră. Atunci și-au scris din nou cu drag și scrupulozitate — doamna Lowder, prima ; și și-au mai trimis apoi una sau două scrisori. Acesta a fost însă sfîrșitul — deși n-a avut loc o rupătură, ci doar o încetare lină. Maud Manningham făcuse, credea ea, o călătorie foarte bună, în timp ce ea, una mai modestă ; în afară de aceasta, distanța, deosebirile, prea puține preocupări comune și imposibilitatea reîntîlnirii duseseră pînă la urma la o tăcere deplină. Dar după toți acești ani, reîntîlnirea părea posibilă — dacă prietena ei, bineînțeles, mai trăia. Lucrul i se păru doamnei Stringham interesant de aflat căci cu puțin ajutor credea că va reuși. Era o încercare pe care voia neapărat s-o facă, dacă Milly n-avea nimic împotrivă.

Milly în general nu avea obiecții și, cu toate că puse o întrebare sau două, nu dădu glas vreunei pretenții. Întrebările — sau cel puțin propriile-i răspunsuri — rîscoliră în mintea doamnei Stringham trecutul : pînă în astă-seară nu știuse cît de mult își amintea, sau cît de mult ar fi vrut să vadă ce a devenit Maud cea voinică și roșie în obraz, înfloritoare, exotică și străină — trăsături ce constituiseră tocmăi farmacul ei — căci astfel îi apăruse în

într-o primădă — vorbi despre ea deschis — ca un sentiment temperat să nu se fi maturizat cu acii în sensul rafinării : era genul de primejdie pe care, atunci când re... după o lungă întrerupere, trebuia întotdeauna să-l faci. A strâns laolaltă firul războiului în... un risc — lucru pe care ținea să-l facă dacă Milly era de acord. „Amuzamentul“ posibil era în sine ispititor, mărturisii ca ; și prin aceasta proclamă — deși într-o măsură puțin — nota de amuzament, ca un ultim, nevinovat... titat drept al celor cincizeci de ani... specifică Noii Anglii. Printre lucrurile pe care și le amintea mai tirziu a fost privirea de nedescris pe care i-o arătasese atunci când aceasta era în a cărei companie se afla : mai puțin încă printre luminări și în fața unei consumate, nu... Milly era prin preajmă, iar privirea aceea avea să fie mult timp pentru ea un comentariu inscrutabil asupra... lui Milly despre libertate. Provocată, în orice caz... spunea ultimul cuvânt, Milly declară gânditoare, într-un chip fermecător, că deși atenția ei a fost mai cu seamă lucrată, povestea prieteniei ei — dată la iveală ca o resursă nebanuită, ca o carte de joc scoasă parcă din mânecă — o surprinsese în parte, și în parte o ademenise. De... problemă... cum se prezenta, depindea de acest fapt, ea spusese înainte de a merge la culcare, cu dezinvoltură și nepăsare :

— Ca orice risc !

Această calitate a vorbelor ei parca să diminueze întru totul în mulțimea prezenței evocate a lui Maud Lowder — după cum, reflectind emoționată, Susan Stringham, care mai rămăsese acolo, își dădu mai bine seama. Ceva în... pot să simt în sufletul ei după ce fata o părăsi — ceva... un lucru care însă deveni necesar... clipe când ea cedă. Parcă înțelegea mai bine acum că, după căsătoria lui Maud, rămăsese mult în urmă, sau cum s-ar zice trecuse pe linie moartă. Doamna Lowder o lăsase în urmă, iar ulterior, cu ocazia evenimentului corespunzător în propria ei viață — nu al doilea, cel trist, cu demnitatea tristă a ei, ci primul, cu modestia presupusei fericiri — ea fusese, în același spirit, compătimită cu oarecare condescendență. Dacă se o bănuială, chiar atunci când a încetat să mai aibă vreo importanță, nu se ștersese niciodată

cu totul din sufletul ei, era cunoscut că se oferea acum ca o verigă de legătură mai degrabă decât ca o altă întrerupere a lanțului ; și într-adevăr ar fi putut să treacă printr-o stare de spirit în care gândul atitudinii când o vedea a colegii ei de odinioară ar fi rezolvat problema înțelegerii. Era în fond rezolvată — dacă merită să analizăm cazul — prin fericitul final, prin justiția poetică, prin răzbunarea generoasă, prin faptul că în cele din urmă ea putea să se laude cu ceva. Maud, când s-au despărțit, putea să se laude cu multe lucruri, iar acum o fi având poate, odată cu acumulările, cu avarările, cu expansiunile, mult mai multe motive să fie mândră, căci oare nu era tocmai aceasta minunata lege a vieții engleze ? Foarte bine ; asemenea lucruri puteau să existe ; ea a pregătită să le întâmpine. Indiferent cu ce s-ar lăuda doamna Lowder — și spera că presupunerile ei se vor adeveri — nu va avea nimic comparabil cu Milly Theala, acest trofeu pe care putea să-l arate biata Susan. Biata Susan răbovi până tirziu — până când luminările licăriră slab, și de îndată ce marea a fost strinsă, și-a deschis elegantei mapi. Nu pierduse vechile puncte de reper ; își amintea de relații, putea să apeleze la adrese ; era deci timpul să înceapă. Scrie fără întârziere.

amabil cu el și decarece, dacă va fi la locul lui o vreme, probabil că o să-i spună chiar ea.

— Iar între timp, voi fi curios să văd cum se va purta cu dumneavoastră. Și asta are să-mi arate mai mult sau mai puțin, cât de multe știe.

Milly chibzui asupra spuselor lui -- era limpede ; dar mai sugerau ceva deosebit.

— Cât de mult știe despre dumneavoastră ?

— Nimic, zise lordul Mark senin. Dar asta n-are importanță -- pentru felul cum se poartă cu mine. Și imediat, ca pentru a anticipa întrebarea lui Milly referitoare la natura unei asemenea comportări, adăuga : Faptul, de pildă, că mă dirijează spre dumneavoastră.

Fata stătu puțin pe gânduri.

— Și credeți că n-ar face-o dacă ar ști cu adevărat... ?

El replică, de parcă tot mai aceasta era problema :

— Nu. Cred, drept să vă spun, că ar face-o totuși. Așa că puteți fi pe pace.

În clipa următoare Milly vorbi pe tmeiul acestei permisiuni :

— Decarece, chiar și în cel mai rău caz, sînteți cel mai de preț bun pe care îl are ?

Asta păru, în sfîrșit, să-l amuze.

— Am fost, pînă cînd ați venit. Dumneavoastră sînteți acum lucrul cel mai de preț.

Lucru ciudat, vorbele lui îi dădeau impresia că știa ceva, categoric îi dădeau această impresie, și încă în așa măsură încît o determinau să le dea crezare, deși era ultimă. De la prima lor întîlnire, impresia aceasta avea să dăinuia în mintea ei ; ea accepta aproape neputincioasă, se supune faptului inevitabil de a fi genul de mintă, cum ar fi spus lordul Mark, pe care el credea că îi văzuse dintr-unul de des pentru a-l cunoaște atît cît era necesar. Continuă să se supună, firește, chiar și mai tîrziu cînd află că el fusese la intervale scurte, deși după cîte se părea că ar îndrăzni ca ea să răsară din tenebrele extremei tinereți, de trei ori la New York, unde cei pe care îi putea numi prieteni, cit și simplele cunoștințe, fuseseră numeroase. Impresiile lui, amintirile lui despre tumultul de acolo, erau încă evident vii. Aceasta îl ajutase să se încălzească, iar Milly deveni tot mai conștientă că pentru el --

Cartea a patra

VII

După aceeași totuși se petrecea atât de repede, încât Milly nu exprima decât adevărul cel mai simplu cînd îi zise domnului din dreapta ei — care era, în același timp, domnul din stînga gazdei — că nici acum nu-și dădea bine seama unde se afla: vorbele acestea arătînd că era pe deplin conștientă de caracterul cu adevărat romantic al situației. Luau masa, ea și prietena ei, în Lancaster Gate și erau înconjurată, i se părea ei, de toate accesoriile vieții englezești; deși aflate de existența doamnei Lowder și de remarcabila ei personalitate foarte recent și pe neașteptate. Susie, după cum îi plăcea în răstimpuri s-o numească pe însoțitoarea ei, nu trebuise decât să fluture o mică și elegantă baghetă, pentru ca basmul să înceapă imediat: ca urmare, Susie strălucea acum — căci cu noua conștiință a succesului doamna Stringham aici ajunsese — cu zîna bună din basme. Milly aproape că stăruise s-o îmbrăce pentru această ocazie ca pe un atare personaj; și nu era vina tinerei fete că buna doamnă nu apăruse cu o pălărie fuguiată, o fustă scurtă și cataramă cu diamante la pantofi, fluturînd bagheta magică. Buna doamnă, de fapt, se arăta atât de încîntată, de parcă aceste însemne ar fi indicat îndeletnicirea ei; iar remarcă lui Milly către lordul Mark fusese, fără îndoială, rezultatul unui schimb rapid de priviri între ele, pe care lungimea mesei nu l-a împiedicat. Erau douăzeci de persoane între ele, dar acest episod a fost urmarea cea mai pregnantă a celui-alt schimb de opinii, în timpul popasului din trecătoarea elvețiană. Lui Milly i se părea aproape că soarta lor se precipitase în chip nefiresc — de parcă, la drept vorbind, ele ar fi încercat să facă o mică glumă și s-ar fi pomenit cu un răspuns grav. N-ar fi putut, în momentul acesta, de pildă, să spună, acum cînd devenise atât de receptivă, dacă era mai înviorată sau dimpotrivă mai deprimată; iar situația ar fi putut într-adevăr să fie gravă dacă, din fericire, în clipa cînd tabloul se contură, ea n-ar fi stabilit rapid că nu intenționa în fond nici să caute, nici să se eschiveze și nici măcar să se

minunare prea mult, ci să lase lucrurile să se desfășoare de la sine, deoarece nu prea existau îndoieli asupra felului cum vor decurge.

Lordul Mark îi fusese prezentat înainte de cină — nu de către doamna Lowder, ci de nepoata acestei doamne, fata frumoasă ce se afla acum în celălalt capăt al mesei, pe aceeași parte cu Susie; el o conduse la masă și ea voi să-l întrebe numaidecît despre domnișoara Croy, fata frumoasă din fața ei — de data aceasta cu un chip splendid — pentru a doua oară. Prima ocazie — numai cu trei zile înainte — fusese cînd a trecut pe la hotelul lor împreună cu mătușa ei, și atunci le-a impresionat profund pe cele două eroine ale noastre, care au găsit-o frumoasă și distinsă. Produsese o impresie atât de puternică asupra lui Milly, încît în prezent, deși foarte atentă la tot ce se petrecea în jur, ochii îi erau mai ales atrași de Kate Croy, cînd nu se uita la Susie. Și ochii minunatei ființe îi întîlneau pe ai ei numaidecît — căci o socotea acum drept o ființă minunată; și la succesul vizitatoarelor americane părea să contribuie și faptul, inițial puțin important, că domnișoara Croy părea totuși conștientă, fermecător și sincer conștientă, de posibilitatea unei prietății cu ele. Milly, ca musafiră, generalizase ușor, cu generozitate; tinerele fete din Anglia aveau o frumusețe deosebită, remarcabilă mai cu seamă în ținuta de seară — mai ales cînd, după cum se vedea clar în cazul de față, rochia era așa cum se cerea să fie. Remarcă o ținea pregătită pentru lordul Mark cînd, după o vreme, vor aborda această problemă. Părea să-și dea seama chiar și acum că erau multe probleme de discutat; și se putea deduce că, ocupată definitiv cu celălalt vecin al ei, gazda îi va lăsa multă vreme singuri. Celălalt vecin al doamnei Lowder era episcopul de Murrum — un adevărat episcop, cum Milly nu mai văzuse, într-un costum complicat, cu un glas ca un instrument de suflat învechit, și cu fața ca portretul unui prelat; în timp ce domnul din stînga tinerei noastre, un bărbat cu gitul gros, voluminos și prozaic, care privea drept înainte, de parcă n-ar fi vrut să fie conturbat de vorbe fără noimă, contrasta în mod vădit cu lordul Mark. În timp ce Milly deslușa aceste lucruri — ușor exaltată de felul cum le privea — își dădea seama cît de îndreptățită era dorința ei de a cunoaște

oamenii, ca și dragostea ei de viață. Așadar, nu era după cum se părea atât de greu să te lași dus de curent, sau să stai măcar pe mal. Era ușor să te apropii — dacă ei erau aproape; totuși, elementele erau diferite de cele ale vieții ei de până atunci, înă tabloul era cu siguranță multicolor și straniu.

Se întreba dacă vecinul din dreapta are s-o înțeleagă, în cazul că se încumata să descrie astfel tabloul; dar își dădea seama în același timp că nu, hotărât, n-o va înțelege. Acum însă era limpede că el își va pune istețimea în joc; într-adevăr, interesul principal va consta, evident, în permanenta confruntare, cât și în efectul mereu grosier al istețimii oamenilor, dar și al simplificații lor. Ea se exaltă, înflăcăra cu bună știință și pălea din cauza vertiginii

înlocuind atât de prezentă — ca se va trezi implicată într-o situație: iarăși atmosfera locului, tonalitatea muzicii aveau pentru ea un iz prea specific și o revelație prea profundă. Cele mai mici lucruri, zățeli, mâini, bijuteriile femeilor, sunetul voabelor, mai cu seamă al numelor, roșii pe paste masă, forma furculițelor, aranjamentul florilor, linia slugilor, pereții încăperii — erau toate înălțături ale unui tablou, elemente dintr-o piesă; și căutau, în plus, subtilitatea percepțiilor ei. Nu mai putea să se aplece la bună dreptate, într-o asemenea stare de vibrație; simțibilitatea ei era aproape prea ascuțită pentru ca să se simtă

ce existau, de pildă, mai multe indicații decât putea mintea ei să distacearnă în felul de a fi al prietenoasei nepoate, care i se păru distinsă și interesantă, și de fapt umitor de binevoitoare. Acest gen de tinără avea, evident, și alte posibilități; totuși aici, din propria ei pornire, se simțise deja o relație. Oare ele două, domnișoara Croy și ea, vor relua povestea de unde o lăsaseră doamnelor mai vîrstnice cu atîția ani în urmă? Erau sortite să descopere că se simpatizau și să încerce să vadă dacă nu puteau ajunge la statornicie pe un temei mai modern? Se îndoise, în timp ce călătoreau spre Anglia, de Maud Manningham, o crezuse o persoană pe care nu puteai conta, un sprijin nesigur. Considerase dependența lor de ea ca o stare de spirit regretabil de stupidă — în măsura în care era dependentă — dacă ele ar fi dorit să facă un lucru atât de chibzuit ca acela de a „pătrunde în societate”. Să facă

toată călătoria doar de dragul de a fi în societatea pe care le-o putea oferi doamna Lowder — cu acest gând nu merita să-și bată capul, iar ea își și alesese calea ce-avea să-i trezească într-alte feluri curiozitatea. Ar fi descris această curiozitate ca o dorință de a vizita locuri despre care citise, și tocmai în felul acesta era dispusă să prezinte vecinului de masă motivele — chiar dacă el ar afla astfel cît de puțin citise. Era ca și cum modesta ei previziune ar fi fost dojenită de măreția evenimentului — nu putea să-i spună altfel — sau în orice caz, de caracterul impunător — nici pe acesta nu-l putea numi altfel — al celor două figuri care i se înfățișau cu precădere. Doamna Lowder și nepoata ei, oricît de neasemănătoare, aveau în comun faptul că fiecare din ele era o realitate covârșitoare. Faptul era valabil în primul rînd privitor la mătușă — atât de valabil încît Milly se mira cum de ajunsese însoțitoarea ei să lege odinioară o prietenie atât de ieșită din comun; totuși, simțea că doamna Lowder era o persoană al cărei înconjur mintea putea să-l facă în două sau trei zile. Doamna Lowder va ședea acolo, impunătoare, în vreme ce mintea va încerca s-o descifreze; pe cînd domnișoara Croy, lăta tremorî, va face gesturi greu de prevăzut, putînd stînjini acest voiaj mental. Era însă reală, și totul, toată lumea din jur era reală; iar ei și doamnei Stringham le era, fără îndoială, învățătura de minte, fiindcă prea se aveau taseră în aventura aceasta.

Între timp, inteligența lordului Mark se confrunta cu a ei îndeajuns pentru ca el să aibă prilejul de a-i mărturisii cît de puțin înțelegea situația ei; îi explică — sau cel puțin făcu aluzie la faptul — că în ziua de azi, la Londra, nu puteai spune exact unde te găseai. Fiecare era pretutindeni — nimeni nu era nicăieri. I-ar fi fost greu — da, greu cu adevărat — să dea un nume de vreun fel sau gen „grupului” gazdei lor. Era într-adevăr un grup sau nu era? și mai existau oare, în fond, grupuri? Există ceva în afară de învîrtirea fără rost, ca aceea a unui vârtej imens și tulbur în mijlocul Canalului Mîneicii, a unui amestec omogenizat, copleșitor? El lansă această întrebare destul de cuprinzătoare; și Milly simți că în cinci minute lansase o sumedenie de probleme, deși n-o urmări pe nici una îndeaproape; poate că îi va oferi și sugestii, dar pînă

acum n-o ajuta să facă distincții : vorbea de parcă ar fi renunțat la sugestii, întrucât știa prea mult. El se afla astfel la oală extremă față de ea, și ea o consecință a acestui fapt ea rămânea fără țință și era pierdută ; lordul Mark însemna însă, cu toată incoerența lui temporară care creștea ea — avea poate o explicație, o realitate la fel de covârșitoare ca și cea a doamnei Lowder sau a lui Kate. Pe prima din ele n-o putea socoti decât o femeie extraordinară — cea mai extraordinară femeie și „cu atât mai extraordinară cu cât o cunoșteai mai bine“. Cita vreme c-așpe a doua nu putea spune deocamdată nimic, decât că era nemaipomenit, da, nemaipomenit de frumousă, Treceu un timp, gândi Milly, până ce conversația lordului Mark îi dezvăluia inteligența lui, și totuși, cu fiecare minut, avea tot mai multă încredere în această inteligență a lui, chiar fără să ia în considerare ce-i spusese gazda când pomenise prima oară numele lui. Poate că el era unul din cazurile despre care auzise acasă — acele caracteristice cazuri de oameni din Anglia ce preferau să-și ascundă jocul minții decât să-l dea în vileag. Chiar și domnul Densher proceda întrucâtva la fel. Dar ce-l făcea oare pe lordul Mark să fie atât de real, când acesta era un fapt asupra căruia stăruia atât de clar ? Tipul de om pe care îl reprezenta, datorita parcă unei vieți, unei necesități, unei intenții proprii lui, pleda într-un fel pentru el ; dar asta era tot. Era greu să-i ghicești vîrsta — fie că era un tînar ce părea vîrstnic, sau un bătrîn ce părea tînar : nu părea să dovedească ceva, în comparație cu alte lucruri, faptul că era chel și, cum s-ar zice, cam fără haz sau, mai delicat spus, poate sec : se întrezărea în ființa lui neastîmpărul unei existențe preocupate, iar ochii lui, uneori — deși era o aparență care putea pieri brusc — erau la fel de sinceri și de limpezi ca ai unui băiat simpatie. Foarte îngrijit, foarte delicat și atât de blond, încît nu exista alt indiciu că avea mustață decât faptul că ducea mereu mîna la ea — iarăși un gest de băietăndru — i s-ar fi părut cel mai intelectual de acolo, dacă nu i s-ar fi părut că este cel mai frivol. Această din urmă însușire îi strălăuia mai degrabă în privire, deși purta ochelari cu două focare, ceea ce constituia o trăsătură mult mai mult bostoniană și îi dădea un aer meditativ.

Ideea frivolității lui avea de-a face, neîndoielnic, cu personalitatea lui care reprezenta — până acum, pentru tînăra noastră, în chip cam confuz — o legătură cu un patriciat istoric, o clasă care la rîndu-i, tot în chip confuz, înfățișa o afinitate cu un element social niciodată calificat altfel decât „monden“. Elementul social suprem la New York fusese întotdeauna redus la aceea categorie și deși Milly își dădea seama că, aplicată la o aristocrație teritorială și politică, etichetarea era probabil prea simplistă, deocamdată nu-i venea alta în mînte. Ce-i drept, își îmbogăți numai deocă prin observația că interlocutorul ei era nepăsător ; ceea ce, deși aristocrațiile erau în mod notoriu nepăsătoare, n-o duse totuși prea departe, deoarece își dădă seama, în primul rînd, că el dorea să se înțeleagă bine cu ea, iar în al doilea rînd, că se gîndea la prea multe probleme ale lui. Dacă pe ea o avea în vedere, pe de o parte, și se mai gîndea și la atîtea alte lucruri, pe de altă — felul cum fărîmița piinea era o dovadă — de ce i se înfățișa ca un nobil ce putea deveni insolent ? Ea n-ar fi fost în stare să răspunda la întrebarea aceasta, deși era tocmai una din acelea care se puneau cu insistență. Problema era complicată, ar fi putut pe drept cuvînt să spună, prin faptul că el știa evident, știuse chiar de la început, că era străină și americană, cît și prin faptul că nu dădea mare importanță acestui fapt, de parcă ea sau cei asemenea ei ar fi fost ceva la fel de obișnuit ca hrana de toate zilele. O trata cu destulă amabilitate, dar în mod imperturbabil, iremediabil ca atare — și nu era de nici un ajutor faptul că își dădu seama imediat că lordul Mark fusese în țara ei și o analizase amănunțit. Ea n-avea ce să explice sau ce să aleneze sau cu ce să se falcască ; nu putea nici să scape, nici să se prevaloaze de faptul că era străină ; asupra unui asemenea subiect el ar fi avut, dealtfel, mai multe lucruri să-i spună decât să afle de la ea. Ar fi putut să afle de la el de ce era atât de diferită de fată frumoasă — lucru pe care ea nu-l știa, fiind în stare doar să-l intuiască ; sau în orice caz ar fi putut să afle de la el de ce fata frumoasă era atât de diferită de ea.

Pe aceste linii aveau să înainteze însă mai tîrziu ; liniile stabilite imediat erau, în pofida felului vag de a fi al lordului Mark, destul de clare. Ea se și gîndea, remarcă

ei, ce să spună la rădăcină — deși americanii asta făceau întotdeauna. Ea nu trebuia să spună absolut nimic; dar americanii nu știau niciodată asta și nici, bieții de ei (ea strecură „bieții de ei“!). ce să nu facă. Ce responsabilități luau asupra-le — ce lucruri îi mai preocupau? Această ușoară și la urma urmelor prietenoasă persiflare a poporului ei, din partea noului prieten, era de fapt pentru ei nota recunoașterii personale, în măsura în care o solicita; și îi dădu un exemplu prompt și lucid de anxietate morbidă, accentuând că dorința ei de a fi „drăguță“ în toate privințele se întemeia exact pe modul drăguț cum o primise doamna Lowder. Lordul Mark se arătă pe dată curios și numai ulterior își dădu seama că el se alesese cu mult mai multe informații despre prietena lor decât oferise. Ceva ce i se păru ei iarăși o trăsătură semnificativă; întîlnise imediat, pătrunzînd pentru prima oară în adîncurile obscure ale unei societăți constituite din timpuri străvechi, fenomenul interesant al unor motivări complexe, poate chiar sinistre. Dar Maud Manningham (numele, chiar și în prezența persoanei ei, dădea încă avînt imaginației) fusese cu toate acestea drăguță, și Milly intenționa să-o întîmpine la fel cum fusese și ea întîmpinată. Au venit la ele la hotel — mătușa și nepoata — chiar înainte ca ele să presupună că ar fi primit scrisorile lor. Fusesse că scriseseră dinainte, dar sosiră la foarte scurtă vreme. Astfel că doamna Lowder le invitase la masă două zile mai tîrziu, apoi în ziua următoare fără să aștepte vizita lor, fără să se aștepte la nimic, trecuse din nou pe la ele cu nepoată-sa. Se părea că ține la ele și aceasta era o minunată fidelitate — fidelitate față de doamna Stringham, însoțitoarea ei și fosta colegă de școală a doamnei Lowder, doamna cu obraz plăcut și cu o rochie închisă la gît, așezată la celălalt capăt al mesei.

Lordul Mark înregistră prin ochelarii săi aceste calități moderate ale lui Susie.

— Dar fidelitatea doamnei Stringham nu este la fel de minunată?

— Ei bine, e un sentiment frumos; dar ea nu are nimic de oferit.

— Nu vă are pe dumneavoastră? întrebă imediat lordul Mark.

— Pe mine? — să mă ofere? Doamnei Lowder? (Milly evident nu se gîndise la asta.) Oh, aș fi un cadou modest; însă chiar și așa, n-am împășia că aș fi fost oferită.

— Ați fost arătată, iar dacă prietena dumneavoastră v-a luat în brațe, înseamnă același lucru. (Făcea ghame, lordul Mark, dar nu se distra; totuși nu era mohorit.) A fi vădită, în baie să recunoașteți, înseamnă pentru dumneavoastră a cădea; dar dacă e vorba să fiți arătată, este același lucru. Iasa aceea situația nu mai e în mîinile prietenei dumneavoastră; doamna Lowder a și început să tragă folioarele. Urmativă în jurul mesei și veți observa, cred eu, că lordul tot se estomază în fața dumneavoastră.

— Ei, în acest caz, zise Milly, cred și eu că e mai bine a se amuza pe cineva.

Uscat din lucrurile de care își dădu seama ulterior — Milly credea să dădea seama ulterior — era că lordul Mark o așezase într-un fel personal foarte diferit de al altor. Se consideră rănit. Se aștepta cum a făcut-o, fiindcă nu i nu se recuzase și nici nu protestase. Își zicea că e înțeles și că ceea ce el așezase numai marș ciudat a fost înțeles, dar că în care o făcuse.

— Îți mulțumesc, doamnă Lowder?

— Nu, desigur, nu.

Chiar atunci, lordul cel voagat, rănit, se arăta rănit.

— Vreau să spun, doamnă dumneavoastră în special. Doamna acesta cu fața înșelătoare, care călătorește întotdeauna, i-a spus?

Milly zise:

— Ce să-i spun?

— Totul.

Această întrebare, în felul cum o puse, o împinse încă iarăși înainte mult — o făcu să simtă o clipă că, de fapt, era subiect de comentarii. Dar găsi iute răspunsul.

— Oh, în privința asta, întrebați-o pe ea.

— Pe simpatia dumneavoastră însoțitoare?

— Pe doamna Lowder.

El răspunse că doamna Lowder era o persoană la care nu puteai niciodată să-ți permiți apăsătoare lucruri; dar că era totuși înconjurat, deosebit de purta tot timpul

amabil cu el și deosece, dacă va fi la locul lui o vreme, probabil că o să-i spună chiar ea.

— Iar între timp, voi fi curios să văd cum se va purta cu dumneavoastră. Și asta are să-mi arate, mai mult sau mai puțin, cât de multe știe.

Milly chibzui asupra spuselor lui — era limpede ; dar mai sugerau ceva deosebit.

— Cît de mult știe despre dumneavoastră ?

— Nimic, zise lordul Mark senin. Dar asta n-are importanță — pentru felul cum se poartă cu mine. Și înedial, ca pentru a anticipa întrebarea lui Milly referitoare la natura unei asemenea comportări, adăugă : Faptul, de pildă, că mă dirijează spre dumneavoastră.

Fata stătu puțin pe gânduri.

— Și credeți că n-ar face-o dacă ar ști cu adevărat... ?

El replică, de parcă tocmai aceasta era problema :

— Nu. Cred, drept să vă spun, că ar face-o totuși.

Așa că puteți fi pe pace.

În clipa următoare Milly vorbi pe temeiul acestei permisiuni :

— Decece, chiar și în cel mai rău caz, sînteți cel mai de preț bun pe care îl are ?

Asta păru, în sfîrșit, să-l amuze.

— Am fost, pînă cînd ați venit. Dumneavoastră sînteți acum lucrul cel mai de preț.

Lucru ciudat, vorbele lui îi dădeau impresia că știa ceva, categoric îi dădeau această impresie, și încă în așa măsură încît o determinau să le dea crezare, deși era uimită. De la prima lor întîlnire, impresia aceasta avea să dăinuie în mintea ei ; ea acceptă aproape neputincioasă supuse faptului inevitabil de a fi genul de ființă, cum ar fi spus lordul Mark, pe care el credea că îl văzuse destul de des pentru a-l cunoaște atît cît era necesar. Continuă să se supună, firește, chiar și mai tîrziu cînd află că el fusese la intervale scurte, deși după cîte se pareea chiar înainte ca ea să răsară din tenebrele extremei tinereți, de trei ori la New York, unde cei pe care îi putea numi prieteni, cît și simplele cunoștințe, fuseseră numeroase. Impresiile lui, amintirile lui despre tumultul de acolo, erau încă evident vii. Aceasta îl ajutase s-o înca-deze, iar Milly deveni tot mai conștientă că pentru el —

ca și cum o ușă ar fi fost trîntită în urma ei și conductorul ar fi anunțat pornirea trenului — ea fusese instalată în compartimentul în care urma să călătorească de acum înainte. Fără îndoială că multe tinere ar fi refuzat imediat să fie tratate astfel ; iar genul de rațiune care, în cazul tinerei noastre, judeca lucrurile doar la suprafață, constituie tocmai una din atracțiile subiectului nostru. Milly tocmai aflase de la el, prierpuse, cum s-ar zice, din compartimentul trenului care pornise uruind, că o situa pe locul cel mai de preț dintre bunurile prietenei lor. Ea avea succes, fără îndoială, o asigură el pe dată, și iată ce înseamnă să ai succes ; lucrul acesta se întimplă întotdeauna fără să prinzi de veste măcar. Succesul se datoră deosebi în cea mai mare parte ignoranței.

— N-ați avut încă timp, zise el. Asta nu e încă nimic. Dar veți vedea. Veți vedea totul. Știți, o să puteți avea tot ce vișați.

Era tot mai uluită ; aproape avea impresia că îi revolta imagini în timp ce vorbea ; și foarte ciudat, deși imaginile o atrăseseră, nu le văzuse asociate — adică asociate preliminar și necesar — cu o față ca a lordului Mark, cu asemenea ochi și o asemenea voce, cu un asemenea ton și un asemenea fel de a fi. O clipă prezența lui o făcu să se întrebe dacă îi va fi pînă la urmă teamă : atît de distinct a fost efectul timp de cincizeci de secunde, încît o cuprînsese spaima. Din nou aceeași problemă — da, cu siguranță, abordarea doamnei Lowder din partea lui Susie fusese o glumă, dar apăsaseră, în veselie lor, pe un buton electric care mai continua să sune. Hotărît că, în vreme ce se afla acolo, în urechi îi mai suna clopoțelul și se mira în aceste clipe cum de nu-l auzeau și ceilalți. Nu priveau mîini, nu zîmbeau, iar spaima de care pomeneam era doar dorința ei de a-l opri. Dar se potoli, de parcă însuși semnalul de alarmă ar fi încetat ; i se părea că văzuse dintr-o privire rapidă, strecurată pe furie, că avea de ales între două cai : sau să părăsească Londra în ziua următoare, sau să nu facă absolut nimic. Ei bine, va lăsa totul în voia sorții ; asta și făcea ; mai mult decît atît, asta și făcuse, și pierduse șansa. Se preda — avea simțămîntul straniu că hotărîse astfel ; deosece făcuse o cotitură, înainte de a relua discuția cu lordul Mark. Într-un chip inexpressiv, dar re-

ribil de semnificativ, el răspunse ca nimeni altul tocmai la întrebarea pe care i-o puseze și ea doamnei Stringham, atunci pe Brünig. Va avea oare mult timp? — fusese înțelegerea. „A, foarte posibil că nu“, păru să răspundă vecinul ei; „și totuși, nu înțelegeți? Eu sînt posibilitatea.“ Era clar că putea să fie, deși lordul Mark era lipsit de ostentație; posibilitatea reprezentată de el constînd ncîndocînic tocmai în această lipsă. Fata frumoasă pe care el n-o scăpa din ochi și care, își dădea seama, la rîndu-i, că avea tot timpul în vedere — nepoata remarcabilă a doamnei Lowder — va fi poate și ea un mijloc prin care reușea, deoarece și la ea se observa absența ostentației, după cîte puteai să-ți dai seama nu avea nimic altceva în comun cu lordul Mark. Dar totuși, ce puteai să știi, ce înțelegeai și, mai ales, de ce erai uneori conștient că se aflau oarecum legați prin ceea ce reprezentau? Kate Croy întrucînd o privire subită dar prietenoasă, ca și cum ar fi ghicit impresia pe care lordul Mark o făcea asupra ei. Dacă putea să ghicească această impresie, ce știa oare despre ea și în ce măsura o simțise ea însăși? Să existe oare între ei doi ceva deosebit și va trebui Milly să țină seama de ei ca de niște oameni ce dublau și intensificau, printr-o înțelegere mutuală, relația în care erau se aventura? Nimic nu era mai curios decît faptul că trebuia să recunoască atât de ușor, în aceste priviri fugare, semnele diverse ale unei relații; și această anomalie însăși, de-ar fi putut să-i consacre mai mult timp, putea prea bine, putea aprecea în chip înfricoșător să-i sugereze că soarta ei era să trăiască rapid. Problema care se punea era, în mod ciudat, aceea a unui răgaz prea scurt și deci a unei minți prea înarmate de impresii.

Toate acestea constituiau imense speculații pentru spiritele unei fete tinere la dîneul doamnei Lowder; dar ce altceva era mai semnificativ și totodată mai alarmant decît faptul că ele erau posibile? Ce ar fi putut ele să fie decît o parte, de pe acum, a acestei minți încărcate? Sălășluiau în mintea ei ca și faptul că, în vreme ce farfuriile erau schimbate și mîncăturile servite și perioadele banchetului marcate; în vreme ce aparențele stăruiau și fetele se înmulțeau, iar vorbele răzbăteau pînă la ea de aici, de colo, precum clipocitul mării abundente și

grecule, în vreme ce doamna Lowder distiga parca în soarelui și alburilor. Și ie, la sfîrșit, și prin comparație, devenea mai înconsistentă și mai diferită — diferită adică de oîndine și onco; sălășluiau ca și faptul că, în vreme ce acest proces se desfășura, tinăra noastră descindea, revenea, urmîndu-și din nou destinul, de parcă mai înainte, printr-o fluturare sau două a aripilor, ar fi reușit să se așeze pentru timp scurt într-un loc de unde putea să întrezărească o alternativă față de acest destin. Indiferent ce ar fi fost, se arăta în acel scurt interval a fi mai favorabil decît alternativa; iar acum destinul avea într-o totuși imaginea de dinainte și îl regăsea în locul în care îl lăsase. Era imaginea faptului, după cum o declarase lordul Mark, că ea avea succes. Lucru ce depindea mai mult sau mai puțin, firește, de felul cum privea el situația — ceea ce ea recomandată nu cerea. Dar revenind curînd, îl intră bă cum se gîndit că o va trata doamna Lowder, iar el răspunse ei de problema aceasta nu trebuia să se înțeleagă.

— Ea își va recupera, zise el amabil, echilibrul. Și putea să spună — ceea ce era surprinzător — fără să-i dea impresia de a fi vulgar sau „rătăcit“; și în curînd alina și o luminare. Alci, trebuie să-o știți, nimeni nu trebuie să se derube.

— A, dacă crezi că spunea că o s-o răsplătim din plin, nimic nu e mai sigur. Dar ea e o idealistă, continuă Milly, ne idealistu pînă la urmă, după părerea mea, nu sînt eu pueră.

Lordul Mark păru, în limitele entuziasmului său, să considere cămintea fermă a tinere.

— Oh, vă se pare că e idealistă?

Localizată pe noi, pe prietena mea și pe mine cu siguranță. Ne vede într-un nimb, zise Milly. Acesta e singurul lucru pe care ma pot baza. Așa că va regresa nu mi-l înrî.

Nu-i face-o pentru nimic în lume. Dar credeți curînd, continuă de parcă pîndul ar fi avut dintr-o dată încredința pentru el, credeți că pe mine mă vede într-un nimb?

Milly tenora o elină întrebarea, fiindcă atenția îi era atrasă tot mai mult de fata cea frumoasă și desigur, fiind

atît de aproape de gardă, nu voia să pară că discută despre ea prea liber. Doamna Lowder, ce-i drept, virînd spre cealaltă parte, trecu de la un invitat la altul de parcă ei ar fi fost insule într-un arhipelag și-i lăsă în pace mai departe pe ei doi, iar Kate Croy, în timpul acesta, se dezvăluia necontenit ca o ființă interesantă. Milly își găsi deodată liniștea — o găsi în întregime — la gîndul că doamna Lowder puna la cale lucrurile în așa fel încît lordul Mark să-i poată raporta asupra calității și, cum s-ar zice, asupra valorii ei. Dorca, minunata doamnă, ca el să nu aibă nici un motiv de a ignora nimic în legătură cu domnișoara Theale. Pentru ce conta așa de mult părea lui, rămînea de văzut; dar tocmai această deducție determină replica lui Milly:

— Nu. Pe dumneavoastră vă cunoaște. Probabil că are motivele ei. Și toți de aici vă cunoașteți — îmi dau seama — în măsura în care puteți să cunoașteți ceva. Știți cu ce simteți deprinzi, și acest fapt — doar acest singur fapt — vă determină. Dar există lucruri pe care nu le știți.

Înregistră spusele ei de parcă, pentru el, puteau fi ceva demn de luat în seamă.

— Lucruri pe care eu nu le știu — cu toată strădania mea și cu toate că am cutreierat lumea ca să nu-mi rămînă nimic necunoscut?

Milly se gîndi puțin și poate tocmai adevărul pretenției lui — faptul că nu era neglijabil — îi ascuți spiritul și o făcu să-și piardă răbdarea.

— Sînteți *blasé*, dar nu și luminat. Totul vă este cunoscut, dar în fond nu sînteți sensibil la nimic. Vreau să spun că nu aveți imaginație.

Auzînd acestea, lordul Mark dădu capul pe spate, străbătînd cu privirea partea opusă a încăperii și arătîndu-se, în fine, foarte bine dispus, așa încît atrase într-adevăr atenția gazdei. Doamna Lowder însă îi zîmbi doar lui Milly, în semn că se așteptase la verva lor și reluă, cu un clipocit al clipei, croaziera ei printr-insule.

— Oh, am mai auzit asta! spuse tînarul.

— Va să zică așa. Ați auzit totul înainte. M-ați auzit bine înțeles și pe mine înainte, în țara mea, destul de des.

— Oh, nu prea des, protestă el; nădărduește și vă veți aminti.

— Dar ia ce vă folosește? continuă fata, de parcă acum ar fi vrut ca tot dinadinsul să-l distroze.

— O să vă dați seama cînd mă veți cunoaște.

— Dar cu siguranță că n-am să vă cunosc niciodată.

— Ei bine, tocmai acesta va fi folosul! zise el rîzînd.

Dacă era deci limpede că ei nu puteau, sau nu voiau, să se asocieze, de ce totuși simțea Milly o îndărătnică intensificare a relației la care participa fără voia ei? Ce altă consecință mai ciudată a faptului că nu se asociau putea să existe decît aceea că discutau — căci aici ajunseseră — aproape intim? Ar fi vrut să se îndepărteze de el, sau mai degrabă de ea însăși în măsura în care era astfel prezentă pentru el. Își și dădea seama — căci era și ea, la urma urmelor, o ființă minunată — că i se vor mai dezvălui multe lucruri despre el și că semnul particular a comunicării dintre ei va fi menținerea ei în afara discuției. Orice altceva putea să fie inclus — numai ea nu; și stabilînd o asemenea înțelegere, puteau ajunge departe. Și tuiația aceasta, de fapt, ar fi putut să înceapă pe loc, în clipa cînd va relua discuția despre fata frumoasă. Dacă ea trebuia să se țină la o parte, era cel mai bine s-o implice pe Kate Croy, fiind gata în acest sens — căci nu era defel teamă — s-o sacrifice la nevoie. Lordul Mark însuși, la drept vorbind, îi facilitase sarcina, spunînd puțin timp înainte că nici unul dintre ei nu făcea ceva pe degeaba.

— Atunci pentru ce, și zicînd asta își dădu seama că era prea repezită, o face domnișoara Croy, dacă e atît de interesată? Ce are ea de cîștigat de pe urma acestei frumoase primiri? Priviți-o acum!

Milly își dădu drumul cu dezinvoltura caracteristică laudei, dar se opri cu un „ah!“ plin de regret, deoarece își ațintiră privirile spre Kate chiar în clipa cînd ea întorcea obrazul spre ei. Milly voise doar să sublinieze era un chip frumos; dar de fapt nu făcu decît să renoiască impresia lui Kate că ea și cu lordul Mark îl priveau cu viu interes. El însă îi răspunse prompt la întrebare:

— Ce are de cîștigat? Ei, cunoștința cu dumneavoastră.

Dar ce importanță are pentru ea cunoștința cu mine? Nu poate ea țina la mine — probabil că așa și simte — decât compătîmîndu-mă, și de aceea se poartă dragut: doar binevoind să se ostenească. Este semnul superiorității celor dezinteresați.

Lordul Mark ar fi avut multe de spus auzind vorbele acestea; dar într-o clipă se decise:

— Ah, atunci eu n-am nici un rost, fiindcă eu nu vă compătîmesc nici un pic. Și ce părere aveți, în acest caz, de succesul dumneavoastră?

— Este principalul motiv. Tocmai fiindcă prietena noastră își da seama de acest succes, îi e milă de mine. Ea înțelege. Este superioară oricăruia dintre dumneavoaștră. Un caracter minunat.

El păru în cele din urmă uimit de aceste afirmații — de interpretarea pe care o dădea ea. Și reveni la subiect, după o mică întrerupere prilejuită de servirea unui nou fel de mâncare:

— E un caracter minunat, spuneți. Așa să fie care? Trebuie să-mi vorbiți despre ea.

Milly rămase mirată:

— Dar n-o cunoașteți de mai multă vreme decât mine? Nu v-ați dat singur seama?

— Nu — în cazul ei n-am reușit. N-are rost. Nu-mi dau seama cum este. Și vă asigur că as vrea s-o înțeleg.

Asigurarea i se păru lui Milly, fără îndoială, sinceră; avu impresia că de data asta el spusese ce simțea; și păru cu atât mai mirată cu cât era conștientă că nici curiozitatea pe care tocmai o manifestase față de ea nu-i fusese satisfăcută. Milly se gândise la ceva anume — deși numai în legătură cu persoana ei — când vorbea despre mila firească a prietenei lor; fusese, evident, o notă de gust îndolnic, dar izbuti să transpară totuși — împotriva voinței ei; iar el nici măcar nu se sinchisi să întrebe: „De ce firească?” În fond, era mai bine pentru ea că n-o întrebase: explicațiile ar fi dus-o, la drept vorbind, prea departe. Înțeluse acum că, prin comparație, ceea ce spusese despre cealaltă persoană îl „captiva” cu adevărat; și existau lucruri în acest sens, poate chiar numeroase, despre care ea va afla mai mult și care și începuseră să mi-

jească acolo, ca parte integrantă a acelui „aral” mai vast, care, în noua ei situație, avea s-o ispitească. Și chiar în acel moment elementul acesta nu lipsi din ceea ce lord Mark spuse în continuare:

— Deci greșiți cînd ziceți că noi știm totul unul despre celălalt. Există cazuri în care nu reușim. Eu, în orice caz, renunț la ea — pentru ca să v-o predau dumneavoastră. Studiați-o în locul meu — spuneți-mi cînd veți afla mai multe. Vă dați seama, probabil, termină el cu amabilitate că am încredere în dumneavoastră.

— De ce n-ați avea? întrebă Milly, deslușind în vorbele lordului, după a ei părere, o ușoară îngîmfare, deși pentru un asemenea om, surprinzător de puțin sofisticată.

Era ca și cum ar fi putut fi bănuită de falsitate, pentru a-și da importanță — parcă onestitatea ei n-ar fi rezistat dorinței de a se avea bine cu el. Ea însă nu protesta împotriva remarcii lui; altceva o preocupa. Numai fata frumoasă, membră a propriei lui specii și a propriei lui societăți, îl făcuse să se simtă nesigur. Era perfect mulțumit de certitudinile lui în legătură cu o neînsemnată americană, o exotică oarecare, importată angro, și al cărei loc de baștină avea condiții specifice de climă, creșteră și cultivare, o abundență imensă dar puține varietăți și o slabă dezvoltare. De mirare era că Milly înțeluse mulțumirea lui — conștientă fiind totodată că exprima adevărul cînd spuse numaidecît:

— Bineînțeles; îmi dau seama că trebuie să fie o fire complicată; după cum îmi dau seama că eu nu sînt.

Era singurul fapt ce o preocupă în timpul acelei scurte — și în fond cel mai interesant lucru ce putea să-i stăruie în minte. Se simțea din ce în ce mai mulțumită că era o ființă simplă; s-ar fi resemnat, chiar dacă i s-ar fi spus fără menajamente, să treacă drept o exotică oare-

Decamdată, în orice caz, acest fapt îi întărea intenția de a rămîne în expectativă față de lordul Mark. Cu toții îi făcuseră impresia că nu se putea să nu se cunoască, iar dacă lordul Mark fusese frumoso printre ei era ceva ce nu putea fi înțeles nici de inițiați — ei bine, atunci înțeleg că nu era o calitate neglijabilă.

Sesizarea necuștii a valorilor, separate sau la un loc, a fost la început neîndoielnice cel mai de seamă fapt pentru cele două americance ușor uluite; ea își găsi expresia în frecvența remarcă pe care o faceau, și anume că nu puteau să-și mulțumească decît lor. Milly spuse nu o dată că de-ar fi știut că era atît de ușor...! deși exclamația ei de obicei nu-i lănuirea gîndul. Faptul era însă neîmsemnat pentru doamna Stringham, căreia puțin îi păsa dacă Milly voia să spună că în acest caz ar fi venit mai de mult. N-ar fi putut veni mai de mult și poate, dimpotrivă, voia să spună — deoarece o asemenea remarcă i se potrivica — că n-ar fi venit deloc: ușurința de care vorbea Milly fiind în orice caz o problemă despre care însoțitoarea ei începuse repede să facă unele deducții. Sese păstra unele dintre ele deocamdată pentru sine, deoarece date în vileag ar fi putut să fie cam supărătoare; în plus, valorile care spuneam că le înconjurau pe cele două doamne erau, în multe cazuri, valori ale lucrurilor — și ale multor lucruri — despre care trebuiau să discute. Înțeleseseră deci nămaidecît că au fost captate de forța incalculabilă a unui val, pe creasta căruia se înălțaseră și care, firește, le va izbi după voia lui. Ne grăbim să adăugăm că între timp încercau să facă față situației lor precare, iar dacă Milly n-ar fi avut nici un alt ajutor, ar fi găsit sprijin în starea în care se găsea Susan Shepherd. Fata n-avusese nimic să-i spună timp de trei zile despre „succesul” menționat de lordul Mark — pe care îl considerau, dealtfel, asigurat; era prea absorbită, prea mișcată de exaltarea lui Susie. Această doamnă jubila, deoarece credința ei se adevăra; se întîmplase tot ceea ce ea, cu perspicacitate, socotise puțin probabil să se întîmple; apelase la o posibilă delicatete din partea lui Maud Manningham — o delicatete, să nu uitați, pe care nu contase — iar apelului ei i s-a răspuns într-un fel care făcea onoare naturii umane. Această sensibilitate dovedită a stăpînei din Lancaster Gate era, pe drept cuvînt, pentru ambele noastre prietene, în aceste prime zile, ca o pulbere fină ce plutea în văzduh, ceva ce acoperea perspectiva cu un vâl al armoniei. Formele, culorile de după această pulbere erau intense,

vii — am văzut deja cum i se înfățișau lui Milly: dar nimic, comparativ vorbind, n-avusese atît de mult din demnitatea adevărului ca fidelitatea lui Maud față de un sentiment. De acest fapt era mîndră Susie, mult mai mult decît de locul important al prieteniei ei în societate, pe care era conștientă că nu îl evaluase încă pe deplin. Acel lucru îi apărea mai impresionant decît faptul că Maud era — într-un sens mai monden și aproape ca o revelație — englezoaică, o personalitate bine conturată și hotărîtă, cu o foarte frumoasă rezonanță exterioară, dar aproape complet lipsită de una interioară.

Susan Shepherd spunea mereu despre prietena ei că era „mare”; totuși, în privința sufletului ei, nu se putea vorbi chiar de încăperi cu rezonanță: ar fi putut mai degrabă să fie asemănată cu un recipient spațios, la început probabil deschis, dar acum foarte bine închis pe de conținutul acumulat — o masă compactă de detalii ciudate pentru admiratoarea ei americană. Cînd această bună doamnă își închipuise cu generozitate acasă că prietenii ei nu erau mititei — acesta fiind felul cum și-i imagina mai ales — exista o anumită implicație că erau spațioși, deoarece erau goi pe dinăuntru. Doamna Lowder, după o lege diferită, era spațioasă fiindcă era plină, fiindcă avea ceva comun, chiar și în repaus, cu un proiectil de mare capacitate, încărcat și gata de a fi folosit. În mintea romantică a lui Susie, tocmai aceasta promitea să constituie jumătate din farmecul prieteniei reînnoite — farmec asemănător cu cel resimțit cînd stai primăvara în liniște pe malul acoperit de iarbă și margarete al unei fortărețe mari și adormite. Fidelă instinelor ei, doamna Stringham observase că „sentimentul” dovedit de fosta colegă de școală, care o încînta, era pe de-a-ntregul o chestiune de inițiativă și ostentație, că exceptînd folosirea mai frecventă a cite unui „scumpa mea” decît ar fi făcut-o ea, nu prea se manifesta prin alte drăgălășenii. Ea medită cu interes asupra diferenței de naționalitate, simțind în propriul ei spirit alte îndemnuri. Se bucura să afle de ce acționa astfel — motivul constituia jumătate din problemă; în vreme ce, în cazul doamnei Lowder, poate că nu exista nici un motiv. „De ce” era pentru ea condimentul banal, vanilia sau nucșoara ce puteau fi omise din budinca hrăni-

toate fără să-i strice gustul. Dorința arzătoare a doamnei Lowder era evident că tinerele lor prietene să prospere alături; iar doamna Stringham îi povestea lui Milly, în timpul primelor zile, că atunci când era în Lancaster Gate și nu vorbea despre ea, asculta povestea strălucitei nepoate a gazdei.

În această privință, cele două femei mai vîrstnice aveau din belșug de dat și de luat, și nu-i era tocmai clar vizitatoarei din Boston dacă venind la Londra nu cumva sperase să aibă ea însăși o serie de ocazii senzationale. Avea într-adevăr mustrări de conștiință, aproape un simțămînt de imoralitate, cînd trebuia să admită că era, după spusele ei, pur și simplu împinsă din spate. Rîdea cînd îi spunea lui Milly că nu știe care va fi sfîrșitul; iar cauza principală a tulburării ei era faptul că viața doamnei Lowder îi apărea înfășurată de elemente la care trebuia să se uite într-adevăr pînă la prima oră. Ele reprezentau, crede ea, lumea, lumea care, din cauză că Părinții Pelerini îi întorceau spatele, nu traversase culeverele canalului pînă la Boston — ar fi fost să se scufunde cu siguranță în cel mai solid vas al lui Conrad — și nu putea privi la ea înfruntă perspectiva deosebită fiindcă Milly fusese stăpînită de un capriciu. Ea însăși era minată de un capriciu în legătură cu prezentul spectacol. Nu putea decât să se minuneze cu gîndul că pînă acum nu avusese nici un capriciu — că nu cedase nici unei dorințe a ceea ce însemna acea lume. Importanța acestei experiențe ca material literar părăsise pentru ea. Trebuia să asculte, în orice caz, și apoi să vadă: i se părea, la stadiul la care ajunsese, că era o experiență vastă, obscură, tulburătoare. Reflecta în ceasurile de veghe ale nopții că această lume o să-i placă în sine — că în sfîrșit și de dragul lui Milly. Lucrul curios era că se putea gîndi că Milly iubea lumea aceasta fără teamă — sau că o teamă care cel puțin nu se referea la conștiință, ci doar la liniște. Era o fericire, în orice caz, că deocamdată fantazia ei se avînta la fel ca și cea a lui Milly.

În vreme ce, în săptămîna ce urmă dîneului, ea sorbea din nou din experiența cîștigată în Lancaster Gate, prietena ei putea să simtă că se afla într-o situație deosebită. Îndestulată, frumoasă fată engleză din împrejurimile casei engleze tosesse ca o fată dintr-un tablou

care, printr-o minune, coborise din cadrul ei: și în acest caz doamna Stringham găsi pe dată imaginea perfectă. Nu-i pierise din minte, ci dimpotrivă îi stăruia, imaginea cealaltă, în care Milly era prințesa pribeagă: așa încît ce putea să fie acum mai potrivit decît s-o vadă pe prințesă întîmpinată la porțile cetății de cea mai vrednică fecioară, fiica aleasă a orașului? Evident, era din nou realitatea, iar pentru prințesă întîlnirea mai însemna și distracție; prințesele trăind în cea mai mare parte, într-un chip atît de liniștit, doar în planul reprezentăției elegante. De aceea la porțile cetății ele se repezeau la domnițele ce presărau flori în întîmpinarea lor; de aceea, după efegii, procesiuni și alte jocuri de gală, tovărășia sinceră a oamenilor le era plăcută. Kate Croy i se înfățișă într-adevăr lui Milly — aceasta din urmă nu mai conținea să-i povestească doamnei Stringham — drept minunata fată londoneză în persoană, aceea din plămădirile imaginației sale de odinioară despre fata londoneză; plămădită din povestirile călătoriilor și anecdotele din New York, din vechi spicuiuri din „Punch“ și o bună cunoaștere a romanelor vremii. Cu deosebirea că era mai amabilă, căci ființa imaginată fusese pentru tinăra noastră mai degrabă înfricoșătoare. Și-o închipise în cel mai bun caz la fel de frumoasă ca și Kate, cu întoarceri ale capului și modulări ale glasului, cu o plăcută siluetă și atitudine, cu lucruri „asumate“ și „respinse“, toate semne ale produsului unei societăți compacte, trebuind să fie în același timp eroina unei povestiri emoționante. Ea încadraseră această uimitoare tinăra de la bun început într-o povestire, o văzuse dintr-un îndemn al imaginației ca pe o eroină, simțind că era singura calitate în care nu i se pierdea valoarea; și aceasta în ciuda lipsei de afectare, a spontaneității ei plăcute, a umbrărilor ei, a jachetelor și pantofilor ei — așa cum i se conturau aceste lucruri lui Milly — și deși avea ceva de băiețandru neastîmpărat, în felul cum își ținea brațele și cum folosea unșori prea liber argoul.

Deși Milly conchise că marea bunăvoință a lui Kate o intimidă, găsi deocamdată cheia situației, și la vremea aceea începuse să se simtă cu totul la largul lor împreună

Poate că era cea mai fereită oras pe care aveau să-l întâlnească, atacind cu independență prietenescă marea Londră — Londra magazinelor, a străzilor și a suburbiilor ciurdat de interesante pentru Milly, precum și a muzeelor, a monumentelor, „priveliști” curioase de neobișnuite pentru Kate, în vreme ce doamnele mai vîrstnice își urmau drumul lor, bucurîndu-se că s-au reîntîlnit și fiecare considerînd o fericită întîmplare că cele două fetițe se cunoscuseră. Milly îi spuse lui Susan Shepherd de mai multe ori că tînăra Kate avea o taină, o mîhnire înăbușită, în afară de povestea cunoscută a vieții ei; și dacă sprijinise cu atîta bunăvoință intenția doamnei Lowder de a le întîlni, o făcuse pentru a avea o nouă preocupare, pentru a-și abate atenția într-altă parte. Dar asupra cazului astfel postulat tînăra noastră americană nu se lămurise încă: simțea doar că lumina ei va cădea asupra lui va întări culorile tabloului; și îi plăcea să creadă că era pregătită pentru orice. Ba mai mult, ceea ce aflase pînă atunci corespundea, după cîte credea ea, pe deplin acestui personaj englezesc excentric, ca dintr-un roman de Thackeray — căci Kale Croy îi destăinuise treptat destul de multe despre situația ei din trecut și prezent, despre dificultățile și nereușitele ei de pînă acum în încercarea de a mulțumi în același timp pe tatăl ei, pe sora și mătușa ei, și de a se mulțumi și pe sine însăși. Bănuiala subtilă a lui Milly, împărtășită prietenei sale Susie, era că fata mai avea de mulțumit pe cineva, nenumit încă, fiind evident că o ființă ca ea nu se putea să nu aibă în viața ei o asemenea persoană; o ființă poate, dacă vreți, nu tocmai menită să inspire pasiuni, fiindcă aceasta de obicei presupune o anumite necroză, dar care, mai ales în ochii admirativi ai prietenei, apărea evident în conul de umbră al interesului vreunui bărbat excepțional. Conul acesta de umbră, din orice sursă ar fi fost proiectat, rămase în orice caz asupra prietenei lui Milly întreaga săptămînă, iar obrazul frumos a lui Kate Croy transpărea zîmbind de sub lumina blindă a lucarnelor, în prezența atît a vechilor magistri, pasivi în gloria lor, cît și a celor noi, modernii gata să scada la hartă și să sfîrșice orice.

Totul timp, no sfin în prietenia dintre aceste două tinere, că fiecare o socotea pe cealaltă mai remarcabilă decât însăși — că fiecare se socotea a fi, sau cel puțin astfel i spuneau, un obiect, comparativ vorbind, prețios, iar pe cealaltă o favorită a naturii și a sortii. Kate era amurată nimică de felul cum prietena ei stăruia să-o vadă, și Milly se întreba în ce măsură era sinceră Kate fiind angajată că ea este cea mai extraordinară ființă pe care o cunoșcuse vreodată, pe lângă faptul că era și cea mai înțeleptă. Discutau în timpul lungilor plimbări cu teacuri și povestiri întregi au fost date la ivala — pe temăle ei — și li parut că nepoata doamnei Lowder avea destul de mult. Retatrările vizitatorei despre Statele Unite, și naturalele lor imensități, New York-ul uluitor și plin de viață, emoțiile mistuitoare, posibilitățile de libertate, relațiile despre moartea rudelor, a părinților, înfrățirilor, din, cină, înfrățirilor, inteligență, și cu toții logoliți, iar apoi că te ușa într-unul pe altul în risipă, și înfrățirilor, cu toții laudă acestei desăvârșite, fetei, o băiețică neagră, fața albă, părul strălucitor, cu o ultimă, a frântă : un asemenea tablou punea în umbră băiețica surdă, oricât de schematic amplificată, a unei poezii, oarecâte de bogate burgheza din Bayswater. Și în modul acesta de a privi lucrurile ar putea să fie tipic pentru Bayswater. Milly interesându-se la vizitarea, și de obiecturile din Bayswater. Kate își impuse să aibă acest panetel de vedere, înalt la fel cu și doamna Strimgham înțeleg o înțeleg pe prietena ei să se ocupă de ea, că ea era înfrățită cu cea mai desăvârșită a ei, și prințese pe care Bayswater-ul putea spera că o va cunoaște vreodată. Realitatea era că, după trei zile, Milly începu să impresiune de la fata frumoasă un fel de viziune asupra propriei sale situații ; impresia fetei frumoase era înfrățită se poate de sinceră. Impresia era un omagiu cu siguranță adresat puterii, al cărei izvor era ultimul lucru pe care Kate îl socotea mister. În unele momente, în timp ce stăteau pe sub lucrurile, și în magazinele vizitate, înfrățită, Kate, în felul ei degajat dar un pic de oarecum, și

înțelegă destul de clar că de-ar fi avut ea un buzunar ar fi de adinec... !

Dar în nici un caz nu părea s-o acuze pe prietena ei că n-avea imaginația de a cheltui, ci că n-avea imaginația marelui, a economisirii, imaginația sau deprinderea în vreun fel a dependenței conștiente de alții. În clipa când întreaga stradă Wigmore, de pildă, fremetă, iar palida față însăși părea să-i înfrunte pe cei ce frământau în jur ea niște anonimi, ca indivizi britanici, ca pensionari, ca partii de unei relații, și care erau poate într-înșii remarcabili — în asemenea clipe, mai ales, înțelegem Kate marea fericire pe care i-o crea prietenia ei libertatea. Posibilitățile lui Milly erau imense : nu trebuia să ceară nimănui nimic, nu trebuia să raporteze vreun lucru cuiva : libertatea, bogăția și fantezia erau legea ei ; o înconjură o lume servilă, căreia putea să-i adușmănească la ficcare puțum. Iar Kate în aceste zile era cu desăvârșire dispusă să se lăseze pentru atita fericire : dispusă în plus să creadă că, dacă vor continua să fie prietene, generozitatea ei va persista. La vremea aceea ea nu bănuia încă existența unei fricțiuni înăuntrul lăutei — înțelegând prin aceasta nu numai că nu-și dădea seama că ceva ar putea să intervină între ele, dar nici că ar putea să existe vreun cusur printre atâtea calități evidente. Cu toate acestea, dacă Milly în discursul doamnei Lowder îi dezvăluise lordului Mark că era tratată cu amabilitate de tinăra fată așezată în cealaltă parte a mesei, fiindcă aceasta din urmă pricepea cu finețe că așa se cuvenea, atitudinea ei concorda cu un simțămînt intim, neanalizat și contradictoriu, o impresie latentă că Mildred Theale nu era, la urma urmelor, o persoană al cărei loc și ale cărei șanse să și le dorească. Kate, la drept vorbind, n-ar fi știut tocmai bine ce înțelegea ea prin această rezervă, și reuși oarecum să și-o clarifice doar cînd își zise că, deși Milly era bogată, n-o va urî probabil niciodată — ceea ce era un fapt ciudat — pentru aceasta. Fata frumoasă avea unele idei binefacătoare și simple : își dădea seama că, neavînd un motiv cu totul special, putea să-și pună la încercare filozofia nelăsîndu-se iritată de o ființă ce stăpînea milioane sau alte bogății, dar care ea fată ar fi putut atît de ușor să fie, ca și ea, doar neînțeleasă și în chip fatal feminină. Nu era deloc sigură că ținea la mătușa

Maud atît cu merita ea, iar mătușa Maud dispunea evident de mai puține fonduri decît Milly. Există astfel evident un anumit factor pledînd pentru Milly, și care mai tîrziu se va contura mai clar ; iar între timp știa doar că Milly era pe cît de fermecătoare pe atît de stranie, și la fel de stranie pe cît era de fermecătoare — totul fiind o rară delectare ; și dealtfel, stăruise ca prietena ei Kate să accepte cadouri de valoare. O săptămînă în compania ei în aceste condiții — condiții pe care Milly le considera de mare ajutor unui pelerin orb și dezorientat — promitea de timpuriu să devină o săptămînă de daruri, mărturisiri, memento-uri, legăminte de recunoștință și admirație, venind toate dintr-o singură parte. Kate socoti de cuviință să spună fățiș că va evita magazinele pînă cînd nu va primi asigurarea că nu se va așeza la picioare conținutul fiecăruia pe care îl vizita ca umilă însoțitoare ; dar aceasta nu se întîmpla înainte ca ea să se pomenească, cu toate protestele ei, în posesia mai multor podoabe prețioase și a altor avantaje minore.

Foarte ciudat a fost de asemenea că într-o zi, pe la sfîrșitul săptămînii, se păru că Milly nu avea să-i ceară drept „recompensă“, cum s-ar zice, altceva decît să i se spună unele lucruri despre lordul Mark și să i se ofere placerea unei vizite la doamna Condrip. Alte multe distracții i se oferiseră, dar curiozitatea ei era impudic omenească și părea într-adevăr să-și pună mai multe speranțe în cunoștința cu îngrijorata doamnă din Chelsea decît în cele mai reușite spectacole de operă. Kate admira în chip vădit o asemenea absență a fricii : frica de a fi plictisită într-o astfel de companie ar fi fost firește îndreptățită. Milly stăruia că avea curiozități — ceea ce o făcu pe prietena ei să se mire de ciudata lor orientare. Unele dintre ele, neîndoielnic, erau mai de înțeles, și Kate auzi fără mirare că o preocupa de pildă lordul Mark. Caracterizarea pe care i-o făcu însă această tinăra se dovedi de-a dreptul imperfectă ; căci faptul prin care era mai ales cunoscut în Lancaster Gate rămînea greu de explicat. Oamenii erau în general cunoscuți după lucrurile prin care se remarcă, ceva care fie că le făcea cîntece fie că nu, ceva care putea fi alîns ori numit ori dovedit ; iar ea nu se putea

gîndi la un alt caz în care o valoare considerată atît de mare să persiste totuşi fără a fi verificată. Valoarea lordului Mark consta în viitorul lui, care ajunsese să fie acceptat de matusa Maud exact ca bucătarul ori iahtul lui. Kate nu voia să spună prin aceasta că îl considera un farsor; el putea săvîrşi fapte mari — dar pînă acum, la drept vorbind, nu făcuse cîine ştie ce. Pe de altă parte era bineînţeles un fel de realizare, şi nu oricine avea calea deschisă spre ea, ea să ajungă a fi luat în considerare cu atîta seriozitate de către matusa Maud. În ceea ce îl privea, cel mai bun lucru era, în general, faptul că matusa Maud credea în el. Ea era adesea fantezistă, dar recunoştea un farsor şi — nu, lordul Mark nu era un om de acest soi. Fusesse pentru scurt timp în Cameră, din partea partidului tory, dar îşi pierduse locul cu prima ocazie, şi asta era tot cu ce se putea lăuda acum. Dar el nu se lăuda cu nimic, ceea ce putea foarte bine să fie un semn al inteligenţei lui, un semn dintre acelea pe care cei cu adevărat inteligenţi îl au în comun cu cei într-adevăr slabi cu duhul. Chiar şi matusa Maud admitea adesea că, după cum îl cunoştea ea, multe lucruri aveau pînă la urmă să însă la iveală despre el. Între timp, nu era indiferent — indiferent faţă de propria-i persoană — căci trăgea foloase din Lancaster Gate, atît cît se putea: exact la fel cum şi această reşedinţă trăgea, fără îndoială, foloase de pe urma lui, exact la fel cum cei ce trăgeau foloase şi cei de pe urma cărora se trăgeau foloase formau la Londra, cum s-ar spune, părţile oricărei relaţii.

Kate îi dădu într-adevăr explicaţii lui Milly: oricine are un lucru de dat — ce-i drept erau foarte puţini aceia — are la preţul cel mai usturător şi primea în schimb ceva cel puţin de valoarea lui. Ciudat era însă că puteau să cadă, în unele cazuri, la o fericită înţelegere. Cel care trăgea foloase într-o privinţă era cel de pe urma căruia se trăgeau foloase în altă privinţă: era totuna, iar angrenajul sistemului, după cum se vedea, era foarte bine uns. În cadrul lui oamenii se puteau simpatiza între ei, aşa cum de pildă matusa Maud, după cîte se vedea, îl simpatiza pe lordul Mark şi după cum lordul Mark, se nădăjduia, o simpatiza pe doamna Lowder, căci de nu, era un nemernic

fără pereche. Ea, Kate, încă nu-şi dăduse seama, e drept, ce făcea el pentru matusa Maud — şi-apoi, draga de ea, avea nevoie de el mult mai puţin decît îşi imagina, chiar dacă lordul s-ar fi pus cu totul în slujba ei; aşa cum mergeau treburile, existau o mulţime de lucruri de fiecare parte pe care ea nu le lămurise încă. Credea, în general, în orice persoană pe care şi-o alegca matusa Maud; şi îi spusese lui Milly să nu uite că, indiferent cît de minunaţi erau oamenii pe care îi putea întîlni, nu va întîlni o altă femeie mai excepţională. Există un milion de celebrităţi, mai mari, şi bogătaşe mai mari, dar o personalitate mai puternică, după părerea lui Kate, şi o fiinţă mai greu de stăpînit în toate privinţele, rar se mai putea afla. Cînd Milly îi întrebă, interesată, dacă încrederea lui Kate în ea se întemeia în primul rînd pe „alegera” doamnei Lowder, înlocuitorul ei putu spune cu toată certitudinea „da” pe aceeaşi bază fiind clădită şi încrederea în ea însăşi. Cine alţineva decît nepoata matusii Maud fusese mai înainte alcasă de matusa Maud, şi cine alţineva era mai mult alături de ea în tendinţa de a trage foloase şi de a acţiona folosose?

— Ai putea să întreb, zise Kate, oare eu am eu o plată? Tocmai asta încerc să şi aflu. Trebuie să crezi că crede că eu poate să obţin de la mine. Şi va obţine în pe pace; iar atunci voi vedea şi eu despre ce e vorba fapt pe care, te rog să mă crezi, nu l-aş fi aflat nicidecum singură.

Refuză însă să discute posibilitatea lui Milly de a plăti: faptul că Milly va da un profit de sută la sută — că va plăti neîndoielnic cu virf şi indosat — era tocmai frumoasa bază pe care se statornicea prietenia lor.

Acestea toate erau amabilităţi subtile, glume, ironii rafinate de elevată şi filozofări asupra Londrei şi teji, devenind curînd, pentru cele două prietene, forma obişnuită a conversaţiei: şi Milly se declara încîntată să ştie că de pe urma ei avea să se dobîndească ceva. Dacă cea mai remarcabilă femeie din Anglia va face aceasta, ea atît mai bine, şi dacă cea mai remarcabilă femeie din Anglia le avea în mîna pe amîndouă — ce putea să fie mai plăcut pentru fiecare din ele? Cînd reflecta puţin asupra

faptului ciudat că le voia pe amândouă. Kate își dădea răspunsul firesc că tocmai aceasta denota sinceritatea ei. Mătușa Maud, în mod invariabil, dădea friu liber sentimentelor, și sentimentele se iviseră neîndoicelnic odată cu sosirea prietenei ei din copilărie. Întotdeauna, în prezența oricărui fapt care o emoționa pe mătușa Maud, era interesant de văzut dincolo va bate vântul : destul de evident era însă că de mult nu mai sufla cu o asemenea putere. Faptul acesta, după cum știm, a fost prilej de mirare pentru Milly Theale, care la vederea doamnei Lowder constată că, în privința lui Susie, lipseau cel puțin cincizeci de verigi din lanțul asociației. Ea însăși știa atât de bine ce gândea despre Susie, încât s-ar fi așteptat ca doamna din Lancaster Gate să se poarte cu totul diferit : faptul că nu se întâmplase așa o nedumerea nespuse de mult. Dar nedumerirea ei era cauza unei alte impresii subtile, deoarece atunci când se încumetă să-i spună lui Kate că Susan Shepherd — și mai ales acea Susan Shepherd care se ivise cu totul neinvitată dintr-un trecut nesignificativ — ar fi trebuit după toate probabilitățile să o plictisească pur și simplu pe mătușa Maud, confidenta ei se declară de acord fără să protesteze, împărțându-i mirarea. Pe neașteptate, cel puțin, Susan Shepherd o plictisea — era limpede ; tinăra fată nu vedea nimic în ea — nimic care ar fi explicat ceva, nici măcar indulgența lui Milly : un fapt mărunț ce devenea la rîndul său, după opinia tinerei americance, semnificativ. Faptul că biata Susie nu însemna nimic pentru ea arunca o lumină asupra fetei frumoase, care însemna mai mult decît arătau aparențele. Era într-un fel un avertisment general pentru prietena sămănă Susie, făcînd-o să înțeleagă că, într-un anumit sens, era foarte bine să fie cît mai atentă. O rodea puțin gîndul că o persoană, care era destul de bună pentru Milly Theale, să nu fie destul de bună pentru o altă fată : deși, ciudat e că doamnei Lowder i-ar fi putut ușor ierta lipsa indulgenței față de Susan Shepherd. Dar doamna Lowder nu o simțea, iar Kate Croy era indulgentă cu nepăsare : totuși în cele din urmă, în treacăt fie zis, ea pricepu motivul, iar motivul îi îmbogăți mintea. Nu ajungea oare că fata frumoasă avea, pe lângă alte douăzeci de calități, și puțină asprime, și nu-i

sugera oare prietenei ei, cum n-o mai făcuse nimeni pînă atunci, că putea exista în acest fapt o frumusețe sălbatică, și chiar un farmec ciudat ? Kate nu era aspră cu asprime — ceea ce Milly, neștiutoare pînă atunci, își închipuise a fi singura posibilitate ; nu era nici măcar în chip agresiv aspră, ci mai degrabă cu indiferență, defensiv și, cum s-ar spune, din obișnuința de a anticipa. Kate simplifica lucrurile dinainte, se pripea cu bănuielile și știa foarte repede ce anume, cum se spunea la New York, n-o să aibă la inimă. În această privință cel puțin, oamenii înțelegeau evident mai repede în Anglia decît acasă, iar Milly era în stare să-și dea seama, după un timp, cum asemenea instincte puteau deveni obișnuite într-o lume plină de primejdii. Erau mai multe primejdii, evident, în Lancaster Gate decît bănuiai că ar fi la New York sau decît ai fi putut visa că sînt la Boston. În orice caz, fiind conștient de ele, puteai să fii mai precaut, și era o lume remarcabilă acea lume în care puteau să existe precauții, indiferent pe ce temei, împotriva lui Susie.

IX

Milly o compensa însă imediat pe Susie pentru concesile pe care ar fi fost nevoită să le facă în legătură cu unele aprecieri mai puțin elogioase ; căci discuțiile lungi și tirzii ale celor două prietene cuprindeau nu numai tot ce ofereau și sugerau orele pe care le petreceau separat, dar încă și multe altele. Ea putea fi detașată în măsura în care o cerea ocazia la orele patru după-amiază, dar cu nimeni, și privitor la nimic, nu se desfășura cu libertatea pe care o arăta de obicei discutînd cu Susan Shepherd la miezul nopții. Cu toate acestea, ar fi trebuit să se menționeze mai de mult că nu-i dezvăluise încă — după șase zile — nici o veste care să se compare cu aceea pe care i-o anunță aceasta din urmă, ca rezultat al unei plimbări în societatea doamnei Lowder, de data aceasta în minunatul Battersea Park. Prietenele mai vîrstnice dăduseră cîteva ochuri pe acolo, în vreme ce tinerele și-au permis unele capricii mai îndrăznețe în admirabilul echipaj reți-

nut pentru Milly la hotel — o trăsura mai grea, mai blazonată, mai nostimă decît avusese vreodată acasă, unde „grajdurile” erau în mod notoriu rău administrate; iar în cursul repetatelor ocoluri „reieşise”, după cum a spus doamna Stringham, că din întîmplare în Lancaster Gate era cunoscut celălalt prieten englez al lui Mildred — domnul acela care lucra pentru ziarul englez (Susie ezită să-i pronunţe numele) şi care o întîlnise la New York cu puţin timp înainte de peripeziile lor de acum. Fusese pomenit desigur în Battersea Park — altfel n-ar fi putut să fie identificat; iar Susie a trebuit fireşte, înainte de a-şi da la iveală contribuţia la acea discuţie sub forma unei destăinuiri, să spună limpede că era vorba de domnul Merton Densher. Aceasta din pricină că Milly avu la început aerul că nu prea înţelegea despre cine era vorba: şi tinăra ştiu într-adevăr să se stăpînească, în vreme ce observă că situaţia era surprinzătoare, iar întîmplarea, una dintr-o mie. Îl cunoştea, atît Maud cît şi domnişoara Croy, după cîte pricepuse ea, destul de bine, deşi aluzia făcută la el nu indica vreo întîlnire. Nu era — şi Susie sublinie aceasta — a adus vorba despre el: de fapt nu s-a discutat de el, ci doar s-a menţionat în trecacăt că era un tinăr ziarist, un cunoscut al doamnei Lowder, care nu demult plecase în „minunata lor ţară” — doamna Lowder spunea întotdeauna „minunata voastră ţară” — trimis de redacţia ziarului. Dar doamna Stringham a prins sensul — cu vîrf de getelor, cum s-ar spune: şi iată în ce consta destăinuirea ea, fără a socoti că face vreun rau, spusese că domnul Densher era un cunoscut al lui Milly, deşi evitase să dea detalii. Doamna Lowder rămăsese evident uimită — se putea spune fără exagerare: apoi dăduse şi ea impresia că se reţine, şi a existat o clipă cînd părea că îşi ascund ceva.

— Doar că, observă prietena lui Milly, mi-am adus aminte, din fericire la timp, că nu aveam nimic de tăinuit — ceea ce era mult mai simplu şi mai plăcut. Nu ştiu ce are Maud de tăinuit, dar aşa s-au întîmplat lucrurile. O interesa, neîndoielnic, faptul că-l cunoşti — că te-a întîlnit acasă nu cu multă vreme în urmă. Dar am cîtuş de să-i spun că timpul a fost prea scurt pentru ca să deveniţi prieteni buni. Nu ştiu dacă am făcut bine.

Indiferent cît timp ar fi cerut această explicaţie, trecură destule clipe — înainte ca femeia mai vîrstnică să-şi fi descărcat conştiinţa — care să-i dea lui Milly prilejul să răspundă că, deşi problema avea fără îndoială însemnătate, ea n-o considera de o însemnătate covîrşitoare. Era într-adevăr ciudat că auziseră de cîind despre singurul englez pe care îl cunoşteau: nu era totuşi miraculos — cu toţii şi-au dat de multe ori seama că, aşa cum se spunea, lumea era extraordinar de „mică”. Era firesc, fără îndoială, ca Susie să nu treacă sub tăcere numele lui. De ce oare, ar fi un mister? — şi ce mister mare ar fi dacă el, întorcîndu-se, ar afla că tănuiseră cunoştinţa cu el!

— Nu ştiu, Susie dragă, observă fata, ce crezi dumneata că am de ascuns.

— N-are importanţă la un moment dat, răspunse doamna Stringham, ce ştii sau nu ştii despre ceea ce cred eu: căci aflîi întotdeauna chiar în clipa următoare, iar cînd aflîi scumpa mea, în fond nu te prea sinchiseşti. Dar, înţeleg că imediat, ai auzit de el de la domnişoara Croy?

— Dacă am auzit de domnul Densher? Nici un cuvînt. N-am vorbit despre el. De ce să vorbim?

Că tu n-ai vorbit, înţeleg: dar că ea nu l-a amintit dădu cu părerea Susie, poate să însemne ceva.

— Ce să însemne?

— Ei bine, declară pe dată doamna Stringham, îţi spun totul mărturisindu-ţi că Maud ma roagă să-ţi sugerez că poate ar fi mai bine, deocamdată, să nu vorbeşti despre el. Indică să nu-i vorbeşti lui Kate despre el, decît dacă ea îţi vorbeşte mai întîi. Dar Maud nu crede că are s-o facă.

Milly era gata să se angajeze la orice; dar în privinţa faptelor — atît cît ştiau acum despre ele — totul părea cam complicat.

— Fiindcă este ceva între ei.

Nu — după cîte înţeleg, nu: dar Maud e precaută. Îi e teamă de ceva. Sau, mai bine zis, îi este teamă de tot.

— Îi este teamă, vrei să spui, întrebă Milly, că nu ştie — se îndrăgostescă unul de altul?

Susie se concentrează, iar apoi avu o inspiraţie:

— Draga mea copilă, ne mişcăm într-un labirint.

— Bineînțeles. Tocmai asta e amuzant ! zise Milly cu o stranie veselie. Apoi adăugă : Să nu-mi spui că — în acest caz — nu există abisuri. Îmi plac abisurile.

Prietena ei o privi — nu rareori se întâmpla — mai grav decât o cerea situația aparentă ; și o altă persoană prezentă în asemenea clipe s-ar fi putut întreba cărui gând întim încerca buna doamnă să-și potrivească vorbele. Era prea înclinată, fără îndoială, să considere spusele tinerei prietene ca simptome ale unei maladii. Totuși legea ei supremă era să ia lucrurile ușor, când fata făcea la fel. Știa să fie nostimă într-un nou fel de a fi nostim — marele talent bostonian ; aceasta fusese, din fericire, nota ei caracteristică în reviste ; și Maud Lowder, pentru care era un lucru într-adevăr nou și care nu mai pomenise așa ceva, o cultiva ca relație mondenă tocmai pentru acest motiv. De aceea acum nu trebuia să fie mai prejos ; cu această stare de spirit puteai de fapt să înfrunți orice.

— Oh, atunci să sperăm că vom ajunge — sînt pregătită pentru tot ce poate fi mai rău — la străfundurile suferinței și păcatului ! Dar i-ar plăcea — și știm și noi asta, nu-i așa ? — ca nepoata ei să se mărite cu lordul Mark. Nu ți-a spus ?

— Dacă mi-a spus doamna Lowder ?

— Nu. Kate. Nu s-ar putea spune că nu știe.

Milly avu, sub privirea amicele sale, un minut de detașare mută. Trăise în compania lui Kate Croy timp de mai multe zile într-o stare de intimitate pe atât de profundă pe cît fusese de neașteptată, și abordînd felurite subiecte ajunseseră în mod clar la anumite limite. Dar acum îi trecu prin minte, înfiorîndu-se, că în eventualitatea unui bilanț al relațiilor dintre ele, ceea ce-i spusese noua ei prietenă ar putea să fie puțin, chiar foarte puțin, în raport cu ceea ce nu-i spusese. Nu-și dădea seama, în orice caz, dacă îi destăinuise ori nu că mătușa ei o hărăzise lordului Mark ; a reieșit însă destul de limpede — ceea ce se putea dealtfel foarte bine ghici — că era implicată în planurile mătușii ei. Într-un fel, pentru Milly, deși ar fi putut șterge faptul cu buretele printr-un gest nervos și simplificator, această bruscă înlăturare a domnului Densher schimbă proporțiile, altera toate valorile. Era cu totul ne-

obișnuit faptul că dădea acestei realități o importanță pe care n-ar fi putut defel s-o definească — și se simțea totuși, în aceste clipe, mîndră că era în stare să ascundă imediat importanța pe care o avea într-adevăr. Totuși simți aproape violent că domnul Densher fusese acolo — fusese acolo unde ea stătuse pînă acum în simplitatea ei — înaintea ei. Ar fi fost nevoie doar de încă un moment pentru ca ea să ajungă să vadă abisuri — căci își dorea abisuri — în faptul că el își trecuse sub tăcere, la New York, prietenii englezi. La New York avuseseră puțin timp, într-adevăr ; însă, de-ar fi vrut. Milly ar fi putut să-și dea seama singură că el evitase subiectul domnișoarei Croy. Deși domnișoara Croy era un subiect pe care nu era firesc să-l eviți. Trebuia adăugat în același timp că în eventualitatea că tăcerea lui a fost un labirint — ceea ce era absurd, ținînd seama și de sumedenia de alte lucruri despre care nu vorbise — aceasta nu putea decât să-i convină, deoarece se potrivea cu dorința ei, pe care tocmai o exprimase în fața lui Susie. Lucrurile acestea însă se iveau și treceau ; și cele două prietene își ziseră, în chip deosebit de ciudat, că dacă l-au cunoscut toate pe domnul Densher — în afară de Susie, care urma probabil să-l cunoască — întimplarea era, într-o viață de alergătură continuă, în firea lucrurilor ; și că era amuzant — oh, teribil de amuzant ! — să fii în stare să sperî din suflet că dezvăluirea atât de bruscă a acestui fapt avea un „tîlc“. Părea să existe oarecum o posibilitate ca pămîntul sau, poate, aerul să fi pregătit o ambianță binefăcătoare ; deși problema acestei posibilități ar fi necesitat, la urma urmelor, o examinare atentă. Adeverul însă — și iată că cele două prietene vorbeau deja despre el, „adeverul“ ! — încă nu ieșise la iveală. Se ținea, evident, seama de rugămînta doamnei Lowder către vechea ei prietenă.

Prin urmare, recomandarea doamnei Lowder de a nu i se spune nimic lui Kate — această nemaipomenită atitudine a mătușii Maud — oferea cele mai bune temelii pentru a se spera într-o complicație interesantă ; și cînd, după convorbirea pe care am relatat-o, tînăra americană o întîlni din nou pe Kate, și iarăși nu se menționa nici un nume, tăcerea a fost acceptată de Milly ca începutul unui nou gen de amuzament. Genul acesta era cu atât mai

nou cu el conținea un mic simbol de neliniște; pînă
 atunci, cînd se amuza, era mai puțin implicată în situație.
 Totuși, era destul de emoționant să-ți dai seama că exista
 un motiv și mai pregnant pentru ca s-o întorsese fata
 frumoasă, cum continua Kate, chiar și acum, să rămînă
 pentru ea: și un motiv — tocmai aceasta era problema —
 asupra căruia însăși Kate nu putea să aibă vreo bănuială.
 De două ori astfel, aflîndu-se timp de cîteva ore împre-
 ună, Milly se pomeni că o privește pe Kate, că o țintuiește
 cu privirea la gîndul că era un chip asupra căruia ochii
 domnului Densher zăboviseră într-un fel mai mult sau mai
 puțin familiar și care, cu siguranță, se uitase mai degrabă
 cu încetare la el. Se stăpîni însă la gîndul că se uitase cu
 încetare la mii de alte fețe: dar acest gînd îi întări impresia
 despre acea latură a prieteniei ei pe care, neîndoielnic,
 ea însăși dispusă decît își dădea seama s-o considere drept
 „calaltă”, nu intru totul descifrabilă. Era de neerezut, și
 Milly își dădea seama de asta, dar calaltă latură i se în-
 fățișase brusc atunci cînd descoperise prietenia cu domnul
 Densher. N-avea seama de a ști că latura aceasta îi era pro-
 priu lui Kate, fiindcă nimic n-o dovedea încă în mod spe-
 cial. N-avea importanță; cu această nouă latură pe deplin
 înfățișată acum, Kate venea și pleca, o sîrma cînd se în-
 tîlneau și se desparteau, vorbea ca de obicei despre toate,
 în afară de — cîci astfel i se înfățișa acum lui Milly —
 faptul esențial. Tînăra noastră, cîci drept, n-ar fi scîzută
 diferența atît de notă în aceste două vederi dacă n-ar fi
 scîzută în chip deosebit propriile ei trădări posibile. După
 aceea însă, despărțindu-se, se întîlneau din nou cînd ea
 era atît de mult „altă”, atît de absorbită de ceva ce nu
 era ea: cel mai straniu fapt fiind că atunci cînd ea
 se întîlnea, tot mai tîrziu, cum de n-a simțit Kate aceasta, și
 dădă seama că se afla la marginea unui abis de întuneric.
 Nu va afla niciodată ce impresii avea Kate cu adevărat
 despre o ființă ca Milly Theale. Kate n-o să le dezvăluie
 niciodată unei astfel de ființe — și nu din rea-voință, nici
 din duplicitate, ci oarecum din lipsa unor termeni co-
 muni — și nici nu-i va înlesni în vreun fel cunoașterea lor.

Ca o astfel de ființă deci, timp de un fel sau patru zile
 o observă Milly pe Kate, ca și cum ea ar fi fost o altă ființă.

în același timp, și în această calitate se duse să facă vizita promisă
 la Chelsea, cartierul faimosului Carlyle, cîmpul de mane-
 vre al stafiei sale, al admiratorilor săi, și reședința „biete
 Marian” la care s-au făcut altele referiri, loc ce era într-a-
 de-adevăr neadeccvat spiritului ei. Cînd tînăra noastră o văzu
 pentru prima oară pe biata Marian, o ului faptul că în An-
 glia, după cîte se vedea, pozițiile sociale ale unor surori
 puteau fi atît de deosebite, că putea lipsi cu desăvîrșire
 o bază comună pentru un loc în lume; o stare de lucruri,
 înțelegea ea plină de înțelepciune, încercînd unei orînduiri
 ierarhice, aristocratice. Problema unde anume, în această
 orînduire, își plasa doamna Lowder nepoata nu era încă
 pe de-a-ntregul lipsită de ambiguitate — deși Milly era
 absolut sigură că lordul Mark ar fi putut, dacă ar fi vrut,
 să fixeze punctul cu exactitate, fixîndu-l totodată și pentru
 neputușa Maud; dar era limpede că doamna Condrip se afla,
 cum s-ar zice, în cu totul altă emisferă geografică. Ea n-ar
 fi putut, pe scurt, să fie găsită pe aceeași hartă socială și
 ea părea că vizitatorii ei ar fi trebuit să dea filă după filă
 pînă să răsufle în cele din urmă ușurați și să exprime cu
 bunăvoință: „Aici!” Peste prăpastie se aruncase bineîn-
 teles o punte, dar de punte era cu adevărat nevoie, iar
 impresia aceasta o făcu pe Milly să se întrebe dacă într-un
 ans general spiritul ce nu cunoștea disciplina locală va fi
 mai conștient de punți sau de prăpastii. Acasă, prin con-
 trast, după cîte se părea, nu exista nimic din așa ceva, nici
 deosebirea însăși de la o poziție socială la alta, și nici, de
 fiecare parte, și mai ales de una, manierele foarte alese și
 totodată înăbușirea conștiinței, drept compensare. Înăbuși-
 rea conștiinței, în orice caz, și manierele foarte alese, de-
 sebirii, puntea, prăpastia, filele atlasului social peste care
 se sară — toate acestea, la drept vorbind, au prins viață
 pentru tînăra noastră în lipsa unui material mai serios,
 într-o legenda literară ușoară — un ecou pribeg, amalga-
 mat, din Trollope, Thackeray, poate cel mai mult din
 Dickens — sub înfrîurirea căreia pelerinajul acesta o însu-
 fleșise. Putea să-i povestească lui Susie după aceea, tîr-
 ziu în aceeași seară, că legenda, înainte de a se sfîrși, se
 derulase limpede, că adoratul autor al romanului *Familia
 Newcome* a dat în cele din urmă tonul: tabloului lipsit-

de-i astfel mai mult decât sperase, sau mai degrabă vădînd mai puțin decât se temuse ea, posibilitatea unui contur pickwickian. Înțelegea prin aceasta, lamuri că, că doamna Condrip nu se dovedise întotdeauna o altă doamnă Nickleby, nici măcar — căci ar fi putut să se dovedească aproape orice, din felul cum vorbea îngrijorată biata Kate — o exasperată văduvă Micawber.

Doamna Stringham, la tîlfasul din miez de noapte, dadu să se înțeleagă cu allean că, oricum ar fi fost evenimentul, aceea latura a vieții engleze i-o dezvăluia. Iar Milly tocmai experiențele pe care ea personal părea a fi „menită” — cum spuneau toți din jurul ei acum — să nu le cunoască : în fața prietenei care o observa, începuse să aibă asemenea momente de reacție fantezistă — reacție în care era din nou Susan Shepherd — față de sfera înaltă a convențiilor rigide în care o transportase copilăria, a prietenie cu Maud Manningham. Milly nu pierdea din vedere mult timp latura Susan Shepherd și era întotdeauna gata s-o întîmpine cînd își făcea apariția și s-o mîngîie ușor, duiesc și cu însuflețire, fiind sigură că aveau „culturive și mai departe. Dar în seara aceasta erau preocupate de o altă chestiune, care se dovedi în curînd a fi, în cele ce o priveau pe fată și referitor la ora petrecută în Chelsea, revelația că doamna Condrip, profitînd de cîteva minute cînd Kate urcase în dormitor cu un copilăș, cam plîngătos, adusese vorba deodată, fără nici o „introducere”, despre domnul Densher, amintîndu-l pe nepută-masă ca fiind îndrăgostit de sora ei.

— Voia ca eu să știu, dacă ții la Kate, zise Milly — căci ar fi prea îngrozitor, mai ales că s-ar mai putea face ceva.

Susie se minună.

— Pentru ca să nu iasă nimic din asta ? Ușor de zis. Ce să se facă ?

Milly surise ușor.

— Cred că ar dori să tace des pe la ea, ca să discutăm împreună despre situația aceasta.

— Nu-și închipuie că ai altceva mai bun de făcut ?

Data însă se lămurise.

— Nimic altceva decât s-o admir și să fiu preocupată de sora ei — pe care ea însăși n-o înțelege defel — și să-mi sacrific timpul și orice altceva pentru asta.

Prietenei mai vîrstnice i se păru că Milly nu mai vorbise nicicînd atît de caustic : de parcă doamna Condrip ar fi făcut-o să-și piardă cumpătul. Niciodată n-o văzuse doamna Stringham pe prietena ei ca în ultima vreme, plutind parcă, din cauza celor ce se petreceau în sufletul ei, într-o sferă diafană și aurie, în vreme ce supărarea sălășluia dedesubt. Asta i se întîmpla cu Milly — era poezia ei caracteristică : sau cel puțin era a lui Susan Shepherd.

— Dar a stăruit, continuă Milly, să nu-i destainuiesc lui Kate ce mi-a spus. Trebuie să păstrez secretul.

— Dar de ce, întrebă pe dată doamna Stringham, este domnul Densher atît de îngrozitor ?

Milly, i se păru ei, avu o ezitare — ceva care sugera o discuție mai amplă cu doamna Condrip decât cea pe care era dispusă poate să i-o relateze.

— Nu atît el, ca persoană. Și-apoi adăugă, cu un oarecare romantism — la ea nu puteai niciodată să știi cînd intervenea romantismul : E vorba de starea lui materială.

— E chiar atît de proastă ?

— Nu are „avere” și nici perspectiva de a avea. Nu are nici un venit și nici capacitatea, după părerea doamnei Condrip, de a-și face vreunul. E sărac „lipit pămîntului”, cum se exprimă ea, și zice că știe ce înseamnă asta.

Doamna Stringham căzu din nou pe gînduri și foarte curînd zise :

— Dar nu este oare deosebit de inteligent ?

Milly reflectă o clipă, ca să spună apoi :

— Habar n-am.

La care, deocamdată, Susie răspunse doar cu un „A !” iar după un minut continuă pe un ton ușor meditativ

— Înțeleg. Iar apoi : Asta crede și Maud Lowder.

— Că nu va face niciodată nimic ?

— Nu — chiar dimpotrivă : că este excepțional de capabil.

— A, da ; știu — și Milly avu din nou, referindu-se la ceea ce-i mai spusese prietena ei în această privință,

fonul de acum citeva clipe : Dar interesant e că deanna Condrip susține ca nici mătușa Maud nu vrea să auză de o asemenea persoană. Domnul Densher, susține ca — oel puțin așa mi s-a explicat — n-are să fie nicodată nici cunoscut și nici bogat. Dacă ar fi faimos, ar fi dispusă, după cîte înțeleg, să-l ajute ; dacă ar fi bogat — fără a fi altceva — l-ar accepta totuși. Dar așa cum este, îl consideră tabu.

— Pe scurt, vorbește doamna Stringham de puișii ei și urmărit un scop, sora ei îi-a spus totul. Dar doamna Lyster îl simpatizează, adăugă.

- Doamna Condrip nu mi-a spus asta.

— Ei bine, draga mea, totuși îl simțeam în jurul meu.

- Vă să zică, da !

După care, rusemnată, lasându-se, ca un cârmaci, în
toia unui reflux asor și a unei obosiri generale, care se
observau în ultima vreme tot mai des la ea, Milly n-avea
spuse nimic. Totuși, problema n-a fost închisată în sara
aceea, iar mai târziu n-ar fi putut nici una din ele răspun-
dare a aborda-o din nou. Milly făcu o aluzie, spunând că
pentru toți — pentru fiecare persoană înfîntată — bătăi
contă înfiorător de mult. Căci ce o îndemna pe Sarte să
ridă, nu fără duioșie, cu semnificația nevinovată că înora
le dădea mîna să considere banii cu indiferență, în vreme
ce altora nu : după care adăugă, pe bună dreptate, că nu
era deloc simplu să deduci după expresia feței lui Maud
Manningham ce înțelegneau banii în existența ei. Își purta
mondenitatea cu mari tacturi potrivite — dacă nu s-ar
putea mai degrabă spune că își purta de fașă cu un nobil
tupon, cînd era cazul. Totuși, oricum s-ar fi exprimat Su-
sanna adevărul că cînd gîndea la înflăcărea, după alul cum
au fost favorizate de soartă, dintre vechi și noua ei prie-
tenă. Mătușa Maud ședea oarecum în mijlocul bandor ei,
bazîndu-se pe ei și înconjurată de ei, chiar dacă o înșea
într-o înăieră inteligentă și superioară, arătînd simțeață
și strălucitoare, ca și cum banii nici n-ar fi existat pentru
ea. Milly, în privința banilor ei, nu avea nici o atitudine
— nici o. Într-un punct de vedere, era gata să se con-

șeală. ea se afla în orice caz departe, la marginea lor, și nu era nevoie, cum s-ar zice, ca să ajungi la natura ei să traversezi pe vreun drum un colț din proprietatea ei. Era împedecă, pe de altă parte, că doamna Lowder își păstra averea pentru scopuri, fantezii, ambiții ce vor părea mărețe, deosebit de generoase, în ziua când vor intra în acțiune. Își va impune voința, dar voința ei se va exercita doar pentru ca o persoană sau două să nu piardă un avantaj prin nesupunere, dacă puteau fi făcute să se supună. Lui Milly, fiind mult mai tânără, asemenea planuri de perspectivă nu i se puteau impune: nu era de presupus că urmărirea interesele vreunei persoane. Era prea devreme, fiindcă nu-și urmărirea nici interesul personal. Chiar celei mai bogate femei, la vârsta ei, îi lipseau motivele, iar pentru Milly, neîndoiește, mai era destul timp până să apară un motiv. Ea era deocamdată frumoasă, simplă, sublimă și fără motiv — indiferent dacă îi ducea lipa și întindea vag mîna după el, sau nu; dar chiar și avînd un motiv, calitățile ei ar fi rămas în fond aceleași. Numai că în această eventualitate ar fi putut să adopte, ca mătușa Maud, o atitudine. În orice caz, prin această asociație de idei se înființa din nou conversația celor două eroine ale noastre, cea mai vîrstnică întrebînd-o pe cea mai tânără dacă în după-amiaza aceea nu aflase că domnul D'nscher era un cunoscut al ei.

A, nu - n-am spus că l-am întâlnit. Mi-am amintit, explică ea, de dorința doamnei Lowder.

- Dar dorința, observa prietena ei după o clipă, era să nu-i destăinuiești nimic lui Kate.

— Da — însă doamna Condrip i-ar fi spus imediat.

- Cum așa? Doar trebuie să-i displace să discute despre el.

— Doamnei Condrip ? întrebă mirată Milly. Cel mai mult i-ar place ca sora ei să ajungă să aibă o părere proastă despre el ; şi dacă ceva ea poate să-i spună ar contribui la asta...

Și Milly se opri brusc, de parcă prietena ei ar fi înteles
urmarea.

Doamna Stringham voia numai să afle ce înțelegea Milly

— Vrei să spui că ar vorbi imediat ?

Doamna Stringham deduse că asta voia Milly să spună, însă mai răminea o întrebare :

— Dar cum poate să-i facă rău faptul că îl cunoști ?

— A, nu știu. Nu atât faptul că îl cunosc, ci că m-am ferit să-i spun că-l cunosc.

— Oh, făcu doamna Stringham ca și când ar fi vrut s-o liniștească, dar nu te-ai ferit tu, ci mai degrabă domnișoara Croy.

— Da, dar nu ca a tănuiră faptul că-l cunosc, zîmbi Milly

— A tănuiră doar faptul că-l cunoaște ea ? Ei, atunci responsabilitatea este a ei.

— Da, zise fata oarecum fără consecvență, numai că ea are dreptul să facă ce vrea.

— La fel și tu ! zîmbi Susan Shepherd.

Milly o privi ca și cum ar fi fost aproape venerabil de simplă, dar și cu un aer de parcă tocmai de aceea o iubea

— Nu ne certăm din pricina asta, Kate și cu mine, deocamdată.

— Voiam doar să zic, explică doamna Stringham, că nu văd ce are doamna Condrip de câștigat.

— Dacă îi spune lui Kate ? Și adăugă, după ce se gîndi puțin : Voiam doar să spun că nu văd ce aş avea eu personal de câștigat.

— Dar va trebui să se afle odată și odată — că vă cunoaște pe amîndouă.

Milly nu prea era de acord.

— Vrei să spui atunci cînd se va întoarce ?

— O să vă găsească pe amîndouă aici și e greu de crezut că se va face că n-o cunoaște pe una, de dragul celeilalte

În sfîrșit, priviră situația cu oarecare umor.

— S-ar putea să dau de el înainte, spuse fata. Aș putea să-i șoptesc discret, cum se zice pe-aici, că nu trebuie să mă cunoască atunci cînd ne vom întîlni. Însă și mai bine ar fi să plec.

— Vrei să fugi de el ?

Foarte curios, Milly pu o jumătate să accepte ideea.

— Nu știu de ce anume vreau să fug !

Răspunsul i se păru femeii mai vîrtnice molcom și duios, risipind orice nevoie de explicație. Își dădea seama tot timpul că relația lor plutea parcă, asemenea unei insule din sud, într-o mare întinsă și caldă, ce forma pentru orice posibilitate imaginabilă o margine, o sferă extensivă a emoției generale ; iar efectul unei întîmplări anume era că marea scufunda insula, că marginea inunda textul. Acum trece peste ea valul cel mare.

— Am să merg cu tine oriunde dorești.

Dar Milly își recăpătă cumpătul.

— Dragă mea Susie, cum te mai exploatez !

— O, asta încă nu e nimic.

Nu, într-adevăr — față de ce va veni.

Nu ești — și n-are rost să te prefaci — zise draga de Susie care încercase s-o înțeleagă, atât de zdravănă și de puternică cum țin ea morțiș să fie.

N-ai decît să îi — cu cît mai mult cu atît mai bine. Dar în ziua cînd voi arăta puternică și zdravănă ca dumneata, să știi, continuă Milly, în ziua aceea am să fiu destul de puternică și de zdravănă ca să te parăsesc ușurel pentru totdeauna. Asta-i situația, continuă ea să-și dezvolte ideea, cînd chiar și cele mai *beau moments* nu pot să te pregătească, după cît se poate, pentru ceva mai vesel decît un cîmît frumos. Fiindcă am trăit în toți acești ani de parcă aş fi fost moartă, voi muri fără îndoială de parcă aş fi vie — exact așa cum mă vei dumnea. Așa că, vezi, încheie ea, n-ai să știi niciodată de fapt ce-i cu mine. Decît atunci cînd voi muri ; iar atunci ai să știi că nu mai sînt.

— Mi-aș da vința pentru tine, zise Susan Shepherd după o clipă.

— Mii de mulțumiri ! Atunci, mai bine rămii aici pentru mine.

— Dar nu putem sta la Londra în august și nici în săptămînile ce urmează.

— Atunci, să ne întoarcem

Susie tresări.

— Înapoi în America ?

— Nu, în străinătate, în Elveția, Italia, oriunde. Când spun să rămii „aici“ pentru mine, continuă Milly, mă gândesc să rămii cu mine oriunde aş fi, chiar dacă deocamdată n-am şti nici una dintre noi unde. Nu, stăruie ca, nu ştiu în ce situaţie mă aflu, şi dumneata nu vei şti niciodată, dar n-are importanţă — şi adevărul este, încheie oprindu-se o clipă, că totul va trebui să iasă la iveală.

Prietenia ei ar fi avut impresia că glumeşte, dacă trecerea de la gravitate la veselie n-ar fi fost atât de subtil nuanţată, încât contrastele nu apăreau niciodată puternice. Ea compensa pierderea gravităţii prin pierderea vioşiei; dacă nu era, adică, uneori atât de serioasă cum ar fi fost de dorit, cu siguranţă că altcând nu era atât de nepăsătoare cum i-ar fi plăcut ei să fie.

— Trebuie să înghit hapul. Problema nu este, în orice caz, că totul „va ieşi la iveală“, adăugă ea, ci că doamna Condrip îi va prezenta lui Kate situaţia în aşa fel încât să-l denigreze.

Însoţitoarea ei se miră.

— Dar de ce pe el ?

Ei, dacă pretinde că o iubeşte !

Şi „pretinde“ numai ?

— Vreau să spun, dacă el, cât timp se află pe altă me-
leaguri şi ea are încredere în el, o uită şi face curte altora.

Amendamentul o făcu pe Susie să ajungă, pare-se, cu
vioşie la liman.

— Ți-a făcut ție — omul acela fals — curte ?

— Nu — dar nu despre asta e vorba. E vorba de ceea
ce ar putea alții s-o convingă pe Kate să creadă.

Adică să-i spună că, deoarece el ți-a cultivat mai
mult sau mai puțin prietenia, ca să nu mai vorbim de stra-
niul tău farmec, ar fi fost gata, dacă l-ai fi încurajat ?

Milly nici nu aprobă şi nici nu făcu vreun comentariu
zise doar după o clipă, parcă în mod voit cufundată în
visare :

— Nu, nu cred că ea ar dori să dea de înţeles că eu i-aş
fi făcut avansuri ; fiindcă asta ar sublinia doar fidelitatea
lui. Vreau să spun, adăugă în sfârşit, pare-se cu o supremă

ardoare, că faptul de a-l considera cit de cit în stare să
dea motive de gelozie ar ajuta-o evident — deoarece îi este
camă de el — să-l denigreze în ochii surorii ei.

Susan Shrophord recunoscu în această explicaţie sem-
năle unei dispoziţii spre motiva ; ca să fi putut impo-
ni i cu graţie chiar şi pe una din croinele ei din Noua An-
glie. Însă, mna să „common şti prin toate ungherale“ ; dar
asta făceau croinele din Noua Anglie, şi apoi era intere-
sant dintr-o dată de văzut câte s-a apucat să scormonească
tînăra ei prietenă. Dar, în fine, nu sondau ele adîncurile !
Se amuzau cum puteau.

— Oare nu este mai curînd probabil, întrebă ea, ca
doamna Condrip să urmărească, de fapt, cu el să-i apara
lui Kate (care-i cuvîntul acela ?) fluşturatic... ?

— Şi ?...

Dar nu termină ea voia să spună, şi de fapt nici Milly
nu se nădărdni să termine.

Ei bine, se va întîmpla ceea ce se întîmplă adu-
a — după binecuvîntatele noastre legi şi obiceiuri, cel
uţin ; va înfiăcăra sentimentele lui Kate în loc să le stă-
vîscă.

Era o idee bună, însă fata rămase privind în gol.

Sentimentele lui Kate ? Oh, de asta n-a vorbit. N-aş
Je, adăugă ea de pache ar fi creat în mod inconştient
apropo de greşită, n-aş crede că doamna Condrip îi in-
hipule ea e îndrăgostită.

Doamna Stringham, la rîndu-i, privi în gol.

Atunci, de ce se teme ?

De faptul că domnul Denstar ar putea să stăruie
i, în cele din urmă, să iasă ceva.

— A. Zăi Susie, puţin de cumpănită, merge cu gîndul
în depuţie !

Auzind acestea, Milly dădu glas unui din „spirit le“
ei neaşteptate şi greu de înţeles :

Nu — numai noi facem asta.

— Ei bine, să nu ne întrecem mai mult situaţia lor
decît le interesează pe ele !

— Bineînţeles, încuviinţă fata liniştit.

Mai rămînea însă o problemă, şi ea ţinea să lămurească
pe ea

— Dar ea n-a spus ce gîndește Kate
— Adică, își înclăpuie că sora ei nu pînă în el ?
O clipă, păru din nou că Milly nu prea era sigură de ce
voia să spună ; dar se hotărî :
— Dacă ar ține la el, doamna Condrip mi-ar fi spus-o.
Susan Shepherd păru să se minuneze pentru ce mai
discutau.
— Dar ai întrebat-o ?
— Oh, nu !
— Aha ! zise Susan Shepherd.
Milly însă îi explică imediat că n-ar fi întrebat-o pen-
tru nimic în lume

Cartea a cincea

Lordul Mark se uita astăzi la ea de parcă ar fi vrut neapărat să-i smulgă destăinuirea că, inițial, îl nedreptățise; și intenția lui se întemeia pe faptul că se simțea îndreptățit să primească mărturisirea ei, și să obțină orice avantaj posibil de pe urma acesteia; îl preocupa ceva, la urma urmelor, destul de mult, pentru a-i crea ci impresia absurdă că i se destăinuia cu adevărat — între ei nepunându-se atunci problema de a nedreptăți sau nu. Se prezentase la hotel, o găsisse și pe ea și pe Susan Shepherd, fusese „politicos“ cu Susan — o nuanță pe care imaginația lui Susan o sesizase cu duioșie: apoi mai veni o dată, însă ele nu erau acasă, după care veni încă o dată și le găsi; și le dădu de înțeles limpede că dacă nu ar fi fost totul la sfârșit — lucru pe care-l puteau simți în atmosfera vlăguită a sezonului care își dădea ultima suflare — ele ar fi putut merge oriunde ar fi dorit. Impresia lor — sau, în orice caz, modesta lor scuză — era că nu exista un loc unde ar fi dorit să meargă: aveau doar simțămîntul că le plăcea, indiferent unde s-ar fi aflat locul în care fuseseră aduse. Astfel gîndeau de obicei — ceea ce putea să fie, într-adevăr, un fapt cu desăvîrșire firesc: impresiile lor fiind adunate în acea după-amiază, printr-o întoarcere favorabilă a roții norocului, într-un splendid mănunchi, o ofrandă, un braț de flori dintre cele mai rare. Se aflau în prezența ofrandei — fuseseră conduse spre ea; și dacă ar mai fi avut încă obiceiul să se înteleagă din priviri de la distanță, mina lordului Mark, și-ar fi spus ele în tăcere, era mina care mișca roata. Atingerea lui, la o analiză sumară, marcase deosebirea — deosebirea în sensul de a nu fi pierdut o experiență atât de frumoasă și de interesantă, cum spuse chiar atunci de mai multe ori Susie, atât în numele ei cît și al acelor interesați; deosebirea și în sensul că nici doamna Lowder n-o pierduse, deși aparent cu doamna Lowder veniseră, și deși tinăra noastră cu doamna Lowder se întreținuse în jumătatea de oră cînd a avut cea mai plăcută reacție sufletească la scena amintită.

Marca reședința istorică, dincolo de terasă și grădină, ca un centru al unei compoziții de Watteau, aproape extravagant de măreață, dădea impresia de aur vechi, cu o patină dată de calitatea aerului saturat de arșița verii, dar pretutindeni în armonie cu bunul gust. O mulțime de lucruri, după aprecierea ei, păreau în această ordine de idei să i se fi întîmplat în ora precedentă — lucruri ce se exprimau prin cunoașterea unor oameni noi, încîntători, prin plimbări în săli cu armuri, cu tablouri, scrinuri, tapiserii, măsuțe de ceai, într-un asalt ce-i amintea că această bogăție a stilului era semnul fericirii hărăzite. Bogăția stilului era marile recipient, în vreme ce tot restul, agreabilele contacte personale, urarea de bun venit în chip firesc murmurată, vîrsta onorabilă a gazdelor ilustre, totul atît de distinct și atît de simplu, atît de public și în același timp atît de discret, deveneau doar unul sau altul din elementele infuziei. Elementele se contopseau și dădeau aromă sorbiturii, iar esența lor putea să-i apară distilată în ceșcuța de cafea de la gheață pe care o acceptase oarecum distrată de la cineva, în vreme ce un curent mai năvalnic continua, cumva, s-o țină la suprafață. Acesta era răspunsul proaspăt pe care îl dădea viața ei tinăra, prospețimea din prima și unica ei înflorire. Ceea ce produse acum un fel de punct culminant era, poate, faptul că își dădea seama, prin matusa Maud, de ceea ce se întîmpla. Nu putea să fie mai puțin decît un punct culminant pentru o biată și fragilă tinăra fată căreia i se dădea deodată a înțelege că se întîmpla ceva — căci într-adevăr asta făcea doamna Lowder. Totul era măreț, desigur, apărînd în tablouri mărețe, și fără îndoială tocmai caracteristic unei vieți stralucite — deoarece viața stralucită, cum și-o reprezenta vag, era desigur trăită omeneste — era că toate împrejurările ce se inseriau în aria acestei vieți împrumutau din strălucirea ei: totuși, lăsînd asta la o parte, îi rămînea întipărită, de parcă purta pecetea oficială, ora în care erau în stare să înțeleagă atît de ușor amabilitatea caldă a unei prietene. „Trebuie să rămîi printre noi — trebuie să rămîi; orice altceva e imposibil și ridicol; nu știi încă, fără îndoială n-ai cum să știi: dar vei ști în curînd: poți rămîne în orice situație.“ Fusese ea o consacrare murmurată, urmînd urării de bun venit murmurate; și chiar de-ar fi

făcut doar parte din ebrietatea spirituală a mătușii Maud. — căci draga de ea, după cîte se vede, prezida cu fast ziua din punct de vedere spiritual — însemna pentru Milly, atunci și după aceea, punctul cel mai înalt pe care-l atinsese imaginația. Acesta avea să fie sfîrșitul scurtei paranteze care se deschisese mai deunăzi în Lancaster Gate, cînd lordul Mark o informase că ea avea „succes” — coarda era deci din nou atinsă; și cu toate că nu avusese revelații distincte, numărate, existaseră în spațiul și timpul acela, după cum am văzut, o mulțime de incidente. Fuseseră de trei ori mai multe, și toate neașteptate și interesante — chiar dacă pînă acum nu avusese loc marea revelație — decît se putea aștepta să se întimplă în trei săptămîni nepregătite. Doamna Lowder organizase un „roi” în jurul lor, însă după cum își dădea mai bine seama acum Milly, din elemente oarecum combinate la întîmplare. De aceea, dacă în acest moment avea motive — cu totul personale — să creadă că paranteza se va închide, avea și în privința însoțitoarei ei o presimțire aproape la fel de profundă. Paranteza se va închide cu acest admirabil tablou, dar admirabilul tablou va arăta că nici mătușa Maud nu era pe deplin sigură dacă era sortită să rămînă în el. Nu făcea altceva decît să se convingă pe sine că totul mergea de minune — ceea ce Milly nu putea să nu observe — în timp ce căuta ostentativ s-o convingă pufată. Era amuzant, fata o simțea din plin, cum căuta s-o convingă pe ea, cu toate că în fond tînăra noastră avea prea puțin nevoie și nici nu găsea că alte asemenea încercări daduseră greș. Mai ales în clipele cînd, recunoscătoare, sorbea cafeaua de la gheată, se întreba îndelung, — patrunsa de o răscolitoare îndoială asupra propriei sale înțelepciuni — ce legătură avea lordul Mark cu prezența ei acolo, sau cel puțin dacă asta o amuza. N-ar fi fost greu ca, după cinci minute, să simtă că o asemenea relație era încîntătoare. Poate că din nou, totul, orice, era pur și simplu fermecător atunci cînd erai pe drept cuvînt și pe deplin fermecat; dar sincer vorbind, nu bănuise că o asemenea intrumire mondenă putea da naștere înțelegerii prietenești ce parecă îi învăluia în prezent. Se aflau, mulți dintre ei, lîngă cortul mare înălțat pe un petic de pajistă.

La un templu al înviorării care părea să aibă proprietatea — ceea ce era foarte bine — de a o face pe Milly să se gîndească la o „recepție” dată de un principe indian. Cafeaua ei de la gheată fusese o consecință a acestei imagini, în care continua să se încadreze perfect societatea elegantă răspîndită în jur. Unii din ei puteau reprezenta contingentul „prinților băștinași” — termen familiar dar nu mai puțin gîregar și distins! — iar lordul Mark ar fi putut să fie unul din ei, deși el se prezenta de preferință ca prieten al familiei. Avea în vedere, desigur, familia din Lancaster Gate, în care includea noii membri americani și o includea mai cu seamă pe Kate Croy — o tînăra de care era extrem de ușor să ai grijă. Ea cunoștea oamenii, și oamenii o cunoșteau pe ea, și era cea mai frumoasă ființă de acolo — această din urmă afirmație fiind făcută de Milly mătușii Maud, într-un fel de blînda nebunie din miez de vară, într-un elan al carității, asemenea unui zbor de ciocîrlie.

Kate avea, în ochii noii ei prietene, calitatea extraordinară și atrăgătoare de a apărea la un moment dat ca o strălucitoare frumoasă care nu mai avea nici un fel de relații și își pierdea identitatea, lăsînd un timp imaginația să facă ce vroia cu ele, înfățișîndu-se doar ca o persoană frapantă de la distanță, tot mai plăcută în timp ce o priveai, dar mai presus de orice un subiect al curiozității. Nimic n-ar fi putut să-i dea ei, ca parte a unei relații, o impresie de mai mare prospectime decît convingerea — ivită la un moment dat în minte — că era atît de curioasă în legătură cu Kate de parcă n-ar fi cunoscut-o. S-a întîmplat, am dedus noi, cînd Milly a întîlnit-o imediat după ce auzise de la doamna Stringham că îl cunoștea pe Merton Densher: Kate îi apărui atunci într-adevăr altă și, după cum recunosc Milly că ar spune un spirit cu adevărat critic, într-un fel mai obiectiv; iar tînăra noastră prevăzu atunci că ea i se va înfățișa adesea astfel. Exact așa se întîmpla și în după-amiaza asta; iar Milly, care se amuza în sinca ei, deținînd parcă secretele unei fetițe ce se joacă cu păpuși deși convențional vorbind e „prea mare”, își imagina ce ar fi putut să creadă despre ea, cum ar fi clasat-o dacă n-ar fi cunoscut-o. Kate deveni astfel, în răstimpuri, o figură condiționată doar de marile fapte ale aspectului, o figură ce tre-

buia aşteptată, numită şi încadrată. Acesta nu era desigur decât un mod de a sesiza că nu depindea decât de ea să fie în special ceea ce ocazia, oricare ar fi fost ea, prelindea, când pretenţia era dintre cele mai mari. Existau probabil în acest sens destule modalităţi de a exprima o asemenea idee despre Kate ; o modalitate ar fi fost, de pildă, să se spună că era hărăzită să slujească măreţe scopuri mondene. Milly nu era tocmai sigură că ştie care puteau să fie acele măreţe scopuri mondene — dacă nu cumva a exercita un asemenea farmec într-un asemenea cadru era tocmai un exemplu în această privinţă ; s-ar fi bazat pe faptul că ştia prea bine că ele existau, în orice caz pentru prietena ei. Erai acuzat de superficialitate dacă te limiteai să spui, dînd glas amuzamentului, că tot ceea ce făcea era perfect — deoarece acelaşi lucru se putea spune adesea şi despre cei „insuportabili“ ; totuşi, în efuziunea în faţa mătuşii Maud, trebui să se mulţumească cu atât — adăugînd ca o slabă compensaţie, că tinăra ei prietenă era încîntătoare. Afirmatia slujca totuşi scopului, înţînă legătura care le unea deocamdată pe cele două tinere, cu alte cuvinte extrăgea ca o picătură aspectul trandafiriu al relaţiei din punctul de vedere al doamnei Lowder. Aceasta era situaţia cărcia, în cea mai mare parte a timpului ce rămăsese în acea ocazie, Milly trebuia să-i acorde atenţie ; fapt ce n-a împiedicat însă jocul permanent al opiniilor schimbătoare, al ciudatelor amăgiri ale minţii asupra cărora am şi aruncat o privire.

Doamnei Lowder i s-a părut destul de simplu să răspundă, în legătură cu Kate, că era într-adevăr un articol de lux, bun de purtat prin lume ; a fost singura aluzie la apariţia ei „perfectă“ din acea zi. Nu era suficient de vizibil că tocmai ea articol de lux fusese de multă vreme apreciată şi aşteptată ? Exaltarea lipsită de rafinament putea fi reţinută, dar cu toate acestea împrejurarea arăta că pluteau parcă cu toţii în neştire pe albastrele ape. Totul se rezuma din nou la lordul Mark, care trecera, reapărea, se abal, ca puţin în faţa lor ; el personal dădea — a de albastru — ca o jurubiţă de mătase atîrnată la îndemîna ţesătoarei. Sucelela mătuşii Maud, ce se rotea în voia, hua cite o lungime din fir la intervale ritmice ; şi unul din adevărurile care lieări în mintea lui Milly era că el ştia şi

accepta să fie inclus în ţesătură. Parcă ar fi vrut să ajungă la o înţelegere cu ea, pe socotelile doamnei Lowder, înţelegere pe care ea n-ar fi acceptat-o ; nu i-ar fi convenit pentru nimic în lume ca el să declare limpede că nu le-ar fi dus la Matcham — sau în fine altundeva — doar pentru *les beaux yeux* ai mătuşii Maud. Ceea ce a făcut el — lucru lesne de bănuît — a fost ceva ce se aştepta de cîţva timp zadarnic din partea lui : şi cu toţii profitau acum de o schimbare oarecum neaşteptată, adică de împlinirea unei speranţe. Cauza nu trebuia s-o privească pe Milly ; şi nu exista, din fericire, pericolul de a auzi direct de la el că greutatea, că importanţa persoanei ei trăsese în cumpănă. Atunci, de ce era oare un efect al participării lui difuze şi estompate faptul că ar fi putut foarte bine să-i zică : „Da, s-o lăsăm pe scumpa doamnă să-si urmeze calea ei ? De vreme ce-i aici, poate să rămînă“. Şi ar fi putut să adauge : „Şi n-are decât să creadă ce vrea. Dar dumneata şi cu mine sîntem altfel“. Milly ştia că ea era într-adevăr altfel — îl privea personal dacă el era sau nu altfel ; dar mai ştia că, la urma urmelor, chiar şi atunci cînd erau foarte clare, „poveţele“ lordului Mark erau tacite. El n-o obliga — acest fapt reţinea iarăşi — absolut la nimic. Era la fel de uşor s-o lase pe doamna Lowder în voia ei. N-avea decât — şi asta nu ştirbea nimic.

- Trebuie să rămîi în continuare la noi ; poţi să rămîi, ştii, în orice situaţie care îţi convine ; în oricare, oricare, absolut oricare situaţie, draga mea copilă — şi subliniere — ei avea un anume înţeles. Trebuie să-ţi faci căminul aici, cu noi ; şi ai într-adevăr posibilitatea să-ţi creezi cel mai frumos cămin din lume. Să nu faci cumva vreo greşală — nici o greşală ; şi lasă-ne pe toţi să ne gîndim puţin la dumneata, să avem grijă de dumneata şi să veghem asupra dumitale. Mai ales trebuie să mă ajuţi în privinţa lui Kate şi trebuie să mai rămîi pentru ea : de mult nu m-am mai bucurat de ceva ca de prietenia voastră. E frumoasă, e grozavă, e extraordinară. E perfectă fiindcă s-a înfiripat cu ajutorul scumpei şi încîntătoare noastre Susie, care mi-a fost redată după atîţia ani, printr-un asemenea miracol. Nu — acest lucru e mai minunat pentru mine chiar decât faptul că dumneata şi cu Kate vă înţele-

geți atât de bine. Dumnezeu a fost bun cu mine — absolut, rîndea n-aș fi putut, la vîrsta mea, să leg o prietenie nouă, o adevărată prietenie. E ca și cum ți-ai schimba bancherii după vîrsta de cincizeci de ani : nimeni nu face așa ceva. De aceea Susie mi-a fost păstrată, așa după cum se pare că păstrați oamenii în minunata voastră țară, în levănțică și hîrtie roz — apărînd în cele din urmă parcă de-a dreptul dintr-un basm — iar dumneata ești zîna din basm.

Milly răspunse cu recunoștință că o asemenea descriere o face să se simtă într-adevăr înveșmîntată în hîrtie roz, parfumată cu levănțică. Dar mătușa Maud nu se lăsa decurajată de o glumă ușoară. Ba mai mult, interlocutoarea putea să-și dea seama că își susținea părerea cu o perfectă sinceritate. Era la această oră, într-un sens, o femeie foarte fericită, și o parte din fericirea ei ar fi putut să provină tocmai din faptul că afecțiunile și opiniile ei erau, ca niciodată, într-un deplin acord. Fără îndoială că o iubea pe Susie ; dar o iubea și pe Kate, și-l iubea și pe lordul Mark. Le iubea pe nostimele și bătrînele lor gazde, iubea pe toată lumea din jur, pînă la slujitorul care venea să ridice farfuria goală de înghețată a lui Milly — și chiar și pe Milly însăși, care era, în vreme ce vorbea, într-adevăr conștientă că o înfășura pulpana unei mantii protectoare, un adăpost greu ca un covor oriental. Un covor oriental era un lucru pe care doreai să pățești, mai degrabă decît să te acoperi cu el ; totuși, dacă fata se va înăbuși, asta nu se va întîmpla, simțea ea, din groșcala doamnei Lowder. Unul din ultimele lucruri pe care avea să și le amintescă mai tîrziu era felul în care mătușa Maud continua să spună că ea și Kate trebuiau să fie mereu alături, deoarece împreună puteau face orice. De fapt, planurile le făcea pentru Kate ; dar extinse și înălțate acum, planurile solicitau într-un fel și prosperarea lui Milly, pentru ca să opereze din plin, așa după cum prosperarea lui Milly o presupunea pe cea a lui Kate. Era un plan încă nebulos, oarecum derutant, dar neîndoielnic cutezător și generos și o făcea pe tînăra noastră să înțeleagă ce anume spusese Kate despre posibilitățile mătușii ei, precum și caracterizările lui Susan Shepherd. Una dintre cele mai frecvente caracterizări pe buzele ei fusese aceea că draga de Maud era o forță naturală.

XI

Un prin motiv, trebuia să adăugăm, pentru care diverse impresii nu i s-au limpezit tînerii fete decît mai tîrziu, a fost că în acest stadiu s-ău pomenit date la o parte, suferind o puternică reprimare, de către o convorbire deșajată de un sfert de oră — singura pe care o avut-o cu lordul Mark.

Ați văzut tabloul din casă, portretul acela frumos care vă seamănă atât de mult ?

Pase această întrebare în vreme ce stătea în fața ei, insinuînd subtil că sforile pe care le-ar fi tras, și de care totuși nu voia să-i amintescă, nu constituiau totmai un motiv ca să n-aibă nici o băcurie.

— Am trecut prin încăperi și n-am văzut tablouri. Dar dacă eu „semăn“ cu ceva atât de frumos cum mi s-au părut a fi cele mai multe portrete --- !

Milly avea nevoie cu altele cuvinte, de o domnișor pe care el se grăbi să i-o dea. Seamăna leit cu minunatul Bronzino, pe care trebuia neapărat să-l contemple. O chemă astfel din mijlocul celorlalți și o conduse în casă, cu atât mai ușor cu cît tocmai interiorul casei o atrăsese pe Milly în cercuri vrăjite. Nu intrară însă imediat ; mergeau fără grabă, cu nenumărate opriri firești și cu ușoare poticniri, determinate mai ales de apariția în fața lor a unor doamne și domni, singuri, perechi, în grupuri, care îi opreau, rostind cu insistență : „Ascultă, Mark !“ Ei nu prea deslușeau ce spuneau : o surprindea mai ales faptul că îl cunoșteau în chip atât de intim și că și el îi cunoștea, iar în rest îi dădeau impresia unor oameni plimbîndu-se, plutind parcă mai la întîmplare decît ei, figuranți în cea mai mare parte perimați, fie bărbați spilcuiți ori femei în aparență la fel de elegante. Poate că se mișcau datorită unei vechi inerții, dar se țineau încă bine și erau arătoși, deoarece mai aveau cu siguranță mult de trăit și impresia ei era că auzea glasuri plăcute, mai plăcute decît cele ale actorilor, vorbe prietenoase dar goale, și că ei aruncau priviri lungi și galese. Privirile galese o examinau, privirile galese se potriveau cu o simplitate aproape mărturisită vorbelor lipsite de noimă : „Ascultă, Mark“ ; exista o sugestie foarte transparentă din par-

za lui, apărind ca ceva plăcut și firese că, dacă ea n-avea nimic împotriva, să le dea voie oamenilor, biete făpturi, să se bucure de prezența ei.

Ciudat era că o făcea pe ea însăși să creadă, de dragul amuzamentului, în bucuria pe care o răspindea buna ei dispoziție de acum, apreciată de lordul Mark doar prin comportare — fiindcă reținerea lui, ca mijloc de exprimare, era într-adevăr uluitoare. Era, după cum putea ușor să vadă, un carnaval obișnuit și blind al bunăvoinței — londonezi de toate soiurile, strinși laolaltă, dar care mai ales se cunoșteau unii pe alții și care, în felul lor, păreau neîndoelnic curioși. Se răspindise vestea că ea era acolo; puneau întrebări despre ea; cel mai ușor lucru era să treacă prin fureile caudine alături de el, după cum la fel de ușor era să aibă încredere în el, în general. Oare ea nu stia, în mod pasiv, cit de puțin îi voiau ei răul? — astfel încât n-avea importanța dacă ei îi prezenta ori nu. Foarte ciudat i se părea eventual lui Milly felul sigur și indiferent în care răspundea privirii fixe și afabile ce denota pură înțelegere, asemenea cazuri cea mai rafinată civilizație. De zvonul ce se „răspândise” în legătură cu ea se făcea atât de puțin vinovată, încât să accepte ciudățeni fără discuție putând să fie un mod ca oricine altul de a simți viața. Se gândi inevitabil la felul în care probabil era descrisă: o tinăra americană, teribil de bogată, care apărea atât de straniu privirii lor, dar dragută, negreșit, când o cunoșteai; și n-a avut, într-adevăr decât o clipă de speculație în legătură cu tabulațiile și fanteziile lansate până în acel moment. Se întrebă doar o dată dacă Susie ar fi putut, lucru totuși greu de crezut, să pălăvrăgească despre ea; și întrebarea a fost numai de curiozitate alungată pentru totdeauna din mintea ei. Își dădă seama de fapt imediat și cu perspicacitate pentru ce o „akse” pe Susan Shepherd: avusese din primul moment convingerea că era ultima persoană din lume care ar fi putut să fie gură spartă. Astfel că nu era greșeala lor, cu siguranță că nu, și orice lucru, dacă era să se întâmple, se va întâmpla; și pentru că totul se învălmășea acum din nou, iar privirile binevoitoare rămăneau priviri binevoitoare — de-ar fi fost numai acesta singurul rău! Intra cu însoțitorul ei în casă; trecură în grabă și în mod fericit peste toate întâmplările. Tabloul lui Bronzino era, pur și simplu, într-o încăpere din fondul

casei, iar lumina prelungă de după-amiază stăruia pe petele de culoare veche și îi pindea, în timp ce înaintau, în colțuri și în încăperile ce li se deschideau în față.

Lui Milly i se păru tot timpul că lordul Mark avusese de fapt în vedere altceva decât acest pretext rostit; de parcă ar fi vrut să-i spună ceva și — cu bună știință, dar nu jenant, ci delicat doar — ar fi șovăit. În același timp, parcă lucrul acela fusese de fapt spus în clipa cind tabloul le apără în fața ochilor; căci părea să însemne: „Lăsați-l, vă rog, pe omul care nu e un neghiob să vă ocrotească puțin.”. Lucrul acesta se petrecuse oarecum cu ajutorul lui Bronzino; nu părea să fi avut înaintea vreo importanță pentru ea dacă el era sau nu neghiob; dar acum, aflându-se acolo, se bucura că nu era; și îi părea bine că reveneau la ceva ce suna ca și aluzia atât de recentă a doamnei Lowder. Și se voia să fie ocrotită — și nu asta voiau *à peu près* toți oamenii cu priviri binevoitoare? Încă o dată lucrurile se învălmășeau — frumusețea și istoria și dezinvoltura și splendida strălucire din miez de vară: era un fel de culme magnifică, zorii trandafirilor ai unei apoteoze ivindu-se în chip curios atât de timpuriu. S-a întâmplat de fapt că, după cum și-a dat seama ulterior, lordul Mark n-a spus ceva deosebit — ea era aceea care a spus totul. N-avea încotro — simți că trebuia să spună; iar motivul era că se pomeni, în primul moment, uitându-se printre lacrimi la misteriosul portret. Poate că lacrimile ei făceau în clipile acelea ca portretul să pară atât de straniu și de frumos — atât de minunat cum spusese el: portretul unei tinere femei pictat magnific, inclusiv mâinile, și magnific înveșmîntată; o față aproape lividă și totuși frumoasă în tristețea ei, împodobită cu un păr bogat prins într-un coc înalt și care probabil, înainte ca timpul să-și fi lăsat urmele, avea ceva în comun cu a ei. Doamna în cauză în orice caz, cu liniile, în maniera lui Michelangelo, ușor colțuroase, cu ochii ce priveau într-o epocă apusă, cu buzele pline, gâtul lung, cu bijuteriile cunoscute și cu roșul istovit al brocarturilor, era un foarte mare personaj — doar că nu o însoțea bucuria. Și era moartă, moartă, moartă. Milly o aprecie exact, prin cuvinte ce nu aveau nimic de-a face cu ea.

— Să fiu nicicând mai reușită decât portretul acesta.

El îi zîmbi în fața tabloului.

— Fieci ea? Nici n-aveți nevoie să fiți mai reușită, căci e destul cu siguranță așa cum sînteți. Dar sînteți într-adevăr mai reușită; fiindcă, deși e splendidă, nu sîntem siguri că era bună.

El nu pricepuse. Ea se afla în fața tabloului, dar se întoarse spre lordul Mark și puțin îi păsa dacă în clipele acelea el îi observă lacrimile. Era probabil cel mai fericit moment pe care îl va trăi vreodată în vreo împrejurare sau alături de cineva.

— Vreau să spun că totul în după-amiaza asta a fost prea frumos și poate că nimic nu va mai avea vreodată aceeași desăvîrșire. Și îmi pare foarte bine că ați participat și dumneavoastră.

Deși el n-o înțelegea nici acum, era amabil de parcă ar fi înțeles-o; nu-i ceru să insiste și în parte în aceasta se manifesta tocmai grija pe care i-o purta. Pur și simplu, o apăra acum de propria ei persoană și dovedea că era neasemuit de abil.

— Oh, trebuie să discutăm despre aceste lucruri!

Oh, discutaseră deja, Milly o știa prea bine; iar în clipa următoare ea clătină din cap către sora ei palidă, cu o mare încetineală:

— Aș vrea să pot vedea asemănarea. Bineînțeles, obrazul ei este verde, rîse ea; dar al meu este și mai verde.

— Aceasta e și culoarea miinilor ei, zise lordul Mark.

— Are mîinile mari, continuă Milly, dar ale mele sînt și mai mari. Ale mele sînt enorme.

— A, o întreceti în toate privințele cu „o clasă“ — și v-am mai spus-o. Dar formați o pereche. Cu siguranță că vă dați seama, adăugă, de parcă ar fi fost important pentru calitatea sa de om serios să nu pară că și-a născocit ple-doaria.

— Nu știu — nu te cunoști niciodată pe tine însuși. E o idee interesantă și nu cred că i-ar fi trecut cuiva prin minte...!

— Văd că a trecut totuși prin mintea cuiva, o întrepruse el.

În timp ce privea tabloul, ea stătea cu spatele spre una din ușile deschise ale încăperii, și întorcîndu-se cînd îl auzi vorbind văzu că se aflau în prezența altor trei persoane care, după cît se părea, examinau de asemenea cu interes tablouri. Kate Croy era una dintre aceste persoane; lordul Mark tocmai o zărise, iar ea, surprinsă, văzu pe dată că nu sosise prima. Venise cu o doamnă și cu un domn cărora voia să le arate ceea ce lordul Mark îi arăta lui Milly, și el se bucură că va avea întăriri. Kate vorbi însă înainte ca el să aibă timp să i-o spună:

— Și dumneata ai observat? — și îi zîmbi fără s-o privească pe Milly. Atunci nu sînt originală — așa cum speră fiecare să fie. Dar asemănarea e prea mare. Acum se uită la Milly — căreia din nou i se păru că vede numai și numai ochi binevoitori, binevoitori. Da, tu ești asta, draga mea, dacă vrei să știi. Și ești superbă. Aruncă doar o privire tabloului, deși era destul pentru a face ca întrebarea adresată prietenilor ei să nu pară prea spontană: Nu e superbă?

— Am adus-o pe domnișoara Theale, îi explică lordul Mark, din proprie inițiativă.

— Și eu voiam ca lady Aldershaw, continuă Kate către Milly, să se convingă cu ochii ei.

— *Les grands esprits se rencontrent!* zise rîzînd domnul care o însoțea — un bărbat înalt, ușor adus de spate, ce-și tira picioarele, reprezentînd manierele alese cu ajutorul generos al unor dinți proeminenți — care lui Milly i se păru a fi un om important.

Lady Aldershaw o privea în vremea asta pe Milly de parcă ar fi fost chiar tabloul lui Bronzino, iar tabloul lui Bronzino, Milly.

— Superbă, superbă. Bineînțeles că v-am remarcat. Este într-adevăr minunat, continuă ea stînd cu spatele spre tablou, dar cu un alt fel de insuflețire pe care Milly o simțea cum se intensifică, dirijîndu-i mișcările. Era de ajuns — fuseseră prezentați, și doamna spuse: Poate că ați putea să ne faceți plăcerea să veniți...

Nu era proaspătă, căci nu era tînără, deși nega cu toată ființa ei că era bătrînă; dar era vioaie și încărcată de giuvaeruri ce scilipeau în lumina miezului de vară; și era îmbrăcată în nuanțele cele mai pale de roz și bleu. Nu se

gîndea în faza aceasta că putea „ajunge“ undeva — Milly nu se gîndea la așa ceva : și știa că lordul Mark, într-un fel, o salva. El interveni, luînd vorbe de pe buzele doamnei și, fără să-i pese dacă doamnei îi convenea sau nu. Acesta era fără îndoială modul potrivit de a o trata — cel puțin pentru el ; fiindcă doamna tăcu și, zîmbind apoi, se depărtă alături de el. Fusese expediată — i-ar fi căzut bine unui dușman. Domnul mai zăbovi, puțin neajutorat, recurgînd la politețe ca la un șuierat puternic, pentru a masca stînjeneala ; își manifestase prin gesturi simpatia, în vreme ce doamna făcea avansuri ; iar Milly, avînd aceste indicii, le descoperi în curînd identitatea. Erau lordul și lady Aldershaw, iar soția era cea isteață. După un minut sau două situația se schimbă, și ea înțelese mai tirziu că aceasta s-a petrecut prin acțiunea subtilă a lui Kate. Milly spuse că, din păcate, trebuia să plece acum, dacă va putea s-o găsească pe Susan : dar se așeză pe scaunul cel mai apropiat cînd o spuse. Perspectiva, prin uși deschise, dezvăluia privirii alte încăperi, pe unde lordul Mark se plimba cu lady Aldershaw, care, aproape de el și foarte concentrată părea din spate a fi o mare cunoscătoare. Lordul Aldershaw, pe de altă parte, fusese lăsat în mijlocul camerei în timp ce Kate, cu spatele spre el, stătea în fața lui Milly cu multă drăgălășenie. Drăgălășenia era toată pentru ea ; avu impresia că bietul domn fusese tratat așa cum lordul Mark o trata pe soția lui. Se învîrti de colo pînă colo, tîrîndu-și picioarele ; apoi își aminti de Bronzino în fața căruia zăbovi cu monoculul la ochi. Scoase un sunet ciudat și nedeslușit care semăna cu un grohăit și un „Hm, absolut remarcabil“ ceea ce o făcu pe Kate să se amuze. În momentul următor se duse cu pași scîrțîitori, peste pardoseala lustruită, după ceilalți, iar Milly se simți de parcă ea însăși s-ar fi purtat nepolitic. Dar lordul Aldershaw era în toate privințele un detaliu, iar Kate îi spuse că speră să nu fie bolnavă.

Astfel, acolo sus, în marea încăpere istorică aurită și în prezența personajului palid de pe perete, care parcă nu-și lua ochii de la ea în tot acest timp, se pomeni deodată copleșită de un simțămînt cu totul inlim și umil, ai cărui martori stranii erau acele splendori. Se ivise, în felul în care trebuia acceptat, cu totul subit, și nimic nu era în

același timp mai pregnant decît faptul că se cufundase oarecum în această stare pentru a scăpa de altceva. De cînd o zărise pe prietena ei cu trei minute înainte, altceva o stăpînea, cu toate că și ceilalți îi atrăgeau atenția ; ceva ce stăruia cu îndărătnicie, în mod aproape inexplicabil, în primele clipe ale fiecărei noi întîlniri dintre ele, după cum constata ea tot mai stînjenită. „Își pune oare speranțe în el ?“ se întreba ea — îndărătnicia datorîndu-se faptului de neuitat că el o cunoștea pe Kate. Nu era vreo greșeală a lui Kate — nici a lui cu siguranță ; și avea oroare, fiind generoasă și blîndă, să-i trateze pe oricare din ei de parcă ar fi fost vinovat. Lui Densher nu putea să-i dovedească bunelile ei intenții — era prea departe ; dar impulsul următor era să le dovedească lui Kate. Așa și procedă acum cu o energie ciudată și domoală — impulsul acționînd imediat.

— Vrei să-mi faci miine un mare serviciu ?

— Orice serviciu din lume, dragă copilă.

— Dar e ceva secret — nimeni nu trebuie să știe. Trebuie să fiu rea și falsă de data aceasta.

— S-a făcut, zîmbi Kate, fiindcă asemenea lucruri îmi plac cu adevărat. Hai să facem ceva rău. Ești cu totul lipsită de păcate, știi doar.

Auzind acestea, Milly o privi în ochi pe prietena ei.

— A, probabil că n-am să-ți împlinesc dorința. E vorba doar s-o înșel pe Susan Shepherd.

— A ! exclamă Kate, de parcă ar fi fost într-adevăr ceva prea nevinovat.

— Dar complet — cit de mult.

— Și la înșelarea ei, întrebă Kate, va contribui și dibăcia mea ? Ei bine, o să-mi dau toată silința.

După care stabiliră imediat ca Milly să aibă ajutorul și încurajarea lui Kate cu ocazia unei vizite ce i-o va face lui Sir Luke Strett. Kate avusese nevoie de un minut ca să se lămurească, iar Milly se bucură că numele acesta nu i-a spus nimic. Căci ei, de cîteva zile, îi spunea în taină multe. Personajul în cauză, era, explică ea, cea mai mare somitate medicală — dacă reușise să ajungă, după cum credea (și folosise în acest scop înțelepciunea șarpelui), la omul potrivit, la faimosul specialist. Îi scrisese cu trei zile înainte, iar el i-a fixat ora unsprezece și douăzeci ; numai

că se gândise, în ajun, că nu putea merge singură. Camera ei, pe de altă parte, nu era destul de bună pentru o asemenea ocazie, iar Susie era prea bună. Kate o ascultase cu o mare indulgență.

— Iar eu sînt între ele. Strașnică idee ! Prea bună pentru ce ?

Milly reflectă.

— Ei bine, ca să se necăjească dacă nu-i nimic. Și să se necăjească și mai mult — vreau să zie înainte de a fi nevoie — dacă este ceva.

Kate o așinti cu o privire sfredelitoare.

— Dar ce ai ?

Vocea ei avea în mod inevitabil o notă de nerăbdare, de parcă ar fi fost într-adevăr o provocare pentru a ieși ceva la iveală ; astfel încît lui Milly îi apărură o clipă ca o persoană mult mai în vîrstă, situată puțin deasupra ei, punînd la îndoială bolile imaginare, suspectînd indispozițiile ușoare ale tinereții neștiutoare. Se înfrînă la gîndul ca tocmai ce avea voia și ea să afle ; și declară imediat, împăciuitoare, că de-ar fi doar o închipuire a ei, Kate are s-o vadă rușinată. Kate exprimă, la rîndu-i, speranța vie că, deoarece era în stare să stralucească și să stîrnească interes absolut prefuturului, nu putea să fie totodată neajută sau neliniștită — nu credea, pe scurt, că putea să fie ceva serios.

— Ei bine, vreau să mă lămuresc — să mă lămuresc ! a fost tot ce a aflat.

La care Kate răspunse limpede :

— Oh, atunci să mergem, negreșit !

— Mă gîndeam, zise Milly, că ai vrea să mă ajuți. Dar trebuie să-mi făgăduiești o discreție absolută.

— Dar cum pot prietenii tăi, dacă ești într-adevăr bolnavă, să rămînă neștiutori ?

— Ei bine, dacă sînt, într-adevăr bolnavă, firește că va trebui să se afle pînă la urmă. Dar pot să rabd încă multă vreme.

Milly vorbi uitîndu-se din nou în ochii surorii ei pictate — parcă ar fi fost sub înfrîurirea lor. Continua să stea acolo, în fața lui Kate, nu fără o licărire de lumină în obraz.

— Acesta va fi unul din avantajele mele. Cred că aș putea muri fără să se observe.

— Ești nemaipomenită, declară prietena ei, evident pînă la urmă captivată de ea. Tocmai acum să discutăm de asemenea lucruri !

— Ei bine, să nu discutăm. Milly își adună iarăși gîndurile : Voiam doar să fiu sigură de tine.

— Chi ur aici, în mijlocul... !

Dar Kate nu putea decît să se minuneze — și era aproape vizibil — că-i era milă.

O clipă Milly așteptă cu nerăbdare vorbele ei ; în parte pacă din dorința, sficoasă dar profundă, de a i se prezenta întru totul exact cum o vedea Kate ; în parte de parcă mila ar fi dat un înțeles „scenei“ dintre ea și lordul Mark, la primul dîneu al doamnei Lowder. Tocmai felul de a fi compătimitor al fetei frumoase, faptul că din prietenie nu-și folosea puterea — tocmai la asta se așteptase ea atunci. O întrebă fără înconjur pe Kate, parca pentru a descoperi sensul mai profund al cuvintelor ei :

— Adică, în mijlocul a ce ?

— Adică în mijlocul tuturor lucrurilor. Nu există nimic ce să nu poți avea. Nu există nimic ce să nu poți face.

— Așa îmi spune și doamna Lowder.

Kate o privi fix, de parcă ar fi vrut să afle mai multe ; apoi, fără să aștepte, continuă :

— Cu toții te adorăm.

— Sînteți minunați — dragii de voi ! zise Milly rîzînd

— Nu, tu ești. Și dintr-o dată, impresionată de adîncitatea semnificației a acestui fapt : În trei săptămîni !

Milly o ținea înainte :

— N-am văzut niciodată oameni mai prietenoși ! Cu atît mai mult, adăugă, nu trebuie să vă chinul fără rost

— Dar eu ? Cu mine cum va fi ? zise Kate.

— Ei, tu, reflectă Milly, dacă e ceva de îndurat, vei îndura.

— Dar nu vreau să îndur ! zise Kate Croy.

— Ba da, ai s-o faci totuși ! Ai să mă compătimizești grozav, și ai să mă ajuți foarte mult. Iar eu am deplină încredere în tine. Asta e situația.

Asta era deci situația, dacă așa voia Kate să înțeleagă lucrurile ; dar asta era situația și pentru Milly ; căci ajunsese în punctul unde dorise să ajungă. Voise să-și dove-

dească sieși că n-o învinuia pe prietena ei pentru că-i ascundea ceva ; și ce altă dovadă mai bună putea să existe decât această destăinuire specială ? Dacă voia să-i arate că se încredea cu adevărat în sentimentele prietenești ale lui Kate, cum ar fi putut s-o arate mai clar decât cerându-i ajutorul ?

XII

În ziua următoare, cînd Kate o însoți pentru prima dată, marele doctor trebui puțin să se scuze ; nu avu, în mod cu totul excepțional — deoarece în general își respecta cu rigurozitate orele de consultație — decât zece minute pentru ea ; doar zece minute puse în slujba ei, într-o manieră pe care ea o admiră nespus de mult : străvezie precum cristalul a fost cupa mare și goală a atenției pe care el o arăta între ei, pe masă. Urma să urce grabnic în trăsura, dar stabili fără întârziere că trebuia neapărat s-o vadă iarăși, s-o vadă peste o zi sau două ; îi indică imediat o altă oră — spulberîndu-i chiar atunci îndoielile despre rostul venirii ei acolo. Minutele i se părură de fapt că se scurgeau prea iute pentru ca mica ei armată de probleme să poată ține pasul cu ele, și probabil că ar fi trecut fără ca ea să obțină altceva decât fixarea unei alte consultații, dacă n-ar fi avut simțămîntul la sfîrșit că dobîndise, mai presus de toate, o impresie. Impresia — rezultat vădit al ultimelor clipe — nu era alta decât că putea să-și facă în cu totul altă lume, un alt prieten sincer, un prieten ce va fi de altminteri cel mai indicat, cel mai adecvat din întreaga colecție în sensul că își va deține calitatea în chip științific, demonstrabil cu greutate, și nu doar cu amabilitate și de formă. Pe lângă aceasta, prietenia lui Sir Luke Strett nu va depinde, în fond, cîtusi de puțin de ea ; poate că ceea ce o făcea mai ales să blîuguie și să răsufle greu era ideea ciudată ce-i trecu prin minte că putea să se pomenească azvîrlită într-un curent care se va pierde în marea științei. În timp ce se lupta însă, se și preda ; a existat o clipă în care aproape renunțase să mai afirme, să explice, încredințîndu-se bunăvoinței lui, fără vehemență, doar cu un tremur suprem și zadarnic, care se preschimbă în clipa următoare

între-o liniște plină de întrebări. Fața lui mare, calmă, deși hotărîtă, nu era, cum crezuse ea la început, severă ; foarte ciudat, el apărea închipulrii ei pe jumătate ca un general și pe jumătate ca un episcop, și în curînd a fost sigură că, într-o asemenea calitate înaltă, îi va arăta ceea ce era bine, ceea ce era cel mai bine pentru ea. Ea stabilise, cu alte cuvinte, într-un timp foarte scurt o relație, iar relația era trofeul special pe care deocamdată îl dobîndise. Era ca o posesie absolută, o resursă cu totul nouă, ceva învelit în cea mai fină mătase și păstrat sub brațul amintirii. N-o avuzese cînd a intrat la el, dar o avea la plecare : o avea acolo, sub mantie, dar în chip disimulat, tănuț, cînd numai zimbet se află din nou în fața lui Kate Croy. Tinăra o așteptase bineînțeles într-o altă încăperere unde, deoarece marele doctor urma să plece, nu mai era nimeni ; și se ridică pe fața cu un aer atît de compătimitor încît i-ar fi stat bine în sala de așteptare a unui dentist. „L-ai extras ?“ părea că întrecabă, ea și cum ar fi fost vorba de un dinte ; iar Milly, ce-i drept, n-o lasă deloc să aștepte

— E un om minunat. Am să revin

— Dar ce spune ?

Milly era aproape veselă :

— Că nu trebuie să mă neliniștească nimic și că, dacă sînt cuminte și am să fac întocmai ce zice, va avea grijă de mine întotdeauna.

Kate se minună, de parcă lucrurile nu se prea potriveau.

— Recunoaște prin urmare că ești bolnavă ?

— Nu știu ce recunoaște și nici nu-mi pasă. Voi afla cu siguranță, și asta e destul, orice ar fi. El știe totul despre mine, și îmi pare bine. N-am absolut nimic împotriva.

Kate avea însă o privire nedumerită

— Dar cum a putut în atît de puține minute să te întrebe îndeajuns... ?

— Nu prea m-a întrebat — n-are nevoie să facă un lucru atît de stupid, zise Milly. Își dă seama singur. Știe, repetă ea. Și cînd am să mai vin — între timp va reflecta asupra mea — totul va fi clar.

Kate, după o clipă, se arătă bucuroasă.

— Atunci, când trebuie să venim !

Milly se înfrină, deoarece chiar pe când discutau — era cel puțin unul dintre motive — Kate îi apăruse deodată, în mod inexplicabil, în lumina celorlalte identități a ei, pe care o avea pentru domnul Densher. Era întotdeauna, de la o clipă la alta, o lumină de neprevăzut care, deși putea să se stingă mai iute decât apărea, o tulbura inevitabil. Izvora cu îndărătnicie din faptul că, pe măsură ce scurgeau orele și zilele, ocaziile când putea să fie pomenit numele lui întârziiau să apară. Au fost douăzeci, au fost cincizeci de asemenea ocazii, dar nici una nu a fost fructificată. Acum, în special, nu era desigur un moment prielnic pentru cea mai slabă dintre ocazii ; și va însemna, își dăduse seama Milly, încă o zi pe de-a-ntregul caracterizată prin evitări. Înțelese într-o clipită cum stăteau lucrurile și tot odată se dezvălui natura lui Kate ; apoi alungă obsesia. Dar durase destul de mult pentru a-i determina răspunsul. Nu, îi arătase lui Kate că avea încredere în ea și aceasta, pentru a-și dovedi loialitatea, era oarecum de ajuns.

— Ah, draga mea, acum după ce s-a spart gheața, n-am să te mai deranjez.

— Vii singură ?

— Bineînțeles. Dar am să te rog să păstrezi o discreție absolută.

Afară, în fața ușii, pe trotuarul lat al mării piețe, a trebuit să aștepte din nou, în vreme ce trăsura pe care angajase Milly executa o nouă întoarcere, din motive numai de birjar știute. Valetul era acolo, indicând printr-un gest că făcea ocolul ; așa încât Kate continuă în vreme ce așteptau :

— Dar nu pretinzi prea mult, scumpa mea, față de ceea ce dai ?

Aceasta o trezi pe Milly și mai brusc — de fapt atât de brusc, încât cedă în clipa când pricepu. Dar continuă să zîmbească.

— Înțeleg. Atunci poți s-o spui.

— Nu vreau s-o spun, zise Kate. Am să fiu ca mormîntul, numai de-aș auzi adevărul de la tine. Nu doresc altceva decât să nu-mi ascunzi starea ta...

— Bine, n-o să mă ascund niciodată. Dar vezi și singură, continuă Milly, care e starea mea reală. Sint mulțumită. Sint fericită.

Kate o privi lung.

— Cred că îți place. În felul cum îți ies toate... !

Milly îi întinse privirea, fără să se gîndească la altceva decât la vorbele rostite. Kate încetase de a mai fi imaginea domnului Densher ; era numai propriul ei memento, și totuși încântătoare. Avusese loc însă un tîrg cîstit, și era binevenit.

— Firește că-mi place. Mă simt — n-aș putea să descriu altfel starea — de parcă aș fi stat în genunchi în fața unui preot. M-am spovedit și am fost abscondită. Mi-am ușurat sufletul.

Kate nu-și lua ochii de la ea.

— Probabil că i-ai plăcut.

— Ah, doctorii ! zise Milly. Dar sper, adăugă, ca nu i-am plăcut prea mult.

Apoi, ca și cum ar fi vrut să scape de o cercetare mai aprofundată din partea prietenei, sau parcă nerăbdătoare să urce în trăsura care nu se vedea încă, își întoarse privirile spre marea piață monotonă. Deoarece monotonia ei era însă aceea a Londrei ostenite, a Londrei tîrzii și fierbinți cu dansul ei dănțuit pînă la capăt, cu povestea ei spusă pînă la capăt, atmosfera parcă avea ceva de tablouri șterse și ecouri confuze, și toate acestea lăsară o impresie — o impresie ce răzbătu în clipa următoare printre buzele strînse ale fetei :

— Ah, lumea e mare și frumoasă, și fiecare, da, fiecare... !

Își aminti imediat de Kate și nădăjdui să nu-i apară înlăcrimată, cum probabil îi apăruse lordului Mark printre portrete, la Matcham.

Într-un fel, Kate pricepu.

— Și fiecare vrea să fie atât de draguț ?

— Atît de draguț, zise recunoscătoare Milly.

— A, rise Kate, o să te scoatem noi din încurcătură !

Și n-ai vrea acum s-o aduci pe doamna Stringham ?

Dar Milly, după o clipă, o lămuri din nou :

— Numai după ce am să-l mai văd o dată.

Avea să-și satisfacă această preferință, două zile mai târziu, din plin; și totuși când, așa după cum le-a fost înțelegerea, reapăru în fața distinsului ei prieten — aceea calitate a lui între timp devenind și mai întemeiată — primul lucru pe care o întrebă a fost dacă era însoțită. Ea îi spuse cu acest prilej totul, deschis; fără jena de la început, dispusă chiar — cum simțea că putea deveni — să manifeste o volubilitate exagerată, și pe deasupra conștientă că nu exista nimic alarmant în dorința lui ca ea să nu fi venit singură. Era exact ca și cum, în cele patruzeci și opt de ore ce trecuseră, s-ar fi cunoscut mai bine, cunoașterea lui mai cu seamă dobândind misterioase adăugiri. Nu stătuseră de vorbă prima oară decât zece minute; dar relația aceea, creată într-un chip atît de minunat de cele zece minute, se făcea simțită și trebuia continuată numaidecît: și aceasta, în ceea ce-l privea, izvorăa nu numai din insuflecție profesională, din omenie față de bolnav, ceea ce ei i-ar fi plăcut — ci mai degrabă dintr-o atitudine blîndă și plăcută, ca și când între timp ar fi întrebât pe ici pe colo despre ea și ar fi aflat. Firește că era cu neputință să fi întrebât sau să fi vrut să întrebe; nu exista o sursă de informații la îndemîna lui și, de fapt, nici nu avusese nevoie de vreuna: descoperise pur și simplu datorită geniului său — și descoperise, înțelegea ea, în fond totul. Acum ea știa nu numai că asta n-o deranja — faptul că aflase despre ea; dar că, dimpotrivă, tocmai de aceea venise și că, deocamdată cel puțin, însemna pentru ea ceva pe care se putea bizui. Devenise deodată conștientă, conștientă cum nu mai fusese nicicînd, că de fapt nu avusesse de la început ceva pe care să se bazeze. Era ciudat ca sprijinul să vină, pînă la urmă, din descoperirea pe care o făcea, în aceste împrejurări agreabile, că era într-un fel condamnată; dar mai cu seamă lucrul acesta va dovedi că pînă acum nu se putuse sprijini pe nimic. Dacă urma să fie încurajată doar prin procesul dezamăgirii — căci probabil așa se va întîmpla — faptul acesta, la rîndu-i, nu făcea decât să sprijine povestea ei ciudată. Senzația că plutea în gol nu fusese în fond un proces; și era adevărat și ridicol în același timp că faptul de a ședea acolo pentru a-și vedea viața pusă pe cîntar însemna că avea pentru prima oară sentimentul unei existențe orînduite. Asta era

versiunea romantică a lui Milly — că viața ei, mai ales cu ocazia celei de a doua întrevăderi, era într-adevăr pusă pe cîntar; iar aspectul cel mai pozitiv al relației ce se stabilise între ei ar fi putut să fie, în acel sens, că omul celebru, grav și fermecător știa, știuse pe dată că situația ei era romantică și ținea cont de asta. Avea însă o îndoială, o singură teamă ca nu cumva să profite de faptul că ea era puțin romantică pentru ca s-o trateze ca și cînd ar fi cu totul romantică. Fără îndoială asta era primejdia: însă va vedea eacum se va descurca, iar primejdiile, între timp, piereau una cîte una.

După cîteva minute chiar și locul „împunătoarea” încăperei spațioasă din spatele casei frumoase și vechi, ferită de zgomot prin poziția ei, cam îngălbenită de atîția ani de celebritate, cam posomorită chiar în miez de vară — locul acela parcă îi vorbea de tradiții și de îndelungă folosire, dura un pătrat solid în jurul ei, cu făgăduințe și certitudini parcă. Venise pentru a vedea lumea, și aceasta era deci strălucirea lumii, amurgul intens al unei încăperi „retrase” dintr-o casă londoneză, acestea erau zidurile lumii și peretelele ei, acela covorul lumii. Toate acestea avea să le cunoască bine: orologiul mare de bronz și ornamentele căminului, daruri oferite, evident de multă vreme, în semn de grațitudine; ea va fi asemenea unei persoane din cercul de contemporani eminenți, fotografiați, gravați, iscăliți, și mai ales înrămați și puși sub sticlă, care constituiau restul decorurilor și ofereau atîta mîngiere; și în vreme ce se gîndea la toate adevărurile curate, neînzorzonate și neatinse, pe care tăcerea atentă, încordată în pauze și așteptări, le va fi păstrat distincte mereu și mereu, ani în șir, se întreba și ce se va hotări ea, în cele din urmă, să ofere în semn de grațitudine. Va oferi măcar ceva mai bun decât viguroasele statui victoriene în bronz. Acesta era tocmai unul din faptele pe care simțea că doctorul le știa despre ea, înainte de a se despărți: că trăia într-o lume imaginară, în vreme ce alte lucruri mult mai presante o înconjurau peste tot. Atît se putea deocamdată spune despre secretele ei față de el, dar nici unul nu trebuia să fie exprimat. Ar fi fost, de pildă, un secret al ei față de oricine altcineva că, fără o anumită scumpă doamnă, pe care o găsise tocmai înainte de a veni aici, n-ar fi avut nici o relație apropiată și onorabilă de vreun fel la care

să se refere în această ocazie ; absolut pe nimeni care să reprezinte respectabilitatea. Dar nu-i păsa deloc că el își dădea seama de asta și că știa că scumpei doamne nu-i dezvăluise încă nimic. A venit singură, fiindcă pe prietena ei o dusesse cu vorba : invocând pretextul magazinelor, un capriciu, și cite și mai cite — plăcerea de a se afla o dată singură pe străzi. A se afla singură pe străzi era ceva cu totul nou pentru ea — fusese întotdeauna însoțită de o prietenă sau de o cameristă ; iar el nu trebuia o clipă să creadă că ea nu era în stare să înfrunte cu curaj orice ar fi avut să-i spună. Păru să se amuze ușor când ea îi vorbi de curajul ei ; deși își manifestă amuzamentul fără să pară prea nedelicat. Totuși doctorul voi să știe pe cine avea. Nu fusese o doamnă cu ea miercuri ?

— Da — alta. Nu cea care călătorește cu mine. Ei i-am spus.

Era limpede că el se amuza, și asta accentua impresia — ceea ce de altfel constituia cel mai mare farmec al lui — că îi acorda timp cât voia ea.

— Ce i-ați spus ?

— Ei bine, zise Milly, că vă fac vizite în taină

— Și câtor persoane are să spună ?

— Oh, e devotată. Nimănui.

— Ei, dacă e devotată, nu înseamnă că și ea vă este prietenă ?

Nu era nevoie de multă chibzuință, dar trebui totuși să se gîndească o clipă, fiind conștientă că el, evident, voia să-și completeze imaginea despre ea — chiar, cum s-ar zice, să încălzească puțin atmosfera. Lucru care — și mai bine mai devreme decît prea tîrziu — trebuia să recunoască și el că era lipsit de rost ; și ea simți o clipă o certitudine aproape desăvîrșită în privința motivului unei asemenea încălziri. Atmosfera, pentru Milly Theale, trebuia prin însăși natura cazului să rămînă întotdeauna rece. Asta putea să i-o spună categoric, dacă altceva nu putea ; și se părea că ea înțelegea acum că faptul acesta va simplifica lucrurile și va fi foarte important.

— Da, înseamnă încă o prietenă ; dar toți laolaltă, ei bine, pot să spun că n-ar conta atît de mult. Adică atunci cînd omul e într-adevăr singur. O asemenea amabilitate n-am mai pomenit.

Se opri o clipă în vreme ce el aștepta — aștepta iarăși, de parcă ar fi avut motivele lui s-o lase, aproape s-o facă să vorbească. Ea nu voia să plîngă pentru a treia oară, cum s-ar zice, în public. O asemenea amabilitate nu mai pomenise într-adevăr și dorea să fie dreaptă ; însă știa ce face, iar dreptatea nu era știrbită dacă își menținea punctul de vedere.

— Situația este așa cum este. E vorba de mine. Restul e încîntător și fără rost. Nimeni nu poate să mă ajute, de fapt. De aceea azi sînt singură. Așa vreau să fiu — în ciuda domnișoarei Croy care a venit cu mine data trecută. Dacă mă puteți ajuta, cu atît mai bine — și dacă mă pot ajuta puțin și eu, desigur. În afară de asta — de faptul că dumneavoastră și cu mine facem tot ce ne stă în putere — aș vrea să mă vedeți exact așa cum sînt. Da, aș vrea — și nu exagerez. N-ar trebui ca omul, la început, să arate tot ce are mai rău — așa încît orice, după aceea, să pară mai bun ? N-ar avea nici o importanță în fond — n-ar avea deloc, orice s-ar întîmpla, n-ar avea — pentru nimeni. De aceea mă simt astfel în prezența dumneavoastră, întotdeauna cum sînt ; și — dacă doriți totuși să știți — firește că aceasta mă încurajează.

I-o spuse de parcă l-ar fi interesat să știe, fiindcă atitudinea lui părea să-i ofere singura ei șansă, iar această impresie stăruia în mintea ei. Era stranie și profundă, această impresie pe care și-o însuși pe dată. Doctorul îi apărea — împotriva voinței lui — ca și cum ar fi îngăduit, undeva în străfundurile sufletului, ca lucruri relativ îndepărtate, de fapt lucruri cu totul, cum ar fi spus ea, în afara situației, să-l influențeze ușor ; părea că se interesează, în ceea ce o privea, și de alte probleme decît de sănătatea ei. Ea-și spuse că acest interes era firesc în cazul unei minți științifice, cu adevărat superioare, mintea lui fiind în chip magnific cu adevărat superioară — căci, altminteri, acest interes, evident, n-ar exista ; dar totodată putea să considere interesul medicului drept o sursă directă de clarificare a situației ei, deși aceasta putea însemna că ea avea pretenția să-l egaleze. A dori să știi mai mult despre un pacient decît felul cum este construit ori care-i este suferința nu putea fi, chiar din partea unuia dintre cei mai de seamă medici, decît o formă a intenției de a-l

menaja cu mult tact. Dacă astfel stăteau lucrurile, motivul, pe de altă parte, nu putea fi evident decât mila ; iar când mila își ținea chipul grăitor în sus, ca un cap înfipt într-o sulică în timpul unei revoluții franceze, bălăbănindu-se în fața unei ferestre, ce altceva se putea deduce decât că pacientul era grav bolnav ? N-avea decât să spună acum ce dorea — ea va vedea mereu capul la fereastră ; și de fapt, din această clipă, nu dorea decât ca doctorul să-i spună ceea ce voia el. Poate că îi era cu atât mai ușor s-o spună cu cât puțin îi păsa de vreo bănuială a ei. În fine, dacă el o făcea să vorbească, avea să vorbească ; și ceea ce putea el în orice caz, să deducă era că ea nu se temea. Dacă medicul voia să-i facă un foarte mare bine, trebuia să-i arate că e convins că ea nu se teme ; aceea ispravă a ei — faptul de a nu-l fi derutat — o considera în clipa aceea drept mica ei aluzie infumurată că era la fel de inteligentă ca și el. Faptul sublinia ideea îndrăzneată că el putea într-adevăr să fie derutat ; și de fapt, timp de câteva secunde, și-au făcut un semn, un semn din ochi doar, că știau amândoi care era situația. Aceasta produse, în vechiul și întunecatul templu al adevărului cunoscut de ei, o pilpiire de o clipă ; ceea ce urmărită că el o avea totuși la mână ; și totul se sfârși, ca o înecunare, cu surisul lui șters și blind. O asemenea bunătate era minunată când era atât de obscură ; iar strălucirea — chiar de oțel ascuțit — se referea, firește, la cealaltă latură a problemei, dar ea va avea într-un fel sau altul parte de toate.

— Vreți să spuneți, întrebă el, că n-aveți deloc rude ? — nici părinți, nici soră, nici măcar o verișoară sau mătușă ?

Ea elătină din cap cu obișnuința și degajarea unei eroine căreia i se ia un interviu sau ale unui monstru al naturii la un spectacol.

— Absolut pe nimeni. (Dar nu pentru a se jelui din pricina aceasta venise la el.) Sint o supraviețuitoare — supraviețuitoarea unui dezastru general. Vedeți, adăugă, trebuie să se aibă în vedere că toți ceilalți au pierit. Când aveam zece ani, eram cu tata și cu mama șase. Dar n-am mai rămas decât eu. Însă au murit, continuă ea pentru a fi corectă până la capăt, din pricini diverse. Așa stau lucrurile. Și după cum vă spuneam, sint americană. Nu că

faptul acesta mi-ar înrăutăți starea. Însă cred că dumneavoastră știți ce înseamnă asta.

— Da, aprobă el discret. Știu perfect ce înseamnă asta. Înseamnă că sînteți, mai întii de toate, un caz deosebit.

Ea suspină, recunoscătoare totuși, de parcă s-ar fi aflat pe scena victii mondene.

— Așa sînteți dumneavoastră !

— A, nu ; „noi” nu sîntem așa. Numai eu — atîta cât vă convine. Am o mulțime de prieteni americani ; așa sint ei, dacă vreți, iar adevărul e că omul n-ar putea să se afle într-un loc mai agreabil decât în societatea lor. Vă pune în legătură cu o sumedenie de alte persoane — și aceasta nu înseamnă solitudine. Apoi, continuă : Sint sigur că sînteți extrem de curajoasă ; dar nu încercați să suportați mai mult decât e nevoie. Peste o clipă explică : Ați trecut prin greutăți în tinerețe, dar nu trebuie să credeți că viața, pentru dumneavoastră, va consta numai din greutăți ! Aveți dreptul la fericire. Trebuie să vă hotăriți s-o aveți. Trebuie să acceptați orice formă sub care v-ar apărea fericirea.

— A ; am să accept orice fel de fericire ! răspunse ea aproape voioasă. Și îmi pare, de fapt, că accept una nouă în fiecare zi. Acum, de pildă ! zimbii.

— Foarte bine. Puteți să fiți incredințată, zise celebrul om, de interesul nelimitat pe care vi-l port. Dar eu nu sint, la urma urmelor, decât un element din cincizeci. Trebuie să mai strîngem alte multe. Să nu vă pese dacă mai știe cineva. Știe, vreau să zic, că dumneavoastră și cu mine sîntem prieteni.

— A, vreți să cunoașteți pe cineva ! izbucni ea. Vreți să ajungeți la cineva care ține la mine.

După care însă, deoarece el răspunse foarte firesc acestei spontaneități, într-un fel care dovedea că reacția o mai observase la multe persoane din țara ei și că cunoștea bine chiar și posibilitățile familiarității lor, simți că prin tăcerea lui libertatea ei devenea zadarnică și imediat se gîndi la cel mai rezonabil lucru pe care putea să-l spună. Se va referi tocmai la acea libertate, despre care spusese imediat că era deplină :

— Aceasta e în sine o mare binefacere ; așa că vă rog să nu vă închipuiți că n-o știu. Pot să fac exact ce-mi

place — orice pe lumea asta. Nu dau nimănui socoteală — nu există absolut nimeni care să mă oprească. Pot să mă învîrtesc pînă mă apucă ameţeala. Aceasta poate că nu înseamnă numai bucurie ; dar multor oameni pe care îi cunosc le-ar place să încerce.

Doctorul părăse că vrea să-i pună o întrebare, dar apoi o lăsa să continue, ceea ce făcu imediat, căci înţelesese în clipa urîndoare ca cele spuse de ea îl făcuseră să înţeleagă cit de mare era averea ei. Pur şi simplu îi prezentase situaţia, şi asta a fost tot ce s-a spus între ei în legătură cu cel dintîi subiect. Totuşi, ea n-a putut să nu-şi dea seama că faptul avea un efect important asupra părerii sale, cel puţin asupra amuzamentului lui — acesta fiind felul în care simţea el, căci în mod miraculos avea şi simţire. Toate mişcările puse ale existenţei ei se îmbinara acum pentru el într-un tot, ca buşchiile de sticlă colorată care torinu combinaţii cînd le răscaii în adîncimile unuia din celelalte scapule copilariei ei.

Aşa ca, dacă e vorba să fac orice pe lume care să ajute !

— O să faceţi într-adevăr orice pe lume ? Minunat !

El aprecie valoarea spuselor ei cu nobleţe, şi chiar cu plăcere : dar era nevoie de timp — cam zece minute — pentru a trata chiar şi provizoriu chestiunea fundamentală. Era bine, într-o anumită măsură, că nu exista nimic ce ea n-ar fi vrut să facă ; dar însuşi faptul că avea ceva de făcut i se înfăţişa foarte vag şi totodată plăcut. Păreau să considere pentru moment, oarecum din amabilitate, că ea era gata să treacă la extreme gratuite ; rezultatul fiind că după multe întrebări, după auscultaţii şi examinări, după multă atenţie acordată succesiunii ideilor lui şi neglijarea ideilor ei, care menţineau, cum era şi cazul, starea de confuzie, ar fi putut să li se pară, sau cel puţin ar putea nouă să ne pară, că se întorceau dintr-o călătorie neînfîricată, dar fără rost, la Polul Nord. Milly era gata să pornească, dacă i s-ar fi dat ordin, spre Polul Nord ; ceea ce era, neîndoielnic, în contrast izbitor cu faptul, că prietenul ei se abţinea să dea ordine.

— Nu, îl auzi ea că spune din nou răspicat. Nu vreau deocamdată să faceţi absolut nimic ; adică nimic altceva decît să respectaţi una sau două mici prescripţii, pe care

am să vi le explic, şi să-mi permiteţi să vă văd acasă peste cîteva zile.

La început a fost de-a dreptul divin.

— Atunci o s-o întîlniţi pe doamna Stringham.

Acum ei nu-i mai păsa.

— Ei bine, n-o să-mi fie teamă de doamna Stringham.

Şi doctorul o mai spuse o dată, deoarece ea mai întrebasese o dată : Nici vorbă ; nu vă „expediez“ nicăieri. În Anglia e foarte bine — orice loc plăcut, comod, respectabil, va fi foarte indicat. Spuneţi că puteţi face exact ce doriţi. Vă rog prin urmare să procedaţi întocmai. Există însă un singur lucru : ar trebui bineînţeles acum, imediat după ce vă văd din nou, să plecaţi din Londra.

Milly reflectă :

— Pot atunci să mă întorc pe continent ?

— Neapărat pe continent. Vă rog să vă întoarceţi pe continent.

— Atunci, cum o să mă mai vedeţi ? Dar poate, adăugă ea repede, nu vreţi să mă mai vedeţi.

El însă era pe deplin pregătit ; avea într-adevăr totul pregătit :

— Am să vă urmăresc, deşi, dacă aveţi impresia că nu vreau să vă mai văd...

— Ei bine ? întrebă ea.

De-abia acum i se păru doctorului puţin încurcat.

— Ei bine, căutaţi să vedeţi cit mai mult. Asta conţine, de fapt. Nu vă faceţi nici o grijă. Cel puţin n-aveţi de ce să vă necăjiţi. Este o şansă mare şi rară.

Ea se ridică, deoarece înţelesese de la el că o va înştiinţa fără întârziere cînd va veni s-o vadă, iar cu aceasta vizita ei luă sfîşit. Dar o mai reţineau unul sau două lucruri.

— As putea să mă întorc în Anglia ?

— Fireşte ! Oricînd doriţi. Dar întotdeauna, cînd veniţi, daţi-mi imediat de ştire.

— Oh, zise Milly, n-are să fie un du-te-vino.

— Dacă rămîneţi la noi, cu atît mai bine.

O emoţionă felul în care el îşi stăpînea nerăbdarea ; şi faptul în sine i se păru atît de preţios, încît cedă dorinţei de a obţine mai mult.

— Deci, nu credeţi că mi-am ieşit din minţi ?

— Poate tocmai acesta, zîmbi el, e tot necazul.

Ea continua să-l privească.

— Nu, ar fi prea bine. Oricum, voi suferi ?

— Nici un pic.

— Și o să trăiesc totuși ?

— Dragă domnișoară, ce altceva am spus decît să vă străduiți să „trăiți” ?

XIII

Plecasse cu aceste ultime vorbe răsunîndu-i atît de tare în auz, încît de îndată ce se depărtă mai mult — aflîndu-se iarăși singură în marea piață — i se păru că efectele aplicării lor imediate i s-ar fi înfățișat acolo. Cu siguranță că aceste efecte îi produceau o emoție care îi dădea aripi ; străbătea spațiul cu simțămîntul că primise un imbold — un imbold simplu și direct, sub influența căruia era ușor de acționat. Deocamdată se simțea încurajată, și acum știa de ce voise să vină singură. Nimeni în lume nu s-ar fi putut transpune în starea ei ; nici o legătură n-ar fi putut să fie destul de apropiată pentru a da posibilitate unui prieten să păsească alături de ea, fără să se creeze o oarecare discordanță. În acest prim avînt simțea cu adevărat că singura ei tovarășie trebuia să fie întreaga omenire, prezentă peste tot în jurul ei, dar insuflețitor de impersonală, și că singura ei lume trebuia să fie, chiar atunci, imensitatea cenușie a Londrei. Imensitatea cenușie devenise, oarecum subit, elementul ei ; această imensitate cenușie era ceea ce distinsul ei prieten dăruise deocamdată vieții ei, era aspectul imediat pe care problema de a „trăi”, cum se exprimase el, a trăi prin opțiune, prin voință, îl luase în chip inevitabil. Mergea drept înainte, fără ezitare, cu deplină tărie ; și în vreme ce mergea, se bucura și mai mult de singurătate, căci nimeni — nici Kate Croy, nici Susan Shepherd — n-ar fi vrut să iuțească pasul alături de ea. Îl întrebase la urmă dacă, nefiind așteptată de un vehicul, putea merge pe jos pînă acasă ori în altă parte, iar el răspunsese de parcă s-ar fi amuzat iarăși de ciudățenia ei : „Sînteți activă din fire — e minunat — prin urmare, bucurați-vă din plin. Fiți activă însă fără nesăbuită — fiindcă nu sînteți nesăbuită ; fiți oricît de

activă puteți sau doriți.” Acesta a fost de fapt îndemnul final, precum și nota care determina sentimentele contradictorii în sufletul ei — un amestec ciudat avînd totodată izul lucrurilor pierdute, dar și al celor dăruite. În vreme ce hoinărea pe străzi, simțea că aceste elemente păreau să fie egale : fusese tratată — nu-i așa ? — de parcă ar fi fost în puterea ei să trăiască ; și totuși, n-ar fi fost tratată astfel — nu-i așa ? — dacă nu s-ar fi știut că putea să moară. Nu mai înflorea vechiul simțămînt al siguranței — lucrul era limpede ; îl lăsase acolo, în urmă, pentru totdeauna. Dar frumusețea ideii unei mari aventuri, o mare și tulbure experiență sau luptă, la care ar putea, cu mai multă responsabilitate decît oricînd înainte, să ia parte, i-au fost oferite în locul aceluia simțămînt. Părea că trebuise să-și smulgă de la piept, să azvîrle o podoabă dragă, o floare intimă, un mic giuvaer vechi, parte din îmbrăcămîntea ei zilnică ; și să preia și să-și pună la umăr, în locul ei, o ciudată armă de apărare, o muschetă, o lance, o halebardă — care-i va da probabil într-o mai mare măsură o înfățișare frapantă, cerîndu-i însă întregul efort al posturii militare.

Simțea dealtfel de pe acum instrumentul pe spate, așa încît porni chiar ca un soldat în marș — porni de parcă, pentru inițierea ei, ar fi răsunit prima salvă. Trecu pe străzi necunoscute, pe căi prăfuite, nemăsurate, printre șiruri lungi de fațade ce nu deveneau mai impunătoare în lumina de august ; se simți la largul ei mile în șir și nu voia decît să se rătăcească : în unele clipe, la colțuri, se oprea și alegea direcția, respectînd cu totul porunca de a se bucura din plin că este activă. Era ca o nouă plăcere să ai un motiv alît de nou ; își va afirma fără întîrziere opțiunea, voința ; a lua în posesie personală tot ceea ce o înconjură era o bună afirmare pentru început ; și nu-i păsa deloc dacă o făcea cu prețul îngrijorării lui Susie. Susie se va întreba la timpul potrivit „dacă nu cumva”, cum se zicea la hotel, i s-a întîmplat ceva ; totuși aceasta nu însemna nimic, probabil, față de uimirile ce vor urma. La drept vorbind, Milly simțea că uimirile îi însoțeau pașii chiar și acum : parcă vedea în ochii oamenilor reflectarea chipului și a pasului ei. Se pomenea mergînd uneori prin locuri evident neumblate de tinere fete newyorkeze cu

înfățișare ciudată, cu veșminte întunecate și blănuri atîr-
nînde, cu încălțări caraghioase și privind în juru-le uluite ;
ar fi putut, dată fiind curiozitatea pe care o stîrnea în mod
evident pe ulicioare și străzi lăturalnice, cu copii murdari
și cărucioare de zarzavagii, să aibă cu adevărat muscheta
la umăr, și să fi și pornit la război. De n-ar fi fost teama
că exagerează această calitate, ar fi intrat în vorbă ici-colo,
ar fi întrebat pe unde s-o ia ; dar tocmai drumul nu voia
să-l știe, căci asta o făcea să creadă că trăiește cu ade-
vărat o aventură. Din păcate, în cele din urmă îl găsi
întîmplător ; ajunsese, după cum văzu pe dată, la Regent's
Park, pe unde de vreo două sau trei ori, plimbîndu-se
cu Kate Croy, trăsura dăduse cu solemnitate cîteva oco-
luri. Dar acum înțelegea mai bine : aceasta era adevărata
experiență ; adevărata experiență era să fii departe de
locurile pompoase, chiar în miezul lucrurilor și pe întin-
derile cu iarbă pirpirie. Se aflau aici bănci și oi murdare ;
băietani fără căpătîi ce băteau mingea, ori ale căror strî-
găte răsunau slab în aerul dens ; pribegi neliniștiți și oste-
niți ca și ea ; precum și sute de alte persoane în aceeași
situație. Situația lor, marea anxietate comună, ce altceva
era în acest spațiu hain decît problema practică a vieții ?
Puteau trăi dacă voiau ; adică asta li se spusesese și lor, la
fel ca și ei ; îi văzu pretutindeni în jurul ei, pe scaune, în
timp ce se concentrau asupra acestei informații, simțînd-o
modificată și asimilată, recunoscînd însă iarăși un fapt
familiar, deși ușor diferit, și anume adevărul vechi și bine-
cuvîntat că vor trăi dacă vor putea. Tot ceea ce împărțea
astfel cu ei o făcea să-și dorească să fie în societatea lor ;
ceea ce și făcu pe dată, căutînd o bancă liberă, ocolînd
un scaun liber din apropiere, pentru care ar fi plătit, cu
superioritate, o taxă.

Ultima fărîmă de superioritate o părăsi destul de cu-
rînd, fiindcă în scurtă vreme se simți mai ostenită decît
ar fi vrut. Aceasta, și un oarecare farmec al situației, o
făcură să zăbovească și să se odihnească ; izvora un fel de
vrajă din faptul că nimeni pe lume nu știa unde se afla.
Pentru prima oară în viață i se întîmpla așa ceva ; cineva,
toată lumea, păruse să știe înainte, în fiecă clipă, unde se
afla ; așa încît acum era în stare deodată să-și dea seama
că aceea nu fusese viață. Starea prezentă putea deci să

fie — și tocmai aici părea distinsul ei prieten să dorească
ca ea să ajungă. El mai dorea, ce-i drept, ca ea să nu se
izoleze prea mult, așa cum poate făcea acum ; în același
timp era limpede că nu voia să-i refuze nici o sursă ono-
rabilă de preocupări. El dorea — și asta o deduse sin-
gură — ca ea să apeleze la cît mai multe surse ; și îi trecu
prin minte, în vreme ce nu-i mai venea să plece de acolo,
că îi susținea mai ales moralul. Dacă ea ar fi făcut același
lucru, ar fi zis că oferă un suport — un suport celor slabi ;
și se gîndea, în vreme ce puneă cap la cap dovezile, că o
trata ca pe unul dintre cei slabi. Firește că se dusese la el
ca unul dintre cei slabi — dar oh ! cu ce licărire de spe-
ranță că ar fi putut s-o declare, cu toată tăria, o veritabilă
leoaică tînără ! Dar își dădea seama că el, la urma urmelor,
n-o caracterizase deloc : se amăgi cu impresia că doctorul
se eschivase cu delicatețe să se pronunțe. Credea el oare,
se întreba, că putea să se eschiveze pînă la sfîrșit ? — deși
în timp ce reflecta asupra problemei, simțea că era cam
nedrept. Milly se gîndi, în ceasul acesta extraordinar pen-
tru ea, la multe și ciudate probleme ; dar din fericire,
înainte de a porni iarăși, procedase la o simplificare. Mai
stranie decît orice era, de pildă, ideea că, dacă te gîndea
bine, el „ieșise“ poate pe o ușă doar pentru a apărea pe
cealaltă, oferindu-i o amăgire frumoasă și binefăcătoare.
O țintuia în locul acela gîndul că intenția lui ascunsă era
să fie alături de ea ca prieten. Nu asta spuneau întotdeauna
femeile că vor cînd disprețuiau avansurile domnilor de
care nu se puteau apropia într-un fel mai intim ? Astfel,
neîndoindu-se, își închipuiau sincer că puteau să se poarte
cu bărbații din care nu puteau să-și facă soți. Iar ea nici
măcar nu deduse că acesta era, după o lege similară, șiret-
licul doctorilor, în general, față de bolnavii din care nu
puteau să-și facă pacienți ; într-un fel, își dădea atît de
bine seama că medicul ei era — oricît de fantezist ar putea
să sune — de-a dreptul emoționat. Micul fapt condam-
nabil — dacă se putea vorbi de condamnare — era că putea
să-și închipuie că surprinsese la el semnele unei simpatii
fără rost. Nu se dusese la el ca să fie simpatizată, se dusese
ca el să aprecieze starea ei ; și era un om destul de remar-
cabil pentru a avea, în general, obiceiul să observe dife-
rența. Putea să-i placă persoana lui — așa cum se și în-

timplase — dar era cu totul altceva ; cu alt mai mult cu cât faptul era acum, într-un mod atât de limpede pentru ea, compatibil cu o apreciere din partea lui. Însă ar fi rămas într-o confuzie prevestitoare de rău dacă nu i-ar fi venit într-ajutor, cum s-ar zice, un val binefăcător, însă mai degrabă rece, care spălase în cele din urmă totul.

Ideea se ivi dintr-o dată, atunci când orice alt gând fusese epuizat. Se întreba de ce, dacă situația ei era gravă — și stia ce anume înțelegea prin asta — discutase despre ceea ce putea ea cu ușurință să „facă“ ; sau de ce, pe de altă parte, dacă era un caz ușor, își oferea cu atita insistență serviciile de prieten ? Înțelese cu mintea-i ageră și însingurată — așa cum putea să fie agerimea în zilele de zăduf în Regent's Park — că îl putea stringe cu ușa : sau prezenta importanță, și atunci era bolnavă ; sau n-avea importanță, și atunci era destul de sănătoasă. Acum el „se prefăcea“, cum s-ar spune, că ea avea într-adevăr importanță — pînă ce va dovedi contrariul. Era prea evident că o persoană cu autoritatea lui trebuia să-și păstreze inconsecvențele, acestea fiind probabil pentru el cele mai strașnice motive de amuzament, numai pentru ocaziile cu adevărat mari. Intuiția ei în legătură cu motivele lui determină acea opinie pe care cutoză, în fine, s-o adopte. Și opinia aceasta lămuria situația. Medicul o remarcase într-adevăr — și acest fapt o consterna. Nu știuse — cum să fi știut ? — că era diabolic de subtilă, subtilă exact în maniera celor suspectați, a suspicioșilor, a condamnaților. Mărturisise, în felul lui, că îl interesau relațiile ei, ciudatul neam din care făcea parte, ciudatele ei pierderi, ciudatele cîștiguri, ciudata libertate și, fără îndoială, mai presus de orice, ciudatul ei fel de a fi — ciudat ca felul de a fi al americanilor de cea mai bună calitate, lipsit de vulgaritate, justificînd amabilitatea și contribuind la transmiterea ei. În aprecierea lui asupra acestor excese, înfrumusețase în fața ei compasiunea pe care în chip atât de clar își per-mitea s-o irosească ; dar compasiunea aceasta dezvăluia, descoperirea, expunea fără nici o rezervă. O reducea la starea extremă a unci fete sărmene — trebuind să plătească chirie, de pildă — privind înainte, fără țintă, într-un mare oraș. Milly avea de plătit chirie — chiria pentru viitorul ei ; totul în afara preocupării de a rezolva această pro-

blemă se destrăma în bucăți, în zdrențe. Era o impresie pe care, neîndoindu-se, celebrul om nu vruse să o producă. Ei bine, trebuia să meargă acasă ca o fată sărmană și să chib-zuiască. Poate că existau totuși modalități : fata sărmană se gîndea și ea, probabil. Revenea, în acest sens poate, la păreri deja prezentate. Privi iarăși în jurul ei, în jos, la camarazii ei risipiți, melancolici — unii dintre ei atât de melancolici încît stăteau pe burtă în iarbă, cu capul întors, fără să mai știe de nimic, săpîndu-și parcă o vizuină ; în-țelese încă o dată, împreună cu ei, cele două fețe ale pro-blemei, în afara cărora nu aveai de ales. Era poate mai atrăgător într-un mod superficial faptul că puteai să tră-iești dacă voiai ; dar era mai impresionant, mai insinuant, pe scurt irezistibil faptul că voiai să trăiești dacă puteai.

După aceea, timp de o zi sau două găsi un prilej mai bun de amuzament decît crezuse în faptul, dacă nu era pură închipuire, de a o înșela pe Susie ; și simți curînd că avea importanță ideea fantezistă — căci asta și era — de a-l contracara pe celebrul om. Întrucît doctorul își asu-mase răspunderea de a lua legătura cu însoțitoarea ei — în cazul că va proceda astfel — ea devenea dintr-o dată iresponsabilă, și astfel putea să se conducă după orice idee care i-ar fi venit în minte ; deși chiar în momentul cînd își adresa îndemnul de a se bucura de această im-punitate, deveni conștientă că existau noi motive de uimire, sau cel puțin de speculație. Se gîndea mai degrabă că doamna Stringham ar fi privit-o sever — schițarea mo-tivelor pentru care făcuse lunga și independenta ei excursie apărînd, putea să-și dea seama, aproape cinică în superficialitatea ei. Totuși, draga de ea reuși pînă la urmă atât de puțin să se folosească de dreptul la critică, încît lui Milly i se păru deosebit de ispititor, timp de o oră, să se întrebe dacă prietena ei Kate Croy se purtase absolut corect. Oare nu-i oferise ea lui Susie, din motive cum nu se poate mai binevoitoare, din îndemnuri ale celei mai subtile anxietăți, ceea ce ar fi putut să numească aluzii directe ? Trebuie menționat însă fără întîrziere că, lăsînd la o parte amintirea făgăduinței clare al lui Kate, Milly găsi explicația într-un adevăr cu meritul de a fi general. Dacă în această criză Susie o cruța plină de suspiciune, adevărul era că suspicioasă fiind, Susie o cruța întotdea-

una — deși uneori cu o milă neașteptată și prevestitoare de rău. Fata își dădea seama că uneori Susie adopta o atitudine de deferență, într-un chip obscur și de neînțeles — fapt care, fără intenție însă, știrbea familiaritatea, intimitatea firească. Parcă lua seama la maniere, la legea etichetei de la curte — această ultimă notă mai ales o ajută pe tinăra noastră să facă o apreciere justă. I se părea clar, chiar dacă nu destul de concret, că era o necesitate absolută a spiritului însoțitoare ei s-o trateze ca pe o prințesă; prin urmare, nu putea schimba lucrurile dacă această doamnă avea opinia ei transcendentală asupra felului cum se trata clasa respectivă. Susan citise istorie, îi citise pe Gibbon, pe Froude și pe Saint-Simon; avea unele repere cu privire la privilegiile acordate acelei clase și deoarece socotise în tinerețe că reprezentanții ei erau epuizați și supereducați, inevitabil ironici și infinit rafinați, trebuia să și se pară amuzant dacă ea înclina spre o indulgență cu adevărat bizantină. Numai de-ar fi putut să fie bizantină! Oare nu tocmai după aceasta te făcea ea în chip insidios să suspini? Milly încercă să-i facă acest hatîr — căci îi stătea atît de frumos lui Susan să fie bizantină. Marile doamne de acel fel — trebuia să fie undeva în Gibbon! — nu erau, se pare, întrebate despre misterele lor. Dar oh, biata Milly și misterele ei! Susan, în orice caz, nu se dovedi mai curioasă decît ar fi fost un mozaic din Ravenna. Era ca un monument de porțelan ridicat în cinstea ciudatei morale după care considerația, ca și cinismul, ar putea avea adîncimi abisale. Pe de altă parte, puritanismul era în fine descătușat! Pentru cîte generații infometate avea de gînd doamna Stringham să recupereze prilejurile irosite?

Kate Croy veni direct la hotel — veni în seara aceea cu puțin înainte de cină; și pe deasupra, în mod specific și public, într-o trăsură care, mînată, după cîte se vedea, foarte iute, trase sub ferestrele lor aproape cu zăngănitul unui accident, al unei „ciocniri“. Milly, întîmplător singură în marea pustietate ornamentată a salonului unde, într-adevăr ca o prizonieră bizantină, se plimbase în sus și în jos în acea ciudată, aproape sinistă seară care parcă nu se mai sfîrșea — impresie ce-i făcea însă plăcere — auzind zgomotul printr-una din ușile deschise, ieși în balconul

ce domina pretențios intrarea principală, la timp pentru a surprinde privirea pe care Kate, descinzînd și plătînd vizitiul, o ridică întîmplător spre fațadă. Vizitatoarea mai aștepta să primească înapoi un șiling, în care timp Milly, de pe balcon, se uită la ea, iar apoi își zîmbiră și dădură din cap gîndindu-se ce se petrecuse dimineața. De aceea o vizita acum Kate, și intenția ei se contură astfel, aproape întîmplător pentru Milly, încă înainte ca prietena ei să urce sus. I se mai contură însă în mod stăruitor faptul că imaginea ce i se înfățișa, splendida femeie tînără atît de frumoasă în nerăbdarea ei, cu minunata detașare a mîinii fluturate, era proprietatea deosebită a viziunii altcuiva, că minunata detașare era pe scurt detașarea pe care o arăta domnului Densher. Așa îi apărea lui, și astfel era Milly captivată de ea — captivată parcă de simțămîntul straniu că vede prin ochii celui din depărtări. Ca de obicei, straniul simțămînt persista doar cincizeci de secunde; totuși, persistînd atîta, își produse efectul. Produse de fapt mai multe efecte, și le vom descrie pe rînd. În primul rînd, tinăra noastră socoti absurdă aserțiunea că a apărea astfel unui bărbat nu avea consecințe; iar în al doilea rînd, pînă ce Kate pătrunse în odaie, Milly înțelcse principala consecință pe care faptul îl avea pentru ea.

Acest lucru îl dădu imediat la iveală — îl dădu la iveală, mai bine zis, ca răspuns prompt la întrebarea fără înconjur a lui Kate: „Ei, ce e?“ Întrebarea se referea, bineînțeles, subliniată cu nerăbdarea lui Kate, la rezultatul întîmplării din dimineața aceea, la ultima părere a celebrului doctor și, neîndoielnic, o afectă pe Milly puțin, așa cum curiozitatea voioasă de a afla vești este în stare să afecteze sufletele zbuciumate cînd veștile nu sînt pregătite într-o formă mai clară pentru a fi transmise. N-ar fi putut spune exact ce anume o hotări în clipa aceea; cea mai fidelă descriere a motivului ei ar fi fost, poate, că avea acum o impresie mai clară despre tot ceea ce prietena ei considera firesc. Contrastul între atitudinea ei degajată și vîlmășagul de posibilități prin care ea, Milly, își croia de căsuri în șir drum, apăru deocamdată de o grosolanie pe care chiar și formele prietenești n-o puteau atenua; o ajută să-și dea seama că nu avea absolut nimic de spus.

În afară de aceasta, mai exista desigur și altceva — o influență care, în acele împrejurări, era încă și mai obscură. Kate pierduse, urcînd scările, expresia — o anume expresie — care o făcu pe tinăra ei gazdă să gîndească atît de subtil, una din caracteristicile ei fiind că n-o păstra niciodată timp de mai multe clipe; totuși stătea acolo, plină de viață și vitalitate, din nou „fata frumoasă” ca nimcni alta, „fata frumoasă” cum o considerase Milly la început cu recunoștință, încît s-o întîmpine acum cu tînguiri ar fi însemnat oarecum o pîdare, o destăinuire. Ea nu va fi în viața ei bolnavă; cel mai vestit doctor o va reține, în cel mai rău caz, doar cîteva minute; iar Kate, care era practic invulnerabilă, se interesa tocmai de ceea ce era mai vulnerabil la prietena ei. Toate acestea dansau în voie în sufletul lui Milly; dar vibrația produsă și praful stîrnit au durat mai puțin decît descrierea noastră. Se pomeni pe negîndite că răspunde, și răspunde frumos, fără să aibă conștiința fraudei, doar cu o subită răbufnire a faimoasei „puteri de voință” despre care auzise și citise și la care apelase mai ales medicul ei povătuitor.

— Oh, totul e în ordine. E un om minunat.

Kate era splendidă și ar fi fost clar pentru Milly, acum, dacă ar mai fi persistat în această presupunere, că nu-i spusese nici o vorbă doamnei Stringham.

— Adică, ai fost absurdă?

— Absurdă.

Era un cuvînt ușor de spus, dar de îndată ce-l resti, tinăra noastră simți că el contribuise cu ceva la siguranța ei.

Dar Kate ardea de nerăbdare să afle mai mult:

— Nu e absolut nici un necaz?

— Nimic îngrijorător. O să fiu puțin mai grijulie, dar nu va trebui să fac nimic înfiorător sau neplăcut. Pot să fac, de fapt, ce doresc.

Lui Milly i se părea minunat felul cum această prezentare făcea toate elementele stării ei să se îmbine acum armonios într-un tot.

Însă, chiar înainte de a se produce efectul deplin, Kate o prinse în brațe, o sărută, o binecuvîntă.

— Scumpa mea, ești atît de drăguță! Ce fericire! Dar e așa cum gîndeam și eu. Apoi sesiză întreaga frumusețe a faptului. Poți să faci chiar ce dorești?

— Exact. Nu e minunat?

— A, numai să te prind, triumfă Kate cu voioșie, că nu faci așa...! Și ce-ai să faci, de fapt?

— Deocamdată mă bucur. Mă bucur — Milly era cu totul senină — că am scăpat de greu.

Că ai aflat adică atît de ușor că ești într-adevăr sănătoasă?

Ce ușor îi venea să repete vorbele lui Kate:

— Că am aflat atît de ușor că sint sănătoasă.

— Numai că nimeni nu e destul de sănătos ca să rămînă acum la Londra. E imposibil, continuă Kate, să-ți ceară asta.

— Slavă Domnului, nu — urmează să hoinăresc. Voi vizita diverse locuri.

— Dar nu unde sint „clime” afurisite — Engandine, Riviere, mohoreli din astca?

— Nu, cum spuneam, doar unde-mi place. Trebuie să mă distrez.

— A, draga de ea! și Kate n-o mai slăbea cu dezmiertările. Dar ce fel de distracții?

— Cele mai strașnice, zîmbi Mill!

Prietena ei o întrebă cu noblețe:

— Dar care este de fapt cea mai strașnică?

— Ei bine, avem tocmai ocazia să descoperim. Trebuie să mă ajuți și tu.

— Ce altceva am vrut decît să te ajut, întrebă Kate, din prima clipă cînd am dat cu ochii de tine? Dar totuși era mirată: Grozavă idee pe tine — ce ajutor poate să-și dorească o ființă atît de norocoasă?

XIV

Milly nu mai știa ce să zică; astfel încît deocamdată ajunse într-adevăr la concluzia subliniată în chip atît de ciudat de vizitatoarea ei — adevărul că era puternică și de invidiat. N-avea să uite, acest adevăr, începînd din seara aceea, în fiecare oră care i-a mai rămas, cu atît mai ușor cu cît orele îi erau numărate. Nu mai aștepta de fapt decît vizita pe care i-o promisese Sir Luke Strett, față de care își fixase definitiv atitudinea. Fiindcă el voia s-o

cunoască pe Susie, va avea cale liberă, iar apoi va vedea cât de mult îi convine asta. Ceea ce era între ei doi se putea rezolva între ei doi, și ca urmare orice povară care i se lua de pe suflet putea fi ușor convertită de ei în propriul lor folos. Dacă omul acela bun dorea să-i insuflă lui Susan Shepherd un ideal și mai înalt, va fi în cel mai rău caz răspunzător de asta. Dacă, pe scurt, cei doi urmăreau să-i ofere devotament, ea însăși era gata să-l consume ca pe o mîncare garnisită și servită. El îi vorbise de „apetitul” ei, și simțea că comentariul ei trebuie să fi fost vag. Dar pentru devotament putea să-și dea seama acum, acest apetit era dintre cele mai bune. Nepleuită, lacomă, rapace — acestea erau neîndoielnic nume ce i se potriveau — se resemna, în orice caz, în fața stratagemelor milei. Mai erau două sau trei zile după singuratica ei excursie pînă cînd va părăsi Londra; dar seara aceea o socotea de fapt, în privința relațiilor cu lumea, drept ultima. Oamenii se și risipiseră și mulți dintre cei ce o copleșiseră cu amabilități, cărți de vizită și o evidentă sinceritate în legătură cu vizite de făcut mai tîrziu în diferite locuri la țară se făcuseră nevăzuți; iar dacă era vorba de special, de membrii cercului intim al doamnei Lowder sau al lordului Mark — prietenele noastre erau acum în stare să facă deosebirea. Îmbulzeala se potolise astfel, iar ocaziile demne de a fi luate în seamă rămîneau speciale și puține. Una dintre acestea, pentru Milly, se anunță a fi vizita doctorului, menționată mai înainte, despre care află acum printr-un bilet de la el; cealaltă ocazie importantă a fost aceea în care și-au luat rămas bun — pentru o foarte scurtă despărțire — de la doamna Lowder și Kate. Mătușa și nepoata urmau să ia împreună cu ele o masă intimă și ușoară — ușoară mai ales, pentru că după aceea trebuiau să meargă amîndouă la o serată mult prea tîrzie, la care, potrivit sfatului dat de mătușa Maud, era bine să fie prezente. Sir Luke urma să-și facă apariția în ziua următoare, iar în legătură cu această complicație Milly își și tîcuiuse un plan.

Seara era, în orice caz, caldă și înăbușitoare, și se făcuse destul de tîrziu cînd cele patru doamne se întîlniră pentru scurt timp la hotel, unde ferestrele erau încă deschise spre balcoanele înalte, iar flăcările luminărilor, de

după abajururile trandafirii — dispuse parcă pentru voghe — rămîneau nemișcate în atmosfera sezonului mort. Hotărîră pe dată ca Milly, ce dovedea cu acest prilej o preferință mai accentuată ca de obicei, să nu se considere obligată să urce în seara aceea scara socială, oricît de îmbietor s-ar fi întins în fața ei, iar deoarece doamna Lowder și doamna Stringham urmau să înfrunte chinul împreună, Kate Croy avea să rămînă cu ea și să le aștepte să se întoarcă. Lui Milly îi plăcea întotdeauna s-o trimită pe Susan Stringham înainte; o văzu plecînd cu încîntare, fiindcă îi plăcea oarecum să-i îndepărteze pe oameni cu ajutorul lui Susie și observă cu mulțumire, în timp ce buna ei prietenă se îndrepta spre trăsură, tăietura mai adîncă în spate — ca un val de reflux — a rochiei ei. Dacă idealul mătușii Maud nu era tocmai s-o scoată în lume pe prietena nostimă a tinerei americance în locul tinerei americance, nimic nu putea să releve mai bine amploarea meritului acestei doamne decît spiritul în care — ca de pildă acum — știa să profite de un avantaj minor. Și o făcea cu o îngăduitoare și voioasă absență a iluziilor; o făcea — mărturisind-o chiar bieteii Susie — fiindcă, sincer vorbind, era bună la suflet. Cînd doamna Stringham observă că posibilitățile ei erau împrumutate la disperare și că era prețuită doar ca o verigă ce din fericire nu lipsea, mătușa Maud întări această părere cu remarca: „Ei bine draga mea, ești mai mult decît nimic”. În scara aceea însă, lui Milly îi trecu prin minte că mătușa Maud avea un anumit scop. Doamna Stringham, înainte de a pleca împreună cu ea, se duse să-și ia un șal sau cine știe ce alt accesoriu, iar Kate, așteptînd parcă nerăbdătoare retragerea lor, ieși într-o doară pe balcon, unde zăbovi o vreme neobservată, deși nu avea la ce să se uite decît la stelele încețoșate ale Londrei și la cîrciumioara din colțul străzii în fața căreia un cal de trăsură, frînt de oboseală, se contura clar în lumina stridentă ce se revărsa. Doamna Lowder profită de clipa aceasta, și Milly își dădu seama după aceea că urmărise un anume lucru.

— Susan mi-a spus că l-ai întîlnit în America pe domnul Densher — despre care pînă acum, după cum poate ai observat, nu te-am întrebat. Dar vrei să fii drăguță, în legătură cu persoana lui, să faci ceva pentru mine?

Își coborîse vocea-i frumoasă, deși vorbea cu toată bogăția volubilității ei; iar Milly, după ce rămase uluită o clipă, pricepu tilcul acestei rugăminți. — Vrei să-i pomeniști ei de el într-un fel oarecare? — și mătușa Maud făcu un semn din cap spre fereastră — așa încît să poți afla, poate, dacă s-a întors?

Alteea și altele lucruri se limpeziră pentru Milly acum; era o minune, gîndi ea după aceea, că alitca îi năvăliră în minte deodată. Zîmbi însă neîndurătoare:

— Dar nu cred că e important pentru mine „să aflu“. Faptele se aglomerară în număr și mai mare în timp ce vorbea, încît i se păru că ar fi fost prea multe de spus. De aceea încercă iute să spună mai puțin: Poate vreți să spuneți, desigur, că e important pentru dumneavoastră. Avu impresia că mătușa Maud o privea tot atît de neîndurător cum zîmbea ea însăși, și aceasta o îndemna să adauge: Știți că ei nu i-am pomenit de el; așa încît, dacă mi-aș da drumul așa, deodată, acum...

— Da? — așteptă doamna Lowder.

— Ei, s-ar putea întreba de ce am făcut din asta un mister. Ea nu mi-a pomenit de el, să știți, urmă Milly.

— Nu, chibzui doamna Lowder asupra celor aflate, nu, n-a făcut-o. Ea este prin urmare, după cum vezi, cea misterioasă.

Da, Milly voia doar să înțeleagă; numai că erau alitca de înțeles!

— Nu a existat firește nici un motiv anume. Credeți, urmă ea, că el s-a întors?

— E timpul, după cîte înțeleg, și tare aș vrea să știu exact.

— Dar n-o puteți întreba pe ea?

— A, noi nu vorbim niciodată de el!

Milly trăi o clipă de consternare.

— Vreți să spuneți că e o cunoștință a ei cu care nu sînteți de acord?

Mătușa Maud întîrzie și ea cu răspunsul:

— Nu sînt de acord cu ea în ceea ce-l privește pe tatăl tînăr. Ea nu ține la el.

— Dar el ține atît de mult la ea?

— Prea mult, prea mult. Și teamă îmi e, zise doamna Lowder, că n-o lasă în pace. Ea face un secret din asta, dar

n-aș vrea să fie necăjită. Și, la drept vorbind, încheie cu generozitate pe un ton confidențial, nu vreau să fie nici el necăjit.

Milly se strădui să facă față situației:

— Dar ce pot să fac eu?

— Poți afla ce este între ei. Dacă aș încerca eu, urmă doamna Lowder, s-ar putea crede că îi tratez de parcă aș bănuî că mă înșală.

— Și dumneavoastră nu bănuîți. Nu bănuîți, medită Milly cu glas tare în locul ei, că vă înșală.

— Ei bine, zise mătușa Maud, ai cărei ochi frumoși de onix nu clipeau cu toate că întrebările lui Milly s-ar fi părut că o duc mai departe decît voise ea la început să ajungă, ei bine, Kate cunoaște intențiile mele în ceea ce o privește și știe că socot prezența ei alături de mine, avînd în vedere relațiile dintre noi, dacă înțelegi ce vreau să spun, ca o aprobare loială a acestora. Prin urmare, deoarece domnul Densher nu-și găsește nici un loc în vederea mea, deși, într-un fel, îl simpatizez...

Prin urmare, prin urmare... pe scurt, mătușa Maud a fost determinată să ia măsura aceasta, cu toate că nu și-a terminat decît foarte vag ideea, făcîndu-și vînt cu marile ei evantai.

Le ajută poate, în acele momente, faptul că Milly era în stare să deslușească în vorbele ei ceea ce era foarte limpede.

— Vă place, deci, domnul Densher?

— A, cum să nu. Dumitale nu-ți place?

Milly șovăi, deoarece întrebarea fusese ca o întrebare neașteptată pe un nerv care a tresărit. Își ținu respirația, dar avu motiv să se bucure după aceea, fiindcă reușise să alocă destul de rapid, din cîncisprozece răspunsuri posibile, pe acela care slujea cel mai bine scopului ei. Și era aproape mîndră că reuși să zîmbească cu voioșie.

— Ba da, mi-a plăcut — în cele trei rînduri cît l-am văzut — la New York.

Astfel se ivi și trecu, în vorbele acestea simple, răspunsul care, după cum consideră ea mai tîrziu în scara aceea, a costat-o cel mai mult din toate cîte le rostise vreodată. Rămase trează jumătate din noapte, de bucurie

că nu adoptase o atitudine nedemnă, cum ar fi fost aceea de a nu recunoaște că el îi făcuse o impresie bună.

Și doamnei Lowder vorbele ei simple i se părură potrivite : și fuseseră spuse, după cum arată risul acestei doamne, pe tonul natural al oamenilor din America.

— Draga mea americană ! Dar oamenii pot fi foarte buni, și totuși nu tocmai buni pentru ceea ce dorești.

— Da, aprobă tinăra fată, chiar și atunci, presupun, când ceea ce dorești e ceva foarte bun.

— A, copila mea, mi-ar trebui prea mult acum ca să-ți spun tot ceea ce doresc ! Doresc totul dintr-o dată — și atât de mult și pentru dumneata, să știi. Dar ne-ai cunoscut, continuă mătușa Maud, și îți vei fi dat singură seama.

— Oh, zise Milly, nu-mi dau seama — (fiindcă din nou simțea, și simțămîntul acesta o coplesii, că lucrurile sînt obscure). Ei, dacă prietenei noastre nu-i place domnul Densher...

— Și crezi că ar avea interesul să se ascundă de mine ? Și tot ea, își răspunse singură : Draga mea, cum poți întreba ? Gîndește-te că ai fi în locul ei. Noi ne înțelegem, pînă la un punct. Însă așa sînt tinerele mîndre, și pace. Iar femeile bătrîne și mîndre sînt — ei bine, așa cum sînt eu. Fiindcă te iubim amîndouă, poți să ne ajuți.

Milly încercă să fie bine inspirată.

— Înseamnă deci că trebuie să-i pun întrebarea direct ? Auzind acestea, mătușa Maud renunță în cele din urmă.

— A, dacă ai atîtea motive să nu... !

— N-am atîtea, zîmbi Milly, dar am unul. Dacă mă reped să-i spun că-l cunosc, cum va interpreta faptul că nu i-am vorbit pînă acum de el ?

Doamna Lowder privi în gol.

— De ce să-ți pese ? Poate că ai fost discretă, fiindcă așa se cuvine.

— A, am fost într-adevăr, se grăbi fata să răspundă.

— Și apoi, continuă prietena ei, ți-am sugerat prin Susan ce atitudine să iei.

— Da, acesta este un motiv pentru mine.

— Și pentru mine, insistă doamna Lowder. Și ea nu e atât de prostuță, încît să nu accepte motive clare. Poți să-i spui, în definitiv, că eu ți-am cerut să nu-i pomeniști nimic.

— Și pot să-i spun că mi-ați cerut acum să vorbesc ?

Poate că doamna Lowder chibzuiase asupra acestui aspect, dar curios a fost că întrebarea o uimi.

— Nu poți s-o faci fără... ?

Lui Milly îi era aproape rușine că provocase atîtea dificultăți.

— Am să fac ce pot dacă sînteți bună să-mi mai spuneți ceva. Șovăi puțin — se simțea parcă iscodind ; dar pînă la urmă zise : El i-a scris oare ?

— Tocmai asta, draga mea, aș vrea să știu și eu, își pierdu în cele din urmă doamna Lowder răbdarea. Insistă pe lîngă ea, și îndrăznesc să cred că are să-ți spună.

Chiar și acum, Milly nu se dădu bătută.

— Însamnă că voi insista, continuă ea să zîmbească, de dragul dumneavoastră. Dar nu-i dădu timp doamnei Lowder să răspundă și adăugă : Problema e că, dacă el i-a scris într-adevăr, se poate ca ea să-i fi răspuns.

— Dar ce problemă, ființă subtilă ce ești, mai e și asta ?

— Nu e deloc subtilă, zise Milly, și mi se pare chiar simplu de bănuît că dacă ea a răspuns, e foarte posibil să-i fi vorbit de mine.

— Foarte adevărat, n-am ce zice. Dar ce importanță are ?

Auzind asta, tinăra fată se gîndi o clipă că era firesc ca doamna Lowder să nu fie subtilă.

— Are importanță în sensul că el i-a scris probabil la rîndul lui că mă cunoaște. Iar acest lucru, explică tinăra noastră, va face ca tăcerea mea să pară ciudată.

— Cum așa, dacă e perfect conștientă că nu ți-a dat nici un prilej ? Ciudat ar trebui numai dumitale să ți se pară, declară mătușa Maud cu luciditate, că ea nu ți-a vorbit de el.

— Asta așa e ! zise Milly.

Vorbise, evident, pe un ton care o uimi pe doamna Lowder.

— Prin urmare, te-a supărat totuși faptul ?

Dar vai, întrebarea, de îndată ce a fost rostită, făcu să apară, în chip de neînțeles, îmbujorarea atât de rară în obraji ei.

— Nu, absolut deloc !

Și imediat, simțind nevoia să sublinieze ideea, a fost pe punctul, ca să nu mai lungească vorba, de a declara că nu-i păsa nici un pic, la urma urmelor, dacă le făcea sau nu pe voie altora. Numai că simți în acel moment și intervenția altor lucruri. Doamna Lowder era dinainte afectată parcă de ideea neașteptată că împinsese lucrurile prea departe. Milly nu putea niciodată să judece, după expresia de pe fața doamnei Lowder, ce anume urmărea — nu avea, cu strălucirea și netezimea ei severă, acel gen de față. Avea o expresie severă când vorbea sincer; iar atunci când vorbea sever, nu avea o expresie blândă. Ceva totuși se stîrnise în ființa ei — un torent năvalnic care pătrundea prin spărtura vreunui stăvilar. Îi declară că dacă lucrul pe care i-l ceruse era cituși de puțin neplăcut, tinăra ei prietenă nici nu trebuia să se mai gîndească la el; dar prin schimbarea tonului, o făcu pe tinăra prietenă să se gîndească pe dată la o sumedenie de alte lucruri. Lămurindu-se asupra unor lucruri, doamna Lowder vorbea, după cum sesiză Milly — care sesiza întotdeauna — din milă; iar recunoașterea acestui fapt avu pentru tinăra fată un rezultat deosebit de important; îi dovedea că prietena ei Kate, pătrînd taina, fusese loială față de ea. Ea împede prin urmare că mătușa Maud nu aflase nimic de la Kate despre motivul pentru care trebuia compăzmită, și astfel ieșea pur și simplu la iveală frumusețea propriului ei caracter. Frumusețea consta în capacitatea ei aproape în orice clipă, printr-o preferință brusc stîrnită sau printr-o abatere a energiei, de a se însufleți când era vorba de un alt interes decît al ei. Ea spusese de asemenea că Milly reflectase probabil asupra cazului mult mai mult decît presupunea ea; iar remarcă a fost de natură s-o afecteze imediat pe fată la fel de puternic ca orice alt mod de a fi acuzată de slăbiciune. Urniătorul lucru, dacă nu va fi cu băgare de seamă, îl va spune în curînd toată lumea: „Se întîmplă ceva cu tine!“ O preocupa deci să stabilească neîntîrziat că nu se întîmplă nimic cu ea.

— Aș vrea să vă ajut: aș vrea, la drept vorbind, s-o ajut pe Kate, declară ea cit putu mai repede; și ochii ei răsăceau între timp prin cameră, spre amurgul din balcon unde, poate oarecum inexplicabil, zăbovea prietena lor

Ea îi și arătă prin aceasta nerăbdarea; se miră aproape fățiș de lungă ocazie pe care le-o oferea Kate — raportînd-o atît cît se putea prin vorbe la întîrzierea celeilalte prietene și întrerupîndu-se brusc, ca să spună amuzată:

— Mult se mai gătește Susie.

Se vedea însă că mătușa Maud era prea preocupată ca să sesizeze aluzia. Ochii strălucitori de onix erau fixați stăruitor asupra ei, urmărind să exprime o mai mare bunăvoință.

— Lasă, draga mea. Vom afla, dealtfel, destul de curînd.

— Dacă el s-a întors, vom afla cu siguranță, spuse Milly după o clipă; fiindcă își va da seama probabil că nu se cade să nu vină să mă vadă. Iar atunci, remarcă ea, ne vom lănuri. Kate, înțelegeți, nu va da nimic la iveală — veți afla de la el. Numai că, încheie cu un soris, n-are să mă mai găsească.

Avu în mod cert impresia că o interesa pe interlocutoarea ei, fără să vrea, mai mult decît ar fi dorit; părea că soarta o mîna după voia ei astfel încît nu se putea opri — prin aceeași farsă pe care i-o jucase și cu doctorul:

— Ai să fugi de el?

Milly nu luă în seamă întrebarea, voind a um doar să scape.

— Atunci, continuă ea, o să aveți de-a face dinet cu Kate.

— Ai să fugi de ea? întrebă cu înțeles doamna Lowder, în vreme ce observau amîndouă cum Susie se întorcea prin încăperea ce se deschidea în spatele lor și unde luaseră masa.

Aceasta păru să-i dea lui Milly un scurt răgaz; și brusc, tot ceea ce simți se înjghebă într-o întrebare pe care, chiar în vreme ce o punea, știa că nu este în stare s-o rostească inexpresiv:

— Dumneavoastră credeți că el ține la ea?

Mătușa Maud pricepu — pricepu adică din tonul ei — tot ceea ce Milly voia ca ea să înțeleagă. Iar rezultatul, timp de cîteva clipe, a fost că ochii lor se întîlniră în tăcere. Doamna Stringham se apropie și întrebă dacă nu cumva Kate plecase — întrebare la care i se răspunse pe dată prin chiar reapariția tinerei fete. O văzură din nou în ușa des-

chisă unde, privindu-le, se opri se — producînd astfel din partea mătușii Maud un „Psst!“ aproape prea energic. Doamna Lowder, fără să piardă timp, înlătură orice primejdie printr-o retragere impunătoare alături de Susie; dar vorbele pe care Milly tocmai le rostise, despre abordarea directă a nepoatei, i se părură tinerei noastre că se răsfîrîng asupra ei. Sinceritatea, oricît de mult ocolită, va fi deplină doar din partea ei; de fapt nimic nu putea să fie mai sincer din partea ei decît ocolirea. Kate rămăsese în ușa balconului, foarte frumoasă și semeață. Întinericul de afară încadrîndu-i cu eleganță rochia simplă și ușoară de vară. Milly, avînd în vedere distanța, nu se temea că auzise discuția lor; numai că ea zăbovea acolo cu ochi lucizi și un oarecare avantaj în plus. Peste foarte puțin timp prietena ei se lămură însă: ochii lucizi, avantajul în plus, le avea acum mereu în stăpînire — mijloace proprii persoanei despre care Milly știa că îi era cunoscută lui Merton Densher. Pentru cîteva secunde, avu din nou impresia că personalitatea ei îi era cunoscută lui Densher — o determinare ce avea ca rezultat un fapt deosebit de clar. Kate nu trebuia decît să fie acolo, așa după cum și era, pentru ea să-i spună că el se întorsese. Părea că i-ar fi dat lui Milly de înțeles, fără o vorbă, că el era la Londra, că era poate chiar la doi pași: și neîndoielnic Milly nu s-ar fi putut purta cu mai multă sinceritate față de el.

XV

Poate pentru că această curioasă formă a sincerității păru-se în sine, deocamdată, cu totul satisfăcătoare. Milly și-a dat seama ulterior că nu făcuse de fapt nimic în tot acel interval — perioada ciudată, de nedescris, dinaintea întoarcerii prietenelor lor — pentru a o intensifica. Ea a fost deosebit de conștientă de aceasta doar mai tîrziu, în veghea chinuită pînă la ivirea zorilor, deoarece cît au stat împreună în seara aceea n-a simțit de fapt că tihna lor ar fi fost întrucîtva tulburată. Ceea ce sălășluia în dosul aparențelor se întrezărea doar în licăriri și crîmpeie; ceea ce se observa pe față nu se dovedea niciodată să nu fie de primă importanță. Nu trecură nici trei minute, și Milly

știa foarte bine că n-ar fi trebuit să facă nimic din ce i-a cerut mătușa Maud. Și o știa pe temeiul aceleiași presimțiri pe care a avut-o în prezența acelei doamne și a lui Sir Luke Strett. O obsedă numaidecît ideea că era încă dusă de un curent dirijat de alții, datorită indifferenței ei, timidității, curajului, generozității ei — n-ar fi putut spune care din ele; că nu ea, ci curentul acționa și că altcineva, întotdeauna, era paznicul stăvilarului sau al zăgazului. Kate, de pildă, n-avea decît să deschidă porțile stăvilarului: curentul pornea pe dată năvalnic — curentul comportării ei în sensul pe care-l dorea ea — după cum se și întîmplase. Ce altceva, și încă într-un chip formidabil, urmărise Kate decît să fie dintr-o dată mai interesantă decît fusese vreodată? Milly, în scara aceea, își pînu respirația la gîndul acesta. Dacă n-ar fi fost sigură că prietena ei nu obținuse nici un indiciu din conversația cu doamna Lowder după care să se orienteze, aproape că ar fi văzut-o pe admirabila ființă „intervenind“ pentru a evita o primejdie. Această închipuire, în vreme ce stăteau împreună, pînă după un timp: chiar dacă numai pentru motivul că închipuiri se îngrămădiră, creînd pentru tînăra noastră mediu exuberant în care prietena ei vorbea și se mișca. Ședeau împreună, ziceam, dar Kate se mișca la fel de mult pe cît vorbea, învîrtindu-se fără aștîmpăr, încîntătoare, puțin cam distrată poate, părăsindu-și mereu locul, măsuriînd agale încoace și încolo odaia, în rochia-i ușoară ce cădea în falduri și comportîndu-se, în mod aproape măturisit, în așa fel încît să fie pe placul gazdei.

Doamna Lowder îi spusese lui Milly la Matcham că ea și prietena ei, dacă se aliau, puteau practic să cucerească lumea; dar deși declarația se asociase chiar atunci cu un oarecare farmec al grandorii, fata desluși acum în vorbele acestea un anume înțeles. Kate, singură, la drept vorbind, putea să cucerească orice, iar pe ea, Milly Theale, o interesa „lumea“ numai în acea fărîmă de care se izbea mai des și de care trebuia prin urmare să se ocupe în primul rînd. Pe temeiul acestei preocupări, fără îndoială că va participa și ea la cucerirea lumii: ea va avea ceva de oferit, Kate ceva de luat — și fiecare din ele va obține astfel ceva care să corespundă idealului mătușii Maud. Pe scurt, aceasta era acum situația — ocazia, în lumina blindă

și tirzie a lămpii, avînd calitatea unei repetiții generale a marii drame posibile. Milly știa că era dirijată — cu generozitate și din plin. Accepta ideea, deoarece în acest fel avea impresia că își aducea și ea aportul. Iar ceea ce avea Kate de luat, lua cu dezinvoltură și, după cîte se părea, cu recunoștință; acceptînd din nou, în timp ce se plimba cu pași lungi și domoli, relația dintre ele astfel stabilită și consfințind capitulara prieteniei pur și simplu prin interesul pe care i-l arăta. Era vorba de interesul față de Milly, bineînțeles; interesul față de Kate, Milly avea impresia că era inferior. Se ivi ușor și din plin în discuția lor de acum, în zborul rapid al orelor, înainte ca vraja să se destrame — totul se ivi, dacă se gîndea bine, din împrejurarea nicidecum neobișnuită că fata frumoasă era într-o „formă” extraordinară. Milly își amintea ce-i spusese Kate, că era întotdeauna într-o formă excelentă noaptea tîrziu; își amintea fiindcă faptul, prin absoluta lui certitudine, o făcea să se întrebă cînd era ea într-o formă excelentă și să-și spună cît de fericiți erau probabil oamenii care aveau asemenea perioade de bună dispoziție. Ea nu avea nici o perioadă anume; nu era nicidecum într-o formă excelentă — decît poate în momente ca acestea de acum, ascultînd, privind, zîmărînd, prăbusindu-se. Dacă însă Kate, în chip cu totul neindurător, nu fusese niciodată atît de bună, era grozav și de mirare că nu fusese niciodată atît de sinceră; căci era o persoană de un asemenea calibru, cum ar fi spus Milly, încît chiar în timp ce „se ocupa” de tine și prin urmare, cum s-ar zice, păsea cu grijă, putea să-și dea drumul, putea într-un mod ironic, confidențial, din extravaganță, să-ți spună lucruri pe care nu le spusese niciodată. Aceasta era impresia — că făcea destăinuiți și era de presupus că le făcea pentru propria ei alinare: aproape ca și cum erorile de concepție, greșelile de proporție, rămășițele inocenței spirituale, ce mai puteau fi încă remediate de către cel ce o asculta, se dovedeau uneori prea mult pentru nervii ei. Și se repezea la ele acum, la aceste surse de iritație, cu o insuflecție amuzată pe care Milly ar fi putut s-o considere drept cinism și care era totuși necesară — în această privință intenția lui Kate era limpede — deoarece în anumite situații mentalitatea americană era cu totul depășită. Părea cel puțin — și tînăra fată cu mentalitatea

americană ascultînd se tulbura și era uluită — că nu înțeleg ea societatea englezescă fără o confruntare separată cu absolut toate cazurile. Nu putea să continue — exista un termen tehnic care îi lipsea, pînă cînd Milly sugera atît analogia cît și inducția, iar apoi, în mod diferit, instinctul, dar nici unul din acestea nu era potrivit mentalitatea americană trebuia condusă și prezentată fiecărui aspect al monstrului, trebuia să i se dea putința să umble împrejurul lui fie pentru a se extazia în mod exagerat, fie — așa cum i se părea celui critic — pentru a simți un șoc încă și mai disproporționat. Se putea ca monstrul, admise Kate, să le pară amenințător celor născuți într-un mediu de forme mai puțin evolute și, prin urmare, fără îndoială mai puțin amuzante; se putea, ca în anumite privințe, să fie un monstru ciudat și înspăimîntător, menit să-i devoreze pe cei creduli, să-i umilească pe cei trufași, să-i indigneze pe cei buni; dar dacă trebuia să existe alături de el, trebuia — pentru a nu sta meru de veghe — să înveți cum s-o faci; ceea ce, la drept vorbind, fata frumoasă păru să-i înveți și pe alții în seara asta.

Procedînd astfel, ea trăda în mod public reședința Lancaster Gate și tot ceea ce era înăuntru: trăda în grabă, pe rînd — continuă Milly să observe în tulburarea ei — pe matusa Maud, și gloria matusii Maud, și vanitățile matusii Maud; se trăda pe sine mai cu seamă, și aceasta firește dovedea mai ales sinceritatea ei. Ea nu mai cînta iarăși în struna matusii Maud, vorbindu-i lui Milly despre cum puteau ele două să asalteze înălțurile: vorbea însă cu strălucire și îndărătnicie în această ocazie despre necesitatea, în primul rînd, de a nu fi nici nerod nici vulgar. Pentru tînăra noastră americană, ar fi putut să fie o lecție despre arta de a vedea lucrurile așa cum sînt — o lecție atît de complexă și de susținută, încît eleva nu putea decît, cum am arătat, să asculte uluită. Era curios însă că lecția putea să-și atingă scopul negînd totodată, explicit, orice înclinație personală. Nu că i-ar fi displicent matusa Maud, care era așa cum declarase ea cu alte prilejuri, dar biata femeie purtînd amprenta de neșters a forțelor inscrutabile ale naturii, cît și a unei formații de proastă calitate, nu putea — cum ar fi putut oare? — să fie ceea ce nu era. Ea nu era nimeni. Nu era nimic. Nu era nicaieri. Milly

nu trebuia să creadă că era ceva — nu putea, ca prietenă bună, s-o lase să creadă. Orele petrecute la Matcham au fost *inespérées*, au fost o adevărată mană cerească; sau dacă nu fuseseră poate tocmai astfel, în măsura în care lordul Mark se afla cu viclenie în spatele lucrurilor, ele nu puteau să constituie o bază pentru speranțe și planuri. N-avea nimic împotriva lordului Mark, dar nu era el cel mai deștept om din Anglia, și, de-ar fi fost, nu era cel mai îndatoritor. El cîntărea în uncii și, într-adevăr, fiecare din cei doi aștepta să vadă ce pune celălalt pe talger.

— Ea te-a pus pe tine, continuă Milly, și cred că ceea ce vrei să spui e că pe teighea te și are în stăpînire.

— Ca nu cumva, continuă Kate, el să mă înhațe deodată și s-o ia la fugă? A, deoarece nu este gata s-o ia la fugă, cu atît mai puțin e pregătit să înhațe. Eu sînt într-adevăr — ai dreptate în această privință — pe teighea, atunci cînd nu sînt în galantari. Sînt așezată sau luată la repezeală, după plac și interese comerciale: iată esența, întreaga esență a situației mele și prețul, pe bună dreptate, al protecției mătușii Maud.

Începuse să vorbească în primul rînd de lordul Mark, de îndată ce rămăseseră singure; Milly avea încă impresia că-i rostise numele impunîndu-l ca subiect de conversație. În directă opoziție cu celălalt nume pe care doamna Lowder îl lăsase în aer și pe care, după cum am văzut, întreaga expresie a lui Kate îl făcea să fie atît de prezent pentru Milly. Rezultatul imediat și straniu a fost că avea nevoie în mod conștient, cum s-ar zice, de un alibi pe care astfel izbuti să-l găsească. Se folosi de el pînă la capăt, îl călări de colo pînă colo, pe parcursul căii trasate lui Milly de către mătușa Maud, iar acum reuși de-a binelea, așa zicînd, să-l drezeze.

— Agasant este că ea îl vrea atît de mult — îl vrea, s-o ierte Dumnezeu! pentru mine — în timp ce el ne-a dat pe toți la o parte de cînd ai sosit, dorînd pe altcineva. Nu vreau să zic pe altcineva, decît pe tine.

Milly se smulse din vrajă îndeajuns pentru a clătina din cap.

— Atunci, înseamnă că n-am priceput cine este. Dacă eu sînt cealaltă alternativă a lui, ar face mai bine să-și vadă de treabă.

— Adevărat, adevărat? — întotdeauna, întotdeauna? Milly încercă să stăruie cu egală voioșie.

— Ai vrea să jur?

Kate păru o clipă — deși fără îndoială tot cu voioșie — să reflecteze.

— N-am jurat amîndouă îndeajuns?

— Poate tu, dar eu n-am jurat, și se cade să-ți răspund în același fel. Asta și fac. „Adevărat, adevărat“, cum spui tu — „întotdeauna, întotdeauna“. Așa că nu stau în cale.

— Mulțumesc, zise Kate, dar asta nu mă ajută cu nimic.

— Dar simplifică lucrurile, și pentru el, faptul că vorbesc astfel.

— Dificultatea este că el are atîtea idei, încît e foarte greu să simplifici în cazul lui. Tocmai asta încearcă să facă mătușa Maud. El n-o să se hotărască, continuă Kate cu fermitate, în ce mă privește.

— Ei, zîmbi Milly, dă-i timp.

Prietena ei răspunse prompt.

— Asta fac — bineînțeles. Dar rămîne totuși doar una din ideile lui.

— Nu e nici un rău în asta, vorbi Milly, dacă pînă la urmă izbutești să fii cea mai bună dintre ele. Ce este un m, continuă ea, mai cu seamă unul ambițios, dacă nu are o mulțime de idei?

— Fără îndoială. Cu cît mai multe, cu atît mai bine. Și, cu o privire maiestuoasă: Nu pot decît să sper că o să izbutesc, și n-am să fac nimic ca să-l împiedic.

Totul contribui la impresia, fantastică sau nu, că era un alibi. Pentru Milly, splendoarea, măreția, o producea spiritul cutezător și ironic din spatele lui, atît de interesant în sine. Nu mai puțin interesant era însă faptul, după cum remarcă tînăra noastră, că și Kate își limita problema la dificultățile, în ceea ce o privea pe ea, create numai de lordul Mark. Acum nu se referea la nici una din greutățile pe care le-ar fi putut ridica propriile ei preferințe; această împrejurare avea și ea un mic tîlc. Făcea ce-i convenea în privința altei persoane, iar mențiunea că lordul Mark nu era tînăr și nici sincer vădea doar semnele unei conștiințe de sine clare, se asocia cu extravaganța ei

oarecum necruțătoare, dar nu mai puțin grațioasă. Nu voia să-și arate prea mult consimțământul față de faptul că se urzeau planuri pentru ea, dar era cu totul altceva decât să nu vrei să ți-l dai. Mai exista încă un lucru pe care Milly găsi prilejul să-l spună :

— Dacă mătușa ta a fost, după cum zici, dată la o parte de persoana mea, știu că a rămas totuși deosebit de aabilă.

— A, dar ea — orice s-ar fi întâmplat în această privință — are nevoie de tine ! Mai mult o implici, draga mea, decât o dai la o parte. Tu habar n-ai, dar ea a pus mina pe tine. Poți face orice — poți să faci vreau să zic, o mulțime de lucruri pe care noi nu putem să le facem. Ești o persoană din afară, independentă și stăpînă pe tine ; nu cumști hidoșenia dependenței de șiruri întregi de alte persoane.

Și Kate, pornind pe calca aceasta, mergea tot mai departe ; încheie, în vreme ce Milly rămăsese uluită, cu asemenea vorbe extraordinare :

Noi nu-ți sîntem de nici un folos — ți-o spun cîntît. Tu ne-ai fi de folos, dar asta e cu totul altceva. Sfatul meu sincer ar fi (mergea într-adevăr pînă la capăt) să te debarasezi de noi atît timp cît mai poți. Curios ar fi să nu-ți dai seama curînd că poți să obții lucruri incomparabil mai mari. Noi n-am făcut de fapt pentru tine nici cel mai mic lucru pe care ar merita să-l pomenim — nimic ce n-ai fi putut dobîndi pe altă cale. De aceea n-ai nici o obligație. N-o să ai nevoie de noi în anul viitor ; numai noi vom continua să avem nevoie de tine. Dar acesta nu este un motiv și prețul nu trebuie să fie chiar atît de mare pentru că biata doamnă Stringham te-a introdus în societatea noastră. Ea are cea mai curată conștiință din lume ; e încîntată de ceea ce a făcut ; dar să nu-ți alegi oamenii după sfatul ei. A fost de-a dreptul groznic cînd te-am văzut făcînd asta.

Milly încercă să se amuze, ca să nu fie — era prea absurd — de-a binelea înspăimîntată. Destul de ciudat — dacă nu destul de firesc — era că astfel tîrziu în noapte, într-un apartament de hotel, pe cînd Susie era plecată, neînerederea punea stăpînire pe ea. În ziua următoare corelînd faptele în zori, Milly își amînti, alături de

toate celelalte lucruri, că se simțise singură alături de o ființă care pășea ca o panteră. Era o imagine violentă, dar o făcea să se rușineze mai puțin că s-a înspăimîntat. Cu toată spaima însă a fost destul de dibace pentru a spune :

— Și totuși, fără Susie nu te-aș fi avut pe tine

În acel moment Kate se aprinse foarte tare :

— A, totuși s-ar putea prea bine să mă detești.

Fusese, într-adevăr, prea mult ; ca și cum, printr-o izbucnire destul de vehementă, după ce urmărisese totul cu uimire, Milly ar fi mărturisit. Nu-i pășase ; voise prea mult să știe ; și cu toate că o ușoară solemnitate a reproșului, o undă sumbră răzbătuse din glasul ei, era singura încercare de a se pune în slujba doamnei Lowder.

— Pentru ce-mi spui toate astea ?

Ceea ce, pe neașteptate, prin schimbarea bruscă a atitudinii lui Kate, păru o întrebare foarte binevenită. Se ridicase în timp ce vorbea, iar Kate se opri în fața ei, strălucind pe dată cu o lumină mai molcomă. Sărmanei Milly i se adeverea părerea că oamenii, tresărînd ciudat, erau adesea impresionați de ea.

— Fiindcă ești o porumbiță.

După care se simți cum nu se putea mai delicat, mai duios îmbrățișată ; nu cu familiaritate, ori ca și cum și-ar fi luat o libertate, ci aproape ceremonios de parcă ar fi fost o acoladă ; în parte ca și cum, deși era o porumbiță ce se putea cocoșa pe un deget, ar fi fost și o prințesă față de care trebuiau respectate uzanțele. Îi trecu chiar prin minte, cînd simți atingerea buzelor prietenei ei, că această uzanță, această pectluire glacială, lămuri definitiv înțelesul vorbelor rostite de Kate. A fost ca o inspirație : se pomeni că acceptă ca pe cel mai potrivit — în vreme ce-și ținea răsufllarea, ușurată — numele ce i-a fost dat. Îl primi de îndată ca și cum ar fi primit adevărul dezvăluit ; îi lumină amurgul straniu în care umblase în ultima vreme. Aceasta era problema ei : ea era o porumbiță. Ah, nu-i așa ? — se întreba în sinea ei, și în același timp percepu zgomotul de afară care anunța întoarcerea prietenelor. Nu mai era nici o îndoială, căci mătușa Maud se și afla în odaie. Doamna Lowder urcase împreună cu Susan — ceea ce n-ar fi fost nevoie să facă la ceasul acela, în loc s-o lase pe Kate să coboare la ea ; astfel încît

Milly putea fi sigură că o făcuse pentru a apuca, într-un fel, firul întrerupt al discuției lor. Ei bine, îl reluă, pentru a da de înțeles că nu mai avea nici o importanță. Urcase scările pentru asta și se întreținu o clipă iarăși cu gazda cea tină, în vreme ce Kate, pe dată, după cum observă Milly, îi oferi lui Susan Shepherd prilejuri neobișnuite. Kate, cu alte cuvinte, pe cînd mătușa Maud se întreținea cu prietena ei, o asculta cu cel mai generos interes pe doamna Stringham, care-și povestea impresiile despre scena pe care nu demult o părăsise. Cu un ton de afectuoasă îngăduință — la drept vorbind aproape ca un gîngurit de porumbiță către o altă porumbiță — doamna Lowder își exprima în fața lui Milly nădejdea că totul a decurs frumos. Acest „totul“ implica o largă bunăvoință; liniștea și simplifica; vorbea de parcă cele două tinere, și nu ea cu prietena ei, înfruntaseră împreună orașul. Dar Milly își pregătise răspunsul în timp ce mătușa Maud era încă pe scări; înțelese deodată toate motivele care vor face din el un răspuns de porumbiță, și i-l dădu, în vreme ce gîndea astfel, cu însuflețire, cu sinceritate:

— Nu cred, scumpă doamnă, că el e aici.

Ceea ce îi oferi fără înîlțire măsura izbînzii pe care putea s-o aibă ca porumbiță; o văzu întipărită în privirea îndelungă de critică profundă, privire fără o vorbă, pe care i-o aruncă doamna Lowder. Iar cuvîntul rostit imediat era semnificativ:

— Ah, ființă desăvîrșită ce ești!

Insinuarea seducătoare, care aproape o ului, stăruia în odaie și după plecarea musafirelor ca un parfum prea dulceag. Dar rămasă singură cu doamna Stringham, Milly continua să-l inspire: studie din nou asemănarea cu o porumbiță și o rugă pe însoțitoarea ei să-i relateze în detalii ceea ce văzuse, pentru ca să evite întrebări referitoare la situația ei.

Odată cu ivirea noii zile, hotărîrea ei era luată — cu toate că vedea că-i stă în față, firește ca un fel de complicație, necesitatea de a decide, de fiecare dată. Trebuia să știe limpede cum acționa o porumbiță. Procedase, gîndi ea, destul de bine în dimineața aceasta, readoptînd planul ei cu privire la Sir Luke Strett. Planul, îi plăcea ei să reflecteze, fusese inițial conceput în tonul unui brun irizat; și

cu toate că după mieul dejun doamna Stringham studie planul de parcă ar fi fost un neprețuit covor persan deslăsurat deodată la picioarele ei, nu șovăi, după cinci minute, s-o lasă să se bucure de el.

— Sir Luke Strett vine, după cum am stabilit, să mă vadă la unsprezece, dar cu o să plec. Să-i spui, te rog, pre a-l înșela, că sînt acasă, și că dumneata, ca reprezentantă a mea, vei sta de vorbă cu el — cînd își va face apariția. Are să-i convină de data asta. Așa că te rog să fii amabilă cu el.

S-au dat, firește, mai multe explicații și s-a menționat mai ales că vizitatorul era cel mai renumit doctor; totuși după ce i s-a oferit cheia, Susie o strecură printre celelalte, în legătura de chei pe care o avea, iar tinăra ei prietenă putca din nou să simtă cum lucra încîntătoarea ei imaginație. Lucra într-adevăr foarte asemănător cu felul cum operase cea a doamnei Lowder în cele din urmă, cu o seară înainte: crea din nou o atmosferă plină de generozitate consimțită. Tinăra noastră ar fi putut aproape să se înpăimînte iarăși, văzînd cum oamenii se îmbulneau s-o întîlnească: avea oare alt de puțin timp de trăit înăut trebuia întotdeauna să fie tratată de parcă era gata să cadă de pe picioare? Se părea că o ajutau să-și dea sufletul. Susie — nu putea să neghe și nici nu proindea că o face — s-ar putea să considere, în ceea ce o privea pe ea, că o asemenea veste era doar o idee sinistrală: și de aceea, la drept vorbind, era îndurerată. Totuși trebuia să se țină cont și de șansa care tot mai exista pentru tinăra ei prietenă; iar propunerea care i se făcea acum — cum se putea numi altfel decît bizantină? Felul cum privea Milly chestiunea înlătura imediat din atitudine ei orice manifestare de surpriză sau de șoc; astfel că în următoarele clipe nu dori decît să cunoască foarte bine faptele. Milly putea să vorbească ușor, de parcă ar fi fost vorba doar de un singur fapt; nu aminti deloc că ea însăși se simțise amenințată. Faptul însemnat era, în fine, că știa că el dorea mai mult ca orice să stea de vorbă între patru ochi cu cineva care ținea la ea. Cine altcineva ținea mai mult la ea decît credincioasa Susan? În afară de asta, după ce o părăsi pe prietena ei, consideră că singurul fapt pe care ar fi meritat să-l pomenească era că la început intenționase

să păstreze tăcerea. Se considerase inițial drept o persoană căreia îi plăcea să păstreze un secret. Dar își schimbase hotărârea, iar rezultatul era rugămintea ei de acum. Nu spunea de ce își schimbase hotărârea, dar se bizuia pe credincioasa Susan. Musafirul lor se va încrede în ea la fel de mult, iar Susan însăși îl va adora. În afară de asta el nu-i va spune — fata era sigură — nimic înspăimântător. În cel mai rău caz îi va spune că era îndrăgostit și că avea nevoie de o confidentă care să-l ajute.

Iar acum ea avea să plece la Galeria Națională

XVI

Ideea de a se duce la Galeria Națională n-o părăsise din clipa cînd aflase de ora la care urma Sir Luke Strett să-i facă o vizită. Stăruise în mintea ei ca un loc prea puțin vizitat și care acasă i se păruse a fi una din atracțiile cele mai de seamă ale Europei, constituind un sprijin prețios pentru dobîndirea culturii, dar pe care — vechea poveste — cei frivoli sfîrșeau întotdeauna prin a-l sacrifica desfătărilor banale. Avusese pe deplin în clipele acelea capricioase de pe Brünig simțămîntul, care o făcea aproape să se rușineze, că întorcea spatele unor privilegii de îmbogățire spirituală ce figuraseră pentru ea mai demult, în legătură cu voiajul pe continent, sub titlul general de „tablouri și alte lucruri“; iar acum știa pentru ce procedase astfel. Pledoaria fusese clară — alesese viața, în opoziție cu învățătura; urmarca fiind că viața i se oferea acum cu dărnicie. În ciuda acelor puține scufundări și înmuieri în fluviul multicolor al istoriei pentru care, în ultima vreme, Kate Croy o ajutase să găsească timp, era posibil să existe șanse mari pe care le neglijase, momente mari pe care, cu excepția zilei de azi, le lăsase să-i scape. Simțea că mai putea încă să regăsească unul sau două dintre ele printre tablourile lui Tizian și Turner; se gîndise cu drag la ceasul acesta și, odată ce se pomeni în sălile îmbietoare, credința ei a fost îndreptățită. Era atmosfera pe care și-o dorea și lumea pe care de acum și-o va alege în exclusivitate; în căperile liniștite, copleșitoare prin noblețea lor, bogate și ușor voalate, se deschideau în jurul ei și o îndemnară să

spună numaidecît: „De-aș putea să uit de mine aici!“ Erau oameni, o mulțime de oameni, dar în mod admirabil nu exista nici o problemă personală. Afară, problema personală era imensă; o lăsase afară din fericire, dar timp de un sfert de oră îi mîji din nou în față cînd o privi pe una dintre doamnele care copiau cu mult zel tablouri. Două sau trei mai cu seamă, cu ochelari și șorturi și foarte absorbite, ce i-au cîștigat simpatia într-o măsură absurdă, păreau să-i arate cum trebuia să trăiască. Ar fi trebuit și ea să copieze tablouri — era exact ce-i trebuia. Problema era să evadeze, să trăiască izolată, să fie în același timp impersonală și fermă. Șansa era acolo, în fața ei, și nu trebuia decît să te agăți de ea cu tărie.

Milly se lăsă pradă acestei încîntări pînă cînd simți aproape că-i e rușine, le urmări pe doamnele care copiau tablouri pînă cînd se pomeni că se întrebă ce puteau crede oare despre o tinără cu înfățișare decentă care părea să le considere fala galeriei. I-ar fi plăcut să discute cu ele, să pătrundă, cum își închipuia ea, în viața lor și se reținu doar fiindcă nu se imagina cumpărînd imitații, temîndu-se în același timp să nu creeze impresia că dorea să cumpere. Își dădu seama în curînd că ceea ce o reținea era doar dorința de refugiu, că ceva înăuntrul ființei ei era, la urma urmelor, prea slab pentru tablourile lui Tizian și Turner. Ele o înconjurau într-un cerc prea vast, deși era un cerc pe care cu un an înainte ar fi dorit să-l parcurgă. Erau făcute într-adevăr pentru viața mai amplă, nu pentru viața mărunță al cărei ton era dat, de pildă, de un interes, interesul compasiunii, față de eforturi ratate. Făcea, în chip absurd, scurte popasuri, clipind cu o curiozitate redusă înaintea zidurilor minunate, dar fără să piardă din vedere spațiile îndepărtate și căile de acces, așa încît să nu fie surprinsă în mod flagrant. Spațiile și căile de acces o purtau astfel din încăpere în încăpere, și parcursese, după cum credea ea, o mare parte a expoziției cînd se așeză să se odihnească. Existau ici-colo citeva scaune, locuri de unde puteai să privești. Milly n-ar fi putut totuși să explice prea bine unui examinator ordinea „școlilor“ pe care le cercetase și pentru ce era mai ostentivă decît ar fi vrut să fie, cu toate că era mai puțin inteligentă. Trebuie adăugat că ochii ei își aflară și alte îndeletniciri, și ea îi

lăsa să le urmeze în voie : ei zăboviră pe îndelepte, în visarea ei, asupra stării de visare a altor vizitatori ; se opriă mai ales, cu rezultate diferite, asupra şuvoiului surprinzător al compatrioţilor ei. O miră faptul că marele muzeu era frecventat devreme în august de aceşti pelerini şi că îi recunoştea de departe, remarcându-i imediat, pe fiecare şi pe toţi, şi recunoscînd că îi ofereau noi unghiuri de lumină — unghiuri luminoase asupra propriei lor întunecimi. Se împacă în cele din urmă cu situaţia. căci era şi acesta un rezultat ; venise deci azi la Galeria Naţională doar pentru a le privi pe doamnele care copiau tablouri şi a număra ghidurile Baedeker. Aceasta era poate morala unei sănătăţi şubrede — să stai în locuri publice şi să numeri americanii. Era un mod de a-ţi trece timpul ; dar părea să fie deja a doua linie de apărare, şi aceasta în pofida tipicului de neconfundat al compatrioţilor ei. Ei erau croiţi parcă cu foarfecele, coloraţi, etichetaţi, încadraţi ; dar relaţia lor cu ea nu opera — nu făceau nimic pentru ea. Probabil că nici măcar n-o observau. n-o ştiau, nici măcar nu recunoşteau descumpănirea comună, semnul pe care îl purta în vreme ce şedea acolo, că şi pentru ea Europa era „dificilă“. Îi trecu prin minte — căci gîndul jucăuş mai făcea speculaţii — că nu părea să aibă acelaşi succes la ei ca la locuitorii Londrei, care o primiseră în rîndurile lor imediat ce o cunoscuseră. Se întrebă dacă americanii se vor purta altfel în cazul cînd se va întoarce cu această aureolă ; şi se mai întrebă, fiindcă ajunsese aici, dacă se va mai întoarce vreodată. În orice caz, compatrioţii ei se răzleşeau primprejur cu vioiciunea lipsei lor de simţ critic, iar ea avu chiar la urmă impresia că profita într-un chip meschin.

Dar există şi o clipă mai semnificativă, cînd trei doamne, neîndoienic mama cu fiicele, se opriă în faţa ei din cauza unui comentariu pe care, după cît se părea, tocmai îl rostise una dintre ele, referindu-se la un obiect din celălalt capăt al sălii. Milly era cu spatele spre obiect, dar cu faţa spre tînăra compatriotă, cea care vorbea şi în expresia cărcia întrezărise o anume tristeţe a recunoaşterii. Recunoaşterea, la drept vorbind, sălăşluia în chip mărturisit în propriii ei ochi : recunoscu tipul pe care îl reprezentau cele trei, la fel de uşor cum ar fi ştiut un şcolar cu o fi-

lică în poală să dea răspunsul în clasă ; se simţea la fel ca şi şcolarul destul de vinovată — întrebată, după cum o cerea onoarea, în privinţa dreptului ei de a poseda, de a deposeda astfel oameni care n-o provocaseră conştient. Ar fi fost în stare să spună de unde erau şi cum trăiau, dacă locul şi felul de viaţă ar fi fost accesibile unei verificări concrete : zăbovi cu duioşie în închipuire asupra domnului Cutare, soţul şi tatăl de acasă, pomenit mereu, cu toate onorurile şi placidităţile, dar veşnic nevăzut şi existînd doar ca cineva de la care se puteau primi veşti de natură financiară. Mama, cu părul alb pieptănat şi aranjat fără legătură cu vîrsta ei aparentă, avea un obraz uscat şi purificat aproape chimic ; însoţitoarele ei aveau un aer de resentiment vag, umanizat din cauza osteneţii ; şi toate trei erau îmbrăcate cu pelerine scurte de stofă colorată, cu glugi mici ecosez. Ecosezul era neîndoienic diferit, dar cele trei pelerine păreau, în mod curios, identice. „Frumos ? Ei da, dacă vrei să spui aşa.“ Mama era aceea care vorbea şi care adăugă după o pauză, în care Milly înţelese că era vorba de un tablou : „În stil englezesc.“ Cele trei perechi de ochi se îndreptară în aceeaşi direcţie, iar posesoarele lor zăboviră o clipă asupra acestei din urmă caracterizări, rezultatul părînd să fie abandonarea subiectului, cît şi o întristare mută la una din fiice iar la cealaltă murmurată. Milly se simţea înduioşată în timp ce ele se îndepărlau ; îşi zise că ar fi fost bine să se fi cunoscut, că aveau în comun lucruri pe care ar fi fost foarte frumos să le desluşescă împreună. Dar le pierdu şi pe ele — erau reci ; o părăsiră, iar ea se întrebă neputincioasă ce contemplantă. Cuvîntul „frumos“ o îndemnă să se întoarcă — cu atît mai mult cu cît „stilul englezesc“ se referea probabil la şcoala engleză care ei îi plăcea ; numai că înainte de a se mişca, îşi dădu seama după şirul din faţa ei că se afla de fapt printre mici tablouri olandeze. Acest lucru o derută şi mai mult — avu o vagă bănuială că nu un tablou stîrnise o vibraţie în sufletul celor trei doamne. Era în orice caz timpul să plece şi se întoarse după ce se ridică în picioare. În spatele ei se afla una dintre uşile pe unde, cîtă vreme şezuse, intraseră diverşi vizitatori cîte unul sau în grupuri, şi simţi că unul dintre cei veniţi singuri îi reţine deodată privirea.

Era un domn din mijlocul sălii, care își scosese pălăria și care, o clipă, în vreme ce privea absent, după câte putea ea să vadă, șirul de sus al colecției, își tampona fruntea cu batista. Ocupația îl reținu destul de mult pentru a-i da răgaz lui Milly să se asigure — și citeva secunde fură de ajuns — că fața lui era ceea ce atrăsese atenția compatrioatelor ei. Explicația era că nu putea să nu fie de acord cu calificativul lor, chiar dacă era puțin atenuat, și într-adevăr „stilul englezesc“ al domnului — poate prin contrast imediat cu cel american — avusese puterea de a atrage atenția. Această putere de atracție — și aici era minunea — dobîndi în același timp o acuitate aproape dureroasă, căci în timp ce privea cu detașare capul descoperit se simți cutremurată recunoscîndu-l. Era chiar Merton Densher și rămase acolo, rămase destul de mult fără s-o observe, pentru ca ea să-l privească atent și apoi să șovăie. Totul se petrecu foarte rapid, așa încît se mai întreba încă dacă era bine să-i dea prilejul s-o vadă. Putea încă să-și răspundă că nu i-ar place s-o surprindă în efortul de a se eschiva; și ar fi putut în continuare să-și spună că era prea preocupat pentru a vedea ceva, dacă n-ar fi intervenit o percepție care o întrecu pe prima — prin violența ei. I-a fost cu neputință să-și dea seama după aceea cît timp l-a privit înainte de a observa că era și ea privită; mai târziu n-a putut să deslușească decît că recunoscuse a doua persoană fără ca el s-o fi zărit. Sursa acestui al doilea șoc nu era alta decît Kate Croy — care se ivise deodată în cîmpul ei vizual și ai cărei ochi îi întîlniră pe ai ei cînd își mută privirea. Kate era doar la doi pași de el — domnul Densher nu era singur. Obrazul lui Kate o spunea lămurit, căci după o privire la fel de înmărmurită ca și cea a lui Milly, un zîmbet vag îi lumină fața. Și îi transmise lui Milly în mod de-a dreptul miraculos — pe lingă miracolul întîlnirii — că reducea la firească faptul că se aflau acolo amîndouă. Poate că doar mai târziu simți din plin legătura dintre această nuanță și convingerea deja formată că prietena ei Kate era nemaipomenită; totuși, își dădu seama numai-decît că era într-o oarecare măsură dirijată, și din nou, după cum se întîmplase și în seara precedentă, o manevra — se ocupau de ea tot timpul, chiar spre bucuria ei. Nu trecu un minut, și Kate o determină să privească pro-

vizoriu situația ca fiind absolut firească. Și tocmai în provizorat stătea farmecul — dobîndind acel caracter de la un minut la altul; reprezenta din fericire atît de mult din ceea ce Kate avea să explice cu primul prilej. Lăsa — și aceasta era cea mai mare minune — spațiul cuvenit amuzamentului față de felul cum se întîmplau lucrurile, față de ciudățenia enormă a apariției lor într-un asemenea loc și atît de curînd după ce se despărțiseră fără măcar o aluzie la ce aveau de gînd să facă. Fata frumoasă și luase situația în mîină în clipa cînd Merton Densher se pregătea să exclame, adînc tulburat, cu o roșeață vie în obraji — nu se putea deosebi stînjecala de bucurie:

— A. domnișoara Theale: ia te uită! și apoi: Cum, domnișoara Theale? Ce noroc!

Domnișoara Theale avu între timp impresia că și pentru el, sub influența lui Kate, se pregătea ceva minunat și de nespus; și aceasta deși însoțitoarea lui nu se uitase cu înțeles la el, mai mult decît se uitase el la ea întrebător. El se uitase și se uita încă numai la Milly, cu atîta bucurie și considerație — încît nici nu mai știa cum să interpreteze privirea lui; dar fără să-i știrbească totuși convingerea că femeile se descurcau mai bine decît bărbații. Situația, bîncîntîles, nu era clară și explicabilă — și felul cum trecură peste orice fel de explicație îi apărură pe dată ca un triumf caracteristic al civilizației; dar consideră că era ceva firesc, și într-un mic acces de înflăcărare își dădu seama că voia să-i arate lui Densher că îl scutise de orice obligație. Ar fi fost într-adevăr, în starea de oboseală și nervozitate, foarte decepționată dacă prilejul acesta n-ar fi salvat-o. A salvat-o cu adevărat, făcînd-o după primele secunde să fie aproape la fel de curajoasă în ochii lui Kate cum era Kate în ochii ei, și se întrebă doar la ce ar fi așteptat prietenul lor din partea ei. Că devenise după trei minute atît de ușor și fără cea mai mică reflecție complicată prietenul „lor“, se datora tocmai faptului că toți trei erau extrem de civilizați. Clipa în care el înțelesese aceasta a fost pentru Milly de-a dreptul inspiratoare — în așa măsură încît chiar și acum dorea din tot sufletul să fie la înălțime. A fost nevoie fără îndoială de o mare doză de inspirație ca să nu considere drept nostim, sau cel puțin neplăcut, faptul ciudat pentru Kate

că ea îl cunoștea pe domnul Densher, și faptul ciudat pentru ea că o găsea pe Kate petrecându-și dimineața alături de el; dar totul continuă să contribuie la această impresie după ce Milly își sorbise porția ce i se cuvenea. Avea să se întrebe ulterior ce spusese ei în fond, deoarece avuseseră un asemenea succes cu ceea ce nu spusese; dulceața sorbiturii, oricum, însemna să simți deocamdată succesul asigurat. La ce-i folosea aceasta domnului Densher, nu înțelegea, și poate că născoci doar că lui îi era absolut necesar pentru a ajunge mai repede la ceva care să-i servească. Oricare ar fi fost realitatea, manierele lor perfecte sub toate aspectele i-au scos din încurcătură. Trebuie adăugat că foarte nimerită a fost recomoasterea imediată că ajută cel mai mult, așa-zicând, propria ei vervă americană. De multă vreme fusese conștientă, rușinându-se de lipsa ei de vigoare, de faptul că nu-și folosea resursele, că nu beneficia de îngăduința acordată fetelor americane — oricât de stricte ar fi fost convențiile în atmosfera englezească. Mai avea rezerve de spontaneitate, dacă nu și de umor; așa încît toți acești bani lichizi de care dispunea puteau găsi acum plasament. Deveni cît se putea de spontană și pe atît de americană pe cît putea să-i placă domnului Densher s-o găsească după călătoriile sale. Spunea lucruri în vînt, și totuși era încîntată că, din punctul lui de vedere, nu le spunea pe un ton care să trădeze agitație, ci pe un ton newyorkez. În tonul newyorkez agitația era ignorată cu superioritate, iar acum vedea destul de bine cît de mult putea s-o ajute aceasta.

Ajuterul i-a fost într-adevăr acordat înainte ca ei să părăsească muzeul; cînd prietenii ei acceptară invitația de a rămîne să ia prînzul cu ea la hotel, masa ar fi putut tot atît de bine să aibă loc în Fifth Avenue. Kate nu se dusese niciodată acolo cu atîta promptitudine, dar acum o conducea Milly; iar dacă domnul Densher mai fusese invitat, cel puțin n-a trebuit niciodată să se grăbească astfel. Ea făcu propunerea cît se poate de firesc — o făcu ca o fată americană; și a fost mulțumită cînd văzu cu cît zel era urmată. Partea frumoasă era că, pentru a reuși, nu trebuia decît să pară că pricepe aluzia lui Kate. Aluzia părăuse să-i indice cu primul zîmbet subtil: „A, da, apa-

riția noastră e ciudată — dar acordă-mi timp”; iar fata americană putea să acorde timp ca nimeni altul. Cera cu care acorda astfel Milly, ca îi obliga totodată să primească — chiar dacă, după cum presupunea în prealabil, era mai mult decît aveau nevoie. Stînd în poarta muzeului, își exprimă preferința pentru o trăsură; își vor continua drumul în acest fel tocmai pentru a cîștiga timp. Și se văzu mai mult decît îndreptățită tocmai datorită farmecului neîntrecut cu care spiritul ei investea această deplasare; și verva ei atinse culmea, i se păru ei, în vreme ce-și conducea prietenii în fața lui Susie. Susie o aștepta cu prînzul pregătit; și nimic n-ar fi putut s-o bucure pe Milly ca faptul de a vedea cum buna ei prietenă înțelegea cît de departe era de ea orice neliniște nedemnă. Însăși cupa ce i se oferea bunei ei prietene putea la rîndu-i să stîrnească uimirea, căci avea fără îndoială un amestec ciudat de ingrediente. O surprinse pe Susie privind-o drept în față, ca și cum ar fi vrut să știe dacă adusese musafirii pentru ea să audă ce a spus Sir Luke Strett. Era mai bine ca însoțitoarea ei să aibă prea multe motive să se mire, decît prea puține; ea ieșise în lume, „ce mai încoace-ncolo”, cum se spunea pe acasă, din curiozitate; iar curiozitatea sălășluia neîndoielnic în ochii ei. Lui Milly totuși, în timpul celei mai acute crize, îi era puțin milă de ea; în mod fatal, Susie nu putea să deducă din ciudata scenă decît prea puțin dintr-o taină liniștitoare. Văzu că domnul Densher își face deodată apariția, dar nu văzu nimic din ce se întâmplase înainte. Văzu de asemenea pe tînăra ei prietenă indiferență față de soarta tînărului ei prieten, dar îi lipsea explicația. Singurul lucru care putea s-o facă să rămînă calmă era felul cum după prînz Kate încercă, s-ar putea spune, să se pună bine pe lîngă ea. Acesta era poate motivul care o făcu și pe Milly să rămînă calmă. Faptul avea în fond pentru tînăra noastră o desăvîrșită frumusețe — era în mod atît de vădit o deviere de la atitudinile anterioare ale fetei frumoase. Susie o plictisise pe fata frumoasă, iar schimbarea era acum semnificativă. Ședeau împreună, după ce se ridicară de la masă, în încăperea în care luaseră masa, dînd astfel prilej musafirului și lui Milly să stea de vorbă în odaia alăturată. Lui Milly i se pîrură momente de toată frumusețea; din partea lui Kate

era aproape ca o rugăciune de a fi izbăvită. Dacă prefera sincer să se „întrețină“ mai degrabă cu Susan Shepherd decât cu prietenul lor, aceasta spunea în fond totul. Poate însă că nu explica deloc pentru ce ieșise cu el în dimineața aceea, dar spunea, după cite se putea crede, cam tot atât de mult cît putea Kate să-i spună lui în față.

Încetul cu încetul, sub influența atitudinii grăitoare a lui Kate, probabilitățile se regrupară într-o anumită ordine. Merton Densher era îndrăgostit și Kate n-avea ce-i face — nu putea decât să-l compătimească și să fie amabilă : oare aceasta, fără să meargă prea departe cu închipuirea, nu acoperea totul ? Milly în orice caz încercă să accepte explicația, încercă stăruitor s-o ia drept o acoperire ; o trase deasupra ei, în odaia mai mare din față, o trase pînă sub bărbie, cu putere. Dacă faptul considerat astfel nu o ajuta întru totul, o ajuta totuși destul încît restul să-l poată deduce fără dificultate. Reuși datorită interesului pe care îl prezenta marca ei problemă, și anume problema dacă văzîndu-l încă o dată după toate cite se petrecuseră, cum zicea ea, impresia pe care i-o făcea va fi alta decât impresia de la New York. Chestiunea o preocupase din clipa cînd părăsise muzeul ; o însoțise în trăsură și în vreme ce luau masa ; iar acum, cînd era de un sfert de oră singură cu el, deveni acută. Avea să simtă, în aceste momente critice, că nu va primi nici un răspuns clar, obișnuit, nici o satisfacție concretă ; avea să vadă cum din problema ei se va alege praful. N-ar fi putut spune dacă el era schimbat și nu știa și nici nu-i păsa dacă ea era schimbată ; aceste lucruri încetaseră de a mai avea importanță în lumina singurului fapt pe care îl știa cu adevărat. Acesta era că ei îi plăcea Densher, își zicea ea, la fel de mult ca și altă dată ; iar dacă asta însemna că îi plăcea o persoană nouă, distracția va fi cu atât mai mare. La început el i se păru foarte tăcut, în ciuda faptului că își revenise din confuzia primelor clipe ; că ușoara lui derută, își dădu seama, nu se explica prin vreo nesiguranță provocată de reîntîlnirea cu ea, pe care cunoașterea a mii și mii de oameni ca ea ar fi îndreptățit-o îndeajuns. Nu, rămase inevitabil tăcut în prima jumătate a timpului petrecut împreună, deoarece atitudinea voioasă a lui Milly — spontaneitatea ei — fă-

cea ca orice altceva să pară relativ : și de asemenea fiindcă, de vreme ce și Kate era spontană, simțeau cu toții că trebuia menținut tonul normal. După aceea, cînd au început să se simtă, cum s-ar zice, la largul lor, el vorbi mai mult și își puse la un moment dat problema în ce fel ar trebui să se exprime atitudinea lui firească și vioaie. Avea să se exprime în convingerea lui că ea dorea să audă vesti despre Statele Unite, așa că începu să-i povestească, într-o anume succesiune, tot ceea ce văzuse și făcuse acolo. Devenise dintr-o dată volubil, aproape insistent ; revenea, după cite o pauză, la atac ; iar efectul era poate cu atât mai ciudat cu cît nu explica defel pentru ce admirase sau nu admirase ceva. O copleșea pur și simplu cu povestirile lui amuzante — mai ales în timpul cît ei doi rămăseră izolați. Milly încetase atunci să fie americană — numai pentru a-l lăsa pe el să fie englez : o permisiune de pe urma căreia observă că el profita din plin și fără să-și dea seama. Pe ea n-o interesară de fapt niciodată mai puțin Statele Unite decât acum ; dar asta nu avea nici o legătură cu problema. Ar fi fost ocazia unică a vieții ei de a afla despre ele, căci nimic nu putea să-l abată de la subiect și nici nu se încumetă să facă vreo referire la ceea ce se petrecuse cu ea. Parcă ar fi știut că cea mai mare dintre toate aventurile era aceea de acum.

În acest moment Milly își dădu seama de năruirea completă a mării ei probleme, și că tot ceea ce o interesa era ca se afle acolo cu el. Și acest simțămînt n-a fost stîrbit de faptul pe care-l observă de asemenea foarte curînd — că, oricum ar fi început, el acționa acum determinat de noi situații sau de noi fantezii, din dorința specială de a fi ca oricine altul, de a fi „amabil“ față de ea. El pricepu numaidecît ce atitudine trebuia să ia — era în rînd cu toți ceilalți ; iar dacă dispoziția lui s-a înviorat într-adevăr, poate că a simțit că găsise remediul împotriva stînjeneții. Indiferent ce ar fi făcut sau n-ar fi făcut el, Milly știa că ea tot va ține la el — nu exista altă alternativă : dar simți o strîngere de inimă cînd își dădu seama cît de mult semăna părerii lui despre ea — și suspina acum la gîndul acesta — cu o anume părere îndeobște acceptată despre fetele americane. Ar fi putut spera că el

nu împărtășea totuși acea părere, că poate nu avea chiar nici o părere ; n-avea decât să creadă ce voia și fără nici o supărare, fiindcă acea părere nu va fi, la urma urmelor un obstacol serios dacă ea dorea să se întâlnească cu el. Vi-ciul general al acestei păreri — dacă Milly putea să-și permită să critice — era că, prin dulcea ei universalitate, făcea ca relațiile să fie, în mod destul de prozaic, cu totul firești. Anticipa și înlocuia acțiunea — la fel de dulce — a afinităților reale. Tocmai acest fapt se făcea simțit în puterea ei de a-l reține acum — acest fapt precum atenția ce-i luca în ochi, ascultînd amabilitățile lui în legătură cu peisajul din Munții Stîncoși. De fapt, ea își măsura puțin succesul de a-l reține prin succesul lui Kate de a o „suporta” pe Susan. Nu va fi, dacă depindea de ea, domnul Densher acela care se va da bătut primul. Aceasta a fost una din formele în care s-a manifestat tensiunea interioară a fetei ; dar dedesubtul acestui motiv profund exista unul și mai subtil. Ceea ce lăsase în urma ei pensă, plecînd pentru a acorda o șansă acestui din urmă motiv, continua să existe în mod și mai acut, și mai activ. Ceea ce fusese pe primul plan în mintea ei, fiind apoi înăbușit cu violența — acel gînd răzbătea acum din nou la suprafață. De îndată ce prietenii lor vor pleca, Susie va răbufni, iar ceea ce o va face să răbufnească — deși arătase în mai multe rînduri că o interesa acest domn — nu va fi persoana domnului Densher. Milly întrezări în timpul prînzului pe chipul ei o înflăcărare care mărturisea gîndurile ce o mistuiau. Lui Susie nu-i păsa acum de persoana domnului Densher. Domnul Densher se ivise numai pentru a-și găsi dintr-o dată ocupat locul cuvenit în imaginația ei. Persoana lui n-a reușit pînă la urmă să devină pentru ea un fapt personal, iar prietena ei înregistră nereușita. Aceasta nu putea să însemne decât că era pînă peste cap preocupată de Sir Luke Strett și de ceea ce aflase de la el. Ce anume aflase ea însă de la el ? Milly era preocupată să fie pusă în cunoștință de cauză, cu toate că nu prea erau speranțe să afle, judecînd după expresia dirză a lui Susie. Tocmai pentru că tînăra gazdă a lui Densher era despărțită de ceea ce o preocupa printr-un perete despărțitor atît de subțire, continua ea să rămînă cu încăpăținare în Munții Stîncoși.

Cartea a șasea

XVII

— Ei da. Kate — ai stat ceva ! a fost remarcă promptă a lui Merton Densher asupra întâmplării după ce, cum s-ar spune, au scăpat : o observație pentru care ea, nu mai puțin prompt, i-a dat de înțeles că îl lărtă numai fiindcă era bărbat.

Kate trebui să admită, cu toată dezamăgirea, că era fără îndoială cea mai potrivită pe care o putea avea el în acea calitate. Că întâmplarea fusese o aventură era lucru clar pentru ei ; se priviră în timp ce înaintau pe stradă, așa cum se privește oamenii care tocmai au trecut împreună de un loc primejdios, căci între ei se și înfiripase un acord ce-i lămură însoțitorului ei orice ar fi putut părea echivoc în acțiunea ei. Dar de câtă lămură, aveau într-adevăr nevoie bărbatii ! — era un lucru asupra căruia Kate ar fi avut foarte multe de spus. Analizând însă mai atent, lui Densher îi apăru foarte limpede ideea că, regăsindu-se după absența lui și după ce stătuseră jumătate din dimineață împreună, trebuiau să se ocupe fără întârziere de viitorul lor. Faptul că trebuiau să se ocupe, că vor mai trebui să facă față, și încă cu subtilitate, unor dificultăți și amănări — era problema cea mai importantă care îl întâmpina după sosire, mai importantă decât orice altceva, în afara convingerii reînnoite că aveau nevoie unul de celălalt. Le trebuiseră în după-amiaza trecută douăzeci de minute ca să-și dea seama care era de fapt situația lor, iar această trecere a timpului a fost pe deplin justificată prin farmecul demonstrației. Densher sosisse la Euston la cinci, după ce-i telegrafisese din Liverpool de îndată ce debasase, iar Kate hotărîse în grabă să-l întâlnească la gară, chiar cu risul de a fi văzuți. Când o lăudă pentru că îl așteptase la coborîrea din tren, ea răspunse deschis că asemenea lucruri trebuiau înfruntate fără a sta pe gânduri. Nu-i păsa astăzi cine o vedea, astfel că se putea bucura din plin de ocazie. Mîine, inevitabil, va avea timp să se gîndească, și atunci la fel de inevitabil

va deveni o ființă prudentă. Îi fixă totuși următoarea întâlnire pentru a doua zi la o oră timpurie, neuitînd că avea deocamdată o anume obligație de a se afla în Lancaster Gate la șase. Și îi povesti furioasă motivul — lume invitată la ceai, tot timpul, și o promisiune făcută mătusei Maud. Iar propuse cu destulă generozitate Galeria Națională pentru dimineață, ca și cum ideea aceasta s-ar fi maturizat în așteptare. Și acolo puteau fi văzuți, dar nimeni nu-i va cunoaște : la fel ca și acum cînd, aflîndu-se la bufetul gării, vor atrage atenția, dar în cel mai rău caz unor oameni pe care nu-i cunoșteau. Vor „lua o îmbucătură“ acolo, pentru ca să se simtă mai la largul lor. Astfel se adevăra încă o dată că, de fapt, nu-și găseau nicăieri locul.

El se pomeni pe pămîntul britanic cuprins de o puzderie de sentimente, însă nu știuse că unul dintre cele mai acute va fi o anume tristețe în legătură cu această situație a lor. Își dădu seama mai tîrziu că existau lucruri pe care, în nerăbdarea lui, le-a evitat : în consecință, îl deprimă gîndul că din cauză că nu se pregătise și nu se asigurase, nu avea unde să-și „ducă“ iubita. Așa erau acum în gara Euston și — la sugestia lui Kate — o duse într-un loc unde lumea bea bere cu cornuri : comandă acolo ceai la o masă mică în colț : ceea ce fără îndoială, deoarece se aflau pierduți în mulțime, era deocamdată acceptabil ca un expedient. Ideea era probabil la fel de reușită ca și aceea ca ea să călătorească alături de el în trăsură pînă la ușa locuinței lui, ceea ce părea a fi singura născocire a spiritului lui. Acel spirit, la drept vorbind, se simți întrucîtva înfrînt cînd prevăzu cu durere că, odată ajunși la ușa lui, trebuiau să dea înapoi. Ea va trebui să se oprească acolo, nu va merge înăuntru cu el, fiindcă era într-adevăr cu neputință ; iar el nu va fi în stare s-o cheme, va simți că nu poate s-o facă fără să trădeze astfel, chiar și în stadiul lor avansat, o lipsă de respect față de ea ; această situație era cît se poate de limpede, în afara faptului că mai era și înnebunitoare. Constrîns și concentrat, limitîndu-se la una sau două săgetări ascuțite, dar așteptîndu-l totuși acolo pe peronul de la Euston și ridicînd capul ca un șarpe în grădină, exista simțămîntul derutant că „respectul“ în jocul lor părea să fie oarecum — nici nu prea știa cum să-i zică — a cincea roată la căruță. Era însă

ceva interior, nu din afară, un lucru ce făcea iubirea mai intensă și nu atenua fericirea. Se întâlniseră din nou tocmai pentru a cunoaște din plin fericirea, și Densher simțea clar, în cele mai lucide clipe ale lui, că trebuia să fie atent la tot ceea ce amenința cu adevărat această favoare. Dacă însă Kate ar fi consimțit să-l însoțească și să urce la el, ar fi încercat probabil amândoi în fața scării una din acele ciudate experiențe între un bărbat și o femeie care aprind scînteia purpurie, scînteia conflictului, întotdeauna latentă în străfundurile pasiunii. Ea ar fi refuzat, clătînînd din cap — o, cît de trist și divin! — să pășească înăuntru; iar el, deși ar fi înțeles foarte bine refuzul ei, și-ar fi simțit totuși ochii cercetîndu-i mai adînc privirea, decît ar fi putut s-o facă, în asemenea momente, un cuvînt. Aceasta ar fi însemnat bănuiala, groaza de umbră unei voințe adverse. Din fericire însă în împrejurările acelea puținele minute de care dispuneau luară o altă întorsătură, și în jumătatea de oră pe care Kate izbuti totuși s-o petreacă alături de el, ea arătă de minune că știa să trateze aspectul acesta înnebunitor. Părea că-l întrebă, că-l imploră, și doar pentru liniștea lui, s-o lase zădărnici, și în viitor, să facă față situației așa cum știa ea.

Kate îi făcuse față, menționînd atît de puține, că la o oră timpurie, un loc convenabil era unul din numele muzee; și procedase într-adevăr cu o dibăcie desăvîrșită, încît de abia după ce se despărți de ea își dădu seama cu adevărat unde îl ducea. Săptămînile de absență avuseseră un asemenea efect asupra lui, încît pretențiile, dorințele lui crescuseră; și numai în seara dinainte, în vreme ce vaporul plutea sub stelele de vară și el întruzărise coasta irlandeză, simțise întreaga intensitate a dorului său. Cu alte cuvinte, nu se îndoise nici o clipă ce are să-i spună lui Kate: că trebuiau să pună capăt greșelii lor. Greșeala lor era că au crezut că puteau să reziste — să reziste, adică, nu împotriva mătușii Maud, ci împotriva unei nerăbdări care, prelungită, îl îmbolnăvea. Știuse foarte bine, atunci cînd s-au despărțit la gară, cît de bolnav putea să fie un bărbat, și chiar o femeie, din această cauză; dar deodată își dădu seama că o și lăsase deja pe Kate să manevreze cu dibăcie lucrurile. Suna vulgar — așa cum tot timpul, în dragoste, numele lucrurilor, termenii verbali ai

relației erau, în comparație cu dragostea însăși, vulgari; dar se părea că, la urma urmelor, s-a întors pentru a se vedea „dus cu vorba“. deși va avea nevoie bineînțeles de o zi sau două ca să se lămurească. Corespondențele lui din America fuseseră apreciate de cei interesați, deși nu atît de mult cum crezuse el; și avea să fie plătit conform înțelegerii și foarte curînd își va încasa banii. Nu prea era, ia drept vorbind, mult de încasat, așa că nu se întorsese fluturînd un carnet de cecuri. nu putea deci să invoce noul motiv pentru a o împăca pe iubita lui. Certitudinea ideală ar fi însemnat ca el să-i poată prezenta schimbarea perspectivelor drept o garanție pentru schimbarea orientării lor, dar neputînd face aceasta, trebuia să se descurce doar cu pretextul trecerii timpului. Trecerea timpului

nu chiar atît de multe săptămîni. la urma urmelor, ar putea firește spune ea — era imposibil să nu fi făcut ceva pentru el; și tocmai acea considerație îl ajuta acum, cu atît mai mult cu cît vazu ce făcuse timpul pentru Kate. Era ceva ce-i apăruse, cu o splendoare care îl înspăimîntă aproape, acolo în micul colț al încăperii din gara Euston — aproape îl înspăimîntă, fiindcă părea să-i dezvăluie faptul că adăptarea era jocul netoților. Niciodată pînă acum nu i se înfățișase ca atît de mult ca ființa pe care o văzuse inițial; niciodată pînă acum nu se simțise atît de sigur, atît de liniștit. Toate aceste simțăminte cîntau pe strunele mîndriei sale, așa cum un maestru, ascuns într-o biserică mare și întunecată, ar cînta la cea mai impunătoare orgă. Impresia lui finală era că o femeie nu putea fi astfel, iar apoi să-i ceară imposibilul.

Și la fel fusese și în ziua următoare; așa merit deocamdată au putut să simtă bucuria apropierii — o apropiere cît permitea situația lor în săli publice cu tablouri. Acest biet expedient în locul intimității se dovedea de fapt, prin zeci de mici semne de neliniște chiar și din partea lui Kate, a fi nepotrivit; atît de puțin putea preocuparea cuvenită față de interesantul muzeu să-i îngăduie să le amintească de pretențiile aceluia loc. S-au întîlnit acolo pentru ca să nu se întîlnească pe străzi sau iarăși, din lipsă de fantezie, într-o gară; și nici în Kensington Gardens care — asta puteau s-o admită ușor și în mod tacit — păstra prea mult din izul vechilor lor frustrări. Izul de acum, izul

acelei dimineți în sălile cu picturi fusese altceva ; totuși Densher știuse foarte bine, după un sfert de ceas, ce concluzie să tragă. A fost ca o consolare pentru stînjeneala pe care o simțeau, de parcă ar fi urmărit cum o afecta pe ea această stînjeneală.

Kate putea să-și dovedească farmecul nobil oricît dorea, căci el în America nu întâlnise pe nimeni care să se compare cu ea. Ea însăși nu putea să pretindă că, în situația dată, aceasta era de ajuns pentru el. Nu putea nici pretinde că își închipuia că, după părerea lui, era de ajuns pentru el. Nu era de ajuns pentru ea — și Kate i-o arătă. El putea să fie bucuros că, demonstrîndu-i, a făcut-o să ajungă la această concluzie. Dacă i-ar fi pus problema direct și imediat, ar fi zis : „Să înțeleg oare că, după părerea ta, putem continua așa ?” Ar fi putut, neîndoindu-și, să-i răspundă că a-l avea din nou alături, a-i fi atît de drag și pe deplin devotat cum îl considerase în perioada cît așt ptuseră cu dor, erau fapte asupra cărora n-avea rost să se certe ; dar ar fi fost doar un gest elegant, un joc al subtilității ei. Kate știa la fel de bine ca și el ce doreau ; și cît de frumos ar fi putut el s-o exprime încă o dată și să stăruie, dacă ea n-ar fi tulburat, cum s-ar zice, la un moment dat armonia dintre ei. Se așezară în curînd ca să stea de vorbă mai pe îndelete și rămăseră astfel o vreme într-o intimitate superficială. Lucrurile pe care și le-au spus au fost multe, căci nu le epuizaseră la Euston. Le discutară acum pe larg, iar Kate păru că uită cu desăvîrșire — ceea ce îi stătea uluitor de bine — să privească în jur pentru a descoperi surpriza. El avea să încerce după aceea, și să încerce în zadar, să-și amintească ce vorbe sau ce tăcere a lui, ce semn firesc cu ochii sau atingere întîmplătoare a mîinii, determinase din partea ei, în această situație, o pornire bruscă și umiltoare. Kate se ridică într-un mod cu totul de neînțeles, de parcă ar fi vrut să risipească vraja, deși el nu-și dădea seama ce făcuse în clipele acelea pentru ca vraja să devină o primăjdie. Ea dorea lucrurile destul de bine în minutul următor, printr-o ciudată remarcă despre un tablou, la care el nici măcar nu răspunse ; și cu totul independent de această observație, el exclamă că era o zăpușeală grozavă în săli. Mai spuse că trebuiau să iasă din muzeu ca să ia

acur ; și, în vreme ce treceau într-altă sală, păreau asemenea unor persoane care, legate printr-un atașament neînmurit, fuseseră speriate și încercau să se comporte natural. Probabil că tocmai pe cînd erau astfel preocupați -- după cum reconstitui el ulterior -- dădură peste miea lui prietenă din New York. El și-o amintea, nu se stie de ce, ca fiind mică de statură, deși avea aproximativ înălțimea lui Kate, numai că ei, și oricărei calități a stăpinei gîndurilor lui, nu-i aplicase niciodată diminutivul.

Ceea ce-i apăru mai limpede în retrospectivă a fost procesul prin care deveni conștient că, în fond, Kate o cunoștea mai îndeaproape decît își închipuia. Ea îi scrisese la un moment dat despre o cunoștință nouă și amuzantă, iar el îi răspunsese că o întâlnise și el în America și că îi plăcea mult, după care ea îl ruga să se intereseze de ea înainte de întoarcere. Fîna la urmă însă Kate nu mai reveni asupra chestiunii, iar el a fost bineînțeles prea ocupat cu alte lucruri. Povestea micuței domnișoare Theale nu era un material pentru ziarul său ; în afară de aceasta, întâlnise prea multe micuțe domnișoare Theale : ele ajunseseră chiar să se impună ca unul din grupurile de fenomene sociale care se încadrau în proiectul corespondențelor lui publice. Pentru acest grup în special — tinere remarcabile și de neînfrînt — își pregătise el poate cea mai bună pană. De aceea reținea la Londra, o oră sau două după prînzul lor cu cele două americance, simțămîntul că era o situație pentru care Kate nu-l pregătise pe deplin. Și probabil la fel de pronunțată era intuiția lui reînnoită că, atît ieri cît și astăzi, Kate punca la cale urzeli de mai multe feluri. Teama aceasta deveni pentru el atît de acută, încît simți nevoia să și-o risipească. Și reuși să scape de ea într-o oarecare măsură după ce s-au despărțit de gazda lor, și apoi unul de celălalt, în timpul unei plimbări lungi și fără țintă. Urma să meargă la birou mai tîrziu, dar era liber în următoarele două, trei ore, și născoci față de sine însuși pretextul că mîncase mult prea mult. După ce Kate îl rugă s-o urce într-o trăsură — ceea ce dezaprobă socotind-o o tactică declarată și repetată din partea ei — rămase o vreme la colț, cu privirea pierdută asupra Londrei sale. Fără îndoială că există întotdeauna

o clipă pentru un absent revenit — o anume clipă, aceea a refluxului primei emoții — în care simte incontestabil că s-a întors acasă. Paranteza lui se închisese și el era din nou doar o propoziție, așa zicînd, în textul general, text care, privit o clipă din colțul de stradă unde se afla el, arăta ca o pagină maro, cenușie, tipărită, ce într-un fel reușea să fie încărcată fără a fi însă „frumoasă”. Cenușiul reprezenta însă, mai mult sau mai puțin, caracterul ceșos al unui punct de vedere care nu fusese încă întru totul redobîndit; dar limpezirea nu va întârzia. Se întorsese, oarecum fără elan, dar se întorsese la posibilități și perspective, iar faptul că mai orbecăia încă însemna totodată o nouă luare în posesiune.

O porni spre mieznoapte fără vreun plan, fără vreo suspiciune, chiar în direcția pe care micuța prietenă din New York. în hoinăreala ei zbuciumată, o luase cu una sau două zile înainte. Ajunse, ca și Milly, în Regent's Park: și cu toate că mersese mai departe și mai repede, pînă în urmă se așeză, ca și Milly, copleșit de gînduri. Și așa cum stătea — și s-ar putea să fi stat chiar pe aceeași bancă — diverse închipuiri îngrijorătoare își strîngeau aripile. El vorbise la fel de puțin ca și Kate despre ceea ce dorea cu adevărat — va auzi ea destule lucruri peste cîteva zile. Nu stăruise în legătură cu problemele care îi intereseau cel mai mult; a socotit că în aceste prime cursuri îi interesa să fie doar, spiritual vorbind, aproape. Era în orice caz limpede că în prezent o mulțime de lucruri trebuiau lămurite. În primul rînd, explicațiile în legătură cu cele două doamne, dar care aveau să aștepte, alături de toate celelalte. Cu siguranță însă că nu acele lucruri îi făceau mai ales să pribegască — nu explicațiile care lipseau. Înainte spunea mereu, dînd întotdeauna impresia unei întreruperi subite: „Acum, te rog, să-mi chemi o trăsură bună”. Întîlnirile lor anterioare, ocaziile cînd plimbîndu-se ajungeau în partea de sud a parcului, se sfîrșeau în felul acesta de neînțeles. Era efectiv ceea ce îi despărțea, căci în general, de n-ar fi fost motivele ei, ar fi putut să sară și el în trăsură. Oare cum credea Kate că avea să se poarte el? — era o întrebare pe care avusese ocazia s-o pună. Era dealtfel o chestiune mărunță, fără în-

doiială — căci la drept vorbind sentimentul că erau uniți nu depindea de trăsuri, fie ele rele sau bune: importantă era nu atît pierderea ca atare, cît mai degrabă dovada supărătoare a dibăciei lui Kate. Providența făcuse ca această dibăcie să fie mare de la început în ceea ce privea te întîlnirile lor; și el îi găsea doar cusurul că fusese încă și mai mare, tot de la început, în felul cum se despărțea de el. Îi aminti de aceasta în după-amiaza cînd ea își repetă rugămintea — o întrebă încă o dată ce își închipuia că avea el de gînd. Își aminti pe banca din Regent's Park de răspunsul ei plin de fantezie, nostim și drăgălaș; de momentul însuși, în vreme ce plătea obișnuita trăsură și cînd, dezamăgit cum era, se gîndi cu o strîmbătură la superioritatea „nazurilor” ei, pline de farmecul sporit al veseliei față de celebra americană solemnă. Noua lor întîlnire fusese dealtfel fixată și va vedea în ce fel preferința ei de data aceasta — surpriză precum și ușurare — va contribui la o adevărată simplificare a lucrurilor. Însemna fie un nou ajutor, fie o nouă piedică, cu toate că cel puțin scăpau de străzi. Iar cînd ea pomeni de acest privilegiu, el întrebă firește dacă doamna Lowder știa de întoarcerea lui.

— De la mine, nu, răspunse Kate. Dar am să-i vorbesc. Și susțin, de parcă ar fi avut deodată o nouă idee, că acum va fi foarte ușor: Ne-am purtat luni de zile atît de frumos, încît pot să-mi îngădui să pomenesc de tine. Ai să vii s-o vezi, iar ea o să ne lase singuri; își va arăta în felul acesta bunăvoința și nu-și va trăda teama. Cu ea n-ai rupt niciodată relațiile — dimpotrivă. Și ține mult la tine. O să plecăm din oraș și n-o să ne mai vedem o vreme; de aceea e o nimica toată s-o întreb. Am să întreb deseară, încheie Kate, iar dacă lași lucrurile pe seama mea — am devenit, crede-mă, infernal de isteată — totul va ieși bine.

El lăsase bineînțeles totul pe seama ei și se mira acum mai mult decît se mirase atunci, în Brook Street. Și-o repeta că dacă aceasta nu semăna cu o izbîndă, semăna desigur cu o harababură. Și fără îndoială că mai avea și alte multe nedumeriri. Kate evitase cu dibăcie să răspundă provocării lui în ceea ce privește relația dintre ea și draga de Milly. Draga de Milly făcea și ea parte, evident, din tablou. Draga de Milly, ivindu-se în absența lui, se afla

mai mult decât te-ai fi așteptat — n-ar fi putut prea bine spune de ce simțea așa ceva — în prim plan. Ocupa spațiu și parecă se făcuse un loc anume pentru ea. Kate părea convinsă că el știa de ce i se făcuse loc; dar tocmai aici era problema. Era un prim plan în care el însuși, în care relația dintre el și Kate n-aveau unde să se miște. Dar domnișoara Theale oferea poate, în împrejurările acelea, o posibilitate de același fel ca și demolita, dacă nu și mulțumita mătușă Maud. Și dacă nu cumva era o pacoste, se putea întâmpla să reprezinte un avantaj. Ii trecu prin minte deodată, după ce își reluă plimbarea, că poate asta a vrut să spună Kate. Încântătoarea fată o adora — Densher își dădu singur seama — și va oblədui, va înlesni întrevederile dintre ei. Ele vor putea avea loc, cu alte cuvinte, în locuința ei, și astfel nu se vor mai întâlni pe stradă. Era într-adevăr o explicație ce stătea în picioare. Era umbrită puțin, ce-i drept, de gândul că următorea lor întâlnire nu va depinde categoric de Milly. Totuși acest fapt, la rîndu-i, va fi motivat de necesitatea altor preliminarii. Iși zise că va pricepe mai bine joi, în Lancaster Gate, de ce se cădea să procedeze astfel.

XVIII

Și a fost de-a dreptul extraordinar cînd, sosind ziua de joi, și-a dat seama că presupunerile lui erau destul de apropiate de adevăr. Kate nu-i spusese totul, dar îl lămuri încajuns după trecerea unui sfert de oră. Începu prin a se arăta mirată că marți nu-l lăsase să înțeleagă mai mult. Fieșele minuite de ea, după cum vedea el acum, se îmbinau mai mult sau mai puțin, fără ca ea să fi părut măcar că le potrivise ori schimbaseră din loc. Ea era isteată și frumoasă, nu isleovită și epuizată; și reieșea destul de limpede că, dacă nu se putea obține consimțămîntul doamnelor americane, ceea ce era absurd, se impunea neapărat să o abordeze iarăși pe mătușă Maud. Deși Milly fusese atît de amabilă cu ei, nu le putea spune: „O să ne întâlnim, de cîte ori o să ne îngăduiți, la voi acasă; dar ne bizuim că veți păstra secretul.“ În mod inevitabil, deci, ele vor

discuta despre aceasta cu mătușă Maud — ai fi deosebit de penibil să le ceri să n-o facă. Kate ținuse seama de toate acestea cînd se hotărî să vorbească ca întîi. Cea ce pricepuse Kate i se păru astăzi lui Densher într-adevăr minunat, deși avea impresia că o iscodește încetul cu încetul, în loc să-i spună ca totul împede. Simțea însă întotdeauna că, cu cît îi cerea mai mult, cu atît o găsea mai pregătită să-i încredințeze ceva. Ii spuseseră în mai multe rînduri, chiar înaintea plecării sale: „Tu păstrezi cheia de la bufet și prevăd că, după ce ne vom căsători, o să-mi dai zahărul cu bucata.“ Ea îi răspunsese că era bine dacă el își închipuie că se va hrăni cu zahăr, iar aranjamentul treburilor casnice care se contura astfel părea de pe acum să predomină în relațiile dintre ei. Porția din bufet, fără îndoială, nu era deocamdată tocmai pe săturate; dar satisfăcea într-un fel cerințele lui imediate. Dacă explicațiile ei oricum îndemneau la întrebări, întrebările nu le epuizau mai mult decât îi epuizau ele răbdarea. Și erau, din seria întrebărilor, firește cele mai simple; ca de pildă atunci cînd el a dedus că domnișoara Theale nu putea să facă nimic pentru ei. Rosti fără ezitare ceea ce cutemase să-și închipuie:

— Dacă nu ne putem întâlni aici, iar locurile în aer liber și mulțimea și-au pierdut pentru noi farmecul, vreo plută mică în naufragiu, un prilej întâmplător ca acela de marți, mi s-au părut în aceste două zile mai mult decât nimic. Dar dacă prietenele noastre sînt atît de îndatorate acestei case, firește că n-am nimic de spus. Oricum, sper că se va sfîrși, slavă Domnului, cu odioasa noastră așteptare. Și, fără a mai lungi vorba, îi indică bucuros concluzia: Acum cred că-ți dai seama că nu putem s-o scoatem la capăt.

Iar dacă ea începu să rîdă — și părea într-adevăr voioasă — o făcu din cauză că se gîndi la prilejul de care el se arătase atît de bucuros la hotel:

— Ideea ta e frumoasă, dacă ne amintim că n-ai avut o vorbă pentru nimeni în afară de Milly. (Era minunat de bine dispusă.) Ai putea, bineînțeles, să te obișnuiești cu ea — o să te obișnuiești desigur. Ai perfectă dreptate — alîta timp cît ele sînt cu noi sau aproape de noi. (Și adăugă,

cu luciditate, că dragele de ele nu puteau, fiind prietene minunate, să nu le dea ajutor.) Vor vorbi cu mătușa Maud, dar n-au să ne închidă ușa : asta ar fi cu totul altceva. Un prieten îți dă întotdeauna o mână de ajutor — și ea ne e prietenă. (O lăsase pe doamna Stringham deoparte ; totul se rezuma la Milly.) Și-apoi, ne simpatizează mult. Pe tine te simpatizează mult. Ascultă, dragul meu, folosește-te cumva de asta.

Simțea că ea ocolea ultimatumul pe care el i-l dăduse, avertismentul lui clar că, în cel mai bun caz, nu puteau să reușească decât în prea mică măsură ; dar existau unele remarci ale lui — mai ales acelea ce rezultau dintr-o înțelegere profundă — pe care ea se obișnuise de la început să nu le ia în seamă. Efectul lor se manifesta pe căi mai puțin obișnuite. Ceea ce se întâmplă și acum : el nu credea cu adevărat că în fond lui Kate nu-i păsa. Pe neașteptate, ea reveni cu o problemă minoră :

— Zici că nu ne putem întâlni aici, dar vezi că totmai asta facem. Ce poate fi mai draguț ?

Nu pentru ca să-l chinuie vorba astfel — asta el n-credea ; dar venise în casa aceea oarecum stinjenit, așa încît se încruntă puțin cînd ea afirmă că posibilitatea de acum era un lux. Nu era oare vorba de un fel de recădere în robie ? Robia putea să fie mascată și lustruită, dar în sine nu știa cît de puțin puteau chiar și cele mai mari înclinații în Lancaster Gate să fie un semn al libertății lor. Se aflau la etaj, într-una din încăperile mai mici, o cameră amenajată ca un budoar, dar vizibil nelocuită — sfida familiaritatea — și cu mobila tapitată în cel mai urît albastru. El se uita imediat cu atenție la ușile închise, iar Kate îl asigură că lucrurile mergeau bine și că mătușa Maud avea încredere în ei, cel puțin de această dată : că vor fi singuri și că n-aveau de ce se teme. Dar aluzia pe care el o provocase acționa acum asupra lui mai direct, îl apropia încă și mai mult de problemă. Erau într-adevăr singuri — și lucrul era acceptat. Se uită din nou la ușile închise și constată izolarea ce li s-a permis, tăcerea solidă a casei mari. Aceste fapte se legară pe loc de ceva ce deveni de două ori mai viu pentru el, datorită jocului de acum al voinței ei puternice, fermecătoare. Adevărul era că el — fir-ar să

fie ! — nu putea admite ca ea să-l joace pe degete. Nu putea și nu voia să accepte ca atitudinea ei să fie evazivă. Nu voia ca ea să fie mai iscusită decât el, oricît de mult ar fi dovedit aceasta subtilitatea spiritului sau caracterul ei ; dorea ca între ei comunicarea să rămînă sinceră și ușoară, iar relațiile dintre ei să fie independente. Așa că zise după o clipă :

— Vrei să mă iei cum sînt ?

Ea păli ușor la auzul adevărului din vorbele lui — ceea ce el socoti că atenua într-un mod încîntător tăria voinței ei ; iar bucuria pe care o simți a fost cu atît mai mare cînd, după o clipă, ea îi vorbi pe un ton care îl tulbură nespus de mult :

— Oh, te rog, lasă-mă să încerc singură ! Te asigur că vād foarte limpede — așa că nu-mi strica planul : așteaptă și acordă-mi timp. Dragul meu, adăugă ea, încrede-te în mine și totul va fi frumos.

Nu se întorsese în țară ca s-o audă zicînd că trebuia să se încreadă în ea, de parcă nu s-ar fi încrezut ; dar se întorsese — și era foarte conștient de asta — pentru ca s-o cuprindă într-o pornire năvalnică, ce din pricina felului ei de a-l implora deveni, după cum se vedea, de-a dreptul irezistibilă. O apucă cu mâini puternice și zise aproape mînios :

— Mă iubești, mă iubești, mă iubești ?

Iar ea închise ochii, cu simțămîntul că de-ar fi lovit-o, ar fi putut să accepte gestul cu recunoștință. Acceptarea era răspunsul ei, răspunsul ei era că se abandona ; și cu toate că abia auzi spusele lui Kate, se simți atît de încurajat, încît măcar timp de cîteva clipe putea să fie sigur că o păstrează. Lunga îmbrățișare risipi atitudinea ei evazivă și el avu certitudinea că îi comunica astfel cît de profunde erau sentimentele lui. Totul era mai puternic decât un angajament rostit, și își spuse după ce mai reflectă că ea fusese de o sinceritate sublimă. Doar atît îi cerea — sinceritate, care va făuri o temelie în stare să susțină aproape orice. Aceasta lămurea atîtea lucruri, și le lămurea atît de bine încît nu mai trebuia să-i ceară jurăminte. Lăsînd la o parte jurămintele și legămintele, acum puteau să stea de vorbă în tihnă. Se părea că abia acum proble-

mele erau puse cum trebuie. După cinci minute, el reluă dinadins în discuție rugămintea ei de a-și pune în aplicare planul, și era limpede că deosebirea creată de scena care tocmai se petrecuse era o deosebire în favoarea mijloacelor alese de ea. Dintr-o dată se transformară în detaliu — domeniul și preocuparea ei ; devenise mai viu faptul că inteligența ei era una cu pasiunea ei.

— Fără îndoială că nu vreau, zise el, — și putea s-o spună cu un zîmbet de indulgență — să pun meru problema că nu m-aș încrede în tine.

— Sper că nu ! Ce crezi că aș vrea să fac ?

După ce auzi întrebarea, trebui într-adevăr să-și lămpazească puțin gândurile, și primul lucru care ieși în evidență a fost bineînțeles ciudățenia jocului lor, la care el putu să facă deschis aluzie :

— În cel mai bun caz, încercînd să tărăgănăm lucrurile procedăm într-un fel în care majoritatea oamenilor ar zice că sîntem nebuni.

Dar vizita lui luă totuși sfîrșit, fără ea să încerce din nou să se folosească de acel „așa cum sînt”. Nu avea mai mulți bani așa cum era decît avusese așa cum a fost, ori decît va avea probabil, la drept vorbind, așa cum va fi întotdeauna ; în vreme ce Kate, prin comparație cu starea ei de acum cîteva luni, avea fără îndoială la ce să renunțe. Și el își dădu seama ușor că întîlnirea lor din Lancaster Gate sublinia acest fapt mai mult decît o făcuseră întîlnirile din gară sau din parcare ; pe de altă parte, n-ar fi putut să-l invoce ca un pretext împotriva întîlnirii din Lancaster Gate. Dacă doamna Lowder era indiferentă, indiferența ei se adăuga într-un fel la ceea ce Kate îi cerea să sacrifice dacă îl accepta așa cum era. Atît de iscusit se purta ea, încît părea să exprime problema așteptării lor în cu totul alți termeni decît în termenii tapiteriei albastre urite, ai porțelanurilor dantelate de Sevres, și obiectelor ornamentale de alamă în care o exprima budoarul. Și spusese de fapt aproape totul cînd declară, referindu-se la mătușa Maud despre care el o mai întrebaseră o dată stăruitor, că atunci cînd o va întîlni, ceea ce inevitabil trebuia să se întîmple în curînd, va înțelege cum stau lucrurile.

— Vrei să spui, întrebă el, că ar exista semne clare că se va lăsa înduplecată ? Nu-i vorbea, explică el, doar de ipocrizia ei sau de cutezătoarele ei duplicități. Nu uita, la urma urmelor, că deși sîntem deosebit de iscușiți și formăm, sînt de acord, o asociație foarte puternică, nu uita că poate să se joace cu noi la fel de bine cum ne jucăm noi cu ea.

— Cu mine nu vrea să se joace, răspunse Kate lucidă ; nu vrea să mă facă să sufăr nici un pic mai mult decît trebuie. Ține prea mult la mine și tot ceea ce face, sau nu face, are o valoare. Și aceasta are o valoare — atitudinea ei de astăzi. Cred că e în camera ei, unde stă absolut singură, în vreme ce tu ești aici cu mine. Dar asta nu înseamnă „joacă” — nici un pic.

— Atunci ce este, întrebă tînărul, din moment ce nu e vorba de binecuvîntarea ei și de un cec ?

Kate lămuri situația :

— Însamănă pur și simplu că nu e meschină. Există în ea ceva care o ridică deasupra fleacurilor. În general are încredere în noi ; nu-și propune să ne încolțescă, și dacă cerem deschis un lucru — atunci, zise Kate, strînge din umeri dar îl dă. Are doar un cusur — detaliile îi sînt indifferente în atitudinea pe care a adoptat-o față de noi. Dar, continuă fata veselă, nici noi nu luptăm împotriva ei pentru detalii.

— Mi se pare însă, vorbi Densher după o clipă de gîndire, că o înșelăm tocmai în detalii — vorbe care, de îndată ce au fost rostite, se refereau pentru el, și în mod vizibil și pentru Kate, la împrejurările recente lor împrebrășări.

Orice confuzie care ar fi însoțit-o a fost însă dată la o parte de Kate care, după cum putu, a el să vadă cu o tainică bucurie, nu-și făcea muștrări de conștiință doar pentru atîta.

— Nu zic că putem să procedăm iavăși la fel. Vreau să spun, explică el, să ne întîlnim aici.

Densher se întrebă unde ar putea să se întîlnească din nou. Dacă Lancaster Gate era atît de limitat, problema se punea din nou.

— N-am voie să mai vin deloc ?

— Ba da — ca să-i vorbești. De fapt, zîmbi prietena lui, este îndrăgostită de tine.

Ceca ce îl îndemnă s-o privească o clipă cu mai multă gravitate.

— Să nu spui cumva că toată lumea e îndrăgostită de mine.

Ea șovăi.

— Nu spun că toată lumea.

— Ai spus mai adineauri — domnișoara Theale.

— Am spus că îi plăci — da.

— E același lucru. După care însă continuă : Bineînțeles că s-ar cuveni să-i mulțumesc doamnei Lowder personal. Vreau să spun pentru asta — ca din partea mea.

— A, dar, știi, nu prea mult ! Și, plină de o veselie ironică față de implicațiile a ceea ce numise el „asta“, se arată dornică să insiste pentru mai multă prudență : Are să se întrebe pentru ce îi mulțumești.

Densher răspunse ambelor considerații :

— De, nu prea pot să-i spun totul.

Poate fiindcă el vorbise atât de grav, Kate se simți din nou oarecum amuzată. Totuși, lămuri lucrurile :

— De fapt, nu poți să-i „spui“ limpede nimic, însă n-are importanță. Să fii doar drăguț cu ea. Fă-i pe voie ; arată cât de inteligent ești — numai să nu observe că te străduiești. Totul este să reușești să-i fii simpatic.

Dar ea părea să simplifice prea mult lucrurile.

— Pot să-i fiu „simpatic“, după câte îmi dau seama, doar făcînd-o să presupună că renunț la tine — ceea ce, naiba să mă ia dacă am să fac ! Este într-adevăr, încheie el cu însuflețire, un „joc“.

— Firește că-i un joc. Dar n-o să-și închipuie niciodată că renunți la mine — sau că renunți cu la tine — dacă ai să-i amintești mereu cât de mult îți plac întîlnirile noastre.

— Dacă trebuie să creadă că sîntem atât de îndărătnici și de constanți, întrebă Densher, ce rost are să mai încerc ?

Kate rămase un moment nedumerită.

— Cum, adică, ce rost are ?

— Să încerc să-i fiu pe plac — sau orice altceva. Nu pot, declară el cu nerăbdare, să-i fiu „pe plac“.

Kate îl privi din nou stăruitor, dezamăgită de lipsa lui de perseverență ; dar asta o determină să facă ceva mai bun decît să se plîngă.

— Atunci, pot eu ! Las' pe mine.

După care veni lîngă el, mînată de același pornire care „apropiase cu puțin timp înainte, și îl îmbrățișă din nou cu ardoare. Tocmai această formă de implorare reînnoită și repetată limpezi pină la urmă, în vreme ce el îi răspundea, marea lor problemă. Și faptul că erau astfel uniți clarifica oar cum toate lucrurile. Rezultatul a fost că, o dată mai mult, în împrejurările acestea el nu putea să fie decît generos. Așa că lăsă totul pe seama ei, și peste cîteva momente Kate reveni la una din ideile ei anterioare, după cum se părea una dintre cele mai prețioase :

— Chiar acum m-ai acuzat că am spus că Milly e îndrăgostită de tine. Ei, ca să fiu sinceră, am spus-o. N-ai să-i faci. Acesta e binele pe care o să ni-l facă ea. E un motiv ca să te întîlnească — așa că o să ne ajute să conștientăm.

Densher o privi ulmit — era într-adevăr neobișnuit.

Și dacă o întîlnesc, ce motiv să credea ?

— Oh, nu-mi pasă ! zîmbi Kate.

— Nu-ți pasă că o amăgesc ?

Ea se exprimă într-alt fel :

— Nu-mi pasă că ea te amăgesc pe tine.

— A, n-o va face — așa că n-are de ce să-ți pese. Dar im poate acest fapt să „ajute“, continuă el, cu toate cîte știe ea ?

— Ce știe ? Ceva care nu trebuie s-o împiedice.

El se miră :

— S-o împiedice să ne iubească pe noi ?

— S-o împiedice să te ajute. Așa e ea, îi explica tînăra Kate.

Nu era ușor de priceput.

— Adică, să nu dea nici o importanță faptului că iu-esc pe altcineva ?

— Să-i dea toată importanța, zise Kate. Pentru ea să consoleze.

— Dar pentru ce anume ?

— Pentru că n-ai șanse la cecălăță.

El continuă să privească mirat.

— De unde știe ?

— Că n-ai șanse la ea ? Nu știe ; dar, pe de altă parte, nu știe că vei avea șanse. Între timp te vede dezamăgit, deoarece cunoaște poziția mătușii Maud. Și asta — Kate era lucidă — îi dă prilejul să fie drăguță cu tine.

— Ce fel de prilej, întrebă tinărul, îmi oferă ? Să fiu față de ea un nenorocit de impostor ?

Kate cunoștea atât de bine faptele, încît surise văzîndu-l înverșunat.

— Are să-ți placă teribil de mult. E desăvîrșită. Și există motive. Vreau să zic, altele.

— Care altele ?

— Ei, o să-ți spun altă dată. Acelea pe care ți le spun, adăugă, sînt suficiente ca să continui.

— Ca să continui ?

— Ei, s-o întilnești, să zicem cît mai curînd ; ceea ce, în toate privințele, se și cade să faci.

El, bîncînteles, pricepu aluzia ei, mai ales că își amintea foarte bine ce se petrecuse între ei la New York. Nu fusese nimic important, dar îi făcuse atunci mare bucurie ; așa încît orice îndemn în numele aceluia episod îi încălzea sufletul.

— A, o să trec firește pe la ea din nou și cît mai curînd. Da, zise Densher, n-are nici un rost să spui că mă iubește ; dar, cu totul independent de aceasta, trebuie să răspund neapărat bunăvoinței ce mi s-a arătat.

Era tot ceea ce, în fond, ceruse și Kate.

— Văd că înțelegi. O să te întilnesc deci acolo.

— Nu prea înțeleg, spuse el imediat, de ce ar dori ea să te primească pe tine pentru asta.

— Ea mă primește pentru mine însămi — adică pentru ea. Mă admiră nespus de mult. De cîte ori să-ți mai spun ?

Totuși, el nu pricepea.

— Mărturisesc că mă depășește.

Kate nu putea decît să lase lucrurile așa cum erau.

— Mă consideră — după cîteva săptămîni numai — drept cea mai bună prietenă a ei. Sîntem prietene intime.

Și, pentru a lămuri situația, ea și cum i-ar fi trecut deodată prin minte că Densher era dezorientat, dădu în vileag pînă la urmă adevărata ei părere : Nu știe, bîncînteles, că țin la tine. Crede că țin alt de puțin, încît nici nu merită să discutăm. Că el fusese într-adevăr dezorientat o vreme, deau limpede aceste remarci, și Kate fu uimită de efectul lor : Ți-ai închipuit cumva că știe... ?

— Despre situația noastră ? Bîncînteles, dacă sînteți prietene atât de bune și dacă nu i-ai prezentat-o într-alt fel. Dar cum Kate dădu glas unei exclamații de nerăbdare, el rămase sincer nedumerit : Ai negat deci în fața ei ?

Ea își ridică brațele, văzîndu-l atât de neiscusit.

— Să neg ? Dragă băiete, dar n-am vorbit niciodată despre tine.

— Chiar niciodată ?

— Oricît de mult ți-ar leza amorul propriu, să știi că niciodată.

Densher nu mai știa ce să creadă.

— Dar n-o fi vorbit doamna Lowder ?

— Foarte probabil. Însă despre tine. Nu despre mine. Acum chiar că nu mai înțelegea nimic.

— Dar atunci cum mă cunoaște ea altfel decît ca parte integrantă din existența ta ?

— Cum ? întrebă Kate triumfătoare. Exact așa ca să nu dea nici o importanță, să nu aibă nimic de-a face cu povestea asta, să meargă mai departe pe linia ei. Linia mătușii Maud este să excludă orice realitate din legătura noastră — adică să excludă pericolul pe care l-ai prezenta pentru mine — de parcă nici măcar n-ar bănuî sau auzi că ar exista. Va scăpa de acest pericol, crede ea, trecînd cu vederea și minimalizînd lucrurile — dacă o va face cu destulă hotărîre. De aceea, în felul ei „ncagă“, dacă vrei. În sensul acesta te știe ea altfel decît parte integrantă din existența mea. Mătușa Maud n-ar fi admis nici o clipă în fața doamnei Stringham sau a lui Milly că eu, cum s-ar zice, te-am remarcat.

— Și nu crezi, zise Densher, că și-au dat seama și singure ?

— Nu, dragă, nu cred ; nici măcar după ce marși Milly s-a izbit de noi în mod atât de caraghios.

— Și ea nu-și dă seama din faptul acesta... ?

— Că ești, ca să zicem așa, nebun după mine ? Da, își dă sama, fără îndoială, că mă privești cu drag — fiindcă o arăți întotdeauna, și încă prea mult. Dar în afară de aceasta, nimic. Iar cu n-o arăt probabil prea mult ; n-o arăt destul — ca să-ți fac plăcere — în prezența altora.

— Poți s-o arăți sau nu, după plac ? întrebă Densher.

Puțin descumpănită, se descurcă totuși strălucit :

— Nu atunci când e vorba de tine. În afară de faptul că te vede îndrăgostit lulea, continuă ea, Milly nu vede decât că mă port frumos cu tine.

— Tare frumos trebuie să i se pară !

— Tare frumos, într-adevăr ; Milly mă consideră, zîmbi Kate, foarte bună.

Tinărul rămase pe gânduri.

— Dar într-un sens care necesită unele explicații.

— Atunci am să explic.

Era într-adevăr neîntrecută ; totul se întemeia pe nevoia ei esențială de a avea libertate de acțiune și pe noblețea încrederii lui.

— Adică, adăugă, am să-i explic.

— Și ce să fac eu ?

— Să recunoști cât de important e ca ea să creadă.

Dar aici Kate șovăi. Numai tăcerea lui înregistră deodată intenția ei aparentă ; și înainte ca Densher să vorbească din nou, ea reveni la amintiri și la necesitatea prudenței. Nu trebuiau să uite că mărinimia mătușii Maud fiind bazată pe încrederea în ei, n-aveau voie să-și năruiască planurile abuzînd. El trebuia s-o părăsească la vreme ; își vor da probabil seama că aceasta îi va ajuta. Și deodată reveni la Milly :

— Nu uita să te duci s-o vezi.

Densher nu luă însă în seamă indemnul ei.

— Atunci pot să vin iar ?

— Pentru mătușa Maud — cît poștești. Dar nu putem, zise Kate, s-o mai păcălim în acest fel. Nu te pot întâlni aici singură.

— Atunci unde ?

— Du-te s-o vezi pe Milly, îi răspunse Kate.

— Și la ce bun ?

— Încearcă și ai să vezi.

— Vrei să spui că o să reușești să fii și tu acolo ? întrebă Densher. Bine, să zicem că o să fii — cum putem rămîne singuri ?

— Încearcă și ai să vezi. răspunse din nou fata. Trebuie să ne descurcăm într-un fel.

— Așa cred și eu. Mi se pare că am putea să ne descurcăm mai bine. Densher ezită o clipă, dar zise plin de convingere : De ce nu vrei să vii la mine ?

Era o întrebare, păreau să spună ochii ei tulburați. Ia care nu prea vedea cum ar fi putut să-i dea un răspuns hotărât și, cerindu-i din priviri să aibă cel puțin răbdare, Kate de fapt îl făcea să simtă că apela în fond la mila lui. Și pomeni impresionat de această nuanță a duioșiei ; și cu toate că se făcuse întrebarea spiritul și trupul la ce concesii puteau să ajungă, ea insistă din nou asupra ciudatei soluționări a situației lor stîljenitoare. Ar fi putut să fie pătrunzător dacă el ar fi observat vreo dată că în mintea ei exista vreo urmă de nenoroc.

— Ai să vezi. zise ea, ce importantă o să aibă.

Ei bine, fiindcă nu era nerodă, era inteligentă ; el era nerod — dovadă fiind că va face ceea ce voia ea. Dar nu depuse un ultim efort ca să înțeleagă aluzia ei la „importantă” de care încerca să-l convingă. Și își dădu seama chiar în timp ce o întreba că era vorba de ceva subtil la puterinic :

— Vrei să spui că va avea importanță ea cu sa creadă la mă urăști ?

Acest mod simplist de a prezenta lucrurile o făcu pe Kate să-și manifeste mai tare nerăbdarea ; după care începe brusc discuția. La un semn al ei el deschise ușa, și ea îl însoți pînă în capul scării, cu aerul că îi prezentase în așa fel posibilitățile ce le aveau, încît întrebările erau fără rost, iar îndoilele nefirești.

— Cred într-adevăr că te voi urî dacă strici frumusețea perspectivei pe care o întrezăresc !

Și avea să audă din partea lui Kate mai multe despre ceea ce întrezărea ea ; iar ocazia următoare îi rezerva și alte surprize. Primi de la doamna Lowder, în dimineața ce urmă vizitei făcute lui Kate, expresia telegrafică a speranței ei că va fi liber pentru a lua masa cu ele în acea seară ; și faptul că era liber i se păru un noroc, deși libertatea îi era într-o anumită măsură restrinsă de misiva ei : „Vor veni prietenile americane pe care mă bucur mult că le cunoști !” Faptul că el le cunoștea pe prietenile americane era limpede un accident, al cărui rod amai avea să-l guste. Teama lui, ne grăbim să adăugăm, suferi însă în situația dată o anume atenuare ; situația dată fiind că în Lancaster Gate, după cinci minute de la sosirea lui, fixată pentru opt și jumătate, doamna Stringham apărură singură. Amurgul prelungit care amîna aprinderea lămpilor la ora stabilită întîrzie cina și favoriză sosirea mai tîrzie a musafirilor : așa înfîi, deși era punctual, o găsi pe doamna Lowder singură, Kate nefiind încă prezentă. Petrecu astfel în compania ei cîteva clipe de zăpăceală — de zăpăceală, la drept vorbind, din cauză că, tacit, era îndemnat să se poarte simplu. Toemai așa voia și el să fie ; dar niciodată încă nu i se pretinsese aceasta cu atîta dezinvoltură și într-un mod extrem de firesc, ca și cum ar fi fost un lucru ușor de realizat. Era un caz special în care mătușa Maud părea să se ofere drept exemplu și să spună pe un ton agreabil : „Ceea ce vreau de la dumneata, nu vezi ? este să fii exact cum sînt eu.” Valoarea lucrului care i se cerea ar fi putut să-l facă să se clatine — atît de mult îi plăceau în general valorile pe care le comercializa doamna Lowder. I-ar fi plăcut de asemenea s-o întrebe ce posibilități credea ea că are un biet tînăr să-i semene în vreo privință ; dar destul de curînd își dădu seama că proceda exact cum dorea ea, mirarea lui apărînd astfel puțintel neroadă. Mai simțea o ușoară și ciudată groază de rezultatele discuției cu ea — ciudată fiindcă îi era teamă de bunătatea ei și nu de asprimea ei. Asprimea ar fi putut să-l înfurie — gîndul acesta aducînd întotdeauna o anume mîngîiere ; bunătatea, în situația lui, ar fi putut să-l facă

să se simtă prost — ceea ce, își dădu seama, mătușa Maud cu istețimea ei ghicise, ținînd la el doar de dragul lui. De aceea, pentru ca să-l menajeze, evita și ea discuția ; îl stăpînea refuzînd să se certe cu el. Și îi sugera acum să se buceure de acest lucru, făcîndu-l să se simtă jenat, deoarece își dădea seama că, în general, asta îi convenea. Era o pacoste să fii stăpînit, dar îi era groază să se simtă prost, ceea ce era cu totul altceva ; și nu prea avea importanță că se simțea prost și din cauza asta.

Din cauza poziției lui într-o asemenea casă, lucrurile puteau să se întoarcă întotdeauna împotriva-i. „Ce oferi, ce oferi ?” — îi șoptea în permanență cu o ironie densă locul acela, oricît de învăluit ar fi fost de bună-cuviință și convenții. Ironia era o referire reînnoită la mituirile evidente, și văzuse cît de puțin îl putea ajuta faptul de a denunța mituirile ca fiind de prost gust. Metalul prețios — numai el — putea să-și permită să fie astfel : și era oarecum zadarnic să încerce să atribuie strălucire valorilor sale comparativ ieftine. Umilința neputinței lui căuta mătușa Maud s-o atenueze, supunîndu-l ; și deoarece strădania ei în acest scop nu fusese niciodată atît de vizibilă, el n-ar fi putut simți nici o clipă măcar care era locul său în lume ca în vremea cît aștepta lingă ea sosirea celorlalți șase musafiri. Mătușa Maud îl primise cu multă amabilitate, și puținele ei întrebări despre Statele Unite, deși lipsite de coerență, erau pătrunzătoare, iar el se amuză observînd ca printr-o sticlă străvezie cum urzea un plan și cum i se trezea curiozitatea. Sub ochii lui, își dădu seama că America era o posibilă scenă pentru activități mondene ; și deși era limpede că ideea unei vizite în acea țară minunată îi trecu prin cap abia atunci, începu să vorbească după un minut de parcă ar fi fost visul ei dintotdeauna. El nu credea, dar se prefăcea că o crede, ceea ce o ajută la fel ca orice altceva să-l trateze ca pe un tînăr inofensiv. De aceste lucruri se preocupa, ajutată în plus de o totală absență a aluziilor, cînd metoda ei dobîndi cel mai înalt efect prin marea apariție a lui Kate. Metoda primi deci sprijin în toate privințele, deoarece nici un om nu putea fi mai inofensiv decît era el, a cărui timiditate primi un ajutor ostentativ de la nepoata ei. Ajutorul ostentativ pri-

mit de la Kate i se păru în această ocazie de-a dreptul prodigios ; dealtfel nu mai puțin prodigioasă a fost intuiția lui imediată asupra relației dintre persoanele în compania cărora se afla — o relație lămurită de privirea directă, nici tocmai iubitoare și nici insistentă, dar totuși iscoditoare și galeșă a mătușii, pe care tinăra fată trebuia s-o înfrunte în timp ce înainta. O măsură din cap pînă în picioare, și aceasta mărturisea o realitate care îi provoca iarăși sărmanului Densher o foarte ușoară indispoziție : dezvăluia limpede o situație căreia Kate îi făcea de obicei față în chip desăvîrșit.

Realitatea era că ea se afla întotdeauna, în fața binc-făcătorului ei dragon, sub arme ; trăind în fiecare clipă, dar mai cu seamă în clipele festive, pe măsura „valorii” pe care doamna Lowder i-o atribuia. Semcață și neclintită, această apreciere domina, cu fiecare ocazie, scena mondenă în Lancaster Gate ; așa încît tinărul nostru recunoscu în ea ceva de felul ideii artistice, al substanței plastice impuse de tradiție, de geniu, de critică, unei actrițe distincte în legătură cu un personaj dat. După cum o asemenea persoană trebuia să se transpună în rol, să merge, să privească, să vorbească, să exprime în toate chipurile rolul, la fel și Kate trebuia să îndeplinească toate acestea în pielea personajului pe care se angajase în casa mătușii ei să-l reprezinte. Era constituit, personajul acesta, din elemente și nuanțe distincte, toate însă supuse criticii ; iar critica o înfrunta, evident la început, asigurîndu-se că machiajul era exact și că cel puțin nu arăta mai rău ca de obicei. Aprecierea mătușii Maud asupra acestui fapt era în astă-seară într-adevăr ca aceea a unui director, iar contribuția lui Kate era ca a soldatului exemplar la parașută. Densher se vedea în acele momente la piesă, în locul său din stal ; directorul, atent, se afla în fundul unei loji, iar biata actriță în lumina puternică a rampei. Dar a trecut examenul, biata actriță, și Densher și-a dat seama că întotdeauna făcea față onorabil ; peruca, fardul, bijuteriile, fiecare trăsătură a expresiei erau impecabile, iar intrarea în scenă salutăată cu aplauzele cuvenite. Asemenea impresii, pe care le notăm în cazul lui Densher, se ivesc și dispar cu siguranță în mult mai puțin timp decît acela pe

care-l reclamă notarea lor ; dar putem să subliniem totuși că mai era încă timp printre ele ca el să se simtă aproape prea îngrozit pentru a participa la ovații. I se păru că și-a pierdut pentru o clipă prezența de spirit — așa încît, în tot timpul mesei, contemplă uimit, în tăcere, măiestria tehnică a femeii mai vîrstnice și expresia disciplinată a celei tinere. Se părea că drama — în felul acesta gîndea, fiindcă era fără doar și poate dramă — avea loc între ele două, cu preponderență între ele ; rolul lui Densher limitîndu-se la acela al unui spectator care ocupă un loc în față, și încă unul din cele mai costisitoare. De aceea aprecierea lui preschimbă în acele clipe în teamă — se preschimbă totuși, cum spuneam, într-o indispoziție ; și aceasta în ciuda faptului că fața disciplinată îi dezvăluia, credea el, densura luminilor rampei, licărirea gingașă, firavă, dar desăvîrșită a unui gînd special. Astfel poate o actriță cu experiență, chiar și atunci cînd e ținută binocurilor, să pară a fi cu totul absorbită de rol, și totuși să trimită un semn omului din sală pe care îl iubește.

Între timp drama, în orice caz așa cum o vedea Densher, continua — amplificată destul de curînd de sosirea altor musafiri, doi domni singuratici și pribegi acum la sfîrșit de sezon, care evident i s-au înfățișat lui Kate în următoarele clipe ca subiect al unei tratări la fel de impersonale, beneficiind de o milă la fel de obișnuită. Situați la extreme opuse ale tipologiei umane, ei prezentau în privința „siluetei” — unul din ei efectul expansiunii, celălalt efectul contracției vestei de un alb imaculat. O societate înjghebată din doi tineri inofensivi și un veteran potolit se oferea deci acum privirilor doamnei Stringham, care intră foșnind, oarecum cu sufletul la gură și regretînd că trebuise să vină singură. Prietena ei, în ultima clipă, nu se simțise bine — era de fapt bolnavă și de aceea o expediase stăruitor, cu scuze și cu regrete teribile. Boala înclătătoarelor prietene a fost primul lucru pe care Kate și Densher l-au abordat cînd, după cină, au putut să fie fără ostentație zece minute „la largul lor”, cum spunea ea, deși el nu era de aceeași părere ; dar se părea că printr-o ciudată iluzie, pentru Densher în tot timpul mesei domnișoara Theale nu fusese cu totul absentă. Doamna Lowder

făcuse din Milly subiectul principal al discuției, dovedindu-se un subiect la fel de familiar și pentru tinărul entuziasmat ca și pentru bărbatul mai vîrstnic și mai potolît. Dealtfel, nepoata doamnei Lowder se grăbi să-i pună la curent cu tot ceea ce nu știau, în vreme ce se apela fără rezerve și la domnul Densher, ca fiind la urma urmelor cel mai privilegiat din grup. Nu s-ar fi putut spune oare că el o inventase pe minunata ființă — prin faptul că o văzuse primul și o surprinse în jungla ei natală? Nu el îi pregătise oarecum calea, prin recunoașterea promptă a rarității ei, precedînd-o într-un spirit prietenesc — fiindcă lumea bună își pleca urechea la ceea ce spunea el — și proiectînd parcă asupra ei lumina unui far?

Bietul Densher răspunse cum putu acestor întrebări, ascultînd cu interes dar destul de stînjenit; tresărînd mai ales, spirit rece de jurnalist ce era, cînd se pomeni suspecat de a-și fi pus pana — ah! „pana“ lui! — în slujba gloriei personale. Urechea lumii bune? — ei bine, vorbeau, sau aproape, de parcă ar fi publicat un articol despre o tinără modestă. Nălucirile lor, își dădu seama, îl trezeau într-adevăr la realitate și se instală mai bine în scaun. Atît pentru a rezista stînjenei cît și pentru a înțelege întreaga semnificație a celor spuse. Stînjeneala se datora, firește, faptului că dacă nu putea să-și revendice nici un merit în succesul domnișoarei Theale, nu se cuvenea nici să insiste că nu se preocupase de persoana ei. Ceea ce îl impresiona cel mai mult era faptul că seara avea oarecum aerul unui banchet comemorativ, un dîneu sărbătorînd o ascensiune vertiginoasă, chiar dacă era scurtă. Se spuneau firește mai multe despre eroină decît s-ar fi spus dacă ar fi fost prezentă și se pomeni mai degrabă uluit de triumful lui Milly. Doamna Lowder putea să povestească minuni despre ea: cei doi purtători ai vestelor, cu sinceritate sau ipocrizie, se dovedeau la fel de experți în problemă; iar lui Densher, în cele din urmă, i se păru că se află în prezența unui „caz“ social. Mărturia doamnei Stringham, evident, ar fi fost cel mai mult invocată dacă ea nu s-ar fi mărginit, ca reprezentantă a prieteniei ei, mai degrabă să primească tămîia; astfel încît Kate, care o trata frumos, zîmbindu-i, înveselînd-o și con-

solînd-o peste masă, părea să-i vorbească și să-i traducă cu bunăvoință ceea ce spuneau ceilalți. Kate vorbi de parcă n-ar fi priceput felul lor de a o aprecia pe Milly, dar putea totuși să-i lase, recunoscîndu-le bunele intenții, să se exprime în modul lor mai grosolan. Densher însuși nu rămase insensibil în această privință la o anume fraternizare cu doamna Stringham; întrebîndu-se de fapt, în vreme ce urmărea discuția, cum putea această discuție să afecteze nervii unor americani. Auzise doar de ei înainte, dar în recenta sa călătorie îi surprinsese în acțiune, și o clipă sau două îi trecu prin minte că poate el — și nu în sensul unei evadări — primise de la ei o lecție.

Nervii aceștia fremătau, era limpede, vuiau și tropăiau, săreau și săltau în organismul tipic american al doamnei Stringham — doamna aceasta pîrîndu-i-se, înainte de toate, deosebit de dornică sau, după expresia americană, „pornită“ să înțeleagă mai multe elemente ale situației decît era el însuși în stare să sesizeze. Își închipuia că ea înțelegea anumite aspecte care încă mai rămîneau obscure pentru el; căci, deși era vădit bucuroasă și plină de elan, o vedea totuși în anumite clipe mult prea tulburată. Era o emotivitate care nu putea să însemne doar nerăbdarea de a raporta acasă. Vioiciunea ei seacă, tipică pentru cei din Noua Anglie — el „luase probe“ din toate nuanțele complexității americane, dacă putea fi vorba de complexitate — avea motive reale de a se exprima mai ales prin tăcere. Astfel că, înainte de a se schimba subiectul, își dădu seama — mirîndu-se de ceilalți — că îi oferiseră ei prilejul să audă prea multe despre Milly. Ajunsese să se sature și el de acest subiect, cînd îl întrebă dacă era ade-vărat că prietena lor nu se remarcase în propria-i țară la fel de strălucit ca la Londra. Doamna Lowder a fost aceea care i-a adresat această întrebare, iar el nu știa dacă era mai impresionat de o asemenea întrebare pusă în fața doamnei Stringham, sau de speranța acestei doamne că el are să acorde Londrei onoarea descoperirii. Tinărul cel inofensiv susținea teoria că la Londra oamenii vedeau — orice s-ar spune — mult mai departe decît în Statele Unite; n-ar fi pentru prima oară, stărui el, că-i învățau pe americani să aprecieze — mai ales cînd era ciudat — un pro-

dus indigen. Nu voia să spună că domnișoara Theale era ciudată — deși avea ceva straniu în ființa ei și tocmai în asta și consta farmecul; dar era posibil ca New York-ul, deși putea să se laude cu ea, să nu fi fost conștient de norocul său. Existau într-adevăr o mulțime de oameni care nu se remarcă prin nimic acolo, și ajungeau să fie grozav de apreciați în Anglia; așa precum — pentru a echilibra balanța, slavă Domnului! — uneori trimiteau frumuseți și celebrități care îi lăsau pe englezi indiferenți. Temperatura englezului de fapt nu putea fi calculată — o formulare a problemei la care nu s-a ajuns însă fără a produce din partea doamnei Stringham o ultimă replică infierbințată. Ea declară că dacă punctul de vedere din care se cuvenea să fie admirată tînăra ei prietenă lipsea, pare-se, la New York, nu exista nici o îndoială că la Boston ea făcuse furori. Morala era că Bostonul, în privința gustului rafinat, nu se compara cu New York-ul; iar buna doamnă, ca exponentă a acestei doctrine — expusă de ea amănunțit — reușe evident, după părerea lui Densher, să creeze mai ales impresia de straniu de care Milly îi lipsise prin absența ei. Și doamna Stringham îl făcu să-i simtă efectul cînd i se adre-ă brusc:

— Nu știți nimic, domnule — nu știți absolut nimic — despre prietena mea.

Nu avușese pretenția că știe, dar exista o puritate a reproșului pe fața și în tonul doamnei Stringham, o puritate încurcată, după cîte se observa, de semnificații solemne, așa încît oricît de mică ar fi fost pretenția, nu putea decît să simtă că ea exagera. Se întrebă ce voia să spună, dar totodată începu să se apere.

— Desigur că nu știu foarte mult — în afară de faptul că a fost deosebit de amabilă cu mine la New York, cînd eram un biet străin dezorientat abia sosit, și că am apreciat teribil de mult aceasta. Și adăugă, nu prea știa nici el bine de ce, aceste vorbe care avură un succes imediat: Nu uitați, doamnă Stringham, că dumneavoastră nu erați atunci prezentă.

— A, asta era! zise Kate bine dispusă, deși Densher nu putu să-și dea seama atunci dacă o spusese pentru el sau pentru doamna Stringham.

— Tu nu erai prezentă atunci, scumpa mea, întări din plin doamna Lowder. Nu știi, continuă ea cu voioșie suavă, cît de departe au putut să meargă lucrurile.

Putea să vadă că biata doamnă Stringham își pierduse într-adevăr capul. O preocupau mai multe lucruri decît pe oricare dintre ei, cu excepția lui Kate care, simțea el, îl urmărea pe ascuns în timpul acestui schimb de cuvinte absurd, deși îi convenea — tocmai din cauza absurdului — să nu-i întâlnească privirea. O întâlnește pe cea a doamnei Stringham, care îl emoționează: cu ea va putea într-o zi să lămurească lucrurile — o impresie creată de comuniunea tacită dintre ei și care marca de fapt, după eum avea să se dovedească, începutul unei situații cu totul deosebite. Rezultatul acestei comuniuni se și vedea în faptul că doamna Stringham ezită în mod perceptibil înainte de a răspunde glumei mătușii Maud.

— Vreau tocmai să arăt că domnul Densher nu se poate să fi avut ocazii prea mari. Apoi îi zîmbi: N-am fost plecată, știți, prea multă vreme.

Ceea ce îndreptă lucrurile imediat și într-un mod cît se poate de ciudat.

— Iar eu n-am fost multă vreme acolo. (Era sigur că, de acum înainte, în ceea ce o privea, el nu va mai ieși rău niciodată.) E o ființă minunată, dar nu spun că e ușor s-o cunoști.

— A, are o mie și una de calități! zise buna doamnă, de parcă ar fi vrut acum să-i facă pe plac.

Asta era ceea ce aștepta și el:

— A plecat cu dumneavoastră spre meleagurile acestora fără ca eu să știu. Și eu am fost plecat — departe, pe meleaguri minunate, unde aveam incomparabil mai multe de văzut.

— Dar n-ai uitat-o, interveni mătușa Maud, aproape amenințător de zglobie.

— Nu, firește că n-am uitat-o. Asemenea impresii încîntătoare nu se uită. Dar niciodată, susținu el lucid, n-am pălăvrăgit cu alții despre ea.

— O să vă mulțumească pentru asta, domnule, zise doamna Stringham cu o hotărîre înflăcărată.

— Dar oare tăcerea într-un asemenea caz, întrebă mătușa Maud cu blindețe, nu dovedește foarte adesea profunzimea impresiei ?

Ar fi fost amuzat, dacă n-ar fi simțit o ușoară nemulțumire față de tot ceea ce voiau să pună în contul lui.

— Ei da, impresia a fost cât se poate de profundă. Dar țin foarte mult ca domnișoara Theale să știe, continuă el pentru doamna Stringham, că nu sînt de acord să figurez ca o autoritate în cunoașterea ei.

Kate îi veni în ajutor — dacă se putea numi ajutor — înainte ca prietena lor să îi avut timp să răspundă acestei provocări :

— Aveți dreptate cînd spuneți că nu-i ușor s-o cunoști. O vezi într-adevăr cu intensitate — o vezi mai bine decît vezi aproape pe oricine ; dar descoperi că de fapt n-o cunoști și că poate cunoști mai bine o persoană pe care n-o „vezi“. zic eu, nici pe jumătate atît de bine.

Distincția era interesantă, dar îi aducea înapoi la succesul lui Milly : și față în față cu acea situație oarecum lipsită de lințe, care se contura acum atît de limpede, însoțitoarea îngrijorată a lui Milly ședea acolo și privea — privea la fel cum un spectator într-un amfiteatru de demult ar fi urmărit neobișnuita întîmplare a unei secioare creștine martirizate blind, mîngietor, în arenă. Acum adulmecau și mișunau — nu lei și tigrii, ci animale domestice lăsate libere parcă în glumă. Chiar și gluma o deranja pe doamna Stringham, și comunicarea ei mută cu Densher, la care ne-am referit, era tot mai mult determinată de acest fapt. După aceea el avea să se întrebe dacă și Kate observase asta, deși doar mult mai tîrziu se pomeni că seapără în gînd lucrurile pe care ea s-ar fi putut să le înțeleagă de ardeea care, probabil, îi scăpaseră. Dacă ea nu observase tulburarea doamnei Stringham, însemna că era cu totul absorbita de propria ei idee. Și atunci, cu, insistînd asupra prezenței strălucite a tetei ca un eveniment de seamă al sfîrșitului de sezon, să-l mențina pe Densher în legătură, pentru ceilalți, atît cu prezentul cît și cu trecutul. „Tot ceea ce s-a întîmplat de atunci te face, firește, să fii puțin rezervat în privința ei. Nu știi ce s-a întîmplat de atunci, dar noi știm ; am văzut și am urmărit ; am contribuit și

noi puțin.“ Așa cum prezenta Kate situația, pentru el deosebit de important era faptul irezistibil că acest caz era real — un gen de situație pe care, atunci cînd răbdarea era mai mică decît curiozitatea, ai fi putut s-o consideri o vagă posibilitate la Londra, dar fără să fi fost cît de cît implicat. Aventura mondenă subită a tinerei americance fericite și, fără îndoială, inofensiva ei înflorire, fuseseră probabil favorizate de diverse întîmplări dar mai ales de trambulina pe care o reprezenta mediul, de unul din acele capricii banale ale turmei neroade și nesfîrșite, mișcări gregare la fel de enigmatice ca și curenții oceanului. Turma îngrămadită se îndreptase spre ea orbește — ar fi putut la fel de orbește să se fi îndreptat în altă parte. Existase desigur un semnal, dar motivul esențial a fost probabil absența, în momentele acelea, a unui leu mai mare. Va veni apoi o fiară mai mare, iar cea mai mică va dispărea atunci. Era în orice caz caracteristic, iar ceea ce ținea de esența faptului îi dădea apă la moară, era material pentru pana lui de ziarist. Pana și începuse să prelucrez materialul — „subiectul“, ca semn distinctiv al sezonului monden, ca trăsătură a epocii, al caracterului precipitat și fortuit al succesului monden vertiginos. Succesul în sine era necesar — aceasta era poate dominantă, protagonistul fiind o problemă relativ minoră. Orice putea să devină destul de senzational cînd nu exista ceva și mai senzational : autorul unei cărți „infecte“, o frumusețe ce nu era o frumusețe, o moștenitoare care nu era decît atît, o străină care nu apărea prea străină într-un chip neplăcut doar datorită faptului că era neplăcut de bine cunoscută, americance al căror americanism fusese multă vreme ignorat cu îndîrjire, ființe, pe scurt, la care te puteai aștepta să-ți etaleze toaletele înzorzonate cu suficientă ostentație.

Astfel judecă el, cel puțin în limitele sale, iar ideea că ceea ce surprinsese în plină acțiune constituia un șiratic al modei și dezvăluia tonul societății îl făcu să-și recîștige sentimentul independenței. Se credea civilizat ; dar dacă asta se chema civilizație ! Puteai să-ți fumezi pipa afară cînd înăuntru se trîncănea. Evitase mai degrabă, după cum am remarcat, privirile lui Kate, dar veni o clipă cînd i-ar fi plăcut cu adevărat să-i spună peste masă :

„Ascultă, speranța vieții mele, aceasta e oare înalta societate?” Veni o clipă însă, trebuie să adăugăm — și neîndoielnic ca rezultat al gândurilor care, peste fața de masă, pluteau între ei — când i se păru că ea răspunde clar: „A, nici vorbă — drept cine mă ici? Nici un pic: doar o bială imitație neroadă, deși cu totul inofensivă.” Ceea ce s-ar fi putut crede însă că spunea ea s-a contopit practic cu ceea ce a spus într-adevăr, căci îi veni fățiș într-ajutor, de parcă i-ar fi ghicit gândurile. Kate enunță, pentru a-l salva din zăpăceala care îl cuprinsese, adevărul limpede că nu se putea să părăsești Londra timp de trei luni la vremea aceea a anului și să-ți găsești prietenii la întoarcere exact cum i-ai lăsat — prea dansaseră mult și s-ar putea să fie atît de roșii la față, încît să nu-i mai recunoști. Ea a reconciliat, cu alte cuvinte, dezmințirea lui în ceea ce o privea pe Milly cu onoarea de a o fi descoperit, de la care el zadarnic ar fi încercat să se sustragă cu modestie. Densher o scosese într-adevăr la lumină, dar ei erau aceia, toți laolaltă, care i-au dat posibilitățile de dezvoltare. Milly te vrăjea întotdeauna, ca nici o altă ființă, însă nu era persoana pe care el să o fi „susținut“.

Mai tirziu Densher avea să fie sigur că, rostind aceste amabilități, Kate nu avușese nici un scop conștient, nici decum unul insolent, de a lua în deridere drepturile sărmanei doamne Stringham asupra tinerei lor prietene, drepturi care prin asemenea remarci erau foarte mult amenințate; dar avea de asemenea să afle că vorbele lui Kate o supărașeră în taină pe doamna Stringham, ea fiind de părere, după cum avea el să prindă de veste, că toate Kate Croy din lume nu erau decît praful în care călca Milly a ei. Această idee, ce-i drept, nu trebuia s-o dezvăluie decît atunci cînd era împinsă de inamic pînă la ultimele întărituri și încolțită în pasiunea ei — rara pasiune a prieteniei, singura pasiune a vieții ei neînsemnate, în afara celeilalte, mai imperturbabil cerebrale, pe care o cultiva pentru arta lui Guy de Maupassant. Și strecură observația că Milly a ei era incapabilă de schimbare, fiind tocmai, dimpotrivă, aceeași Milly dintotdeauna; dar acest lucru nu schimbă direcția de atac a lui Kate, care se purtă deosebit de amabil cu Susie; de parcă ar fi fost sigură

că n-avea s-o contrazică, deoarece ea, Kate, avea personalitate și Susie nu putea să nu admire personalitatea. Kate avu ocazia ulterior — o găsi într-un fel — să-i pomenească tinărului că Milly i-a vorbit despre acest punct de vedere al bunei doamne, căreia i-ar plăcea — Milly știa de la ea — s-o transpună pe Kate Croy într-o carte să vadă ce ar putea să facă în acest caz cu ea. „Să mă aie în bucățele ori să mă servească întreagă” — era un mod de abordare de care Kate mărturisi că îi era teamă. Dar după cîte înțelegea, chiar așa va și proceda doamna Stringham, deoarece în chip curios își dădea seama că, vînd în vedere substanța din care era plămădită fata aceasta ciudată din Anglia, substanță care ei îi era cu totul necunoscută (deși Maud Manningham era atît de entuziasă), nu putea proceda altfel. Faptele acestea au fost dezvăluite mai tirziu, totuși Densher ar fi putut chiar atunci să le perceapă în atmosferă. Acolo erau cînd Kate, renunțînd la problema transformării chimice a prietenei ei, sîrși cu propunerea, relativ neinspiratoare, ca el să ia în calcul cu toată încrederea și să-l corecteze, mai departe, deoarece pînă acum îi scăpaseră atîtea lucruri. Răspunse calm, puțin poate ca un exemplu pentru doamna Stringham — „Ai cît de departe vrei tu!” El etul vedea a fost că doamna Stringham își însuși atîta cît îi era adresat ei. Noslim era că ea putea să măsore exact de mult se refera la ea; de aceea, cînd cine se lăsa, ajunseseră destul de departe.

XX

Cel mai tînăr dintre ceilalți bărbați, după cum a reieșit anterior, era cu adevărat în elementul său la pian; așa încît la etaj au băut cafea și au ascultat cîntec hazlii — lăcomnii, temporar părăsiți, supunîndu-se ușor în acest scop poruncii date la despărțire de doamna Lowder să nu rămînă lipiți de locurile lor. Tînărul nostru rămase însă locului în sufragerie: el și Kate își dădeau seama că pu- leau, din cînd în cînd, să se apropie fără ca să pricinuiască vreun supărare. El avea poate necesități mai stringente în

acest sens general decît ea ; dar Kate avea denumiri mai potrivite pentru micile riscuri pe care le încuviința. Binefacerile unei case încăpătoare constau în faptul că distanțele erau lungi și că, în cîte o seară de august, ferestrele rămîneau deschise : de aceea la un moment dat, pe balconul larg, după ce au ascultat destule cîntece, mătușa Maud și mica ei curte au putut să stea la sfat într-o atmosferă mai răcoroasă. Densher și Kate, în aceste clipe, ședeau unul lângă altul pe o canapea — un lux pe care Kate îl consideră drept o dovadă a conștiinței lor deosebit de curate, în cazul că ar fi fost criticați. „A părea că nu ne cunoaștem — odată ce ești aici — ar fi, spusese tînăra fată, prea de tot” ; și aranjă lucrurile de minune, pentru că trebuiau s-o inducă în eroare cu orice preț pe mătușa Maud. Altfel ea ar fi putut să se întrebe ce urmăreau ei, în fond. Pentru Densher însă folosul clipelor smulse, al comunicării smulse, era doar parțial și insuficient ; îl preocupau în mod deosebit mai multe lucruri decît putea să exprime în timp ce era atent la ferestre. Era tot atît de adevărat că ea înțelesese numai decît majoritatea lor — și mai multe decît își putu el da seama atunci — făcînd o referire la Milly, deosebită de cele ce se spusese la cină.

— Știi, nu se simte deloc bine. Vreau să spun cu sănătatea. Du-te s-o vezi în astă-seară. Pare să fie grav. Știi, dacă ar fi fost cît de cît posibil, pentru tine ar fi venit.

El ascultă cu toată răbdarea de care era capabil.

— Ce are ?

Kate continuă însă fără să-i răspundă :

— Dacă nu cumva prezența ta aici e un motiv ca să se sperie.

— Dar ce are ? întrebă Densher din nou.

— Ei, ceea ce ți-am spus — îi placi deosebit de mult.

— Atunci, de ce și-a refuzat bucuria de a mă vedea ?

Kate avu o clipă de ezitare — îi trebuia alina timp ca să-i explice :

— Poate e adevărat că se simte foarte rău. S-ar putea să fie așa.

— Da, s-ar putea, cred, judecînd după doamna Stringham, care este vizibil îngîndurată și necăjită.

— Destul de vizibil. Totuși, zise Kate, s-ar putea să mai fie și alt motiv.

— Ce motiv ?

După o clipă de reflecție, Kate trecu cu vederea și această întrebare.

— De ce, dacă este într-adevăr ceva serios, nu pleacă acasă ? Probabil că e neliniștită și a făcut totul pentru a fi politicoasă.

— Cred, observă Densher, că a fost minunat de politicoasă.

Avu impresia că aceasta o determină pe Kate să-l privească cu o undă de severitate, dar ea găsi imediat o explicație :

— Preocuparea ei se referă probabil la două chestiuni diferite. Una dintre ele o determină să se grăbească acasă, dar cealaltă o face să rămînă. Are misiunea să-i spună lui Milly totul despre tine.

— Ei bine, atunci, zise tînărul între ris și suspin, mă bucur că în timp ce stăteam la masă m-am simțit oarecum „atras” de ea. Nu m-am purtat frumos ?

— Teribil de drăguț. Ai instincte — drăcușorule ! Totul e așa cum trebuie să fie, declară Kate.

— În afară de faptul, poate, sugeră el după o clipă, oarecum cinic, că nu prea îi aduc multă bucurie acum. O să-i raporteze lui Milly despre aceasta ? Iar apoi, deoarece Kate păru să se întrebe ce putea fi „aceasta”, adăugă : Despre faptul că nu ne mai sîchisim acum de aparențe.

— A, lasă aparențele pe seama mea ! zise ea cu simțire. Am să rezolv totul. Mătușa Maud, de altfel, se ocupă atît de insistent de ea, încît n-are să observe. Densher simți acum că interlocutoarea lui avea niște intuiții pe care nu spera să le egaleze — avu de pildă o asemenea intuiție atunci cînd ea adăugă : Iar doamna Stringham pare atît de receptivă tocmai pentru a lăsa această impresie.

— Ei bine, rosti Densher cu oarecare umor, viața e foarte interesantă ! Sper că este într-adevăr la fel de interesantă pentru tine cum o faci să fie pentru alții ; vreau să spun, judecînd după cum mi-o faci mie. Îmi dai să înțeleg, mi se pare, că *ces dames* au o viață trepidantă,

și fiecare din ele în mod diferit : mătușa Maud, Susan Shepherd, Milly. Dar ce se întâmplă, totuși, sfârși el, cu ea ? Vrei să spui că este chiar atât de bolnavă precum pare ?

Fata lu Kate i-a dat de înțeles la început că zeflemeaua lui nu merita răspuns ; apoi fata păru să cedeze unei necesități interioare — necesitatea de a sublinia că Milly nu putea să fie „chiar atât de bolnavă precum pare”. Dacă ar fi atât de bolnavă precum pare, n-ar constitui o problemă pentru ei, fiindcă în acest caz sfârșitul îi era aproape. Ea se credea însă — și nu se putea să n-o creadă și Kate — serios amenințată. Adevărul era că fuseseră pe punctul de a pleca din oraș, cele două doamne, și deodată ceva le-a determinat să rămână pe loc.

— Ne-am luat rămas bun — sau aproape — mătușa Maud și cu mine în seara dinaintea întâmplării aceleia ciudate, când Milly a venit la Galeria Națională pentru o vizită de adio și ne-a găsit împreună. Urmau să plece după o zi sau două. Dar încă n-au plecat — nu pornesc. Când le întâlnesc — și le-am întâlnit azi dimineață — au motive care bat la ochi. Intenționează să plece, dar amină. După care fata mărturisii : Au amînat plecarea pentru tine.

El protestă atât cît poate s-o facă un bărbat fără să pară caraghios, pentru că protestul însuși trădează credulitatea ; dar Kate, ca întotdeauna, înțelege.

— Tu ai făcut-o pe Milly să-și schimbe hotărîrea. Îi e dor să te vadă, dar în același timp nu vrea să arate că îi este dor ; pentru care motiv, poate, după cum ziceam mai înainte, a rămas anume acasă în astă-seară. Nu știe cînd s-ar putea să te revadă — nu știe dacă are să te mai întâlnească vreodată. Ea nu întrevade viitorul. I s-a dezvăluit în aceste ultime săptămîni într-un fel întunecat și tulbure.

Densher rămase mirat.

— Asta după ce, cum îmi spuneți cu toții, s-a simțit bine aici ?

— Tocmai asta e. Acum s-a așternut o umbră.

— Aceea a unci suferințe fizice, după cîte înțeleg de la tine ?

— O prabușire fizică. Nimic mai puțin. E îngrozită. Are atîtea de pierdut. Și își mai dorește încă atîtea lucruri.

— Ei, începuse Densher cuprins subit de o neliniște ciudată, și dacă i s-ar spune că nu poate avea totul ?

— Nu — n-ar putea nimeni să i-o spună. Ea a fost într-adevăr cineva aici, continuă Kate. Întreab-o pe mătușa Maud — ai putea să crezi că exagerez, surise fata într-un mod ciudat. Mătușa Maud are să-ți spună — lumea toată e în fața ei. Totul s-a întîmplat de cînd ai întâlnit-o și e păcat că n-ai avut ocazia să vezi, fiindcă te-ar fi amuzat fără doar și poate. A avut într-adevăr un succes grozav — vreau să spun atîta cît e posibil în timpul acesta scurt — și s-a purtat ca un adevărat inger. Dacă îți poți imagina un inger cu un cont bancar colosal, vei avea cea mai simplă expresie a situației. Avera ei este pur și simplu uriașă ; mătușa Maud a auzit totul, sau destul de mult, într-o convorbire strict confidențială cu „Susie”, iar Susie vorbește în cunoștință de cauză. Consideră informațiile acestor ei fiind strict confidențiale, aflate de la mine. Asta e. Și Kate dădu glas celei mai de seamă concluzii : Poate sa faci, înțelegi, o căsătorie formidabilă. Te asigur că nu este de prost gust să vorbim astfel de ea. Posibilitățile ei sînt cît se poate de clare.

Densher nu se arătă nici neîncrezător și nici invidios în fața acestor posibilități.

— Dar atunci ce bine pot să-i fac eu ?

Răspunsul era pregătit.

— Poți s-o consolezi.

— Și pentru ce anume ?

— Pentru tot ceea ce trebuie să-și dea seama că i se spulberă, dacă e condamnată. Nu mi-ar păsa de ea, dacă n-ar avea atât de mult de pierdut, zise Kate foarte simplu. Iar apoi, fiindcă el rîse nu tocmai fericit : Nu mi-aș bate jocul cu ea dacă ar avea un singur lucru care să fie al ei cu adevărat. (Fata vorbea, într-adevăr, cu o nobilă compasiune.) Milly nu are nimic.

— Și cum e cu toți tinerii duci ?

— Ei bine, trebuie să vedem — să vedem dacă poate să se aleagă ceva de ei. Ea, în orice caz, iubește cu adevărat viața. A întâlni o persoană ca tine, explică în continuare

Kate, înseamnă a simți că faci parte, împreună cu toate celelalte lucruri frumoase, din viață. Știi, pentru ea reprezintă o valoare.

— Pentru tine reprezintă, mi se pare, draga mea, și o privi detașat dar și mîhnit. Și mă rog, ce să am eu de-a face cu ducii ?

— A, ducii vor fi dezamăgiți.

— Atunci, de ce n-o să fiu eu ?

— Pentru că tu te vei fi așteptat la mai puțin, surîse Kate. Dealtfel, vei fi dezamăgit. Ai să te aștepti la destul de mult pentru ca să fii.

— Totuși, la asta vrei să mă expui ?

— Vreau să-i fac o bucurie. Mă folosesc în scopul acesta de ceea ce am. Tu ești cel mai de preț lucru din tot ce am, și prin urmare de tine mă folosesc cu precădere. El o privi lung.

— Aș vrea să mă pot folosi și eu de tine puțin mai mult. După care întrebă, deoarece ea continua să-i surîdă : E o boală gravă de plămîni ?

Expresia lui Kate păru să arate o clipă că ar dori să fie așa.

— Nu de plămîni, cred. Oare tuberculoza nu e acum vindecabilă, dacă e tratată din timp ?

— Oamenii se mai întreamează, desigur, se declară el de acord, dar rămînea îngîndurat. Vrei să spui că ea nu s-ar mai putea întrema ? Dar înainte să i se poată răspunde, continuă : După înfățișare, s-ar crede că e în afara unui asemenea pericol — fiindcă pare, în ciuda tineretii, să fi trecut prin toate greutățile imaginabile. Îmi face impresia unei ființe, aș zice, salvate dintr-un naufragiu. O asemenea persoană poate cu siguranță în ziua de azi, după teoria hazardului, să pornească din nou în larg cu încredere. Ea și-a avut fără îndoială naufragiul — a cunoscut aventura.

— A, cred și eu că a fost naufragiată ! se declară întru totul de acord Kate. Dar las-o să-și trăiască în continuare aventura. Există naufragii care nu sînt aventuri.

— Ei bine, de-ar exista și aventuri care să nu fie naufragii ! Densher, pe scurt, era dispus, dar reveni la părerea lui : Vreau să spun că nu face deloc impresia — asupra nervilor sau mai știu eu — că ar fi bolnavă.

La rîndul ei, Kate era de aceeași părere

— Nu — totemai aici e frumusețea.

— Frumusețea ?

— Da, e atât de minunat. Nu arată nimic, ea și coasta tău, cînd e pe punctul de a se opri din cauză că n-a fost întors și nu îți dă de știre sau nu arată altfel decît de obicei. Nu va muri, nu va trăi cu stropul. Nu va mirosi, cum s-ar zice, a medicamente. Nu va avea gust, cum s-ar zice, de medicamente. Nimeni n-are să știe.

— Atunci, întrebă el de-a dreptul derutat, despre ce e vorba ? În ce stare extraordinară se află acum ?

Kate continuă, de parcă ascultîndu-l încerca să-și limpezească sieși într-un fel situația :

— Cred că dacă este totuși bolnavă, e foarte bolnavă. Cred că dacă starea ei e gravă, nu e doar puțin gravă. Nu pot să-ți spun de ce, dar așa o văd eu. Va trăi cu adevărat sau va muri. Ori va avea totul, ori nu va avea nimic. Iar eu nu cred că va avea totul.

Densher o asculta atent, cu privirile ațintite asupra ei — în timp ce ochii ei rătăceau îngîndurați — de parcă situația ar fi fost mai mult impresionantă decît limpede.

— Crezi și nu crezi, și totuși n-ai nici o bănuială despre boala ei ?

— Nu-i adevărat că n-am nici o bănuială ; dar e o chestiune despre care nu vreau să știu prea multe. Și-apoi, nici ea nu dorește să se știe : are, în legătură cu ceea ce s-ar putea s-o chinuiască, un fel de modestie feroce, un fel de — nu știu cum s-o numesc — mîndrie aprigă. Și-apoi, și-apoi... dar se poticni și nu mai zise nimic.

— Și-apoi, ce ?

— Boala mă înnebunește. O urăsc. E bine de tine, dragă, continuă Kate, că ești sănătos tun.

— Mulțumesc ! rîse Densher. E bine atunci și de tine că ești tare ca piatra.

Ea îl privi o clipă, bucuroasă parcă în mod egoist de imunitatea pe care le-o oferea tinerețea. Era tot ceea ce aveau în comun, dar era cel puțin fără cusur — ficcare din ei avea frumusețe, sănătate fizică, virtute, iubire și dorința de a-l avea pe celălalt. Totuși, se pare că totemai această idee le stîrni în clipa următoare mila pentru biata fată care avea toate celelalte lucruri pe lume, marele avan-

aj pe care ei, vai, nu-l aveau, dar nu se putea pe de altă parte, bucura de el.

— Cum vorbim de ea ! suspină Kate cu mustrare de cuget — dar aceasta e realitatea. De boală mă feresc.

— Dar n-o faci — fiindcă iată-te, în ciuda afirmației tale, în mijlocul ei.

— A, privesc doar... !

— Îmbrîncindu-mă pe mine în locul tău ? Mulțumesc !

— A, zise Kate, te inițiez. Asta o să-ți arate la ce mă aștept de la tine. Nu e prea devreme ca să începi.

Auzind parcă un fremăt pe balcon, ea își retrase mîna pe care el i-o ținuse cu o clipă înainte ; și avertizarea îl făcu să ia seama din nou.

— Nici măcar n-ai idee dacă e un caz pentru operație ?

— S-ar putea să fie ; adică, dacă se va ajunge la ceva, s-ar putea să se ajungă la operație. Bineînțeles că se află pe mîini excelente.

— Doctorii se ocupă de ea ?

— Ea se ocupă de ei — e același lucru. Cred că sînt liberă s-o spun acum — îl consultă pe Sir Luke Strett.

El tresări.

— Ei drăcie ! zise după o clipă. Mi se pare că ghicesc.

Da, însă ea alungă ideea cu mîna.

— Nu ghici. Fă numai ceea ce îți spun eu.

Cîteva momente el cîntări situația în tăcere, dar parcă ar fi deslușit-o foarte bine.

— Vrei, prin urmare, să-i fac curte unei fete bolnave

— A, dar chiar tu spui că nu ți se pare bolnavă. Înțelegi pe de altă parte exact cît de mult — și exact cît de puțin — e bolnavă.

— E uimitor, oftă el, ce îți închipui tu că înțeleg

— Ei bine, dacă am ajuns aici, dragul meu, replică ea, acesta a fost modul tău de a mă iniția. Și apoi, dacă e vorba de a i se face curte, există mulți alți amatori.

La această sugestie Densher și-a închipuit-o poate timp de cîteva clipe pe tînăra lor prietenă așezată pe un morman de perne, îmbrăcată în aceeași rochie de după-amiază, printre flori, într-o încăpere cu obloanele trase, înconjurată de înalta nobilime.

— Alții n-au decît să facă ce poftesc. În afară de asta, ei sînt liberi.

— Și tu ești, dragul meu !

Vorbise pe un ton iritat, iar apoi, părăsindu-l brusc pe Densher, păru și mai enervată : el însă rămase pe loc și ridică doar privirile spre ea.

— Ești nemaipomenită.

— Firește că sînt nemaipomenită !

Și numaidecît mai dădu o dovadă că era într-adevăr astfel, în vreme ce el o urmărea din locul său. În timp ce încă mai vorbea, ușa dinspre hol se deschise brusc în fața unui domn care, dînd cu ochii de ea, înainte s-o salute, înainte ca Densher să-i audă numele anunțat. Cu toate acestea, Densher se simți numaidecît implicat ; întîmpinarea pe care Kate i-o făcu musafirului deveni aproape în chip precipitat o rugămintă către prietenul ei, care drept răspuns se ridică alene.

— Nu știu dacă îl cunoști pe lordul Mark. Iar apoi către celălalt : Domnul Merton Densher — recent întors din America.

— A ! zise celălalt, în vreme ce Densher rămase tăcut — preocupat mai ales să deslușească tonul exclamației.

Observă într-o clipă că tonul era mai puțin imponderabil decît ar fi putut să pară, avînd într-adevăr implicații clare. Nu era adică, își dădea seama, acel „A !“ al netotului, oricît de mare ar fi fost asemănarea superficială ; era un „A !“ al omului deștept, înzestrat ; constituia tocmai specificul vorbitorului și fusese nevoie de multă pregătire și experiență pentru a-i da glas. Densher simți într-un fel că, fiind asemenea unui lucru de valoare peste care a dat întîmplător, va rămîne interesant ca o curiozitate. Cei trei rămaseră o vreme stîljeniți. Densher fiind conștient că era o situație la care își aducea și el contribuția, iar Kate, fără să-l îndemne pe lordul Mark să ia loc, îl anunță că o va găsi pe doamna Lowder împreună cu alți musafiri pe balcon.

— A, și pe domnișoara Theale, probabil ? — fiindcă mi s-a părut că aud afară, de jos, glasul de neconfundat al doamnei Stringham.

— Da, însă doamna Stringham e singură. Milly nu se simte bine, explică tînăra fată, și a fost nevoită să se dezamăgească.

— A, să ne „dezamăgească” — desigur ! Și zăbovind puțin, cu privirile ațintite asupra lui Densher, adăugă : Sper că nu e grav.

Lui Densher, după cele auzite, i-a fost lesne să presupună că îl interesa Milly : dar își putea închipui că îl interesa și tinărul pe care îl găsisese în compania lui Kate și pe care îl privea deocamdată fără interes vizibil. Densher însă, peste o clipă, era sigur că făcea ceea ce voia, satisfăcându-și curiozitatea în privința amândurora. Îl ajută și Kate, care zise la repezeală :

— Oh, nici vorbă : nu cred. Tocmai îl îmbărbătam pe domnul Densher, adăugă ea, care e la fel de îngrijorat ca și noi toți. Îi potoleam temerile.

— A ! zise lordul Mark din nou — și din nou exclamația era la fel de semnificativă. Îi era adresată lui, își dădea Densher seama, sau credea că-și dă seama. Iar apoi pentru ceilalți : Temerile mele ar trebui potolite. Trebuie să avem mare grijă de ea. Veniți ?

Ea îl însoți câțiva pași și în vreme ce Densher, zăbovind prin preajmă, îi urmărea cu atenție fătășă, ea se opri din nou pentru a mai schimba câteva cuvinte. Ce anume discutară, tinărul nostru n-a știut, dar ea a apărut numai decît iarăși lângă el, lordul Mark alăturându-se celorlalți. Densher era acum pregătit să-i vorbească.

— El este omul mătușii tale ?

— Oh, în cea mai mare măsură.

— Vreau să spun — pentru tine.

— Asta vreau să spun și eu, zîmbi Kate. Iată-l. Acum poți să judeci.

— Ce să judec ?

— Să-l judeci pe el.

— De ce să-l judec ? întreabă Densher. N-am nimic de-a face cu el.

— Atunci de ce întreb ?

— Pentru ca să te judec pe tine — ceea ce este cu totul altceva.

Cîteva momente Kate păru să studieze deosebirea.

— Pentru ca să apreciezi cît de mare este primejdia în care mă aflu ?

El șovăi, apoi zise :

— Mă gîndesc, în fond, la domnișoara Thecla. Cum rapace mătușa ta interesul lui pentru ea... ?

— Cu interesul pe care mi-l poartă mie ?

— Cu interesul pe care ți-l poartă ea ție, zise Densher către Kate care rămăsese gînditoare, și apoi adăugă : Dacă interesul acesta — al doamnei Lowder — se prezintă sub forma lordului Mark, el n-ar face mai bine să fie atent la obiceiurile pe care le ia ?

Pe Kate păru s-o intereseze problema, dar răspunse :

— O, el le ia ușor. Frumusețea este că ea nu are încredere în el.

Milly nu are încredere în el ?

Nu — nici Milly nu are. Dar voiam să spun mătușii Maud. În fond n-are încredere.

Densher se miră :

Îl ține lângă el, și totuși îl bănuiește de duplicitate.

Da, zise Kate — așa sînt oamenii. Ceea ce gîndesc despre dușmanii lor, Dumnezeu știe, e destul de rău ; dar și mai tîmîț sînt de ceea ce gîndesc despre prietenii lor. Starea de spirit a lui Milly însă, continuă ea, este bună. Aceasta îi dă siguranță mătușii Maud, deși încă n-o recunoaște pe deplin — și lui Milly de asemenea.

— Crezi, deci, că este într-adevăr o scăpare dacă nu închiști de el ?

Ea clătină din cap cu o frumoasă și gravă dezaprobară.

N-ar trebui să mă faci să spun atît de multe. Dar mi pare bine.

— Că nu spui prea multe ?

— Că nu țin la lordul Mark.

A ! exclamă Densher pe un ton asemănător cu acela al lordului. După care adăugă : Susții cu tărie că sărmana fată nu se sînchisește de el ?

— Doar știi ce susțin despre sărmana fată ! și păru din nou iritată.

El se mai cramponă totuși de subiect.

— N-ai zice, presupun, că e unul dintre duci.

— Doamne ferește ! — nici vorbă. Nu este un conec-rent serios. Milly, e adevărat, sublinie ea pentru a fi mai precisă, nu are simțul firesc al valorilor sociale, nu înțelege cîtuși de puțin deosebirile dintre noi și nu știe ce și cîne e important.

— Înțeleg. Acesta, rise Densher, este motivul pentru care țin la mine.

— Exact. Nu scamană cu mine, zise Kate, care cel puțin știu ce pierd.

Pentru Densher, toate acestea prezentau un interes considerabil.

— Și mătușa Maud — ea de ce n-ar ști ? Vreau să spun, că nu e nimic de capul prietenului tău de colo. Ea crede că el valorează cît un duce ?

— Nu prea ; decît în sensul că este unchiul unui duce. Asta, neîndoielnic, e ceva. Și apoi, altul mai bun nu putem găsi.

— Nu mai spune ! exclamă Densher — și îndoiala sa nu era cu totul batjocoritoare.

— Nu e vorba numai de grandoarea lordului Mark, continuă Kate fără să-l ia în seamă ; fiindcă în sensul acesta, el neavînd bani, s-ar putea găsi ceva mai bun. Dar ea nu e sordidă. Se așteaptă doar ca alții să fie sordizi. În afară de asta, el e destul de important, avînd un duce printre rudele mai îndepărtate. Important este geniul lui.

— Și crezi în asta ?

— În geniul lordului Mark ?

Pentru a ajunge la o opinie definitivă, ea reflectă citeva clipe. După expresia obrazului, n-ai fi știut, într-adevăr, la ce să te aștepți ; dar roși la timp un fel de convingător :

— Da !

— Politic ?

— Universal. Nu știu cel puțin, zise ea, cum să-i zic altfel, cînd un om e în stare să se facă, fără efort, fără violență, fără nici o mașinație, atît de intens simțit. Obține efecte fără să fie în mod vizibil cauza.

— A, dar dacă efectul, zise Densher cu superficialitate voită, nu este agreabil ?

— Dar este !

— Cu siguranță că nu pentru toată lumea.

— Dacă vrei să spui că nu este pentru tine, răspunse Kate, poate că ai motive — dar bărbații nu conțenează. Femeile nu știu dacă e agreabil sau nu.

— Ei, vezi ?

— Da, exact — asta dovedește că are geniu.

Densher rămase în fața ei, întrebîndu-se ce anume ar putea „dovedi” tot ceea ce îi prezenta Kate astfel — prompt, ușor și mai ales amuzant — dacă s-ar fi ajuns la o analiză. Ceva, deodată, ca de pe urma unei ultime și determinante atingeri, țîni în sufletul lui și se revărsă — sentimentul norocului pe care îl avea și al infinitelor ei resurse, al viitorului pe care îl făgăduia ea, și al interesului pe care îl stîrnea.

— Toate femeile în afară de tine sînt neroade. Cum aş putea să mă gîndesc la alta ? Ești deosebită, deosebită — și iarăși deosebită. Nu-i de mirare că mătușa Maud își face planuri cu tine — numai că ești mult prea bună pentru ceea ce plănuiește ea. Nici măcar „societatea” nu va ști cît ești de bună ; e prea neroadă, iar tu o depășești. Va trebui să-o tragi pe culme în sus, căci tu însăși ești pe culme. Femeile pe care le întîlnesc — ce altceva sînt ele decît cărți pe care le-am citit deja ? Tu ești o întreagă bibliotecă a necunoscutului, a filelor netăiate. Geniu, aproape că îl duru, atît era de mulțumit. Pe onoarea mea, am un abonament !

Obrazul ei arăta din nou că îl ascultase cu atenție, iar drept răspuns exprimă întregul ei gînd și rămaseră din nou față în față, uniți datorită bogăției vieții lor :

— Tu mă trezești la viață. Eu exist prin tine. Nu prin alții.

Densher simțea însă că fiorul unirii lor decanase în el, așa cum fac marile feteiri, resortul dureros al spaimii.

— Ascultă, să nu, să nu cumva...

— Ce să nu ?

— Să nu mă amăgești. M-ar ucide.

Kate îl privi un minut, răspunzîndu-i din ochi : „Așadar, te gîndești să mă uciți pe mine din timp, ca să împiedici aceasta ?” Ea zîmbea, dar o văzu în clipa următoare zîmbind printre lacrimi ; și pe dată Kate părăsi această problemă. Reveni la una din problemele ei ; ale ei erau alit de strîns legate, încît ale lui Densher păreau doar intercalate printre ele, în cel mai bun caz. Totuși ea mai avea de precizat unele lucruri.

— Atunci, știi ce ai de făcut ? îl întrebă, înainte ca ea să se alăture — căci era și timpul — celorlalți, și Densher pricepu că se referise la atitudinea lui față de Milly.

Rămase puțin consternat în fața explicației ; dar tot ea îl ajută să ajungă la un fel de limpezire. Densher putu să deslușească ceva datorită vorbelor ei, dar mai existau tenebre ce nu se risipiseră de la întoarcerea lui.

— Există un lucru pe care trebuie să mi-l spui, negreșit. Dacă prietena noastră știe că în tot acest timp... ?

Ea îi veni imediat în ajutor, transpunând în vorbe teama lui, însă numai pentru ca s-o aline.

— Că în tot acest timp, pe când ea și cu mine ne-am împrietenit atât de mult, n-am pomenit nimic despre relația dintre noi doi ? Dacă ea știe asta ? Da, știe că relația dintre noi a constat în faptul că îmi scriai.

— Atunci, cum ar putea să presupună că nu-mi răspundeai ?

— Nu presupune.

— Cum poate atunci să-și explice că n-ai pomenit niciodată de ea ?

— Nu-și explică. Acum știe că am pomenit de ea. I-am spus totul. Este în posesia unor motive care sînt perfect valabile.

Totuși, el mai medita încă.

— Acceptă faptele pe care i le spui, exact ca și mine ?

— Exact ca și tine.

— Este doar o altă victimă ?

— Doar o alta. Formați o pereche

— Atunci, dacă se întîmplă ceva, zise Densher, ne putem consola reciproc ?

— A, ceva se poate într-adevăr întîmpla, exclamă ea numai să mergi drept înainte fără șovăire !

El îi privi pe ceilalți o clipă prin fereastră

— Ce vrei să spui cu asta ?

— Să nu-ți faci probleme. Să procedezi cum îți convine. Încearcă, așa cum îți spuneam, și vei vedea. La mine poți apela oricînd.

— Oh, desigur, sper. Dar dacă pleacă ?

Kate slătu pe gînduri o clipă doar

Au s-o aduc înapoi. Asta e. N-o să poți spune că nu ți-am netezit calca.

El pricepu totul, însă situația era, desigur, ciudată. Dar, după încă un minut, nu ciudățenia rămase aspectul predominant. Se simțea prins într-o minunată plasă din fire de mătase și era cu adevărat amuzant

— Mă răsfăț !

Nu era sigur dacă doamna Lowder, care reapăru în clipa aceea, nu prinsese din zbor vorbele lui ; probabil că nu, se gîndi el, atenția ei fiind îndreptată asupra doamnei Stringham, alături de care pășea și care acum, nu prea devreme, își lua rămas bun. Erau urmate de lordul Mark și de ceilalți bărbați, dar două sau trei lucruri s-au întîmplat înainte ca societatea să înceapă să se împrăstie. Unul dintre acestea a fost că prietena lui găsi timp să-i spună iute și apăsător : „Trebuie să pleci acum !” Un altul a fost că ea se adresă apoi lordului Mark făcînd, se apropie de el și îi zise aproape cu reproș : „Vino să stăm de vorbă !” — o provocare care, după un minut, a avut ca rezultat faptul că Densher deveni conștient de instalarea celor doi într-un colț mai ferit, deși nu acela pe care îl ocupaseră ei. Și s-a mai întîmplat că, în timp ce lumea își lua rămas bun, i se păru că doamna Stringham îl privește, dîndu-i de înțeles discret și cu gravitate, după cum desluși mai tîrziu, că dacă ar fi dorit să schimbe cîteva vorbe cu ea după cină, ar fi găsit-o dispusă. A fost, firește, doar o impresie vagă, dar îl lăsă cu simțămîntul că prin atitudinea lui ceva fusesse trecut cu vederea, rămăsese neapreciat. Faptul dobîndi o semnificație poate puțin mai pregnantă de pe urma formalității moleculare a cuvintelor „Noapte bună, domnule !”, rostite în vreme ce trecu pe lângă el ; dar nu mai putu face nimic, datorită agerimii tînărului amintit mai înainte, pe care îl găsi chiar și mai inofensiv. Acest personaj i-o lua înainte, deschizînd doamnei Stringham ușa și, evident — cu scopul, ar fi putut crede Densher, de a-i pune gînd rău lui Milly — se oferă s-o însoțească pînă la trăsura. S-a mai întîmplat apoi că mătușa Maud, după ce s-a despărțit de doamna Stringham, a avut imediat să-i spună lui ceva. A rostit un poruncitor : „Așteaptă un minut”, prin care îl reținea, dar îl și alunga ; a fost foarte exactă în privința minutului, în el nu dăduse încă vreun semn de retragere

-- Întoarce-te la mica noastră prietenă. Ai s-o găsești într-adevăr interesantă.

-- Dacă vă gândiți la domnișoara Theale, zise ei, n-am s-o uit, cu siguranță. Dar să știți că în ceea ce privește „interesul” pe care l-a stîrnit, eu însumi am descoperit-o, sau — după cum s-a spus la cină — am inventat-o.

-- Ei bine, mi se părea mai degrabă că n-ai obținut patentul. Să n-o neglijezi prea mult, vreau să spun, în virtutea altor preocupări.

Afectat, surprins de coincidența rugăminții ei cu cea exprimată de Kate, Dansher se întrebă în grabă dacă situația aceasta fu putea să-l ajute să se apropie de doamna Lowder. Putea în orice caz să încerce.

-- Cu toții vă îngrijiți de manierele mele. Tocmai asta, știți, îmi spunea și domnișoara Croy. Mă strunea — a avut atîtea de spus în acest sens.

Și îi relată încîntat discuția dintre el și Kate, care pe lingă că era adevărată putea ei să-i inspire și încredere. Dar mătușa Maud, cu o minunată dibăcie și privindu-l drept în ochi, îl asculta de parcă încrederea ei ar fi avut și alți stîlpi de susținere. Dacă îi întrezări intenția, ea nu clipi, nemanifestînd nici îndoială, nici aprobare ; spuse doar imperturbabil :

-- Da, Kate ar face orice pentru prietena ei ; de fapt, nu predică decît ceea ce practică.

Densher se întrebă dacă mătușa Maud știa cu adevărat cît de departe mergea devotamentul lui Kate. Era și puțin derutat de marea armonie dintre ele două și se întrebă numaidecît dacă doamna Lowder se gîndise la tînăra americană în special ca un mijloc de a-i abate lui atenția, și dacă stăruința lui Kate era, prin urmare, doar o manevră pentru a o înșela pe mătușa ei. Ce se va alege de fapt în toată această situație de tînăra americană era deci o întrebare care, în această din urmă eventualitate, nu pierdea nimic din pregnanța ei. Totuși, întrebările puteau să aștepte, și era ușor, pe cît înțelegea el, să-i răspundă doamnei Lowder :

-- Nu mă opun, știți, cituși de puțin. O găsesse pe domnișoara Theale încîntătoare.

Ei bine, era tot ce-și dorea și ea.

-- Atunci, să nu pierzi nici un prilej.

-- Problema este însă, continua el, că eu — înșeu acum — părăsește orașul și, după cîte am înțeles, pleacă în străinătate.

Mătușa Maud păru o clipă să-i dea de înțeles că ea însăși avea de înfruntat această dificultate.

-- Nu va pleca, zîmbi ea, înainte de a te întâlni. Însă cînd va pleca... Se opri, făcîndu-l să se mire. Iar în minutul următor îl lăsă și mai nedumerit : Vom pleca și noi.

El surise într-un fel care i se păru și lui puțin ciudat.

-- Și ce folos o să am eu ?

-- Vom fi undeva pe lingă ele și dumneata ai să vii la noi.

-- Aha ! zise el puțin stînjenit.

-- O să am grijă să vii. Vreau să spun că îți voi scrie.

-- Oh, mulțumesc, mulțumesc ! rîse Merton Densher.

Ea îl făcea să promită, iar onoarea lui se înfioră puțin din cauză că, neputincios, o lăsa să creadă că se va folosi de această onoare într-un anume fel.

-- Există tot felul de lucruri de luat în seamă, remarca el vag.

-- Fără îndoială. Dar mai presus de orice, există un fapt important.

-- Și mă rog, care este acela ?

-- Ei bine, să nu pierzi ocazia unică a vieții dumitale. Te tratez cu mărinimie. Am grijă de ocazia aceasta pentru dumneata. Eu pot — pot să-ți netezesc calea. Este o tînăra încîntătoare, e deșteaptă și e bună. Iar averea ei e o adevărată avere.

A, va să zică asta urmărea mătușa Maud ! Deslușea totul acum, în vreme ce simțea că îl cumpără, și că îl cumpără — ar fi fost nostim de n-ar fi fost atît de grav — cu banii domnișoarei Theale. Se încumeta, în deridare, să trateze totul ca pe ceva de-a dreptul extravagant.

-- Vă sînt foarte obligat că îmi oferiți cu mărinimie...

-- Ceea ce nu-mi aparține ? (Nu era stînjenită.) Nu spun că-mi aparține — dar nu există nici un motiv ca să nu-ți aparțină dumitale. Bagă de seamă, însă, continuă ea, că nu sînt o persoană care vorbește fără rost. Și îmi datorezi ceva -- dacă vrei să ști de ce o fac.

Simțea în mod deslușit insistența ei ; simțea că perseverența se baza pe ceva ; înțelegea chiar, într-o anume măsură care avea să primească numaidecît o ciudată confirmare, punctul de vedere al doamnei Lowder. După părerea ei, la drept vorbind, el era capabil să ia mită ; o credință care lui, în vreme ce stăteau acolo, îi lămură imposibilul. În această lumină, ce credea despre el Kate ? Dar nu puse întrebarea cu glas tare.

— Știu, bineînțeles, că vă sint îndatorat pentru atît de multă amabilitate. Invitația, de pildă, pentru astă-seară...

— Da, invitația pentru astă-seară este o dovadă. Însă nu știi, adăugă ea, cît de departe am mers pentru dumneata.

Densher simți că se aprinde la față, de parcă ar fi fost prins culoare ; dar rîse din nou cam forțat.

— Văd cît de departe mergeți.

— Sint cea mai onestă femeie din lume ; dar am făcut, totuși, pentru dumneata ceea ce era necesar. Iar apoi, deoarece gravitatea ei acum de-a dreptul sumbră îl făcea doar să privească uimit, zise : Pentru a te lansa. Venind de la mine, faptul are greutate. Și cum el continua să privească uimit, ea păru surprinsă : Nu mă înțelegi ? Am spus minciuna potrivită pentru dumneata.

El totuși nu-i răspunse decît printr-un zîmbet încordat și tulburat ; în ciuda acestui fapt, vorbind cu hotărîre, de parcă el ar fi trebuit, după o reflectare doar de un minut, să-și dea seama la ce se gîndea ea, doamna Lowder se îndepărtă spunînd :

— Am încredere că n-ai să mă trădezi.

Reflectarea de un minut putea, firește, să-l lase mai liber după ce părăsi casa. Merse pe Bayswater Road, dar se opri brusc sub stelele mohorîte, înaintea noii biserici, în mijlocul pieții care, întinzîndu-se spre est, se deschidea în stînga lui. Avusese cîteva clipe de nerozie, dar acum înțelegea. Ea îi garantase lui Milly Theale, prin doamna Stringham, că lui Kate nu-i păsa de el. Afirmase, prin aceeași persoană, că atașamentul era doar din partea lui. Era lămurit acum, lămurit complet asupra intenției ei cînd spusese că l-a lansat. Îi dăduse de înțeles că lui Kate îi era doar milă, așa încît și lui Milly putea să-i fie milă. „Po-

trivită“, într-adevăr, era minciuna ei — cea mai potrivita posibil și plină de profundă diplomatie. În felul acesta, Milly era înșelată cu succes.

XXI

S-o întîlnească singură pe biata tata, simți el cu toate acestea numaidecît, însemna s-o întîlnească la urma urmelor pe un temei vechi, pe temeiul celor trei vizite pe care i le făcuse la New York ; clementul nou, odată ce se va afla iarăși față în față cu ea, nefiind de fapt altceva decît o recunoaștere, însoțită de o mică surpriză, a extinderii cu adevărat a vechii baze. Totul în afară de aceasta, tot ceea ce era stîngenitor pieri după ce stătu cu ea cinci minute : era de fapt minunat că excelenta, plăcuta, permisă, cuvenita și inofensiva lor prietenie din America — a cărei justificare el nu putea s-o exprime prin destule cuvinte — părea să fie atît de netulburată de alte chestiuni. Amîndoi trecuseră de atunci prin mari peripeții — o asemenea peripeție fiind pentru el anexarea mentală a țării ei ; și acum se părea că cea mai mare dintre toate era determinată de existența unor motive diferite de cele de mai înainte. Densher întrebasese de ea la hotel, în ziua de după cina de la matusa Maud, plin de o tulbure presimțire în legătură cu rolul posibil al eforturilor atît de curioz conjugate și totodată atît de inutile, ale lui Kate și ale doamnei Lowder, de a o face pe Milly să pară cît mai interesantă în ochii lui. Milly fusese destul de interesantă și fără ele — își dădea seama și mai bine astăzi ; și oricît de frumos și de nobil era zelul caritabil al celor două doamne, acesta ar fi putut ușor să înăbușe în germen o prietenie inevitabil limitată, dar totuși perfect realizabilă. Ceea ce înlăturase în chip fericit necesitatea ca el să strice prietenia cu Milly, ceea ce în chip la fel de fericit va continua s-o înlăture, era propriul lui bun simț și umorul lui, o anume dispoziție a sa ce contribuia cu ajutorul imaginației la înțelegere și conciliu din partea lui ; și nu avusese cu siguranță nicodată un asemenea prilej să se bucure că dispune de aceste însușiri. Mulți bărbați, reflectă el, n-ar fi văzut lucrurile în același fel, și-ar fi pierdut răbdarea, găsind că solicitarea

era rațională, exorbitantă ; și de aceea, debarasându-se rapid, ar fi făcut ca până la urmă continuarea prieteniei cu doamna Theale să devină ceva imposibil. Îi spusese lui Kate că Milly era „jertfită”, și acesta ar fi fost un mod, în ceea ce îl privește, de a o jertfi. Dar începînd cu seara precedentă, viziunea lui, inițial tulbură, se limpezi în privința acestui fapt. Nu conta atîta faptul că nu era omul care să se debaraseze de un prieten, fiindcă se știa genul destul de inteligent pentru a recunoaște cazurile în care „ruptura” putea să fie răul cel mai mic și mai puțin crud. Problema era că îi plăcea prea mult fiecare din cei implicați pentru ca să se arate cu bună știință îndărătnic. Îi plăcea Kate — Cerul o știa ! — și de asemenea, era destul de limpede, îi plăcea doamna Lowder. Îi plăcea în mod deosebit și Milly ; și nu-și dăduse el seama în seara trecută că îi plăcea chiar și Susan Shepherd ? Nu se știuse nici odată atît de îngăduitor. Erau raporturi în orice caz, indiferent cum ar fi fost ele motivate, în care va fi cu siguranță un netot dacă nu reușea, pe o linie sau alta, să evite să fie dezagreabil. Dacă va vedea cumva că nu izbuteste, mai avea vreme destulă. Ideea de a pune în aplicare această intenție se cristaliza în mintea lui într-o formă care promitea nu numai să prezinte un destul de mare interes, iar în caz de succes să creeze multe emoții, dar și să investească eșecul cu o notă de cruzime.

Ajungînd astfel în Brook Street cu cele mai bune intenții, însă admițînd totodată posibilitatea unei stînjenele la început, găsi că sarcina, spre marea lui mulțumire, era neașteptat de ușoară. Stînjeneala implicată în responsabilitatea ce i se trasase atît de recent și de ingenios îi prezentă brusc un alt aspect. Era vorba pur și simplu de vechia lui impresie pe care acum o retrăia din plin — impresia că tinerele americance, în rarele cazuri cînd erau încîntătoare ca Milly, erau evident cele mai naturale ființe din lume. Să fie adevărat oare că Milly, acest specimen al clasei, a fost de la început atît de naturală încît nimic n-a putut ulterior s-o facă dificilă ? Acest fapt i s-a părut acum și mai probabil decît cu ocazia orelor petrecute de curînd cu ea, în societatea lui Kate. Milly Theale nu văzuse nici o complicație, după părerea lui Densher, atunci cînd îi condusesse pe el și pe Kate de la Galeria Națională pentru

a lua prînzul împreună ; nu era deci nevoie să se presupună că o copleșiseră atît de curînd complicațiile. Pretextul vizitei lui a fost, din fericire, cît se poate de potrivit și de simplu : cel mai elementar lucru pe care putea să-l facă din bunăcuviință, dată fiind cunoștința lor, era o vizită pentru a se interesa de starea ei, după ce aflase că n-ă venit la cină deoarece nu s-a simțit bine. Iar apoi mai era frumosul ei gest : se cădea să dea un semn de viață, ca urmare a ospitalității de care se bucurase alături de Kate. Ei bine, dădea acum un semn — așa după cum se vedea ; o găsi întii de toate accesibilă, manifestîndu-și cu multă naturalețe și dragălașenie bucuria de a-l vedea. El venise după prînz, devreme, deși nu chiar atît de devreme încît ea să nu fi putut ieși în oraș, dacă se simțea destul de bine ; iar ca se simțea destul de bine, și totuși se afla încă acasă. Îi trecu prin minte, odată cu aceasta, comentariul pe care l-ar fi făcut Kate : căci nu-i era străin gîndul că Milly se afla probabil acasă deoarece se aștepta, după ce stătuse de vorbă cu doamna Stringham, ea o anumită persoană să-și facă apariția. Spiritul lui era pregătit — atît de plăcut se desfășurau lucrurile — să întîmpine cu bucurie, pe temeiul acestei presupunerii, un nou semn al faimoasei poezizii feminine. Merse pînă într-acolo încît acceptă încîntat ideea că tînăra fată s-ar fi putut să fi rămas acasă de dragul lui ; aceasta îl făcea să se amuze, fiindcă ea se comporta de parcă n-ar fi fost așa. Milly exprimă, adică, exact măsura potrivită a surprizei ; nu exageră nici un pic, concluzia fiind în mod evident că, în măsura în care lămurirea lui din ultima vreme deschise se ușa necesității fi-recului cu ocazia întîlnirilor dintre ei, putea să aibă încredere că ea se va îngriji de acest aspect atît în interesul lui, cît și în al ei.

Așa că atunci cînd sosi, Milly îi arătă într-un mod admirabil că înțelegea situația : părăsi masa unde, după cîte se pare, se îndeletnicise cu scrierea unor scrisori, și din prima clipă alungă tocmăi posibilitatea ca el să trădeze îngrijorare față de suferința ei. Ea nu va fi pentru el nici odată, niciodată — înțelegea oare ? — o persoană dintre cele năpăstuite ; iar modul cum pricepu el aceasta și plăcerea pe care o manifestă în fața atitudinii ei contribuia, o va recunoaște foarte curînd, un fel de început

al intimității lor. Când asemenea lucruri puteau să se petreacă, oamenii trebuiau să fie de fapt conștienți și de existența unei relații. În orice caz, relația se stabilise foarte curînd între ei, dacă nu cumva se stabilise mai demult. Îi lăsase să pună întrebări — fusese timp pentru aceasta — și aluzia lui la vizita prietenei ei în Lancaster Gate fără ea fusese inevitabilă; dar ea spulberase, la fel de mult prin expresia ochilor, cit și cu zîmbetul de pe buze, orice motiv de neliniște și orice prilej de a insista. Cum se simțea ea? Ei bine, era așa cum o vedea și cum, din motive care nu priveau pe nimeni, dorea să pară. Interpretarea dată de Kate, că era prea mîndră pentru a fi compătimită, că era teribil de discretă în legătură cu o taină atît de personală, îi veni în minte; așa încît se bucură că putea să priceapă o aluzie, mai ales cînd voia. Îi păru bine să treacă repede peste întrebarea la care fata răspunse iute — „A, n-a fost nimic, mă simt foarte bine, mulțumesc!“ Nu-l privea, toată rugămintea pe care i-o adrese Kate, cîtuși de puțin, căci interesul lui a fost invocat în numele compasiunii, iar cuvîntul compasiune era exact acția pe care simți după două minute că nu avea voie nici măcar să-l șoptească. Fusese trimisă s-o vadă pentru ca să-i fie milă de ea, iar de mult ar putea să-i fie milă de ea avea să-și dea seama abia de acum încolo. Nu însemna aceasta însă că nu-i va fi aproape deloc? — de vreme ce, oricare ar fi lucrul pe care-l va afla, ci nu i-l va spune niciodată. Astfel că, pe neașteptate, orice obstacol fusese înlăturat; deși două după ce a trecut un timp mai îndelungat a înțeles, l' năceput amuzîndu-se, iar apoi cu un fel de respect, ce anume devenise important în relația dintre ei. Extraordinar, de dreptul uimitor, era că începu să-și dea seama că dacă mila lui n-ar fi trebuit să cedeze și altor lucruri, ar fi trebuit să cedeze cu siguranță milei ei. În felul acesta se înfățișa situația: îi făcuse o vizită pentru ca să-i fie milă de ea, dar o va repeta — dacă o va repeta — pentru ca ea să-i fie milă de el. Situația lui, văzută prin prisma ei, stîrnea un sentiment de duioșie — dacă ajungeai să ții la el —, Densher simțea că ea judecă astfel și totodată că aceasta era un fapt de care foarte curînd va trebui într-adevăr să țină seama din bună-cuviință, din demnitate și omenie.

Cuadatul i se părea bineînțeles, că problema pe care o avea de înfruntat de la început, problema pusă de Kate era pe neașteptate dată la o parte de o altă. Această a doua problemă, era lesne de înțeles, izvora din frumoasa iluzie a lui Milly și din caritatea pe care o irosea, totul pregătindu-i un caz de conștiință cum nu se putea mai strașnic, și unul la gîndul căruia se și înfiora. Dacă el era interesant, aceluia se datora nefericirii lui; și era nefericit, deoarece pasiunea lui pentru Kate se iskovise fără rost; iar Kate era indiferentă, inexorabilă, deoarece lui Milly nu-i lăsase nici o îndoială asupra acestui fapt. Mai presus de orice își dădu seama cit de clară era impresia lui Milly despre această atitudine, cit de precisă prezentarea făcută de Kate eșecului său. Un sfert de ceas în compania tinerei fete îi limpezi într-un mod lugubru această deducție; pareu exaltată participantă la remarcabile lor înțelegere ar fi fost alături de ei în vreme ce discutau, ar fi zăbovit primprejur, ar fi picat acolo pe neașteptate ca să vadă ce s-întimpla cu opera ei. Valoarea operelor i se păru lui Densher diferită din clipa cînd o văzu atît de bine reflectată în atitudinea biete Milly. Deoarece era neadevărat că nu era iubit, drepturile care i-ar fi revenit pe acest temei își pierdeau importanța; și dacă nu era atent, se va pomeni că-i place, într-un fel cu totul potrivit corectitudinii, bunăvoința sinceră a lui Milly. Aici într-adevăr era loc pentru scrupule; aici apărea necesitatea, în mod absolut, de a fi cu băgare de seamă. Dacă nu se cuvenea să se bucure de atenție pe o bază cu totul falsă, unde era garanția că, de-ar fi continuat, nu va dori să sufere pentru ca să nu piadă dulcea încîntare? Atenția — din partea unei fete fermecătoare — era o mîngiere, după orice teorie; și nu-l ajută prea mult amintirea că el însuși n-a făcut încă nimic pentru a o induce în eroare. Kate l-a descris astfel — ca pe un om înfrînt — și nu el; responsabilitatea lui va începe, putea să spună, odată cu luarea în primire a rolului ce i se trasase. Problema esențială era însă diferența între a acționa și a nu acționa; tocmai această diferență crea un caz de conștiință. Înțelese cu o oarecare spaimă că a nu pronunța cuvintele hotărîtoare însemna a acționa. „Dacă ții la mine deoarece crezi că eu nu țin, nu e deloc adevărat: țin la mine și încă foarte mult!“ — acestea ar fi...

cuvintele hotărâtoare evident greu de rostit. Nu era oare tot altfel de nedelicat, într-un fel, s-o provoace ca și să-i cre-
ze iluzii? — și aceasta pe lângă faptul că o dădea în vileag, ca să spunem așa, pe Kate, față de care ar constitui un fel de trădare. Planul lui Kate era atât de extraordinar de specific ei, încât simțea că se ferește de complicațiile inerente judecării lui. Să n-o trădeze pe femeia iubită, ei s-o sprijine în greșelile ei — după ce alinaseră un anumit stadiu — acesta era poate cel mai însemnat fapt în condițiile inevitabile ale degradării la care te ducea iubirea. Loialitatea, ca un fapt suveran, preseris în prezența oricărui plan al ei, oricât de măiestrit, avea să-i facă doar bine.

Densher trebui să fie destul de tare pentru a nu rămâne înmărmurit de imensitatea binelui pe care prietena sa, își dădea el seama pe baza atîtor dovezi, voise probabil să i-l facă. De un lucru însă era sigur: Milly Theale nu va urgenta trebuința intervenției lui. Ea nu-i va spune niciodată: „Este chiar atât de imposibil ca ea să țină vreodată la dumneata serios?“ — fără de care nu putea să existe ceva mai puțin delicat decît corectarea agresivă a părerii lui Milly. Kate va fi liberă s-o facă dacă, din prudență, din mustrare de cuget sau din vreun alt motiv justificat, își va revizui planul; dar se întrebă ce anume, în caz că nu se va întimpla astfel, putea el să facă, ceva care să nu fie, la urma urmelor, mai grosolan decît a nu face nimic. Aceasta îl conduse din nou la acceptarea faptului că biata fată ținea la el. Milly își așeza sentimentul, din motive pe care doar ea le cunoștea, pe un temelie simplu și frumos, un temelie ce-i oferea deja pretextul de care avea nevoie. Temeliul se afla în impresia pe care ea o avusese, o reținuse, o îndrăgise: pretextul, în plus, era pretextul de a acționa pe acest temelie. Faptul că ea credea acum ceea ce credea îi dădea lui Milly siguranța că în cele din urmă va putea să acționeze: așa încît Densher ar fi lovit la rădăcina unei bucurii pure din sufletul ei. Parcă își înălța capul și înflorea, neîndoielnic, această bucurie pură, în timp ce tîna-
rul stătea în compania ei, și existau lucruri pe care ea putea să le spună, luîndu-i vorbele de pe buze. Dar ea n-a spus doar atât: se punea mai degrabă problema semnificativității acestor lucruri în lumina celor știute de el. Fap-

tul ca ea îi abatu atenția, de pildă, de la starea sănătății ei, micul viclesug îndrăzneț de care se folosise pentru aceasta, reprezenta pentru el un adevăr pe care ea nu-l rosti. „Sînt sănătoasă pentru dumneata — nimic altceva nu trebuie să te intereseze sau să te îngrijoreze; ar fi îngrozitor să-ți par bolnavă, dar lucrul acesta n-are să se întîmple. Asta-i tot; necăjește-te pentru mine și managează-mă, te rog, cît mai puțin. Să nu-ți fie teamă, cu alte cuvinte, să ignorezi latura mea interesantă. Nu că n-ar exista, chiar acum în vreme ce stai aici, atîtea altele. Doar să le consideri așa cum se cuvine și o să ne înțelegem de minune.“ Aceste lucruri transpăreau cu subtilitate din conversația ei, care se referea în mod ostentativ la impresiile și intențiile ei. Încercă să aducă iar vorba de isprăvile lui Densher prin America, dar el nu era dispus astăzi să vorbească despre acest subiect. În vreme ce se gîndea la felul cum șezuse în după-amiaza trecută în fața lui Kate, mulțumit de sine, îndrugînd „verzi și uscate“, se acuza de exces, de faptul că exagerase, că întrecuse măsura, că-i bătuse capul interlocutoarei sale — cît puțin aparent — mult mai mult decît ar fi dorit. El schimbă rolurile, iscodind-o despre Londra, aflînd părerea ei asupra vieții de aici, prea bucuros s-o trateze ca pe o persoană cu care putea să discute și despre alte subiecte decît de boala și suferințele ei. Îi vorbi mai cu seamă despre dovezile ce i se oferiseră în Lancaster Gate că venirea ei era o izbîndă: iar după ce ea răspunsese cu deplină și voioasă aprobare „Cum puteam să nu fiu punctul de atracție al sezonului, cum s-ar zice subiectul de pe buzele tuturor?“ — au discutat prietenește despre tot ce li s-a întîmplat fiecearuia dintre ei de la întîlnirea lor la New York.

Dar în vreme ce într-o succesiune rapidă o mulțime de lucruri le treceau prin minte, mai cu seamă lui Densher, nimic n-a fost poate atât de pregnant ca ciudata influență a împrejurărilor prezente asupra amintirii relațiilor lor din trecut. Parcă n-ar fi știut cît de „apropiați“ deveniseră la început, parcă și-ar fi amîntit într-adevăr mai multe episoade de intimitate decît putuseră să aibă loc, de fapt, la vremea aceea. Se aflau acum într-o relație fie prin ceea ce spuneau, fie prin ceea ce nu spuneau, o relație atât de complicată încît ar fi putut încerca să-și justifice dezvoltarea

rapidă prin ceva asemănător întoarcerii la una din perioadele legendare în care statele prospere își află începuturile. El își aminti ce se spusese în casa doamnei Lowder despre etapele și fazele în destinele oamenilor pe care, din pricina absenței, le pierdea din vedere, și despre presimțirea frecventă că îi vei întâlni mai târziu — și toate acestea, împreună cu alte chestiuni de care și-a adus aminte, se grăbi să i le comunice lui Milly. Chestiunile de care nu putea să pomenească se amestecară cu acelea despre care vorbi; așa încât ar fi fost desigur greu de spus care din cele două grupuri de probleme avea rolul cel mai de seamă. Era pus față în față cu această tinără de către o forță cosoluită încreștă situației lor, acționând asupra nervilor lui cu lușenia forțelor considerate de obicei de persoane sensibile a fi incontrolabile. Curentul astfel determinat deveni pentru el, după ce stătuse zece minute în odaie, ceva pe care, de n-ar fi fost absurditatea unei comparații între dimensiuni atât de deosebite, l-ar fi asemănat fără rezervă cu cascada Niagara. O cunoștință binevenită între un tinăr inteligent și o tinără sensibilă nu putea face mai mult, în cel mai bun caz, decât să continue, iar experiența lui actuală continua neîntrerupt. Nimic probabil nu contribuia mai mult la continuarea ei ca împrejurarea deosebită că nu suflară în tot acest timp nici o vorbă despre Kate; și aceasta în ciuda faptului că, de-ar fi fost vorba de ceea ce se întâmplase în ultimele săptămâni, nimic nu se compara cu predominanța lui Kate. Densher o rugase în seara trecută să-l învețe ce avea de făcut în legătură cu Milly, dar trecu într-adevăr cînd află la cît de puțin se reducea totul. El îi spusese, firește, că așa va fi; dar era un adevăr care apărea altfel cînd îi era înălțat de Milly. Își dădea seama că, în fond, despre Milly discutaseră îndelung, însă că totodată ar fi bine s-o mai consulte pe Kate. Ar fi vrut să vorbească cu ea înainte de a merge mai departe — să se asigure ca ea dorea într-adevăr ca el să izbutască într-o mare măsură. Cu toată deosebirea care, așa cum spuneam, îi apăru în minte, își dădu seama din nou că putea să facă o scurtă vizită și să n-o mai reînnoiască; totuși, cel mai cîștigat lucru era că argumentul împotriva acestei soluții i veni exact din frumoasa elocvență implicată în evităările lui.

Aceste gânduri puteau desigur să pară pripite, deoa-rece subliniau faptul că Milly acționa în sensul măsurilor de asigurare pe care și le luase. În privința lor tinăra fată evident nu ezitase, căci nu avuseseră ele meritul de a-i oferi o șansă? Densher vedea bine, simțea că Milly se folosește de ea — de șansa nici mai mult nici mai puțin de a-l ajuta pe măsura libertății ei. Asta îi rămase lui Milly în minte din ceea ce-i spusese Kate: „Să-l ascult, eu? Niciodată! Așa că fă cum îți place.“ Iar lui Milly îi „plăcea“ să facă, după cîte se vedea, ceea ce făcea; și tinărul nostru întrezărind aceasta, întrezări totodată cît de brutal ar fi fost să se fi debarasat de Milly. Alegerea lui degaja o mireasmă sfioasă de eroism, căci nu se punea problema despărțirii de Kate. Milly va fi admirabilă față de Kate, ca și față de adoratorul lui Kate; va suferi orice durere pe care i-ar fi pricinuit-o spectacolul — dacă va continua să fie expusă priveliștii adoratorului conlucrînd cu adorata lui. Nu-i era greu să se întrebe dacă nu avea în fața lui unul din acele rare cazuri de exaltare — hrană pentru romane, hrană pentru poezie — în care succesul bărbatului la femeia care nu ține la el este determinat cu adevărat de femeia care ține la el. Parcă Milly și-ar fi spus: „Ei bine, el poate cel puțin s-o întâlnească în societatea mea, dacă pentru el contează; deci trebuie să fac în așa fel încît tovărășia mea să-i fie plăcută.“ Ea n-ar fi putut desigur să producă decât o impresie plăcută dacă într-adevăr judecase astfel. Toate acestea însă nu l-au împiedicat să-i spună destul de urînd, de parcă ea ar fi urmat să fie azvirlită în spațiu:

— Dar spune-mi, ce se va întîmpla cu dumneata? Ai să începi să faci vizite pe la conacele din țară?

Ea dezaprobă ideea elătînd din cap, ceea ce, indiferent ce expresie și-ar fi compus, nu putea să nu trădeze ceva din părerea ei nemărturisită asupra posibilității — poate, poate, cîndva — de a proceda astfel. În orice caz, acum nu era potrivit pentru ea.

— A, nici gînd — mergem în străinătate --- pentru cîteva săptămîni, undeva la munte. Am programat asta de mult; am fost reținute aici numai de unele chestiuni importante. Acum însă le-am terminat și sîntem gata să ridicăm ancora.

— Atunci vă dorește să navigați cu bine. Și cînd vă întoarceți ?

Ea zăvăi ; apoi, ca și cum ar fi vrut să corecteze impresia, zise :

— Cînd vom avea vini prielnic. Și dumneata cum ai să-ți petreci vara ?

— O s-o petrec într-o corvoadă. O s-o încep în cerneală mercenară. Munca pe care am depus-o în țara dumitale e considerată o joacă. Vezi ce se crede despre plăcerea pe care o poate oferi țara dumitale. Vacanța mea s-a sfîrșit.

— Îmi pare rău că a trebuit s-o ieși, zise Milly. În altă perioadă decît noi. De-ai putea să lucrezi și dumneata în vreme ce noi lucrăm...

— Atunci aș putea să mă joc în timp ce vă jucați ? A. deosebirea nu e chiar atît de mare în ce mă privește. Fac cîte puțin din fiecare — și din muncă și din joacă. Dar dumneata și doamna Stringham, domnișoara Croy și doamna Lowder — toate, continuă el, v-ați dedicat, ca săpătorii sau negrii, trudei fizice. Odihna v-ați cîștigat-o și aveți nevoie de ea. Munca mea este comparativ ușoară

-- Foarte adevărat, zîmbi ea ; totuși îmi place munca mea

— Nu te epuizează ?

-- Cîtuși de puțin. Nu obosesc atunci cînd mă interesează ceva. A. aș putea să ajung departe.

El rămase pe gînduri.

— Atunci, de ce n-o faci ? Fiindcă, după cîte ani înțeles, i-ai virît pe toți în buzunar.

— Ei bine, e un fel de a face economii — pun lucruri departe. Îmi place atît de mult ce-mi spui — deși relația dumitale este fantastică — încît urmăresc cu atenție viitorul și nu pot să nu fiu nerăbdătoare și atentă. Vreau — chiar de dragul celor realizate și al lucrurilor pe care s-ar putea să le mai dobîndesc — să nu fac nici o greșală. Pentru ca să nu fac greșeli, trebuie să fiu undeva la distanță și să privesc situația de acolo. O să păstrez totul proaspăt, încheie ea de parcă ar fi fost încîntată de ingeniozitatea afirmației. Am să păstrez totul proaspăt, prin această prudență, pentru întoarcere.

— A, va să zică ai să te întorci ? Poți să-mi făgăduiești asta ?

Fața ei se luminează cînd auzi că-i cere să-i facă o promisiune ; dar o clipă păru că se tocmește.

— Londra nu e înfiorătoare iarna ?

Era gata s-o întrebă dacă se gîndea la bolnavi ; dar se abîinu să facă această nefericită remarcă și consideră că întrebarea se referă la viața mondenă.

— Nu — îmi place, la urma urmelor ; nu vezi adunătură de mai tîrziu ; și pentru noi ar avea meritul — dacă ai venit atunci — că vom putea să te înfilnim mai des. Asta e tot ce-ți rog să revii — dacă nu e vorba de climă.

Ea păru puțin mai gravă.

— De ce să fie vorba ?

— De ceea ce determină deplasările. Spuneai că ar fi înaintea că pleci într-un loc anume.

— Într-un loc cu aer mai bun ? Își aminti ea. A, da, sigur că vreau să plec din Londra în august.

— Cred și eu, aprobă el cu însuflețire. Deși sînt bucuros că ai zăbovit destul pentru ca să te mai gădesc aici. Vino în orice caz, continuă el, încă o dată la noi.

— Ce vrei să spui prin „noi” ? întrebă ea imediat.

Îl făcu să se oprească o clipă — întrebarea conținînd, după cîte își dădea el seama, o aluzie la alianța dintre el și Kate, pe care își propunea să n-o menționeze mai mult decît o făcea gazda lui. Dar nu era o problemă grea.

— Vreau să spun, noi toți, toată lumea care va fi gata să te înconjoare cu simpatie.

Aceasta o determină totuși, în felul ei ciudat și fermecător, să-l provoace din nou.

— De ce spui simpatie ?

— Ei bine, este fără îndoială un cuvînt palid. Cînd o vom simți pentru dumneata va fi mult mai aproape de venerație.

— Cît vrei de aproape ! După care, în fine, avea să fie rostit și numele lui Kate : Oamenii pentru care m-am întoarce mai ales sînt oamenii pe care-i cunoști. As face-o pentru doamna Lowder care a fost minunat de bună cu mine.

— La fel a fost și cu mine, zise Densher. Simt, adăugî apoi, deoarece ea nu spunea nimic, că i-am cîștigat simpatia contrar așteptărilor mele.

— Nici eu nu mă așteptam — să fie pînă la urmă așa. Dar astfel s-a întimplat, zise Milly, și cu Kate. Am să mă iatore și pentru ea. Aș face orice, continua ea, pentru Kate.

Privindu-l cu perspicacitate în vreme ce vorbea, ea ar fi putut o clipă să întindă o cursă eficace oricăror remîniscențe de franchețe ideală care mai puteau să prindă putere și să acționeze în sufletul lui. Densher avea să-și spună ulterior că ceva, în clipa aceea, afirmase pentru el de un fir de păr. „Oh, știu ce ar face oricine pentru Kate !” — afirmase de un fir de păr să-și dea drumul gândului, dar simți că îl oprește un element și mai puternic din conștiința sa. Dovada acestui adevăr sălășluia chiar în tăcerea lui ; rezistînd impulsului de a izbucni, făcea într-adevăr ceva pentru Kate. Starea aceasta însă veni și trecu destul de repede ; încercă, în minutul următor, să risipească stînjeneala pe care aluzia i-ar fi putut-o crea lui Milly.

— Firește că știu cît de bune prietene sînteți — și firește că înțeleg, își îngădui să adauge, că o ființă alit de minunată merită oricît de mult devotament. Acesta e serviciul pe care o să ni-l facă tuturor — contribuția ei la însoțirea dumatăle...

— A, nici nu știi, zise Milly, cît de neajutorată sînt fără ea.

A fost nevoie să se întrebe cît de mult putea să arate că știe.

— O, ea este extrem de sigură pe sine.

— Este grozavă. Totuși n-aș spune că ma intimidază.

— Nu — nu de asta e vorba. În orice caz n-o caracterizează, zîmbi el. Își aminti însă atunci că o cunoaștere prea bună a felului de a fi al lui Kate era tocmai ce nu trebuia să arate ; și încheie remarcînd cu o bună intenție care avea și meritul să fie un adevăr : N-aș zice că o cunosc — că o cunosc cu adevărat.

— Ei, la drept vorbind, nici eu n-o cunosc ! rise ea.

Cuvintele i-au produs, de îndată ce au fost rostite, un simțămînt al responsabilității pentru propriile lui cuvinte ; cu toate că, în tăcerea de un minut care urmă, avu timp să admită că nici vorbele lui nu conțineau, la urma urmelor, vreun element de falsitate. A fost de aceea ciudat că putea merge prea departe — dacă era într-adevăr prea

departe — fără a fi fals. Observația ar fi putut să i-o adreseze foarte bine chiar lui Kate. Și înainte de a vorbi din nou și înainte ca Milly să vorbească, avu timp să mai cugete încă — simțînd că tocmai aici era punctul unde trebuia să se oprească brusc, dacă s-a hotărît într-adevăr să nu meargă mai departe. Parcă s-ar fi aflat în fața unui obstacol — ajuns acolo din cauza ultimelor sale remarci ; așa încît depindea de el dacă să-l treacă sau nu, obstacolul acesta. Tăcerea, dacă s-ar fi prelungit doar încă o clipă, ar fi putut să-i creeze impresia că Milly aștepta să vadă ce va face el. Dar a fost întreruptă imediat de sunetul, destul de puternic pentru o după-amiază de august, al apropierii pe stradă a unor roți grele de trăsură și a unor cai dresați să „meargă la pas”. Un zornăit, o zguduitoră, o clămpăneală cu efect considerabil au fost urmate de o oprire la ușa hotelului, care la rîndu-i a fost însoțită de cambrări și bătai din copite, auzite mai slab.

— Ai un musafir, risc Densher, și trebuie să fie cel puțin ambasador.

— E doar trăsura mea ; așa face — nu e minunat ? — în fiecare zi. Dar în incența sufletelor noastre, ni se pare, amnei Stringham și mie, foarte amuzant.

Milly se ridicase în picioare în vreme ce vorbea, ca să arătăm că așa era ; și după cîțiva pași, se aflau împreună pe balcon, privind la trăsura care aștepta și care oferea într-adevăr o priveliște grozavă.

Este chiar așa de caraghioasă ?

Pentru Densher — în afară de masivitatea ei absurdă — a doar plăcută la vedere, deși pompoasă.

— Mi se pare delicios de demodată. Dar de unde să știu ? Ești stăpînă pe asemenea lucruri, ești sub influența celei mai desăvîrșite înțelepciuni. Și apoi deții o poziție datorită căreia trăsura dumatăle — ei bine, în ochii London, ocupă și ea un loc.

Dar Milly se pregătea să plece, și el nu trebuia să-i stea în cale. În următorul minut ea îi spuse mai întîi că nu voia să plece, pentru ca el să-și poată prelungi șederea ; în al doilea rînd, zise că ar merge cu plăcere dacă el ar vrea să facă o plimbare — că de fapt există întotdeauna cîeva de făcut, că astăzi trebuiau rezolvate mai multe

lucruri, și că, pe scurt, de aceea comandase trăsura altă de deșevine.

În timp ce ea îi spunea toate acestea, își dădură seama că intrase cineva și, întorcându-se, îl găsiră pe slujitorul lui Milly care anunța trăsura, declarându-se gata s-o însoțească. Aceasta păru să rezolve situația — pe temeiul reacției binevenite a lui Densher. Dar reacția binevenită a lui Densher întârzia să apară și procesul care se petrecea în ființa lui opera acum cu extremă intensitate. Sistemul lui de a nu se opri din drum, de a nu rupe brusc o relație în dezvoltare, simțea el, în situația în care se aflau de fapt; și acum, mai mult ca oricând, trebuia să facă ori una ori alta. Aștepta de câteva clipe, care probabil i se părură mai lungi decât erau în realitate; aceasta, deoarece se observa cu neliniște așteptând. Nu putea continua astfel la infinit; și fiindcă trebuia să hotărască într-un fel, deveni imediat conștient că se hotărâse într-un anumit fel. Dacă se lăsase dus de curent, acesta se făcu simțit acum printr-o izbire violentă de un obiect dur din șuvoiul de apă.

— A, da; am să te însoțesc cu plăcere. E o idee minunată.

Ea nu arătă în nici un fel că ar fi mulțumită — întoarce capul într-altă parte; îi zise doar slujitorului: „Peste zece minute”; iar apoi câțiva musafir, în vreme ce omul ieșea:

— Vom merge undeva — mă bucur. Dar trebuie să-ți cer timp — cât de puțin posibil — ca să mă gătesc. Caută prin odaie vreun obiect pentru ca el să-și treacă timpul, să-l rețină. Sunt cărți pe aici și diverse alte lucruri — o mulțime; și eu mă îmbrac foarte repede.

El îi întinse privirile numai când se îndepărtă, și i se păru drăgălașă și înduioșătoare.

De ce mai ales înduioșătoare în acea clipă, n-ar fi putut desigur să spună; faptul avea legătură, se contopea cu impresia că ea dorea să fie îndatoritoare. Era limpede că ea dorise aceasta într-alta înțit îl făcu pur și simplu și pe el, din politețe, să dorească să fie îndatoritor față de ea; ceea ce și făcu acum, trecând peste obstacolul acela decisiv. Îl trecuse când ușa se închise în urma ei și rămase singur. Rămase singur încă trei minute — să se gândească la

câteva mici probleme foarte vii pentru el. Una dintre ele era fenomenul — tipic american, ar fi zis — al spontaneității extreme a lui Milly. Se gândi o clipă că își căuta refugiu — un refugiu pentru a scăpa de o altă problemă — în contemplarea aproape exclusivă a acestei spontaneități. Dar asta nu-l ducea nicăieri; nici măcar la o generalizare temeinică asupra tinerelor fete americane. Fusesse spontană când i-a cerut să se plimbe cu trăsura, numai ei doi — fiindcă nu pomenise de însoțitoarea ei; dar nu i se păru, la urma urmelor, mai îndrăzneță propunând aceasta decât i s-ar fi părut, de pildă, Kate, care nu era americană. nepropunând. Dar Kate ar fi făcut-o cu siguranță, deși nu era deloc, în același sens ca Milly, spontană. Și apoi Kate făcuse și ea asta — sau ceva foarte asemănător. Dealtfel, era logodit cu Kate — chiar dacă faptul că în ochii lumii nu era logodit făcea ca problema comportării în public să se pună altfel. Din toate punctele de vedere, relația dintre Kate și libertate, dintre libertate și Kate, era diferită de orice relație pe care ar fi putut-o asocia. În orice privință, cu fata care tocmai se dusesse să se gătească și apoi să-și consacre timpul — lui. Nu-și dăduse seama de aceasta pînă acum și începu să se plimbe prin încăperă, în vreme ce se gândea, fără să se atingă de vreuna din cărțile care-i stăteau la dispoziție. Milly era emancipată, cum s-ar spune, însă nu îndrăzneță; în vreme ce Kate era retrogradă — retrogradă încă, prin comparație, cu tînăra englezoaică — și totuși în mare măsură emancipată. Dar — cu toate că aceasta nu lămuria problema — Kate era, firește, cu doi sau trei ani mai mare decât Milly; ceea ce la vîrsta lor conta destul de mult.

Făcînd asemenea distincții abile, Densher continua să se plimbe alene prin cameră; totuși, fără să-și înăbușe mult timp simțămîntul că trecuse de greu. Răspunsul său fusese atît de hotărîtor, încît simți că a pierdut chiar și opțiunea de a profita de absența lui Milly pentru a face cale întoarsă. Dacă în urmă cu cinci minute ar fi putut, cum s-ar zice, să spele putina, acum nu mai putea s-o facă; nu putea decât să aștepte și să-și simtă conștiința încărcată. Destul de curînd însă frămîntării lui i s-a pus capăt din afară: peste câteva minute se întoarce servitorul domni-

poarei Theale, conducând o vizitatoare pe care o înfruntă evident la capătul scărilor și pe care, deschizând ușa, o pune la putere, o anunță cu glas tare : domnișoara Kate Gray. Venind în arma lui, Kate se opri brusc când dădu ochii ei celui de Densher — dar după o clipă tinarul nostru văzu că o făcuse din amuzament dezinvolt, nu din cauza mirării și încă și mai puțin din jenă. Densher dădu explicații numai-decît — domnișoara Theale s-a dus să se pregătească de plimbare cu trăsura — după care servitorul dispăru.

— Și mergi cu ea ? întrebă Kate.

— Da — cu aprobarea ta ; de care, îți dau seama că am fost sigur.

— Oh, rîse ea, aprobarea mea e deplină !

Era extrem de consecventă și de mărinimioasă.

— Vreau să zic, bînd înțeles, urmă el — căci eu vîntu am afectat de voioșia ei —, la instigarea ta atît de înșurleptă.

Ea privi prin odaie — parcă ar fi căutat semne ale duratei, ale caracterului vizitei lui, un ajutor de nădejde pentru a lua o hotărîre.

— N-ai decît să-i zici instigare, zise, bîndu-l pe parcă de succesul indemnului pe care i-l adresase ; și îi pînă arăși o glumă referitoare la această impresie din... Vă să zică așa ? Știi că mă gîndesc să nu mai aștept.

— Să n-o vezi — după ce ai venit ?

— Ei, dacă ești tu aici... ! Am venit să aflu a, dar probabil că se simte bine. Dacă-i așa..

Dar el îi zise : fără înconjur :

— Eu de unde să știu ? Și simțind nevoia să mă sparg ceva, adăugă : Nu eu sînt răspunzător pentru ea, ci tu. Mi se pare că tu ești.

Îl se păru ca ea lua în deridere o chestiune care îi dădă pricinua mustrări de cuget ; așa încît nu se putea să aibă amîndoi dreptate. Ori ea era prea nepăsătoare, ori el fusese prea îngrijorat. Nu voia, în orice caz, să se simtă un nerod :

— Nu fac nimic — și nu voi face, te asigur, nimic altceva decît ce mi se spune.

Se priviră cu oarecare intensitate ca urmărirea tonului foarte apăsător cu care vorbise ; și înțelegînd de la ea în clipa următoare că n-avea rost să se zburcume.

— Dar ce s-a întîmplat ? întrebă Kate cu interes, în loc de orice alt răspuns. Nu se simte mai bine — dacă e în stare să te primească ?

— M-a asigurat că e perfect sănătoasă.

Interesul lui Kate se întetî.

— Știam. După care adăugă : Nu din cauză de boală o fi rămas acasă aseară.

— Atunci de ce ?

— Ei bine — fiindcă a fost nervoasă.

— Nervoasă, de ce ?

— A, știi tu ! Vorbise cu o nuanță de nerăbdare, zîmbind totuși în clipa următoare : Ți-am spus doar.

El o privi pentru a regăsi pe fața ei ceea ce îi spusese ; apoi se pare că ceea ce văzu acolo îl îndemnă să întrebe :

— Ce i-ai spus ei ?

Kate îi zîmbi rezervată și parcă și-au amintit atunci unde se aflau, că puteau să fie surprinși în timp ce vorbeau cu glas scăzut și forțau astfel nota, depășind limitele bunei-cuviințe. Odaia lui Milly era probabil la doi pași, și totuși ei spuneau atîtea lucruri... ! O clipă, cu toate acestea, continuă pe același ton.

— Întreb-o pe ea, dacă vrei ; ești liber — îți va spune. Procedeză cum crezi că e mai bine ; nu-ți bate capul cu ceea ce îți închipui că i-aș fi spus sau nu i-aș fi spus. Sîntem prietene. Așa că asta e.

— Văd și cu că asta e, răspunse el. Dacă vrei să spui că nu trebuie să mă intereseze decît faptul că ea crede în tine, ai desigur dreptate, fiindcă într-adevăr crede în tine.

Atunci ia exemplu de la ea.

— O face de fapt pentru tine, continuă Densher. Mă scoate la plimbare de dragul tău.

— Atunci, zise Kate cu seninătatea ei domoală, poți s-o faci și tu puțin de dragul ei. Nu mi-e teamă. Și apoi zîmbi.

El rămase în fața ei o clipă, examinîndu-i din nou chipul, impresionat iarăși, după cum mai fusese de atîtea ori, de ceea ce vedea pe acest chip și de întreaga ei persoană și prezență, simțîmînt pe care, spre ușurarea lui, nu trebuia să-l transpună în cuvinte. Cînd erai copleșit de asemenea impresii, cuvintele nu mai contau.

Nu fac nimic pentru nimeni în lumea asta decît pentru tine. Dar pentru tine am să fac orice.

— Bine, bine, zise Kate. Așa te iubesc.

El așteptă iarăși o clipă.

— Atunci juri ?

— Să jur ? Ce să jur ?

— Că mă iubești într-adevăr. Căci numai din cauza asta, știi, te las să faci — ei bine, Dumnezeu știe ce, din mine.

Auzind acestea, ea schiță, privind cu uimire, un gest deznădăjduit, a cărui semnificație o lămuri însă numai-decît :

— Dacă n-ai încredere în mine, la urma urmelor, n-ar fi mai bine să termini înainte de a merge mai departe ?

— Să termin cu tine ?

— Să termini cu Milly. Acum ai putea să pleci, zise ea, iar eu am să stau să-i explic.

El rămase pe gînduri — de parcă nu s-ar fi așteptat la una ca asta.

— Ce ai de gînd să-i spui ?

— Că îți dai seama că n-o poți suferi și că nu-mi rămîne altceva decît să încerc să te tolerez.

El reflectă.

— Cît de mult mă vorbești de rău în fața ei ?

— Atît cît trebuie. Atît cît vezi din atitudinea ei.

— Nu mi se pare că ar trebui să iau seama la atitudinea ei, spuse el după ce se gîndi puțin.

— Bine, atunci, cum dorești. Am să rămîn și o să fac tot ce pot pentru tine.

Înțelese că era sinceră, că-i oferea într-adevăr o șansă ; și aceasta limpeză de la sine lucrurile. Simțămîntul că mersese prea departe îi reveni, nu însă însoțit de remușcări, ci de întrezărirea unei scăpări ; iar acum aprecia nu consecința faptelor pe care le săvîrșise, ci posibilitățile oferite de Kate.

— N-are să se convingă — negăsindu-mă aici — că este ceva între noi ?

Kate stătu pe gînduri.

Oh, nu știu. Are s-o tulbure, bineînțeles, mult. Dar nu trebuie să-ți faci inimă rea. N-are să moară din asta.

— Vrei să spui că va muri ? întrebă Densher numai-locînd.

— Nu mă întreba din moment ce nu crezi ce spun. Pui prea multe condiții.

Vorbise cu un fel de plictis rațional, care făcea ca lipsa de docilitate, neputința lui de a-i face pe plac să pară ieftine și urite ; astfel că, deodată, el se gîndi la deficiența lui în privința lucrurilor pe care un om de gust, astfel atras, astfel angrenat, ar fi vrut să fie sigur că le putea dovedi : imaginație, tact, chiar și umor. Împrejurarea era fără îndoială ciudată, dar nu e mai puțin adevărat că ideea care îl absorbea cel mai mult în această situație era „Dar dacă voi începe s-o plictisesc pe ființa asta ?” Și poste câteva secunde dădu glas gîndului.

— Dacă juri din nou că mă iubești !

Ea privi primprejur, la ușă și fereastră, de parcă i-ar fi cerut mai mult decît spunea.

— Aici ? Nu există nimic întru noi aici, zîmbi Kate.

— Serios ?

Zîmbetul îi lămuri ceva și veni la ea implorător, cu mîinile întinse, pe care ea i le apucă numaidecît, de parcă ar fi vrut să-l oprească dar și să-l pîstreze. Însă păstrîndu-l în această atitudine o clipă, îl opri cu adevărat ; îl ținu astfel destul de mult, în vreme ce, ochi în ochi, așteptară în tăcere ca el să-și revină și să fie din nou prudent. El se aprinse la față amintindu-și unde se aflau, și tocmai asta îi conferi lui Kate una din obișnuitele-i victorii, care pe dată și prinse contur. În clipa cînd el îi lăsă mîinile, parcă le apucă pe ale lui Milly. Cu Milly, în orice caz, nu termina.

— Am să fac tot ce dorești, declară el, parcă pentru a confirma acceptarea condiției lui, pe care pînă la urmă o obținuse de la ea — declarație pe baza căreia Kate, revenind la prima ei idee, acționă prompt.

— Dacă ești într-adevăr atît de bun, pleac. O să-i spui, deoarece te-am găsit la ea, n-am vrut să aștept. Spune-i sta, ca de la tine. Va înțelege.

Ajunse la ușă — hotărîrea ei era neclintită : dar înainte de a să-l părăsească, el avu încă o îndoială.

— Știi, nu văd cum poate ea să înțeleagă destul, fără a să înțeleagă prea mult.

— Nu e nevoie să știi.

Ii mai trebuia o ultimă indicație.

— Să acționez pur și simplu orbește ?

Trebuie pur și simplu să fii amabil cu ea.

— Și să las restul pe seama ta ?

— Să lași restul pe seama ei, zise Kate și dispăru.

Ajunseseră deci la aceeași situație ca și altădată. Milly, la trei minute după ce plecase Kate, reveni gătită ca întotdeauna — cu pălăria ei mare, neagră, conformându-se atât de puțin modei, în veșmintele ei frumoase, tot negre, cu eșarfa ce-i înfășura gâtul, care i se păru lui Densher formată dintr-un număr infinit de yarzi de neprețuită dantelă și care, cu faldurile reținute de șiruri grele de perle, îi atârna pînă la picioare, ca patrafirul unei preotese. Ii vorbi pe dată despre vizita și fuga prietenei lor.

— N-a știut că o să mă găsească aici, spuse el — și o spuse fără greutate ; trecuse hopul, încît nu mai conta un cuvînt mai mult sau mai puțin.

Ea socoti explicația suficientă ; trecu peste ceea ce ar fi putut să fie penibil.

— Îmi pare rău — dar, firește, pe ea o văd adesea.

El simți că distincția era în favoarea lui și că o justifica pe Kate. Acesta era tonul lui Milly cînd problema rămăsese pe seama ei. Ei bine, de acum înainte va ramîne cu totul pe seama ei.

Cartea a șaptea

XXII

Cînd Kate și Densher au lăsat-o în compania doamnei Stringham, după ce i-a întîlnit împreună și i-a adus la masă, Milly a trăit în fața însoțitoarei ei una din clipele în care luptătorul avertizat, nerăbdător să poarte bătălia vieții, ca și cum ar vrea să se asigure încă o dată că poartă sabia la șold, duce mina direct spre locul unde-și are curajul sediul. Ea și-o pusese cu hotărîre la inimă, și cele două femei rămaseră uitîndu-se una la alta cu o expresie ciudată. Susan Shepherd primise vizita celebrului doctor, ceea ce fusese pentru ea, desigur, un fapt însemnat; dar Milly menținuse de atunci cu încăpăținare pretextul invitației prietenilor, ca o barieră în fața comunicării și a des-tăinuirii, după cum singură recunoștea.

— Ai fost atît de drăguță. Deși ești mult prea preocupată, te-ai purtat minunat cu ei. Nu este Kate deosebit de dreptul încîntătoare cînd vrea să fie?

Expresia sărmanei Susie, luptîndu-se la început cu într-un spasm intens, ascuțit, cu diverse primejdii, acum nu mai putea să fie stăpînită. Doamna Stringham trebuia să facă un efort pentru a atinge un punct în spațiu, deja atît de îndepărtat.

— Domnișoara Cray? A. este plăcută și deșteaptă. Ea știa, adăugă doamna Stringham. Știa.

Milly își încordă puterile — simțind însă în clipele acelea mai ales o mare compasiune pentru însoțitoarea ei. Își dădu seama că se lupta — se lupta cu toată firea ei ca să nu-și trădeze mila, căci ce din cauza firii lui Susan nu putea să fie decît un chin. Milly înțelegea din această luptă cît de mare era mila și cum suferința sălășluia atît în sufletul cît și în conștiința doamnei Stringham. Minunat și de necrezut a fost însă că această impresie îi dădu curaj tinerei fete. Întrebîndu-se mîhnită cît de stîngerite se vor regăsi, odată ce bariera dintre ele va dispărea, simți cu o ușurare care era aproape bucurie că întrebările i se și răspunsese. Motivul, inevitabilul motiv, era că îi va fi milă de Susie care, după cîte se vedea, fusese condamnată,

într-un mod mult mai neplăcut, sa-și lăse milă de ea. Mila doamnei Stringham o va îndurera pe doamna Stringham; dar cum putea mila ei să doară vreodată? Biata fată avu numaidecît cinci minute de exaltare, în care schimbă rolurile cu o mișcare a mîinii, cu un gest de o energie ce stîrni aproape o adiere în aer.

— Kate știa, întrebă ea, că mintea îți era absorbită de Sir Luke Strett?

— N-a pomenit nimic, dar era drăguță și binevoitoare; parcă ar fi vrut să mă ajute să ies din încurcătură. Dîndu-și seama ce spusese, buna doamnă suspină aproape tragic și făcu ochii mari spre Milly, cu un curaj prefăcut. Vreau să spun că și-a dat seama că eram preocupată de ceva. Cînd spun că știa, mă gîndesc că e o persoană care intuiește, și strîmbătura ei, în timp ce spunea asta, era în felul ei eroică. Dar ea nu contează, Milly.

Fata simți că putea acum să înfrunte oricînd.

— Nimeni nu contează, Susie — nimeni. Ceea ce însă următoarele cuvinte au contrazis: Mi-a luat-o în nume de rău că n-am fost aici? Nu tocmai asta voia și el — să lamurească lucrurile mult mai simplu cu dumneata?

— N-am „lămurit” nimic, Milly, răspunse doamna Stringham cu voce tremurătoare.

— Nu-i așa că i-ai plăcut mult, continuă Milly, și nu te-ai scotit cea mai fermecătoare persoană pe care i-aș fi putut-o indica să-i vorbească despre mine? Nu v-ați înțeles de minune și nu v-ați îndrăgostit unul de celălalt, așa încît va fi un mare avantaj să mă aveți ca pretext pentru întîlniri? Mult bine, văd eu, o să ai de pe urma mea!

— Copila mea, copila mea! murmură doamna Stringham implorator, dovedind însă că îi era teamă chiar și de efectul unei dezaprobări.

— Nu e un om bun și minunat? Și nu e, indiferent ce ar spune, o cunoștință încîntătoare? Sinteți tocmai oamenii potriviți pentru mine — îmi dau seama acum; și știi ce trebuie să faceți? Iar apoi, deoarece încercînd să se rețină privea și acum înmărmurită, Milly zise: Să fiți alături de mine pînă la capăt. În orice fel doriți. Găsiți voi calea. În ce mă privește, am să mă port și eu minunat

si vom fi — toți trei și împreună cu alți poate, ah, indiferent cui, cu oricine dorești — un grup strașnic ! Are să vă fie ușor de tot cu mine, ca și cum ați purta o pană.

Susie răspunse printr-o tăcere atât de îndelungă, încât tinerei noastre i se părură — și de-abia se abținu să nu remarce — că judeca ideile ei ca făcând „parte din boală“. Aceasta o ajută pe Milly să fie, după cum își zise ea, hotărâtă și înțeleaptă.

— El este, în orice caz, teribil de interesant, ce zici ? Cu atât mai bine. Cel puțin n-am nimerit — așa cum s-ar fi putut, având în vedere că ne-am cam repezit — peste o persoană anostă.

— Interesant, scumpa mea ? întrebă doamna Stringham, simțind că mai prinde puțină putere. Nu știu dacă e interesant sau nu ; dar știu, draga mea, continuă cu vocea tremurândă, că n-ai fi putut găsi pe cineva care să se intereseze mai mult de dumneata.

— Desigur — așa cum spui. Ca toată lumea.

— Nu, iubita mea, nu ca toată lumea. Mult mai profund și mai inteligent.

— Aha, asta e ! rise Milly. Așa te vreau, Susie. Așa că, sus inima, draga mea ! Să vezi ce bine o să ne simțim în societatea lui ! Nu-ți face griji.

— Nu-mi fac griji, și pe fața sarnanei Susie se imprimă sublimul minciunii ei.

Adine mișcată, prietena ei s-a apropiat de ea și a fost primită cu o îmbrățișare exprimând lucruri ce depășeau vorbele. Se strîngeau în brațe una pe cealaltă, de parcă ar fi încercat să se consoleze pentru mîhnirea lor firă nouă, mîhnirea doamnei Stringham de a cunoaște chinul neputincios, mîhnirea lui Milly că trebuia în asemenea momente să se gîndească la ea. Curajul lui Milly era nemărginit, iar dificultatea prietenei ei consta în imposibilitatea de a-l dezminți fără a-l pune la încercare mai mult decît permiteau dușoia și neclaritatea situației. De fapt singurul lucru care s-a adevărit a fost că puteau să se agațe astfel una de alta — exceptînd poate, după cum am arătat, că jurămîntul de a ocroti și sprijini venea doar din partea tinerei fete.

— Nu te întreb, zise ea imediat, ce ți-a spus confidențial, nici ce ți-a spus să-mi spui, nici cum a interpretat faptul că l-am lăsat doar cu dumneata, nici ce ați discutat despre mine în vreo privință. Nu pentru ca să te pot iscodi am avut grijă să vă întîlniți nestînjeniți — fiindcă există lucruri pe care nu vreau să le știu. Am să-l tot văd și o să știu mai mult decît e nevoie. Tot ceea ce vreau cu adevărat este să fii alături de mine pînă la capăt conform dorinței lui, oricare ar fi ea ; pe care este suficient — în scopul acesta — s-o cunoști, el urmînd astfel să-ți arate calea. O să-ți creez o situație plăcută — asta intenționez ; o să te fac să continui în rolul acesta în așa fel, încît jumătate din vreme n-ai să știi că o faci. Nu trebuie decît să te lași în grija mea. Asta e tot. Va să zică, ne-am înțeles. Ne susținem una pe alta și poți să fii sigură că n-am să mă prăbușesc. Și deoarece nu mai trebuie să te temi nici măcar de o adiere, cum ai putea să te simți mai liniștită decît așa ?

— El mi-a spus că pot să te ajut — bineînțeles că mi-a spus asta, susținu Susie cu însuflețire. De ce să n-o fi spus și pentru ce altceva am venit cu dumneata ? Dar nu mi-a spus nimic rău — nimic, nimic, nimic, protestă din inimă țărmana doamnă. Doar că trebuie să faci ce dorești și cum îți spune el — ceea ce înseamnă să faci pur și simplu ce-ți place.

— Trebuie să rămîn în apropierea lui. Din cînd în cînd va trebui să merg la el. Dar asta înseamnă să fac ce vreau eu. Norocul este, zîmbi Milly, că-mi place să-i fac câte-o vizită.

Doamna Stringham era de acord ; se cramponă de această interpretare a situației lor care părea să ofere cele mai multe șanse de reușită.

— Un lucru o să fie minunat și sînt sigură că este exact faptul la care se așteaptă el din partea mea : să te ajut să faci ce-ți place.

— Și puțin, nu-i așa, rise Milly, să mă scutești și de conștiință ? Bineînțeles, adăugă ea, că pe primul plan vor fi lucrurile care-mi fac plăcere.

A, cred că vei găsi cineva, zise doamna Stringham, sau cu inima. Cred că există într-adevăr unele — ca de

pildă acesta. Vreau să spun, explică ea, prietenia care s-a creat între mine și el.

— Fiindcă am vrut, reflectă Milly, ca damncata să fii liniștită în privința lui, iar el să fie la fel în privința dămitale ? Da — și mă bucur de asta.

— Despre care din ei vorbești ? întrebă Susan Stringham, părînd că se pierde într-o ușoară confuzie.

Milly se miră o clipă — apoi pricepu.

— Nu de domnul Densher. După care păru amuzată : Deși, dacă poți să fii liniștită și în privința domnului Densher, cu atât mai bine.

— A, te-ai gândit la Sir Luke Strett ? Firește că e un om ales. Știi, continuă Susie, de cine îmi amintește ? De celebritatea noastră — de doctorul Buttrick din Boston.

Milly recunoscu scrierile doctorului Buttrick din Boston, dar îl alungă din gând după o pauză convenită :

— Ce crezi acum, după ce l-ai văzut, de domnul Densher ?

Doar după o oarecare chibzuință, cu ochii ațintiți asupra prietenei sale, dădu Susie răspunsul :

— Cred că e un bărbat frumos.

Milly îi surise, deși avea puțin aerul unei profesoare față de eleva ei.

— Ei bine, cred că de data asta ajunge. Am făcut într-adevăr, continuă ea, ce am vrut.

— Atunci, asta-i tot ce vrem și noi. Vezi că sînt o sumedenie de lucruri.

Milly scutură din cap cînd o auzi spunînd „sumedenie“.

— Cel mai bine e să nu știi — asta le include pe toate. Eu nu știu — nu știu. Nu știu nimic — decît că ești alături de mine. Reține asta, te rog. N-am să uit nimic, la rîndul meu, din ceea ce te privește. Așa că e foarte bine.

Vorbele acestea își atinseră scopul și o mai însuflețiră pe Susie care, fără să-și dea seama, o luă pe coarda încurajatoare :

— Cu siguranță că e foarte bine. Ar trebui să înțelegi că el nu vede nici un motiv.

— Pentru care să nu mă bucur de o viață lungă și frumoasă ? Milly abordă fățiș problema, parcă din dorința

de a pricepe cum stau lucrurile și pentru a reflecta o clipă. Dar hotărî într-alt fel : Oh, firește, asta o știu și eu — vorbise de parcă afirmația doamnei Stringham era fără însemnătate.

Doamna Stringham încercă s-o dezvolte :

— Vreau să zic că nu mi-a spus nici un lucru pe care să ți-l fi ascuns.

— Zău ? În locul lui aș fi spus. (Poate că era dezamăgită, dar se arătă voioasă ca de obicei.) El îmi spune să trăiesc... — și, în chip ciudat, ea lăsă cuvîntul în suspensie.

Susie rămase nedumerită.

— Ce altceva dorești ?

— Draga mea, zise fata numaidecît, nu „dorești“, după cum te-am asigurat, nimic. Totuși, adăugă ea, trăiesc. A, da, trăiesc într-adevăr.

Vorbele acestea le-au adus din nou față în față, și doamna Stringham spuse cu tărie :

— Și eu trăiesc, ai să vezi ! — și din spusele acestea se vedea că își recăpătase cumpătul.

Totuși înțelepciunea — înțelegînd prin aceasta atît cît își dăduse ea seama — i-a dictat să nu spună mai mult. Ea ajunsese cu ajutorul lui Milly să stăpînească într-o oarecare măsură situația ; în cele zece minute de discuție devenise de fapt conștientă că se gîndea la o idee nouă. Era de fapt o idee veche cu o valoare nouă : începuse în orice caz în timpul ultimei ore să scriească, deși la început slab, lămurind un aspect particular. Se întîmplase astfel, deoarece dimineață întunericul se lăsase atît de brusc — o umbră a nopții, destul de întunecată pentru a da la iveală strălucirea unei stele. Tenebrele puteau să mai persiste, dar cerul se limpezise într-o oarecare măsură ; iar steaua lui Susan Shepherd, de acum înainte, va continua să licărească pentru ea. Era acum, după discuția cu Milly, singura scînteie ce mai rămăsese pe cer. Ea recunoscu, în vreme ce o privea, că de fapt fusesse așezată acolo de vizita lui Sir Luke Strett și că impresiile ce au urmat imediat n-au făcut decît s-o țintuiască în acel loc. Reapăriția lui Milly, cu domnul Densher în urma ei — sau, foarte ciudat, poate în urma domnișoarei Croy, domnișoara Croy urmînd-o pe Milly — contribuise la acest

efect, deși Susie își dădu seama de aceasta doar după ce tenebrele mai dense se risipiră. Tenebrele domniră în creșul vizitei prietenilor, împrăștiindu-se ușor în timp ce într-una din odăi avansurile remarcabile pe care i le făcea Kate Croy dădeau o anume intensitate faptului că Milly și tânărul domn erau împreună în cecalaltă. N-a dobândit pe dată întreaga intensitate, deoarece sărmăna doamnă era încă împresurată de umbre, de umbrele pe care le lăsase la urmă-i celebrul și mărinimosul doctor.

Adinea semnificație pe care împrejurarea în cauză putea într-adevăr s-o aibă pentru o minte informată ni s-ar fi dezvăluit suficient, fără îndoială, — împreună cu alte lucruri ce ne interesează — în două sau trei din acele conversații confidentiale cu doamna Lowder pe care ea și le permitea acum. Nu fusese încă niciodată atât de bucuroasă cu se încredea în vechea ei prietenă ; fiindcă dacă n-ar fi existat în situația aceasta o persoană în care sa aibă încredere, s-ar fi poticnit cu siguranță în drum. Discreția nu mai consta în tăcere ; tăcerea era dură și densă ; în vreme ce înțelepciunea trebuia să pâlpeie, oricât de șovăitoare, pînă ajungca să se concentreze într-un punct ferm.

Ea p o r m a p r e Lancaster Gate în dimineața de după conbirea amintită ; și acolo, în sanctuarul lui Maud Maningham, își descărcă sufletul vorbind despre sine. De mult se obișnuise să-și descarce periodic sufletul — întervalele depinzînd, bineînțeles, mult de ocaziile de a-și certifica meritul, ocazii care i se iveau în cale prin legi în marea voinței ei. Pe scurt, nu se dădea în lături să-și judece severitatea cuvenită comportamentul, făcînd-o întotdeauna cu toată tăria. Acum însă nimic, după cum avea ea impresia, nu-i mai rămăsese de relatat ; era prea confundată în abisuri și fatalități. Pentru a vorbi despre sine, avea nevoie de o altă persoană, și primul lucru pe care îl spusese prietenei ei a fost să aibă bunătatea s-o lase să plîngă. Nu putea să plîngă în preajma lui Milly, la hotel, de unde plecase tocmai în acest scop ; dar plînsul o podidi din fericire de îndată ce avu ocazia. La început plînsese și se plînsese — se limita la atât ; era deocamdată cea mai sinceră exprimare a motivului pentru care venise. Doamna

Lowder, dealtfel în mod inteligent, consideră faptul ca atare, deși mai seria cîte un rînd, două, după cum îi și spusese, în vreme ce Susie ședea lingă masa ei. Rezista lacrimilor, iar răbdarea ei satisfăcu rugămintea deosebit de vie a musafirei :

— N-am să mai fiu niciodată în stare, știi, să plîng — cel puțin niciodată alături de ea ; astfel că trebuie să-mi dau drumul cînd pot. Chiar dacă ea plînge, eu nu trebuie să mă trădez ; fiindcă ce altceva ar fi decît o mărturisire a disperării ? Nu de aceea sînt eu ea — sînt eu ea pentru ca să mă port sublim. Și apoi nici Milly nu plînge.

— Sper din suflet, zise doamna Lowder, sa nu aibă ocazia

— Nu va plînge, chiar dacă va avea ocazia. N-are să verse o lacrimă. Există ceva care o oprește

-- A ! exclamă doamna Lowder.

— Da, mîndria, explică doamna Stringham, în ciuda îndoielii prietenei ei, și cu aceasta comunicarea ei căpătă o formă substanțială.

Nu mîndria fusese aceea, îi dădu să înțeleagă Maud Maningham, care o oprise pe ea să plîngă cînd altfel lucruri o îndemnau s-o facă ; căci în asemenea clipe,

unei lucruri determinau afaceri, aranjamente, corespondență, făceau să sune soneriile, să circule servitorii, să se ia hotărîri.

— Aș putea să plîng și acum, zise ea, dacă n-aș scrie prietenei, vorbe cu totul lipsite de asprime față de neliniștita ei prietenă, pentru care își întrerupsese doar atât cît era strict necesar îndeletnicirea ei.

N-o întrerupsese mai mult decît ar fi întrerupt pe acordul de pian. Acest fapt îi dădu răgaz sărmănei Susie ; cînd doamna Lowder, pentru a salva aparențele și a prinde poșta, întîlni la ușă valetul chemat prin apăsarea unui buton ca să ia epistolele adresate și timbrate, datele situației îi erau oarecum la îndemînă. Dar nu avu nevoie decît de două sau trei, dată fiind importanța lor, pentru ca să pună temelia evenimentului celui mare — convorbirea doamnei Stringham din ziua precedentă cu Sir Luke, care ținuse s-o vadă în legătură cu Milly

— A fost chiar dorința lui ?
— Cred că a fost bucuros. Cu siguranță că a fost. A stat un sfert de oră. Mi-am dat seama că pentru el a fost mult. Îl preocupă, zise doamna Stringham.

— Cazul ei, vrei să zici ?
— Spune că nu este un caz.
— Atunci, ce este ?
— Cel puțin nu este vorba, explică doamna Stringham, de ceea ce credea ea — sau, în orice caz, a crezut că s-ar putea să fie — când, fără știrea mea, s-a dus să-l consulte. S-a dus fiindcă era ceva de care se temea și el a examinat-o conștiincios — s-a convins. Ea greșise — n-are ceea ce credea.

— Și ce credea ? se interesă doamna Lowder.
— El nu mi-a spus.
— Și nu l-ai întrebat ?
— Nu l-am întrebat nimic, zise biata Susie. Am luat doar ce mi-a oferit el. Nu mi-a oferit mai mult decât era necesar — e un om minunat, continuă ea. Îl preocupă, cu adevărat, slavă Domnului !

— Probabil că l-ai preocupat tu, scumpa mea, observă Maud Manningham cu amabilitate.

Vizitatorul îi răspunde cu candoare :

— Da, draga mea, cred că îl preocup, într-adevăr. Adică, își dă seama că pot să-i fiu de folos.

Doamna Lowder pricepu corect.

— De folos în ceea ce o privește pe ea.

— Da. Pot să-l ajut în absolut orice vrea sau trebuie să facă. Poate să se folosească de mine pînă la capăt și asta, în orice caz, îi convine. Spune că cel mai însemnat lucru pentru ea era să fie fericită.

— Cu siguranță că e cel mai însemnat lucru pentru toată lumea. Dar atunci, întreabă mărinos doamna Lowder, de ce să ne prăpădim cu plînsul ?

— Numai că, se tîngui biata Susie, totul e atît de ciudat și ne depășește complet. Vreau să spun, dacă nu poate să fie fericită.

— Trebuie să fie. (Doamna Lowder nu cunoștea imposibilul.) Va fi cu siguranță.

În fine, dacă ne dai o mînă de ajutor. El crede că noi o putem ajuta.

Doamna Lowder se gîndi o clipă, în felul ei temeinic, la ceea ce credea Sir Luke Street. Se lăsă pe spate, rezemîndu-se de spetează, aîdoma unei pitorești matroane cu ceroci la o tarabă în piață, în vreme ce prietena din fața ei dădea glas problemelor, azvîrlea componentele cazului, una cîte una, în poala ei largă.

— Dar numai de aceea a venit la tine — ca să-ți spună că ea trebuie să fie fericită ?

— Că trebuie să i se făurească fericirea — tocmai aici e problema. Părea să fie de ajuns, după cum îmi spunea, continuă doamna Stringham ; după părerea lui, este o chestiune importantă și cu totul posibilă :

— A, dacă o face el posibilă !

— Vreau să spun că face din ea o problemă deosebită. Mi-a dat-o în seamă, adică mi-a arătat rolul ce-mi revine mie. Restul îi aparține lui.

— Și care e restul ? întreabă doamna Lowder.

— Nu știu. E treaba lui. Are de gînd să n-o scape din vedere nici o clipă.

— Atunci, de ce spui că nu este un „caz“ ? Trebuie să fie un caz special.

Totul în atitudinea doamnei Stringham mărturisea că așa era.

— Important e că nu este cazul pe care l-a presupus ea.

— E altul ?

— Altul.

— Examinînd-o pentru ceea ce presupunea ea, a descoperit altceva ?

— Da.

— Și ce a descoperit ?

— Ah, exclamă doamna Stringham, do. Domnul să nu știu !

— Nu ți-a spus ?

Dar biata Susie își revenise.

— Vreau să spun că dacă există ceva, o să aflu la timp. Acum stă și reflectează — dar mă pot bizui pe el — fiindcă îmi dau seama că el se bizuie pe mine. Stă și reflectează, repetă ea.

— Cu alte cuvinte, nu e sigur ?

— Ei bine, o ține sub observație. Cred că asta intenționează. Ea va pleca, dar urmează să se întoarcă la el peste trei luni.

— Între timp, zise Maud Lowder, el n-ar trebui, cred, să ne sperie.

Asta o întărită puțin pe Susie, care se și simțea că este în slujba cauzei marelui doctor ; și dădu la iveală licăririle unui reproș :

— Ne sperie oare dacă ne angajăm să contribuim la fericirea ei ?

Doamna Lowder era destul de încăpățînată.

— Da ; pe mine mă sperie. Sint întotdeauna speriată

— aș putea spune — pînă cînd înțeleg. Despre ce fericire vorbește el ?

— A, doar știi ! zise doamna Stringham fără înconjur.

O spuse astfel încît prietena ei trebui să priceapă ; ceca ce de fapt și arată după o clipă. Ajutată poate și de o umbră de umor ciudat în această situație, ea răspunse înțeleghătoare :

— Ei, să zicem că aș ști. Problema este... dar, prea absorbită acum de chestiunea la care se gîndea, se opri brusc.

— Vrei să spui, dacă are să-o vindece ?

Exact. Este într-adevăr un leac — și cel mai bun :

— Cred că am putea să știm, declară cu delicatețe doamna Stringham.

— Dar nu știm de ce anume suferă.

— N-ai fost, scumpa mea, niciodată îndrăgostită ? întreabă Susan Shepherd.

— Ba da, draga mea ; dar nu după statul medicului.

Vrînd-nevrînd, Maud Manningham vorbise pe un ton de veselie care din fericire o însufleții pe vizitatoarea ei.

— A, firește că nu-i cerem lui îngăduința. Dar e important de știut dacă el consideră că asta ne face bine.

— Dragă mea, exclamă doamna Lowder, mi se pare că știm și fără el. Așa încît, dacă asta e tot ce are să ne spună —

— Oh, interveni doamna Stringham, nu e totul. Am impresia că Sir Luke ne va spune mai mult ; n-o să-mi însure verzi și uscate. Urmează să-l întîlnesc din nou, aproape că mi-a spus că dorește acest lucru. Așa că întîlnirea nu va fi inutilă.

— Și la ce anume va fi utilă ? Vrei să spui că vrea să recomande pe cineva ? Nu i-ai spus nimic ?

Doamna Stringham o lîmuri :

— I-am arătat că îl înțeleg. E tot ce am putut face. Nu mi-am permis să fiu mai explicită ; dar am simțit, cu toate că vizita lui m-a tulburat atîta, o liniște în urma celor aflate de la tine alaltă-seară.

— Te referi la ceea ce ți-am spus în trăsura după ce am lăsat-o în compania lui Kate ?

Ai observat totul, după cît se pare, în trei minute. Și acum că el este aici, acum după ce l-am întîlnit și am-am făcut o impresie despre el, îmi dau seama, zise doamna Stringham, că ai fost de-a dreptul magnifică.

Bineînțeles că am fost magnifică. Cînd oare, întrebă Maud Manningham, am fost altfel ? Să știi în-ă ea Milly va fi, dacă se mărită cu Merton Densher.

— A, e întotdeauna magnific cînd te măriți cu omul pe care-l iubești. Dar departe ne mai duc gîndul ! zimbă doamna Stringham cu mîhnire.

Lucrurile vor merge într-adevăr departe, dacă în- ; bine. Ce altceva decît intuiția mi-a spus, cînd ne-am întors alaltă-seară, că s-o iau pe Kate ? Am simțit cu ce-am auzit — că va îmi spune că omul s-a întors.

Tocmai de aceea, cum ți-am spus, este magnifică. Dar așteaptă, zise doamna Stringham, să-l vezi.

Am să-l văd în curînd, vorbi doamna Lowder cu un zîmbet.

Impresia doamnei Stringham părea pierdută în melochii.

Cum se putea să țină la ea vîndută ?

Prețutăm ei, cu totul temeinic cu care judeca lucrurile, zise.

Într-un pus în situație de a ține la ea.

Pentru Dumnezău, ce tîngu doamna Stringham, pînă-l va în situația asta. Îl ai doar în mină, după cum

Doamna Lowder o privi în ochi.

— Asta e impresia ta despre el ?

— E impresia mea despre tine, dragă. Li dirijezi pe toți.

Doamna Lowder rămase cu privirea ațintită, iar Susan Shepherd în mod surprinzător nu se simți mai puțin sinceră văzînd că îi făcea pe plac. Dar exista un obstacol considerabil.

— Pe Kate n-o dirijezi.

Sugara ceva ce musafira nu aflase încă de la ea — căva ce o făcu pe doamna Stringham să răsufle greu.

— Kate ține cumva la el ?

Faptul acesta, după cum știm, doamna din Lancaster Gule îl ascunsesse pînă acum, și întrebarea rapidă a prietenei aduse o schimbare pe fața ei. Clipi, apoi examinează problema cu atenție ; după care, fie că se trădase fără voia, fie că luase doar o hotărîre din cauza mirării doamnei Stringham, acceptă rezultatele. Susan Shepherd desluși nu numai faptul că se folosea de ele, dar deodată i-i dădu seama că slujeau mai mult decît și-ar fi închipuit secului ei. O anumită frămîntare a ei denota de fapt această schimbare : tănuia cu putere un adevăr important și nu i-ar fi plăcut să audă că nu-l tănuise cu dibăcie. Se simți cam nercadă că nu se gîndise la asta. Se gîndi însă, mai ales acum cînd avusese această nouă și neașteptată revelație, la minunea disimulării lui Kate. Avu timp să reflecteze în vreme ce aștepta un răspuns la exclamația ei.

— Kate își închipuie doar că ține. Dar greșește. Și nimeni nu știe. Aceste declarații limpezi și responsabile au fost replica doamnei Lowder ; dar nu constituiau întreaga replică : Tu nu știi nimic — asta trebuie să fie linia ta. Sau, mai degrabă, linia ta trebuie să fie aceea de a nega cu desăvîrșire.

— Să neg că ține la el ?

— Să negi și că și-ar închipui că ține la el. În mod cert și absolut. Să negi și că ai auzit ceva despre asta. Susie se gîndi la noua ei îndatorire.

— În fața lui Milly, vrei să spui — dacă întrebă ?

— În fața lui Milly, firește. Nimeni altul n-are să întrebe.

— Ei bine, zise doamna Stringham după o clipă, Milly nu va întreba.

— Ești sigură ? se mira doamna Lowder.

— Da, cu cît mă gîndesc mai mult. Din fericire pentru mine. Nu mă pricep să mint.

— Eu mă pricep, slavă Domnului ! pufni doamna Lowder aproape disprețuitoare. Cînd, așa cum se întîmplă uneori, nu e altceva mai bun de făcut. Trebuie să procedezi întotdeauna cum este cel mai bine. Dar poate că și fără minciuni, continuă ea, putem s-o scoatem la capăt.

I se trezi interesul : prietena ei o văzu, în decurs de cîteva minute, mai angajată și mai înflăcărată — simți imediat schimbarea. Doamna Stringham, e-adevărat, deslușea vag faptul acesta ; își dădu seama la început doar că Maud găsisse un motiv ca s-o ajute. Motivul era, ciudat lucru, ca putu și ea s-o ajute pe Maud, iar pentru asta dorea să se declare gata chiar și să mintă. Faptul care reiese poate cel mai clar a fost că doamna Lowder era puțin dezamăgită, din cauza îndoielii lui Susie asupra trai-niciei sociale a acestei mașinații ; și acesta, la rîndu-i, va deveni un punct de vedere mai solid. Adevărul despre amăgirea lui Kate, așa cum îl prezentă mătușa ei, despre amăgirea asupra sentimentelor ei care puteau să fie spulberate — părea să constituie baza pe care era posibilă o conlucrare mai intimă între ele. Doamna Stringham se văzu mobilizată pentru spulberarea amăgirii lui Kate prin meșteșuguri însă pe care deocamdată nu le putea concepe. Sau poate era vorba numai de spulberarea ilu-ziilor domnului Densher ? — succesul acesta putînd, într-adevăr, să atragă după sine alte succese. În fața acestei misiuni din nefericire se sperie. Simțea că în sinea ei credea ceea ce credea Milly, și o să-i vină acum extrem de greu să acționeze pentru Milly. Toate acestea i se înfă-țișau în mod confuz — parcă ar fi fost un nor de întrebări din care ființa impunătoare a lui Maud Manningham, așezată în fața ei, se înălța ca o amenințare din ce în ce mai bine conturată, căpătînd de fapt în rolul ei de sfătuitoare ceva din înfățișarea unui oracol. De la oracol provenea chemarea — sau în orice caz sensul, un sens în deplină concordanță cu îndemnul pe care locuiau îl

văzuse acționind. „Dar, era sensul, „am să te ajut în privința lui Milly, fiindcă dacă izbutesc, aceasta mă va ajuta în cazul lui Kate” — o părere pe care doamna Stringham era în stare s-o priceapă destul de bine. Se pomeni deodată, foarte ciudat, dispusă să acționeze spre răul lui Kate, sau cel puțin spre binele lui Kate, după cum aprecia doamna Lowder cu o nobilă anxietate. Pe scurt, se pomeni că nu-i pasă ce se întâmplă cu Kate — convinsă fiind, de fapt, că steaua lui Kate strălucea cu putere. Kate nu era în primejdie, Kate nu era patetică; Kate Croy, oricât s-ar fi întâmplat, se descurca și singură. Își dădea acum seama că mintea prietenei ei zbura cu o ușeală mai mare ca a propriei ei minți. Doamna Lowder ticluise un plan general de acțiune, pe care îl dădu la iveală cu destulă însuflețire când zise :

— Trebuie să mai rămîneți cîteva zile și trebuie numai-
decît să-l întîlniți amîndouă la cină.

Și mai pretinse că avea meritul, prin instinctul milei, al înțelepciunii prevăzătoare, de a fi contribuit mult cu două seri în urmă la pregătirea terenului.

— Biata copilă, cînd eram acolo cu ea, cînd tu te-ai dus să-ți iei șalul, s-a trădat.

— Îmi amintesc că ni-ai făcut după aceea să înțeleg asta. Dar n-a fost nimic mai mult, oare? Susie pe drept cuvînt, decît ceea ce am simțit și eu.

Dar doamna Lowder o înfruntă în așa fel, încît se întreabă dacă spusese ceva nepotrivit.

— Presupun că ar trebui să fiu și eu edificată asupra lucrurilor la care poți renunța cu atîta noblete.

— Să renunț? repetă doamna Stringham. Dar nu renunț la nimic — nu mă las.

Prietena ei se arătă nerăbdătoare, întorcîndu-se iarăși oarecum teapănă, spre masivul pupitrui ferecat în alamă și împingînd cu mîna niște obiecte așezate pe el.

— Atunci renunț și eu. Știi cît de puțin am visat pentru ca o persoană ca domnul Densher. Știi ce planuisem pentru ea.

— A. ai fost grozavă, și zicînd asta Susie era absolut sinceră. Un duce, o ducesă, o prințesă, un palat, m-ai făcut și pe mine să cred. Dar ne ciocnim de faptul că ea

nu crede. Din fericire pentru ea, se pare că nu și le dorește. Atunci ce-i de făcut? Te asigur că am avut și eu multe visuri. Dar nu mai am decît unul singur.

Tonul doamnei Stringham, cînd rosti aceste ultime cuvinte, exprima atît de bine gîndul ei, încît doamna Lowder arătă că pricepea. Mai stătură cîteva momente, cercetînd problema.

— Să aibă în viață ceea ce-și dorește?

— Dacă asta are s-o ajute cu ceva.

Doamna Lowder păru să se gîndească cum putea s-o ajute; dar cînd vorbi, spuse deocamdată altceva :

— Știi, mă enervează puțin — bineînțeles că sînt o netrebnică. Și mi-au trecut prin minte tot felul de lucruri. Dar nu înseamnă că nu trebuie să avem bun-simț.

— Adică s-o luăm, încheie doamna Stringham, așa cum este.

— Și pe domnul Densher trebuie să-l luăm așa cum este. După care doamna Lowder rise sumbru : Păcat că nu e mai potrivit!

— Ei da, dacă ar fi mai potrivit, replică prietena ei, ți-ar fi plăcut pentru nepoata ta; și în cazul acesta, Milly ți-ar face greutăți.

— Îmi face și așa — nu că ar avea vreo importanță acum. Dar am văzut-o pe Kate și pe ea, atunci cînd ai venit la mine, stînd una lingă alta. Am văzut-o pe Kate ți-o spun deschis — ajutînd-o pe Milly; și cînd zicea asta, continuă doamna Lowder, o să deduci probabil singură că era în parte motivul pentru care m-am bucurat că ai venit. Așa că vezi la ce renunț. Să știi că renunț. Dar cînd adopt atitudinea aceasta, declară ea în continuare, o adopt cu mîrînimie. Așa că îmi iau adio de la tot. Adio de la domnul Densher. Oh, Doamne! îngăimă ea.

După un minut, Susie spuse :

Chiar și ea doamna Densher, copila mea va li-
ni va.

— Da, nu va fi o căsătorie. De fapt, zise doamna Lowder, vorbim în vînt.

— Lăsam totul la o parte, aprobă prietena ei cu tristețe.

— Este totuși interesant, trecu doamna Lowder la o altă idee, că nici el nu e un oarecare. Revenea la întrebarea pe care o mai pusese și la care prietena ei nu răspunsese : De fapt, ce crezi despre el ?

Auzind întrebarea, din motive ce nu-i erau nici ei tocmai clare, Susan Shepherd rămase prudentă. Așa încât preferă o apreciere generală :

— E simpatic.

Și rămase uitându-se la doamna Lowder cu acea stăruință excesivă la care recurg oamenii cînd nu sînt tocmai sinceri — împrejurare ce avu efect.

— Da, e simpatic.

Urmarea acestor cuvinte a fost însă pregnantă : i prăpădindu-i determinînd-o pe doamna Stringham să se amuze iarăși.

— Credeam că nu-ți place !

Nu-mi place pentru Kate.

Dar nici pentru Milly nu-ți place.

Doamna Stringham se ridicase în timp ce vorbea, iar prietena ei se ridică și ea.

— Îmi place, draga mea, pentru mine.

— Nici nu se putea mai bine.

— Ei da, într-un fel. Nu e destul de bun pentru nepotă-mea și nu e destul de bun pentru tine. Sînt mătușă, sînt nenorocită și sînt o neroadă.

— A, eu nu sînt — nu sînt defel, declară Susie.

Dar prietena ei continuă :

— Omul trăiește pentru alții. Și tu faci asta. Dacă ai trăi pentru mine, n-aș avea nimic împotriva lui.

Însă doamna Stringham era mai dîrză.

— Eu îl găsesc simpatic, indiferent pentru ce aș trăi.

Accasta o descumpăni pe doamna Lowder. Șovăi doar o clipă, iar apoi se trădă cu un riset :

— Bincînteles că e foarte bun, în felul lui.

— Asta-i tot ce susțin și eu, zise Susie cu mai multă rezervă.

Și problema care se punea — ce anume era domnul Densher „în felul lui“ — a încheiat practic, cu oarecare lipsă de logică, această primă discuție a lor.

XIII

Important era că acum erau cel puțin informate în privința celebrului medic care, după cum banuiau, observa, aștepta, studia sau, în orice caz, își propunea un asemenea procedeu înainte de a lua o hotărîre. Doamna Stringham înțelese că el reflecta asupra chestiunii într-un spirit pe care, cu același prilej, în Lancaster Gate, ajunseser să-l intuiască în linii mari înainte de a se retrage. Pricepea felul lui de a judeca. Dacă ceea ce discutaseră putea într-adevăr să fie realizat — dacă lui Milly, adică, puteau să-i fie alungate gîndurile — faptul nu va face nici un rău și era de presupus că va face mult bine. Dacă nu va fi astfel — dacă printr-o colaborare grijulie dar plină de tact nu puteau să facă nimic care să contribuie la realizarea intențiilor — nu vor fi într-o situație mai precară decît înainte. În acest ultim caz, tînăra fată ar avea deplină libertate pentru vară, pentru toamnă ; Milly și-ar da toată silința să facă întocmai cum i se prescria și, întorcîndu-se în cele din urmă la eminentul om, îl va găsi — ar tîndu-i totodată ceea ce dobîndise — și mai dispus să se ocupe de ea. Mai era limpede pentru Susan Shepherd — acesta fiind și motivul unei noi discuții cu vechea ei prietenă — că Milly și-a adus contribuția la formarea unui punct de vedere constructiv asupra cazului în general, întrucît declarase sincer și prompt că intenționa să meargă să-și ia rămas bun de la Sir Luke Strett și să-i mulțumească. A specificat chiar că urma să-i mulțumească fiindcă fusese atît de îngăduitor în privința comportamentului ei.

— Vezi, nu știam că n-are să mă ia din scurt mai tîrziu pentru ceea ce mi-am permis.

Atît îi spusese Milly, iar ea a fost cam nechibzuită, zicînd :

— A, n-are să te ia din scurt niciodată.

Își dădu seama de nechibzuința ei în momentul următor, cînd auzi întrebarea tinerei sale prietene :

— De ce nu, la fel ca pe oricine altul care i-a jucat o leasă ?

— Fiindcă el nu consideră că e o festă. A putut înțelege fapta ta. E în ordine, după cum vezi.

— Da — vad într-adevăr. E mai îngăduitor cu mine decât cu oricine, fiindcă în felul acesta poate să mă amăgească mai ușor. Simulează doar, și de altfel n-are rost să mă mai dojenească.

Milnită că a provocat din nou această răbufnire ce nu prevestea nimic bun, biata Susie se cramponă de singurul ei avantaj :

Acuzi într-adevăr un om ca Sir Luke Strett, că glumește cu tine ?

Nu putea să se înșele asupra privirii pe care i-o aruncă prietena ei, și care trăda o percepere ciudată, oarecum arăzată, a felului ei de a înțelege lucrurile.

— Ei bine, în măsura în care înseamnă că glumește cînd îi este atât de milă de mine.

Nu-i este milă de tine, ripostă Susie cu ardoare. Doar că, la fel ca oricine, te place.

— N-are de ce să mă placă. Nu e la fel ca oricare altul

— D. ce nu, dacă vrea să lucreze spre binele tău ?

Milly îi aruncă iarăși o privire, dar de data asta însoțită de un suris minunat.

— Ei, vezi, asta e !

Doamna Stringham se îmbujoră, fiindcă asta era într-adevăr. Dar Milly părea să nu observe.

— Să lucreze pentru mine, cu toate acestea — sa lucreze pentru mine ! Este, bineînțeles, chiar ceea ce vreau. Și, ca de obicei, o îmbrățișă pe prietena ei. N-am de gînd să mă port urît tocmai cu ei.

— Sper și eu că nu ! și doamna Stringham răspunse sărutului cu un suris. Nu mă îndoiesc însă că ar trece-o cu vederea ! Tu ești aceea, draga mea, care te descurgi de oricine alții nevin.

După care, Milly avu ultimul cuvînt

— Nu înseamnă că oamenii trebuie să-ți ia totul

Iar doamna Stringham observă resemnată că din discuție fusese exclusă orice referire la vizita făcută medicului. Era, de fapt, începutul unei curioase independențe în raporturile dintre ele — o independență atât în acțiuni cît și în obiceiuri — în problema viitorului lui Milly. Fiecare mergea pe drumul ei, cu aprobarea deplină a tinerei fete ; căci tocmai pentru acest lucru plădese atât de

minunat după prima întîlnire a doamnei Stringham cu Sir Luke. Era de acord cu ideea ca Susie să aibă alte întîlniri — confidentiale, importante, personale ; era de acord cu felurite idei, dar cel mai mult cu aceea că trebuia să-și ducă viața mai departe de parcă nu s-ar fi întîmplat nimic. Din moment ce va fi ajutată, era cea mai bună cale ; și cu toate că însoțitoarea ei nu află nimic de la ea, aceasta era în orice caz atitudinea pe care o luă față de sfătuitorul ei medical. Își motivă vizita în chipul cel mai simplu ; venise să-i spună doar cît de mult o emoționase bunătatea lui. N-a fost nevoie de o explicație lungă, deoarece, după cum spusese doamna Stringham, el a înțeles foarte bine și i-a răspuns că o ajută cu plăcere.

— Am petrecut un sfert de ora deosebit de plăcut cu doamna aceea foarte vioaie. Aveți prieteni buni.

— Așa crede fiecare dintre ei — despre toți ceilalți. Dar și eu cred la fel, continuă Milly, despre toți. Sînteți excepțional de buni unii cu alții. În sensul acesta, îndrăznesc să spun că dumneavoastră sînteți cel mai bun cu mine.

Cu acest prilej avu și o impresie extrem de stranie, care constituia în același timp una dintre cele mai subtile temeri ale ei — presimțirea că dacă ar merge, cum s-ar zice, prea departe, relația lor ar putea să devină lipsită de naturalețe, dacă nu și de valoare. Dacă ar merge prea departe ar însemna să nu încerce măcar să rămînă simpla. El ar fi gata s-o urască dacă ea, luîndu-i-o înainte de fiecare dată, ar împiedica practicarea unei bunăvoințe care, neîndoielnic, constituia într-un fel pentru ei o metodă superioară. Susie n-are s-o urască, deoarece dorea să sufere pentru ea ; Susie nutrea nobila idee că în felul acesta putea cumva să-i facă un bine. Însă nu era de așteptat ca cel mai mare dintre medicii Londrei să dozească s-o ajute în acest fel. N-ar avea timp, chiar dacă ar dori s-o facă ; din care cauză, Milly se simți în sinca ei pusă în gardă. Față în față, acolo, cu îndrumătorul ei blind și puternic, a fost cuprinsă la un moment dat de un nou elan, ca atunci cînd a avut convorbirea decisivă cu Susie. Însemna același lucru : și pe el îl va ajuta dacă era cu putință așa ceva ; dar dacă nu era cu putință.

va face ca lucrurile să meargă bine. N-ar mai fi fost nevoie de multe minute ca, dintr-o dată, să se inverseze aproape calitatea de medic cu cea de pacient. Ce altceva era el în fond decât un pacient, ce era ea decât un medic, din clipa în care accepta din suflet, odată pentru totdeauna, necesitatea, din clipa în care adopta, odată pentru totdeauna, tactica de a nu-i îngădui să se sperie de subtilitatea ei ? Va lăsa pe seama lui subtilitatea : el se va bucura s-o folosească ; iar ea însăși, fără îndoială, se va bucura cu timpul de bucuria lui. Merse pînă într-acolo încît i-i închipui că izbînda acestor reflexii au îmbujorat-o o clipă în ochii lui, creînd impresia unei înfloriri, a unei relative aparențe de sănătate ; și se întîmplă într-adevăr după aceea că el însuflă viață presupunerii :

— Orice mic ajutor contează, fără îndoială ! răspunse el cu voioșie la nevinovatele ei cuvinte de duh. Dar indiferent de ajutor, să știți că arătați deosebit de bine.

— Așa cred și eu, răspunse ea, de parcă ar fi înțeles atitudinea lui.

Doar că se întreba ce o fi ghicit el. Dacă ghicise totuși ceva, era remarcabil din partea lui. Cît despre lucrurile ce erau de ghicit, el n-ar fi putut — dacă își dădea seama că existau — să ajungă la ele decât prin agerime. Agerimea lui era deci imensă : și dacă putea să dea naștere la subtilitatea pe care se gîndea s-o lase în seama lui, rolul doctorului nu va fi tocmai mic. Nici al ei nu va fi, la drept vorbind, și îi părea bine chiar de pe acum. Se întreba dacă în acest caz nu o aștepta și pe ea ceva interesant. Nu fusese sigură, venind la el, că se simțea „mai bine“, iar el nu folosisese, fusese grozav de atent probabil să nu folosească, acel termen compromițător : cu toate acestea, ea ar fi fost gata să spună, dintr-o prietenoasă simpatie : „Da, trebuie să mă simt mai bine“, căci el avea simțămîntul, nesuștinut de nimic, că ceva se întîmplase cu ea. Era o impresie nesuștinută, fiindcă cine ar fi putut să-i spună lui ceva ? Susie, era sigură, nu-l văzuse și existau lucruri pe care era cu neputință să i le fi spus la prima întîlnire. Deoarece puterea lui de pătrundere era atât de mare, de ce n-ar accepta ea grațios, ca o dovadă că recunoaște remarcabilă calitate, noua împrejurare, aceea

pentru care era împede că voia s-o felicite, drept o cauză întemeiată ? Dacă cineva lupta pentru o cauză, putea să obțină un rezultat ; și acesta era, în primul rînd, un mod de a cultiva respectiva cauză.

— Ceea ce mi-ați spus deunăzi, continuă ea, mi-a dat mult de gîndit, și asta am și făcut — m-am gîndit — întocmai cum probabil ați dorit. Cred că sînt o persoană care poate fi tratată ușor, surise ea, din moment ce mi-ați și făcut atîta bine.

Singurul fapt ce se opunea reciprocității în relația cu medicul era că el părea dinainte să cunoască atît de bine toate posibilitățile ei, încît ea nu avea plăcerea să de-a_vîrșească cu adevărat această reciprocitate.

— A, dimpotrivă, e foarte dificil să fiți tratată. Am nevoie în cazul dumneavoastră, vă asigur, de înțelegerea mea iscusită.

— Bine, vreau să spun că măcar nu e zadarnic. (În tot acest timp nu crezuse cîtuși de puțin în rașpunsul lui, convinsă fiind că dacă era într-adevăr dificil, ar fi fost ultimul lucru pe care i l-ar fi spus.) Fac, zise ea, ce-mi place.

— Atunci e așa cum îmi place mie. Dar trebuie, după cum o vreme atît de bună, să plecați numaidecîi. Și pentru a întări această idee, cînd ea îi replică prompt că plecarea ei — în Tirol, iar apoi la Veneția — era stabilită pentru data de paisprezece, îi zise plin de înuflecire : La Veneția ? Perfect, fiindcă atunci o să ne întîlnim. Nădăjduiesc să ajung acolo prin octombrie, cînd cred că o să am trei săptămîni libere ; trei săptămîni în care, dacă reușesc să fiu liber, nepoată-mea, o tînără care mă ține din scurt nu glumă, are să mă ducă pe unde vrea ea. Îmi spune ieri că are impresia că va alege Veneția.

— Atunci e minunat. Aștept să veniți și dumneavoastră. Și dacă există ceva ce aș putea să aranjez dinainte pentru dumneavoastră... !

— Vă mulțumesc. Nepoată-mea, după cîte văd, se ocupă de toate. Dar va fi strașnic dacă vă găsește acolo.

— Cred că vă fac impresia, zise ea după o clipă, că sînt într-adevăr ușor de tratat.

Dar el clătină iarăși din cap ; nu era de acord.

-- Încă n-ați ajuns acolo.
-- Trebuie să fii atât de grav pentru asta ?
-- Ei bine, nu cred că am ajuns vreodată acolo — la „ușurința” tratamentului. Mă îndoiesc că e posibil. Dacă este totuși, încă n-am găsit pe nimeni destul de grav. Ușurința, vedeți, este pentru dumneavoastră.

— Înțeleg — înțeleg.

Urmă o pauză ciudată, plină de amabilitate, dar totuși și de puțină stinghereală : după care Sir Luke întreabă :

— Și doamna aceea iscată — vă însoțește ?

— Doamna Stringham ? A, desigur. Va rămâne cu mine, sper, până la sfârșit.

Fața lui nu trădă nimic.

— Până la care sfârșit ?

— Ei bine — până la sfârșitul sfârșitului.

— A, atunci, rise el, sînteți norocoasă. Sfârșitul sfârșitului e foarte îndepărtat. Acesta, sper că știți, zise Sir Luke, este doar începutul. Iar următoarea întrebare pe care o riscă ar fi putut să dezvăluie ceva din speranța lui : Numai dumneavoastră și ea ?

— Nu, încă alte două prietene : două doamne pe care le-am întâlnit aici mai des decît pe oricine și care sînt tocmai persoanele potrivite pentru noi.

El rămase pe gînduri.

— O să fiți patru femei, atunci ?

— Ah, zise Milly, sîntem văduve și orfane. Dar cred, adăugă pentru a spune ceea ce își dădea seama că îl va liniști, că în timpul călătoriei nu vom fi neatrăgătoare pentru domni. Cînd vorbiți de „viață”, cred că va referiți mai cu seamă la domni.

— Cînd vorbesc de „viață”, răspunse el după o clipă în care, poate, îi aprecie vioiciunea spiritului, cînd vorbesc de viață, cred că mă refer mai mult decît la orice la partea ei frumoasă, la prospețimea dată de tinerele de vîrstă dumneavoastră. Deci continuați să fiți așa cum sînteți. Văd din ce în ce mai bine cum sînteți. Nu puteți fi, se încumetă el să spună cu afabilitate, mai mult decît atât.

Ea se arătă deosebit de senină.

— Una dintre însoțitoarele noastre va fi domnișoara Croy, care a venit cu mine aici prima oară. Prin ea viața

se manifestă cu toată splendoarea și o parte din această splendoare este tocmai devotamentul ei față de mine. Dar, mai presus de orice, e minunată în sine. Așa că dacă doriți, zise cu fără înconjur, s-o întâlniți pe ea...

— Am să fiu bucuros să întâlnesc pe oricine care vă este devotat, fiindcă, evident, va fi foarte plăcut să particip și eu. Prin urmare, dacă are să fie la Veneția, am s-o întâlnesc ?

— Vom aranja — n-am să uit. Mai are și un prieten care s-ar putea să fie acolo, se pomenește Milly că spune. E posibil să vină fiindcă o urmează mereu.

Sir Luke se miră.

— Adică se iubesc ?

— El o iubește, surse Milly ; dar ea nu. Nu se simte așa.

Dar ce cusur are el ? se arătă curios Sir Luke.

Nici unul, doar că nu-i place.

— Este prezentabil ? stăruie Sir Luke.

A, o foarte drăguț. E deosebit de drăguț într-adevăr.

— Va fi și el la Veneția ?

— Ea îmi spune că se teme că va fi. Căci dacă el va fi acolo, are să fie tot timpul în preajma ei.

— Iar ea va fi tot timpul în preajma dumneavoastră.

Fiindcă sîntem prietene foarte bune — da.

— Ei bine, atunci, zise Sir Luke, n-o să fiți patru femei.

— A, nu ; recunosc șansa domnilor. Dar nu vă veni în minte Milly în felul ei minunat, pentru mir.

Nu, înțeleg. Dar nu puteți să-l ajutați ?

— Dumneavoastră nu puteți ? întreabă Milly în clipă următoare, după o clipă. Iar apoi explica glumet : Vă pun, vedeți, în legătură cu anturajul meu.

Poate că tot în glumă prietenul ei intră acum și el în jo.

— Dar dacă acest domn nu face parte din anturajul dumneavoastră ? Vreau să spun, dacă este în același număr cum se numește ? — domnișoarei Croy ? În afară de faptul că și pe dumneavoastră vă interesează persoana lui.

A, înțepte că mă interesează !

— Credeți deci că ar fi vreo șansă pentru el ?
— Îmi place destul, zise Milly, pentru ca să sper.
— Atunci e foarte bine. Dar, mă rog, întrebă apoi Sir Luke, ce am eu de a face cu el ?

— Nimic, zise Milly, decât că dacă veți fi acolo, s-ar putea tot așa de bine să fie și el. Și, de asemenea, în sensul că nu vom fi în acest caz doar patru femei plicticoase.

El consideră că în momentul acesta ea îi puna puțin la încercare răbdarea.

— Dumneavoastră sînteți cu adevărat cea mai puțin „plicticoasă” femeie pe care am întîlnit-o în viața mea. Înțelegeți ? Nu există nici un motiv să nu aveți o viață într-adevăr splendidă.

— Așa-mi spune toată lumea, zise ea prompt.

— Convingerea — puternică de cînd v-am văzut prima oară — îmi este întărită după ce am întîlnit-o pe prietena dumneavoastră. Nu există nici o îndoială. Aveți lumea întrecagă în față.

— Ce v-a spus prietena mea ? întrebă Milly.

— Nimic ce nu v-ar fi făcut plăcere. Am discutat de dumneavoastră — și cu toată sinceritatea. N-o tăgăduiesc. Dar îmi dovedește că nu vă cer imposibilul.

Ea era acum în picioare.

— Cred că știu ce îmi cereți.

— Pentru dumneavoastră, continua el, nimic nu e imposibil. Așa că mergeți înainte. O spuse apoi din nou — dorind atît de mult ca ea să-și dea seama că astăzi o înțelegea : Sînteți sănătoasă.

— Ei bine, zîmbi ea, păstrați-mă așa.

— Oh, veți fi departe de mine.

— Păstrați-mă, păstrați-mă, continuă ea simplu, privindu-l cu ochii gași.

Și îi dădu mîna ca pentru rămas bun, iar el timp de o clipă i-o reținu. Ceva, în vreme ce părea să se gîndească ce se mai putea spune, îi veni în minte — deși era un lucru din care nu se putea desprinde prea mult.

— Bineînțeles, dacă aș putea să fac ceva pentru prietenul dumneavoastră, vreau să spun domnul de care vorbiți... și îi dădu să înțeleagă, pe scurt, că era dispus să facă ceva.

— Oh, domnul Densher ? și o spuse de parcă uitase de el.

— Domnul Densher — așa îl cheamă ?

— Da — dar situația lui nu e atît de nenorocită.

Într-o clipă se îndepărtase de problema aceasta.

— Fără îndoială — dacă dumneavoastră vă interesați de el. Ea se îndepărtase, dar parcă el îi citise în ochi — deși se îndepărtaseră și ei — un motiv ca s-o cheme înapoi : Totuși, aș putea să fac ceva... ?

Ea se uită la el, gînditoare, zîmbind.

— Teamă îmi este că nu se poate face absolut nimic.

XXIV

Ca niciodată, în această dimineață se simțea într-adevăr acasă ; bucuroasă și recunoscătoare că întreaga căldură a verii meridionale mai sălășluia încă în camerele înalte și ornamentate — încăperi de palat cu pardoseală răcoroasă de piatră, în al căror luciu de o viață se oglindeau lucrurile și unde soarele de pe apa vălurită a mării, strecurîndu-se prin ferestrele deschise, trecea jucăuș peste „subiectele” pictate pe tavanele splendide — medaliaone purpurii și cafenii, zugrăvite în vechi și rezistente culori melancolice, toate parcă din aur vechi și învăpăiat, dăltuite și împanglicate, toate purtînd patina timpului și toate înflorate și dantelate și aurite, așezate în marea lor concavitate sculptată și pictată (un cuib de heruvimi albi, prietenoase creaturi aeriene) și admirate cu ajutorul celui de-al doilea șir de geamuri mai mici, deschideri ce dădeau direct în stradă, făcînd din acel loc — cu toate că ghidurile Baedeker și fotografiile prietenilor lui Milly supărau ochiul — un apartament fastuos. Era în sfîrșit, deși locuia în palat de trei săptămîni, o adevărată luare în stăpînire ; poate fiindcă era pentru prima oară singură — cu adevărat singură — de cînd părăsise Londra și pentru prima dată își dădea pe deplin și fără stînjeneală seama de ceea ce marele Eugenio făcuse pentru ea. Marele Eugenio, recomandat de arhiduci și de americani, intrase în serviciul ei tocmai la timp — venise din Paris după o sumedenie de

pourparler-uri cu doamna Stringham, și ea îi acordase încă mult decât oricând mină liberă, anume pentru ea s-o escorteze pe continent și s-o înconjoare cu grija lui, iar el îi dedicase, din clipa când s-au întâlnit, toate conștientele experienței lui. Îl apăsese dinainte drept poliglot și universal, foarte scump și foarte iscusit, probabil un escroc venit până-n măduva oaselor; căci ducea întotdeauna la inimă o mină de italian frumos manichiurată, iar pe cealaltă și-o îndesa drept în buzunarul ei, care, după cum își dădău amândoi seama, i se potrivea ca o mânășă. Remarcabil era că aceste elemente ale cunoașterii comune se constituiseră curînd într-o legătură indestructibilă, formaseră temelul unei relații îmbucurătoare, fiind acum într-un chip ciudat, grotesc, încîntător tocmai cînd ce menținea mai ales încrederea dintre ei și o exprima cel mai bine.

Ea văzuse destul de iute ce se întîmpla — era din nou un fapt obișnuit. Eugenio, într-o convorbire de cinci minute, o înțelesese, își dăduse seama, ca toată lumea dealtfel, nu atât că trebuia să fie protejată cu grijă, cît mai ales că trebuia să fie părăsită cu încetul. Toată lumea o înțelegea, toată lumea pricepea aceasta; dar pentru nimeni încă, simțea ea, n-ar fi constituit o legătură atât de strînsă și în fata nici unui alt fapt nu s-ar fi predat atât de răbdătoare. Cu grație, respectuos, desăvîrșit — întotdeauna în poziția de rigoare și avînd alura, cu părul lui des, îngrijit și alb, cu fața netedă și grasă și ochii negri, profesionali, aproape batrali, ca ai unui faimos tenor, prea virslnic acum pentru a iubi, dar posedînd încă arta de a face bani — îi dădea de înțeles, din cînd în cînd, că era, dintre toți clienții glorioasei sale curirie, aceea căreia îi purta interesul cel mai personal și mai patern. În serviciul celorlalți fusese pentru bini, dar față de ea avea un sentiment deosebit. Încrederea se întemnia astfel în întregime pe faptul că ea era convinsă de aceasta, nu exista nimic de care să fie mai sigură. Sentimentul acesta și le transmiteau de fiecare dată cînd stăteau de vorbă, el tăcut și profund, dar această intimitate trăia la suprafață. Eugenio își luase locul printre aceia care o vorbiseră pînă la capăt, în meditația iluzorie, cît privea, totuși

finala, mereu alături de biata Susie — pe care acum o compătimea mai mult decât oricînd, fiindcă îi era atât de milă și trebuia să vorbească atât de puțin despre aceasta. Eugenio avea tactul obișnuit al unui moștenitor — o calitate pe care și-o putea asuma în mod cert: în vreme ce pe Susie nu putea s-o vadă, după moartea ei, în nici o calitate, Susie fiind stăruitor, exclusiv preocupată de durată ei precară. Era un principiu în care, la drept vorbind, Milly simțea acum, într-un nou avînt al imaginației, că i-ar fi plăcut ei înșiși să creadă. Eugenio făcuse într-adevăr pentru ea mai mult decât își dădea probabil seama — în fond nu știa nici el totul — prin faptul că la sfîrșitul toamnei, la un cuvînt spus în treacăt de ea, o instalase atât de admirabil, atât de perfect. Cuvintele ei spuse în treacăt, ca o aluzie generală, fuseseră:

— La Veneția, te rog, dacă e posibil, și nu în vreun hotel nesuferit sau vulgar; ci dacă s-ar putea aranja — mă înțelegi — o locuință veche și frumoasă, cu totul independentă, pentru cîteva luni. Să aibă multe odăi, și cu cît va fi mai interesantă, cu atât mai bine; o parte dintr-un palat istoric și pitoresc dar strict inodor, unde să fim izolați, și un bucătar, mă înțelegi? — cu servitori, fresce, tapete, antichități, ceva care să semene cu o rezidență permanentă.

Dovada că el o înțelegea din ce în ce mai bine se afla în toată locuința, în privința desăvîrșitei alegeri a căreia ea nu pusese de la început nici o întrebare. Îi arătase destul că credea despre locuință, iar îngăduința ei îl bucura; ea va lua cunoștință destul de curînd de aceea parte a tranacției care o interesa mai ales, iar legătura lui cu valorile pe care ea atunci le va găsi consemnate nu se putea să nu devină, cum s-ar zice, încă și mai mult aceea a unui moștenitor. Oamenii încîntători, lucizi, iubitori ai Veneției, îi cedaseră casa lor și fugiseră departe, în alte țări, ca să-și ascundă rușinea pentru ceea ce, deși pentru scurt timp, înstrăinaseră, cît și pentru ceea ce, în chip oricît de durabil, cîștigaseră. Ei păstrasera cu sfințenie, iar ea acum — rolul ei era netrebnic — își însușea și se bucura să folosească bunurile lor. Palazzo Leporelli își păstra încă istoria în poală, ca un idol pictat, o marionetă solennă

încărcată de ornamente. Încărcat de tablouri și relicve, bogatul trecut venețian, caracterul de neșters al locului erau aici o prezență pe care oamenii o venerau și o slujeau; ceea ce ne poartă înapoi la adevărul menționat acum o clipă — faptul că, mai mult ca oricând în această dimineață de octombrie, chiar dacă nu era decât o novice stingace, Milly pășea agale dintr-o parte într-alta, asemenea unei preotese celebrind un cult. Desigur că starea aceasta izvoră din dulcea solitudine pe care o trăia din nou și o îndrăgea în ceasul de acum; era dealtfel întotdeauna o necesitate a firii ei când lucrurile îi vorbeau cu mult tîlc. Cel mai bine îi vorbeau în tăcere; printre glasuri impresia se irosea. Glasurile o împresurau de săptămîni, și încercase să asculte, le cultivase și răspunsese la rîndu-i; au fost săptămîni în care alte lucruri ar fi putut s-o împiedice să le audă. Mai mult decât făgăduise sau amenințase la început perspectiva, simțea că pășește în mijlocul mulțimii de oameni cu o escortă numeroasă; cele patru doamne pe care le descriesese lui Sir Luke Strett ca o falangă oarecum închisă și detașată s-au dovedit a fi în fond ca un bulgăre de zăpadă care se rostogolește, sortit cu fiecare zi să parcurgă tot mai mult teren. Susan Shepherd comparase această parte a excursiei cu faimoasa călătorie a împărătesei Ecaterina prin stepele Rusiei; la fiecare cotitură a drumului apăreau reședințe, țărani aștep-tînd să-și prezinte omagiile în limba vorbită la Londra. În fine, vechi prieteni de ai doamnei Lowder, de ai lui Kate Croy și de ai ei stăteau la pîndă; când omagiile nu erau adresate în limbaj londonez, erau exprimate în idiomurile mai accentuate ale centrelor americane. Șuvoiul se umflă chiar prin relațiile mondene ale lui Susie; astfel încît existau zile la hoteluri, la picnicuri în Dolomiți, în vaporeșele de pe lacuri, cînd ea aproape că putea să restituie cu dobîndă mătușii Maud și lui Kate marea datorie contractată prin „succesul“ londonez căruia ele îi neteziseră calea.

Puțin a lipsit ca succesul doamnei Lowder și al lui Kate, în toiul asaltului dat de compatrioții lui Milly și ai doamnei Stringham, să atingă într-adevăr nota desă-vîrșirii: se răspîndi aproape la fel de rapid ca și vilva,

peste mare, a ultimului mare român american. Cele două doamne erau „atît de deosebite“ — deosebite, destul de lesne de observat, de doamnele care le apreciau astfel; fiind tot timpul vorba mai ales de doamne, chiar și cîte douăsprezece, deodată, care se aflau în apartamentul lui Milly, subliniind acea morală și multe altele. Persoanele din compania lui Milly au fost aclamate nu numai fiindcă erau cu desăvîrșire fascinante și cele mai simpatice persoane cunoscute pînă acum celor ce aclamau, dar și ca ajutoare fățișe, din punct de vedere monden, ale linerei excentrice, ca ființe care o inițiau categoric — și îi netezeau calea și poate îi înfrînau excentricitățile. După părerea ei, scurtele absențe creau acum deosebiri mari și faptul că inspira din nou aurul de acasă o făcea să simtă că acum se înfașșa compatrioților ei ciudată și străină. Sîrnea, se pare, acestor critici o curioasă suspiciune, o bunăvoință determinată de lipsa unei depline încrederi; ceea ce arată că este o persoană prea simplă și prea nepotrivit înveșmîntată pentru a oferi o distracție adevărată, și totuși prea bogată și prea anturată — un vi-cloșug intuitiv al ei izbutind să creze această ultima impresie — pentru a oferi o tovarășie cu totul anostă. Compatrioții, pe scurt, după cîte înțelegea ea, îi aprobau prieteniele datorita inteligenței lor de experți; în pofida acestei perspicacități critice, însă, compatrioții se dovedeau a fi un grup de inocenți. Înțelegea lucruri, în aceste zile, pe care nu le-a înțeles înainte și n-ar fi putut să spună de ce, decât motivînd printr-un principiu prea înspăimîntător pentru a fi menționat; își dădu astfel seama că nici Lancaster Gate nu era ceea ce considera New York-ul că este și că nici New York-ul nu era așa cum și-l imagina cu dor Lancaster Gate în timp ce cocheta cu ideea unei serii de vizite în America. Planul ar fi putut să fie conceput în mod umeristic din partea doamnei Lowder, în scopul îmbunătățirii poziției ei mondene — și conținea cu adevărat, în acest sens, sugestii ce erau poate doar cu o jumătate de secol prea timpurii; iar Kate Croy asista la toate acestea cu o degajare calmă și stăpînită care mergea atît de bine, cum spuneau ceilalți, cu genul ei deosebit de frumusețe, un gen ce te făcea să te gîndești că rezolva

într-adevăr controversă, speculații, aspirații prin câteva cuvinte rostite foarte limpede și inteligent, însă atât de simplificate ca sens, încât sunau, chiar și atunci când erau inofensive, ca un argou cam exagerat. Dealtfel Kate pretinse că și ea voia să meargă în America; doar că, în compania acestei tinere, Milly se comporta mereu, și mai mult decât oricând în ultima vreme, conform teoriei confesiunilor intime, a ironiilor discrete rostite cu franchețe, și care constituiau o compensație pentru schimonoselile lor în public atunci când, față în față, își scoteau obosite măștile.

Scoaterea măștilor devenise în cele din urmă forma pe care o luau clipele petrecute împreună, momente într-adevăr nu prea frecvente și care nu se prelungeau, datorită ostentelii pe care o simțea Milly ori de câte ori, după cum spunea chiar ea, scăpa din jug. Își agitau măștile, perechea aceasta independentă, cum ar fi agitat evantai spaniol; zîmbeau și suspinau când și le desprindeau; însă destul de ciudat, gestul, zîmbetele, suspinele — se putea bănuî că erau cea mai însemnată realitate în întreaga situație. Destul de ciudat, spunem, fiindcă fiecare din ele ar fi constat că volumul general al efuziunii nu era proporțional cu ușurarea sufletească. Când își atrăgeau atenția una alta asupra faptului că încetaseră de a se prefăce, mai cu seamă atunci plana în atmosferă ceea ce își tănuiau. Exista o diferență, neîndoielnic, mai ales în avantajul lui Kate: Milly nu prea înțelegea ce putea să tănuiască prietena ei, ce fapte deținea ea în fond, care să necesite atîta reținere; în vreme ce era limpede ca lumina zilei pentru Kate că biata Milly avea de ascuns o comoară. Nu era comoara unei afecțiuni timide și vrednice de dispreț — tănuirea în acest caz aparținînd cu totul altui fel al unor asemenea stări; era mai degrabă un principiu al mîndriei, relativ îndrăzneț și necruțător, un principiu care vibra ca un resort de oțel la cel mai mic zgomet vădînd apropierea unui pas. Cu atîta strășnicie era pus în adevărul despre concepția fetei asupra validității ei: astfel era o soră uimită și miloasă sortită să o privească trist pe Milly din celălalt capăt al șanțului de fortificație pe care ea îl ocupase în jurul turnului. Anumite aspecte ale

legăturii dintre aceste tinere ne apar, în lumina de amurg care le împresoară, ca într-o scenă obscură dintr-o piesă de Maeterlinck: avem desigur imaginea, în delicata înserare, a figurilor atât de mult legate una de alta și totuși atât de opuse, atât de atente una la cealaltă; aceea a prințesei suranii și palide, în veșmînt negru cu pene de struț, împodobită cu amulete, memento-uri, relicve, de obicei așezată, de obicei liniștită, și pe aceea a doamnei de la curtea ei, în picioare, fără astîmpăr rotindu-se agale și schimbînd cu ea din timp în timp, peste apa neagră brăzdată de lucirile serii, întrebări și răspunsuri. Doamna cu plete groase și întinse lăsate pe spate, trăgînd prin iarbă o trenă bogată, face întregul înconjur o dată și încă o dată, iar frînturile de discuție, din care abia mijeste cite o aluzie, pur mai degrabă să învăluiească decât să le elibereze gîndul. Se întîmplă astfel, deoarece atunci când ajung să nu mai trebuiască să țină cont de alții, se înfîlțesc într-o atmosferă ce pare că le așteaptă cu îndrăgostite vorbe. O asemenea impresie era de fapt gravă și putea să fie chiar tragică; așa încît, destul de limpede și în mod sistematic, pînă la urmă începura să-și măsoare cu grija vorbele.

Nu era posibilă o exprimare grosolană, mai ales față de Milly, a probabilității că, de n-ar fi atât de mîndră, ar putea să fie compătimită într-un mod care să aducă mai multă mîngîiere — mai multă mîngîiere persoanei care compătimeste; nu putea exista o dovadă spusă și nici o demonstrație mai pregnantă decît atitudinea mereu plină de considerație ca acest minunat amestec de slăbiciune și putere, de primăjdie, dacă aceasta din urmă exista, și de posibilitate de opțiune, o făcea, o menținea în stilibil de interesantă. Dificultatea lui Kate în această situație era, la urma urmelor, în mare măsură cea a doamnei Stringham, iar Susan Shepherd însăși, în tabloul nostru de Maeterlinck, ar fi putut foarte bine să se profileze în amurg lîngă șanțul de fortificație. În orice caz, se poate spune că sinceritatea lui Kate în ceea ce o privește pe Milly era profundă, în tot acest timp, iar imaginația ei compătimitoare se înflăcăra plină de avînt; de asemenea că toate acestea îi conferau o virtute, un cuget curat, o încredere în sine, ca

să spunem așa, care mai tirziu îi vor fi prețioase. Cu inteligența-i ascuțită, ea sesiză logica duplicității lor comune; trecea neajutată prin aceeași grea încercare ca și cealaltă însoțitoare tăcută a lui Milly, își dădea seama ușor că a vorbi explicit însemna pentru fată a trăda bănuielei, grațitudine, crimpele din contrastul între norocul și teama ei, fiindcă acestea toate i-ar fi contrazis brusc și pământul. Astfel de prezenta situația, oberva Kate cu uimire. Dacă recunoștea însemna să provoace avalanșa — avalanșa la care Milly era tot timpul atentă și care putea fi stîrnită de cea mai ușoară suflare: deși ar fi fost probabil mai puțin stîrnită de suflarea propriei ei tînguiri înăbușite decît de aceea a mîlei zadarnice, de simplele presupuneri neputincioase și de curiozitatea altora. Cu atîtea lucruri tînuite, retragerea lor pentru a-și smulge masea trebuia așadar să caute sprijin, după cum am dat de înțeles, într-un pretext — în mod onorabil reprezentat de bucuria ce însoțea înecarea sporovălelii. Sporovăiala le acompania într-adevăr tot timpul pupii, dar cînd rămîneau față în față o considerau inadins trebuincioasă pentru a avea la îndemînă un subiect de conversație. Fericea de a scăpa din jug: aceasta era morala întîlnirilor lor; dar morala acesteia, la rîndu-i, era că nici măcar nu se puteau întreba una pe cealaltă de ce trebuia purtat jugul. Milly îl purta în general ca o armură.

Ea era liberă acum, din anumite motive, cum nu mai fusese de săptămîni; adică scăpa întotdeauna din jug, cînd era singură, iar însoțitoare ei nu i se pîrîseră niciodată atît de inexistente. Avea impresia că din nou, în mod tacit și minunat, Eugenio o înțelesese, preluînd ideile ei fără o vorbă și cu strălucire și cutezanță în numele, să zicăm, al unei zile frumoase. „Da, gîtește-mi o oră de singurătate; du-le de aici — indiferent unde; absoarbe-le, amuză-le, reține-le; înecă-le, ucide-le, dacă vrei: pentru ca să pot, cît de puțin, absolut singură, să-mi dau seama unde mă aflu.“ Era conștientă de nerăbdarea cumpănită ce o cuprîndea, căci o lăsa pe Susie ca și pe celelalte în grija lui — pe Susie care și-ar fi dat și viața pentru ea; o lăsa în grija unui monstru mercenar cu ajutorul căruia își mai cumpăra astfel cîte un răgaz. Ciudate erau

întorsăturile vieții și capriciile slăbiciunii, ciudate străfulgerările fanteziei și amăgirile speranței; însă îndreptățite, cu toate acestea — nu-i așa? — acele experiențe care constau, în cel mai rău caz, doar din a te înșela pe tine însuși. Se juca acum cu gîndul că Eugenio ar putea s-o ajute în toate privințele. Prin observații de fapt nerostite o făcuse să înțeleagă idcea, nescizată de ea pînă atunci, de a se folosi din plin de bogăția ei pentru a para loviturile soartei. Reieșea că este absurd ca ea, avînd atît de mulți bani, să aibă nevoie — să aibă mai multă nevoie de o viață, un destin, o conștiință decît de o casă, o trăsură sau un bucătar. Parcă i-ar fi dat să înțeleagă în ce măsură putea el, prin abilitatea lui de profesionist, să întreprindă ceva pentru ea; temeinicia acestor inițiative, ea putea dealtfel s-o compare îndeaproape cu fragilitatea faptelor lui Sir Luke Strett care — cel puțin în diminețile frumoase din Palazzo Leporelli — purtau amprenta diletantismului. Sir Luke nu-i spusese: „Plătește bine și lasă restul pe seama mea!“ așa cum îi spunea Eugenio. Sir Luke vorbise într-adevăr de bani, dar gîndindu-se la altfel de plată. Erau scumpe cărora nu li se spunea pe nume și care nu se calculau, iar în afară de aceasta ea nu era sigură că le avea la dispoziție. Eugenio — aceasta era diferența — putea să spună lucrurilor pe nume, putea să facă anumite calcule, iar prețurile lui erau ceva de care nu se lăsase niciodată înspui-mîntată. Fusese dispusă — doar Dumnezeu știa! — să plătească atît cît trebuia pentru orice, pentru tot, iar acum i se înfățișa pur și simplu un nou punct de vedere asupra cantității necesare. O amuzau — căci nu avea încotro, din moment ce Eugenio era acolo pentru a iscăli chitanțe — posibilitățile de a onora nota de plată. Era mai dispusă ca oricînd să plătească atît cît trebuia, și dispusă la fel de mult ca întotdeauna să plătească prea mult. Care altul — dacă acestea erau problemele în care slujitorul tău de încredere nu este la înălțime — era rostul de a fi, cum te numeau prietenii scumpe ca Susie, o prințesă într-un palat?

Hoinărea acum singură prin palatul măreț și liniștit, în timp ce mara vîrăteacă, mișcînd ici și colo cîte o perdea sau un oblon, adia în spații voalate. În închipuirea ei se agăța cu putere de locul acesta: de faptul că poate

Eugenio va izbuti. Se afla în interiorul palatului ea în arca propriului ei potop și plină de o asemenea duioșie față de el — încît de ce n-ar fi fost aceasta suficientă garanție ? Nu va părăsi arca niciodată, niciodată — își lua acest angajament : nu dorea altceva decît să rămînă acolo și să plutească mai departe. Frumusețea și încîntarea, ușurarea pe care i-o prilejui pe moment această stare au atins punctul culminant în hotărîrea categorică de a-i pune întrebarea lui Eugenio, atunci cînd se va întoarce, așa cum n-o pusesese încă : deși intenția, trebuie să adăugăm, slăbi puțin cînd, întorcîndu-se în marele salon de unde pornise în plimbarea ei plină de meditații, îl găsi pe lordul Mark, de a carui sosire la Veneția nu avusese cunoștința și care — în vreme ce un slujitor o urma prin încăperi pustii — fusese rugat s-o aștepte. O așteptase deci și o mai aștepta încă — ah, neîndoicnic ; niciodată nu-și dăduse seama atît de pregnant ca acum că era omul care știa, atunci cînd trebuia, să arate cît e de răbdător, că putea, într-adevăr, să dovedească recunoștință pentru prilejul avut, deși în același timp și un fel de fermitate. Ciudat era, după cum avea să-și amintească, că ea nu se întrebă imediat ce căuta el acolo, ci abia după cinci minute ; și de asemenea, în mod cu totul de neînțeles, că a fost tot atît de bucuroasă să-l întâlnească și că-l lerta că îi răpise solitudinea, de parcă ar fi fost deja prezent în gândurile ei sau ar fi acționat la sugestia ei. El marca într-un fel, în cel mai bun caz, sfîrșitul unui regaz : se putea să-ți placă foarte mult lordul Mark și totuși să simți că prezența lui restrîngea mai mult decît oricînd puțicioasa solitudine ; și totuși, deoarece el nu era nici draga de Susie și nici draga de Kate, nici draga de mătușă Maud, nici chiar, cîtuși de puțin, dragul de Eugenio, apariția lui nu știrbea simțămîntul că prietenele ei se risipiseră. Nu mai fusese atît de singură cu el din clipele cînd îi arătase marele portret la Matcham, clipele acelea ce marcaseră punctul culminant al siguranței ei, clipele cînd fuseseră lacrimile ei, acelea pentru care se rușinase, erau semnul că înconjură cu bună știință promontoriul ce o protejase, părăsind golful albastru al ignoranței relative, și ajungînd să aibă în față priveliștea mării zbuciumate. Prezența lui acum se ra-

porta la prezența lui de atunci, amintindu-i cît de amabil fusese la Matcham și spunîndu-i pe neașteptate, în clipe cînd putea s-o simtă cu deosebită intensitate, că, în numele amabilității de atunci precum și al frumuseții lucrurilor pe care și le aminteau amîndoi, el nu se înstrăina de ea — ba chiar dimpotrivă. Să-i facă o primire elegantă, să-l întîmpine acolo, să-l vadă curios și fascinat și, evident, încîntat că n-a găsit-o în compania altei persoane care să-i spulbere bucuria — aceste lucruri au fost atît de plăcute în primele clipe, încît ar fi putut să reprezinte pentru ea izvorul unei fericite presimțiri. Ea îi povestea despre prietenii ei, iar el nu stăruia să afle mai multe despre deși își motiva apariția cu totul neanunțată cu rezultat al unui îndemn căruia i s-a supus fără să mai stea pe gînduri. Tremurase de frig la Carlsbad și i se crise să stea acolo, cînd a fost cuprins de această pornire ; așa încît, știind unde se aflau, luase pur și simplu primul tren. Îi explică apoi cum de știuse unde se aflau ; auzise — putea fi mai firesc ? — de la prietenii lor, ale lui Mill, și ale lui. Pomeni acest lucru, dar tocmai cînd îl pomeni, tinăra fată în mod ciudat se întrebă în sine ce care era motivul. Ea remarcă pluralul care o adăuga pe doamna Lowder sau o adăuga pe Kate ; dar mai observa pe dată că asta nu-i oferea o explicație. Mătușă Maud îi scrisese Kate, se părea — și acest fapt era interesant — îi scrisese și ea : dar intenția lor, probabil, nu fusese ca el să vină și să stea acolo, de parcă ar fi fost mulțumit ca întîlnirea cu ele se amîna. El spuse doar „A !” și iarăși „A !” cînd ea descrie felul cum își petreceau probabil dimineața, prin grija lui Eugenio și a doamnei Stringham — de parcă orice propunere să le ajungă din urmă la Rialto sau Podul Suspinelor l-ar fi lasat deodată rece. Tocmai acest fapt, după scurt timp, o împiedică într-un chip de neînțeles dar totuși destul de insistent să aibă încredere în el. El aflase de la celelalte unde erau, dar în realitate nu pentru ele venise. Era păcat, oricît de curios s-ar părea ; fiindcă ea ar fi putut să-i arate — ceea ce era și mai curios — mai multă încredere dacă el ar fi manifestat o intenție mai puțin accentuată. Intenția lui o consterna într-atît, din clipa cînd începu s-o bănuiască, încît totuși

de dragul de a-l trata cinstit, de dragul amintirilor comune despre Matcham și Bronzino ce marceau momentul suprem al destinului ei, ar fi putut să ajungă să stea de vorbă cu el, să-l lămurească, să-i dezvăluie realitatea. Timp de zece minute existase în felul ei sincer de a-l întâmpina și în felul în care asta îl bucura pe lordul Mark ceva din binefacerea unor compensații, deși el nu putea s-o știe — compensații de pildă pentru faptul că ea nu fusese inițial sigură, la prima cină oferită de mătușa Maud, că el era suficient de uman. Acel dineu de la mătușa Maud se adăuga cenzului petrecut la Matcham, se adăuga celorlalte lucruri, ca să consolideze, justificind prezența ei bunăvoință, relația dintre ei, făcînd ca apariția lui să devină deodată un fapt încîntător. Uitîndu-se pîmprejur, la splendorile palatului, el exclamă :

— Ce templu închinat gustului decăvîrșit și ce expresie a mîndriei vieții — și cu toate acestea ce cămin plăcut !

Iar ea, pentru ca să-l distreze, se oferi să-i arate casa, deși îi spusese că, din motive personale, abia se plimbă prin palat, examinînd totul cu mai multă atenție decît înainte. El acceptă fără rezerve oferta ei și pîru să se bucura cu o gîsca atît de receptivă.

XXV

Milly n-ar fi putut spune ce anume, în acele condiții, reinnoia întreaga solemnitate, dar după douăzeci de minute îi învalui un fel de tăcere înfiorată de regrete, de parcă ar fi fost stăpînită de o emoție puternică pe care o împărtășea și musafirului ei. Nu era într-adevăr nimic altceva decît vraja locului — sau doar faptul că se simțeau excluși și dezmoșteniți în prezența lui. Vraja îndrepta spre ei o față rece în frumusețea sa, plină de o poezie ce nu va fi niciodată a lor, vorbind cu un zîmbet ironic despre o viață posibilă dar interzisă. Totul o copleși din nou pe Milly : „Ah, imposibilul farmec !“ Încă o dată i se păru că farmecul ar fi să stea acolo pentru totdeauna, pînă la capătul vieții, ca într-o fortăreață ; în închipuirea ei nu va coborî niciodată, va rămîne deasupra, în aerul divin și fără colb, unde va auzi doar clipocitul apei izbîndu-se de stînci

Întinsa pardoseală pe care păseau era situată la înălțime și acest fapt încuraja trista închipuire.

— Oh, să nu cobor — niciodată, niciodată să nu cobor ! zise ea prietenului ei, suspinînd ciudat.

— Dar de ce să nu coborîți, întrebă el, cînd aveți în curte scara aceea veche extraordinară ? Ar trebui să existe întotdeauna o mulțime de oameni în capul scărilor și jos, în costume ca în picturile lui Veronese, ca să vă vadă coborînd.

Ea clătină din cap ușor dar destul de jalnic, vîzînd că el nu pricepe.

— Nici măcar pentru oameni îmbrăcați ca în picturile lui Veronese. Vreau să spun că adevărata frumusețe constă în aceea că nu e nevoie să cobor. De fapt acum nu mă deplăce, adăugă ea. N-am ieșit pe afară, știți. Rămîn sus. De aceea m-ați găsit acasă.

Lordul Mark rămase mirat — el era, ah, da, destul de uman.

— Nu umblați pe nicăieri !

Ea privi în jur, la etajul de deasupra apartamentelor în care îl primise, sala, cu arcadele ei gotice, corespunzînd cu sala de dedesubt și dînd spre canal. Ferestrele dintre arcade erau deschise, cornișa balconului era largă, undîrea canalului, astfel privit de deasupra, admirabilă, iar fluturarea perdelei albe și ușoară era o invitație, n-ar fi putut spune la ce. Dar misterul pieri peste o clipă ; nu se simțise nicicînd astfel îmbiată încît să facă din aceasta, și numai din aceasta, chiar acolo unde se afla, aventura ei. Ar fi — căci ce altceva ar fi putut să însemne ? — aventura imobilității.

— Umblu doar pe aici.

— Vreți să spuneți, întrebă lordul Mark pe dată, că într-adevăr nu vă simțiți bine ?

Se aflau la fereastră, oprindu-se, zăbovind, avînd în față vechile palate, frumoase dar deteriorate, și valul molcom al Adriaticei dedesubt ; dar după un minut, și înainte de a răspunde, ea închise ochii în fața priveliștii și copleșită își lăsa fața pe brațele-i așezate pe creasta zidului. Căzuse în genunchi pe perna de la fereastră și rămase într-o lungă tăcere, cu fruntea aplecată. Știa că tăcerea ei era în sine un răspuns prea sincer, dar acum nu mai putea

să spună că își vedea limpede calea. Ar fi făcut ca întrebarea însăși să fie imposibil de rostit pentru alții — imposibil, de pildă, pentru un om ca Merton Densher; și rămase uimită dându-și seama că din cauza sentimentelor ei față de lordul Mark era aproape gata să se recunoască învinsă. Se întâmpla astfel, neîndoielnic, fiindcă ținea atât de puțin la el; să-și piardă astfel cumpătul în fața lui, să accepte ca la atingerea lui să i se reverse paharul, ar însemna liniștirea — fiindcă era în fond pentru nervii ei o liniștire — care ar costa-o cel mai puțin. Dacă el venise însă cu intenția pe care o credea ea sau chiar dacă accastă intenție fusese determinată de farmecul situației în care se aflau, el nu trebuia să se înșele în privința valorii ei — căci ce valoare avea ea acum? Îi trecu prin minte gândul, în vreme ce stătea ingenunchată, că nu avea nici una; cu toate că, ținându-se tare, nevorbind încă, încerca pînă și în această stare să recîștige ce se putea din valoarea ei. Și îi trecu prin minte un gând: valoarea ei, pentru omul care s-ar căsători cu ea, n-ar consta oare tocmai în dezastrul pricinuit de boala ei? S-ar putea să nu mai trăiască mult, însă banii ei vor rămîne. Pentru un bărbat preocupat de banii ei, banii constituind motivul cel mai de seamă pentru „a-i face curte“, orice perspectivă a ei de a nu rămîne mult timp în viață putea să fie o atracție sigură. Un asemenea om, propunîndu-și să-i placă, s-o convingă, s-o atragă, să pună slăpinire pe ea pentru o perioadă, mai scurtă sau mai îndelungată, după cum ar îngădui natura și doctorii, se va mulțumi cu ea, chiar și bolnavă, șubrezită, dezagreabilă, de dragul avantajelor ulterioare, ea fiind o persoană plină de mărinimie față de un soț măpăstuit și îndurerat.

Își spusese mai demult, fără să se gîndească la o anume situație, că orice fel de obiceiuri și-ar fi format în tinerețe, pe acela de a vedea la fiecare colț un pețitor interesat de banii ei nu-l va avea cu siguranță niciodată, fiindcă era o atitudine pe care de timpuriu o socotise degradantă și respingătoare. Obiceiul acesta, deci, o caracterizase în fond cît se poate de puțin și nu știa de ce se pomenea acum că atribuie cuiva un motiv urît. Nu sălășluia, motivul urît, cu ochii reci, atât de englezești, ai lordului Mark: latura

lui întunecată, în orice caz, se înfățișă imaginației ei doar o clipă. Mai mult, bănuiala se simplifică: exista un motiv frumos — de fapt erau două — care făcea ca intenția celui ce o însoțea să nu conteze. În primul rînd, chiar de-ar vrea s-o ia în căsătorie fără nici un ban, ea nu s-ar mărirea pentru nimic în lume cu el; în al doilea rînd, avea impresia că era vizibil preocupat de ea, cu amabilitate, în mod uman și foarte plăcut. Și mai erau două lucruri: dorința lui de a se avea bine, chiar foarte bine cu ea, și faptul că începea să-și dea seama că era amenințată, chinuită, oropsită: dar toate acestea i se contopeau în minte, făcîndu-l, prin amestecul lor, doar mai sigur că ținea la ea, după cum probabil își zicea în sinea lui. Gîndul acesta n-o părăsea — gîndul că ea îi plăcea; și faptul firesc și uman de a se fi împăcat cu sănătatea ei șubredă. Ar fi vrut mai degrabă — se întreba ea — să-l vadă descurajat și dezgustat? De-ar fi putut să fie destul de impresionat pentru a face ceea ce prefera ea, pentru a nu pune întrebări și a nu stăruî, i-ar fi făcut un serviciu mai mare decît dîndu-i doar posibilitatea să-l refuze. Și iarăși era ciudat că îi apărură acum drept singurul adorator cert. Ar fi fost și mai rău dacă ea ar fi vorbit cu alții, dar în ceea ce-l privește pe lordul Mark, nu-i era teamă că el ar fi putut să tresară și să pălească. Îl va păstra, cu alte cuvinte, ca singura ei relație convenabilă, în sensul că era convenabilă pentru el. Priveliștea avea atîta farmec, ceea ce îi înconjura în interior și în afară contribuia atât de mult ca tăcerea admirativă să fie la fel de naturală ca și cea de la operă, încît putea să considere că el nu fusese foarte atent la vorbele ei cînd, în cele din urmă, în loc să spună dacă era sănătoasă sau bolnavă, repetă:

— Mă plimb pe aici. Nu mă mai satur să mă uit peste tot. N-o să mă satur niciodată — este exact ceea ce mi-am dorit. Ador locul acesta, continuă ea, și n-am de gînd să renunț la el.

— Nici eu n-aș renunța dacă aș avea norocul dumneavoastră. Totuși, numai cu norocul acesta, pentru întreaga viață...! V-ar plăcea într-adevăr să trăiți aici?

— Cred că mi-ar plăcea, zise sărmana Milly Theale după o clipă, să mor aici

Ce să îl faci pur și simplu să ridă. Asta voia ea dacă cineva se preocupa cu adevărat de ea; era o manieră umană, plăcută, fără adîncuri întunecate.

— A, nu e destul de bun, pentru așa ceva! Pentru asta e nevoie să alegi. Dar nu-l poți păstra? Este, știți, genul de loc în care vă șade bine; dumneavoastră desăvîșiți atmosfera, o completați, o populați singură, și ați putea să faceți ceva mult mai rău — vreau să zic din punctul de vedere al prietenilor dumneavoastră — decît să stați aici trei sau patru luni în fiecare an. Dar nu-mi închipui că ați putea să stați aici în restul timpului. Aveți și alte meniri.

— Ce meniri mai pot să am, întrebă ea zîbind, dacă sînt ucisă?

— Vreți să spuneți că v-am ucide noi în Anglia?

— Ei bine, v-am văzut și mi-e teamă. Mă copleșiți — prea sînteți mulți. Anglia e plină de probleme. Aici sînt, cum ziceați, la mine acasă.

— A, ha, ha! — rîse el de parcă ar fi vrut s-o învelescască. Nu puteți atunci să-l cumpărați? Fiți sigură că vor fi dispuși să ducă tratative, dacă e vorba de bani. Adică, de bani destui.

— Tocmai mă întrebam, zise ea, dacă o să fie dispuși. Cred că am să încerc. Dar dacă am să cumpăr palatul, n-am că mă mai despart de el. (Acum discutau sincer.) Va fi viața mea — și încă plătită. Va deveni marea mea carapace aurită; așa încît cei ce doresc să mă găsească, trebuie să vină și să mă dibuiască în ascunzătoarea mea de aici.

— Încamnă că veți fi în viață, zise lordul Mark.

— Ei bine, nu tocmai moartă, poate, dar chircită, ofițată, secătuită, mișcîndu-mă prin palat ca miezul uscat al unei nuci.

— Oh, îi replică lordul Mark, deși n-aveți încredere în noi, putem să vă fim de mai mult folos.

— În sensul că veți crede că e mai bine pentru mine să termin odată?

O răstă acum să vadă că îl îngrijora și, după ce o privi lung, fără ochelari — ceea ce schimba întotdeauna expresia ochilor săi — își puse din nou pînă-nez-ul și reveni

la panoramă. Dar panorama, la rîndu-i, nu-i rețină atenția prea multă vreme.

— Vă amintiți de ceva ce v-am spus în ziua aceea la Matcham — sau cel puțin am dat de înțeles?

— A, da, îmi amintesc tot ce s-a petrecut la Matcham. E o altă viață.

— Sigur că da — vreau să spun, genul acela de existență; sau ceea ce voiam atunci să reprezint pentru dumneavoastră. Matcham, știți, continuă el, este simbolic. Cred că am încercat să vă conving cît de cît.

Ea își amintea foarte bine tot ceea ce încercase el — nu-i scăpase absolut nimic.

— Voiam să spun că parcă ar fi fost acum o sută de ani.

— Pentru mine în seamnă mai mult. Îmi amintesc, continuă el, poate tocmai fiindcă mi-am dat foarte bine seama ce s-ar fi putut spune în legătură cu ceea ce făceam. Voiam să știți de la mine că voi fi, poate, în stare să am grijă de dumneavoastră — mai bine. Mai bine, firește, decît anumite alte persoane.

— Exact — mai bine decît doamna Lowder, decît domnișoara Croy, sau chiar decît doamna Stringham.

— A, doamna Stringham e fără cusur! corectă pe dată lordul Mark.

O amuza, cu toate că alte gînduri o frămîntau; și putea să-i arate în orice caz cît de puțin, în ciuda celor o sută de ani, îi scăpase din ceea ce pomeni el. Atitudinea lui față de ea, în aceste momente, făcea ca clipele evocate să-i fie alit de vii în minte. Încît aproape îi dădură lacrimile ca și atunci.

— Ați putea face atît de mult pentru mine, da. V-am înțeles perfect.

— Am vrut, vedeți, explică el, să vă dirijez încrederea; vreau să spun în sensul potrivit.

— Ei bine, lord Mark, ați făcut-o — este exact acolo. Încrederea mea, unde ați dirijat-o dumneavoastră atunci. Singura diferență, zise Milly, este că, după cît se pare, acum nu-mi mai este de folos. În afară de asta, continuă ea, parcă simt că v-ați hotărît să acționați într-un fel care ar submina-o puțin

El nu luă în seamă aceste ultime cuvinte, de parcă ea nici nu le-ar fi rostit și o privi doar ca și cum treptat i s-ar fi limpezit un gând.

— Aveți într-adevăr vreun necaz ?

Milly, la rîndul ei, trecu peste această întrebare. Pricepînd gîndul lui, își limpezea puțin și gîndul ei.

— Nu spuneți, nu încercați să spuneți ceva ce este imposibil. Exista lucruri mult mai bune pe care le puteți face.

El privi problema cu hotărîre, iar apoi la fel de hotărît o lăsă la o parte.

— E îngrozitor că nu vă pot întreba ca prieten ceea ce dorește atît de mult să știu.

— Ce doriți să știți ? vorbi ea, schimbîndu-și brusc atitudinea, cu o undă de severitate. Vreți să știți dacă sînt grav bolnavă ?

Tonul cu care vorbi, cu toate că nu ridica vocea, încălca într-adevăr ideea cu un fel de groază, dar o groază numai pentru alții. Lordul Mark se înfioră și se aprinde la față — nu avu, evident, ce face ; dar nu-și pierdu cumpătul și vorbi cu o vioiciune neobișnuită :

— Vă închipuiți că pot să vă văd suferind fără să spun o vorbă ?

— N-o să mă vedeți suferind — n-aveți teamă. N-am să fiu o pacoste publică. De aceea mi-ar fi plăcut locul acesta : e atît de frumos în sine și în același timp e izolat. N-o să știți absolut nimic, adăugă ea ; iar apoi, ea pentru a pune capăt discuției : Și dumneavoastră nici nu știți ! Nu, nici chiar dumneavoastră.

Tot timpul el o privi cu ceea ce rămase din expresia lui și ea văzu limpede că era năucit ; fapt care o determină să se asigure că n-a fost lipsită de amabilitate. Va fi amabilă odată pentru totdeauna ; și acesta va fi sfîrșitul :

— Sînt foarte grav bolnavă.

— Și nu faceți nimic ?

— Fac totul, zîmbi ea. Fac chiar și acum ceva. Nu poți face mai mult decît să trăiești.

— Decît să trăiești cum trebuie, desigur. Dar oare asta faceți ? De ce nu cereți sfatul unui medic ?

El privi primprejur, la eleganța rococo, de parcă ar fi existat zeci de lucruri pe care aceasta nu i le putea oferi,

astfel încît îl sugeră cu stăruință pe acela care lipsea. Dar ea răspunse recomandării lui cu un suris.

— Dispun de cel mai bun sfat din lume. Îl urmez chiar și acum. Îl urmez acum cînd vă primesc și discut cu dumneavoastră. Nu se poate, după cum vă spuneam, să faci mai mult decît să trăiești.

— Oh, să trăiești ! exclamă lordul Mark.

— Ei bine, pentru mine este colosal.

Vorbise în fine parcă în glumă ; iar acum, după ce rostise adevărul, după ce el îl află de la ea, cum nu-l mai auzise încă nimeni, emoția ei se stinse. Aici ajunsese ; dar i se părea că nu va mai spune nimănui adevărul.

— Nu voi fi pierdut, adăugă ea, totul.

— Dar pentru ce să pierdeți ceva ? (Din tonul lui, ea simți că într-o clipă, el se hotărîse.) Sînteți singura ființă din lume pentru care e cel mai puțin necesar ; pentru care, s-ar putea spune, că este de fapt cu totul imposibil ; pentru care „pierderea“ aceasta ar presupune cu siguranță o foarte mare bunăvoință nelalocul ei. Din moment ce credeți în sfaturi, pentru Dumnezeu, urmați-l pe al meu. Știu ce e bine pentru dumneavoastră.

A, bănuia ea că el o să știe. Dar își crease singură situația aceasta — sau aproape. Vorbi însă cu amabilitate :

— Cred că e bine să nu fiu prea mult necăjită.

— E bine să fiți adorată. În sfîrșit, vorbi deschis : Nimic n-are să vă necăjească mai puțin. Vreau să spun în felul cum o voi face eu. Asta este, persistă el cu hotărîre. Nu sînteți iubită destul

— Destul pentru ce, lord Mark ?

— Ei bine, pentru ca să vă bucurați din plin de iubire. La urma urmelor, ea nu-și bătea joc de el.

Înțeleg ce vreți să spuneți. Bucuria aceea deplină ce constă în a te pomeni obligat să iubești la rîndu-ți. Ea pricepuse, dar șovăia acum. Vă gîndiți că m-aș pomeni obligată să vă iubesc pe dumneavoastră ?

— A, „obligată“... !

Era atît de subtil și atît de versat, atît de sensibil la orice ar fi fost cît de puțin ridicol, genul de om căruia nu i se potrivea deloc să exalte pasiunea — îl caracterizau atît de mult toate aceste lucruri la un loc, încît trebuia el

însuși, în mod absolut, să țină seama de ele. Așa și făcu, printr-o unică intonație, admirabil. Lui Milly lordul Mark îi plăcea iarăși, îi plăcea pentru asemenea nuanțe, îi plăcea atîta încît era dureros să-l vezi cum spulberă totul și încă și mai dureros că trebuia să-l socotească printre acele delicii minore ale existenței la care uneori își amintea cu respirația întretăiată că trebuia să renunțe.

— Vi se pare de neînchipuit să încercați ?

— Să fiu atît de favorabil impresionată de dumneavoastră ?

— Să credeți în mine. Să credeți în mine, repetă lordul Mark.

— Să „încerc”, ca răspuns la încercarea dumneavoastră ?

— A, în ceea ce mă privește, n-ar fi nevoie să încerc ! declară el rapid.

Tonul prompt, categoric, felul său de a răspunde la întrebarea ei, n-au izbutit însă să dobîndească o expresie autentică, așa după cum el însuși, în clipa următoare, își dădu seama în mod inteligent, neajutorat, aproape comic — o nereușită subliniată pe deasupra de risul în care izbucni imediat Milly. Pentru a-i sugera o pasiune tămăditoare și încurajatoare, vorbele lui erau într-adevăr defectuoase ; nu erau suficiente nici ca expresie a unei forțe care să-i compenseze pe amintiri. Și culmea era că și el, chiar în procesul convingerii, al auto-convingerii, putea să-și dea seama de aceasta și astfel să grăte cu atît mai mult că stia să folosească manierele plătute. Felul în care Milly îi dovedea cum îl judecă excludența de la sine orice posibilitate ca ea să recurgă la serviciile lui în caz de primejdie, îl punea într-o situație de inferioritate cum nu i se mai întîmplase niciodată. Născut să plutească într-o atmosferă ce-l surînea, aceasta era probabil prima lui confruntare cu o judecată ce se formase în lumina sinistă a tragediei. Întinericul tot mai dens al lumii ei personale i se prezenta lordului Mark, credea ea, ca un element în care era zadarnic să pretindă că se simțea în largul lui, fiindcă era încărcat de deprimare și de osîndă, străbătut de fiorul unei înfrîngerii sigure. Aproape fără ca ea să fie nevoită să vorbească și datorită faptului că într-un asemenea caz nu putea fi redată în cuvinte o impresie atît

de intensă, el trebuia să deducă din atitudinea ei că Milly îl vedea speriat — fiind o chestiune minoră dacă era speriat de a trebui să protesteze suficient de fals, sau speriat numai de ceea ce ar putea să devină în cele din urmă dezagrabil într-o căsătorie compromisă. Ea avea impresia, admirabila fată, că el nu bănuise niciodată că va trebui să insiste asupra vreunei probleme mai mult decît îi convenea — mai mult, pe scurt, decît îi permiteau firea, educația și mijloacele lui personale. O asemenea situație nu putea să-i placă, și Milly ar fi fost dornică să-l scutească de ea dacă nu și-ar fi creat-o singur. Nici unui bărbat, își dădea ea seama, nu i-ar fi cîștut bine să afle astfel că nu i-a fost de bun pentru ceea ce ar fi numit realitatea ei. Nu-i venea greu să priceapă că el era capabil să insiste — și chiar fi putut exprima simțăminte cele mai

— că în interesul lui era mai degrabă indicată o estompare, o mascare a realității supărătoare. El va fi gata să cadă la învoială cu realitatea dacă îi va întinde o mînă. Milly, care simțea felul lui de a privi lucrurile, barbat în chip atît de vizibil pe considerente financiare, nu putea să nu voia să-i facă hatîrul, și înțelegînd asta, după un moment pe chipul lordului Mark se întîpări ceva ca durerea ascuțită a unei lovituri. A fost singura clipă în care el ar fi putut s-o îndulceze din nou. Cînd lordul Mark începea încă o dată să insiste, n-o mai afecta deloc.

Pentru a schimba decorul, Milly se întoarse de la ferestră, îl conduse prin alune (dăi, amintindu-i iarăși de viața lăuntrică a palatului, mergînd pînă într-acolo încît să sublinieze din nou concepția ei independentă, să repete că dacă omul avea o asemenea casă și o iubea și o îngrijea cu adevărat, ea îl răsplătea din plin, îl ferea de rău. În timpul acestui sfert de oră, lordul Mark păru să se agațe cu o mînă de posibilitatea pe care i-o oferea ea și totodată Milly simțea că se cramponează cu oalaltă de propriul lui punct de vedere : el nu era atît de îndurerat ori atît de nerod, la drept vorbind, încît să nu fie în stare să se comporte ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic. Unul din meritele sale, recunoscut și de Milly, era că ideea lui despre comportament, atît cea innascută cît și cea dobîndită, se întemeia pe supoziția generală că nimic — absolut nimic care să-l afecteze prea mult — nu i se putea

întâmpla vreodată. Era, din punct de vedere social, o pă-rere eficientă ca oricare alta și îi scotea la liman din aven-tura lor. La parter însă, pe cînd șederea lordului Mark se apropia de sfîrșit, semnele durerii lui se iviră din nou, manifestîndu-se în mod ciudat printr-o altă aluzie, pro-babil foarte sinceră, la starea sănătății ei. Poate că voia să vadă ce putea obține, arătîndu-se mîhnit din cauză că ea îl dojenise pentru un sentiment de caritate care se ivise în sufletul lui cu atîta noblețe.

— Știți, e adevărat totuși și nu-mi pasă nici un pic că încercați să înghețați sufletul omului. Bietul om părea să-i arate, plin de curaj, cît de puțin îi păsa : Toată lumea știe că afecțiunea descoperă adesea lucruri pe care indif-ferența nu le observă. Și de aceea cu le observ.

— Sînteți sigur că este așa ? zise fata zîmbind. Eu credeam mai degrabă că afecțiunea e oarbă.

— Oarbă față de groseli, nu față de frumuseți, răs-punse lordul Mark pe dată.

— Oare necazurile mele extrem de personale, compli-cațiile mele cu totul domestice, despre care îmi este rușine că v-am spus cîte ceva, sînt ele oare frumuseți ?

— Da, pentru cei care țin la dumneavoastră — cum ține toată lumea. Totul în jurul dumneavoastră este frumos. Și apoi nu cred, declară el, că ceea ce îmi spu-neți e serios. E prea absurd să aveți vreun necaz de orice fel, împotriva caruia să nu se poată face ceva. Dacă nu puteți avea ceea ce meritați să aveți, cine în lumea asta poate, aș vrea să știu ? Sînteți cea mai remarcabilă tină- ră din vremurile noastre. Vorbesc foarte serios.

Se exprima, la drept vorbind, de parcă aia ar fi fost ; nu înflăcărat, dar limpede — pur și simplu atît de com-potent, perfect în măsură să avanseze comparații, încît afirmația lui molcomă avu forța nu atît poate a unui omagiu, cît a unei garanții.

— Noi toți sîntem îndrăgostiți de dumneavoastră. O să mă exprim astfel, lăsînd la o parte orice pretenție a mea, dacă vă convine mai degrabă. Vorbesc ca unul din cei mulți. Nu v-ați născut doar ca să ne chinuți — v-ați născut ca să ne faceți fericiți. De aceea trebuie să ne dați ascultare.

Ea clătină din cap cu încetineală, dar de data asta cu întreaga ei blîndețe.

— Nu, nu trebuie să vă ascult — tocmai asta nu tre-buie să fac. Motivul, înțelegeți, este că pur și simplu asta mă ucide. Trebuie să fiu atașată de toți așa cum doriți, fiindcă vă exprimați sentimentele atît de frumos. Vă ofer în schimb cea mai deplină încredere în cazul că... și se întrerupse o clipă. Dau și iar dau — asta e ; rămîneți aproape de mine și o să vedeți dacă nu e așa. Numai că nu pot să ascult sau să primesc sau să accept — nu pot să fiu de acord. Nu pot să cad la învoială. Nu pot. Trebuie să mă credeți. Este tot ce voiam să vă spun, și nu văd de ce ar strica asta prietenia noastră ?

El nu luă în seamă întrebarea — cu toate că, evident, ar fi putut să pară, din anumite motive sau din nici unul, că atît de multe lucruri erau de fapt ratate.

— Aveți nevoie de un om apropiat.

Raveni la această idee, fie că era de bună-credință fie că nu ; și o determină să clatine iarăși din cap. O ținea înaintea de parcă ar fi avut cele mai bune intenții.

— Aveți nevoie de cineva, aveți nevoie de cineva.

Milly avea să se întrebe mai tîrziu dacă în acel mo-ment nu fusese pe punctul de a spune ceva categoric și grosolan, în genul : „Ei bine, în orice caz nu de dumnea-voastră am nevoie”. Se întîmplă însă, și era mai degrabă regretabil decît supărător sau trist, că el o luă razna în chip atît de dureros, rătăcind într-un pustiu în care nu se putea hrăni cu nimic — că eroarea lui ajungea să fie de-a dreptul o mișelie. Ea își mai dădea seama de o cu totul altă sferă în care el putea să fie folositor, încît faptul că îl lăsase să insiste o făcea aproape vinovată de lipsă de delicatețe. De ce nu-l oprise cînd presimțise ce urmărea ? Putea acum să-l oprească doar prin aluzia pe care nu dorise s-o facă.

— Știți că n-am impresia că faceți bine — cu toate că v-am ascultat. Nici asta nu e bine — numai că eu nu ascult. N-ar fi trebuit să veniți la Veneția ca să mă ve-deți — și de fapt nici n-ați venit pentru asta și nu trebuie să vă comportați ca și cum ar fi așa. Aveți prieteni mult mai vechi decît mine și mult mai buni. Dacă ați venit to-tuși, n-ați putut veni -- pe drept cuvînt și dacă pot s-o

să spun în mod onorabil — decît pentru cea mai bună prietenă pe care o aveți pe lume, așa cum cred că este ea.

După ce sfinși, el păru — ciudat lucru — că se așteptase mai mult sau mai puțin la vorbele acestea. Totuși, o privi foarte stăruitor și o clipă nu pronunțară nici un nume, fiecare parînd hotărît să-l lase pe celălalt să vorbească. Constrîngerea subtilă exercitată de Milly a fost însă pînă la urmă mai puternică.

— Domnișoara Croy ? întrebă lordul Mark.

Ar fi fost poate greu să deslușești zîmbetul ei

— Doamna Lowder.

El desluși într-adevăr ceva, iar apoi se înroși de-a binelem, fiindcă ieșise la iveală relativa lui simplitate.

Consideră că ea este, în general, cea mai bună. Nu-mi pot închipui că un barbat ar putea să aibă o prietenă mai bună.

Cu privirile încă ațintite asupra ei, lordul Mark păru că chibzulară asupra ideii.

— Doriți să mă căsătoresc cu doamna Lowder ?

După care ea socoti că acum el fusese aproape grosolan ! Dar nu accepta una ca asta.

Știi prea bine, lord Mark, ce vreau să spun. Nici vorbă să fiți alungat într-o lume rece și nepăsătoare. Cred că pentru dumneavoastră nici nu există o asemenea lume, continuă ea ; nu vă așteaptă decît o lume plină de căldură, atență și primitoare, oricînd vă veți hotărî s-o abordați.

El nu se clinti în timp ce stăteau unul lingă altul pe pardoseala lustruită, și de cîteva minute își luase iarăși în mină pălăria.

Doriți să mă căsătoresc cu Kale Croy ?

— Doamna Lowder o dorește — nu fac nici un rău, cred, spunînd asta ; ba mai mult, are convingerea că știți că o dorește.

Ei bine, el arăla cît de frumos știa să răspundă unor astfel de vorbe ; iar ei nu i-a fost greu să-și dea seama cît de plăcut este să ai de-a face cu un gentleman.

— Sînteți prea amabilă dacă întrezăriți asemenea șanse pentru mine. Dar ce rost are să-mi încerc norocul la domnișoara Croy ?

Milly se bucură că era capabilă să i-o demonstreze pe loc.

— Fiindcă este cea mai frumoasă și mai deșteaptă și mai fermecătoare ființă din cîte am văzut și deoarece, dacă aș fi bărbat, aș adora-o pur și simplu. De fapt o ador și așa.

A fost o replică într-adevăr mărinimoasă.

— Ah, dragă domnișoară, multă lume o adoră. Dar asta nu înseamnă că toți au sorți de izbîndă.

— A, știu eu cum e „lumea”. Dacă unul n-are noroc, are altul. Nu văd de ce v-ar fi teamă de altcineva, zise ea, decît în cazul că veți continua să-mi acordați mie o atenție exagerată.

Astfel vorbi ea, dar își dădu seama în clipa următoare cum înțelegea el lucrurile pe care nu le vedea.

— Credeți — deoarece vorbiți astfel — că domnișoara pe care o descrieți la superlativ poate fi cucerită atît de ușor ?

— Ei bine, lord Mark, încercați. Este o persoană excepțională. Dar nu fiți umil, încheie aproape veselă.

Se păru că, în fine, el nu mai putu îndura.

— Dar, într-adevăr, nu știți ?

Fînd în fond un apel la cea mai simplă perspicacitate pe care ea putea profunde că o are, o determină firește să fie sinceră.

— Știu, da, că o anume persoană e foarte îndrăgostită

— Atunci trebuie să mai știți că și ea este foarte îndrăgostită de o anume persoană.

— Ah, vă rog să mă scuzați ! — și Milly se îmbujoră că i se imputa o greșelă atît de grosolană. Vă înșelați foarte mult.

— Nu e adevărat ?

— Nu e adevărat.

Privirea lui fixă se prăvălîmbă în zîmbet.

— Sînteți foarte, foarte sigură ?

— Mai sigură nici nu se poate, și atitudinea lui Milly era convingătoare, cînd ai toate asigurările. Știu de la cea mai competentă persoană

El ezită.

— Doamna Lowder.

— Nu. N-aș zice că doamna Lowder este cea mai competentă.

— A, mi se pare că tocmai spuneați, rise el, că la ea totul este desăvârșit.

— Desăvârșit pentru dumneavoastră, răspunse ea acum foarte clar. Pentru dumneavoastră, continuă ea, este sursa cea mai competentă. Ea nu crede ceea ce spuneți, și probabil știți și dumneavoastră ce puțină importanță acordă ea acestui lucru. Așa că puteți să vă conduceți după ce spunea ea. Iar eu mă conduc... — dar, cu un tremur de netăgăduit în glas, se opri.

— Vă conduceți după ce spune Kate ?

— Întocmai după ce spune Kate.

— Că nu se gîndește la absolut nimeni ?

— La absolut nimeni. Apoi, cu însuflețire, urmă : Și-a dat cuvîntul de onoare.

— A ! zise lordul Mark. Iar apoi adăugă : Și cum calificați cuvîntul ei de onoare ?

Aceasta o făcu pe Milly să privească uimită — deși într-o oarecare măsură poate doar din instinctul de a cîștiga timp, pentru a-și da seama în cele din urmă că era mai „implicată” decît intenționase.

— Dar, lord Mark, dumneavoastră cum l-ați califica ?

— A, nu sînt obligat să spun. Eu n-am întrebato. Dumneavoastră se pare că ați întrebato.

Ei bine, acum trebuia să fie în defensivă — mai ales de dragul lui Kate.

— Sîntem foarte bune prietene, zise după o clipă ; așa încît, fără ca vreuna să se amestece în treburile celorlalte, ea, firește, îmi spune unele lucruri

Lordul Mark zîmbi, ca și cum această concluzie n-ar fi stat în picioare.

— Vreți să spuneți că, din proprie inițiativă, v-a făcut declarația de care ați pomenit ?

Milly se gîndi iarăși, deși se simți mai degrabă stîmjenită decît ajutată din cauza felului cum li se întîlniră acum privirile — de parcă fiecare vedea în celălalt mai mult decît spunea. Avu impresia că deslușește mai cu seamă ciudata înclinație a musafirului de a discredita sinceritatea lui Kate. Pe ea n-o interesa decît s-o „susțină” din răspuseri.

— Vorbesc foarte serios : că atunci cînd a spus că n-o interesează nimeni..

— V-a jurat ? întrerupse lordul Mark.

Milly nu prea înțelegea pentru ce o stringea astfel cu șa ; dar iarăși sprijini declarația lui Kate.

— Nu mi-a lăsat nici o îndoială că n-ar fi liberă.

Lordul Mark se uită acum ținînd la ea, dar continua să zîmbească.

— Și, prin urmare, nici o îndoială că și dumneavoastră n-ați fi.

Se părea că de îndată ce rosti aceste vorbe, simți că săvîrșise o greșeală, și Milly n-ar fi putut spune prin ce privire ciudată a ei îl făcu imediat să înțeleagă acest lucru. Oricum, el nu dădu răgaz privirii ei să acționeze în continuare ; se retrase numaidecît, și cu destulă abilitate, în limitele drepturilor sale :

— Foarte bine, dar de ce oare, dragă domnișoara, vă jur ?

Ea trebuia să înțeleagă că acest „dragă domnișoară” se referea la ea ; ceea ce o irită, deoarece el ar fi putut acum să-l folosească alfel de elegant pentru ponegrita Kate. Încă o dată îi trecu prin minte că trebuia să-și revendice partea ei din această ponegrire.

— Fiindcă, așa cum vă spuneam, sîntem prietene nedespărțite.

— A, zise lordul Mark, care voia parcă să-i dea de înțeles acum că aceasta ar fi însemnat tocmai absența unor asemenea rigori.

El păru însă, într-un fel, să fi obținut mai mult sau mai puțin ceea ce dorisă. Milly simți, în vreme ce el îi adresă cu cuvînte de rămas bun, că îi oferise mai mult decît intenționase sau decît era în stare, cînd își va recăpăta stăpînirea de sine, să justifice în mod teoretic. Destul de ciudat era că despre ea lordul Mark aflase chiar din gura ei — și, sub influența vrajei raseolitoare a aceluia loc, cu nemărginită sinceritate — lucruri pe care nimeni altul nu le auzise : nici Kate, nici mătușa Maud, nici Merton Densher, nici Susan Shepherd. Milly își dădu seama că o făcuse, într-o clipă, să-și piardă prezența de spirit, iar acum dorea ca el să plece repede, astfel încît să poată fie s-o recupere, fie să suporte pierderea mai ușor în singurătate. El se opri însă, după cum observă Milly, fiindcă zărise în sală pe unul dintre gondolieri care, indiferent de excursii de grup

s-ar fi programat cu participarea celorlalți gondolieri, fiind întotdeauna cel mai decorativ, cel mai gătit și mai scrobii. Între ei, rămânea la palat pe baza teoriei că s-ar putea, dintr-un capriciu, ca ea să aibă nevoie de el — ceea ce lui Milly, în libertatea ei din colivie, nu i se întâmplase niciodată. Pasquale cel oacheș, mergând tiptil în pantofii săi albi pe pardoseala de marmură și sugerând vederii ei, mereu învăluită de vrajă, n-ar fi putut nici ca spune ce, vreun hindus blind, aproape prea liniștit pentru nervii ei, sau pur și simplu un marinar desculț pe puntea unui vas — Pasquale se înfățișă cu o tavă mică întinsă servil, pe care se afla o carte de vizită. Lordul Mark își întârzie plecarea pentru ca să-i dea timp s-o primească ; de aceea Milly o citi și imediat prezența ei de spirit primi o nouă lovitură. Acea precară stăpânire de sine pieri într-adevăr astfel încât, chiar în timp ce discuta cu Pasquale, trebuia să-și dea toată silința ca să ascundă dispariția ei. Efortul a fost totuși făcut când ea întrebă dacă domnul era jos și înțelese imediat că el urcase. Îl urmăse pe gondolier și aștepta în capul scării.

— O să-l văd cu plăcere. După care zise către musafirul ei, în vreme ce Pasquale se îndepărta : Domnul Merton Densher.

— A ! exclamă lordul Mark, și exclamația lui răsunând în holul mare și rece s-ar fi putut să ajungă chiar la urechea lui Densher, ca o apreciere asupra persoanei lui, pe care o mai auzise și o mai remarcase o dată

Cartea a opta

XXVI

Densher își dădu scama din nou că-i era nesuferit hotelul — și cu atât mai curînd, cu cît avusese ocazia mai demult să facă aceeași constatare. Năpădit de turma poliglotă — mici burghezi de pe toate meridianele, mai ales germani, mai ales americani, mai ales englezi — hotelul după cîte se vedea, pe măsură ce era atins nervul sensibil corespunzător, răsuna tare și deloc melodios, răsuna oricum și în toate felurile, numai în italiană, numai în venețiană nu. El știa că venețiana era cu adevărat un dialect; totuși reprezenta dialectul pur față de unele din dialectele de la hanul plin de forfotă. Îi producea, în „străinătate“, atât plăcere cît și durere faptul că trebuia să simtă aproape în fiecare moment cum mai trecuse prin toate aceste experiențe. Simțise de trei sau patru ori la Veneția, în anii trecuți, acea plăcută învioreare de pe urma îndepărtării cu ajutorul viselor — a îndepărtării de concertul notelor false din sala trivializată, scăpînd de amabilele familii americane și de hamalii germani bine hrăniți. De fiecare dată se hotărîse să închirizeze o locuință mai intimă și mai puțin costisitoare și își aminti cu duioșie de acele sărăcăcioase dar prietenoase adăposturi, ale căror ferestre le-ar recunoaște cu ușurință, trecînd pe canal sau prin *campo*. Cea mai sărăcăcioasă nu-i mai plăcea acum, dar se pomeni după patruzeci și opt de ore că se gîndește la un mic și independent *quartiere*, departe în josul lui Canale Grande, unde locuise cîndva o lună, încercînd sentimentul pompei și al fastului, dar avînd totodata impresia că se inițiază în misterele mai simple ale Veneției. Își aminti timp de o oră cît de hazlii fuseseră acele zile, și ieșind pe un *traghetto* în fața casei, observă că pe obloanele verzi ale ferestrelor vechi erau lipite fișii de hîrtie albă care, la Veneția, sînt o invitație pentru chiriași. Aceasta s-a întîmplat în cursul primei sale plimbări de unul singur, atât de bogată în impresii pe care le trăia cu intensitate. De cînd sosise era aproape tot timpul la Palazzo Leporelli unde, vremea fiind urîtă, în ziua următoare întreaga societate a

rămas acasă. Episodul s-a petrecut pentru el ca un șir de ore într-un muzeu, deși fără oboseala din muzeu; și de asemenea semănase cu ceva căruia printr-un avînt al imaginației mai trebuia să-i găsească un nume. S-ar fi putut să fie în căutarea aceluiași nume în vreme ce hoinărea în voie — constatînd că și după ani de zile nu putea să rătăcească drumul — pînă în clipele cînd și-a ațintit privirea peste apă, asupra micilor fișii de hîrtie.

Era invitat să cîneze la palat peste o oră sau două, deși luase în ziua aceea prînzul acolo — un prînz timpuriu. Plecase apoi cu cele trei doamne — doamna Lowder, doamna Stringham și domnișoara Kate — și le însoțise în plimbarea pe apă, cu toții fiind destul de pătrunși de vraja Veneției, pînă cînd mătușa Maud îl îndemnase să le parăsească și să se întoarcă la domnișoara Theale. Două împrejurări, legate de felul cum s-a dispus de persoana lui, îl preocupau și acum; prima, că stăpîna din Lancaster Gate îi vorbise răspicat în fața celorlalte două, de parcă ar fi exprimat și gîndul însoțitoarelor ei care nu vorbiseră dar care ar fi putut să fie considerate — da, Susan Shepherd, ea și Kate — drept participante tainice la planul ei. Ceea ce izbutca la fel de puțin să uite era că a procedat în fața celor două, după cum i se păru — adică mai ales în fața lui Kate — exact cum i se poruncise; s-a ridicat fără să cîntească și a făcut cale întoarsă spre palat. Îl mai obseda încă întrebarea dacă arătase ca un neghiob fiindcă procedase astfel, dacă stînjencala pe care o simțise în timp ce gondola se legăna cînd dăduse să coboare — nu putea decît să se îndrepte, supuși, spre un debarcader care nu era dintre cele mai bune — nu le prilejuise cumva prietenilor lui un asemenea amuzament încît să schimbe între ele zîmbete pline de înțeles. O găsi pe Milly Theale, douăzeci de minute mai tîrziu, singură și rămase cu ea pînă cînd ele s-au întors la ceai. Ciudat era că totul fusese foarte ușor, extraordinar de ușor, și își dădu seama de această ciudățenie. Numai cînd se află departe de ea, numai atunci îi veniră în minte unele lucruri care făceau ca întîmplarea să-i pară altfel. Atunci, în prezența ei, i-a fost atât de ușor, de parcă ar fi stat de vorbă cu sora lui, fără să se simtă, dacă ar fi fost să spună adevărul, mult mai emoționat. Continua s-o vadă așa cum o văzuse la început --

impresia aceea rămânea de neșters. Doamna Lowder, Susan Shepherd, Kate a lui puteau, fiecare de pe poziția sa, s-o vadă ca pe o prințesă, un înger, o stea; dar în ceea ce-l privea, din fericire, ea nu prezenta complicații care să creeze vreo stare de jenă; prințesa, îngerul, steaua erau estompate atât de suav și de luminos de imaginea micuței americance care fusese amabilă cu el la New York și față de care, bineînțeles — deși fără exagerări — dorea să fie amabil la rîndu-i! Ea apreciasse venirea lui, dar nu era nimic în acest fapt — din moment ce ea era întotdeauna acasă — ce nu s-ar fi putut menține pe mai departe. Singura notă puțin discordantă în această situație o crease declarația ei că cel mai bun lucru, după cum i se părea, era să rămînă acasă. Nu i-a permis lui Densher să spună că asta însemna liniște, insistînd că palatul — cu farmecul, arta și istoria lui — stîrnise un vârtej de sugestii care nu se potolea nici o clipă. Să rămînă între zidurile acelea nu însemna deci o retragere, însemna libertatea tuturor scolelor, o afirmație la care Densher răspunse în glumă că pe ei doi vârtejul i-a făcut să se întîlnească sfîdînd spațiul.

Kate găsisse momentul să-i spună că era ca un văr isteț care vizitează o verișoară necăjită, și care se simte plictit de strădania lui. Și cu toate că el negă pe data „plictităla“, își zise că era o imprudiență pe care poate o făcea așa încît se întrebă dacă nu îi apărea și lui Milly în același fel. De îndată ce se ivi Kate, ieși la iveală din nou deosebirea — faptul ciudat, cum simți numaidecît, că el se înjosise atât de mult. Era o înjosire să facă tot ceea ce plănuise Kate pentru el; nu săvîrșea nimic — și doar astfel intenționase să trăiască — din ceea ce plănuise. Prin umbră, deosebirea reînnoită, pregnantă, dureroasă era elementul supărător care îl copleșea cînd părăsea palatul, și care îl copleșea și cînd trebui să se împace cu gîndul că va lua și cina acolo. Își zise că trebuie să se împace cu toate; aceste idei îl preocupau la *traghetto*, chiar în timp ce, gîndindu-se să-și schimbe locuința, examina de partea cealaltă a canalului fostul său domiciliu. Fusese potrivit în trecut, era oare și acum potrivit? Va avea vreun aport în împrejurările de acum de care era conștient? Necesitatea de a se împăca cu situația era instinctivă — după cum știa prea bine — unui om oarecum conștient de faptul că,

dacă va renunța la ceva într-un loc, va trebui să renunțe pretutindeni. Dacă își retrăgea mîna, mîna care cel puțin contribuia ca totul să se mențină bine înjghebat, întreaga urzucă ciudată în care era angrenat se va destrăma într-o clipă și va lăsa să pătrundă lumina. Era într-adevăr o chestiune de nervi; tocmai pentru că era nervos putea să meargă mai departe; dar dacă starea aceasta se va accentua, cu siguranță că-și va pierde mințile. Se plimba, cu alte cuvinte, pe o creastă înaltă, abruptă de fiecare parte, unde decența — de vreme ce putea suporta să rămînă acolo — se reducea la faptul că își ținea capul sus. Kate fusese aceea care-l plasea acolo, și în unele clipe, pe cînd își așeza un picior exact înaintea celuilalt, era conștient de dureroasa ironie a felului cum era dirijat de ea. Nu că l-ar fi expus primejdiei — a fi cu adevărat în primejdie împreună cu ea ar fi însemnat cu totul altceva. Era covîrșit de un fel de furie pentru ceea ce nu avea; o exasperare, un resentiment ce se plămădea cu adevărat din dorința lui arzătoare, izvorînd din certitudinea că era aminat, surghiunit și atât de mult manevrat. Ea ticluise totul frumos, dar ce alt sens aveau toate acestea decît că era mereu supus voinței ei? A vrut să fie de la început, cum zice francezul, *bon prince* cu ea, plin de bună dispoziție și generozitate, iar dacă era vorba de încredere — să disprețuiască lucrurile mărunte, ceea ce caracteriza omul lipsit în general de teamă. Existau destule lucruri — doar Dumnezeu știa! — căci aceasta era consecința situației sale, pe care nu și le putea permite; dar ce oare avusese farmec pentru el dacă nu ideea de a trăi generos, pentru a compensa lipsa aceasta într-alt fel? De a nu citi în nici un caz povestea de dragoste a vieții sale într-o ediție ieftină! Toate sentimentele lui de la început le retrăia acum, erau de fapt la fel de vii ca întotdeauna — ca atunci cînd admirase și invidiasse ceea ce numea în sinea lui talentul ei spontan de a trăi, spre deosebire de el care nu era în stare decît de o biată improvizație de diletant; numai că faptul îl irita cu atât mai mult cu cît tocmai această calitate a ei ieșea în evidență acum într-un chip atât de caracteristic.

Într-adevăr, datorită talentului ei spontan de a trăi ajunsese el acolo și, mai ales, era așa cum era. Dovada

unei anumite reacții din partea lui față de atita pasivitate era, fără a se manifesta prea vizibil, faptul că cel puțin își dădea seama — știa cu alte cuvinte cum era el și cât de puțin îi plăcea această situație acceptată din pură slăbiciune. Se simțea în aceste clipe cuprins de melancolic — în acest fel se putea descrie starea lui ; acest sentiment era parte din forța care, în vreme ce după-amiaza de toamnă se așternea, îl făcea, stînd pe *traghetto*, să fie copleșit de implicațiile problemei. Problema care-l frământa în vreme ce rămase acolo se asocia cu durerea lui înăbușită, cu simțămîntul că îi era aproape rușine ; dar durerea și rușinea scădeau pe măsură ce-și permitea, datorită împrejurărilor, să considere că problema era gravă. Se născuse, în fond, în parte din condițiile pe care Kate le sfidase aproape cu insolență, la care îl lăsa, fără o strîngere de inimă, expus în mod ridicol — ridicol în măsură în care el se complăcea. Cît de greu îi venea să se complacă în aceste condiții simți pînă în străfundurile ființei înainte de a părăsi locul acela. Problema lui, după cum am numit-o, era interesanta problemă dacă nu cumva nu-i mai rămăsese nici pic de voință. De unde putea să știe — acesta era esențialul — fără s-o pună la încercare ? Era bine că fusese *bon prince*, iar bucuria, ceva din mîndria de a fi trăit generos, erau chiar și acum compatibile cu impulsul de a examina relația dintre ei ; dar își ținu puțin respirația cînd își dădu seama cu o supremă acuitate că, în vreme ce făcuse absolut tot ceea ce voise Kate, ea nu făcuse nimic din ce voise el. De aceea, în sfîrșit, ideea lui despre încercarea prin care trebuia să verifice acea posibilitate se asocia insistent, în amurgul cald și timpuriu vestind apropierea nopții meridionale — acestea fiind „condițiile“, așa cum am arătat — cu lăcășirea tot mai ștearsă, pe măsură ce se întuneca, a micilor fișii de hîrtie albă pe vechile obloane verzi. Cînd se uită la ceas își dădu seama că era de un sfert de oră la postul lui de observație și reflectare ; dar pînă să pornească mai departe, găsi răspuns la ideea care devenise atît de supărătoare. Dacă era nevoie de o dovadă a voinței lui, doveda îl aștepta pîndind acolo, de cealaltă parte a canalului. Un bareagiu de la micul chei îl poartase de cîteva ori ; dar ea urmare a jocului nervozității lui, întoarse

spatele acestei posibilități. Se va duce acolo, dar mai înainte dădu cîteva ochuri cu pas grăbit, traversînd în sfîrșit prin Rialto. Apartamentul, din întîmplare, nu era ocupat ; *padrona* de pe vremuri era acolo, cu fața numai zîmbet, dar că îl recunoscuse era numai o născocire ; se aflau acolo și străvechile lucruri șubrede, rafinate în deteriorarea lor, primitoare în decăderea lor, față de care efuziunile lui au fost înduioșător de autentice ; astfel încît, înainte de a porni din nou, hotărîse să se mute a doua zi.

Seara, la cină, vorbea amuzat despre aranjamentul acesta — cu toate că avusese la început un ciudat impuls, care însă la palat pieri cu totul, de a trata faptul doar ca o chestiune ce-l privea numai pe el. Necesitatea, oportunitatea de a găsi o asemenea locuință o socotise cu totul firească pînă în clipa cînd își dădu seama decodată, în cursul discuției, că incidentul va contribui la un amuzament nevinovat. Aceasta s-a datorat, de fapt, descrierii lui — o evocare a celui mai bizar, mai umil rococo, a unui interior venețian în stil autentic. Arată gazdei sale că încăperile ei înalte, deși minunate în nenumărate privințe, nu reflectau de fapt stilul acela ; făcu o descriere atît de măiestrită, încît Milly declară pe dată că era datoria lui elementară s-o invite într-una din zile la ceai. Pînă acum nu-și exprimase — cu toții își dădură seama — o asemenea dorință limpede să meargă undeva, nici măcar să facă un efort pentru o festivitate organizată de parohie sau să vadă un apus de soare autumnal, nici să coboare scările palatului pentru Tizian. Păreră constantă a lui Densher era că el și Kate se înțelegeau fără vorbe, așa încît putea să surprindă la ea, după cum lesne putea și ea să surprindă la el, nenumărate indicii ale acestui fapt, întreaga suflare domoală a conștiinței împlîcînd și îndemnînd conștiința. Păreră a fost justificată în acea seară, deoarece oferta lui Milly de a-i ține companie a fost, după cîte își dădu seama, acceptată de Kate, cu toate că ea nu s-a manifestat în nici un fel. Se potrivea atît de bine cu ceea ce dorise și prevăzuse ea, încît era — și aceasta mai cu seamă l-a uimit — îndejuns de mulțumită și absorbită acum pentru a nu deduce, din calitatea falsă a răspunsului său, din tonul și

din privirea lui care un moment o căuta pe a ei instinctiv, că el răspunse, inevitabil, aproape cu nerușinare, doar pentru a câștiga timp. Incapacitatea ei de a pricepe însemna oarecum un început de avantaj, pe care el contase — cel puțin în cazul în care nici ea nu era profund necinstită. Fiind atât de iscusită, ar fi putut, își dădu el seama, să priceapă ce important era faptul mărunț pe care el îl vestise; căci ea era în stare, la urma urmelor, să observe, să bănuiască și totodată să-și tănuiască bănuiala. Se frământa însă deoarece îi imputa ei acum prea puțină perspicacitate, datorită căreia el se simțea mai puternic. Indiferent de presimțirea ce i-ar fi infiorat sufletul în legătură cu motivul lui de a-și schimba locuința, ea nu bănuia că el făcea prietenei lor o promisiune amăgitoare. Dar i-o impuse chiar ea; de la început, în perspectivă, existase un anume punct în care amăgirea, pentru a o numi în felul cel mai puțin compromițător, va trebui să înceapă. Prin urmare, îi sunase acum fericitul ceas.

El își reocupase vechiul apartament din diverse motive, dar cu siguranță nu-l reocupase pentru ca s-o primească pe Milly Theale; ceea ce conta la fel de puțin în exprimarea bucurărilor sale promptitudini ca și faptul că nu fi — tocmai ceea ce nu încerca să fie — cu totul înțeles și cu totul mîrșav. Atît de rapid era ritmul dramei sale interioare, încît viziunea spontană a imposibilității create de rugămintea directă și neașteptată a lui Milly, avu efectul, puțin sinistru, de a-l înspăimînta de-a binelea. Îi oferea o măsură a intensității, a realității motivului său acum pe deplin maturizat. Nu-l îndemna desigur să se împotrivescă acestor lucruri, ci le făcea vii de parcă ar fi fost deja învăpăiate de pe urma succesului. Tocmai în fața învăpăierii succesului începu să-i bată inima aproape de groază. Teama era doar teama fericirii ce trebuia acceptată; chiar și aceasta era în sine un simptom. Faptul că vizita lui Milly, în această proiectare a necesităților, i se părea cum nu se poate mai nepotrivită, o idee cu totul nesuferită și mai ales una care compromitea, ca s-o spunem pe șleau, jocul lui — adoptarea unei asemenea păreri putea firește să se identifice cu unul din numeroasele feluri de a fi nerod, în-

cont situației date. Cu felul acesta însă se împăca dinainte cel mai bine. Motivul său pe deplin maturizat, în privința căruia nu-și permitea să nutrească nici o iluzie, pusesese într-un ceas o imaginară stăpînire pe locuința sa. Îl vedea așadar așezat acolo, deja cu lucrurile despachetate și instalate, și împreună cu acest motiv, care era incompatibil cu nevinovăția lui Milly, cu frumusețea lui Milly, trebuia un timp, oricît de scurt, să locuiască. Existau lucruri pe care ea nu le va recunoște, nu le va ști, nu le va sesiza niciodată; dar asta nu va schimba nimic faptul că, dacă ea se va lăsa de ele, nu va fi pe binele nimănui. Discernămintul și scrupulele îi reveneau lui. Astfel Densher avea în minte toate fațetele situației, în vreme ce Kate, în mod admirabil, putea să nu aibă habar de nici una. Bineînțeles însă că ea era întotdeauna — oare cînd nu trebuia să fie — acesta ultimul lui cuvînt? — sublimă.

Calitatea ei s-a relevat sub toate aspectele în restul acestor prime zile; s-a relevat mai ales sub influența faptului că, de fiecare dată cînd logodnicii simțeau apropiul, în trecerea lui, o jumătate de oră în care să trăiască, erau sortăți — deși Densher simțea că totul i se datoră lui — să petreacă o parte din această rară ocazie născîndu-se și uluindu-se de ciudățenia hazardului. Aceasta s-a întîmplat după ce el, într-un fel, s-ar fi putut presupune că se obișnuise cu situația; s-a întîmplat chiar după ce tinăra fată — gata întotdeauna, după cum spuneam, să aibă ultimul cuvînt — îi dădu prilejul să beneficieze de îndreptarea din partea ei a oricărei aparențe nepotrivite, un sprijin care-i era de pe acum binecunoscut în legătură cu alte faze ale relațiilor lor. Astfel stăteau lucrurile și cînd el, cu puțină imaginație, după cum insistă ea fără nici o rezervă, ar fi putut să înțelegă, datorită efectelor vizibile ale crizei, care anume idee a doamnei Lodwer determinase această criză. Așa cum era ideea — și ea se potrivea scopurilor lui Kate, ea o mărturisise deschis — el nu trebuia decît să vadă în ce fel aveau să se desfășoare pînă la urmă lucrurile, pentru ca să-și dea seama că era în mod izbitor justificată. Răspunsul lui Densher la această dovadă de perspicacitate a fost că, bineînțeles, intervenția mătușii Maud nu rămăsese ascu-

nici chiar prosperității lui din clipa cînd ea îi scrisese, cu o concizie specifică ei, că dacă va găsi de cuviință să vină la Veneția și să stea două săptămîni, ea îi garanta că n-are să regreta. Trebuia să fii mătușa Maud, într-adevăr, pentru a face asemenea lucruri într-un asemenea fel; după cum numai unul ca el, trebuia să recunoască, putea să facă alte lucruri, ca acelea la care probabil că li se părea tuturor — nu-i așa? — că se angajase. Gestul doamnei Lowder fusese firește o referire directă la ceea ce ea îi spusese în Lancaster Gate, pe cînd el se retrăgea, în seara cînd Milly nu venise din cauză că era bolnavă; se asemăna izbucnirii remarcabile de atunci în ceea ce privește măsura bunătății pe care i-o atribuia lui. Discuțiile tînrului despre situația sa, care se limitau la Kate — cu mătușa Maud nu avusese nici una — erau puțin afectate, se poate de duce, de simțămîntul că nu putea să lase totul, după cum își spunea, pe seama altora. Obrazul, cînd era singur, în ardea de rușine la gîndul că doamna Lowder îl analizase, îl văzuse așa cum era și înțeleșese ce s-ar putea face cu el. Nu trebuise decît să fluiera după el pentru ca să vină. Dacă fusese sigură de bunătatea lui, avusese dreptate, precum declara Kate. Muștrările lui de cuget, atît în ce privește maleabilitatea lui generală, la rîndul ei rod al ideii că, în anumite limite, maleabilitatea era un mod de viață cu orientare altul și cu siguranță chiar mai bun, cît și în ce privește confuzia ce-ar putea domni în legătură cu motivul real al venirii lui — această durere sufletească n-a fost cu totul risipită de sulul, oricît de fermecător ar fi fost el, al versiunilor poetice ale lui Kate. Nici măcar uimirea și bucuria lui Kate nu puteau să-l împace cu sine însuși, cînd exista ceva cu totul deosebit de aceste lucruri care-l făceau să se simtă vinovat.

Neavînd conștiința împăcată, între timp Densher căuta să vadă — pentru prima dată în viața lui — dacă, într-o anumită împrejurare, un cuget curat putea să fie atît de necesar fericirii, după cum se presupunea în general și după cum nici el nu se îndoise vreodată că este. Era cu siguranță angajat într-o aventură — el care nu se considerase niciodată făcut pentru așa ceva — și îi era de ajutor faptul că putea, în anumite clipe, să-și spună că

nu trebuia să se lase înfrînt. La hotelul său, singur, se uită la sau în cursul puținelor plimbări tîrzii pe care găsea timp să le facă pe alei întunecoase și întortocheate și prin piete pustii, umbrite de palate dărăpănate, unde se oprea dezgustat de stînjeneala lui și unde sunetul unui pas sur pe caldarîmul împrejmuît de ziduri era ca al unui dansator întîrziat într-o sală pustie — în aceste interludii, prin minte îi treceau gînduri negre încît uneori, pe temelul principiului că nebuniile care nu ducăză mult sînt cele mai prielnice, se gîdea să plece imediat — acuma, sînt numai numai posibil dar și indicat. Nu trebuia tîrziu de cît — treacă din nou pragul palatului Leporelli pentru ca să-și dea seama că toate elementele situației privity în ansamblu ofereau, cum ar spune pictorii, un tablou diferit. Atunci i se părea că plecarea n-ar curma, ci ar face evident, mai flagrantă nebunia lui: și mai ales — deoarece de fapt nu începuse nimic, ci se supusese doar, consimțise, admisese și tolerase cu generozitate inițiativele altora — nu trebuia să se trateze pe sine cu o severitate exagerată. Singurul lucru lîmpe, în cazul complicațiilor, era că orice s-ar fi întîmplat, trebuia să te porți ca un gentleman — în care se adăuga de fapt adevărul, poate nu mai puțin valabil, că uneori puteai să-ți alungi plictiseala de te cuprîndea de pe urma complicațiilor, studiînd cum s-ar comporta un gentleman. Această problemă, mă grăbesc să adaug, să-l îngrijora în ultima instanță prea mult pe Densher. Tîrziu femeii își puneau în același timp speranța că el, cînd toate că o asemenea situație nu putea să fie rezolvată, totuși, slavă Domnului, legea ei imediat aplicabilă, le putea să nu răspundă ca un nemernic anabilant. Dacă nu făcuse drumul din Anglia pentru a fi un nemernic. Nu se gîndise că putea să dobîndească petrecîndu-și două săptămîni, oricît de dezavantajat ar fi fost, în prezența lui Kate, la Veneția, doar pentru a fi un nemernic. Nu înțeleg pe doamna Lowder ca și cum, răspunzînd la rugămintea ei, ar fi înțeles-o, și nu făcuse nici aceasta pentru a fi un nemernic. Iar cel mai puțin se așteptase cu, prin urmare, că el ar fi corțit, să capituleze prompt, inevitabil și de pan — ca gentleman, ah, neîndoiesc! — sub impresia neîntîlnirii de amant, valida și de savantă a cărei viață...

Milly, ca stăpînă a unui palat mareş şi vechi, acordînd o ospitalitate mai irezistibilă, datorită tuturor condiţiilor, decît cunoscuse el vreodată.

Spectacolul avea pentru el o elocvenţă, o autoritate, o eminenţă — nici nu mai ştia ce epitet să-i dea — la care îşi zise că nu s-a aşteptat. Felul cum l-a întîmpinat, francheţea, dragălaşenia, tristeţea ei, vioiciunea şi poezia ei tulburătoare — îşi zicea, străduindu-se să găsească cuvinte, ajutate de frumuseţea cadrului în care locuia şi de percepţia, în acelaşi timp, că acest din urmă element cîştiga din partea ei, ca efect şi armonie, tot aşa de mult pe cît oferea — întreaga ei atitudine avea, în imaginaţia lui, înţelesuri ce sălăşluiau prin preajmă, slujind-o, planînd, pierînd şi răsărînd din nou, tremurătoare ca nişte frînturi stîlce şi nedesluşite, sunete de-abia auzite ale unei muzici vechi şi melancolice. Era de fapt bine, se gîndea el uneori, că nu putea să pună în contul lui Kate şi al doamnei Lowder, fiindcă aceasta oricum nu se cădea s-o facă un gentleman, faptul că a fost mai degrabă înşelat, neştiind dinainte ! Trecuseră cinci zile de cînd era implicat în toate acestea, fără să rişte, nici chiar faţă de Kate, vreă aluzie la ceea ce ar fi trebuit să ştie şi deci la ceea ce anume îl înşelase. Adevărul era, fără îndoială, că atunci cînd era vorba să spui lucrurilor pe nume, trăiau cu toţii, ci cinci, într-o atmosferă în care efectul dezagreabil al împrejurării de a „te lua gura pe dinainte“ putea fi lesne produs. Cu fiecare ocazie revenea, împreună cu prietena lui, la miracolul binefăcător al apropierii reînnoite, care avea o dubla virtute în acea atmosferă prielnică. O respira adînc — atmosfera aceea — de parcă nici n-ar fi putut să creadă că există, dar în ciuda acestui privilegiu, timpul trecutuse fără să incredinţeze urechii ei vreun comentariu despre stilul rafinat şi fastul vieţii lui Milly, comentariu care ar fi corespuns recunoaşterii lui admirative. În dosul tuturor lucrurilor se afla amintirea, devenită de-a dreptul o obsesie, că el o cunoscuse primul. Asupra acestei împrejurări insistaseră cu toţii, în absenţa ei, în ziua aceea la doamna Lowder : iar amintirea îşi făcuse simţită influenţa atunci cînd o vizitase pentru a doua oară. Influenţa aceasta îl însoţise în trecura înalta ce hurda, din clipa cînd

Milly îl lăsa în plimbare, înălţându-i pe uminului de pîrcă ar fi fost un covoras din cea mai fină mătase. Operase ca o legătură evidentă cu ceva din trecut, cu ceva ce le aparţinea. Îşi aminti de mai multe ori cum îşi spusese atunci, în timpul plimbării cu trăsura, că nu se afla acolo, că nu proceda în felul acela din cauza lui Kate şi a ideii lui Kate, ci din cauza lui Milly şi a ideii lui Milly şi din cauza lui şi a ideii lui, fără îndoială, cît şi datorită faptelor mărunte, indiferece care erau ele, din timpul şederii sale la New York.

XXVII

Se ivi în cele din urmă, împreună cu toate elementele ce contribuiseră la crearea ei, o senzaţie cînd obţinut de la Kate, privitor la ceea ce ea numea acum eternul lui refren, un răspuns al cărui efect de a precipita lucrurile avea să-l aprecieze ulterior. Eternul său refren consta în felul în revenea la întrebarea ce anume îşi închipuia doamna Lowder că avea de profitat din toată situaţia — o idee de cît de greu de împăcat cu şansele pe care ea le oferea pentru ea să se întâlnească. Nerăbdătoare, tinăra fată — o fată, voind să ştie de la el, cu o ironie fină care doborî dintr-o lovitură, dacă îşi închipuia că ocaziile pe care le aveau erau chiar atît de grozave. El o privi adînc în ochi cînd ea dădu glas acestei idei ; era o slabă răzbunare pentru faptul de a-l fi făcut să se înroşească. Din anumite motive deci, odată cu aceasta, asprimea pieri din glasul ei, care deveni dulce şi sincer.

— Pentru ca să ne întîlnim, dragul meu, repetă ea cu un zîmb şi se pare că avem, în fond, chiar atît de mult de cîştigat de pe urma întîlnirilor noastre ?

— Dimpotrivă — vai de noi ! Tot ce vreau să spun — e tot ce am vrut să spun din ziua cînd am venit — este că noi, cel puţin, avem de cîştigat mai mult decît mătuşa Maud.

— A, dar vezi, răspunse Kate, tu nu înţelegeai că cîştigă mătuşa Maud.

— Exact — și tocmai fiindcă nu înțeleg unele lucruri, mă fascinează atât aspectul acesta. Ea nu mă lămurește — e nemaipomenită. Consideră că totul e de la sine înțeles...!

— Consideră că e „de la sine înțeles“ să-mi formezi, așa stînd lucrurile, unele păreri despre tine. Are toate motivele să creadă, continuă Kate, că ceea ce a hotărît că e posibil, este într-adevăr posibil; că ceea ce a gândit că este foarte probabil să se întîmple, se și întîmplă. Foarte caracteristic pentru ea, după cum ți-ai dat seama cu siguranță, este că atunci cînd crede în ceva, mătușa Maud are impresia că sîlăște lucrul acela să se întîmple într-adevăr, terorizează de-a dreptul, cu ideea ei, orice altă idee, orice idee contrară, și totodată pe cei ce o reprezintă. M-am gândit adesea că izbîndește, continuă Kate să studieze fenomenul, datorită spiritului ei care desfide orice posibilitate de a nu avea întotdeauna dreptate. S-a văzut doar de atîtea ori că, în ciuda tuturor dovezilor, pînă la urmă tot ea are dreptate.

Densher, ascultînd-o, avu un zîmbet de profundă învinșare.

— A, draga mea copilă, dacă tu poți să explici, cu bineînțeles, nu e cazul să nu „înțeleg“. Sînt condamnat explici numai decît, doar atunci cînd ceva depășește înțelegerea. Reflectă o clipă, apoi continuă: Crede că ne terorizează pe noi? Și adăugă, în vreme ce, fără să răspundă, Kate se uita primprejur: Ar putea să i se nîzare că ți-ai schimbat sentimentele față de mine? Știa că o pune la gîta încercare — ceva îi spunea; dar era un motiv în plus să vorbească: I-a intrat în cap că îți displace?

La care întrebare, răspunsul lui Kate sună hotărît:

— Poate că i-ai vîrît tu ideea asta în cap!

Cumva că i-am spus una ca asta? se arătă ea uimită.

Nu, zise Kate, oarecum amuzată de simplitatea lui; nu-ți pot să-o faci.

— Ah, draga mea, rîse Densher, cînd tu ceri atât de puțin...!

Erău vorbe pline de ironie și o văzu rezistînd impulsului de a-i răspunde pe același ton.

— Sînt deplin justificată în lucrurile pe care le-am cerut, răspunse ea liniștit. Îți prind și ție de minune. Ochii lor se întîlniră din nou plini de înțeles, iar rezultatul a fost că ea continuă: Nu ești deloc nefericit.

— Serios? întrebă el răspicat.

De fapt, nu se vede — ceea ce este de ajuns pentru mătușa Maud. Ești minunat, ești nemaipomenit, zise Kate și dacă ții la părerea mea, să știi că vîd cum totul iese cît se poate de bine.

După care schimbă repede vorba, de parcă ar fi lămurit problema, și îl întrebă cît era ceasul.

— Oh, numai douăsprezece și zere, îi răspunse ea după ce se uită la ceas. N-am stat decît treisprezece minute mai avem timp.

— Atunci trebuie să mergem. Trebuie să mergem spre ele.

Din locul unde stăteau, Densher măsură cu privirea întinderea vastă a pieței.

— Mai sînt și acum în magazin. Vor sta decît o jumătate de oră.

Bravo! Ei vezi!? zise Kate.

Această convorbire avusese loc în mijlocul pieței San Marco, întotdeauna ca un mare salon, o încăpere a delictărilor cu pardoseală notedă și acoperiș albastru, pîclănică discuțiilor; sau mai degrabă, la drept vorbind, nu în mijlocul pieței, ci în locul unde percheții noștri se opresc dintr-un îndemn comun, după ce leși trî din biserică în

înaintea cu o moschee. Se înalță acum, cu bolta și turnulele ei, la mică distanță în urma lor, iar în față avem cel întîn și pustiu înprăjiați de arcade, în care în aceeași se concentrau circulația și mișcarea. Venetia — de fapt, Venetia turiștilor și a evenimentelor cîmăcui, dar în afară de stăruințele de porumbel încercanți care călăuzesc

larimturile permanentei lor ospădări, spațiul din față era liber și puteai să vezi că prietenile nu le făcuseră încă, părea că nici nu vor fi prea curînd, restituite de prădăria de dantele. Intr-una din *loggia* unde, cu puțin timp înainte, se făcuse o pauză, se auzi o voce răsunătoare.

— Pară-mă pentru că să dea o raită — expresia lui Densher — prin San Marco. Dimineața aceea, după ce a terminat călătoria înstă, se regăsi în mijlocul

prilej; totuși aluzia pe care tocmai o adresase lui Kate nu fusese o exagerare a posibilităților lor, în general. Cel mai rău lucru ce se putea spune despre posibilitățile lor era că se iveau mai cu seamă în prezența — în prezența tuturor; „tuturor“ însemnând în acele împrejurări și într-o lume populată Susan Shepherd, mătușa Maud și Milly. Dar dovada că și în prezența altora ocazia putea să devină specială era oferită de faptul că mulțumirea lor era compatibilă cu o anume durată a zăbovirii. Doamnele au fost de acord ca ei să nu aștepte în prăvălie; era cel mai mic lucru, bineînțeles, pe care puteau să-l facă pentru ei. În această dimineață îi ajutase în fond faptul că atunci cînd Densher se înființase, cum obișnuia el să spună, la palat. Milly nu putuse ca alte ori să-și facă apariția. Obiceiul și uzanța păruseră acum bine stabilite; făcînd vizite zi de zi — trecuseră opt zile în chip atît de convenabil — prietenele lor, ale lui Milly și ale lui, dispăreau tot în chip convenabil și îl lăsau cu ea pînă la prînz. Astfel se desfășura perfect operațiunea în care, după cum spunea el, fusese lansat; de aceea, fără îndoială, speranțele lui Kate erau justificate. El îi apărea într-adevăr doamnei Lowder — nu putea să nu-i apară în vreme ce ședea acolo — cu aerul, dealtfel de dorit, că nu era atît de mult absorbit de Kate încît faptul să devină alarmant. Nu pierduse prilejul s-o întîlnească în fiecare dimineață pe tînăra gazdă, după cum nu-l pierduse nici Milly; doar astăzi ea nu se simțea destul de bine ca să-l poată primi.

Acest fapt lăsă o urmă; urma se vădi în felul cum — adunați în camera de gală, palatul fiind la ora aceea inundat de lumină, răcoros și împodobit ca întotdeauna cu flori în așteptarea lui Milly — ei, restul, se uitau doar unii la alții. Era cumplit, cumplit cu siguranță pentru fiecare, că nu se rosti nici un regret comun. Tînărului nostru i se păru mai ales ciudat că, dacă tînăra fată nu se simțea bine, tăcerea gravității, a presimțirilor, a unei semnificații anume era tot ceea ce situația — situația mîsafirilor — putea îngădui. Tăcerea însă continuă după ce grupul celor patru cobori spre gondolă și ei își ocupară locurile. Milly le trimise vorbă că spera ca plîmbaria lor să fie

multă, iar cînd, auzînd aceasta, din nou schimbă privirea în întes, de parcă și-ar fi dat seama amîndouă ce tîle

cu un asemenea mesaj, care-l inducea în eroare pe Densher. Milly nu dorea să-i strice dimineața și de aceea el trebuia să considere, din politețe, că situația se îndreptase în chip mulțumitor. Lucrurile le-a îndreptat doamna Stringham care, la drept vorbind, o cunoștea pe prietena lor mai bine decît oricare dintre ei. O cunoștea atît de bine, încît ea însăși, socotînd că n-avea rost să rămîină acasă, acționa în desăvîrșit acord cu anumite condiții relativ obscure, oarecum înfricoșătoare pentru ei. Ea corectase acea notă de neglijență care constituia pentru toți un mic cusur al ocaziei; ea nascocise preferința doamnei Lowder și a ei înseși; își amintise că dorința arzătoare de a găsi o dantelă fusese pînă acum mereu dată la o parte de diverse întîmplări; îi venise de asemenea în minte că în ziua precedentă Kate vorbise despre rolul fatalității în nereușita ei de a cunoaște cu adevărat interiorul bisericii San Marco. Ideea lui Densher cu privire la intervenția conștientă a lui Susan Shepherd se infiltrase mai demult într-un ungher al minții lui; ceva ce începuse pentru ei în Lancaster Gate deveni acum un sentiment care prin ea contur; acțiunea ei nespus de discretă i se păru în orice caz că urmărește în mod subtil, chiar dacă nu evident, propriul său interes. Ca peșche, cu „echipa“, ei nu erau uniți cu adevărat; prea multe persoane — cel puțin trei — și prea multe lucruri se interpuneau; dar între timp se pregătia ceva care îi va apropia și mai mult. Nu prea știa nici el ce; probabil nimic altceva decît ca va afla la un moment dat — și cînd aceasta va constitui o amînire — că ea îl înțelegea tot timpul. Avea chiar prezentimentul că va veni un moment cînd înțelegerea tuturor celor doi îi va da groș și va supraviețui doar pînă la sfîrșitul acestei mîzi și iscusite ființe.

Astfel era astăzi, în prospețimea ei, atmosfera mîzii, cum cum putea spune, de pluta în fața tinerilor noștri născuți: aceasta au fost mîile arzătoare și forțele tăcute care au dat lumii avantajul de care ea văzută ca se bucură — un fel și care pînă să dobîndească pentru ei un înțeles al „fior“ în vreme ce se aprindea lumina splendidă a plutei

care, după cum bine se ştia, fusese de-a lungul anilor martora bucuriei vieţii mai mult decât orice alt loc asemănător din Europa. Le oferea, fiindcă nimeni nu-i putea auzi, singurătate şi siguranţă. Aveau impresia, stînd în acel loc, că ar fi putut spune orice le-ar fi plăcut; şi că, tot ca urmare a acestui fapt, fiecare din ei ar fi presimţit ce voia să spună celălalt. Li se părea mai cu seamă că tocmai aceste gânduri, fiind pe buzele lor în luminoasa atmosferă istorică unde singurul semn perceput de ureche era filifiitul porumbeilor, trezeau în inima fiecăruia o spaimă. Era o stare pe care ar fi putut s-o dezvăluie felul cum Densher a spart tăcerea ce se aşternuse după ultimele ei cuvinte.

— Ce v-ai să spui adineaori ca aş face pentru ca s-o determin pe doamna Lowder să creadă? Eu unul, oricît de stupid ţi s-ar părea, nu înţeleg din moment ce nu pot să-i spun minciuni, ce rămîne în fond decât minciuna.

Ei bine, ea putea sa-l sfătuiască.

— Poţi să-i spui vorbe mărinimoase şi sincere despre Milly — care, la drept vorbind, îţi place atît de mult. N-ai fi minciuni; şi, venind de la tine, ar avea efect. Ştii, nu ştiu prea multe despre ea. Şi Kate îi înfăţişă rodul observaţiilor ei: De fapt, nu vorbeşti deloc despre ea.

— Aşa ţi-a spus mătuşa Maud? întrebă Densher. Apoi, deoarece fata ezita să răspundă, exclamă: Probabil că aveţi conversaţii extraordinare!

Da, ea ezitase, dar se hotărî:

— Avem conversaţii extraordinare.

Expresia lui, în vreme ce privirile li se întîlneau, dovedea că era dispus să audă mai mult despre ele; dar, pe de altă parte, în expresia ei, se pare, anulă prilejul. Aşa că îi ceru peste o clipă altceva, ceva care îl preocupa de o săptămînă, dar pentru care nu avusese încă o ocazie atît de bună.

— Ştii cumva, deoarece vă spuneţi asemenea lucruri dimitoare, cum înţelege ea vizita atît de lipsită de temei a lordului Mark de acum cîteva zile? — faptul că a rămas aici, după cîte am aflat, doar două sau trei ceasuri, necesare ca să stea de vorbă cu prietena noastră, şi că nu şi-a găsit deloc timp, fiindcă a plecat cu trenul în aceeaşi seară, să întîlnească pe nimeni altcineva? Ce crede ea

despre faptul că n-a aşteptat să le vadă pe tine sau s-o vadă pe ea — după toate cîte îi datorează?

— A, fireşte că înţelege, zise Kate. A venit s-o ceară pe Milly în căsătorie — n-a venit decât pentru asta. Şi, fiindcă Milly l-a refuzat categoric, nu mai avea altă treabă. Nu putea să se răzgîndească pe loc şi să se dea bine pe lîngă noi.

Kate se arătă surprinsă că, aceasta fiind o chîstiune de bun gust din partea unui asemenea aventurier, Densher nu pricepuse. Dar Densher era absorbit de un alt gînd.

— Vrei să spui că atunci cînd, făcîndu-mi apariţia, l-am întîlnit în timp ce pleca, tocmai asta se petrecuse între ei?

— Nu ţi-ai dat seama, dragul meu? întrebă Kate.

— Fluşturatic mai este omul acesta! continuă tînărul uimit.

— A, să nu-l desconsideri! zîmbi Kate. Vrei să spui că Milly nu ţi-a povestit?

Că lordul Mark s-a făcut de rîs?

Continuînd să zîmbească, tînăra noastră spusese:

— Ştii bine că eşti îndrăgostit de ea.

O privi iarăşi lung.

Fiindcă l-a refuzat, de ce-ar dovedi parerea mea despre lordul Mark acest lucru? Şi nu sînt obligat să-l admir pentru felul cum s-a comportat faţă de celelalte persoane pe care le-am pomenit, şi nu înţeleg de la tine de ce ar face-o doamna Lowder.

— Ea nu-l admiră — dar puţin îi pasă, îl lămurî Kate. Ştii doar prea bine în ce termeni sînt sumedenie de londonezi, chiar şi atunci cînd se presupune că se înţeleg foarte bine. El n-are nici o obligaţie faţă de noi — a făcut o încercare. Un om nemulţumit n-are voie, întrebă ea, să mai încerce?

— Şi să se întoarcă după aceea, încrezător că va fi bine primit, la victima nestatorniciei sale?

Kate acceptă, de dragul discuţiei, să fie considerată victimă.

— A, el şi-a încercat norocul şi la mine. Aşa că totul a fost foarte bine.

— Prin faptul că şi tu, vrei să zici, l-ai refuzat?

O clipă, Kate şovăi, şi Densher ar fi putut să se întrebe dacă adevărul pur istoric nu avea să fie puţin forţat. Dar ea vorbi cu imparţialitate :

— N-am lăsat ca lucrurile să ajungă pînă acolo. L-am descurajat prea mult. Mătuşa Maud, continuă ea acum lucidă ca întotdeauna, consideră că deţine un angajament din partea lui în ceea ce mă priveşte ; un angajament care ar fi fost încălcat dacă Milly l-ar fi acceptat. Dar aşa cum stau lucrurile, nu are nici o importanţă.

— Nu e meritul lui că a avut un eşec, zise Densher.

— E totuşi meritul lui, dragul meu, că este lordul Mark. Este exact ceea ce a fost şi ceea ce a ştiut că este. Şi nu e cazul să-l judec eu, după ce l-am tratat cum l-am tratat.

— Ah, zise Densher nerăbdător, l-ai tratat frumos.

— Îmi pare bine, zîmbi ea, că mai poţi să fii gelos. Dar înainte ca el să-i poată răspunde, adăugă : Nu văd de ce te nedumereşte faptul că atitudinea atît de categorică a lui Milly o încîntă pe mătuşa Maud mai mult decît poate să-i displice orice altceva. Ce vede ea oare decît că Milly însăşi consideră relaţia ei cu tine prea preţioasă pentru a fi compromisă ? O asemenea recunoaştere din partea lui Milly nu poate decît să-i pară că implică, într-o oarecare măsură, propria ta recunoaştere. De unde ea deduce că, cu cît te interesează mai mult Milly, cu atît mai puţin te interesează eu.

Era iarăşi un moment — ştim că de la început au fost numeroase — cînd el simţea cu o ardoare ciudată şi derutantă iscusinţa cu care ea ştia să pună problemele. Era ceva care-l şi convingea, dar îl şi silea să reacţioneze. Şi acest efect, oricum s-ar numi, răzbătu acum în tonul glasului său :

— Ah, dacă ar avea idee care sînt sentimentele mele faţă de tine !

Declaraţia lui nu era ambiguă, dar Kate ştiu să facă faţă situaţiei.

— Din fericire pentru noi, putem într-adevăr să considerăm că nu ştie. Atît de bine am izbutit.

— Ei bine, zise el numaidecît, iau de la tine ceea ce mi-ai oferit şi presupun că, pentru a fi consecvent — pentru

ca să stau pe propriile mele picioare, dacă poate fi vorba de aşa ceva — s-ar cuveni să-ţi mulţumesc. Numai că ceea ce îmi oferi îmi pare că este, mai mult decît orice, partea din ce în ce mai grea a misiunii mele. Mi se pare că este ceea ce aştepţi de la mine. Nu mi se pare niciodată că ar fi ceea ce aş putea aştepta eu de la tine. Sînt atîtea lucruri pe care nu mi le dăruieşti.

— Adică ce, mă rog ?

— Eu îţi dau dovezi, zise Densher. Tu nu-mi dai nici una.

— Ce înseamnă pentru tine dovezi ? se încumetă ea să întrebe după o clipă.

— Să faci ceva pentru mine.

Kate era uimită :

— Nu fac asta pentru tine ? Vrei să spui că nu înseamnă nimic ?

— Absolut nimic.

— Bine, dragul meu, dar eu risc totul.

Se îndepărtaseră agale, cînd el se opri brusc :

— Credeam că, dimpotrivă, mătuşa ta fiind astfel însoţită nu rişti nimic !

Pentru prima oară de cînd fusese lansată minunata ei idee, o văzu pe Kate descumpănită. I se păru în clipa următoare că îi displicea — fie faptul că se afla în această stare, fie că era văzută, deoarece imediat vorbi cu o nerăbdare ce vedea că se simţea jignită ; o aparenţă care îi produse, simţi numaidecît, un sentiment aproape dureros de compătimire.

— Atunci, ce doreşti să risc ?

Senţialul primejdiei îl afectă, dar numai, cum ar fi spus el, ca să-i agraveze situaţia.

— Dorese să mă iubeşti. Cum pot simţi în condiţiile acestea că mă iubeşti într-adevăr ?

Ah, ea îl înţelegea, cu toate că se ascundea, şi îl făcu să se simtă mai hotărît decît dacă ar fi fost sinceră. Avea tot timpul impresia copleşitoare că ea trăieşte intens — copleşitoare cum fusese din clipa cînd au prins viaţă sentimentele pe care, chiar la început, în Londra posomorită de acum două ierni, şi le transmisese unul altuia. N-o considerase niciodată o fiinţă fără apărare, ignorantă şi

slabă; iar dacă îi cerea ca între ei să existe o încredere mai profundă, o făcea fiindcă ştia că ea înţelegea şi că putea să-i împlinească dorinţa.

— Aş fi în stare să continui, poate, zise el, dacă sînt ajutat. Dar nu pot continua fără ajutor.

Ea îşi îndepărtă privirile de la el, şi asta îi arătă la ce se gîndea.

— Ar trebui să fim acolo — vreau să spun cînd vor ieşi.

— Nu vor ieşi — încă nu. Şi nu-mi pasă dacă vin. După care adăugă cu francheţe, de parcă ar fi vrut să respingă învinuirea de egoism pe care i s-a părut că vorbele lui, aşa cum sunaseră, ar fi putut s-o provoace: De ce să nu sfîrşim odată, şi să le ţinem piept? Vorbele acestea le rosti cu absolută sinceritate. Doamne Dumnezeule, numai de m-ai alege pe mine!

Privirea ei se întoarse spre Densher, şi el putu să vadă cum, la urma urmelor, gustul revoltei lui i se păru lui Kate mai degrabă dulce decît amar. Ca urmare, ea se înfrînă pentru o clipă.

— Am mers prea departe, se forţă totuşi să răspundă. Vrei s-o uci?

El avu o ezitare ce nu era cu totul nevinovată.

— Adică s-o ucid pe mătuşa Maud?

— Ştii la cîne mă gîndesc. Am spus amîndui pînă multe minciuni.

Auzind acestă, el îşi înălţă capul.

— Eu unul, dragă mea, n-am spus nici una!

Tonul tăios cu care rosti aceste vorbe îi mai domolise sufletul, dar trebui totuşi să înfrunte privirea pe care ea o îndreptă asupra lui.

— Îţi mulţumesc foarte mult.

Expresia ei însă nu izbuti să oprească vorbii care erau pe buzele lui.

— Decît să mă expun celei mai mici bănuşeli, mai bine s-o fac chiar în astă-seară.

— Atunci pleacă, zise Kate Croy.

Densher înţelese după cîtva timp, în vreme ce se plîmbau iarăşi, că ceea ce plănui în jurul lui derulîndu-l nu era violenţa, ci mai degrabă liniştea rece a celui care venise răspunsul ei. Continuă să se plîmbe şi o clipă

păru că divergenţa lor se transformă deodată într-o rup-tură — de parcă plecarea lui fusese cu adevărat hotărîtă. Apoi, pe neaşteptate, cu multă nesăbuiţă, deoarece acum puteau să fie uşor observaţi de sub arcade, el îşi trecu mîna pe sub braţul ei cu o putere care îi făcu să se oprească iar.

— Am să spun orice minciună vrei tu, orice minciună pe care o cere planul tău, dacă vii la mine.

— Să vii la tine? Întrebă ea încet.

— Să vii la mine.

— Cum? Unde?

Kate vorbise încet, dar el era, în starea lui de nesigurantă, oarecum uimit văzînd că nu i se împotriva.

— În apartamentul meu, care este cît se poate de acceptabil şi la închirierea căruia mai deunăzi te-am avut în minte, după cum poate ţi-ai dat seama. Putem aranja — dacă ne luăm inima în dinţi. Oamenii în situaţia noastră pot întotdeauna să se descurce.

Kate îl asculta de parcă i-ar fi dat veşti bune, iar pentru el însemna o încurajare — deoarece trebuia să dovedească mult tact — faptul că ea nu căuta să scape arătîndu-se scandalizată. Într-adevăr, nu se aşteptase din partea ei la o asemenea manifestare, iar asta nu făcea decît să adauge fiorul unui motiv mai profund gîndului său despre posibilităţile lor. Pentru ca s-o cunoască aşa cum era, trebuia neapărat s-o observe acum stînd acolo, fără putinţa de a se ascunde, în lumina revărsată a zilei şi a intenţiei sale admirabile şi necruţătoare. Doar faptul că ea asculta — şi încă îl făcea să se înţeleagă pe sine cum nu i se întîmplase pînă atunci.

Am deplină certitudine că nu sînt nebun. Asta e tot ce am de spus şi trebuie să ştii exact cît înseamnă. Alături de tine am să merg cît de departe îmi ceri, am să fac tot ce doreşti. Fără tine — să mă ia naiba! Şi trebuie să fii sigur.

Ea îl asculta atît de atent, încît continuă să-l asculte şi după ce el încetă să mai vorbească. O ţinea strîns de braţ, aproape, şi cu toate că deocamdată se oprirea iarăşi, vorbele lui, în acel loc neasemuit, ar fi putut să fie — pentru alţii care îi vedeau de la distanţă — vorbele

unui turist impresionat, adesea uitată mai îndepărtat. Strângându-o de braț, o făcu să se întoarcă, așa încât aveau iarăși în față biserica San Marco, peste a cărei maiestruoasă prezență rățăceau ochii lui, în vreme ce ea își rasucea umbrela de soare. Kate se întoarse însă, după care, în fine, se pomeniră cu fața spre partea opusă a pieței. Și de abia acum vorbi :

— Te rog să-ți iei mîna de pe brațul meu.

El înțelese numaidecît — ea observase că în umbra galeriei tocmai apăruseră celelalte doamne, ieșind de la cumpărături. Astfel încît se îndreptară spre ele, unul lângă celălalt, și totul era cît se poate de bine. Și doamnele îi văzuseră și îi așteptau, mulțumite, sub una dintre arcade. Iar ei păreau absolut dispuși să le înfilițeze răbdători, cu bună cuviință, într-adevăr amabili. Făceau impresia — și tot datorită dibăciei lui Kate — a doi copii dintr-o epocă supracivilizată, parînd o situație penibilă. Nu se grăbeau însă — ar fi fost bătător la ochi; astfel ei aveau timp să simtă, cum s-ar zice, ceea ce simțeau. Simțeau atît de limpede — și cu această stare de spirit apărură în fața doamnei Lowder — că poseda într-un sens ceea ce dorea. Vor mai urma multe — totul; în nici un caz nu lamurise cu prietena lui toate lucrurile. Dar poseda totuși ceva real — faptul că ea nu proiectase asupra lucidității lui umbra înspăimîntătoare a unei reprobări înfînte. De acest lucru îi fusese o teamă atît de cumplită, încît risipirea temerii era în sine o binefacere. Primejdia pierise — era în urma lui, acolo în locul acela mare și inert. Pînă acum Kate fusese la înălțime.

XXVIII

Kate fusese la înălțime, după cum se dovedi, pentru că ei sa-i poată pune în seara aceea, avînd motive în plus, o a doua problemă stringentă care îi stătuse pe buze dimineața — problemă pe care cealaltă preocupare, după cîte își dădea seama, o dăduse prin forța ei la o parte. I se oferise un nou prilej în amurg, cînd sosind la parter ca de obicei, află de la doamna Stringham că Milly nu va cădea nici de data aceasta cu ei, dar că duia-

toate probabilitățile va coborî mai tîrziu. O găsi pe Susan Stringham singură în marele salon unde luminările chiar mai multe decît permitca de obicei marca dărniciu a prietenei lor — dezvăluiau misterial atotpătrunzător al stilului : căci Milly devenea pe zi ce trecea într-adevăr splendidă, ceea ce îi uimea pe toți și îi făcea s-o tachineze. Avu astfel cîteva minute de conversație cu buna doamnă înainte de venirea doamnei Lowder și a lui Kate — minute ce luminau mai departe decît luminările lui Milly.

— Poate să coboare — e recomandabil, dacă într-adevăr nu se simte destul de bine ?

Puse întrebarea cu mirarea de cîte era cuprinsă întotdeauna cînd afla cîte ceva — deși se întimpla rar — din adevărul despre tinăra fată. Se punea bineînțeles problema sănătății ei — era în aer, era pe pămîntul pe care el îl călca, în mîncarea pe care o gusta, în sunetele pe care le auzea, era pretutindeni. Dar era pretutindeni, dîndu-i impresia că îi cerea lui — delicateții lui, discreții obișnuite a altora precum și a lui — să nu facă nici o aluzie la ea. În fond nu s-a făcut nici una în dimineața aceea cînd s-a anunțat că nu va veni — absența aluziei, după cum știm, fiind cu totul nefirească ; și această discuție confidențială cu doamna Stringham i-a permis pentru prima oară să-și deschidă ochii. Îi ținuse destul de bucuros închiși ; cu atît mai mult cu cît acest fapt îndeplinea pentru spiritul său o funcție folositoare. Dacă voia într-adevăr să nu se ciocnească de situația lui Milly, ce dovadă mai bună putea să aibă că atitudinea lui se caracteriza prin corectitudine ? Era poate patetic din punctul ei de vedere și pentru el era poate chiar ridicol : dar nu avea nici măcar curiozitatea pe care ar fi avut-o în legătură cu un prieten obișnuit. Ar fi putut uneori încerca să aibă această curiozitate, pentru a manifesta măcar o bunăvoință formală ; dar se pare că nu era posibil. Unde, atunci, era duplicitatea ? Era cel puțin sigur asupra sentimentelor sale — fiindu-i clar că nu avea nici un fel de sentiment. Toate erau pentru Kate și nu mai rămăseseră nici o fărîmă pentru altcineva. El acționa pentru Kate și nicidecum pentru prietena ei. Prin urmare nu-l interesa, fiindcă dacă l-ar fi interesat ar fi fost îngrigat.

rat, iar dacă ar fi fost îngrijorat, ar fi dorit să știe; și dacă ar fi dorit să știe, n-ar fi fost cu desăvîrșire pasiv, și tocmai desăvîrșita lui pasivitate trebuia să-i reprezinte onoarea. În același timp, onoarea lui, trebuie să adăugăm, din fericire nu izbuti să rateze mica sa convorbire cu Susan Shepherd. Un crîmpei din adevăr — se părea că ea atît voise să-i ofere; și se părea că, în ceea ce-l privea, putea să fie îndatoritor în limitele unor condiții normale. Ea nu numai că-i permise, dar îl invită de-a dreptul să-și deschidă ochii.

— Îmi pare atît de bine că ești aici.

Nu era un răspuns la întrebarea lui, dar trebuia, deocamdată, să fie de ajuns. Iar restul avea să vină.

El îi zîmbi și pe negîndite se pomeni, ca un fel de consecință a comuniunii cu ea, că vorbea pe limba ei.

— Este o experiență minunată.

— Ei bine, și fața ei înălțată se luminează, asta e tot ce derese să fie pentru dumneata. Dacă nu mi-ar fi teamă, adăugă ea, mi-ar place să-ți spun unele lucruri.

— Și mă rog, de ce vă e teamă? o întreba el încurajator.

— De alte lucruri pe care aș putea să le stric. În afară de asta, se pare că n-am ocazia. Dumneata ești, știu doar, mereu cu ea.

El îndemna în chip ciudat, i se păru lui, să-și mențină zîmbetul forțat, care era cu atît mai forțat cu cît căzuse în aceste ultime vorbe o deservire exactă a comportării lui. Era curios că se ajunsese pînă acolo, dar era într-adevăr mereu cu ea.

Ah, zîmbi el, cu toate acestea acum nu sînt cu ea.

Nu — și sînt atît de bucuroasă că am ocazia asta să vorbesc cu tine mai bine.

Mai bine? S-a simțit deci mai rău?

Dumneata Stringham așteaptă.

A fost tot timpul minunată — așa a fost. Este o tanti într-adevăr minunată. Dar se simte mai bine.

A, dacă se simte într-adevăr mai bine! Iar dumneata vîrîd să ia lucrurile ușor și mai ales să nu se simtă ambalat pînă la mistificare. Cu atît mai mult o simțim lipsa pe dina.

Dar Susan Shepherd o ținea mîinile

— Se menajează. Ai să vezi. N-o să simți lipsa mîinilor. Vom da o mică serată.

— A, înțeleg, judecînd după această splendoare mai bine etalată decît de obicei.

— Ei, dar este într-adevăr frumos, nu-i așa? Vreau ca totul să fie desăvîrșit. Locuiește pentru prima oară cum i se cuvine unei ființe ca ea; și prin aceasta — adică punînd în evidență întreaga strălucire a palatului — este fericită cu adevărat. Este ca o pictură de Veronese — iar eu sînt piticul nelipsit, micul maur, așezat într-un colț din prim plan, de dragul efectului. De-aș avea un șoim sau un cîine de vînațoare sau ceva de genul acesta, aș face mai multă cinste scenei. Bătrîna menajeră, femeia care îngrijește palatul, are un cacadû mare, roșu, pe care aș putea să-l împrumut și să-l cocoș seara pe deget.

Aceste explicații și o sumedenie de altele le dădu doamna Stringham, deși nu toate îi creau impresia că tabloul îl includea și pe el. Ce rol putea să-i revină lui, a atitudinea sa lipsită de cel mai rafinat stil, într-o compoziție în care toate celelalte elemente îl aveau?

— Nu vor participa însă la cină puținii oameni pe care îi așteaptă; vor veni aici, de la hotelurile unde locuiesc, după aceea; iar Sir Luke Strett și nepotă-sa, principalii musafiri, au sosit probabil de la Londra doar acum o oră sau două. Pentru el a vrut ea să organizeze ceva — chiar în seara asta. O să-l vedem mai des, fiindcă îl simpatizează; și sînt atît de bucuroasă — și ea va fi bucuroasă — că și dumneata ai să-l întâlnești. (Buna noamnă, în această privință, era insistență, era aproape efiresc de voioasă.) Așa că sper din suflet...!

Dar speranța i se pierdu cu totul în revărsarea vocii ei. El reflectă puțin, în vreme ce ea îi dădea să înțeleagă, gîndi el, mai multe lucruri decît restul buzelor ei.

— Ce sperați?

Ei, că veți mai rămîne.

Vreți să spuneți după cină?

Densher avea impresia că doamna Stringham voia să spună atît de multe lucruri, încît el n-ar fi putut să-și găsească undă de înțelegere sau să-și unde începău.

— A, desigur. Vom asculta muzică — instrumente — și pe Tasse, însă nu declamăm ca în

gladuri. Ea a organizat serata — de fapt și eu. Mai bine zis, Eugenio. Dealtfel, și dumneata faci parte din tablou.

— A, eu ! zise Densher, aproape cu gravitatea unui protest real.

— Dumneata vei fi tinărul formidabil care-i întrece pe ceilalți și își ține frunța sus și înalță în mină cupa cu vin. Ceea ce sperăm, continuă doamna Stringham, este că ai să ne rămii fidel — că n-ai venit doar așa, dintr-un capriciu, pentru câteva zile.

Realitățile mai intime și meschine ale lui Densher se tulburară neliniștite, își dădu el seama, la această atingere, ieșind din starea de relaxare artificială pe care reușise să le-o impună doar pe jumătate. Cum mai discutau cucoanele din înalta societate, care călătoreau de plăcere și erau gazduite în tablouri de Veronese, cu bieții lucrători strîmtorați, care își sacrificau timpul și posibilitățile unui câștig modest ! Cum luau ele lucrurile de bune, și ce cumplite erau explicațiile ! El nu le putea spune cum încercase să muncească, cum, în parte din acest motiv, se mutase în apartamentul acela, ca să se pomenească totuși, aproape pentru prima oară în viață, lovit de soartă și să se simtă de prisos ; fiindcă aceasta le-ar forma o opinie falsă despre sursa zbuciumului său, dacă nu și despre intensitatea lui. Ar adăuga în mod indirect poate, dar infailibil, la povara responsabilității conștiente din inima lui, pe care aceste clipe, alături de doamna Stringham, o făceau și mai apăsătoare. Și-o atrăsese asupra-și, responsabilitatea conștientă ; lucrul era hotărît și discuțiile n-aveau rost ; și din nou consternarea persista parcă în atmosferă. Aici ajunsese. Și, în cel mai bun caz, înainta anevoie.

— Teamă mi-e că n-o să mă înțelegeți, când vă voi spune că trebuie să țin cont de niște lucruri foarte supărătoare. Bătaia de cap, obligațiile de acasă. Apoi solicitarea, tensiunea de la Londra.

Dar ea înțelese perfect ; știa să facă față greutăților și solicitărilor și arătă că ele constituiseră tocmai elementul vieții ei.

— Ah, slujba zilnică și salariul de fiecare zi, recompensa în aur sau răsplata ? Nimeni nu știe mai bine ea

decît cum te preocupă ele în zborul zilelor prițioase și măgătoare. Nu tocmai la ele am renunțat ? Am renunțat la tot pentru ca s-o urmez pe ea. Aș vrea să simți ca și mine. Și nu poți, întrebă ea, să scrii despre Veneția ?

Ar fi vrut și el o clipă să simtă ca ea ; zîmbi blind.

— Dumneavoastră scrieți despre Veneția ?

— Nu ; dar aș scrie — cum să nu ? — dacă n-aș fi renunțat de tot. Ea este prințesa mea, și pentru o prințesă...

Onul face sacrificiul deplin.

— Exact. Asta este.

Îl obseda gândul că nici un om n-a fost cîndva cu mintea atât de răvășită ca el.

— Înțeleg foarte bine că ea este a dumneavoastră. Mai că, vedeți, nu este a mea.

Simțise că putea, din onestitate, să riște această afirmație, deoarece avea siguranța morală că ea n-o va spune și departe și cel mai puțin doamnei Lowder, care ar fi fost în acest fapt o implicație răsculitească. Euna doamnă îi plăcea și din motivul că nu ducea vorba și îi sugera totodată delicat că dorința ei sfîșie era ca el să o...

Era în sine o aluzie la posibilitățile existente între ei, la o relație birufoacă și flexibilă pentru el, care nu-l va angaja mai mult decît putea el-și dori seama. Dar chiar pe cînd se gândea la asta, simți că de ciudat era totul. Susan Shepherd dorea deci, după cîte îi părea, același lucru pe care îl dorea Kate, numai că îl dorea, se mai părea încă, într-un fel diferit și dintr-un motiv complet diferit, cu toate că nu mai puțin profund. Însemna că doamna Lowder dorea, printr-o atât de ciudată evoluție a exuberanței ei, exact ceea ce dorea fiecare din celelalte două ; iar el era prins între ele, el se afla la mijloc. Asemenea reflexii creeau prilejuri — ci bine, prilejuri să se întrebe dacă n-ar fi fost mai bine să accepte, cu extravaganță, să fie cu adevărat nerodul pe care îl cerea întreaga uneltire. A încerca să se sustragă și totuși a rămîne în continuare implicat era, dintre cele două lucruri, cel mai nerod. Îi părea bine că nu exista nici un bărbat în această situație. Se concentră o clipă asupra lui Sir Luke Strett, marele ministru al bălănelului despre care Kate îi spusese la Londra că este

sfătuitorul lui Milly și a cărei reinnoita intervenție la o asemenea distanță — despre care tocmai aflate — trebuia lămurită. În concepția lui, marii chirurghi londonezi — dacă acesta era chirurg — apăreau tăioși din toate punctele de vedere; așa că până la urmă nu va scăpa cu totul de atenția ironică a sexului din care făcea parte. Cel mai bun lucru era să nu-i pese; în timp ce încerca să nu se sinchisească, pricepu unele lucruri. Înlanțuirea gândurilor i-l aduse și pe lordul Mark în fața ochilor. Lordul Mark îl surprinsese de două ori asupra faptului — în absurda sa ipostază; și asta însemna un al doilea bărbat. Dar îi venea relativ ușor să nu-i dea importanță lordului Mark.

Interlocuțiunea lui își continua însă ideea, și pe un ton care să confirme discreția ei, că Milly nu era prințesa lui.

— Bineînțeles că nu este. Trebuie să faci mai întâi ceva.

— N-ar trebui mai degrabă ca ea să facă ceva? și arată el mirat.

Efectul, mai mult decât intenționase, a fost că ea dădu înapoi.

— Înțeleg. Ei da, fără îndoială, dacă o luăm așa. Veselia ei era deocamdată în eclipsă și se uită primprejur evitându-i privirile, de parcă s-ar fi întrebat ce putea face Milly. Și totuși, a vrut să fie binevoitoare.

Remarca ei îl făcu să se simtă imediat un nemernic.

— Firește că a vrut. Nimeni n-ar putea să fie mai încântător. M-a tratat de parcă aș fi cineva. Numiți-o gazda mea, o gazdă cum n-am avut nicicând și nici nu-mi închipuiam că ar putea exista, și sînt absolut de acord cu dumneavoastră. Firește, adăugă aprobînd-o, îmi dau seama că este de-a dreptul o viață de curte.

Ea îi arătă imediat că asta era aproape tot ce dorea din partea lui.

— Este exact ceea ce vreau să spun, dacă înțelegi o curte cum n-a mai fost niciodată: una din curțile raiei-lui, curtea unui înger. Atît este de ajuns.

— A, bine, atunci vă asigur că e așa. Numai că viața la curte, în general, observă el, nu e cum credem.

— Da, așa citim noi; dar aici e altfel decât în cărți. Tocmai asta e frumusețea; de aceea și este ca marea și

unica prințesă. La curtea ei, zise doamna Stringham, merită să trăiești. Apoi, de parcă ar fi fost un fapt hotărît: Ai să te convingi singur.

El așteptă o clipă, dar cînd vorbi nu spuse nimic care s-o descurajeze:

— Cred că aveți dreptate. Trebuie să fac mai întâi ceva.

— Ei, ai și făcut ceva.

— Nu — nu cred. Pot să fac mai mult.

Ei da, părea că sa spună — dacă voia el sa fie așa!

— Dumneata poți să faci totul.

„Totul” era cam prea mult în ceea ce îl privea, pentru a fi considerat cu toată seriozitatea, și trecu modest cu vederea remarca ei, vorbind în clipa următoare, pentru ca să evite vreo nerozie, despre o altă chestiune, legată însă și ea de subiectul ce-i preocupa:

— De ce a trimis după Sir Luke Strett dacă, așa cum îmi spuneți, se simte mult mai bine?

— N-a trimis după el. A venit de bună voie, explică doamna Stringham. El a vrut să vină.

— Nu e cu atît mai grav — dacă lui i se pare că este îngrijorător?

— A venit în primul rînd în concediu. Ea știe asta de cîteva săptămîni. După care doamna Stringham adăugă: Dumneata însă poți să-l ajuți să se simtă la largul lui.

— Eu? se miră el sincer. (Era un cîntec de lăudă și laude!) Cum am eu de-a face cu un om ca el?

— De unde știi, zise prietena lui, cum e el? Nu te năvălește cu nici unul dintre oamenii pe care i-ai cunoscut? E un mare lăcător de bine.

A, atunci se poate descurca și fără nimeni. N-are calitate, ca om din afară, să mă amuseze.

Spune-i, totuși, mării doamnei Stringham, ce gînd are.

— Ce gîndesc despre domnișoara Theale? zise Densher privind în gol. Era, cum s-ar spune, o treabă curioasă. Dar tot el găsi și răspunsul adecvat. Nu-l privea.

I se păru o clipă și doamnei Stringham că era răspunsul adecvat. Își așinti asupra lui privirea cu o curiozitate încă voioasă dar scrutătoare, care arăta aproape u prisosința ce deslușise în vorbele lui; deși exact ce căuta era. Densher avea să înțeleagă doar mai tîrziu.

— Spune-i atunci asta. Și atât e destul pentru ca să-ți ajunga să te cunoască.

— Și de ce să mă cunoască ?

— Dă-i prilejul. Lasă-l să-ți vorbească. Și ai să vezi atunci.

Toate acestea, din partea doamnei Stringham, îl făcuseră să simtă și mai acut că se scufundă într-un element de o căldură mai degrabă ciudată decât agreabilă — un simțământ care, în următoarele două sau trei ore, avea să fie alimentat pînă la saturație de multe alte impresii. Milly coborî după cină în salon, unde o și așteptau vreo șase prieteni — ființe ce prezentau se pare interes mai puțin semnă pentru doamnele din Lancaster Gate ; și în vreme ce atenția ei era atrasă de aceștia și apoi de muzicanții introduși de Eugenio dar întâmpinați personal de ea, bucurîndu-se și de prilejul suprem oferit de sosirea marelui doctor care își făcu apariția ultimul, el avea impresia că ea răspîdea, în valuri largi și calde, farmecul unei blîndeți generale, dăruitoare de fericire. Existau profunzimi mai mari, neîndoiește, pentru unii decât pentru alții ; în ceea ce îl privește, i se părea că este pur și simplu cufundat în farmecul acesta. Se mișca dar nu se auzea nici un clipocit ; plutea, înota fără zgomot ; și erau cu toții, în această privință, ca peștii într-un elește cristalin. Efectul aceluia loc, frumusețea scenei, contribuiau probabil mult la această impresie ; grația de aur a odăilor înalte, încăperi ale artei ele însele, contribuiau asemenea unui fluid la atmosfera generală și îi făcea pe oameni să devină domoli, fără a fi însă solemni. Erau doar oameni, după cum spusese doamna Stringham, care slăteau o săptămîină ori două pe la hanuri, oameni care în timpul zilei răsfoiseră cite un Baedeker, căscînd ochii mari la frescele de acolo, și se tocmiseră cu gondolieri pentru cîteva centime. Dar Milly, care pîsea liberă printre ei, într-o minunată rochie albă, îi pusese oarecum în legătură cu ceva prin care deveneau de o blîndețe și mai rafinată ; astfel încît, dacă tabloul de Veronese despre care discutase cu doamna Stringham nu se constituia în întregime, caracterul relativ prozaic al orelor precedente, urmele insensibilității asociate cu „întimidări“ au fost în cele din urmă aproape renegate cu noblețe. Însămna

ate ceva pentru ei că o vedea pe Milly pentru prima dată în alb, iar ea doar acum avea ocazia — circulînd prin sală și emanînd o lumină intensă — să-și pară o prezență ce-și revărsa farmecul asupra tuturor. Era alta, mai tînără, mai frumoasă, iar culoarea părului ei împletit atrăgea mai mult ca oricînd atenția, nu însă în chipul cel mai fericit ; totuși nu-i venea să-și explice impresiile doar prin aceea că ea părăsise de data aceasta, dintr-un motiv obscur și totuși fără îndoială încîntător, ogrul aproape monastic. Oricît de mult contribuia schimbarea aceasta la valoarea prezenței ei, Milly n-o făcuse niciodată pînă acum, la drept vorbind, de dragul lui ; și observă amuzat că ceea ce o determinase să se îmbrace astfel era vizita lui Sir Luke Strett. Dacă ar fi fost gelos

Sir Luke Strett, a cărui împănătoare figură poate puțin asimilată de scenă decât altele avea s-o studieze în cîntînd din ocolulă parte a sălii, faptul ar fi fost înîndolnic amuzant. Dar nu putea fi gelos, nici chinat pentru a profita de o conjunctură atît de prielnică ; se simțea prea mult, cum s-ar spune, „înăuntrul“ tabloului ; flectarea de o clipă îl încadră în tablou mai mult decât oricînd. Felul în care Milly îl neglija pentru alte preocupări, în vreme ce Kate și doamna Lowder, fără a atenua faptul măcar printr-o glumă, îl prezentară doamnelor engleze — aceasta era în sine o dovadă ; deoarece nimic de să țină de o comuniune apropiată nu se stabilise încă între ei, în afară de o singură privire vie și trei vorbe — toate lucruri aparent de o extremă neînsemnatate — pe care conștiința ei măturisită i le adresase fugă.

În seara aceasta ea făcea onorurile gazdei, își dădea un șerșer deama, la îndemnul unei idei supreme, o inspirație care izvora în parte din starea ei nervoasă, iar în parte dintr-o inevitabilă armonie a firii ei ; dar ceea ce o recunoștea în special era personalitatea ei, care ieși de cîteva ori la iveală în felul de a se manifesta și pe care avea în chip atît de ciudat să fie în stare, după voia ei, dintr-o afinitate instinctivă, s-o înăbușe sau s-o exteriorizeze. Era tînăra americană pe care o descoperise oficial — pe care o descoperise în anumite clipe, mai ales la New York ; era tînăra americană așa cum o

văzuse încă și mai clar decât atunci, în ziua cînd ea l-a întâlnit la Londra în compania lui Kate. I se păru că are o zestre socială bogată deși ciudată — zestre de care un bărbat, de pildă, și ca un semn al inferiorității lui, nu va putea niciodată să dispună; și n-ar fi știut dacă s-o considere drept consecință a unei extensiuni sau a unei restrîngerii a „personalității“, interpretînd-o drept o derutată extindere a suprafeței. Atitudinea ei era, evident, cît se poate de nimerită, în astă-seară, sub toate aspectele: aceasta i se dezvălu printr-o vorbă rostită de Kate pe cînd se apropia pentru a-l năpăstui cu c-a doua cunoștință. Sub pretextul muzicii, el o ștorse de lingă doamna spre care ea îl îmboldise la început; și exista ceva în atitudinea ei care i se păru că slăruie, evaziv, asupra discuției lor din Piazza. La ce voia să-l oblige, ca un fel de plată, pentru ceea ce făcuse el acolo? Așa cum se întîmplau lucrurile, îi era cît se poate de limpede că făcuse ceva; nu numai că fapta lui determinase inteligența ei perfectă să acționeze în intercsul lui, dar o făcea pe ea incapabilă să scape, prin vreun efort personal, de logica lui inatacabilă. Astfel, în prezența lui și aproape de el — căci așa fusese bineînțeles în tot timpul cînei — ea nu putea să scape în nici un chip, putea să scape mai puțin decât orînd: în felul acesta, lui Kate nu-i rămînea decât să abordeze fățiș problema, ori să cedeze fățiș, cu lupte fără rost, să argumenteze nesincer sau să-și exprime gîndul, urmărind avantajul pe care îl avea. O parte din acestui avantaj consta deocamdată — ca o contracara de scurtă durată și înclătoare a intensității trăirilor lui — în faptul că mai rămăseseră o mulțime de lucruri în care trebuia să simtă voința ei. Aceste indicii îi spuneau doar cît de mult simțea ea, acum cînd amîndoi erau foarte aproape, voința lui; și pentru el era din nou important ca, tocmai înfățișarea ei, ce dezvăluia o descobire la fel de frapantă într-un anumit fel ca și cea a lui Milly, i-a redat sensul acțiunii lui. Nu-i fusese încă niciodată dat să cunoască, să guste aproape în chip material, cum se întîmpla în aceste clipe, starea care în mod obișnuit se numește victorie. Trăise destul de mult pentru a fi uneori „simpatizat“, dar încă nu avu-
se norocul să fie simpatizat în această măsură și în

asemenea împrejurări. Era o simpatie mai mare decît cea pe care i-o purta Milly — sau în orice caz pe care i-o va purta: ceva îi spunea că poate să fie sigur de aceasta. Astfel i se lămurca situația în vreme ce observă că lui Kate — în comparație cu alte dăți — îi lipsea strălucirea. Ca prezență tinăreă și deosebit de frapantă, fusese în fond pusă în umbră; din blindețea pe care o răspîndea Milly, ea își însușise partea ce i se cuvenea: parcă ar fi fost înveșmîntată astă-seară în rochia neagră, la prima vedere cu neputință de deosebit, pe care Milly o pusese la o parte. Era, își dădu el seama, totul opus al efectului pe care îl produsese minunata ei intrare sub ochii mătusei — n-a uitat-o niciînd — în ziua cînd tinăra lor prietenă nu izbutise să fie prezentă în Lancaster Gate. Kate se afla acum în starea de eclipsă acceptată — în realitate-tocmai acceptarea ei era impresionantă și compensa pierderea — sub ochii mătusei; dar ochii cui nu urmăreau oare o anume țintă? I se păru totuși că aproape primul lucru pe care ea i-l spusese dovedi o mîiastră încercare de a apărea dacă nu neconvinsă, cel puțin stăpînată pe sine.

— Nu crezi că merită acum?

Kate se uită la Milly din locul unde stăteau și observă cum discuta din nou despre preferințele ei viitoare cu mica orchestră care se apropie cu manifestări de deferință, înviorate de familiaritatea caracteristică italienilor, exact în tonul vechii comedii venețiene. Ideea fetei în ceea ce privește muzica fusese fericită — se dovedise un adevărat solvent al sficiunii, deși unul nu prea drastic; aceasta se datora pauzelor, bunului simț, obiceiului de a arăta milă întrunirilor de barbari, ceea ce reflecta bunele maniere ale interpreților, chiar dacă erau reprezentanții unui mediu social cu gust nerafinat, iar melodia apărea debordantă. Îi veni ușor, în orice caz, să-i răspundă lui Kate:

— A, dragă, doar știi ce părere bună am despre ea!

— Dar este neasemuit de drăguță, răspunse Kate apreciativ. Totul îi vine atît de bine — mai cu seamă perlele. Se potrivesc de minune cu dantela veche pe care o poartă. Te rog să te uiți bine la ele.

Densher, destul de constant ca le vădea și înainte, nu se uitase la ele „bine” și nu admirase cum se cuvenea poezia întruchipată — în privința înfățișării lui Milly, mintea îi revenea mereu la aceasta — care se datora în parte stilului ei. Fața lui Kate, în vreme ce le examina, îl frapă; șiragul lung, neprețuit, încolăcit de două ori în jurul gâtului, afirna, greu și pur, pe pieptul celei ce-l purta — atât de lung încât obiceiul lui Milly, evident înconștient, de a apuca șirul, de a se juca distrată cu el și a-l răsuci, era, pare-se, o ocupație foarte convenabilă.

— E o porumbiță, continuă Kate, dar parcă pe porumbițe nu ni le închipuim împodobite cu giuvaere. Cu toate acestea, ei îi vin de minune.

— Da, de minune, e foarte bine spus.

Densher văzu acum cât de bine i se potriveau, dar își dădea parca mai ales seama de impresie puternică făcută asupra prietenei lui. Milly era într-adevăr o porumbiță; aceasta era figura de stil potrivită, deși se referea mai ales la spiritul ei. Dar el știu peste o clipă că tocmai acum Kate era, din motive care pentru el rămăneau ascunse, deosebit de mult sub impresia acelui element al bogăției lui Milly ce constituia puterea ei — o mare putere și avind ceva de porumbiță numai în măsura în care își amintea ei porumbițele au aripi și miraculoase abilități, după cum aveau și tonuri de culoare dulci și se vede bine. Lui Densher îi trecu chiar prin minte că asemenea aripi puteau într-un anumit caz — cum se întâmplase în cazul care îl privea pe el — să se întindă pentru a acroți. Nu cupindeau ele, dealtfel, extraordinar de mult în ultima vreme și nu se cuibăreau sub ele Kate și doamna Lowder, Susan Shepherd și el, nu se cuibărea deosebi el, aflându-și astfel pentru o vreme tihna? Toate acestea formau o pată mai strălucitoare în lumina generală din care, pe dată, răzbătu glasul lui Kate:

— Perlele au un asemenea farmec încât vin bine prieci

— Tie (îi ar veni deosebit de bine, spuse el sincer

— A, da, mă văd!

Și așa cum se vedea ea, dealtfel o văzu și el — ar fi fost splendidă: și în același timp își dădu mai bine seama în ce se gândea ea. Porumbița regală a lui Milly lungea — sub

imperiul unei necesități nu tocmai tainice — caracterul unui simbol al deosebirilor, deosebiri a căror percepere se oglindea de fapt pe fața lui Kate. Poate că s-ar fi putut de asemenea citi pe fața ei că, oricât de bine i-ar fi stat cu perle la gât, perlele erau tocmai ceea ce Densher nu va fi niciodată în stare să-i dăruiască. Nu era aceasta marea deosebire pe care o simboliza în seara asta Milly? I-o arătase înconștient lui Kate, iar Kate absorbi cu toată ființa ei înțelesul acesta — că nu putea să aibă cu nimeni mai puțin în comun decât cu o fată frumoasă, măritată cu un om incapabil să-i facă cel mai mic cadou de acest fel. La aceste absurdități însă Densher se gândi doar mai tirziu. Acum nu se putea gândi decât la ceea ce îi spusese doamna Stringham înainte de cină. Reveni la întrebarea prietenei lui de acum o clipă:

— Merită desigur atenție, cum zici, în sensul că sînt sigur că se simte mai bine. Acum o oră sau două doamna Stringham era veselă. Ea crede evident că se simte mai bine.

— Ei, dacă vor să spună așa —!

— Dar tu cum ai spune — în contrast cu ei?

— Eu nu spun nimănui nimic, în afară de tine și nu sînt „în contrast” cu ei! adăugă Kate, manifestînd din nou nerăbdare pentru că trebuia să-l dăscălească atîta.

— La asta mă refer, zise el. Cum mi-ai spune mie? Întrebarea o făcu să se gîndească puțin.

— Nu se simte mai bine. Se simte mai rău. Dar n-are a face.

— N-are a face? se miră el.

— N-are a face în ceea ce ne privește, vorbi ea răspicat. În afară de faptul, desigur, că facem pentru ea tot ce ne stă în putință. O convingem să vrea să trăiască. Și, urmărind-o din nou cu privirea, zise: În astă-seară dorește cu adevărat să trăiască!

Vorbise cu o bunăvoință ce avea ciudata calitate de a-i apărea inconsecventă — atât de mult, și fără îndoială în chip atât de nejustificat, fuseseră vorbele ei limpezii o lovadă a neîndurării.

— E minunat. E frumos.

— E frumos într-adevăr.

El își ura oarecum atitudinea neputincioasă; dar Kate nu-l băgă în seamă.

— O face pentru el — și făcu un semn din cap spre medicul musafir. Pentru el vrea să fie într-o formă excelentă. Dar nu-l poate înșela.

Se uită și Densher; ceea ce îl îndemna să spună după un moment:

— Și crezi că tu poți? Vreau să spun în ceea ce privește sentimentele tale, dacă el va fi cu noi aici. Dacă mătușa Maud se află în relații atât de bune cu el...

Mătușa Maud se afla de fapt acum lângă medic și străduia vizibil să-l distreze, deși asta nu-l împiedica să-și îndrepte privirea într-o anumite direcție — determinată fiind, așa cum se întâmplă asemenea lucruri, tocmai de atenția altora — fapt observat de Densher și reamintit cu promptitudine și de Kate.

— Se uită la tine. Vrea să-ți vorbească.

— Doamna Stringham, rise tinărul, m-a protejat.

Atunci, să-ți vorbească. Poartă-te corect cu el. Iar eu n-am nevoie, continuă Kate ca răspuns la întrebarea precedentă, să-l înșel. Are s-o facă mătușa Maud, dacă trebuie. Vreau să spun că, neștiind nimic despre mine, poate să mă vadă doar așa cum mă vede ea — și ea mă vede acum atât de bine! El n-are nimic de-a face cu mine.

În afară de faptul că te condamnă, sugera Densher.

Fiindcă nu țin la tine? Perfect. Cu tinăr strălucitor, decepționat, se apropiă de Milly — în această postură te las pe seama lui.

Ei bine, zise Densher dentul de înec, cred că nu poți să-ți mulțumești că mă lași pe seama cuiva care este mai înțelept decât tu.

Între timp ea o cautase cu privirea prin praguri — de oarecând doamna își schimbase locul — pe prietena doamnei Lowder căreia îi spusese că i-l va recomanda.

— Un motiv în plus să te îndreptezi către lady Mills.

— Ei, așteaptă

Nu numai că o rememorse pe lady Mills de la o distanță, și că nu-l entuziasma deloc că undeva în strălucirile tainții își punea problema, în germen, dacă...

era genul de persoană în a cărei societate se va afla când se vor căsători, dar conștiința a ceea ce nu obținuse de la Kate în dimineața aceea, lucru care îl preocupa foarte mult, devenise mai acută tocmai în aceste clipe — ca să nu mai vorbim de conștiința faptului că, având în vedere ocaziile atât de rare, trebuia să profite de fiecare clipă ivită întâmplător. Dacă mătușa Maud, din colțul unde stătca cu Sir Luke, observă că era prea puțin „atent“, lucrul putea trece drept o demonstrație zadarnică din partea unui domn care trebuia să mărturisească faptul nu prea elegant că se răzgândise. Pe de altă parte, chiar acum nu-i păsa de mătușa Maud decât în măsura în care o exprimă următoarele lui cuvinte:

— Cum poate doamna Lowder să creadă că a scăpat de iaftă definitiv, pasindu-mă unei fete care e pe moarte? Dacă ai dreptate într-o privință — în privința stării de fapt a lucrurilor — greșești când te gîndești că doamna Lowder e mulțumită. Dacă Milly, precum spui, continuă el lucid, nu poate să înșele un mare chirurg sau mai știu eu ce este, marele chirurg n-are să-i înșele pe ceilalți — adică pe cei direct interesați. N-are s-o înșele în orice caz pe doamna Stringham, care e cea mai bună prietenă a lui Milly; și va fi foarte ciudat dacă doamna Stringham o înșală pe mătușa Maud, care e prietena ei.

Auzind acestea, Kate îi înfățișă licărirea rece a unei idei care merita să fie auzită.

— De ce să fie ciudat? Mă uimește cît de greu te descurci.

Chiar simpla curiozitate în legătură cu felul de a fi al prietenei lui avea acum pentru el o acuitate ce-l răscoli puțin. O comparase cîndva, știm, cu o „carte nouă“, un tom cu filele netăiate de cea mai înaltă și rară calitate: iar emoția lui era, prin urmare, iarăși și iarăși asemenea fiorului ce te cuprinde cînd întorești pagina.

— Ei, doar știi cît mă uimește felul cum te descurci!

Nu înseamnă deloc, continuă Kate, că ceea ce numești tu înșelăciune din partea doamnei Stringham ar fi, cum spui, un lucru ciudat. De ce să nu ascundă adevărul?

Să-l ascundă doamnei Lowder? se miră Densher. De ce ar face-o?

— Ca să-ți faci ție plăcere.

— Dar cum ar putea asta să-mi facă plăcere ?

Kate întoarse capul, ca și cum s-ar fi săturat pînă la urmă de stupiditatea lui. Dar îl privi din nou în vreme ce începu să vorbească :

— Ei, atunci ca să-i faci lui Milly plăcere. Și, înainte ca el să poată întreba, zise : N-ai impresia că nu există lucru pe care Susan Shepherd să nu-l facă pentru tine ?

Trebui după o clipă să accepte, atît de bine se potriveau spusele ei cu modul cum îl tratase buna doamnă. Mai ciudat decît orice era din nou felul cum se strîngeau cu toții în jurul lui. Dar era poveste veche, iar numeroasele lămuriri ale lui Kate îl duceau tot mai departe. Recunoscuse însă faptul cu o anumită rezervă :

— Este extrem de amabilă. Numai că ideea ei despre ceea ce este bine s-ar putea să nu corespundă cu a ta.

— Cum poate să fie deciseabilă dacă se gîndește să-ți slujească ție ?

O clipă, numai o clipă, Densher rămase pe gînduri.

— Ah, dificultatea e că cu încă nu-mi dau bine seama, pe cuvîntul meu, cum îmi poate sluji ideea ta.

— Te ajută — ai putea spune, zise Kate foarte simplu, să-mi servești mie. Te face să câștigi timp.

— Timp pentru ce ?

— Pentru tot ! se arătă ea la început nerăbdătoare ; apoi, ca de obicei, adăugă o lămurire : Pentru tot ce s-ar putea întîmpla.

Densher răspunse printr-un zîmbet care, pe el în-suși, era forțat.

— Ești criptică, iubita mea !

Aceasta o îndemnă să-și așintea privirea asupra lui și el putu astfel să vadă că, printr-una din acele incalculabile porniri de-ale ei fără de care n-ar fi fost nici pe sfert atît de interesantă, ochii aproape că i se umplură cu lacrimi, dintr-un izvor pe care el îl atinsese prea dur.

— Mă zbat pentru tine cum n-aș fi crezut că am să fac pentru vreo ființă omenească.

Vai, vorbele acestea îi merseră drept la inimă. I se înălțură ; totuși, destul de cu înădă și simți răcoare pe buze.

— Ei bine, nu insist atît de mult tocmai pentru că a îndepărtez zbuciumul ? Și permise dorinței lui insistente să iasă din nou la iveală, după ce toată săptămîna nu izbutise să facă decît un pas sau doi : Între timp nu trebuie să existe zbucium. Nu trebuie să fie decît simțămîntul că trăim unul pentru celălalt.

Răspunsul lui avu doar efectul, la început, că lacrimile lui Kate secară, în vreme ce ea se referi iarăși la una dintre numeroasele verigi din lanțul strîns al raționamentului ei.

— Poți să-i spui orice dorești absolut oricîce.

Doamnei Stringham ? Nu am nimic să-i spun.

Poți să-i vorbești despre noi. Să-i spui, își urmă ea strîmnicu-i gînd, că încă mai ții la mine.

Era într-adevăr atît de strașnic, încît se simți amuzat.

— Numai să nu-i spun că tu mai ții încă la mine.

Ea trecu cu vederea amuzamentul lui.

— Sînt absolut sigură că n-ar spune-o mai departe, înțeleg. Mătușii Maud.

Nu prea înțelege. Nici mătușii Maud, nici altcineva. Kate, deci, își dădu ei seama, o înțelegea pe Milly mult mai bine decît el, și o dovedi din nou cînd adăugă : Acum e momentul potrivit.

Aceasta îl determină în sfîrșit să gîndească și i se păru că se face lumină, deși nu tocmai dintr-o dată.

— Trebuie să-ți spun că înțeleg. E momentul pentru ceva anume, care, după cîte îmi dau seama, crezi că e posibil. Momentul care înseamnă o șansă și pentru tine.

— O șansă într-adevăr și pentru mine. Și încurajată, vizibil, de expresia lui concentrată, îl privi prin atmosfera pe care ea o limpezise în chip dureros. Totuși mai era încă în gardă : Să nu crezi că am să fac chiar totul în locul tău. Dacă vrei să li se spună lucrurilor pe nume, n-ai decît să le numești singur.

În acele clipe el tocmai își frămînta mintea, căutînd lucrurilor un nume ; și nu era decît unul singur pe care, în cele din urmă, înfățișîndu-i-se înspăimîntător, îl găsi potrivit :

Fiindcă o să mori, va trebui să mă călătorești ?

I se păru în momentul acela într-adevăr iscusită, fiindcă nici nu tresări și nici nu-și potrivea vorbele. Ar fi putut, dacă ținea la o tăcere de conveniență, ca o concesie făcută situației lor, să-i răspundă doar din ochi. Dar buzele i se mișcară cu îndrăzneală :

— Să te căsătorești cu ea.

— Pentru ca, după ce va muri, să am, cum e și firesc, bani ?

Totul i se înfățișa acum destul de clar și nu mai avea nimic de întrebare ; nu putea decât să se cutremure la gândul că tot timpul — din cauza neroziei sale, a timidității sale — a făcut numai și numai ce plănuise ea. Acum, când stăpânea adevărul, ciudat era că ea nu putea să se abțină să pronunțe vorbele pe care nu le pronunțase : ele răzbătura din glasul ei controlat și fără nuanțe, de parcă avea să-i fie rușine, toată viața, dacă ar fi ezitat :

— O să ai, cum e și firesc, bani. Și o să fim, cum e și firesc, liberi.

— Vai, vai ! murmură Densher încetișor.

— Da, da, da... Dar se opri brusc. Vino la lady Mills. El nu se clinti — era prea copleșit de altceva.

— Trebuie deci s-o cer în căsătorie numaidecât ?

Nu era nevoie să dea vorbelor sale un ton ironic ; cu cât vorbea mai simplu, cu atât părea mai ironic. Dar ea rămase cu desăvârșire impasibilă.

— Nu pot să mă amestec, și din moment ce nu te lepezi de mine, nu cred că ar trebui să mă întreb. Trebuie să acționezi cum îți place și cum poți.

— Departe de mine: gândul reflectă el iar, după cum bine ți-am aratat dimineață, de a mă lepăda de tine.

— Atunci, zise Kate, e foarte bine.

— Foarte bine ? Și, înflăcăându-se plin de nerăbdare : Ai să vii ?

Dar trebui să vadă într-o clipă ei că nu la asta o gîndea.

— O să ai mină liberă, timp liber și, ei bine, o sansă ideală.

— Descrierile tale — (ansa ei ideală? era o prozăvie !) — sînt nemaipomenite. Dar nu privești cum de, fiind în mine, poate să-ți placă așa ceva ?

— Nu-mi place, dar sînt o persoană care, slavă Domnului, poate să facă și ceea ce nu-i place.

Doar ulterior, reflectînd, Densher avea să deslușească în vorbele ei o notă oarecum eroică, o notă de tărie ce făcea ca propria lui incapacitate de a acționa să apară demnă de dispreț. Totuși, își dădu seama chiar la vremea aceea cit de important era să știi atât de bine ce vrei. Tot atunci se gîndi că, la urma urmelor, și el știa ce vrea. Dar altui fapt îi dădu glas :

— Nu înțeleg atunci cum poți să înduri.

— Cînd ai să mă cunoști mai bine, ai să descoperi cit de mult pot să îndur.

Și continuă să-l lămurească, înainte ca el să poată reacționa la implicațiile prea numeroase ale vorbelor ei. Faptul că el trebuia s-o cunoască „mai bine“ din punct de vedere spiritual după lungul său sacrificiu adus cunoașterii — acesta, de pildă, era un adevăr pe care nu era pregătit să-l primească drept în față. Pe el Kate îl mistificase destul, slavă Domnului, dar totul se întîmplase mai degrabă din cauza generozității lui decît a ei. Și, la urma urmelor, părea Kate să sugereze, la ce se expunea oare ? În ciuda acestor întrebări, fata îl dirijă mai departe :

— Tot ceea ce vei avea de făcut este să răzîși.

— Și să-mi îndeplinesc misiunea sub ochii tăi ?

— A, nici gînd — noi vom pleca.

— Să plecați ? se miră el. Cînd să plecați și unde să plecați ?

— Peste o zi sau două — direct acasă. Mătușa Maud vrea să plecăm acum.

Vestea îi dădu un prilej serios de reflectare.

— Ce se întîmplă atunci cu domnișoara Theale ?

— Ce ți-am spus. Ea rămîne aici, și rămîi și tu cu ea.

— Singur ? întrebă el uluit.

Ea zîmbi pare-se din cauza tonului întrebării.

— Ești destul de mare — și mai e și nelipsita doamnă Stringham.

Nimic n-ar fi putut să-i apară acum mai ciudat, dacă ar fi putut să facă o evaluare, decît faptul că era în stare să simtă, chiar în vreme ce scotea de la ea aceste indicații succesive, că „prevedea ce va spune ea“ — un instinct

compatibil pentru el cu acea absență a necesității de a o cunoaște mai bine pe care ea n-o înțelesese cu câteva clipe înainte. Dacă n-ar fi întrezărit că undeva Kate se va potieni, probabil că n-ar fi putut să continue. Totuși, deoarece ea încă nu se poticnea, n-avea decît să continue.

— E ideea doamnei Lowder să pleci ?

— Exact. Firește că îți dai seama ce înseamnă pentru noi. Și nu mă refer, adăugă, numai la plecarea noastră, ci și la părerea mătușii Maud că așa se cuvine.

— Pricep și asta, zise Densher după o clipă. Totul este pus la punct.

— Totul.

Cuvîntul, pentru scurt timp, persistă ca un ecou și Densher ar fi putut să pară că deslușește acum cu destulă claritate tot ceea ce însemna. Dar de fapt se gîndi la altceva.

— O lași așadar aici să moară ?

— A, ea crede că nu va muri. Că nu va muri, dacă rămîne. Vreau să spun, explica ea, că mătușa Maud crede.

— Și atîta ajunge ?

Totuși ea încă nu se potieni.

Nu ne-am înțeles de atîta timp că ceea ce crede ea este lucrul principal pentru noi ?

Da, își aminti sub privirea ei, dar parcă faptul răzbată dintr-un trecut extrem de îndepărtat.

— Ba da. Nu pot să neg. Apoi adăugă : Așa încît dacă rămîn...

— Nu va fi, răspunse ea prompt, vina noastră.

— Dacă doamna Lowder, vrei să spui, ne mai suspectează ?

— Dacă ne mai suspectează ? Dar nu ne va suspecta.

Kate o spuse cu o siguranță care păru să-i risipească orice îndoială : și ar fi putut foarte bine să nu mai găsească nimic de întrebat dacă nu i-ar fi trecut prin minte imediat ceva :

— Dar dacă ea nu mă acceptă ?

Kate avu o expresie de plictiseală, ceea ce îl făcu să se simtă ușor lezat în următoarea clipă din cauza răbdării din tonul ei.

— Na-i decît să încerci.

— Firește că n-am decît să încerc. Numai că, vezi tu, nu e ușor să ceri în căsătorie o fată pe moarte.

— Pentru tînc ea nu este pe moarte.

Provocase în mintea lui Kate acea străfulgerare de *justesse* pe care el ar fi putut s-o admira foarte mult, dacă se gîndea bine, deoarece replica ei sesiza adevărul. Era atît de limpede că Milly, în seara aceasta, îi impresionase pe el și pe prietena lui, care îl privea în ochi urmărind impresia lui pînă în străfunduri, stăpînă acum pe situație și triumfătoare. Ea își întoarse capul spre locul în care prietena lor putea fi din nou zărită și îl îndemnă și pe el să se întoarcă, așa încît priviră un minut împreună. Milly, din cealaltă parte, îi observă întimplător și trimise spre ei, drept răspuns, întreaga sinceritate a surisului ei, scîlpîrea perlelor, valoarea victii ei, esența bogăției ei. Acest fapt îi unea din nou, cu fețe devenite grave din cauza realității pe care ea o insufla planului lor ; Kate însăși pâlă puțin și o vreme rămăseră tăcuți. Muzica însă, care începuse din nou veselă, îi protejă mai mult decît îi întrerupsese. Cînd Densher vorbi în fine iarăși, era la adăpost :

— Aș putea să rămîn, fără să încerc.

— Dacă rămîi, trebuie să încerci.

— Să-i creez iluzia, vrei să spui ?

— Nu vîd cum ai putea mai mult să-i creezi iluzia.

Densher mai aștepta încă :

— Îți închipui deci că e posibil ca ea să se ofere să mă ia în căsătorie ?

— Nu pot să-mi închipui -- dacă vrei să știi -- ce s-ar putea să nu ofere !

— În maniera prințeselor care fac asemenea lucruri ?

— În orice manieră dorești. Așa că fii pregătît.

Ei bine, părea să fie aproape pregătît.

— Atunci, eu voi fi acela care va accepta. În felul acesta trebuie să se întimplă.

Prin tăcerea ei, deocamdată, Kate trecu cu vederea problema ; dar în curînd zise :

— Deci, îți dai cuvîntul de onoare că vei rămîne ?

Răspunsul lui o făcu să aștepte, dar atunci cînd veni era limpede :

— Adică fără tine ?

— Fără noi.

— Și voi veți pleca, cel mai tîrziu... ?

— Nu mai târziu de joi.

Însemna încă trei zile.

— Ei bine, zise el, am să rămîn, pe cuvîntul meu, dacă vii la mine. Pe cuvîntul tău.

Din nou, ca și mai înainte, ea rămase pe moment incremenită, căutînd cu disperare o soluție. Incremenirea ei însemnă însă mai mult pentru el decît acceptarea ; căci acceptarea ei era femeia însăși, pe cînd acest aspect era o mască, un terțip. Dar cautarea ei n-a fost zadarnică. Ochii, care se roteau prin cameră, se agățară de un pretext.

— Lady Mills s-a saturat să aștepte : vine — uite — spre noi.

Densher o văzuse de fapt, dar lady Mills trebuia să strabată o anumită distanță, iar el mai avea timp.

— Dacă refuzi să mă înțelegi, refuz și eu să te înțeleg. N-am să fac nimic.

— Nimic ? -- și parcă voia să-l implore.

— N-am să fac nimic. Am să plec înaintea ta. Am să plec mîine.

Mai târziu avea să-și dea seama că ea înțelesese că el, cum s-ar zice, pentru a dobîndi o victorie meschină, vorbea serios. Ea o privi iarăși pe lady Mills, care se apropiase, dar reveni pe dată la subiectul lor.

— Și dacă te înțeleg ?

— Am să fac orice.

Kate găsi iarăși un pretext în faptul că prietena ei se apropia : el se juca cîștit cu mîndria ei. Nu simțise niciodată, își dădu seama atunci, în relațiile dintre ei, ceva atît de acut — prea acut pentru o simplă drăgălășenie — ca sentimentul viu că în acest conflict era stăpîn.

— Ei bine, înțeleg.

— Pe cuvîntul tău ?

— Pe cuvîntul meu.

— Ai să vii ?

— Am să vin.

Cartea a noua

XXIX

Abia după plecarea lor, înțelese el cu adevărat deosebirea, care se făcu însă cel mai mult simțită în apartamentul său vechi și sărăcăcios. Își recăpătase de la început o parte din atașamentul față de priveliștea ce cuprindea podul Rialto, acel arc al amintirilor, iar la stînga se întindea, pierzîndu-se de-a lungul canalului; privise această scenă dintr-un anume unghi, pe măsura căruia mintea și mîinile lui o potriveau tot mai mult; dar interesul pe care locul acesta îl prezenta pentru el crescuse dintr-o dată, devenind o forță care acum îl absorbea cu totul și de care putea să se elibereze — dacă se putea spune astfel — doar plecînd cît mai departe. Ceea ce se petrecuse între zidurile locuinței sale stăruia acolo ca o obsesie ce răscolea fiecare fibră a ființei lui; continua să trăiască, ca un mînunchi de amintiri frumoase, în fiecare clipă, în fiecare obiect; făcea ca totul să pară prin comparație nesemnificativ și insipid. Rămînea cu alte cuvinte o prezență conștientă și atentă parcă, activă într-un anume sens, de care trebuia să țină de-a pururi seama. În fața căreia efortul de a fi detașat era pe cît de zadarnic pe atît de frivol. Kate venise la el; o dată — și nu pentru că dorința lor ar fi fost mai puțin arzătoare, ci din cauza unor obstacole, atît în calea curajului cît și a discreției, care pînă la urmă n-au putut fi trecute cu vederea; dar venise, de data aceea, ca să fie a lui; iar ceea ce supraviețuia din ființa ei, ceea ce amintea și stăruia, nu putea fi alungat chiar dacă ar fi vrut. Din fericire el nu vroia, deși un bărbat ar putea să fie aproape înspăimîntat de o consecință atît de covîrșitoare a faptei sale. Fusese viabilă ideea lui, și o determinase și pe ea s-o accepte; iar în fața lui se înălța, ocupînd tot orizontul, succesul acestui fapt. Cu alte cuvinte, ideea lui fiind aplicată se preschimbase dintr-o închipuire luminoasă într-un adevăr istoric. Fusese pentru el mai înainte doar o idee mult dorită și în același timp stringentă, și stăruise convingător asupra ei pentru ceea ce avea să însemne; așa încît în

prezent, ideea devenită fapt părea să-și confirme rolul și să fie prezentă cu insistență în memoria și în cugetul său. Socotise dinainte legămîntul prietenei lui drept o valoare înestimabilă, iar acum nu trebuia să creadă că stăpînea din plin această valoare. Oare nu valoarea îl stăpînea pe el, îl făcea să se gîndească nepregetat la ea și s-o slujească, chibzuind în fel și chip asupra ei și asigurîndu-se, iarăși și iarăși, în toate privințele?

Avea pentru el — cel puțin acum cînd mai persista lumina acelor clipe — rolul unei comori păstrate cu sfințenie acasă, un lucru pe care știa că-l va găsi la locul său cînd, la fiecare revenire, va întoarce cheia grea și veche în broasca ușii. Ușa trebuia doar să se deschidă pentru ca el s-o simtă iarăși lingă el, pentru ca faptul să fie din nou o prezență incontestabilă; atît de intens prezent încît s-ar putea spune că nici un alt fapt nu era posibil pentru el decît faptul reînnoit, aproape halucinant, al intimității lor. Oriunde ar fi privit, fie că s-ar fi așezat ori ar fi stat în picioare, oricărui aspect i-ar fi acordat pentru o clipă atenție, nimic n-avea însemnătate în ochii lui, așa cum nimic plămădit de timp sau întimplare nu putea să aibă sau nu va avea vrecodată; se afla în fața ochilor săi așa cum, la ridicarea cortinei, piesa de pe scenă se înfățișează scară de scară orchestranților. Rămînea astfel, în propriul său teatru, singur-singurel, orchestră permanentă pentru drama instituită, pentru spectacolul care cu siguranță „va ține afișul“, cîntînd în surdina și agale în felul obișnuit, acompunînd scenele cele mai importante. Nici un alt musafir nu va veni la el; întîlnea oameni, se ciocnea uneori, în Piazza sau în plimbările sale, de unii ce pretindeau că-l cunosc, oameni de care își amintea sau pe care-i uitase, de obicei expansivi, uneori chiar curioși; dar nu le dădea adresa lui și nu încuraja apropierea; n-ar fi putut nici în ruptul capului, simțea el, să deschidă ușa unei alte persoane. O asemenea persoană l-ar fi întrerupt, i-ar fi profanat taina ori, poate, ar fi ghicit-o; ar fi risipit în orice caz vraja celor ce socotea el — fără să existe vreun semn exterior — că se petreceau în sufletul său cu atîta intensitate. Se abandona — și acest lucru era suficient — sentimentului pe care îl crea angajamentul său reînnoit de a rămîne fidel. Forța legămîntului, valoarea serviciului

ce trebuia îndeplinit, temeinicia contractului și, mai presus de orice, modul cum, fiind vorba de un serviciu pentru care prețul numit de el fusese plătit în chip magnific, contra-serviciul lui urma să devină realitate — asemenea probleme puteau prea bine să-l absoarbă atunci când nu exista nimic din afară care să-i distragă atenția. N-a existat vreodată o conștiință mai concentrată și mai așintită asupra celor ce o preocupau : ceea ce înseamnă într-o anumită măsură, după cum spuncam, povara succesului, starea de deprimare — tinzînd spre solitudine — ce urmează recunoașterii supreme. Dacă se cutremura puțin simțindu-se astfel justificat, aceasta se întâmpla deoarece se pierdea fiorul datorat elementului de mister. Luciditatea domnea în locul acestuia, și el stătea și contempla tocmai luciditatea. Caută să iasă din starea sa de nenumărate ori pe zi, încerca să sfărme, prin propria-i voință, comuniunea constantă, tăcută. Nu această comuniune tăcută voia ea s-o lase în urmă ; era vorba de problema, cu totul diferită, a acelui gen de fidelitate care se mai cheamă și acțiune prudentă.

Nimic, o știa bine, nu semăna mai puțin cu o acțiune prudentă decît această cufundare în amintiri, pe care o trăia la el acasă. Teribil de ciudat era că, pentru a-i fi credincios lui Kate, trebuia negreșit să-și desprindă ochii, brațele, buzele, de pe ea — trebuia s-o lase în pace. Trebuia să-și aducă aminte că era timpul să meargă la palat — ceea ce, la drept vorbind, era o binefacere, fiindcă era absolut necesar să se înfrîneze. Însemna, din fericire, că atunci cînd închidea ușa în urma lui pentru ca să lipsească o vreme, o închidea pe Kate întotdeauna înăuntru. S-o excludă din gînd — aceasta se întâmpla mai degrabă după ce se depărta puțin ; iar înainte de a ajunge la palat, și încă mai mult după ce auzea în urmă zăngănitul marelui *portone*, se simțea destul de liber pentru ca să nu i se pară că situația lui falsă era prea apăsătoare. Deoarece Kate era în întregime în sărăcăciosul lui apartament și nici urmă din ființa ei nu mai rămăsese pentru mărețele încăperi, doar reflectînd mai adînc ieșea la iveală falsitatea ; atîta timp cît falsitatea era lăsată în voia binefăcătoarei intimplări, nu i se înfățișa și nu prezenta vreo pretenție pe care să n-o poată satisface, chiar fără o înrăutățire a stării

sale sufletești. De această înrăutățire îi fusese groază la început ; totuși, ce alt efect avea groaza — în prezența zilnică a lui Milly — decît că îl lăsa să scape ușor ? Nu va scăpa poate pînă la urmă ; mai era încă destul timp pentru ca rușinea să se năpustească asupra lui. Totuși făcea mai degrabă ceea ce îi plăcea, și asta îi dădea deocamdată o oarecare siguranță. Oricum, îi plăcea foarte mult să știe de ce lucrurile erau așa cum le simțea el : și o știa destul de bine, în acest caz, la zece zile după plecarea celorlalte prietene ale lui. Înțelege atunci — chiar și zicîndu-și că puritatea motivului lor era desăvîrșită — că nu din cauza lui Kate sau a lui era ciudata relație cu Milly, ca și relația ei cu el, atît de inocentă ; nici unul n-o purificase de fapt — dacă era în fond purificată. Milly însăși făcea totul — cel puțin atît cît îl privea pe el — Milly însăși, și casa lui Milly, și ospitalitatea lui Milly, și felul de a fi al lui Milly, și caracterul lui Milly, și, poate mai mult decît orice, imaginația lui Milly, doamna Stringham și Sir Luke ajutînd și ei întrucîtva : din care cauză avu fericirea de a găsi un bun pretext pentru a se întreba ce mai trebuia să facă. Ceva incalculabil lucra pentru ei — pentru el și Kate ; ceva din afară, ceva ce-i depășea, ceva peste capul lor și fără îndoială mult mai bun decît ei ; ceea ce nu constituia însă un motiv — fiind ceva incomparabil mai bun — ca ei să nu profite de pe urma situației. A nu profita, atît cît putea să fie profitul avut în vedere, ar fi însemnat să se opună fățiș ; iar spiritul gencrozității care se năștea acum în sufletul lui Densher n-ar fi putut să simtă o mai profundă durere decît dacă ar fi trebuit să i se opună fățiș lui Milly.

Să meargă alături de ea era lucrul esențial, atît cît putea să meargă ea însăși ; ceea ce, din moment ce stăpînirea iubitului ei palat se prelungea, era posibil doar dacă el rămînea la Veneția. Rămînerea lui alături de ea era, la prima vedere, cea mai „pregnantă” dintre demonstrații — motiv pentru care Kate o solicitase ; era o demonstrație atît de pregnantă încît, chiar în seara zilei cînd deveni evidentă, Milly însăși nu fusese în stare să nu-i ceară lui Densher, încîntător de stingherită, o explicație asupra hotărîrii lui. Se părea că ținea ca el să-i dea

un nume, astfel ca acum cînd aveau să fie aproape singuri să poată vorbi de ea pentru a se simți mai la largul lor, deoarece, la urma urmelor, era un fapt aproape elementar că prezența lui, care din cauza absenței celorlalți apărea cu totul deosebită, nu putea să nu aibă anumite temeiuri. Ea se întreba doar ce temei avea pentru el și în ce fel îl va descrie; pentru ea era de ajuns — ar fi fost de ajuns, își dădea el seama — chiar dacă ar fi găsit un motiv foarte obișnuit, dacă ar fi spus că aștepta bani sau haine ori scrisori sau poate dispoziții din Fleet Street, fără de care, cum probabil auzise și ea, ziaristii nu făceau nici un pas. El nu se coborise pînă-ntr-acolo; dar simțise totuși, în timp ce stătea alături de ea în seara aceea, după ce doamna Stringham îi lăsase singuri — doamna Stringham se dovedise într-adevăr nemaipomenită — o umbră de stînjeneală, mai întunecată decît ar fi putut să simtă Milly. Își închipuise înainte, privitor la ceea ce avea de făcut sau de pretins, că dispunea de o atitudine care îl va sluji; dar timp de trei minute se pomeni incapabil de promptitudine, întocmai ca un domn care, constatînd că i s-au furat banii din buzunar, nu poate face cumpărături. Nu-l ajuta nici chiar certitudinea că, într-un oarecare fel, Kate vorbise în numele lui — sau, mai degrabă, nu într-un oarecare fel, ci într-un anume fel. N-o întrebase, în cele din urmă, ce a putut să vorbească în acest sens; nimic nu l-ar fi determinat să întrebe, după ce ea fusese la el; buzele îi erau atît de pecetluite în urma acelui episod, cugetul îi era mult prea domolit, pentru a face vreun reproș la adresa libertății ei. Există ceva ce el putea doar să deducă ulterior din unele probabilități, iar cînd părăsi palatul după un ceas, avu impresia că respirase în atmosfera de acolo adevărul pe care și l-a imaginat.

Tocmai această impresie îl făcu, în starea lui de stînjeneală, să apară nesuferit în propriii săi ochi. Era oribil să cauți scuze pentru relația care implica acest sentiment. Orice relație care îl implica era, chiar prin acest fapt, la fel de mult depreciată ca o mîncare pe care trebuia s-o mănînce împreună cu o doctorie. Kate probabil declarase într-una din ultimele discuții — dacă Milly trebuia să știe neapărat adevărul — că domnul Densher rămînea deoa-

mare ca găsise de cuviință să i-o ceară. Dacă rămînea, în-
tîmna că n-o urma pe Kate — sau nu părea în fața mătusei
ei că face aceasta; iar Kate oprindu-l s-o urmeze, doamna
Lowder nu putea să pretindă, făcînd scene a căror re-
zultare în acest moment ar fi fost penibilă, ca tinăra fată
să-l țină la distanță așa cum se cuvenea. Ea nu făcea în
fond altceva decît să-l țină la distanță — nu era oare
asta o parte din întreaga uneltire? — doar că suspi-
rurile mătusei Maud erau de asemenea natură, încît tre-
buia în repetate rînduri să fie potolite. El fusese prin-
surprins destul de înțelegător — așa cum, la drept vorbind,
era cazul să fie și de această dată; consimțise să le facă
pe a mătusei și nepratei, dovedind cum nu se put
mai împede că putea trăi și departe de Londra. A trăi
departe de Londra însemna a trăi departe de Kate Croy —
ceea ce era un ciștig, mult apreciat, spre liniștea lui
Kate Croy. A existat un minut în ceasul acesta, din cele
trei acordate lui Densher, în timpul căruia el trăi groaza
pricinuită de vreo posibilă aluzie a lui Milly la explicația
prietenilor lor, căreia el trebuia să-i răspundă prin vorb-
care să n-o nimicească. Nimicind explicația ar fi nimicit
totul ar fi nimicit-o probabil pe Kate însăși, ar fi nimicit
mai ales, pîntr-o încălcare a fidelității, mai urîtă decît
nici frumusețea ultimei lor întîlniri. Îi dăduse cuvîntul
de onoare că, dacă va veni la ei, va acționa exact în sensul
dorit de ea, și procedase întocmai avînd în minte destul
de clar ce însemna aceasta. Însemna în primul rînd că în-
stă seară, în marele salon, măreț în frumusețea lui abso-
luminată, în fața chipului palid al tinerei sale gazde, su-
blină pînă încrederea ei sau în orice caz misterioasă în
îndurarea ei — însemna că buzele lui vor minți. Singurul
lucru din toate care putea să-l salveze de la o aseme-
nea faptă era că Milly să-l lase în bună pace după ce îl
însălmîntase astfel. Ceea ce făcea ca îndurarea ei să fie
de nepătruns era faptul că, dacă îl salvase de mai multe
ori, o făcuse aparent fără să știe că era aproape pierdută.

Erau gesturi sublime, nu mai puțin binefăcătoare
fiindcă rămîneau obscure; de aceea, încă o dată, avea să
simtă că povara devine mai ușoară. Se ținea pe picioare,
cu alte cuvinte, din cauza fericitei ei inspirații de a nu-i

pune în față versiunea lui Kate, ca o versiune de adoptat. Nu putea să mintă cu fruntea sus — simțea că va trebui să cadă în genunchi. Așa că ședea acolo nervos, mișcându-și puțin piciorul pe care și-l trecuse peste celălalt. Ea îl compătimea fiindcă fusese îndepărtat, dar el nu avea ce să mai încuviințeze, cum să se mai facă de ocară, decât debitând cele trei sau patru ineptii pe care le pregătise oarecum în vederea crizei. Trecând peste aluziile la bani și haine, la scrisori și dispoziții de la directorul său, dădu însă la iveală frumusețea șansei sale — aflată în fața lui ca o ispititoare femeie de Tizian — de a se îndelotnici puțin în liniște cu scrisul. Stăruia o clipă asupra dificultății de a scrie în liniște la Londra; și se repezi, aproape exploziv, asupra ideii sale de mult îndrăgite de a scrie o carte.

Explozia lumină fața ei.

— Ai să-ți scrii cartea aici?

— Sper s-o încep.

— N-ai început-o încă?

— Să zicem că abia acum.

— Dar... de când ai venit?

Se arătă atât de curioasă, încît el nu putea să scape, la urma urmelor, prea ușor.

— Am încercat să mă gîndesc acum cîteva zile că am spart gheța.

Evident, în felul acesta se îngloda de-a binelea.

— Mi-e teamă că noi ți-am dat peste cap toate planurile aici.

— Bineînțeles că asta ați făcut. Dar acum mă străduiesc să repar pierderea.

— Atunci, nu trebuie să-ți pese de mine, să știi.

— Ai să vezi, încercă să spună el cu dezinvoltură, cît de puțin o să-mi pese de orice.

— O să ai nevoie, se însuflețî Milly, de cea mai mare parte a timpului pentru carte.

El rămase o clipă pe gînduri; se forță să-și stoarcă un zîmbet.

— O să mă descurc cu cea mai mică parte. Cea mai mare parte va fi pentru duminică.

Și ar fi dorit să-l audă Kate. Nu-l ajută însă faptul că prin asemenea vorbe, în mod vizibil, chiar patetic, o

facea să-și imagineze că el prefera comoditatea disciplinei. Trebuia să dea uitării, printr-un efort intelectual deosebit, gestul lui Kate prin care-l ținea la distanță și de asemenea legea aspră la care îl supunea. Acesta, în orice caz, era chinul lui — faptul că pe Milly o interesa atât de mult. O interesa atât de mult, încît pe dată îl întrebă dacă apartamentul lui era corespunzător, în timp ce el simțea că, răspunzîndu-i corect, își puna o mască neobrăzată. Va avea nevoie de această mască dacă ea va da iarăși glas fanteziei de a-i face o vizită la cea — o situație extremă de care își dădea seama că nu va fi crușat. „Sperăm, Susie și cu mine, să nu uiți că venim“ — situația extremă consta doar din a înfrunța această avertizare, dar avea nevoie de întregul său tact. Să facă față vizitei lor ca atare — ci bine, indiferent ce-l aștepta, nu va consimți niciodată, cum știm, să fie împins; chiar dacă ar fi o demonstrație figurînd în capul listei lui Kate cu obligațiile ce îi reveneau. Putea să se întrebe cu destulă ușurință, în sine a lui, dacă părerea lui Kate despre această obligație nu fusese modificată de o întîmplare ulterioară; dar convingerea lui că era foarte probabil să nu fi fost așa nu avea efect asupra preferinței sale pentru o comportare plină de tact. Îi plăcea să se gîndească la „tact“ ca la un reazem în deruta lui de acum; îi ușura situația, căci se putea aplica celor sensibili și celor buni. El nu era inuman, pe scurt, atât timp cît îi era util. Tactul trebuia să-l ajute acum, prin urmare, să nu susțină speranțele lui Milly. Nu voia să fie dur față de aceste speranțe, dar și mai puțin dorea ca ele să înflorească din nou în acest climat; așa încît se zbatuima pentru a găsi o cale de mijloc în relațiile dintre ei. Făcu însă o gafă, care produse o impresie detestabilă.

— Va fi oare prudent să renunți la obiceiul de a nu părăsi casa?

— Prudent? și timp de douăzeci de secunde ea privi în gol, palidă.

Vai, dar nu avea nevoie de așa ceva ca el să se cutremure; se cutremurase de îndată ce pronunțase cuvintele. Făcuse ceea ce, în chip de neuitat, ea îi ceruse la Londra să nu facă: atinsese, acum cînd erau numai ei doi, un

nerv hipersensibil asupra căruia ea îi atrăsese atenția. Nu-l mai atinsese, din ziua aceea de la Londra, dar se văzu iarăși prevenit că era ceva și mai greu de îndurat. Așa încît o ocazîndă nu mai știa ce să facă. Nu putea să spună răsplată că o credea pe moarte, totuși nu putea pretinde că o credea indiferentă față de unele măsuri de precauție. Între timp ea îi redusese posibilitățile de alegere.

— Mă crezi chiar atît de bolnavă ?

Își frămîntă, în durerea sa, cugetul, dar cînd năvăla din obraji îi ajunse la rădăcina părului, află răspunsul.

— O să cred tot ce-mi spui.

— Ei bine, n-am fost niciodată mai bine.

— A, nu e nevoie să mi-o spui.

— Vreau să zic că sînt în stare să trăiesc.

— Nu m-am îndoit niciodată.

— Vreau să zic, continuă ea, că doresc atît de mult să trăiesc... !

— Și ? întrebă el, în timp ce ea se opri copleșită de intensitatea dorinței.

— Și știi că pot.

— Orice ai face ? încercă el să evite tonul solemn.

— Orice aș face. Dacă vreau.

— Dacă vrei ?

— Dacă vreau să trăiesc. Pot, repetă Milly.

Își crease singur situația, ca un nepriceput cămăruș și șovăi pătruns de regret.

— Oh, asta o cred.

— Vreau, vreau, declară ea, și greutatea acestui fapt se preschimbă pentru el doar în lumină și sunet.

— Trebuie cu orice preț ! se pomeni el spunînd, și simți că zîmbește parcă printr-o ceață.

Aceasta o readuse numaidecît la subiectul lor.

— Ei bine, dacă o spui, de ce nu putem să-ți facem o vizită ?

— Are să-ți ajute să trăiești ?

— Oricît de puțin ar fi, o să-mi ajute, rîse ea ; și e foarte puțin pentru mine, în general, să stau acasă. Numai că n-aș vrea să pierd ocazia...

— Da ? o încurajă, fiindcă ea se oprise din nou.

— Ei bine, în ziua cînd o să ne-o oferi.

Era uimitor ce efect avusese asupra lui acest scurt schimb de cuvinte în momentul acela. Marile sale scrupule se destrămară, cedînd imediat locul unui fapt supărător de ciudat, a cărui natură i-a devenit limpede doar după ce a părăsit-o pe Milly.

— Puteși veni, zise el, cînd doriți

Ceea ce s-a petrecut cu el însă — dispariția aproape violentă a oricărui fapt în afară de simțămîntul realității lui Milly — se vădi pe fața și în atitudinea lui, și atît de viu, încît ea putu să creadă că se întîmplase altceva.

— Înteleg ce simți — că sînt teribil de pisăloagă și că, decît să ai atîta bătaie de cap, mai bine pleci. Așa că n-are importanță.

— N-are importanță ? Oh ! exclamă el, acum protestînd de-a binelea.

— Dacă ideea aceasta te alungă, pentru ca să scapi de noi. Vrem să nu pleci.

Era frumos cum vorbea în numele doamnei Stringham. Oicum ar fi fost, el ciătina din cap.

N-am să plec

Atunci, n-am să viu, declară ea vroiasă.

Vrei să spui că n-ai să vii la mine ?

Nu — niciodată. S-a terminat. Dar e foarte bine. Vreau să spun, în afară de asta, continuă ea, că n-am să fac ce nu se cuvine sau ce nu sînt obligată să fac.

— Dar cine te-ar putea obliga ? întrebă el în felul său încurajator dintotdeauna. Ești ființa care poate să fie cel mai puțin constrînsă, din întreaga lume.

— Fiindcă ți se pare că sînt atît de liberă ?

— Cea mai liberă ființă din lume. Ai totul.

— Ei bine, zîmbi ea, poți s-o spui. Nu mă plîng

După care el iar se pomeni prins în cursă.

— Nu, știu că nu te plîngi.

De îndată ce rosti aceste vorbe, percepă el însuși mila ce răzbătea din ele. A spune că avea „totul“ însemna o amăbilitate exagerată, iar faptul de a realiza cu atîta duioșie că ea nu se plîngea era de o gravitate înspăimîntător de binevoitoare. Își dădu seama că Milly simțise deose-

birea ; ar fi putut la fel de bine s-o laude fără înconjur că privea moartea în față. Se uită iarăși la el o clipă, dar nu se simți deloc mai bine când ea îi vorbea cum nu se putea mai blînd.

— Nu este un merit — cînd știi ce ai de făcut.

— Pentru o viață de liniște și belșug ? Ei, cred și eu că nu.

— Vreau să spun pentru ca omul să păstreze ceea ce are.

— A, asta înseamnă succes. Dacă ceea ce ai este bun, zise Densher la întîmplare, merită să încerci.

— Ei bine, aceasta e limita mea. Nu încerc mai mult. După care schimbă vorba : Și acum să discutăm de car-tea dumitale.

— Cartea mea... ? Gîndurile îi zburaseră în clipa asta departe.

— Da. Trebuie să înțelegi că nici Susie și nici eu n-am vrea pentru nimic în lume să te deranjăm.

Densher ezită, dar pînă la urmă se hotără.

— Nu lucrez la o carte.

— Nu așa spuneai ? întrebă ea mirată. Nu scrii ?

Aproape că se simți ușurat.

— Nu știu, pe onoarea mea, nici eu ce fac.

Milly deveni în mod vizibil gravă ; astfel că, derutat într-un alt sens, lui îi fu teamă de ceea ce putea să des-lușească din vorbele lui. Ea desluși exact ce anume îl fă-cea să se teamă, dar din nou onoarea lui, cum o numea el, era salvată — chiar dacă ea nu știa că i-o pusese în primejdie. Considerînd că vorbele lui dezvăluiau faptul că el, la rîndu-i, putea să se plîngă, ea dorea evident să-l îndemne să aibă puțină răbdare, la care era posibil să ajungă cu ajutorul ei indirect. Încă și mai clar era că Milly voia să fie sigură cît de departe putea să se aventureze ; iar el văzu că își dădu seama într-o clipă că făcea un fel de încercare.

— Atunci, dacă nu pentru carte... ?

— Pentru ce rămîn totuși aici ?

— Vreau să spun, avînd în vedere munca dumitale la Londra — cu toate cîte le ai de făcut. Nu înseamnă că-ți irosești timpul ?

— Că-mi irosec timpul ? Își aminti cum îi spusese Kate că ea ar putea să-i propună căsătoria și se întrebă dacă în felul acesta avea de gînd să înceapă. Simți că, într-o asemenea eventualitate, el nu va ști cum să se comporte, iar nota neliniștii sale profunde se putu regăsi în răspunsul lui vag : Ei bine... !

— Pun prea multe întrebări ? și ea lămuri situația, înainte ca el să poată protesta : Rămii pentru că trebuie să rămii.

Densher se agăță de cuvintele ei :

— Rămîn pentru că trebuie să rămîn.

Și n-ar fi putut spune după ce vorbea astfel dacă îi era loial sau neloial lui Kate. Într-un fel o trăda ; dădea în vileag ceva din planul ei. Înțelega dealtfel că Milly consideră vorbele lui drept o simplă afirmare a adevărului. Aș-teptă să audă ceea ce Kate probabil îi spusese lui Milly — adică despre permisiunea dată în Lancaster Gate ca el să se apropie mai mult. Pentru ea să rămînă prieten fie cu mătușa fie cu nepoata, nu trebuia să facă nici o miș-care fără această permisiune. Toate acestea Densher le citi în impresia pe care i-o lăsă fetei răspunsul lui ; și îl făcea să simtă că minte, așa că trebuia să se gîndească la ceva care să îndrepte lucrurile. Și iată la ce se gîndi într-o clipă :

— Nu-i de ajuns, indiferent de orice alte complicații, că rămîn, la urma urmei, pentru dumneata ?

— Oh, asta o decizi singur.

Stătea acum în picioare ca să-și ia rămas bun, și fiindcă se simțea în sfîrșit prea tulburat. Cel puțin vorbele pe care le rostise nu însemnau o lipsă de loialitate față de Kate ; acesta era tonul pactului lor. Astfel că loialitatea lui era un alt fel de minciună, minciuna mărturisirii ne-sincere a unui motiv. Rămînea atît de puțin „pentru“ Milly, încît rămînea, în fond, impotriva ei. Nu mai știa nici el cu toate acestea, și în cele din urmă, slavă Dom-nului, nici nu-i păsa. Singurul lucru pe care-l putea spune ar fi îmbunătățit ori ar fi înrăutățit situația.

— Ei bine, de vreme ce nu plec, trebuie să crezi că am decis !

Nu se duse acasă după ce o părăsi — nu voia să meargă acasă ; se plimbă pe ulicioarele strimte și prin *campi* cu arcade gotice, spre o cafenea mică și oarecum singuratică unde nu o dată aflase tihnă și improspătare, precum și soluții care implicau însă în chip neplăcut alte șovăieli. Fapt era că în astă-seară, stînd rezemat de spătarul banchetei de catifea, sprijinindu-și capul de oglinda cu înfloritură, în timp ce privirile nu-i treceau dincolo de fumul de țigară, șovăielile ce-l așteptau acolo erau mai puțin jalnice ca de obicei. Și nu din pricină că, înainte de a se ridica să plece, ar fi știut ce avea de făcut ; ci pur și simplu fiindcă acceptarea poziției sale dobîndi o realitate mai pregnantă prin situația căreia tocmai trebuise să-i facă față. La palat, cu o jumătate de oră în urmă, cînd își schimbase brusc atitudinea în legătură cu ceea ce i se păruse atît de imposibil, cînd și-o schimbase pe loc și sub ochii lui Milly, acționase datorită faptului că vedea mult mai departe, că vedea cît de puțin contau imposibilitățile, că în fond nu contau deloc. Nu era o chestiune de pedanterie ; cînd oamenii erau într-un impas ca al ei, totul era îngăduit. Iar impasul ei devenise acum, ca prin declanșarea unui resort, propriul lui impas — pe măsură profundei ei dependențe de el, după cum avea el impresia. Orice va face sau nu va face el, va avea înrîurire directă asupra vieții ei, care era astfel cu totul în mîinile lui — și nu va avea înrîurire asupra nici unui alt fapt. Îi era scris că putea s-o ucidă — în felul acesta citea el destinul în timp ce ședea în colțul său preferat. Teamă ce se născuse din gîndul acesta îl făcu să lase totul la o parte. îl țintui de fapt acolo timp de trei ore în șir. Își reinnoi consumația și fumă mai multe țigări decît fumase vreodată. Ceea ce i se limpezi în această primă acuitate a simțirii îi apărură sub forma unei spaime ; așa încît fapta însăși, bună sau rea — dacă deosebirea mai persista — deslușise în spaima aceasta un foarte viu îndemn la precauție și interdicția de a mai face ceva. Se gîndi, în vreme ce veghea acolo, la felurile moduri în care putea proceda, și răgazul acesta ar fi putut să-l învețe cum să meargă în vîrfurile degetelor.

Cînd se încumetă să părăsească localul, era în posesia adevărului că putea, pe temeiul oricărei alte concepții, să ajungă la pieire. Picirca îi era reprezentată de ideea că ar putea să forțeze, sub orice formă, un gest din partea lui Milly. Orice lucru astfel forțat nu putea, într-un fel sau altul, decît să ducă la catastrofă. Era legat de soarta ei, sau soarta ei, fiindcă se putea spune și așa, era legată de el, astfel încît un singur pas greșit putea în orice fel să rupă firul. Îl ajutau, ce-i drept, aceste considerații, în sensul că în cele din urmă îl linișteau, deoarece îl duceau la concluzia îmbucurătoare că nu trebuia deocamdată să întreprindă nimic, cîră ce concorda în definitiv cu sarcina pe care i-o pusese pe umeri Kate. Nu trebuia decît să nu cîrtească fără permisiunea fetei — să nu se miște, ceea ce era în fond destul de ciudat, fără voia ei, mai departe sau mai aproape, la fel ca și fără permisiunea lui Kate. La aceasta se reducea înțelepciunea lui — la necesitatea de a fi iarăși pur și simplu amabil. A fi astfel însemna același lucru cu a sta liniștit — stîrnind cu grijă cît mai puțină vibrație. El însuși se simțea, în vreme ce fuma, închis într-o odaie pe zidul căreia atîrna precar ceva prețios. Un pas greșit îl va face să se prăbușească și trebuia să rămînă agălat cît mai mult posibil. Își dădu seama cînd se îndepărtă din nou că nici Fleet Street, în situația aceasta, nu va reuși să aibă vreo influență asupra lui. Directorul său putea să-i telegrafieze că era nevoie de el, dar îi era ușor să rămînă surd. Irosindu-și astfel timpul, banii lui puteau să nu fie deloc mulți ; din fericire însă la Veneția trăiul era ieftin și, în afară de aceasta, curios era că Milly într-un fel, îl întreținea. Cea mai mare cheltuială a lui — de fapt să meargă pînă la palat la cină. Nu voia, pe scurt, să renunțe și putea, simțea el, să rămînă destul de liniștit.

Încercă să procedeze astfel trei săptămîni și avu impresia, după un timp, că nu dăduse greș. Era o artă delicată, fiindcă nu căuta — ba chiar dimpotrivă — să fie nici distant și nici posac. O asemenea atitudine n-ar fi însemnat că era „drăguț“ ; ori legea ce-i fusese impusă îl obliga să fie curtenitor. Dar și asta ar fi putut să producă tocmai vibrația pe care dorea s-o evite ; așa că lăsă lucrurile neschimbate prin faptul că nu ezită și nici nu se temu, cum

s-ar zice, să meargă pe drumul lui — în sensul că rămase în continuare acolo. Depindea de direcția în care mergea ; și în privința aceasta înțelegea să fie cu băgare de seamă. Călcând în vârful picioarelor, puteai să te întorci ca să te retragi fără a trăda manevra. A avea tact perfect — necesitate pe care o recunoscuse din fericire, după cum știm de la bun început — însemna a menține întreaga relație în tonalitatea stabilită. Era astfel stabilit că erau prieteni nedespărțiți, și mai era de asemenea stabilit că faptul de a fi americană era pentru relația în care erau angajați o binofacere de neprețuit. Dacă odată cu trecerea zilelor, tinăra fată pierdea pînă la urmă ceva din prerogativele izvorite din naturațea națională, feminină și juvenilă, dacă ea nu voia și nu — străduia cu înțelegere și sensibilitate — să pară că le posedă din plin, aceasta nu se datora faptului că Densher n-ar fi tratat-o ca atare, că el, cu alte cuvinte, n-au fi încurajat-o și nu i-ar fi amintit că le posedă. Poate că nu-i vorbi deschis despre naturațea ei, ca despre lucrul la care trebuia să renunțe cel mai puțin ; dar vorbi de această naturație cu dezinvoltură, într-un fel care îi plăcea să creadă ca era impersonal — menținînd-o astfel vie pentru Milly — căci avea grijă și să vorbească placut. Aceasta a fost în concluzie ideea lor și totodată cea mai pronunțată conveniență în relațiile dintre ei. Tipul de relație era atât de elastic, încît putea să fie întins ca să ia orice formă și totuși, dacă nu era întins, rămînea supus, normal, se menținea de fapt în limitele convenite. Iar între timp, fără a fi prea tulburat, el avea, slavă Domnului, simțămîntul celei mai ciudate și mai constante încuviințări din partea fetei în jocul acesta, avea impresia că Milly făcea în foarte mare măsură ceea ce dorea el, cu toate ca ea nu pricepea tocmai bine de ce. Milly atinse odată în treacăt această problemă, spunînd :

— A, da, îți place să fim așa cum sintem, fiindcă este un fel de avantaj pentru voi, pe care noi nu-l apreciem tocmai bine ; cred că trebuie să fii englez ca să-l apreciezi !

Și o spunea, în chip destul de ciudat, fără ca asta să-i afecteze bunătatea. Se putea imagina că Milly procedea — mai bine zis că există — așa cum voia el, poate și numai pentru a vedea unde vor ajunge. Într-adevăr, în

vreme ce lucrurile își urmau cursul, ei se vedeau participînd la jocul acesta ; ea știind că el încearcă s-o pună de acord cu ideea lui, iar el știind că ea știe aceasta. Dacă adăugăm că el știa că ea știe și că totuși nimic nu era ratat prin lucrul acesta, obținem o imagine a felului lor de a proceda. Ceea ce ne pare curios este că succesul pe care îl dobîndea astfel era tocmai un fapt care, spre mulțumirea lui, reprezenta ceva ce îl depășea, ceva ce o depășea pe Kate, dar care contribuia la corectitudinea relațiilor de zi cu zi între el și Milly. N-ar fi existat armonie, și cu siguranță prea puțin din elementul care făcea ca lucrurile să se desfășoare lin, dacă acel caracter național, invocat și înainte, n-ar fi fost pe cît de impenetrabil pe atît de prezent în fibrele naturii ei. El crea unitatea ființei ei și era singurul lucru de care, în ceea ce o privea, Densher putea să fie absolut sigur.

Se purtă deci în felul acesta zilnic, timp de douăzeci de zile, fără să-i fie și mai mult frică de vibrația excesivă care îl determina să rămînă vigilent. El trăia în starea aceasta de zbucium, și o știa prea bine, doar de la o zi la alta, de la mîină pînă la gură ; dar reușise, credea, să evite o greșală. Toate femeile aveau alternative, dar alternativa lui Milly va fi, neîndoielnic, șubredă ; însă trăsătura națională era puternică în ea, indiferent dacă îi stăpînea în momentul de față întreaga ființă sau numai o parte din ea ; trăsătura națională care, la o tinăra femeie, făcea ca aerul respirat să fie de fapt rău conducător. Numai într-o anumită ocazie, după ce trecuseră cele douăzeci de zile, mergînd la palat pentru a lua ceaiul, a fost întîmpinat cu vestea că *signorina padrona* nu „primea“. A fost anunțat în curte de către unul din gondolieri și vestea i-a fost adusă, credea el, cu o privire plină de înțeles, pe care cunoașterea liberului său acces de pînă atunci, arătată cu alita ostentație, nu se putea să n-o producă. Densher nu fusese la Palazzo Leporelli printre cei ce puteau să fie primiți, ci își luase locul o dată pentru totdeauna printre cei implicați și incluși, așa că atunci cînd a fost înfruntat în chip atât de flagrant, după o clipă crezu că e mai bine să stăruie. Nici una dintre cele două doamne, se părea, nu primea, și cu toate acestea Pasquale nu voi să spună că vreuna din ele

era bolnavă. Dar nu era dispus nici să spună că vreuna era sănătoasă și italianul ar fi fost inexpresiv, remarcă Densher în sinea lui, dacă termenul s-ar fi putut aplica vreodată membrilor unei nații la care inexpresivitatea era doar un lăcaș al tenebrelor — nu o suprafață deșartă, ci un loc al retragerii în care ceva obscur, ceva întotdeauna de rău augur trăia în chip de neînțeles. Simți iarăși forța veto-ului prin care, în această casă, era interzis să se menționeze sau să se cunoască primejdiile la care expusă stăpina ei. Sănătatea sau boala ei nu erau recunoscute acolo drept un motiv. Dacă știau în sinea lor că este un motiv, era cu totul altceva; fapt de care deveni pe deplin conștient interesându-se în continuare. Apoi la prietenul său Eugenio, după care trimise imediat și cu care rămase timp de trei minute încărcate de semnificație, adăpostindu-se împotriva vremii în galeria unind treptele ce coborau în apă cu curtea; Eugenio pe care îl numea întotdeauna, în reflexiile sale, prietenul lui, deoarece neîndoielnic că i-ar fi făcut de petrecanie dacă ar fi putut. Aceasta crea o relație ce impunea un nume special, o intimitate a conștiinței, de fapt pentru fiecare — o intimitate a ochiului, a urechii, a sensibilității în general, a tuturor lucrurilor în afară de glas. În cele cinci săptămâni nu-i fusese deloc străin, cu alte cuvinte, tânărului nostru faptul că Eugenio avea o părere proastă despre el, o părere pe care însă, hotărât, el n-o putea împiedica. Persista și acum în aer, la fel de clar ca întotdeauna, în vreme ce Eugenio îi răspundea la întrebări în curie.

De-a-dimineață fusese furtună, prima furtună de toamnă a mării, iar Densher, aproape răutăcios, îl făcuse să coboare pe scara din exterior — urcușul masiv, elementul măreț al curții, ducând spre *piano nobile* unde se afla Milly. Făcuse aceasta deoarece voia să i-o plătească — era singura posibilitate — pentru părerea lui proastă: opinia că, isteț dar sărac, tânărul din Londra umbla, evident, după averea domnișoarei Theale. Voia să i-o plătească și pentru implicația că el, Densher, îl considera probabil pe cel mai devotat slujitor al domnișoarei (ispitit nu mai puțin de acea deosebită atracție) drept straniu de superficial dacă se bizuia, în această privință, pe impunitate și

prosperitate. Părerea aceasta i se păru josnică lui Densher deoarece era părerea ce se putea potrivi doar altcuiva, și numai trei lucruri îl opriră să-și facă dreptate. Unul a fost că acest critic al său căuta să se exprime printr-o impersonalitate, o inumanitate neîndoielnică a politeței; al doilea era că rafinamentele de expresie la slujitorul unui prieten nu erau un lucru pe baza căruia un musafir trebuia să ia măsuri; iar al treilea era că atribuirea unui motiv anume nu-i făcea lui, la urma urmelor, nici un rău. Era propria lui greșală dacă această părere josnică, ce putea să se formeze despre altcineva, se întâmpla să i se potrivească atât de bine. Aparent, nu era chiar atât de deosebit de altcineva, cum s-ar fi crezut. Dacă, prin urmare, Eugenio figura pentru el drept „prietenul meu“ fiindcă era conștient că pricepea atâtea lucruri despre el, în cursul convorbirii lor de acum îi dădu lui Densher să înțeleagă mult mai mult. Nemulțumit fiind de răspunsul gondolierului Densher simți că bătea la ochi, fără îndoială, prin stăruința sa în urmărirea scopului ce i se imputa; și totuși, simțea aceasta numai din cauza distanței tot mai mari, exagerate, care se stabilise între ei. Eugenio reflectase, bineînțeles, că o vorbă către domnișoara Theale de pe astfel de buze, îl va costa slujba; dar putea de asemenea să considere că, atita timp cât vorba nu era rostită — și pe baza celor puse la cale de el, era imposibil — el va sta de strajă. Nu mai stătuse încă niciodată astfel de strajă, își dădu seama Densher, ca în timpul acestor minute, în *loggia* umedă, unde rafalele furtunii răsunau cu putere, și tânărul se simți cuprins, ca urmare a prezenței sale acolo, de un simțămînt brusc și răscolitor că totul devenise sumbru. Ceva se întâmplase — nu știa ce; și nu Eugenio va fi acela care-i va spune. Eugenio îl informă că avea impresia că doamnele — de parcă ar fi fost amîndouă la fel de mult expuse — erau „puțin“ ostenite, doar „puțin, puțin“, fără să pomenească măcar cauza. Unul din semnele firii lui Eugenio, pe care i-o intuia Densher, era că printr-un rafinament ingenios, îi răspundea întotdeauna pe englezește cînd i se adresa în italiană, și pe italienește cînd i se adresa în engleză. Ca de obicei, Eugenio îi zîmbi acum ușor în timp ce vorbea — dar numai foarte ușor

de data aceasta, potrivindu-și și atitudinea, observă tină-
rul nostru, faptului, oricare ar fi fost el, care spulbera
liniștea.

Acastă atitudine, în vreme ce rămaseră un lung minut
unul în fața celuilalt, gândindu-se la toate câte nu și le
spuneau, jucă de asemenea un rol în zguduirea bruscă pe
care o suportă sentimentul de siguranță al lui Densher.
Era o Veneție numai a răului care răbufnise pentru ei
deopotrivă, așa încît erau împreună în neliniștea lor, dacă
ar fi putut într-adevăr să-și dezvăluie gândurile; o Veneție
a ploilor reci și biciuitoare ce curgeau dintr-un cer coborît
și negru, a vîntului nemernic ce vuia prin trecători înguste,
a încrămenirii generale și a suspendării, cu oameni ale
căror îndeletniciri se legau de viața pe apă și care acum
stău au ghemuiți, fără rost și fără leafă, plictisiți și cinici
pe sub arcade și poduri. Între timp, schimbul mut de idei
al tinărului nostru cu prietenul său conțineau referiri atît
de profunde, încît dacă tensiunea ar mai fi fost puțin
prelungită, ar fi putut să atingă un punct în care erau
deopotrivă de vulnerabili. Fiecare avea într-adevăr în
minte ceva care ar fi distrămat suspiciunea reciprocă,
un fapt în prezența căruia ar fi putut să devină mai
degrabă uniți decît separați. Dar pentru Densher ar fi fost
o clipă pe care nimic n-ar fi putut-o destinde — nici
nici o bună-cuviință formală cu care interlocutorul său,
în cele din urmă, îl însoți pînă la *portone* și pe care o
dovedi făcînd o plecăciune înainte de a se retrage. Nu s-a
pomenit nimic despre întoarcerea lui, iar aerul se făcu
sîmțit ca un rău conducător de mesaje. Densher știa
de sigur, în timp ce porni din nou la drum, că nu simțea
lipsa invitației lui Eugenio de a se întoarce; cu toate
acestea știa, în același timp, că ceea ce i se întîmplase
făcea parte din podcapsa lui. Afară în piață, trecînd prin
poarta de pe uscat a palatului, unde vîntul era mai
puternic, își trase umbrela mai jos. Conștiința lui nu putea
să fie destul de nevăzută pentru alții — situația nedemnă
de a trebui, prin forța împrejurărilor, să accepte unele
lucruri: cum ar fi faptul că o singură persoană foarte
perspicace, de care nu se putea debarasa ca de un mișel
interesat, nutrea despre el o părere ce nu putea fi atacată,

infirmată, ba nici măcar — ceea ce era cel mai rău —
luată în seamă. Se ajunsese la o situație ciudată, cînd
opinia unui slujitor avea importanță. Păreră lui Eugenio
ar fi contat chiar dacă, întemeiată pe o interpretare josnică
a aparențelor, ar fi fost cu totul greșită. Era cu atît mai
dezagreabilă, prin urmare, cu cît interpretarea aparențelor
era pe deplin corectă, deși nu mai puțin josnică.

Densher o alungă, însă din gînd, cu atît mai nerăbdător
cu cît era neliniștit și din alte cauze. Trebuia să meargă
pe jos în ciuda vremii și își urmă calea pe străzi întorto-
chente spre Piazza, unde se adăposti sub galerii. Aici, sub
marea arcadă, era îngrămădită jumătate din Veneția, în
vreme ce pe Molo, la capătul pieței, coloanele vechi ale
bisericii San Marco și ale Leului erau ca rama unei uși
larg deschise furtunii. Și tot mergînd așa, i se păru ciudat
că faptul avea o asemenea importanță — dacă importanța
nu consta cumva tocmai în împrejurarea că pentru prima
oară palatul nu se arătase primitiv. Era mai mult, dar totul
provenea din acest fapt care investea situația cu o notă
dură și risipea vraja. Trebuia să înfrunte acum umărul
și frigul, și era ca și cum ar fi văzut că se șterge dintr-o
dată limita unei credințe în care trăiau cu toții. Limita
fusesse numele dat de el — numele dat lucrului acela
care, deși rezistase, nu putea să suporte nici un șoc. Șocul,
într-o oarecare măsură, venise, iar el își tot frămînta
mintea în legătură cu aceasta, în timp ce, făcîndu-și drum
printr-o hoinărie la fel de lipsită de țintă ca și el, își coborî
ochii, fără să vadă, asupra fleacurilor din prăvălii. Existau
porțiuni din galerie pavate cu marmură roșie, alu-
necease acum din pricina pulberii sărate; și întregul loc,
cu eleganța lui deosebită, cu grația și frumusețea detaliu-
lui, era mai mult ca oricînd un fel de imens salon de pri-
mire, salonul de primire al Europei, profanat și uluit de
năpăstuirea soartei. Trecu pe lingă oameni bronzăți cu
pălării puse pe-o ureche și cu mînele largi ale jachetelor
atîrnîndu-le neglijent, ce-i făceau să semene cu niște paiațe
melancolice. Mesele și scaunele ce se revărsau din cafenele
erau strînse, avînd încă pretenția că își făceau serviciul sub
arcadă, iar ici și colo câte un neamț cu ochelari și gulerul
de la haină ridicat se înfrupta în mod public din hrană și

filozofie. Densher sesiză toate aceste aspecte, dar făcuse de trei ori înconjurul locului înainte de a se opri brusc în fața cafenelei Florian, care îi reținu deodată toată atenția. Zărise o figură în cafenea — descoperise o cunoștință în spatele geamului. Cel pentru care se opri destul de îndelung ca să-l privească era așezat nu departe, la o măsută pe care mai rămăsese un pahar pe jumătate gol și, evident, neglijat; și cu toate că avea pe genunchi, cum stătea rezemat de speteaza scaunului, un ziar francez — titlul „Figaro“ era vizibil — privea țintă la micul zid rococo din față. Densher îl văzu un minut din profil, îl văzu un timp în care identitatea lui produse, chiar dacă foarte rapid, întregul efect al stabilirii relațiilor — relații uimitoare și spontane; iar apoi, de parcă ar fi fost încă un lucru necesar, examină expresia lui, căci omul întorsese capul, poate ca urmare a simțămîntului că era observat. Acum i se înfățișă lordul Mark în persoană — lordul Mark pe care-l întâlnise cu câteva săptămîni în urmă, în ziua primei vizite a fiecăruia dintre ei la Palazzo Leporelli. Cu aceea ocazie lordul Mark tocmai pleca, în timp ce el intra — își dăduse seama în hol, în clipele acelea; și prin urmare nu i-a fost greu să recunoască, peste câteva secunde, aceeași forță potențială, așa cum o dădu la iveală această nouă întâlnire.

Întregul episod nu dură — și nici nu putea să dureze — decît câteva secunde; fiindcă el neputînd nici să stea acolo și să privească, și pe de altă parte nici să dea vreun semn, o porni numaidecît — de data asta spre un alt loc. I se păru totuși că, atîta timp cît stătuse pe loc, aflase răspunsul la enigma zilei. Lordul Mark îl privise pur și simplu — după cum îl privise și el — fără să-l clasaze de la început, ca pe unul din oamenii muiați de ploaie ce-și tira picioarele cu greu. Recunoașterea, deși întîrziase, venise apoi, neîndoielnic; totuși nici o intenție de salut nu izvorîse din aceste certitudini. Se cunoșteau destul de puțin pentru ca vreunul din ei să aibă inițiativa. Dar nu faptul că nici unul nu salutase avea acum importanță, ci că domnul de la cafeneaua Florian se afla la Veneția. Nu se putea să fie acolo de multă vreme; căci altminteri Densher, vizitator asiduă al grandiosului loc al întîlnirilor,

l-ar fi văzut. Lordul Mark făcea vizite scurte; își muta cuibul; se gîdea, în vreme ce ședea acolo, dacă să ia trenul sau vaporul. Se întorsese pentru ceva — ca urmare a primei sale vizite și, indiferent pentru ce lucru se întorsese. Avusese timp să-l facă. Poate că sosise doar aseară, sau în dimineața aceea: dar situația se și schimbase. Era foarte important că Densher găsisse explicația. Ținca strîns explicația, o îmbrățișa, se bizuia pe ea, în vreme ce continua să se plimbe. Îl făcea să meargă și iar să meargă — nu-i dădea pace. Dar avea explicația — și asta însemna mult. Căci explicațiilor le putea face cumva față. Pînă și vremea urîtă era parcă suflul destinului. Vremea se schimbase. Ploaia era urîtă, vîntul blestemat, marca imposibilă — din cauza lordului Mark. Din cauza lui, *à fortiori*, palatul îi era închis. Densher mai dădu două ochuri și găsi vizitatorul de ficcare dată așa cum îl văzuse la început. O dată, adică, privea drept în față; data următoare răsfoia ziarul „Figaro“ pe care îl deschisese. Densher nu se opri din nou, iar el aparent nu-și dădu seama de trecerea lui, după care mai veni o dată, dar acum lordul Mark dispăruse. Nu rămăsese decît o zi; va pleca în scara aceea; se dusese la hotel să-și facă bagajele. Aceste lucruri îi erau lui Densher atît de limpezi de parcă i-ar fi fost spuse. Ceața se risipise — dacă se putea spune că se risipise; mai exista încă ceva ce el nu înțelegea, faptul esențial; dar vedea atît de bine împrejurul aceluia fapt și se apropia într-atîta de el, încît era aproape lămurit. Se uitase la un om care venise să facă un lucru și izbutise să-l facă, și deocamdată asta îi fusese de ajuns. Omul venise din nou ca s-o vadă pe Milly, și Milly îl primise. Vizita lui avusese loc probabil chiar înainte sau imediat după prînz, și de aceea găsisse el apoi ușa ei închisă.

Își spuse în seara aceea, își mai spunea încă și a doua zi, că avea nevoie doar de un motiv, și fiindcă întrevăzuse unul, acum putea, cum s-ar zice, să-și vadă de treabă. Stabilise, după cum știm, că treaba lui era să stea liniștit și se întreba de ce l-ar împiedica asta să se simtă cu totul nevinovat în ceea ce privește criza. Le acorda aparențelor întregul avantaj de a fi critice, așa încît dacă blamul ar cădea asupra lui, să nu simtă că s-a eschivat. Dar nu era

el acela care o lăzase pe Milly în ziua aceea, iar dacă era supărată, aceasta nu se datora cituși de puțin vreunei fapte a lui. Posibilitatea de a vedea astfel situația ajunsă să însemne pentru Densher, în decurs de câteva ore, un fel de bucurie. Bucuria se intensifică apoi din cauza împrejurărilor evidente — acute, izbitoare, neplăcute pentru el — ale întoarcerii lordului Mark. Se gândi la acest eveniment în tot timpul următoarelor ore, nu puține la număr, ca la o demonstrație aparent sinistă, chiar pentru propria lui ignoranță de acum. Nu avea nevoie, ca s-o considere o netrebnicie, ca s-o considere în mod cert de-a dreptul „mizerabilă”, să știe mai mult despre ea decât ceea ce dedusese din fericire atât de ușor. Nu se putea să pici în casa sârmanei fete în felul acesta, fără să fii prin acest fapt brutal. O asemenea vizită era o descindere, o invazie, o agresiune, constituind exact unul din șocurile nebunești de care el însuși se străduise, cu atât bun simț, s-o cruțe. Densher ajunsese de fapt până în dimineața următoare la ideea — care în situația dată ar fi putut să-i vină în minte imediat — că singurul fel delicat și onorabil de a te purta cu o persoană într-o asemenea stare era felul în care se purtase el, Merton Densher. Cu timpul — deoarece impresia se adânci — acest simțămînt al contrastului, în avantajul lui Merton Densher, deveni un simțămînt de ușurare, și acesta, la rîndu-i, un simțămînt de evadare. Era exact ca și cum — și el răsufală adînc — primejdia cea mare trecuse pentru el. Lordul Mark o îndepărtase, fără a urmări cituși de puțin să-i facă acest serviciu. El era acela, nemernicul, care avusese proasta inspirație și care contribuise deci la impunitatea persoanei căreia dorise să-i facă rău, o impunitate ce dovedea o relativă nevinovăție, fiind aproape o purificare. Persoana căreia dorise să-i facă rău nu putea să fie decât persoana care zăbovea pe acolo în mod atât de inexplicabil. A sta liniștit între timp însemna, pentru această persoană, a continua într-un sens mai larg să țină seama de un plan; iar a continua astfel însemna, chibzuind bine dacă era lucrul cel mai nimerit, să nu meargă o zi sau două la palat.

Trecură una sau două zile — ba chiar trei; și efectul lor extraordinar a fost că Densher se simți, în acel răs-

timp, spălat de păcate. S-ar fi ivit vreun semn dacă prezența lui acolo ar fi nimerită; în orice caz, în absența acestui semn, nu-și făcea scrupule. Nici una din femei nu se gîndise probabil că el se va întoarce doar pentru ca să dea cu ochii de Eugenio. Era imposibil să fie din nou refuzat; deoarece acesta îl făcea practic răspunzător. Și el răspunzător nu era. Absența lui nu însemna nici neglijență, în sensul că, din moment ce nu pătrunsese în palat, singurul mesaj pe care-l putea trimite era speranța că ea se simțea mai bine. Deoarece însă genul acesta de exprimare îi era cu desăvîrșire interzis, nu putea decât să aștepte — și cu trecerea fiecărei zile, se simțea tot mai hotărît să procedeze astfel. Zilele în sine nu erau defel plăcute; vîntul și vremea rea continuau. frigul nepotolit de foc din odaie nu prevestea nimic bun; vraja distrusă a lumii din jur se destrăma și mai mult. Pășea prin apartamentul său și asculta vîntul — asculta de asemenea clinchetul clopoțelilor și aștepta să vadă vreun slujitor de la palat. S-ar fi putut să primească un bilet, dar biletul nu venea; erau ceasuri cînd stătea acasă anume ca să nu-i scape. Cînd nu era acasă, umbla iarăși ca atunci cînd îl zărise pe lordul Mark. Se plimba prin piață alături de turma refugiaților; cerceta căile de acces și cafenelele în nădejdea că mișelul, cum îi zicea acum, s-ar putea să mai fie pe acolo. Putea să fie acolo, o știa, doar pentru a fi primit din nou; iar acest fapt — și numai gîndul în sine — era într-adevăr de nesuportat. Lordul Mark plecase însă — era lucru dovedit; cu toate acestea, îngrijorarea lui Densher în această privință, oricum ar fi stat lucrurile, adăuga încă o picătură de amărăciune suferinței lui de acum. Totul se rezuma la ceea ce făcea pentru Milly — petrecînd zile pe care nici uitarea și nici evadarea nu puteau să le elibereze de tenta infamiei. Era infamie ca un om ca el să fie nevoit să-și treacă astfel timpul. Cît de sordid era ca, în timp ce-și țira sufletul prin ploaie, să fie nevoit să iscodească prin prăvălii și să se aștepte la posibile întîlniri. Era odios cînd se pomenca că se întrecăbă la ce va duce o întîlnire între el și un alt bărbat. Cu toate acestea, erau clipe cînd nu se simțea mai cîstit decât acel bărbat. Și totuși, chiar în ziua a treia, cînd încă nu pri-

mise nici o veste, știu mai bine ca oricînd că el nu va da un semn de viață pentru nimic în lume.

Se gîndi că cele două femei în tăcerea lor, mai ales Milly din motive personale, doreau probabil foarte mult ca el să plece. Consternarea produsă de motivele ei, împreună cu tot ceea ce se petrecuse, plina în aer; dar nu-i păsa mai mult de ele decît de dorința ei, și avea să rămîna acolo în pofida lui Milly, o să rămîna în pofida rușinii, o să rămîna probabil în pofida unei experiențe care pînă la urmă, de atîta suferință, va deveni aproape insuportabilă. Aceasta era singura cale, cu toate că se simțea purificat, de a-și dovedi virtutea în afara oricărui îndoielii. Însemna acceptarea unei situații dezagrabile, și tocmai dezagreabilul va fi o dovadă; o dovadă că n-a rămas pentru faptul - agreabil - ar părea — pe care l-a numit Kate. Faptul pe care l-a numit Kate nu trebuia să fie situația reprobabilă de a rămîna în pofida unor aluzii. În parte din cauza acestei reprobări foarte reale, pentru liniștea ei Kate se ținea la distanță. De cînd fugise, acestea erau primele ore în care impresia lui despre ceea ce făcuse Kate pentru el în ajunul aceluia eveniment avea să sufere o atenuare. Era ciudat, era aproape josit să reflectezi la asemenea lucruri atît de devreme, dar una din ideile care-i trecu prin minte în singurătatea lui era că ea avusese grijă de propria ei persoană. Prin absența ei, Kate era complet în afara situației, în aceeași măsură în care el era implicat; iar această deosebire creștea hotărît pe măsură ce zbuciumul său se accentua. Kate spusese în ultima lor convorbire aprigă — aprigă deși bine mascată, fiecare vorbă de atunci fiind definitivă și profundă, spre deosebire chiar de vorbele cele mai profunde pe care și le spusese vreodată: „Serisori? Nici vorbă — acum. Gîndește-te și tu. Imposibil.” Așa încît, deoarece pricepuse destul de bine intențiile ei — în care desluși totuși o ciudată inconsecvență — practic ei își tănuiau înțelegerea prin întreruperea corespondenței. Mai mult, pierzînd legătura cu Kate, el respectase legea tăcerii impusă de ea; fiindcă existase neîndoielnic o delicatețe mai subtilă în faptul de a nu-i scrie decît scriindu-i în felul în care ar fi trebuit s-o facă dacă ar fi vorbit despre ei doi. Ar fi fost însă o situație

tulbure, iar Kate se gîndise să fie nobilă; ceea ce, într-o anumită măsură, constituia o modalitate iscusită. Doar că astfel, în momentele grele, ea rămînea relativ la largul ei. Iar el, în aceste condiții, rămînea deosebit de singur. Rămăsese singur, adică, pînă în după-amiaza celei de a treia zile, pe înserate, în vreme ce ploua din nou, apartamentul sărăcăcios apărînd, fără îndoială, în dezolarea-i caracteristică, de-a dreptul jalnic în ochii altora, cînd la *padrona*, cu un rînjit, deschise larg ușa și o introduse pe doamna Stringham. Acest fapt schimbă brusc lucrurile, mai ales cînd văzu că vizitatoarea lui era împovărată. Împovărarea aceasta se vădea în faptul că purta o pelerină udă, că o lăsa pe buna femeie să-i ia umbrela fără să bag de seamă sau să-i pese, și că fața ei sub vâl, îmbujorată de vîntul aspru, era, ca și vâlul, plină de picături care nu păreau de ploaie, ci lacrimi.

XXXI

Abordară problema aproape imediat; mai tîrziu avea să se mire cît de puțin ocoliseră subiectul.

— Nu mai vrea să știe de nimic.

— Vreți să spuneți că se simte mai rău?

Sărmana doamnă rămăsese mișcată din clipa cînd intrase. Densher, însuflețit pe dată de nerăbdare, plin de curiozitate cînd dădu cu ochii de ea, îi făcu numaidecît semn *padronei* care aștepta să-i ia mantaua de ploaie și să se îndepărteze. Doamna Stringham aruncă o privire rătăcită în jur prin vâlul ei ud, pe deplin conștientă acum de pasul pe care-l făcuse și dorind să nu fie zadarnic, dar evident fără să întrevadă încă nimic clar.

— Nu știu cum se simte — și de aceea am venit la dumneata.

— Îmi pare foarte bine că ați venit, zise el. Am impresia — îmi crești această impresie — că v-aș fi așteptat tot timpul plin de amar.

— Ea se uită iarăși la el cu ochii împăienjeniți — reținuse vorba lui.

— Ai fost amărit?

Acum însă, de pe buzele lui, cuvîntul nu mai vru să iasă. Ar fi sunat ca o jeluire, iar faţă de faptul pe care îl desluşi din atitudinea doamnei ce-l vizita, ştia că necazul lui era minor. Necazul ei, sub veşmintele-i ude, care îl făceau să se ruşineze pentru că în odaie nu avea foc, era mare şi simţi că îl adusese cu ea. Îi răspunse deci că a avut răbdare şi mai cu seamă că rămăsese tăcut.

— Am tăcut chitic — v-aţi dat seama probabil şi dumneavoastră. Am stat locului timp de trei zile, ca niciodată în viaţa mea. Mi s-a părut că era singurul lucru nimerit.

Accastă clarificare a atitudinii lui, ca o politică sau soluţie, pentru prietena lui a însemnat numaidecît şi în chip evident o lămurire, căreia la rîndu-i îi putea răspunde tot pîntr-o lămurire :

— A fost foarte nimerit. Mă întrebam ce-i cu dumneata. Dar a fost cel mai potrivit lucru, zise ea din nou.

— Şi totuşi, n-a fost de nici un folos ?

— Nu ştiu. Mi-a fost teamă că ai plecat. Apoi, deoarece el clătină din cap încetişor şi cu profundă înţelepciune, îl întreabă : Deci n-ai să pleci ?

— A „pleca“ înseamnă „a sta liniştit“ ? întreabă el.

— Oh, mă întrebam, dacă ai vrea să rămîi pentru mine.

— Am să fac orice pentru dumneavoastră. Oare nu numai pentru dumneavoastră aş mai putea acum să fac ceva ?

Doamna Stringham reflectă, şi el putu să-şi dea seama şi mai bine de mîngîierea pe care i-o aducea. Prezenţa lui, chipul lui, glasul lui, chiar vechiul apartament atît de modest şi totuşi atît de încărcat de semnificaţii, apartamentul în care venise Kate cea minunată — aceste lucruri însemnau pentru ea, acum că le cunoştea, ajutorul de care avea trebuinţă ; astfel că stătea încă acolo, absorbindu-le cu privirea. Odată cu aceasta însă, în mod caracteristic, sufletul ei vibră de emoţie. Simţea acum aproape o bucurie personală. Atitudinea ei îi vorbea lui Densher despre cele trei zile pe care şi ea le petrecuse într-un anumit fel.

— Ei bine, orice o să faci pentru mine — este şi pentru ea. Numai că, numai că... !

— Numai că, acum nimic nu mai contează ?

Ea îl privi timp de un minut de parcă persoana lui ar fi fost însuşi faptul pe care el îl exprima.

— Prin urmare, ştii ?

— E pe moarte ? întreabă el în loc de orice răspuns.

Doamna Stringham aşteaptă — chipul ei parcă îi cerceta gîndurile. Apoi propriul ei răspuns sună ciudat :

— Nici măcar nu ţi-a pomenit numele. N-am vorbit.

— N-aţi vorbit de trei zile ?

— Nu mai mult, continuă ea simplu, decît dacă totul s-ar fi sfîrşit. Nici măcar cea mai slabă aluzie nu s-a rostit.

— A, zise Densher căutînd să priceapă, vreţi să spuneţi că n-aţi vorbit despre mine ?

— Despre ce altceva ? Nu mai mult decît dacă ai fi mort.

— Ei bine, răspunse el după o clipă, sînt într-adevăr mort.

— Atunci şi eu sînt, zise Susan Shepherd, lăsînd să-i cadă mîinile pe manta.

Era un ton care, o clipă se impuse prin disperarea lui seacă ; reprezentă în locul acela mohorît, ce nu avea viaţă în afară de aceea pe care o lăsase în urmă Kate — impresie ce se putea transmite uşor, pe căi mistice, vizita-toarei — tocmai neputinţa stingerii acelei vieţi. Iar Densher nu avea nimic să-i opună, nimic altceva decît puterea de a întreba iarăşi :

— Este pe moarte ?

Accastă însă, de parcă vorbele lui ar fi fost prea dure, ca o durere fizică, o făcu să spună ca şi mai înainte :

— Prin urmare, ştii ?

— Da, răspunse el în cele din urmă. Ştiu. Dar sînt uimit că dumneavoastră ştiţi. De fapt, n-am dreptul să-mi închipui ori să presupun că ştiţi.

— Poţi, totuşi, zise Susan Shepherd. Ştiu.

— Totul ?

Ochii ei, privind prin văl, continuau să fie stăruitori.

— Nu — nu totul. De aceea am venit.

— Ca să vă spun eu ? După care, deoarece ea şovăia, dădu glas, gemînd, unei îndoieli : Ah, ah !

Starea aceasta îl făcu să se întoarcă spre acea parte din el, spre ceea ce sălăşluia în sufletul lui, mai mult ca oricînd,

locașul, sanctuarul prea bine cunoscut al împrejurării ce se afla în posesia lui, faptul, acum o asociere, pentru care închiriasse locuința aceea. Toate acestea nu se puteau povesti, dar Susan Shepherd era totuși atît de iscusită, încît se putea să fi început să intuiască semnificația acelei realități datorită unui efect ce începuse să opereze. El înțelege, și aceasta îl emoționează, că ea nu venise ca să-l judece; venise mai degrabă, atît cît putea să cuteze, pentru ca să compătimească. Îi arată propria ei slăbiciune — aceea a milinirii; iar pe el îl făcu să-și dea seama, cu o pornire năvalnică de prietenie, că îi plăcea să fie în preajma ei. Pornirea se întîi cînd ea răspunse geamătului său cu o mîngîiere.

— Vom fi în orice caz — dacă asta mai contează — împreună.

Era propria lui pornire generoasă, exprimată de ea.

— Tocmai asta îndrăznesc și eu să cred. Înseamnă mult pentru mine.

Ea răspunse, de fapt prin tăcerea ei, că era așa cum considera el; după care, atît cît îi fusese lui teamă de ceva, știu că teama îi pierise. Mîngîierea era mare, fiindcă recăpăta ceva prețios peste care, în efortul redobîndirii, propria lui mînă se strînsese prea imperfect. Kate, își aminti el, îi spusese, cu îndrăzneala ei unică și neasemuită — bazată și pe motive pe care el atunci nu le cîntărise — că doamna Stringham era o persoană care nu cîrtea într-un caz extrem, cînd puteai să ai deplină încredere în ea. Era o altă situație care dădea la iveală istețimea lui Kate.

— Nu aveți deci o părere prea proastă despre mine?

Iar răspunsul ei sună cu atît mai prețios, cu cît veni fără efuziuni nervoase — de parcă ar fi înțeles ceea ce ar fi putut el să creadă. Doamna Stringham își exprimă un gînd al ei, și acest fapt îl ajută:

— Ah, ai fost extraordinar!

În clipa următoare își dădu seama că stătuseră pînă atunci neclintiți. Ea își scoase mantaua ajutată de el, deși atunci cînd, acceptînd să ia loc, își luă de pe față și voalul, el recunoscu după chipul ei răvășit că vorbele pe care tocmai le rostise erau singura floare pe care i-o putea oferi. Erău întreaga ei consolare, dar chiar și consolarea mai

depindea încă de evenimente. Ea ședea, în orice caz, împreună cu el în limpezimea cenușie — tristă ca zorii de iarnă — pe care o produse întîlnirea lor. Imaginea pe care doamna Stringham i-o evocă iarăși se contură mai amenințătoare.

— Nu mai vrea să știe de nimic.

El înțelege acum cît se poate de limpede realitatea și se părea că în tăcerea lor lăsau să persiste ceea ce întrevădea el.

— Nu vorbește deloc? Nu mă refer la faptul că nu vorbește de mine.

— De nimic — de nimeni. Iar apoi, dînd la iveală ceea ce trebuise să priceapă, zise: Nu vrea să moară. Gîndește-te la vîrsla ei. Gîndește-te la bunătatea ei. Gîndește-te la frumusețea ei. Gîndește-te la tot ceea ce este. Gîndește-te la tot ceea ce are. Zace acolo încordîndu-se și cramponîndu-se de viață. Așa că mulțumesc lui Dumnezeu...! încheie sărmana doamnă cu o ușoară inconsecvență.

— Mulțumiți lui Dumnezeu? se miră el

— Că este atît de liniștită.

El continuă să se mire.

— Este într-adevăr atît de liniștită?

— E mai mult decît liniștită. Este îndirjită. N-a fost niciodată așa. Deci, îți dai seama — în toate aceste zile. Nu pot să-ți spun — dar e mai bine așa. M-ar ucide dacă ar fi să-mi spună totuși.

— Să vă spună? tot nu pricepea Densher.

— Cum se simte. Cum se cramponează. Cum nu vrea.

— Cum nu vrea să moară? Fără să știe că nu vrea.

Urmă o lungă pauză, în care păreau să se gîndească împreună la ceea ce puteau chiar și acum să facă pentru a alunga moartea. Dar el nu zise nimic în privința aceasta. „Îndirjirea” lui Milly și marele palat învăluit în tăcere îi erau vii în minte; vii, împreună cu micuța femeie din fața lui, așa cum probabil aștepta acolo și asculta.

— Dar ce rău i-ați făcut dumneavoastră?

Doamna Stringham privi primprejur, în nedumerirea ei.

— Nu știu. Am venit să discut despre ea aici cu dumneaei.

El șovăi din nou.

— Mă urăște mult ?
 — Nu știu. Cum aş putea spune ? Nimeni nu va ști.
 — Nu va spune niciodată ?
 — Nu va spune niciodată.
 El se mai gândi puțin și apoi zise :
 — Trebuie să fie o ființă nemaipomenită.
 — Este într-adevăr nemaipomenită.
 Prietena lui, la urma urmelor, îl ajuta, iar el chibzui
 atât cât putu :
 — Ar vrea să mă vadă iarăși ?
 Susan Stringham îl privi uimită.
 — Dumneata ai vrea s-o vezi ?
 — Vreți să spuneți — în starca pe care ați descris-o ?
 Iafelegînd mirarea ei, rămase pe gînduri și apoi spuse : Nu.
 — Aha ! suspină doamna Stringham.
 — Dar dacă mi-ar îngădui, aş face orișice.
 În fața ochilor ei apărură o clipă imaginea acestei si-
 tuații, care însă se năruie imediat.
 — Nu văd ce ai putea face.
 — Nici eu. Dar poate că ea știe.
 Doamna Stringham continua să chibzuiască.
 — E prea tîrziu.
 — Prea tîrziu ca ea să știe... ?
 — Prea tîrziu.
 Chiar hotărîrea disperării ei — era la urma urmelor
 atât de lucidă — aprinse o flacără în sufletul lui.
 — Dar, în tot acest timp, doctorul... ?
 — Tacchini ? A, este bun. Vine mereu. E mîndru că a
 fost acceptat și îndrumat de o celebritate din Londra. De
 fapt, e acolo tot timpul : așa că nu știu ce se alege de cei-
 lași bolnavi ai lui. O consideră, pe drept cuvînt, un mare
 personaj : o tratează ca pe o regină ; așteaptă să vadă ce
 se întîmplă. Dar ea abia a consimțit să-l primească și cu
 toate că i-a spus, generoasă — fiindcă se gîndește într-ade-
 văr la mine, draga de ea — că poate să vină, că poate să
 stea de dragul meu, el își petrece cea mai mare parte a
 timpului dînd tîrcoale pe la ușa ei, fuzîrîndu-se prin odăi,
 încercînd să-mi țină de urît, în salonul acela înfiorător, cu
 bîrfeli de prin Veneția și întîmpinîndu-mă prin pragurile
 ușilor, pe scări, cu un zîmbet binevoitor și nesuferit. Nu
 vorbim, încheie Susan Shepherd, de ea

— La cererea ei ?
 — Exact. Nu fac ceea ce ea nu dorește. Vorbim des-
 pre prețul proviziilor.
 — Tot la cererea ei ?
 — Exact. Ea mi-a sugerat acest subiect cînd a spus,
 pentru prima oară, că el poate să rămînă oricît, dacă mi-e
 mai ușor așa.
 Densher înregistrează totul cu atenție.
 — Dar el nu vă aduce nici o ușurare !
 — Absolut nici una. Însă nu e vina lui, adăugă ea. Ni-
 mic nu mai poate să aducă ușurare.
 — După cum îmi dau seama cu groază, spuse Densher,
 nici eu nu pot.
 — Nu. Dar nu pentru asta am venit.
 — Ați venit pentru mine.
 — Mă rog, spune cum vrei. Îl privi o clipă cu ochii
 plini de lacrimi și în clipa următoare ceva își ieși din stră-
 fundul sufletului ei : Am venit, în fond...
 — Ați venit, în fond, doar pentru prietena noastră.
 Dar dacă, după cum spuneți, e prea tîrziu ca să mai pot
 face ceva ?
 Ea continua să-l privească cu nerăbdarea tot mai vizi-
 bilă, pe care el o vedea, de a ajunge la adevăr.
 — Așa am spus. Dar, fiindcă ești aici, și îți roti din
 nou privirile în chip ciudat, fiindcă ești aici și ținînd seama
 de tot, simt că nu trebuie s-o abandonăm.
 — Ferească Dumnezeu s-o abandonăm.
 Tonul lui o făcu să se aprindă iarăși :
 — Deci dumneata n-ai de gînd ?
 — Cum adică, „n-am de gînd“, dacă ea mă abando-
 nează pe mine ? Ce pot să fac dacă nu vrea să mă vadă ?
 — Dar ai spus chiar acum că nu ți-ar place.
 — Am zis că nu mi-ar place, în lumina celor spuse de
 dumneavoastră. Nu mi-ar place s-o văd așa cum mi-o pre-
 zentați. Mi-ar place s-o văd dacă aş putea s-o ajut. Dar
 chiar și așa, urmă Densher neîncetător, va trebui întîi
 să-i convină ei. Și aici, continuă el să explice, e nenoro-
 cirea. Ea desigur n-o să vrea. Nu poate să vrea.
 Se ridică cuprins de tulburare, iar doamna Stringham
 îl urmări în vreme ce el umbla prin odaie deznădăjduit.

— Există un lucru pe care-l poți face. Nu este decît unul singur, și chiar și așa există dificultăți. Dar e totuși ceva.

Densher rămase în fața ei cu miinile în buzunare și văzu destul de curînd, din privirile ei, ce va urma. Ea se opri de parcă i-ar fi cerut îngăduința să dea glas gîndului, și deoarece el o lăsă să aștepte, auziră, în tăcerea aceea, ropote grele de ploaie pe canal. Ea trebui în cele din urmă să vorbească, dar parcă și acum, temătoare, dădu glas gîndului doar pe jumătate.

— Cred că știi și dumneata ce este.

El știa într-adevăr și în același timp, după cum spunea ea — bineînțeles ! — existau dificultăți. Se îndepărtă de ea, gîndindu-se un moment la ele, la tot ; se duse la cea-laltă fereastră și se uită la canalul care, sub pinza ploii, era mai larg, ca un riu, și la casele de pe partea opusă învaluite în ceață și micșorate parcă, ce se vedeau la o distanță de două ori mai mare decît în realitate. Doamna Stringham nu spuse nimic ; amuțise de parcă acum l-ar fi „avut în mînă“, și el a fost primul care vorbi. Cînd vorbi, însă, nu răspunse direct la ultima ei remarcă — aceasta fiind doar un punct de pornire. Revenind lingă ea, spuse :

— Lăsați-mă sa văd, știți, trebuie să înțeleg... — (aproape ca și cum, deocamdată, ar fi acceptat ; voia de fapt, să înțeleagă ce anume spunea Sir Luke Strett referitor la esența problemei ; dacă ei n-o considerau pierdută, nu trebuia mai ales el să n-o abandoneze ?) Nu bijbiim în întuneric fără el ?

— A, el este acela care mi-a mai dat putere. I-am telegrafiat în prima seară și a răspuns ca un înger. Are să vină, ca un adevărat înger. Numai că nu poate sosi mai devreme de joi după-amiază.

— Ei, asta e ceva.

— E ceva, șovăi ea. Da. Și ține la el.

— Sigur că da ! Parcă-i văd și acum chipul cînd Sir Luke a fost aici în octombrie — în seara aceea cînd era îmbrăcată în alb, avea musafiri, chemase pe muzicanții aceia și mi l-a dat mie în grijă. A fost plăcut pentru amîndoi — ca ne-a pus în legătură. M-a rugat să-i arăt orașul ; așa am și făcut și ne-am înțeles de minune. Asta dove-

dește, zise Densher cu un zîmbet fugar și trist, că ține la el.

— El ține la dumneata, se încumetă să spună pe dată Susan Shepherd.

— A, în privința asta nu știu nimic.

— Ar trebui să știi. Ați fost amîndoi prin galerii și biserici ; i-ai dăruit timp, i-ai arătat lucrurile cele mai alese și poate îți amintești că mi-ai spus chiar mie că, de n-ar fi fost un mare chirurg, ar fi putut să fie un mare expert. Vreau să spun un expert în aprecierea frumosului.

— Ei bine, recunosc tinărul, așa și este — în felul cum a apreciat-o pe ea. N-a apreciat-o, continuă el, în zadar. Interesul pe care i-l poartă — de care trebuie să ne folosim cît mai mult — nu poate fi decît o deosebită binefacere.

Mai umbla prin odaie în vreme ce vorbea, cu miinile în buzunare, și ea nu observă în timpul acesta, după cum o arătau destul de bine ochii ei, că el încerca să alunge mărturisirea pe care o făcuse cu puține clipe înainte.

— Îmi pare bine, zise ea, că îți place Sir Luke Strett ! Tonul cu care vorbea trăda ceva.

— Ei, nu țin mai mult la el, dragă doamnă, decît dumneavoastră. Cu siguranță că țineți și dumneavoastră la el. Cu siguranță că atunci cînd a fost aici, ne-a plăcut tuturor.

— Dar mi se pare că știu ce gîndește. Și așa crede, avînd în vedere că ați petrecut atîta timp împreună, că știți chiar și dumneata, zise doamna Stringham.

Densher se opri brusc, deși la început fără o vorbă.

— N-am discutat niciodată despre ea. Nici unul din noi nu i-a pomenit măcar numele și n-am spus absolut nimic despre ea.

Doamna Stringham își înălță privirea spre el, uitîndu-se fix, surprinsă de ceea ce auzea. Dar îi veni o idee care, după o clipă, înfruntă uimirea.

— A făcut-o din tact profesional.

— Exact. Dar mai era și intuiția mea, și mai era încă ceva. Și urmă cu o bruscă ardoare : Mi-a fost cu neputința să discut cu el despre ea !

— A ! exclamă Susan Shepherd.

— Nu pot să vorbesc cu nimeni despre ea.

— În afară de mine, continuă prietena lui.

— În afară de dumneavoastră.

Umbră unui surâs, licărirea unui tîlc însoți vorbele ei și îl făcu, din onestitate, s-o privească lung. Și tot din onestitate — adică din cauza vorbelor lui — el se aprinse la față numaidecît; se lepădă astfel, dintr-o dată, de povara înțelegerii dintre el și Kate. Vizitatoarea lui, în timp ce ochii li se întâlneau, ar fi putut să-l urmărească pe cînd încerca să înăbușe amintirea ei. Și trebuia s-o înăbușe — efortul acesta făcîndu-l să se aprindă la față. Nu putea să-i îngăduie să răzbată la suprafață; cel puțin nu deocamdată. Doamna Stringham n-avea decît să creadă ce voia. El încercă să repete afirmația, dar în fond o modifică.

— Sir Luke, în orice caz, n-avea nimic să-mi spună și eu n-aveam, la rîndu-mi, nimic să-i spun. O discuție convențională era cu neputință și...!

— Iar una adevărată — ea merse drept la țintă și cu mare forță — era categoric cu neputință. Cum Densher nu tăgădui, ea trase imediat concluzia: Aceasta dovedește ceea ce spun eu — că existau enorm de multe lucruri între dumneavoastră. De n-ar fi fost așa, ați fi discutat.

— Poate că, declară Densher, amîndoi ne gîndeam la ea.

— Nu v-ați gîndit la nimic altceva. Asta v-a legat.

— Ei bine, poate că așa a fost, recunosc eu — dacă în felul acesta dorea ca să se exprime. Dar reveni exact la ceea ce spusese la început: Habar n-am totuși ce gîndește.

Ea îl întîmpină cu întrebarea spre care, după cum observase el, o conducea încontinuu nuanța specială a gravității ei.

— Ești foarte sigur? — și nu putu decît să remarcă că, evident, ea era de altă părere.

— Dumneavoastră, după cîte înțeleg, credeți că el își închipuie că ea nu mai are nici o scăpare.

Doamna Stringham înregistrează afirmația, dar o pară.

— N-are importanță ce cred eu.

— Ei bine, o să vedem, și se simți aproape umilitor de superficial.

În ultimele cinci minute, pricepea din ce în ce mai bine că doamna Stringham venise cu ceva, și niciodată nu avusese o asemenea dorință să obțină un răgaz. Ar fi vrut să amîne totul pînă joi; îi părea rău că era deja marți; se întreba dacă îi era frică. Dar nu de Sir Luke

care trebuia să sosească: nici de Milly, care era pe moarte; nici de doamna Stringham, care ședea acolo. Nu-i era însă, ciudat, teamă nici de Kate, deoarece i se păru deodată că prezența lui Kate se stinsese, unduind departe. Prezența doamnei Stringham, prelungindu-se, o inundase cu influența ei și de aceea încetase să mai acționeze. Era la fel de absentă pentru sensibilitatea lui, cum fusese de la plecare tot timpul absentă în palat, ca ecou sau referire; iar acum pentru prima oară, printre obiectele care îl înconjurau, sensibilitatea lui reacționa în acest fel. Își dădu seama destul de curînd că de sine se temea și că, dacă nu va fi cu băgare de seamă, va deveni inevitabil și mai înfricoșat.

— Deocamdată, adăugă el, e foarte important că am stat de vorbă cu dumneavoastră.

Ea se ridică încet, la auzul acestor cuvinte care ar fi putut să-i dea de înțeles că Densher va fi cu băgare de seamă. Zăbovea totuși în odaie, de parcă ar fi observat că, dintr-o dată, el era înclinat s-o îndemne să plece. Dar gestul acesta brusc ar fi fost în situația dată atît de izbitor, încît pe drept cuvînt i-ar fi oferit motive să stăruie și mai mult cu imaginația asupra dilemelor lui. Stăruința aceasta, își dădu el seama, ar fi durat dealtfel doar un minut sau două. Pe de altă parte, ea vorbea acum:

— Vrei s-o faci, dacă el te roagă? Adică, dacă Sir Luke însuși îți pune problema. Și ai să-i oferi — ah, vorbea acum serios — prilejul să îți-o pună?

— Ce problemă să-mi pună?

— Că dacă negi în fața ei, asta ar putea să mai ajute.

Densher simți — după cum i se mai întîmplase o dată în acel sfert de oră — că se înroșește pînă-n vîrfurile urechilor. Faptul că s-a înroșit însă, ca un semn că se rușina, a fost, așa zicînd, trecut cu vederea; i se părea în momentul acesta mai degrabă un semn al fricii sale. Îi arăta destul de clar de ce îi era teamă.

— Ce să neg?

După această întrebare, o cuprinsese din nou șovăiala — căci nu-i dăduse el tot timpul să înțeleagă că știa?

— Ei bine, ceea ce i-a spus lordul Mark.

— Și ce i-a spus lordul Mark?

Doamna Stringham era năucită — văzind deodată cât de perfid era.

— Credeam că știi, și de data aceasta, ea era aceea care se îmbujoră.

Ii era acum și mai mult milă de ea, dar alte lucruri îl asaltau.

— Încamă că dumneavoastră știți...

— Despre vizita lui îngrozitoare ? Doamna Stringham îl privi uluită. Doar vizita lui a provocat situația.

— Da — înțeleg. Însă dumneavoastră mai știți... — și șovăi din nou, dar ea voia acum să spună tot ce știa.

— Mă refer, zise ea domol, la ceea ce i-a spus el. Acel lucru consideram că-l știi.

— Ah ! exclamă el fără să vrea.

Păru să însemne pentru ea, după cum văzu el în clipa următoare, o ușurare, de parcă el ar fi presupus că ea se gîndește la altceva. Prin urmare, numai decît lucrurile se lămuriră.

— A, ați crezut că eu știam că e adevărat !

Lămurindu-se, doamna Stringham se aprinse și mai tare la obraz, iar Densher își dădu seama că se trădase. Nu că faptul ar fi avut vreo importanță, după cum avea numai decît să-și dea seama. Aceasta era situația reală, în sfîrșit, și dezvăluirea ei, oricum, nu mai putea fi amînată. Mai rămăsese doar ideea ei — aceea pe care ea dorca ca el s-o înțeleagă. Densher își exprimase cu zece minute înainte dorința de a înțelege, iar ea acționa, la urma urmelor, pe această bază. Numai că ceea ce trebuia el să înțeleagă nu era un lucru mărunț ; se putea să fie mai însemnat decît păruse pînă atunci.

El mai dădu un ocol prin cameră, fără să răspundă vorbelor ei la sfîrșit ; mai zăbovi un minut ca un somnambul, cum ar fi zis el, la o fereastră ; și ei i-a fost ușor să vadă că îl încolțise. Își dădu seama de aceasta limpede și neîntîrziat ; drept urmare, impresia ei că l-a „prins“ deveni, la fel de iute, un scrupul, și zise oarecum în treacăt :

— Adică, el i-a spus că erai în tot acest timp logodit cu domnișoara Croy.

El se întoarse brusc ; vorbele acestea sunaseră aproape ca plesnitura unui bici, și spuse — ca un nerod, după cum își dădu apoi seama — primul lucru care-i veni în minte ;

În care timp ?

— A, nu eu spun asta. (Vorbea cu blindețe.) Îți repet doar ceea ce i-a spus el.

Densher, care își trădase tulburarea, își recăpătă imediat stăpînirea de sine.

— Scuzați-mi brutalitatea. Firește că știu despre ce vorbiți. L-am văzut pe seară, explică el, în Piazza ; l-am arit doar — prin vitrina lui Florian — fără să stăm de rădă. De fapt, îl cunosc foarte puțin și n-ar fi fost cazul. Doar l-am văzut — probabil că a plecat în seara aceea. Dar știam că n-a venit degrabă și m-am tot întrebant de ce o fi venit.

A, și doamna Stringham se întrebasese

— A venit fiindcă era exasperat.

Densher încuviință :

- A venit ca să-i spună că știe mai bine decît eu pentru ine, acum citeva luni, crezînd că tot ce zboară se mîنینe, l-a refuzat pe el

— Cum le mai știi dumneata pe toate ! -- și doamna Stringham aproape zîmbi.

— Știu — dar nu știu la ce-i folosesc lui toate acestea.

— Folosul, crede el, dacă are răbdare — nu prea nullă — se va ivi, poate. El nu știe ce rău i-a făcut. Nu-ai noi, vezi dumneata, știm.

Înțelegea, însă tot se mai mira

— Ea nu i-a arătat — ceea ce simțea ?

— A fost în stare — sint sigură — să nu arate nimic.

El i-a dat o lovitură, și a primit-o fără să crîcneasca. Doamna Stringham vorbea în deplină cunoștință de cauză și-și exprimă din nou admirația : E nemaipomenită.

Densher încuviință, din nou grav.

— Nemaipomenită.

— Iar el, continuă ea, e un nerod fără pereche.

— Un nerod fără pereche. O clipă, gîndindu-se la tot, la lovitura stupidă a soartei, se uită unul la celălalt. Și totuși, e considerat teribil de deștept.

— Teribil de deștept — e părerea lui Maud Lowder. Și la Londra, zise doamna Stringham, a fost amabil cu mine. Ar putea să fie de compătimit — are o conștiință it de curată !

--- E un tent și jumătate.

— Da, însă — mi-am dat seama din puținele lucruri pe care ea mi le-a spus la început — lui Milly n-a vrut să-i facă nici un rău. Absolut nici unul.

— Asta înseamnă să fii un adevărat tont, spuse Densher. Voia să-mi facă rău doar mie.

— Și bine lui — credea că aceasta va fi urmarca. I-a fost cu neputință să inghită, continuă doamna Stringham, ceea ce se întâmplase la ultima lui vizită. A fost atunci prea din cale afară de umilit.

— A, am văzut.

— Da, și te-a văzut pe dumneata. Te-a văzut că ești primit, cum s-ar zice, în timp ce el era dat afară.

— Perfect, zise Densher — acum pricep totul. Și de asemenea a aflat între timp pentru ce eram primit atunci. Pentru ca să rămân toate aceste săptămîni. Și gîndul acesta l-a frămîntat.

— Exact — era de neîndurat. Dar și acum, zise doamna Stringham, se mai frămîntă.

— Numai că, în fond, vorbea Densher, care și el în momentele acestea se frămînta mai mult decît înainte, numai că, în fond, cum s-a împlinit să afle? Adică, să afle destul de mult.

— Ce înseamnă destul de mult? întrebă doamna Stringham.

— Nu putea să acționeze — numai astfel putea să fie în siguranță — decît în deplină cunoștință de cauză.

El continua să raționeze fără să ia în seamă întrebarea ei; dar găsindu-se față în față, se petrecu totuși ceva între ei. Acest fapt, după o clipă, o determină să întrebe:

— Ce înțelegi prin deplină cunoștință de cauză?

— Unde a fost el din octombrie? ocoli Densher răs-punsul.

— Cred că în Anglia. A venit de fapt, am motive să cred, direct de acolo.

— Anume pentru ca să facă un asemenea lucru? Atîta drum pentru o jumătate de oră?

— Ei bine, ca să facă iarăși o încercare — cu ajutorul unui nou fapt, poate. Ca să se justifice în fața ei, probabil — o încercare diferită de ceaaltă. A avut în orice caz să-i spună ceva și n-a știut că prilejul se va reduce la

o jumătate de ceas. Sau poate o jumătate de ceas a fost suficient. A fost, într-adevăr! zise Susan Shepherd.

Densher era atent și înțelese prea bine; totuși, pe cînd ea îi spunea mai mult decît îndrăznise el să afle — punînd cîteva puncte pe i — în mintea lui roiau alte întrebări. Pînă acum fuseseră într-un mănunchi, încleștite și tulburi; dar se desprinseseră una cîte una, prezentîndu-se pe rînd. Prima întrebare pe care i-a pus-o a fost directă:

— Ați primit știri în ultima vreme de la doamna Lowder?

— A, da, de două sau de trei ori. Așteaptă, firește, vești despre Milly.

O clipă ezită, dar apoi întrebă:

— Așteaptă cumva și vești despre mine?

Prietera lui chibzui o clipă, ca și el.

— Nu i-am dat nici o veste care să nu fie bună. Aceasta cred că a fost prima.

— Aceasta? întrebă el, dus pe gînduri.

— Faptul că lordul Mark a fost aici și că ea este așa cum este.

El continuă să mediteze:

— Ce v-a scris despre el? Că l-a întâlnit acolo?

— N-a pomenit de el decît o dată — în penultima scrisoare. Atunci a spus ceva.

— Și ce anume?

Doamna Stringham vorbea cu mare efort:

— Ei bine, se referea la domnișoara Croy. Crede că ea se gîndește la el. Sau, mai bine zis, că el se gîndește la ea — doar că de data asta se vede că a atras atenția doamnei Lowder în mod deosebit, fiindcă lui i se pare că are șanse mai mari.

Densher asculta cu ochii în pămînt, dar și-i ridică numai decît pentru ca să vorbească, iar pe chipul lui se vedea că își dă seama de ciudățenia întrebării sale:

— Vrei să spună că a fost încurajat să o ceară în căsătorie pe nepoata ei?

— Nu știu ce vrei să spună.

— Bineînțeles că nu, își reveni el, și n-ar trebui să vă necăjesc cu întrebările ca să deduceți ceea ce nici eu nu sînt în stare să deduc. Numai că am impresia totuși, adăugă, că pot să deduc.

Ea vorbi puțin sfioasă, dar riscă totuși :

— Aș zice că și eu deduc.

Era în alitudinea ei ceva ce — și conștiința lui o înregistra ca atare — din clipa sosirii ei păru să-i indice, cât privește lucrurile ce-l interesau, saltul mare pe care îl făcuse intuiția ei. Se despărțiseră acum patru zile cu multe lucruri adânc tănuite. Dar acum aceste lucruri apăreau din confuzia lor și nu el a fost acela care le scosese la iveală atât de iute. Femeile erau minunate — cel puțin ea era. Dar nu mai puțin era Milly, sau mătușa Maud ; și, mai mult decât orișicare, Kate a lui. Ei bine, el știa ce să creadă despre cercul acesta de femei. Și ce mai femei ! Era și el amestecat cu multă dibăcie. Simțămîntul acesta, la rîndu-i, ar fi putut să se lege ușor de faptul că puse o întrebare vizitatoarei, fără să ia în seamă remarcă ei :

— Domnișoara Croy i-a scris între timp prietenii noastre ?

— Oh, completă doamna Stringham, este și prietena ei. Dar nici un cuvînt, după cîte știu.

Fusese sigur că nu i-a scris — lucrul fiind, la urma urmelor, doar puțin mai ciudat decât acela că el, timp de șase săptămîni, nu pomenise niciodată de domnișoara Croy în prezența lui Milly. Era, la drept vorbind, doar puțin mai ciudat decât faptul că nici Milly n-o pomenise. Cu toate acestea, și chiar dacă părea de neînțeles, obrajii lui s-au învăpăiat încă o dată din cauza tăcerii lui Kate. Fugi însă de gîndul acesta cît putu mai iute și cel mai departe ajunse cînd reveni pentru o clipă la omul pe care îl judecau :

— Cum a reușit el să ajungă la ea ? Milly n-avea decât să spună — avînd în vedere cele ce s-au petrecut între ei — că nu poate să-l primească.

— A, ea încerca să fie amabilă. Era mai bine dispusă, explică buna doamnă ușor stînjenită, decât de rîndul trecut.

— Mai bine dispusă ?

— N-a fost prevăzătoare. Intervenise o schimbare.

— Da. Însă nu o anumită schimbare.

— Însă nu o schimbare care s-o determine să fie aspră. Perfect. Putea să-și permită să fie tocmai contrariul. După care, deoarece el nu spuse nimic, își lămuri în continuare gîndul : Te-a avut pe dumneata aici timp de șase săptămîni.

Vai, se tîngui încetîșor Densher.

— Și apoi, cred că el i-a scris mai întîi — i-a scris, vreau să spun, pe un ton care să-i netezească drumul. În așa fel încît să-și asigure bunăvoința. Apoi pe loc.

— Pe loc, interveni Densher. s-a demască ? Ne-mernicul !

Susan Shepherd păli ușor, deși își aținti și mai mult încreșo ea speranță, privirile asupra lui.

A, a plecat fără vîlvă.

Și probabil că a plecat și fără nici o speranță.

Desigur.

Atunci a fost într-adevar doar o răzbunare josnică. Oare n-a cunoscut-o, întrebă tînărul, n-a văzut-o el cu săptămîni înainte, n-a judecat singur, nu și-a dat seama că ea nu avea, dacă voia să-i facă curte, mai mult de cîteva uni de trăit ?

Drept răspuns, doamna Stringham îl privi la început în tăcere ; și aceasta dădu mai multă forță vorbelor ei pline de semnificație :

Fără îndoială că și-a dat seama de ceea ce spui, așa după cum și dumneata ți-ai dat seama.

S-a gîndit la ea, adică, tocmai pentru că... !

Tocmai de aceea, întări Susan Shepherd.

— Ciinele ! zise Merton Densher.

După ce rosti vorba aceasta, se îndepărta cu obrazul învăpăiat, conștient iarăși de o intenție în rezerva vizitatoarei sale. Se inserase de-a binelea și, după ce ceruta încă o dată întinericul de afară, se întoarse spre doamna Stringham :

Să aprindem luminile — o lampă, sau luminări ?

Pentru mine, nu.

Nimic ?

— Pentru mine, nu.

Mar zăboviră la fereastră o clipă ; apoi îi dezvălui prietenei sale un gînd :

— Probabil că a cerut-o în căsătorie pe domnișoara Croy. Asta s-a întîmplat.

Rezerva ei continua.

Dumneata trebuie să judeci.

— Bineînțeles că judec. O fi judecat și doamna Lowder, poate — numai că ea, biata doamnă, a judecat greșit.

Probabil că refuzul domnișoarei Croy i s-a părut lui, continuă Densher să explice, un fenomen care presupune existența unui motiv.

— Și dumneata i-ai apărut foarte clar drept motiv ?

— Nu prea clar — de vreme ce stau aici și de vreme ce, din cauza aceasta, faptul că a dat buzna la domnișoara Theale este semnificativ. Dar destul de clar. El crede, urmă Densher sigur de sine, că am putut să fiu un motiv în Lancaster Gate, și în același timp să plănuiesc ceva la Veneția.

Doamna Stringham își luă și ea inima în dinți.

— Să plănuiești ceva ? Ce să plănuiești ?

— Știe Dumnezeu ! Vreo „uneltire“, cum se zice. Vreo mîrșavie. Vreo duplicitate.

— Ceca ce, desigur, observă doamna Stringham, este o presupunere monstruoasă.

După un minut de consternare — lung, evident, pentru amîndoi — el se depărtă iarăși și citeva clipe privi afară cu minile în buzunare. Ceca ce nu era un răspuns, o știa foarte bine, la vorbele rostite de ea și părea să afirme chiar, pentru propriile lui urechi, că nici un răspuns nu era posibil. Ea îl lăsă în pace și lui îi păru bine că ea refuzase, pentru restul discuției lor, avantajul lămuririlor. Ar fi fost un avantaj doar pentru ea. Totuși doamna Stringham a beneficiat chiar și de absența lămuririlor. Asta se văzu din tonul ei cînd, în cele din urmă, i se adresă — atît de diferit și conspirativ — în cuvinte pe care le mai folosise :

— Dacă Sir Luke însuși ți-o cere, ca un lucru pe care ai putea să-l faci pentru el, ai să negi în fața lui Milly faptul pe care a fost îndemnată să-l creadă în chip atît de îngrozitor ?

Ah, cît de bine știa el că dă înapoi ! Dar în cele din urmă zise :

— Sînteți, deci, absolut sigură că ea l-a crezut totuși ?

— Sigură ? Doamna Stringham invocă întreaga lor situație : Judecă și dumneata !

Îi trebui iar citva timp ca să chibzuiască.

— Dar dumneavoastră ați crezut ?

Era conștient că întrebarea lui o pune la grea încredere ; se mai liniști puțin gîndindu-se că răspunsul era

probabil dureros pentru felul ei discret de a fi. Ea răspunse totuși, iar de data aceasta el se văzu pus la o încercare și mai grea.

— Ceca ce cred eu va depinde inevitabil mai mult sau mai puțin de modul cum vei acționa dumneata. Poți să rezolvi lucrurile foarte bine — dacă vrei. Făgăduiesc că te voi crede dacă, pentru a-i salva viața, consimți să tăgăduiești.

— Dar ce anume trebuie — naiba s-o ia de treabă ! — să tăgăduiesc ?

Parcă nădăjduia că indicația ei va fi restrictivă ; dar ca dădu un răspuns general :

— Totul.

Pină acum, totul nu i se păruse a fi atît de imens.

— Ah ! se tîngui el simplu în umbrele inserării.

XXXII

Ziua de joi, apropiindu-se tot mai mult și aducîndu-l pe Sir Luke Streitt, a adus din fericire și domolirea altor restriști. Vremea se schimbă, furtuna îndărătnică se potoli, iar strălucirea soarelui de toamnă, zădărnicească timp de multe zile, dar acum fierbinte și aproape răzbunătoare, își redobîndi drepturile și, cu un imn de triumf ce se putea aproape auzi, o inundație de sunet viu ce se contopea cu o culoare vie, puse deplină stăpînire pe oraș. Veneția strălucea și clipcea și chema și răsuna iarăși ; aerul era ca o bătaie din palmă, iar rozul, galbenul, albastrul și verdele ca marea, risipite peste tot, erau ca o etalare de țesături viu colorate, de mindre covoare așternute pe jos. Densher se bucura de toate acestea cînd plecă la gară ca să-l întîmpine pe celebrul doctor. Se duse după ce chibzui bine, dîndu-și seama că era în prezent singura modalitate de acțiune. Aici l-a adus evenimentul — acolo unde nici un alt eveniment din viața lui nu-l adusese vreodată. Neîndoielnic, din ziua cînd s-a născut, a gîndit mult mai mult decît a acționat ; dar își amintea de unele gînduri — cîteva din ele care în momentul cînd i-au trecut prin minte l-au emoționat aproape ca niște aventuri. Însă nu cunoscuse vreodată nimic asemănător cu ceea ce trăia

cum, în privința înfrînării impulsului, hazardului, a îngrădirii câmpului de acțiune — a îngrădirii cu alte cuvinte a libertății. Foarte ciudat era că dacă, doar cu puține săptămâni în urmă, simțise că sosirea lui era mai ales o aventură, nimic nu putea să semene mai puțin cu o aventură decât șederea aici. Ar fi o aventură să se desprindă de toate, să plece, să se întoarcă, mai ales la Londra, și să-i spună lui Kate Croy cum a procedat; dar a continua ea și pînă acum însemna a rămîne obligat și implicat în mod aproape meschin. Mai cu seamă acesta a fost rezultatul vizitei doamnei Stringham, ce-l lăsase cu gustul amar al faptelor pe care nu putea să le săvîrsească. Îi arătase clar care erau ele și totodată îl lipsise de ideea, de cealaltă idee — ce ar fi putut eventual să facă pentru a găsi un refugiu.

Știa că doar se amăgea că e liber mergînd la gară să-l întîmpine pe Sir Luke. În orice caz, nu cumpănise încă atît de mult vreo acțiune la fel de liberă. Ce altceva însemna situația lui odioasă decît că îi era în continuu frică? Impietri, la gîndul că era ea și cum ar fi trebuit să plătească bir unui tiran. Nu-și dorise niciodată ca teama să pună stăpînire pe viața lui. Dar iată că acum ajunseseră să fie la cheremul împrejurărilor. Îi era teamă, de pildă, că un avans făcut distinsului său prieten ar putea să se dovedească a fi pentru el oarecum o promisiune sau un angajament. Îi era teamă de aceasta ca de un curent care îl va duce prea departe; totuși, se gîndea cu aceeași oroare că într-altfel ar putea să devină meschin din cauza fricii. Se gîndi mai ales că, orice s-ar întîmpla, faimosul doctor îi arătase o bunăvoință pronunțată după serata de la palat, după acel sacrificiu de scurtă durată al prieteniei lor de dragul societății, iar rugămintea doamnei Stringham îi dezvăluise faptul acesta cu și mai multă claritate. Comentariile doamnei Stringham asupra relației pe care Milly o stabilise între el și medic îl făcuseră, neîndoielnic, să înțeleagă unele lucruri la care pînă atunci nu se gîndise. De fapt, tot căutînd o șansă de a retrăi unele impresii care îi scăpaseră — în acel spirit care, fără îndoială, în măsura în care exista, reprezenta o tentativă de

a-și cîștiga libertatea — Densher, ajungînd devreme, pășea pe peron în așteptarea trenului. Numai după ce trenul sosi și el se postă la ușa compartimentului lui Sir Luke și după cele ce urmau — doar pe măsură ce situația evolua — simțămîntul unei relaxări răpi temerilor și șovăielilor sale și bruma de demnitate pe care o puteau ști proinde. N-ar fi putut spune dacă atitudinea vizitatorului exprima lipsa oricărei amintiri care să indice că se aștepta la ceva, sau dacă vădea mai degrabă renunțarea la orice vîmire în fața realității.

Sir Luke îl uitase complet — așa înțelese Densher — pe tînărul remarcabil care îl însoțise rîndul trecut, deși îl cercetă numaidecît cu o privire calmă și pătrunzătoare. Tînărul se simți observat, iar faptul i se păru imediat o dovadă de splendidă economie. Față de risipa cu care avea de a face, demonstrația aceasta era de natură să-i dea o nobilă lecție. Eminentul călător folosisese orele în tot timpul călătoriei cu trenul după bunul său plac, fără să se gîndească nici o clipă la ceea ce îl aștepta la sosire. Îl aștepta un caz cu totul deosebit la care, într-un fel curios, remarcabilul tînăr lua totuși parte în mod indirect: dar singura tresărire pe care Densher, aflat pe peron, o stîrni pe chipul acela calm, a fost primul semn al cunoștinței reînnoite. Dacă dăduse uitării problema cînd plecase din Anglia, va da uitării acum, peste un minut, orice altceva ar fi dorit. Înțelegerea acestui lucru deveni pentru Densher un simbol al întregii semnificații a vizitei medicului, în măsura în care îl interesa pe el. Se vedea, medită în continuare tînărul nostru, tot ceea ce, aflîndu-se față în față cu faptele, Sir Luke Strett părea să accepte — chiar dacă numai pentru a nu se obosi să minimalizeze lucrurile: numai că nu înțelegea în ce fel se gîndea Sir Luke să se folosească de aceasta. Densher începu să se întrebă, pe treptele exterioare, impozante ce coborau spre apă, ce va gîndi el despre anomalia de a fi nevoiti să se despartă acolo. Eugenio venise și el pe peron, stînd în urmă respectuos, iar după ce ieșiră din gară împreună, gondola de la palat, la indicația lui, se apropie cu sprinteneala-i caracteristică dar și cu demnitate. Lui Densher nu-i păsa acum deloc că îi avea pe cei trei emisari ai lui Milly

drept spectatori la situația de a trebui să refuze un loc pe pernele adinci și negre, lângă oaspetele poftit la palat, și era important, mai știa el, că lăsase în urmă această susceptibilitate. Zîmbi ușor de pe trepte — n-aveau decît să vadă, netrebnicii, că era exclus.

— Nu merg acum acolo, zise el, dînd din cap trist.

— A ! exclamă Sir Luke Strett, fără să mai lungască vorba : așa încît situația era strasică, se gîndi Densher, și apărea ca ceva cu totul inevitabil și firesc.

Prietenul său nu păru nici măcar să presupună că refuza să meargă din considerație pentru momentul critic în care se afla Milly. Dealtfel, el nu prea dădu importanță celor ce au urmat — după ce ambarcațiunea elasică, supunîndu-se mai ales neasemuitei bătaii a vîslei lui Pasquale aflat la pupă, executase o manevră de retragere, prezentînd un spate, așa zicînd, cu adevărat grațios datorită cocoasei înalte și negre de la *felte*. Densher o urmări cum se îndepărtează — auzi strigătul lui Pasquale, care răzbătu pînă la el peste apă atunci cînd execută o cotitură bruscă și hotărîită spre un braț al canalului, o scurtătură spre palat. El nu avea o gondolă proprie : nu avea obiceiul să angajeze vreuna ; și umilit — căci era ceva într-adevăr umilitor la Veneția — o porni pe jos, după ce stătuse un timp, parcă înlemnit, acolo unde îl părăsise musafirul poftit la palat. Era destul de ciudat, dar se pomeni ca niciodată, și într-un fel cum nu și-ar fi putut închipui, în prezența adevărului celui mai adevărat despre Milly. N-ar fi putut prezice ce efect puternic va avea descobirea creată numaidecît — căci i se înfățișă foarte viu în vreme ce auzi strigătul lui Pasquale și văzu barca îndepărtîndu-se — de apariția, chiar acolo, a personajului chemat în ajutorul ei. El nu numai că nu știuse niciodată ceva sigur despre starea ei — ceea ce era o mare binefacere ; nu numai că, la fel cu toți ceilalți, dăduse lîrcoale în afara unui cerc impenetrabil, înăuntrul căruia domnea o existență nebulosă și costisitoare, formată din zîmbete și tăceri, din confabulații și neprețuite aranjamente, toate forțate și gata să se destrame ; dar asemenea tuturor celorlalți, după cum își dădea acum seama, cultivase în mod susținut tăinuiri de dragul buncilor maniere ale fiecăruia, al mîlei

fiecăruia, al idealului generos al fiecăruia. Era o conspirație a tăcerii, cum s-ar spune, de la care nimeni nu făcuse excepție, marea întinare a morții pe pînza tabloului, umbra durerii și a groazei negăsind niciunde o suprafață a spiritului sau a vorbirii care să consimtă s-o reflecte. „Doar simțul estetic al omenirii... !“ își spusese tînarul nostru de mai multe ori, lăsînd neocompletată afirmația, dar referindu-se astfel destul de clar la insulta chiar și la adresa bunului gust, implicată în necesitatea de a înțelege. Fusesse deci o stare de fericire iluzorie, cultivată cu bună știință, din care certitudinea fusese alungată ca o fiară primejdioasă. Iar acum certitudinea, stînd tot timpul la poartă, intrase în persoana lui Sir Luke Strett și într-o asemenea măsură, încît ocupase întregul spațiu. Nervii lui Densher, precum și bătăile inimii sale, măsuraseră schimbarea înainte ca el să pornească mai departe.

Aspectele suferinței fizice, ale durerii de neîmădujit, ale șanseii în chip cumplit restrînse, deveniseră dintr-o dată intense, și în acest fel avea să le simtă de acum înainte. Limpezirea atmosferei, pe scurt, prilejuind vizibilitatea și făcînd-o chiar inevitabilă, singurul lucru pentru care putea să fie recunoscător erau umeriilor lați ai lui Sir Luke care — dacă reușea să-i aibă drept scut — puteau într-o anumită măsură să se interpună. Densher n-a fost, însă, nici pe departe sigur în primele două zile că avea să-l mai întâlnească pe distinsul său prieten. Că nu putea, din nici un motiv întemeiat, să se întoarcă la palat îi era tot alît de limpede, ca și celălalt aspect al situației sale — publicitatea făcută proscrierii lui deoarece nu plăcuse. Fusese văzut destul de des în gondola Leporelli. De aceea, după cîte se părea, nu-i era dat să-l întâlnească pe Sir Luke prin oraș, pe unde medicul nu va avea probabil nici timp nici chef să hoinărească, nu se va mai întîmpla nimic între ei — doar dacă faimosul om, în mod cu totul surprinzător, îi va face o vizită. Acest gest, reflectă Densher, nici măcar nu va depinde pur și simplu de hotărîrea doamnei Stringham de a-l pune, cum s-ar zice, în mișcare. Va depinde însă — fiindcă pentru ea în fond avea mare importanță — de faptul dacă ea va încerca și să-și transpună ideea în fapt ; și va depinde mai cu seamă de cum va

considera Sir Luke o asemenea propunere. Densher avea, în această privință, părerea sa despre intensitatea reacției la care se putea aștepta din partea lui Sir Luke, ca să nu mai vorbim de genul acestei reacții. Își avea părerea sa despre capacitatea unui astfel de personaj de a înțelege măcar un altare apel. În ce măsură putea Sir Luke să fie pregătit și ce importanță, la urma urmei, putea să-i acorde? Densher își puse aceste întrebări, așteptându-se de fapt la tot ce putea fi mai rău. Nu-l va întâlni pe celebrul bărbat decât dacă celebrul bărbat va veni să-l vadă, iar celebrul bărbat nu putea să vină la el decât cu un scop imposibil de presupus. Prin urmare nu va veni deloc și prin urmare nu mai avea nici o nădejde.

Densher nu spera cituși de puțin într-o asemenea vizită; dar îi stăruia în minte gândul că existau puține prilejuri de ușurare sufletească pe care își permitea acum să le scape din vedere. Nimic în situația lui nu putea să fie atât de ciudat ca faptul că, incontestabil înfricoșat de sine însuși, nu-i era frică de Sir Luke. Avea o impresie de care se crampona, bazată pe amintirea clipelor petrecute în tovărășia lui, și anume că va fi lăsat în pace. Adevărul despre Milly, ce se afla în posesia medicului, deveni prin prezența acestuia numele și forma deocamdată a tuturor lucrurilor din acel loc: dar nu sălășluia, în ciuda situației schimbate, pe fața lui, fața pe care rîndul trecut o îndreptase spre Densher atât de sincer și de natural. Prezența lui în prima ocazie, nu ca rezultat al unei chemări ci al unei fantezii prietenești din partea lui, avusese o cu totul altă valoare; și cu toate că tinărul nostru nu socotea acea valoare recuperabilă, în imaginația lui încerca o reînnoire a vechiului contact. Nu-și propusese, cum se exprima în sinea lui cu tărie, să fie un hapsîn, dar exista ceva, la urma urmelor, ce-și dorea mult; era ceva — gândul acesta nu-l părăsea — ce Sir Luke ar fi putut să-i ofere dacă n-ar fi fost imposibil. Au fost zilele lui cele mai rele, vreo două sau trei; zilele în care pînă și presimțirea tensiunii de la palat nu-i alunga impresia că soarta își rîdea de el. Nu fusese niciodată, socotea el, atât de nenorocit. În condiții sordide, fără cărți, fără societate, aproape fără bani, n-avea altceva de făcut decât să aștepte.

Principalul său sprijin era, într-adevăr, ideea obsedantă de a aștepta ca situația sa disperată să-l degradeze și mai mult. Soarta va născoci, dacă îi dădea răgaz, cine știe ce rafinament al ororii. Deocamdată născocea doar această evitare din partea lui Sir Luke. Cînd sosi cea de a treia zi fără ca să primească vreo veste, știu ce trebuia să creadă. Nu-i dăduse nici un răspuns doămnei Stringham atunci cînd îl vizitase, nici un răspuns care ar fi întărit speranța ei, iar ultimatum-ul ce-l aștepta, potrivit spuselor ei, în clipa cînd va fi gata, nu urma deci — chiar și numai din motivul că ea nu avea puterea să răspundă pentru el — să mai fie prezentat. Prezentarea lui, știa Dumnezeu, el nu o dorea.

Nici Sir Luke, ne grăbim să declarăm — după cum înțelese și Densher destul de curînd — nu i se infățișă pînă la urmă ca să-i prezinte acea idee. Căci se afla într-adevăr din nou în fața lui, tocmai cînd prietenul nostru îmbrățișă posomorît părerea că limita puterii lui de a se sustrage de la obligațiile londoneze ar fi fost atinsă. Patru sau cinci zile, în afară de călătorie, reprezentau cel mai mare sacrificiu imaginabil — pentru un cap neincoronat — din partea uneia dintre somitățile medicale ale lumii: așa încît, într-adevăr, cînd personajul în cauză, după un clinchet al clopoșelului, apăru impozant în prag, în mintea lui Densher se întipări o imagine care, timp de o clipă, îl arse ca focul. Faptul vorbea, printr-un singur cuvînt îngrozitor, de magnitudinea — se feri s-o numească altfel — situației lui Milly. Celebrul om nu plecase deci, și o imensă capitulare în fața necesității imense era astfel exprimată, încît un oarecare efect, un ajutor, o nădejde făceau, în chip izbitor, parte din acea expresie. I se păru deci, reacționînd împotriva dezamăgirii, că ar fi fost conștient de zeci de lucruri deodată — cel mai de seamă fiind că, deoarece Sir Luke se mai afla încă acolo, însemna că ea era salvată. Dar avea totodată simțămîntul la fel de acut că pentru el, evident, criza se va prelungi și nu va îmbrăca nici un pic de simplitate sănătoasă. Nu numai că oaspetele nu venise să pâlă-

vrăgească despre Milly, dar nu venise nici măcar să pomenească de ea ; venise ca să-i arate fără înconjur că în puținele zile cât mai rămânea, fiindcă sfârșitul șederii sale era aproape, trebuia să se vorbească cât mai puțin despre acel subiect. Demonstrația, așa cum se prezenta, era în concordanță cu întrevederile lor anterioare și faptul că se cunoscuseră mai înainte îl determinase să vină. Avea să rămână doar pînă simbăla viitoare, dar erau o serie de lucruri interesante pe care voia să le revadă între timp. Pentru aceste lucruri interesante, pentru Veneția, pentru o hoinăreală, două, cum zicea el, și cite un comentariu, îl căutase pe Densher — producînd în sufletul acestuia din urmă, de îndată ce situația, după încă douăzeci și patru de ore, se clarifică, cea mai absurdă și totuși cea mai bine-făcătoare repulsie. Aparent, nimic n-ar fi putut să fie mai îngrozitor — și Densher era foarte conștient de aceasta — decît alinarea pe care o află, în acea scurtă perioadă, prin excluderea oricărei referiri la palat, prin aceea ca nici nu auzea vești și nici nu le cerea. Acest lucru îi veni în minte la intrarea oaspetelui, chiar în secunde de încordare ce legau în mod direct și cu tărie acest fapt de starea lui Milly. Venise să spună că o salvase — venise, ca din partea doamnei Stringham, să spună cum putea să fie salvată — venise, în pofida doamnei Stringham, să spună că era pierdută : vibrațiile distincte ale speranței, ale fricii, simultane cu toate că erau distincte, și-au contopit identitatea într-o zvîcnire concomitentă a inimii, persistînd și după încetarea tuturor acestor vibrații. Avea un efect minunat asupra lui — acesta era adevărul — faptul că Sir Luke părea calm

Rezultatul a fost impresia foarte ciudată de pace bine-făcătoare după o furtună. Densher încerca, de săptămîni după cum știm, să rămână liniștit în chip superlativ, și încerca mai ales în singurătate și tăcere ; dar starea aceea îi apărea acum ca fierbințeala febrei. Liniștea adevărată i-o dădea această deosebită formă a tovarășiei. Se plimbau amîndoi și discutau, priveau iarăși tablouri și retrăiau

impresii — Sir Luke știa exact ceea ce dorea : umblară pe la neguțătorii de antichități ; poposiră la Florian ca să se odihnească și să ia o băutură răcoritoare ; binecuvîntară mai ales vremea splendidă, o baie de aer cald, un spectacol măreț al luminii de toamnă. O dată sau de două ori, în timp ce se odihneau, celebrul om închise ochii — rămînînd așa cîteva minute în vreme ce însoțitorul său, putînd să-i observe acum mai bine chipul, își aminti de nopți albe. Da, stătuse noaptea trecută treaz alături de ea — el în persoană, ore în șir ; dar numai atît dezvălui, și aceasta avea, după cît se pare, să rămînă singura lui aluzie. Un lucru extraordinar era că Densher putea s-o priceapă perfect ca o dovadă, putea să încermenească în fața imaginii care se desprindea din ea ; și că totuși nu putea, în același timp, să oprească o vibrație a reacției lui față de eliberarea acceptată. Eliberarea era o experiență ce-și cerea drepturile, iar el știa și acum de ce, în pofida meritelor lui, în pofida nebuniei lui, în pofida tuturor, sperase din tot sufletul în această eliberare. Sperase, slătuse în odaia lui așteptînd-o, deoarece prosimțise că avea, dacă va veni, puterea de a-l izbăvi. Era într-adevăr izbăvit ; tratat în singurul mod care nu-i îngreuna responsabilitatea. Interesant era că aceasta nu se întîmpla conform unui sistem sau pe temeiul vreunei cunoașteri intime ; tocmai prin faptul că era om de lume, cunoștea lumea și percepea realitatea. Sir Luke îi făcea bine. Fuseseră pînă acum prea multe femei în toată situația aceasta. Părerăa unui bărbat despre ea, părerăa unui alt bărbat, schimba atmosfera ; și se întreba ce alt bărbat, de-ar fi fost să aleagă, ar fi servit mai bine scopurilor sale. Sir Luke era generos și degajat — acestea erau lucruri demne de reținut ; știa ce anume avea importanță și ce nu avea ; făcea distincție între temeiurile juste și cele false cînd era vorba să te agiți. Erai astfel -- dacă aveai de-a face cu el sau depindeai oarecum de el — în miinile lui în orice acțiune ar fi întreprins, și nu cu mult mai puțin impresionat de mila lui decît ai fi putut să fii de severitatea lui. Și ce minunat — reieșea

limpede — o scotea la capăt cînd făcea din situațiile ciudate ceva cu totul firesc. Nimic, de n-ar fi luat lucrurile în mod firesc, n-ar fi putut întrece ciudățenia neexplicată a faptului, devenit clar, că Densher se detașase acum complet de bieteile doamne de la palat; nimic n-ar fi putut să întrecă anomalia la fel de pronunțată a faptului că celebrul medic însuși se abținea să comenteze. Nu făcea caz, ca și atunci cînd s-au întîlnit la gară, absolut de nimic; iar rezultatul, ar fi spus Densher, era relația ce se stabilise între ei, semănînd mult cu aceea dintre medic și pacient. Prineea de la el sugestia ca și cum ar fi luat un medicament — numai că sugestia o primea cu plăcere.

De aceea putea să lase totul pe seama discernămintului său, de aceea, în timpul celor trei sau patru zile, Densher lăsă absolut totul pe seama lui; punîndu-și totuși unele întrebări, în ajunul zilei de sîmbătă — sfîrșitul anunțat al intervalului. Așteptînd încă o dată sîmbătă dimineața, în această din urmă ocazie, reapariția lui Sir Luke la gară, prietenul nostru trebui să admită că dezinvoltura lui împrumutată slăbea, urmare destul de firească a perspectivei de a pierde un sprijin. Dificultatea consta în faptul că, în sensul în care fusese de folos, sprijinul era prezența personală a lui Sir Luke. Va pleca fără să lase ceva în loc? Și fără să spargă tăcerea cu privire la misiunea pe care a avut-o? Densher știa și mai puțin decît atunci cînd a venit să-l viziteze, iar faptul extraordinar într-un astfel de moment suprem era că — după cum urma să se vadă foarte curînd — nici o lăcărare de lumină asupra problemelor care îl preocupaseră timp de o săptămînă nu răzbătu din atitudinea lui. Ceea ce făcuse era dovada unei foarte mari griji și a unui foarte mare onorariu; totuși, cînd gondola Leporelli se apropie din nou, și oarecum tardiv, însoțitorul medicului, privind de pe scările ce dădeau spre apă, studie în zadar, ca și altă dată, fața lui distinsă și opacă. Era ca o lecție primită de la cea mai înaltă autoritate cu privire la ceea ce era impor-

tant în situația dată, așa încît opacitatea i se păru lui Densher, deodată, aproape o cruzime, simțind-o înfiorător de compatibilă cu moarța lui Milly. Încordarea continuă și după ce, timpul fiind scurt, intrară împreună direct în gară, unde Eugenio, care se instalase acolo mai devreme, stătea de pază la compartimentul rezervat. Starea de tensiune la ușa vagonului, deși dură doar cîteva minute, avu un asemenea efect asupra nervilor lui Densher, încît el îndreptă involuntar o privire lungă spre Eugenio, care o înfruntă așa cum numai Eugenio știa s-o înfrunte. Atenția lui Sir Luke era deocamdată concentrată asupra repartizării judicioase a numeroaselor sale bagaje, el fiind în această privință foarte pedant, iar Densher se pomeni, cu toate că rămînea tăcut, chestionîndu-l pe reprezentantul palatului. Acum nu-l mai umilea; nu-l mai umilea nici gîndul că personajul în cauză știa exact cît de puțin îi satisfăcea curiozitatea. Eugenio semăna în acest sens cu Sir Luke — în sensul lucrurilor extraordinare compatibile cu inexpressivitatea feței. Acum, după ce Densher desluși pe chipul lui tot ceea ce îngăduia posesorul lui, Sir Luke era liber și îi întinse mîna pentru a-și lua rămas bun. Oferi mîna la început fără o vorbă; doar cînd îi întîlni ochii, tînărul nostru putu să vadă că nu-l priviseră nicicînd atît de intens. Sir Luke nu privea mai sever acum decît alteleori; dar îl privea îndelung, și chiar și un crîmpei dintr-o asemenea privire putea să însemne în cazul lui totul. Însemna, crezu Densher timp de zece secunde, că Milly Theale murise; așa încît vorbele, în cele din urmă rostite, îl făcură să tresară:

— Am să mă întorc.

— Înseamnă că se simte mai bine?

— Am să mă întorc în luna aceasta, repetă Sir Luke fără să ia în seamă întrebarea. Dădu drumul mîinii lui Densher, dar îl ținea în loc. Îți aduc un mesaj din partea domnișoarei Theale, urmă el, de parcă n-ar fi vorbit despre ea. Sînt împuternicit să te rog să te duci s-o vezi.

Respingerea presupunerii anterioare a lui Densher era atât de violentă, încît o trădă privirea sa uimită.

— Ea mă roagă ?

Sir Luke se urcase în vagon, a cărui uşă fusese închisă de conductor ; dar vorbi de la geam, încovoiindu-se puţin fără să se plece însă în afară.

— Mi-a spus că ar dori-o şi i-am promis, întrucît mă aşteptam să te găsească aici, că am să-ţi dau de ştire.

De pe peron, Densher asculta, dar vestea îl făcu să se învâpăieze la faţă la fel ca atunci cînd o ascultase pe doamna Stringham. Mai era şi năucit.

— Atunci, poate să primească... ?

— Poate să te primească pe dumneata.

— Şi vă întoarceţi... ?

— A, fiindcă trebuie. N-are voie să se deplaseze. Trebuie să rămînă aici. O să vin s-o văd.

— Înţeleg, înţeleg, zise Densher, care într-adevăr înţelegea semnificaţia vorbelor rostite de Sir Luke, şi chiar mai mult.

Ceea ce doamna Stringham anunţase şi ceea ce sperase că nu va trebui să infrunte, prin urmare se întimplase totuşi. Sir Luke i-o rezervase pentru ultimele clipe, şi felul incolor, laconic în care îi comunica — tonul unui bărbat de lume către altul care, după toate cele întimplate, va pricepe — era doar modalitatea caracteristică a rugăminţii lui. Densher trebuia să înţeleagă multe ; şi cel mai important lucru, cu siguranţă, era să arate că înţelegea.

— Sint deosebit de onorat, şi am să merg chiar astăzi.

Asta era ceea ce spusese, dar cînd se opri, în vreme ce continuau să se privească, trenul se urni încet, scîrîind. Nu mai era timp decît pentru cîteva cuvinte, iar tînărul le alege, din alte douăzeci, cu intensă concentrare :

— Prin urmare, se simte mai bine ?

Expresia de pe chipul lui Sir Luke era minunată.

— Da, se simte mai bine.

Şi rămase cu această expresie la geam, în timp ce trenul se îndepărta, mai reţinîndu-l astfel de Densher. Era sin-

gura lui aluzie la subiectul pomenit, pe care pînă acum îl evitaseră cu atîta succes. Ea ilustra totul şi niciodată n-a trebuit vreun chip să ilustreze mai mult. Astfel reflectă cu amar Densher, rămas pe loc după ce trenul plecase ; astfel reflectă el, întrebîndu-se în ce abis era azvîrlit, conştient totodată că în timp ce se retrăgea ochii lui Eugenio îl urmăreau cu asiduitate.

Cartea a zecca

XXXIII

— Au trecut deci — cît spuncai ? Două săptămîni ? Fără să dai vreun semn de viață ?

Kate îi puse limpede întrebarea în amurgul de decembrie din Lancaster Gate, dorind să știe cînd se întorsese ; dar el văzu numaidecît că era admirabil de fidelă, ca întotdeauna, instinctului ei — ceea ce era de asemenea un sistem — de a nu admite că între ei ar putea să existe mici resentimente sau fleacuri care să zdruncine încrederea reciprocă. Acest singur fapt și frumusețea lui reînnoită l-ar fi răscolit pînă în străfundul sufletului acum cînd o vedea iarăși, dacă altceva, ceva la fel de impresionant dar cu totul diferit, nu l-ar fi răscolit și mai mult. Văzînd-o, înțelese ce a însemnat despărțirea lor ; și se reîntilneau asemenea unor persoane ale căror peripeții în timp și spațiu, fiind de natura primejdiilor și exilului, avuseseră un caracter deosebit de ciudat. Se întreba dacă era și el la fel de schimbat pentru Kate, cum ea însăși îi apăruse pe dată, căci observă cu înfiorare că ea — judecînd chiar și după o primă privire — nu fusese niciodată atît de frumoasă. Schimbarea ei îi apără ca o floare care se desfacea în lumina focului și a lămpii ce îi trimiteau un bun venit prin ceața Londrei ; totodată schimbarea în sine — datorată în parte impresiei că era mai vîrstnică într-o măsură pe care doar cîteva luni n-o puteau explica — era rodul relației lor intime. Era alta, fiindcă ei hotărîseră împreună să fie așa și ca putea acum, ca o dovadă a înțelepciunii lor, a izbînzii repurtate, a realității celor întîmplate — a ceea ce de fapt, pentru spiritul fiecăruia, se mai întîmpla încă — să i-o arate cu mîndrie. Faptul că el se întorsese și că totuși un număr de zile păstrase tăcere era, și-a dat bine seama, prima problemă pe care va trebui s-o explice ; preocupat de gîndul acesta, își descărcase sufletul trimițîndu-i în sfîrșit doamnei Lowder cîteva rînduri, ce avură ca rezultat vizita lui de acum. Îi scrisese mătusei Maud, fiindcă i s-a părut mai delicat ; și ar fi trebuit, fără îndoială, să se remarce că nu a fost

nevoit să facă un efort pentru a nu-i scrie lui Kate. Veneția rămăsese în urmă acum trei săptămîni — și el nu se grăbise să vină ; dar i se părea că și la Londra trebuia să se conformeze legii lui Kate. În acest fel putea, avînd încredere în fermitatea lui Kate, să apeleze la simțămintele ei în situația dată și să-și explice delicatețea exagerată. Venise să-i spună totul, atît cît le-ar fi îngăduit ocazia ; și dacă era foarte limpede că drumul făcut alene, așteptările lui, întîrzierea de a redeschide punțile comunicării fuseseră în concordanță cu această hotărîre, la fel de clar era că inconsecvența constituia neîndoicnic doar unul din accidentele stării lui de încordare. Orînduia în minte totul, tot ceea ce-i va spune. Aceasta cerea timp, iar dovada era că, așa cum își dădu seama la fața locului, n-ar fi putut să aducă totul cu el înainte de această după-amiază. Adușese cu el într-adevăr totul, pînă la ultima silabă, iar din cantitatea aceea nu era greu — după cum și constată — să extragă, pentru lămurirea lui Kate, motivul său principal.

— Două săptămîni, da — s-au împlinit două săptămîni vineri ; dar n-am făcut decît să mă conformez, înțelegi, sistemului nostru minunat.

Se justifica atît de ușor, încît faptul o împiedică să pună că nu înțelegea. Sistemul lor minunat își mai păstra valoarea pentru ea ; și tocmai o cheazășie a faptului că și pentru el mai păstra aceeași valoare i-ar fi cerut probabil Kate. Densher nici n-a trebuit să mai dea explicații, în afara observației că desigur ea își amintea că minunatul lor sistem nu încuraja deloc tranzițiile rapide.

— Nu puteam — știi doar — să mă reped ; și cred că, instinctiv, am întîrziat pentru a minimaliza, pentru tine cît și pentru mine, impresia că mă pripesc. Așa se cuvenea. Dar știam că ai să înțelegi.

Pe dată se păru că ea înțelegea atît de bine, încît aproape că-l rugă să înceteze cu explicațiile — privindu-l totuși, își dădea el seama, de parcă respectarea celor cunvenite i-ar fi arătat în mod pregnant cît de mult reușise să-l formeze. El ar fi putut să-i pară un expert în intuierea întîmplărilor neașteptate, chiar în măsura în care la Veneția ea i se păruse lui expertă. El zîmbi, exprimîndu-i

rugăminte de a reînnoi totul, în etape și cu pași prudenți, astfel încât să devină ceva nuanțat și, cum s-ar zice, dozat ; însă Kate — cu toate că reacția ei era subtilă — îi întâmpină zîmbetul așa cum întâmpinase apariția lui înainte cu cinci minute. Gravitatea ei duioasă din clipa aceea — care nu era totuși solemnitate, ci expresia unei conștiințe pline pînă la refuz de viață însă nedorind să se reverse — nu atenuase bucuria revederii ; atenuarea fiind produsă mai mult de prezența în odaie, timp de cîteva minute, a valetului care-l introdusese și care fusese întrerupt în pregătirea ceaiului. Doamna Lowder răspunsese scrisorii trimise de Densher, invitîndu-l la ceai, duminică la cinci. Kate îi telegrafiasc, fără să semneze. „Vino duminică cu un sfert de oră mai devreme, ceea ce ne va ajuta“ : așa că sosise cu scrupulozitate la cinci fără douăzeci. Kate era singură în odaie și nu întîrzie să-i spună că, din fericire, mătușa Maud va fi în răstimpul acela — deși nu prea lung, dar prețios — ocupată cu o slujnică, bătrînă, lășită la pensie, care-i făcuse o vizită și care pînă într-o oră va trebui să plece acasă, spre o suburbie a orașului. Le rămînea deci un răgaz după retragerea valetului, și a existat o clipă cînd, în pofida minunatului lor sistem, în pofida proscrierii acțiunilor pripite, a conveniențelor, acest răgaz se anunță într-adevăr prețios. Și totul fără să fie știrbită — ceea ce îi imprima nota de noblețe — distinsa sobrietate a lui Kate și minunata ei stăpînire de sine. Dacă el era discret, ea avea un fel de a fi perfect, ceea ce dovedea că ținea la etichetă. Doamna Stringham, mai observă el, pentru a sfîrși cu problema întîrzierii sale, îi scrisese probabil doamnei Lowder despre plecarea lui din Veneția ; așa încît nici prin mîntă nu-i trecuse să le înșele. Știau doar că nu mai era acolo.

— Da, știam.

— Și continuați să primiți vești ?

— De la doamna Stringham ? Desigur. Adesea mătușa Maud primește.

— Atunci, aveți vești recente ?

Fața ei exprimă mirarea.

— Din ultima zi, sau din ultimele două, cred. Dar tu nu ai ?

— Nu — n-am primit nici o veste. Și abia acum simțite avea să-i spună. Nu primesc scrisori. Dar am fost sigur că doamna Lowder primește. După care adăugă : Atunci, firește că știi. Așteptă ca ea să dea în vileag ceea ce știa ; dar rămînînd tăcută, ea vădi doar mijirea unei uimiri pe care n-o putu înfrîna. Nu-i mai rămînea decît să întrebe ceea ce dorea să știe : Domnișoara Thelma — maște în viață ?

— Nu știi ? făcu ochii mari Kate.

— Cum să știu, draga mea, cînd sînt departe de toate ! Și el însuși privi mirat, de parcă ar fi căutat o lămurire. A murit ? Iar apoi, în timp ce ea, cu ochii ațintiți asupra-i, elătina încetînd din cap, rosti cuvintele strănii : Încă nu ?

Pe chipul lui Kate se văzu că era pornită să-i pună mai multe întrebări, dar întrebarea pe care o puse numai-decît a fost :

— E cumplit ?

— Că moare, fiind atît de conștientă și cu totul neputincioasă ? Densher trebuie să reflecteze o clipă. Ei bine da — fiindcă mă întrebi — e cumplit pentru mine, în măsura în care, înainte de a mă întoarce, am putut să văd și te ceva. Dar nu cred, continuă după o clipă, — deși am să încerc — că voi putea să-ți spun exact ce a însemnat, ce înseamnă pentru mine. De aceea poate și s-a părut, explică el, că speram să se fi terminat odată.

Ea îl asculta calmă, dar Densher văzu că, dacă îi va pune totul, va oscila între dorința și refuzul de a afla : între curiozitatea care, în mod firesc, o mistuia și, dimpotrivă, scrupulele iscate de respectul față de nenorocire. Cu cît Kate îl studia mai mult — și niciodată nu-i simțise privirile astfel ațintite asupra lui — cu atît alegerea unei atitudini devenea mai imposibilă pentru ea. Există probabil un sentiment predominant, dar nu era curiozitatea. Această intuiție deveni din ce în ce mai puternică, iar el și-o închipui chiar o clipă izbucnind mirată, dacă va merge prea departe : „Ce lucruri îngrozitoare tot spui ?“ Va suna — nu era liber s-o spună limpede chiar el ? — ca o repetiție, din milă și rușine, a tot ceea ce se petrecuse

între ei la Veneția. Nu că ea va dovedi în vreun fel că regretă ; nu că ea va lăsa stăpînită de remușcare și groază ; dar presimțea — da — că nu va dori să afle detalii, că de fapt le va respinge și, dacă el va avea generozitatea să înțeleagă aceasta, va prefera să-l știe discret. Nimic însă nu-i era mai limpede decît că, în același timp, va fi discret doar în măsura în care îi convenea lui. Se răzvrăti în sufletul său fiindcă nu putea să-i vorbească deschis. El fusese destul de sinceră cu trei luni în urmă față de el. Era la fel și acum, dar numai în sensul că îl trata ca marionetă.

— Îmi închipui, zise ea cu multă înțelegere, ce groznic trebuie să fi fost pentru tine.

El însă nu-i răspunse — existau alte lucruri pe care voia să le clarifice mai întîi :

— Nu există nici o posibilitate, din cîte ai aflat ? Vrea să spun, ca să trăiască. Și trebui să insiste, întrucît el spunea prea puțin : E pe moarte ?

— E pe moarte.

I se părea ciudat că aici, în Lancaster Gate, i se puteau da asigurări despre starea lui Milly ; dar exista oare ceva, privitor la Milly, care să nu fie ciudat ? Nimic n-era mai ciudat decît propriul său comportament — cel prezent, ca și cel trecut. Dar n-avea încotro.

— Sir Luke s-a întors la ea ? întrebă el.

— Cred că este acolo acum.

— Atunci, zise Densher, înseamnă că e sfîrșitul.

Ea chibzui asupra acestui răspuns ; dar schimbă verb după o clipă :

— N-ai de unde să știi, decît doar dacă l-ai întîlnit, că mătușa Maud a fost pe la el.

— Ah ! exclamă Densher, fără să mai adauge nimic altceva.

— Ca să afle vești adevărate, adăugă Kate după o clipă.

— Pe ale doamnei Stringham nu le-a considerat adevărate ?

— Poate că numai eu nu le-am considerat. Cînd mătușa Maud a încercat iarăși, acum trei zile, să stea de vorbă cu el, a aflat de plecarea lui. Pornise, cred, cu cîteva zile înainte

— Și nu s-a întors încă ?

Kate clătină din cap :

— Mătușa Maud a trimis ieri pe cineva să se intereseze.

— Atunci n-are s-o părăsească, deduse Densher, cît timp mai e în viață. Va sta pînă la sfîrșit. Este un om extraordinar.

— Eu cred că ea este, zise Kate.

Se priviră iar unul pe altul îndelung ; iar el, lucru ciudat, nu putu decît să spună :

— Ce știi tu !

— Ei bine, este la urma urmelor prietena mea.

Era oarecum, avînd în vedere generoasa ei rețineră, răspunsul la care se așteptase cel mai puțin ; și vorbele ei răscoliră o clipă vechea lui impresie că era o ființă plină de surprize.

— Înțeleg. Ai fost probabil sigură. Ai fost într-adevăr agută.

— Firește că am fost

Din nou se așternu tăcerea, dar nu pe de mult timp. Densher zise :

— Dacă nu crezi că veștile doamnei Stringham sînt adevărate, ce părere ai de veștile lordului Mark ?

Ea nu avea nici o părere

— Ale lordului Mark ?

Nu l-ai întîlnit ?

Nu, de cînd a fost la ea.

Ai știut deci că a fost la ea ?

— Bineînțeles. De la doamna Stringham.

— Și ai știut, continuă Densher, și restul

- Ce rest ? se miră Kate.

— Totul. N-a mai suportat vizita lui — ceea ce s-a întîmplat atunci a ucis-o pur și simplu.

— A ! exclamă Kate cu seriozitate. Dar păli, și el văzu că, indiferent cît de neștiutoare ar fi fost în această privință, nu se prefăcea. Doamna Stringham n-a spus asta.

Densher observa totuși că ea n-a întrebat ce se întîmplase atunci ; și continuă s-o lămurească :

— Rezultatul a fost că nu i-a mai păsat de nimic. A încetat cu desăvîrșire să mai lupte și de aceea e acum pe moarte.

— Ah ! suspină încetișor Kate încă o dată, dar atît de lin încît el vorbea mai departe.

— E ușor să ne dăm seama că a trăit numai datorită voinței — tocmai ceea ce mi-ai spus inițial despre ea.

— Îmi amintesc. Așa e.

— Ei bine, voința ei la un moment dat s-a fiint, iar prăbușirea a fost determinată de lovitura mirșavă a acelui om. I-a spus, mișelul, că noi eram logodiți în secret.

Kate îi aruncă o privire cruntă.

— Dar el nu știa !

— Nu contează. Ea însă a știut cînd el a plecat de acolo. Și apoi, adăugă Densher, el știa totuși. Cînd l-ai văzut ultima dată ? o întreabă.

Dar ea era absorbită de imaginea ce-i apăruse înaintea ochilor.

— Asta i-a agravat situația ?

O urmărit cu privirea în vreme ce ea încerca să pricăpă — faptul dădea o notă particulară frumuseții ei sumbre. Apoi vorbea așa cum vorbise și doamna Stringham :

— N-a mai vrut să știe de nimic.

— Biata Milly ! exclamă Kate.

Deși era puțin, frumusețea lui Kate învetea aceste cuvinte cu o anumită eleganță ; așa încît el continuă să-i explice.

— Ea a aflat prea devreme — fiindcă, bineînțeles, ne gîndeam că s-ar fi putut chiar să nu afle niciodată. Și a fost într-adevăr sigură — prin tot ceea ce am făcut — că nu era între noi, cel puțin în ceea ce te privea, nimic care să constituie pentru ea un avertisment.

— Nu prin ceea ce ai făcut tu — indiferent ce ai fi făcut — a avut ea această certitudine, vorbea Kate după ce chibzui puțin. Ci prin convingerea pe care i-am insuflat-o eu.

— A. foarte frumos din partea ta, zise Densher, că îți recunoști contribuția !

Îți închipui, întreabă Kate, că am de gînd s-o neg ?

Expresia și tonul ei îl determinară o clipă să regrete comentariul pe care îl făcuse spontan, ca urmare a ceea ce ar fi numit el franchețea lui Kate. Franchețea era, evident, tot ceea ce putea pretinde loialitatea lui. Dar era, deocamdată, ceva oarecum în afara problemei.

— Nu-mi închipui nimic, bineînțeles, decît că recunoaștem, ne luăm răspunderea, sau mai știu și eu cum să-i zicem, împreună. Nu e cazul să ne delimităm contribuția sau să facem vreo distincție răutăcioasă între impresiile pe care am urmărit să le producem.

— Tu nu ai urmărit să produci impresii, zise Kate.

Densher răspunse cu un zîmbet, pe care el însuși îl simți straniu, tocmai fiindcă era atît de forțat.

— Să lăsăm asta !

Atunci, fără a mai cerceta problema, ea avu o altă idee — o idee izvorîtă, după cum se vedea, din imaginea pe care el tocmai o evocase.

— N-ar fi fost prin urmare posibil să negi adevărul informației ? Vreau să spun al informației lordului Mark.

— Pentru cine să fi fost posibil ? se miră Densher.

— Pentru tine.

— Să-i spun că el a mințit ?

— Să-i spui că s-a înșelat.

Densher privi în gol — era năucit ; acest „posibil“ pe care îl propunea Kate fiind tocmai alternativa pe care trebuia el s-o înfrunte la Veneția și s-o alunge cu desăvîrșire. Foarte ciudat era că părerile lor se deosebeau radical.

— Și să mint, adică, eu ? Cred că mai sîntem, draga mea copilă, încă logodiți.

— Bineînțeles că mai sîntem încă logodiți. Dar ca să-i salvezi viața !

El se gîndi puțin la felul cum punea ea problema. Nu trebuia, firește, să uite că ea simplifica întotdeauna și se gîndi iarăși cît de ușoare erau multe lucruri pentru ea, avînd în vedere energia ei, comparată cu a lui ; era tocmai gîndul care, de atîtea ori înainte, îi stîrnise admirația.

— Ei bine, dacă vrei să știi — și vreau să fie limpede — nici măcar nu m-am gândit serios să neg. Problema — ca posibilitate de a o salva — mi s-a pus destul de hotărât; dar după ce am reflectat, n-am putut decât s-o alung. Și apoi, adăugă el, n-ar fi avut nici un rost.

— Vrei să spui că n-ar fi avut încredere în rectificarea ta? Răspunsese atât de prompt, încât i se păru deodată că vorbele îi scăpaseră; dar se opri sub povara tuturor lucrurilor pe care voia să le spună, iar ea, între timp, continuă: Ai încercat?

— Nici măcar n-am avut prilejul.

Kate își păstră atitudinea minunată, ca și cum ar fi avut toată situația în față, menținând-o însă în același timp la distanță.

— N-a vrut să te vadă?

— Nu, după ce prietenul tău a stat de vorbă cu ea.

— N-ai putut să-i scrii? Întrebă ea după o ezitare.

Rămase acum și el pe gânduri, dar era o deosebire

— N-a mai vrut să știe de nimic.

Aceste vorbe au oprit-o câteva clipe să mai spună ceva; amândoi erau acum prea gravi pentru a-și exprima compasiunea doar în trecăt. Dar curiozitatea ei cerea măcar un minimum de lămurire:

• A refuzat chiar și să te lase să-i vorbești?

— Draga mea, răspunse Densher, era îngrozitor de bolnavă și inabordabilă.

— Bine, dar la fel era și mai înainte.

Ceea ce n-a împiedicat-o să stea de vorbă? Nu, recunosc Densher, n-a împiedicat-o: și îți spun drept că este o ființă minunată.

— Este nemaipomenită, zise Kate.

O privi o clipă

— Si tu ești, draga mea. Dar asta e, sfârși el, și n-ai re-i face.

Densher crezuse că ea va analiza totul mai profund, că-l va întreba mai ales două sau trei lucruri în special. Își închipuise că dorea chiar să știe și să afle cât de departe, folosind o expresie odioasă, au mers el și cu Milly și deci

cât de mult s-au apropiat. Se întrebase dacă era pregătit s-o audă punându-i asemenea întrebări și trebui să-și răspundă că era pregătit, bineînțeles, pentru oricare. Nu era oare pregătit s-o audă afirmând că cele două sau trei profeții ale ei avuseseră timp să se adevărească? Se crezuse gata să mărturisească în ce măsură propunerile, făgăduite de cele mai îndrăznețe profeții ale lui Kate, prînseseră viață. Dar îi veni în minte gândul fericit că, în privința acestor lucruri, promptitudinea lui nu va fi pusă la încercare. Stăruința lui Kate în legătură cu ceea ce avusese loc rămase admirabil de generală, încât și întrebările ei de acum erau lipsite de intransigență.

— Așa că, după intervenția lordului Mark, nu v-ați mai întâlnit?

Aici voise și el să ajungă.

— Ba da; ne-am mai întâlnit o dată — dacă se poate numi întâlnire. Am rămas acolo — n-am plecat.

— Așa se și cuvenea, zise Kate.

— Exact — (simțea că se descurcă minunat) — asta am și vrut. A trînis după mine, m-am dus s-o văd și în aceeași seară am plecat din Veneția.

Kate aștepta.

— N-ar fi fost tocmai aceea șansa ta?

— Să dezmint povestea lordului Mark? Nu, nici chiar dacă acolo, înaintea ei, aș fi vrut s-o fac. Că importanță mai avea? Era pe moarte.

Într-un fel, Kate tot mai stăruia.

— De ce nu, tocmai fiindcă era pe moarte? Dar, prudentă, adăugă: Bineînțeles, îmi dau seama că văzînd-o puteai să judeci mai bine.

— Bineînțeles că văzînd-o puteam să judec mai bine. Și am văzut-o, într-adevăr! Dacă însă te-aș fi renegat, zise Densher cu privirile ațintite asupra ei, aș fi mers cu ideea pînă la capăt.

Ea încercă o clipă să-i citească intenția pe chip.

— Vrei să spui că, pentru ca s-o convingi, ai fi insistat sau, într-un fel, ai fi dovedit...?

Vreau să spun că, pentru a te convinge pe tine, aş fi insistat sau, într-un fel, aş fi dovedit... !

Kate păru acum nedumerită.

— Să mă convingi pe „mine“ ?

— N-aş fi negat în asemenea condiţii, doar că să-mi iau pe urmă cuvântul înapoi.

Acum ca pricepu şi obrazul i se învăpăie.

— Aha, ai fi terminat cu mine pentru ca să faci din demnitatea ta un adevăr ? Te-ai fi „descotorosit“ de mine, înţeleg eu perfect, ca să-ţi salvezi conştiinţa ?

— N-aş fi putut să fac altfel, zise Merton Densher. Aşa că, vezi ce bine a fost că nu m-am angajat, şi cît de puţin putea să-mi treacă prin minte una ca asta. Dacă te vei mai gândi vreodată că aş fi putut să fac aşa ceva, adu-ţi aminte ce ţi-am spus.

Kate rămase iarăşi gînditoare, dar ajunse la altă concluzie decât se aştepta el :

Te-ai îndrăgostit de ea.

Ei bine, spune-i şi aşa — de o femeie pe numele Densher — şi ce contează ?

Întrebarea aceasta izvorî direct din profunzimea relaţiilor lor şi din necesitatea ce le stătea în faţă şi de care, de la început, de cînd intrase în odaie, se pomeniseră conştient ; dar trăiau cel mai extraordinar moment.

Aşteptă pîna va muri ! Doamna Stringham, adăuga Kate, încează să telegraficeze. După care, pe un ton dîrjit : Atunci pentru ce, întrebă, a trimis Milly după tine ?

Am încercat şi eu să înţeleg înainte de a mă duce. Te bine să-ţi spun însă că nu m-am îndoit că o făcea pentru ca să-mi ofere, cum zici, o şansă. Credea, presupun, că s-ar putea să neg ; şi aveam, cred, mergînd la ea, certitudinea că are să mă pună la încercare. Voia să afle de la mine — mi-am dat seama — adevărul. Am stat de vorbă douăzeci de minute, însă nu mi l-a cerut.

— Nu voia adevărul, scutură din cap Kate. Te voia pe tine. Ar fi acceptat de la tine ceea ce puteai să-i oferi şi

ar fi fost bucuroasă chiar dacă ştia că e ceva fals. Ai fi putut s-o minţi din milă şi ea te-ar fi văzut şi ar fi înţeles că minţi şi totuşi — fiindcă o făceai din duioşie — ţi-ar fi mulţumit şi te-ar fi binecuvîntat şi ar fi ţinut şi mai mult la tine. Fiindcă aceasta era puterea ta, dragul meu — faptul că te iubeşte cu ardoare.

— Ah, „puterca“ mea, murmură Densher cu răceală.

— Ce altceva, din moment ce a trimis după tine, putea să-ţi ceară ? Iar apoi — fără ironie — în timp ce el mai aşteptă o clipă, zise : Voia doar să te mai vadă o dată ?

— N-a avut nimic să-mi ceară — nimic, adică, decît să nu mai rămîn. A vrut într-adevăr, pentru acest motiv, să mă vadă. Şi-a închipuit la început — după ce el i-a vorbit — că am avut bunul simţ să plec. Apoi fiindcă n-am plecat — avînd bun simţ într-alt sens — a aflat, după mai multe zile, că mai eram la Veneţia. Asta, zise Densher, l-a afectat-o.

— Fireşte că a afectat-o.

I se păru iarăşi, cu toată demnitatea ei, că o luase gura pe dinînte.

— Dacă stăteam pentru ea, voia să se termine, voia să ştiu cît de puţină nevoie era să rămîn. Şi ca un fel de a-şi lua rămas bun, ţinea să mi-o spună personal.

— Şi ţi-a spus-o ?

— Faţă în faţă, da. Personal, aşa cum şi-a dorit.

— Şi cum ai dorit şi tu, bineînţeles.

— Nu, Kate, răspunse el cu întreaga consideraţie pe care o aveau unul pentru celălalt : nu cum am dorit. N-am dorit cituşi de puţin.

— Te-ai dus doar ca să-i faci pe voie ?

— Ca să-i fac pe voie. Şi, bineînţeles, să-ţi tac şi ţie pe voie.

— A, pentru mine, desigur. Imi pare bine.

— Îţi pare bine ? repetă el distrat.

— Vreau să spun că ai făcut foarte bine. Mai ales fiindcă ai rămas acolo. Dar asta a fost tot ce ţi-a spus ? Continuă Kate. Că nu trebuia să aştepţi

— Asta a fost într-adevăr totul — și mi-a vorbit cu multă bunăvoință.

— A, bunăvoință, firește, din moment ce-ți cerea un asemenea — da, un asemenea efort. Nu trebuia să aștepti — asta era problema, adăugă Kate, s-o vezi murind.

— Asta era problema, aprobă Densher.

— Și a fost nevoie de douăzeci de minute ?

El reflectă puțin.

— N-am calculat exact. I-am făcut o vizită — ca oricare.

— Ca oricare altă persoană ?

— Ca oricare altă vizită.

— Aha ! zise Kate. Ceea ce avu ca rezultat, pare-se, că îl opri să mai vorbească — o oprire de care ea profită ca să continue, apropiindu-se foarte mult de acel gen de interogatoriu în vederea căruia el își oțelise sufletul : Te-a primit — în starea în care era — în camera ei ?

— Nici vorbă, zise Merton Densher. M-a primit ca de obicei : în splendidul *salon*, în rochia ei dintotdeauna, în veșnicul ei colț de pe sofa. Și chipul lui, o clipă, îi redă scena, după cum al ei, în aceeași măsură, o cuprindea cu privirea. Îți amintești ce mi-ai spus la început despre ea ?

— Ei, am spus atâtea lucruri.

— Că nu va mirosi a medicamente, că nu va avea iz de doctorii. Așa a fost.

— Așa că era de-a dreptul plăcut ?

I-a trebuit mult timp ca să răspundă, preocupat în parte de gândul că nimeni, în afară de Kate, nu putea pune o asemenea întrebare cu tonul perfect potrivit. Ea însă aștepta cu răbdare.

— Nu cred că aș putea încerca să-ți spun acum ce a fost. Într-o zi — poate. Fiindcă va merita.

— Într-o zi — desigur. Și părea să considere că era o promisiune generoasă ; dar deodată zise : Se va însănătoși.

— Ei bine, zise Densher, ai să vezi.

O clipă, ea păru că încearcă.

— Și-a manifestat în vreun fel simțămîntele ? Vreau să spun, explică ea, simțămîntul că a fost indusă în eroare.

Firește, nu stăruie ; dar el tocmai pomenise că ar fi preferat să treacă peste toate astea.

— Nu și-a manifestat decît frumusețea și tăria.

— Atunci, întrebă Kate, care e rostul tăriei ei ?

El se uită împrejur, de parcă ar fi căutat un rost pe care să-l numească ; dar curînd renunță.

— Trebuie să moară, draga mea, în felul ei extraordinar.

— Firește. Dar nu înțeleg atunci ce dovadă ai că s-ar fi îndepărtat vreodată de tine.

— Dovada că zile în șir a refuzat să mă vadă

— Dar era bolnavă.

— Asta n-a împiedicat-o — așa cum ai spus tu însăși mai înainte — în alte dăți. Dacă ar fi fost numai boala, pentru ea n-ar fi avut importanță.

— Te-ar fi primit totuși ?

— M-ar fi primit totuși.

— A, bine, zise Kate, dacă știi... !

— Bineînțeles că știu. Mai știu însă și de la doamna Stringham.

— Și ce știe doamna Stringham ?

— Totul.

Ea continua să-l privească.

— Totul ?

— Totul.

— Fiindcă i-ai spus ?

— Fiindcă și-a dat seama singură. Nu i-am spus nimic. E o persoană care înțelege lucrurile.

Kate rămase pe gânduri.

— Fiindcă îi plac și ei. Este și ea nemaipomenită. Vezi ce înseamnă să te intereseze un bărbat. Înseamnă întotdeauna foarte mult. Așa că nu trebuie să-ți fie teamă

— Nu mi-e teamă, zise Densher.

Kate se mută din locul ei, uitîndu-se la ceas, care arăta orele cinci. Își îndreptă apoi atenția spre masa pregătită pentru ceai, unde ceainicul mare de argint al mătușii Maud, pus pe spirtieră, pe care ea nu-l observase destul de devreme, sfîrșia prea tare.

— Totul este cit se poate de minunat ! exclamă ea punind prea multe frunze de ceai în ceainic — lucru pe care prietenul ei îl observă ; o privi o clipă în timpul acestei indeletnicii, apropiindu-se de masă în vreme ce ea turna ceaiul aburind. Bei ?

— N-ar fi mai bine să așteptăm ? șovăi el.

— Pe mătușa Maud ? Ea înțelege că el dezaproba, după vechiul lor lege, trădarea notei de intimitate. A. nu trebuie să-ți mai pese acum. Am reușit !

— Am înșelat-o ?

— E mulțumită. I-ai împlinit voia.

Densher își primi ceașca de ceai în mod automat. Se gândea la altceva, iar gândul lui, după un moment, ieși la iveală :

Ce nemernic mai sînt !

Nemernic ?

— Dacă ai făcut pe voia atîtor oameni.

— A, zise Kate cu o licărire de voioșie, ai făcut totul pentru ca să-mi faci mie pe voie. Dar în voioșia ei, reveni la problema lor. Nu înțeleg însă... spune, nu densher puțin zahăr ?

Te rog.

— Nu înțeleg însă, conținea ea după ce-l servă, te-a putut s-o convingă. Dacă te-a abandonat zile în șir, de ce s-a întors la tine ?

Și putea întreabarea ținînd ceașca în mînă, dar îl găsi desul de prăgătit, ca toate că lui i se părea un fapt de o ciudățenie plină de ironie să intre în asemenea detalii la ceai.

— Sir Luke a convins-o să revină. Vizita lui, prezența lui acolo, a fost cauza.

A readus-o deci la viață.

Ei bine, la ceea ce am văzut.

— Și a intervenit pentru tine.

Nu cred că a intervenit. De fapt, nu știu ce a făcut.

Nu ți-a spus ? se arătă Kate mirată.

— Nu l-am întrebat. L-am întâlnit din nou, însă n-am vorbit de ea.

Kate îl privi uimită.

— Atunci de unde știi ?

— Înțeleg. Simt. Eram cu el iarăși la fel ca mai înainte...

— A, și i-ai făcut și lui pe voie. Așa e ?

— El a înțeles, zise Densher.

— Ce să înțeleagă ?

El așteaptă o clipă.

— Că am avut cele mai bune intenții.

— A, și a făcut-o și pe ea să înțeleagă ? Pricep, vorbi tot ea, fiindcă el nu zicea nimic. Dar cum a convins-o ? Densher ruse ceașca pe masă și se ridică.

— Întreabă-l pe Sir Luke.

Rămase în fața focului și trecu un timp fără ca vreunul din ei să rostească vreun cuvînt.

— Principalul este, reluă Kate discuția, că ea are o mulțumire. Și tocmai pentru asta, continuă uitîndu-se spre el, am acționat eu.

— E mulțumită că moare în floarea tinereții ?

— Ei bine, e împăcată în ceea ce te privește.

— Ah ! „împăcată“, murmură el cu ochii țintă la for

— Împăcată că a iubit.

— Întreabă-oare că e împăcată ? și Densher își înalță privirile spre ea.

— Fiindcă a fost iubită, continuă ea. Pentru că și-a împlinit pasiunea, încheie ea. Altceva n-a vrut. A avut de la viață tot ce și-a dorit.

Lucidă și mereu gravă, vorbise cu o splendidă autoritate, căreia el docamdată nu-i putea răspunde prin vorbe. Nu putu decît s-o privească din nou, deși cu simțămîntul că o îndemna, chiar mai mult decît avea de gînd, să-i considere tăcerea drept încuviințare. Într-adevăr, ca și cum asta ar fi înțeles din atitudinea lui, ea părăsi masa și veni la foc.

— Poate ți se pare hideș că acum, că totuși, și acentuăm cuvîntul, am pretenția să trag concluzii. Dar noi n-am dat greș

Ah ! murmură el iarăși.

Kate era din nou lângă el, lângă el ca la Veneția, în ziua cînd venise la el, și amintirea care se ivi atît de rapid dădu forță și bogăție faptului. Nu putea nega în aceste condiții nimic din ceea ce spunea ea, iar ceea ce spunea se baza, evident, pe ceea ce știa.

— Am reușit. Vorbi cu privirile adîncite într-ale lui : Nu te-a iubit degeaba. El se înfioră, dar ea stăruie și nici tu nu m-ai iubit degeaba.

XXXIV

Densher avea să rămînă mai multe zile sub impresia profundă a acestui episod neconcludent, prelungit în chip atît de fericit de la un moment la altul, dar întrerupt în punctul său culminant, cum s-ar putea spune, de apariția mătușii Maud, care îi găsi pe amîndoi stînd lângă foc. Consecințele discuției, oricît de pregnante, au fost totuși în mod ciudat mai puțin pregnante pentru Densher decît cele ale discuției cu doamna Lowder, pentru care în curînd ea îi oferi — sau pentru care mai degrabă Kate îi oferi — din plin prilejul. Ceea ce se întîmplă cînd în fine sosi și ea, o făcu, își dădu el imediat seama, să-și dozească o discuție cu el între patru ochi. Cînd ușa se deschise, Kate și el se despărțiră oarecum brusc, așa încît ea își mută ochii frumoși și neîndurători de la unul la celălalt ; dar efectul se pierdu, după părerea lui, în clipa următoare, în efectul pe care îl avu deosebita agerime a lui Kate — îi vorbi imediat mătușii ei despre ceea ce era de primă importanță pentru ea, invitînd-o deci la o conversație intimă cu ei și făcînd-o cu atît mai bucuros cu cît faptul pe care îl pomeni indignată îi dădea un sprijin solid :

— Ai înțeles, dragă mătușă, că sînt trei săptămîni... ?

Iar apoi rămase în umbră, de parcă ar fi lăsat-o pe doamna Lowder să judece singură această ciudățenie. Densher observă bineînțeles nîmaidecît că linia pe care trebuia s-o urmeze pentru a o apăra pe Kate con-

sta în a exploata din plin acest fapt ; iar după ce confirmă spuselor lui Kate, gazda ajunse să-și dea seama din nou de ce puțin zel dădea dovadă Densher ; iar armele lor erau, cum s-ar spune, acum aproape tocite. Kate se dusec puțin mai departe, de parcă n-ar fi fost nevoie de o prea accentuată manifestare pentru ca să se observe că situația ei personală era delicată. În absența mătușii ei îi ținuse de urît oaspetelui — un oaspete pe care cîndva fusese bănuită că îl încurajează prea mult și care acum se întoarce la ele ca pretendent ghinionist la mîna altei tinere persoane. Nu că soarta celeilalte persoane, minunata ei prietenă, prin tragismul ei, n-ar fi interesat-o și pe ea ; numai că acceptarea domnului Densher ca sursă de informații nu putea să nu fie oarecum penibilă. Ea născoci situația aceasta penibilă sub ochii lui Densher, iar el se minună la rîndu-i că izbutise s-o creeze atît de prompt. Era ca norul gingaș ce plutește în jurul unci zeite într-o legendă, iar tînărul își dădu doar vag seama în ce moment al vizitei ea se topise în acel nor, din prudență, pierind din fața ochilor.

Pe dată începu să-l preocupe o altă chestiune — realitatea remarcabilei schimbări, nici mai mult nici mai puțin, pe care evenimentele de la Veneția o introduseră în relația lui cu mătușa Maud și pe care cele trei săptămîni de despărțire o făcuseră să se maturizeze pentru el din plin. Ea nu se așeză la masă pentru a lua ceaiul înainte de a-i sugera lui că se afla în raporturi cu totul noi față de ea și nici nu putu să-l facă să mai bea o ceașcă fără ca să pară ea însăși, cu bună știință, că definește și stabilește aceste raporturi. Da, regreta, dar și înțelegea că ceea ce s-a întîmplat îl obligase să rămînă la distanță ; speraseră — după ce auziseră de la biata Susie că a plecat — să-l vadă mai curînd ; le-ar fi interesat, firește, fiindcă el venea direct de la fața locului. Totuși nu era nevoie să i se aducă aminte că tocmai scena întîmplărilor — înțelegînd prin aceasta tragedia care îl reținuse și îl absorbise atît de mult, amintirea, umbra, tristețea ei — făcuse din el un singuratic. Astfel i-l înfățișă ea pe Densher lui însuși, cum s-ar zice, în postura în care îl

accepta e, și el se pomeni acceptînd tocmai elementul de adevăr din acest personaj. Îl trata ca pe un om năpăstuit și distrus, cu nădejtile spulberate, care suferise o pierdere: iar el simțind că asta deschidea un nou capitol al sincerității față de ea, înțelegea totodată că îi netezea și calea spre Kate, care va deveni accesibilă așa cum încă nu fusese pînă atunci; noua lui ipostază îl făcea să apară în Lancaster Gate într-o lumină cu totul potrivnică oricărei alte legende. I-a fost numaidecît clar că, dacă i s-ar acorda importanță, ar putea să „exploateze” această situație; n-avea decît să folosească fără rezerve casa ei pentru a-și manifesta atitudinea ce-i fusese impusă și putea chiar să nu mai plece de acolo. Mai ciudat decît orice a fost că, pînă la sfîrșitul săptămîinii, rămase prizonierul impresiei că s-a supus opiniei doamnei Lowder. Luase cunoștință de opinia aceasta într-un anumit moment, ceea ce l-a făcut să parcurgă un drum fără întoarcere. Existau ceasuri cînd se întreba ce se alesese din sinceritatea lui; existau altele cînd se gîndea că o păstrase în întregime. Nu era însă cu totul sincer față de bogăția de sentimente a mătușii Maud. Ea era teribil de sentimentală și păcatul lui cel mai mare era că accepta sentimentalismul ei. El însuși nu era sentimental — totul părea prea real, dar nu era mai puțin adevărat că trecuse printr-o încercare grea.

Adevărul era că atunci cînd i-a spus duminică aproape cu dezinvoltură, stînd pe sofa în fața ceaiului: „Nu vreau să te îndoiești, dragul meu, că sînt alături de dumneata pînă la capăt!” — singura soluție a fost să fie de acord cu ea. Mătușa Maud era alături de el pînă la capăt — sau ar putea să fie — într-un fel în care Kate nu era; și dacă astfel compania ei devenea mai reconfortantă, trebuia să înlăture întrebarea de ce n-ar fi. Oare îi dăduse el în vreun fel de înțeles că, după cele petrecute la Veneția, în mintea lui stăruia o impresie care nu era reală? Oare cum ar fi putut el să facă așa ceva, cînd aceasta impresie, zi de zi, constituia cea mai intensă realitate a vieții lui? În fond, doar atît exista între ei, iar întîlnirile lor, repetîndu-se de două sau trei ori, făceau să-

trecă timpul. Existaseră ocazii — două, și apoi încă una în trecut — în care venise și plecase fără să pomenască de Kate. Acum cînd, aproape pentru prima oară, era liber să întrebe de ea, evoluția ciudată a lucrurilor dădea situației o notă falsă. O altă împrejurare ciudată era că atunci cînd discuta cu mătușa Maud despre Maud nici un alt subiect nu părea să se mai ivească. Se ducea pe la ea cu acest scop, aproape mărturisit, și era ciudat că tocmai starea nervilor lui o făcea necesară. O simpatiza pe doamna Lowder mui mult; se comporta, își zicea el, de parcă ținea la ea mai mult. Fapt era că ea îl încetăraja. Nimic nu putea fi mai amplu decît viziunea ei, decît debitul ei verbal, decît compasiunea ei. Se pare că era mulțumită, că se bacură să-l vadă așa cum era, iar acest fapt avea și el consecințele lui. Ultimul lucru care ar fi putut să pară verosimil era schimbarea pe care începuse să fie absolut sincer cu această femeie, cînd ea într-adevăr nu s-ar fi întîmplat dacă — printr-o altă monstruozitate — n-ar fi încetat de a fi sincer cu Kate. Astfel că a trecut oară mai ales, aflîndu-se singur cu ea, se pomeni că-i spune femeii mai vîrstnice ceea ce-i fusese cu nepuțință să-i spună celei tinere. Doamna Lowder îi provocă de fapt, în legătură cu ceea ce trebuia să-i tănuiească, doar o clipă de stînjeneală. În prima duminică, după ce Kate se retrase, ea își exprimă regretul că el nu putuse să rămîna pînă la capăt. Lui Densher îi veni greu să-i explice motivul, dar în cele din urmă îi veni într-ajutor.

— N-ai putut pur și simplu să suporti?

— N-am putut pur și simplu să suport. În privința asta, vedeți... dar se opri.

— În afară de asta, ce anume? Pe punctul de a spune mai multe — el întrezări însă primejdii; din fetele însă ea îl ajută iar: În afară de asta — a, știu! — bărbații n-au, în multe privințe, curajul femeilor?

— N-au curajul femeilor.

— Kate sau eu am fi rămas, declară ea, dacă n-am fi venit pentru motivul special pe care l-ai apreciat atît de

Densher nu-i spusese nimic despre aprecierea lui : oare n-o arătase îndeajuns prin comportarea sa, de atunci până acum ? Dar zise pe dată — nu putu să nu zică :

— Nu mă îndoiesc că domnișoara Croy ar fi rămas.

Și din nou își dădu seama că Susan Shepherd era o minune de femeie. Nu făcea decât să-l apere — nu făcuse altceva decât să continue jocul. Deși comunica din plin cu prietena ei din copilărie, era limpede că până acum nu-i încredințase acestei doamne nimic care să-l compromită. Renunțarea lui Milly o prezentase doar ca o schimbare în rău ; pomenise de descinderea lordului Mark, deoarece s-ar fi aflat și dacă n-ar fi pomenit, așa încât n-avea rost să ascundă faptul ; dar trecuse sub tăcere unele explicații și relații și — cine știe ? — poate că bincuvîntatul suflet puritan născocise chiar cu bune intenții și unele povești. De aceea mișcându-și mereu piciorul, așa cum stătea picior peste picior, cufundat într-unul dintre fotoliile adînci, tapitate cu satin galben, accepta în frămîntarea lui consolare ce i se oferea. Mătușa Maud puse, e adevărat, întrebări pe care Kate nu le pusese ; dar deosebirea era că, venind de la ea, întrebările îi făceau de-a dreptul plăcere. Părăsind Veneția, luase hotărîrea s-o considere pe Milly moartă pentru el — acesta fiind singurul mod imaginabil de a trece peste o perioadă de așteptare. O părăsise pentru că așa dorise ea, iar el nu trebuia, cum se spunea în America, să scormonească lucrurile ; ceea ce îi impuse necesitatea și mai stringentă de a se adapta acestui interval. Încordarea așteptării constituia cea mai odioasă durere pentru el și va încerca să și-o alunge din suflet ; ultimul lucru pe care-l dorea era să nu fie conștient de existența lui Milly — ceea ce dorea să ignore era propria ei conștiință chinuită, după cîte își dădea seama torturată de suferința ei. Zăbovește prin Londra cu bună știință, în vreme ce suferința persista — ce putea asta să însemne decât că-și făcea viața imposibilă ? Intenționa prin urmare să se autoconvingă — și într-un fel care încă nici lui nu-i era clar — că simțămîntul așteptă-

rii trecuse. „Ce mai am eu de a face“, își zicea el zburcînat, „cu toate astea ? Mai bine să consider că s-a sfîrșit — așa cum e posibil să se întîmple în orice clipă — și atunci voi fi iarăși bun la ceva, cel puțin pentru cineva. Așa cum slau lucrurile, nu sînt bun de nimic, pentru nimeni, și cel mai puțin pentru ea.“ Și asta încerca mereu, în măsura în care faptul că închidea ochii și pășea înverșunat prin odaie putea însemna o încercare ; numai că planul era dus la îndeplinire, cum e ușor de ghicit, fără un succes deosebit și fără o perseverență deosebită. Zălele, fie că se scurgeau repede fie că se lungeau, erau o realitate neîndurătoare ; înăbușirea anxietății era ceva iluzoriu ; gustul vieții era gustul așteptării. Toată viața lui, pe scurt, se baza pe această așteptare ; și nu i trebuia să ai mult discernămint ca să-ți dai imediat seama că tocmai acesta era motivul pentru care găsea atîta consolare în compania doamnei Lowder, cum îi și spusese dealtfel.

Ea îl ajuta să se țină tare, fiind în tot acest timp destul de subtilă — și o vedea dîndu-și seama că și el dorea acest lucru — ca să nu insiste asupra stării lor de tensiune. Putea obține un oarecare succes devenind util mătușii Maud, în lipsă de altceva mai bun ; în compania ei încordarea nervoasă îi slăbea, chiar în vreme ce pretindeau că au urmărit tragedia pînă la capăt. Vorbeau de fata ce era pe moarte la timpul trecut ; nu spuneau altceva mai rău despre ea decât că fusese pur și simplu uluitoare. Pe de altă parte însă — și acest lucru nu putea să-i aducă lui Densher deplina împăcare cu sine — insistau destul de mult că „uluitoare“ era cuvîntul potrivit. Și într-adevăr recunoașterea lucrului îl liniștea cel mai mult ; reveneau în repetate rînduri asupra ideii acesteia, discutau sfidînd timpul, și mai ales, după cum am observat, el îi vorbea despre suprema lui impresie așa cum nu-i vorbea lui Kate. Doamna Lowder părea aproape să savureze perfecțiunea patosului ; ședea în fața scenei, deoarece el nu putea să nu i-o prezinte, așa cum s-ar fi așezat soția unui cetățean de vază în stal sau în lojă, în timpul unei piese care-i făcea pe oameni să plîngă. Cel mai

mult o impresionantă dorință aprigă de a trăi a sărmanei Milly.

— A, da, a dorit, a dorit, într-adevăr. Cum să nu doare oare când putea să aibă totul de la viață? Numai lanii ei, draga de ea, dacă nu e odios în asemenea clipe să pomenim de asta...

Mătușa Maud însă i-a pomenit — iar Densher a priceput foarte bine — doar ca ceva ce dădea poezie vieții de care Milly se agăța cu toată puterea. Era o imagine despre „ceea ce ar fi putut să fie“, în fața căreia buna doamna tăcu iarăși, cu ochii înlăcrimați. Ea văzuse într-un anumit fel aceste posibilități, ele având pentru ea o anume utilitate socială, și deoărece în privința aceasta ideile lui Milly concordau atât de mult cu ale ei, că altceva însemna cruzimea evenimentului decât o cruzime îndreptată împotriva ei înseși? Faptul ieși la iveală, atunci când Densher aminti, acesta fiind cel mai înfiorător lucru, despre groaza de neînchipuit ce o cuprinsese pe tinăra lor prietenă când își văzu sfârșitul, oricât de mult ar fi încercat să și-o învingă; faptul ieșea adesea la iveală, fiindcă vorbindu-i de Milly, Densher își găsea o foarte ciudată alinare. Descria totul cu o mare forță, parcă s-ar fi condus după principiul că nu trebuia să se eschiveze cel puțin din punct de vedere spiritual. Milly ținuse cu ardoare la visurile ei de viitor și se despărțise de ele fără să știe, ci rămânând îngrozitor, cumplit de tăcută, așa cum ne-am închipui o tinăra și nobilă victimă a cafodului în Revoluția Franceză, despărțită în celula închisorii de un obiect pe care îl ținuse strâns în mână pentru a se apăra. Într-un moment de detașare, îi prezentă astfel doamnei Lowder situația, dar nu se simțise nici o clipă suficient de detașat pentru a fi în stare să facă o asemenea descriere și lui Kate. Tocmai bravada lui Milly fusese într-adevăr eroică; în cel mai înalt grad eroică — și mătușa Maud înțelege — atunci când Densher își lua rămas bun de la ea. El îi povestea, întru totul spre gloria fetei, cum fusese primit în aceea ocazie când i-l lăsase neîndoiește impresia unui fast princiar

Faptul a continuat să dăinuie în fața focului, în marea odaie aurită, toată numai arabescari și heruvimi, toată numai veselie, scăldată la ora aceea în bogăția soarelui de toamnă, iar situația — ei bine, spuse Densher de hațărul delicioasei birfeli londoneze — era sublimă. Birfeala, fiindcă de asta era vorba în Lancaster Gate, n-a fost mai puțin delicioasă din cauză că el aruncase asupra lucrurilor un vâl argintiu, dar pe de altă parte nici vâlul-astfel nu era prea mult dat la o parte. Adevărul este că el însuși, în unele clipe, contempla din nou scena de parcă ar fi citit-o într-o carte. Vedea un tânăr, departe, într-o împrejurare de neînchipuit, îl vedea siluit să tacă, pasiv, cu respirația tăcută, înțelegând pe jumătate lucrurile, totuși vag conștient de un fapt covârșitor și, ca să nu-i scape, ținându-și firea printr-un efort dinu. Tânărul văzut astfel, în aceste clipe, era prea îndepănat și prea ciudat pentru a-l identifica; și, totuși, după ce se plouă, Densher și-a recunoscut propriu-i față. Și atunci seama atunci de ce anume fusese conștient că îl văzuse după aceea, zi de zi, avea să aprindă din nou de pe noi și să răpase. Acum, stăindu-se acolo cu doamna Lowder, simțea că descifrase totul; și-o spusese fără vorbe în vânt, și se priveau unul la altul cu înțeles, fără la acest punct putând ajungă comuniunea lor; dar era suficient pentru ca ei să cunoască esența. Elanul era că lui i se făcea ceva, prea frumos și prea sfânt pentru a fi deosebit de obișnuit, acum că retrădea totul, abolit, și finit, bine, dar nu putea să exprime conștient toate acestea. Ar fi fost nevoie de o explicație — fatidică pentru încrederea doamnei Lowder în el — a naturii răului pricinuit. Astfel că, în ceea ce privește admirabila doamnă, el nu doar la ușă. Aveau sentimentul prezenței dinaintea — simțeau tăcerea apăsătoare; după care, relația lor fiind consolidată, se îndepărtară.

Pentru zbuciumatul nostru prieten, acest lucru în sine deveni la sfârșitul săptămânii însuși principala acțiunii sale; astfel că se trezi într-o dimineață cu o simțu-

ment atît de puternic că a jucat un rol, încît simţi nevoia, pentru a-şi putea păstra respectul de sine, să-l conteste. Nu afirmase cîtuşi de puţin în Lancaster Gate că, fiind un om urmărit — un om urmărit de o amintire — era totuşi inofensiv. Dar măsura în care doamna Lowder accepta, admira şi explica noua lui ipostază, îl încărea de fapt cu povara unei declaraţii. Ceea ce el nu firmase cîtuşi de puţin, felul ei de a fi afirma necontenit — şi tocmai ca pe un om obsedat şi inofensiv îl doborîna ea. I se oferea însă, în sprijinul său, un element cum ar fi simpla onestitate, iar pînă să se îmbrace, el găsea deja remediul adecvat.

Se găseau în pragul Crăciunului, iar vremea era în anul acesta la Londra, ca în atîta ani, deprimant de blîndă; aerul lipsit de adiere era molcom, lumina învăluia totul într-un cenuşiu dens, marele oraş părea pustiu, iar în parc, unde iarba era verde, unde păşteau oile şi păsările ciripeau pe felurite voci, pasul hotărît se lenevea şi întinderile nedesluite deveneau intime. În dimineaţa

asta, încă înainte de a pleca, ideea sacrificiului său pentru a-şi salva onoarea nu-l părăsi nici o clipă, iar apoi o luă cu el la cel mai apropiat oficiu poştal şi o concretiză cu fermitate într-o telegramă. Era un sacrificiu doar pentru că îl simţise, din anumite motive, ca pe un efort. Efortul se datora rezistenţei la care se putea aştepta din partea lui Kate, la fel ca şi cu prilejul rugămintilor din trecut: ceea ce constituia exact motivul pentru care — poate fără să-şi dea seama — scrisese te-

grama pe un ton persuasiv. Ca amintire a unor clipe tandre, pentru tinăra femeie de la ghişeu trebuia să fie puţin criptică; dar o bună parte din telegramă exprima o dorinţă aprigă, şi îl costă cîtiva şilingi. A existat de asemenea un moment mai tîrziu, în aceeaşi zi, cînd în vreme ce străbătea foarte absorbit una din aleile parcului unde presupune că Densher se gîndea cîă posibilitate exista să-şi primească banii înapoi. El aştepta — dar aşteptase şi mai demult: Lancaster Gate ca primejdie era pe aproape — dar Kate înfruntase acea primejdie şi altă

dată. În afară de asta, primejdia era mai mică acum, după ciudata întorsătură pe care o luase situaţia lor; cu toate acestea, avea un aer tot mai grav în vreme ce zăbovea şi privea atent în jur.

Kate veni în cele din urmă din direcţia de unde el se aşteptase cel mai puţin, de parcă ar fi venit de la Marble Arch; dar sosirea ei însemna un răspuns — acesta era lucrul de seamă; un răspuns întipărit pe faţa ei şi plăcut pentru el, chiar şi după răspunsurile mătuşii Maud, cum nu mai fusese nimic altceva de cînd se întorsese la Londra. Ea nu-i răspunsese, era adevărat, la telegramă, iar lui începuse să-i fie teamă — deoarece Kate întîrzia — că presimţind ce anume urmărea el, ea hotărîse — deşi nu i-a venit uşor — să-l lipsească de acest prilej. El va avea, fireşte — ştia Kate — şi alte prilejuri, dar poate credea că cel de acum prezenta un pericol deosebit. Densher îşi dădu seama că de aceea pregătise ocazia aceasta cu atîta grijă şi se bucură, chiar în vreme ce aştepta, de condiţiile mai simple şi mai prielnice în care se întîlneau acum. Cu toate că era poate cea mai scurtă zi a anului, printr-un capriciu al vremii le era, în acelaşi loc, aproape la fel de propice ca şi zilele după-amiezilor însorite de la primele lor întîlniri. Copacii ce se înălţau din sol întindeau crengi desfrunzite deasupra scunzelor pe care stăteau răodinioară şi pe care, aşezîndu-se iarăşi — fiindcă puteau, fireşte, s-o facă — vor retrăi limpezimea de la începuturile prieteniei lor. Tocmai aceasta amintire se vădea pe chipul lui Kate în vreme ce, cu pas grăbit, se îndrepta spre el. Pasul ei grăbit îl ajută cînd, în cele din urmă, se apropie de el; îl ajută la început chiar şi prin faptul că îl făcu să-şi dea seama din nou cît de frumoasă era. Îşi aducea aminte că nu o dată, în anumite clipe, Kate i se păruse mai frumoasă decît oricînd; s-a întîmplat astfel în neuitata ocazie a apariţiei ei, sub ochii mătuşii, în Lancaster Gate, în ziua cînd el a luat masa acolo după ce s-a întors din America; sau în acelaşi loc, cu două duminici în urmă, cînd a fost izbit de înfăţişarea ei, în lumina în care fr

apăruse după ce s-a întors de la Venetia. Într-un minut sau două își dădu seama, ca și altădată, de pecelea pe care o imprima momentul asupra impresiei.

Indiferent ce determinase acel fenomen în celelalte dați care îi veniră în minte, acum impresia părea să aibă o legătură imediată cu un efect pe care îl simțise de mai multe ori în ultima săptămână, doar că mult mai puternic. Observase acest efect și îl numise: era atitudinea pe care o luase prietena lui în fața intensității reacției lui la bunăvoința cu care îl primise doamna Lowder și pe care ea nu se putea să n-o fi observat. O observase într-adevăr și i-o arătase cu noblețe; își lase, în cinstea acestui fapt, un aer subtil de seninătate studiată, un aer aproape de veselie față de felul cum lucrase timpul. Totul, desigur, era relativ, fiindcă un nor întunecat plana deasupra lor; dar felul cum aproba ea purtarea lui atentă față de mătușa Maud, pentru ca să-i câștige încrederea, avea aproape o notă de voioșie. Kate consfințise astfel, prin propria-i atitudine, această purtare atentă, deși putea să fie ofensatoare pentru ea; și într-adevăr, nimic mai mult decît o asemenea demonstrație n-ar fi putut să-i ofere lui, dacă ar mai fi fost nevoie, măsura superiorității ei. Fără îndoială că superioritatea dădea, în această după-amiază de iarnă, pasului ei o hotărîre domoală și ochilor ei un curaj fermecător — un curaj care se întipări și mai adînc în ei cînd el abordă, după un scurt timp, problema care îl interesa. Densher întîrzie destul de mult pînă să-i spună, trecîndu-i mîna pe sub braț și luînd-o pe cărările pe care le cîntăreau mai demult, că nu putea pretinde să nu fi avut în ultima vreme momente cînd n-a crezut că va mai fi vreodată atît de fericit. Ea îi răspunse, lăsînd la o parte motivele îndoielilor lui, oricare ar fi fost ele, că avea încredere în marea fericire ce-i aștepta, numai că trebuiau să aibă răbdare; în același timp, se simțea deosebit de bucuroasă să facă împreună o plimbare. Se prefăceau doar, firește, după ceea ce avusese loc între ei, că nu se puteau întîlni acasă; ea vorbea de posibilitățile lor ca și cum ele n-ar fi suferit în nici o privință. Densher îi spuse curînd că dorea ca aceasta de acum să

nu fie deloc știrbită; și într-un loc liniștit, sub un uriaș copac desfrunzit, o imploră din inimă:

— Ne-am jucat fiecare îngrozitorul rol și am pierdut. Sîntem datori față de noi înșine, sîntem datori față de sentimentele pe care le avem pentru noi și unul pentru celălalt să nu mai așteptăm nici o zi. Căsătoria noastră va îndrepta — oarecum fundamental, nu-ți dai seama? — tot ceea ce este rău, și nu pot să-ți spun cît sînt de nerăbdător. Nu trebuie decît s-o anunțăm — eugetul are să ne fie ușurat.

— S-o anunțăm? întrebă Kate: vorbea de parca n-ar fi priceput, deși îl ascultase calmă.

— S-o facem atunci — mîine dacă vrei; s-o săvîrșim și să se anunțe că s-a făcut. Este cel mai simplu lucru — după aceea nimic nu mai contează. Vom fi atît de îndreptății, zise el, încît vom fi și puternici; o să ne mirăm doar de vechea noastră teamă. Ne va parca o nebunie hidoasă. Va fi ca un vis urît.

Ea îl privea neclintit — era privirea cu care venise la chemarea lui: dar el simți acut strania răceală a istețimii ei.

— Dragul meu, ce ți s-a întîmplat?

— Ei bine, nu mai pot suporta. Doar atît s-a întîmplat. Ceva a plesnit. S-a frînt în mine, și iată-mă. Trebuie să mă accepți așa cum sînt.

El o văzu încercînd cîteva clipe să pară că reflectează: dar mai văzu că nu ia în considerare ceea ce spusese el. Totuși o observă, simți după aceea — o auzi, cu vocea ei limpede — cum încearcă să fie bună cu el.

— Știi, nu văd ce s-a schimbat. Un zîmbet ciudat îi luminează fața. Ne-am înțeles atît de bine, și deodată mă părăsești?

Îl făcu s-o privească neputincios.

— Zici atît de „bine“? Ai niște idei, zău așa!

— Atunci „perfect“ — din punctul meu inițial de vedere. Gîndesc la fel ca și altă dată; și trebuie să motivezi mai serios, dragul meu, faptul că tu gîndești altfel. Mi se pare, continuă ea, că avînd în vedere ceea ce este între noi, e mai bine să așteptăm. Cred că nu dorim să ne purtăm ca niște smînți.

În vreme ce vorbea, apărea tot mai limpede hotărîrea ei neabătută ; și cuprins de o curioasă resemnare și neputință vedea cum Kate degajă hotărîrea aceasta în jurul ei, în atmosfera blîndă și încărcată de amintiri. O adusese acolo pe Kate ca s-o înduplece, dar era de neînduplecat — nu pentru că n-ar fi înțeles. Înțelegea totul — chiar și lucrurile pe care el nu voia să le înțeleagă ; iar își avea motivele ei tănuite, pe care intuindu-le, simți că i se face rău. Îl privea din nou cu zîmbetul ei straniu și plin de înțelegeri.

— Firește, dacă știi într-adevăr ceva... ?

Din punctul ei de vedere, înțelese Densher deodată, nu se putea ca el să nu știe. Dar nici măcar nu pricepea ce voia ea să spună și o privi doar posomorît. Figura lui posomorîtă n-o tulbură însă.

— Cred că știi, dar eviți să-mi spui. Rezerva ta față de mine, dragul meu, e un scrupul exagerat. N-ai avea nici o rezervă, cînd ar fi vorba să ascult, așa că dacă poți să-mi spui că știi...

— Ei bine ? întrebă el, deoarece ea nu adăugă ce anume depindea de asta.

— Ei bine, atunci am să fac ce vrei. Nu va trebui, fii sigur, să așteptăm ; și înțeleg la ce te gîndești cînd spui că ar fi mai bine să nu așteptăm. Nici măcar nu-ți cer, continuă ea, o dovadă. Sînt mulțumită cu certitudinea ta morală.

Acum înțelese — cu forța unei avalanșe. Ea spunea un lucru limpede, la fel de limpede ca și faptul că singele, în vreme ce pricepea, îi învăpăie chipul.

— Nu știu absolut nimic.

— N-ai nici o idee ?

— N-am nici o idee.

— Aș consimți, zise ea, aș anunța-o mîine, chiar astăzi, m-aș duce acasă în clipa asta și aș anunța-o pe matusa Maud, ca idee : vreau să spun că o idee venind direct de la tine, o idee a ta pe care mi-ai transmis-o de bună credință. Asta e, dragă ! și zîmbi iarăși. Eu zic că ne înțelegem.

Dacă era într-adevăr așa cum spunea ea, rugămintea lui fusese respinsă, iar el nu putea decît să stea în fața ei, cu patima-i irosită exprimată pe chip, deoarece în dimineața asta acționase minat de patimă. Ea pricepu totul, urmărindu-și interesul — ideea pe care el n-o avea și ideea pe care o avea, și faptul că el nu stăruia cînd se punea problema, și efectul prezenței ei asupra lui, și greaza lui de luciditatea ei. Toate formau pentru el un amestec ce s-ar fi putut chema furie, dar care se preschimbă repede în gîndire la rece, gîndire ce îl conducea spre ceva ca niște zori noi și tulburi. Asta o impresionă și ea avu una din pornirile foarte sincere care altădată salvaseră situația dintre ei. După ce se apropie de el, cînd puse mîna pe el și îl îndemnă, aplecîndu-se spre el, să se cufunde alături de ea în vechile lor scaune, ea împiedică irezistibil intrarea patimii lui în stăpînea pasiunea.

XXXV

El îi spusese în parte, fiind provocat, ca nu se „întîmplase“ nimic care să constituie un motiv pentru ceea ce îi cerea ei — nu se întîmplase, adică, de cînd, după întoarcere, îi povestise recenta lui experiență. Dar în cîteva zile — pînă în dimineața de Crăciun — deveni conștient, pregătindu-se din nou s-o vadă, că situația se schimbase. Ceva i se întîmplase într-adevăr, și după ce s-a gîndit o noapte, simți că era nevoie mai ales, dacă nu în mod absolut, de restabilirea imediată a relației cu ea. Își dăduse seama de acest fapt acolo — în micul lui apartament — în ajunul Crăciunului, și atunci nu înțelesese și consecința imediată. În măsura în care îi apăsase atunci și în decursul următoarelor ore semnificația — un proces nemilos care îl ținuse treaz toată noaptea — eventualele consecințe i se păreau atît de numeroase, încît îl puteau duce la disperare. Ele îi frămîntau cugetul noaptea, în vreme ce orele se scurgeau anevoie ; inteligența lui și imaginația lui, sufletul lui și întreaga lui simțire nu fuseseră

sură niciodată atât de intens angajate. Dificultatea, deocamdată, era că în fața lui se aflau mai multe alternative și că nu se putea pune problema să treacă de la una la alta. În situația dată, ele nu puteau să fie comparate și luate în considerare; erau, printr-un straniu efect, apropiate ca doi monștri și parcă ar fi simțit pe fiecare obraz răsuflarea lor fierbinte și privirea ochilor enormi. Uitându-se drept în față, îi văzu deodată; nu și-ar fi întors în înfrigurarea lui capul nici un pic. Astfel s-a întâmplat că agitația îi era parcă înmărmurită — nu se manifesta, în orele ce treceau plene, într-o mișcare fără astîmpăr. Zăcu multă vreme, după toate cîte se petrecuseră, pe canapeaua pe care, atingînd cu o singură mișcare lumina albă a convenienței uit de detestate, se aruncase fără să se dezbrace. Cu privirile ațintite asupra zilei înmormîntate, aștepta să treacă timpul; oda însă cu ivirea zorilor Crăciunului, întîrziate și cenușii, simți că era oarecum hotărît. Înțelepciunea cea mai firească își spusese cuvîntul — și anume că a fi în siguranță, cînd aveai îndoieli, nu însemna să acționezi; și poate că ceea ce îl ajută cel mai mult era tocmai firescul acestei judecăți. Numai că în situația lui nu se putea pune astfel problema — în nici o altă situație din viața lui nu se pusese mai puțin astfel; și printr-o strînsă asociație de idei, trecînd de la un fapt la altul, ajunse la o anumită hotărîre. După ce termină cu baia și cu micul dejun, acționează așadar pe temeiul caracterului cu totul deosebit al situației care — simțea el — era semnul distinctiv al crizei sale. De aceea, îmbrăcat mai elegant decît de obicei, chiar și ca pentru biserică, păși în ziua de Crăciun.

Acțiunea pentru el conținea, pare-se, cînd se pune problema, o anume complexitate. Ar fi trebuit să știm, mergînd alături de el, că inițial hotărîrea lui nu fusese să bată la ușa lui Sir Luke Strett și că totuși această măsură, deși subordonată, era presantă. Principala lui hotărîre se referea la o altă chestiune, la care se adăuga acum, odată ce pornise, nerăbdarea; dar își dădea seama că trebuia să facă un compromis cu ora, poate prea timpurie. Acum și agitația lui, îl determinară să nu ia o trăsură, și

adevărul este că nici nu existau trasuri în acel deșert cenușiu și sărbătoresc. Piața mare în care locuia Sir Luke nu era aproape, dar merse pe jos pînă acolo fără a zări o trăsură măcar. Avu astfel răgazul să-și cîntărească bine pîrerea — la care ajunsese după frămîntările sale din noaptea precedentă; dar complexității de care s-a pomenit avea să i se ofere, în următoarele minute, un alt element de asimilare. În fața casei lui Sir Luke staționa o trăsură — la vederea căreia îi tresări inima, și deocamdată se opri brusc. N-a fost o pauză lungă, dar a fost totuși îndelungă prelungită pentru ca prin minte să-i treacă o idee care-i tăie răsuflarea. Trăsura, care putea la acea oră și în acea zi să fie a lui Sir Luke, îl izbi ca un semn că marele doctor se întorsese. Aceasta va dovedi altceva, luîndu-i, cu și mai multă putere, și în timp ce percepea temător asociația dintre cele două lucruri, simți că pălește. Mentea lui sări o clipă ca un proiectil care întâlnește deodată un altul; se concentrează asupra ciudatului adevăr că mai mult decît s-o vadă pe Kate Croy, dorea să vadă maritorul care tocmai sosise de la Veneția. Voia, hotărît, să fie în prezența lui și să-i audă vocea și aceasta îi produse o încordare în minte, după care avu brusc o idee. Din fericire pentru el, pe dată interveni ceva în care străfulgerarea ideii se stinse. Își dădu seama în clipa aceea că fața vizitiului de pe capra trăsurii îi era cunoscută, că nu văzuse niciodată, după cîte își amintea, trăsura celebrului doctor. Trăsura, observă el în vreme ce se apropia, nu era alta decît a doamnei Lowder; chipul omului de pe capră era chiar chipul pe care, cu ocazia vizitelor în Lancaster Gate, avea impresia că-l observase vag așteptînd afară. Apoi deduse restul: doamna din Lancaster Gate, la un îndemn nu tocmai deosebit de al lui, venise să afle vești; și era limpede că primea vești, deoarece trăsura ei staționa acolo. Sir Luke prin urmare se întorsese — numai că acum doamna Lowder era aceea care stătea de vorbă cu el.

Sub influența acestei ultime reflexii, Densher mai întîrzie: și în timp ce întîrzia, îi trecu prin minte alt

gînd. Era în toate privințele — dată fiind propria lui contribuție — o situație presantă ; și într-o situație presantă ar fi putut să vină cu mătușa ei și Kate, ca să se lămurească mai repede. Deci se putea ca ea să fie în trăsură — lucru foarte probabil — ceea ce îl făcu, înainte de a se putea înfrîna, să se apropie de geam. Nu acolo dorise s-o vadă ; totuși dacă se afla acolo, nu se putea preface că n-o vede. Iși dadu seama însă, în următorul moment, că dacă cineva se afla în trăsură, acea persoană nu era Kate Croy. Era, și faptul îi produse un șoc imens, persoana care ultima oară își arătase chipul circumspect de după geamul curat al unei cafenele din Veneția. Geamul mare de la cafeneaua Florian era mai puțin obscur, chiar cînd era tras, decît atmosfera Londrei de Crăciun ; totuși cei doi bărbați putură să-și dea seama acum că se recunoșteau. Densher își simți privirea încremenindu-i — ceea ce, își aminti el cu dezgust întorcînd rapid spatele, părea să se repete ca un privilegiu special al său. Urcă treptele casei și apăsă butonul soneriei, simțind cu acuitate că prietenul lui Kate îl urmărea cu privirea de pe o poziție aproape insolent de aventuroasă. Uită deocamdată de momentul cînd, la Veneția, fiind la palat, tînărul incurajat asistase oarecum la plecarea celui incurcat, fiindcă lordul Mark nu arăta mai incurcat acum decît atunci cînd șezuse pe bancheta din cafenea. Densher se gîndi că el însuși părea pribeag, cîtă vreme celălalt era la adăpost. Se gîndi că celălalt — în pofida situației schimbate — era mai la adăpost decît oricînd ; îl vedea mai ales ca prieten al persoanei cu care îl asociase, în clipa cînd îl recunoscuse. Omul ședea chiar în locul în care, alături de doamna Lowder, Densher se așteptase s-o găsească pe Kate, și acest fapt îl identifica de îndăjuns. Între timp însă ușa casei se deschise și se pomeni cu doamna Lowder în față. Se bucură că nu era Kate. Era doamna Lowder însăși, cum nu se putea mai prosperă ; și avînd destulă prezență de spirit atît pentru a decide imediat că lordul Mark, în trăsură, n-avea importanță, cît și pentru a-l împiedica pe valetul lui Sir Luke, printr-un cuvînt hotărît, azvîrlit peste umăr, să stea acolo și să asiste la întîlnirea ei cu domnul care sunase.

— Am să-i spun eu domnului Densher : nu-i nevoie să aștepti !

Și discuția urmă prompt și din plin, pe scări :

— Sosește, călătorind direct, mîine devreme. N-am putut să nu vin ca să aflui.

— Nici eu, zise Densher simplu, n-am putut. În drumul meu, adăugă el, spre Lancaster Gate.

— Drăguț din partea dumitale.

Îndreptă spre el o privire oarecum radioasă, și el observă că și fața îi radia. El ajunsese, după cele spuse de ea mai înainte, să înțeleagă totul și reflectă asupra acestui fapt, în vreme ce întîlnia atmosfera de milă, prevestitoare de rău, aproape funcțională, care se instala ca un mediu natural al ei în timp ce trata cu el și care avea însă acum o semnificație aparte.

— Prin urmare, ai primit mesajul ?

Știu atît de bine ce voia să spună și totodată ce „primise“, și nu mai puțin ceea ce nu primise, încît doar cu o infimă șovăială forță nota :

— Da — mi-am primit mesajul.

— Scumpa noastră porumbiță, cum o numește Kate, și-a strîns aripile minunate.

— Da, și le-a strîns.

Îl chinuia, dar încercă să primească totul conform dorinței ei, iar ea, evident, luă încuviințarea lui formală drept stăpînire de sine.

— Dacă nu este și mai adevărat, adăugă ea, că le-a întins și mai mult.

El încuviință iarăși, doar formal, cu toate că, destul de ciudat, vorbele se potriveau cu o imagine din adîncurile conștiinței lui.

— Da, e adevărat — le-a întins și mai mult.

— Pentru un zbor, sint sigură, spre o mai mare fericire...

— Exact. Mai mare, aprobă el, dar acum cu o privire care îi dădu ei de gîndit.

— Aveai desigur, continuă ea cu mai multă rezervă, dreptul la știri directe. Noi le-am primit ascară tîrziu ;

altfel nu cred că nu m-aș fi dus la dumneata. Dar, întrebă ea, nu vii la mine ?

El stătu pe gânduri un minut, avînd în fața ochilor geamul trăsorii. Semnificativul „la mine“ ajungînd la urechea lui prin ceața molcomă, avu pentru el efectul unei lovituri surde în piept. Era mulțumită mătușa Maud ? Era într-adevăr mulțumită, iar măsura acestei satisfacții, chiar acum, în chip destul de ciudat, îi tăie răsufierea. Privirea lui, din locul unde se aflau, cuprinse spațiul în care persoana aflată în trăsură ar fi putut să apară, și văzu că interlocutoarea sa înțelese din ochii lui întrebarea, căreia dealtfel îi dădu imediat glas :

— O să fiți singură ?

Era, ca întrebare spontană și instinctivă în conexiune cu imaginea condiției lui care acum înflorea în mintea ei, aproape o ipocrizie. Părea că el ar fi dorit să vină și să-și reverse sufletul în fața ei, dar tocmai acest lucru nu-l făcu. Nevoia de a-și revărsa sufletul — care-l copleșise în seara precedentă — îi pierise brusc și nicicînd nu fusese conștient de o rezervă mai profundă.

Între timp însă ea îi răspunse cu mîrînimie :

— Absolut singură. Dacă n-ar fi așa, nici nu mi-ar fi trecut prin minte ; căci sînt, dragă prietene, prea copleșită. Sentimentul care o copleșea, pierindu-i pe buze, i se dezvălui cînd ea îi întinse mîna în clipa următoare, strîngîndu-i-o, compătitor, pe a lui. Dragă prietene, dragă prietene ! — era din suflet „alături“ de el și voia să fie încă și mai mult ; ceea ce o făcu să continue numai-decît : Sau n-ai vrea cumva, fiindcă avem un Crăciun trist, să iei masa cu mine în seara aceasta în *tête-a-tête* ?

În felul acesta era ocolită problema unei discuții cu ea — obținînd, spre ușurarea lui, o amîinare de cîteva ore ; dar faptul îl și mistifica. Ceea ce nu slăbea însă nevoia de a fi prudent.

— Vă supărați dacă nu vă dau un răspuns imediat ?

— Deloc — lasă chestiunea deschisă : va fi așa cum vei crede de cuviință și nu e nevoie nici să-mi trimiți vorbă. Vreau însă să menționez că tocmai astăzi, dacă nu vii, voi fi singură.

Acum cel puțin putea să întrebe :

— Fără domnișoara Croy ?

— Fără domnișoara Croy. Domnișoara Croy, zise doamna Lowder, își petrece Crăciunul cu rudele ei mai apropiate.

Îi fu teamă chiar pe cînd vorbi de ceea ce putea să trădeze chipul lui.

— Vreți să spuneți că v-a părăsit ?

Chipul mătușii Maud întîmpină întrebarea cu o expresie în care el văzu o reflectare a evenimentelor. Își dădu seama chiar în clipa aceea, așa cum nu i se mai întîmplase, că de cînd le cunoștea pe cele două femei, nu s-a creat între ele nici o stare de tensiune mărturisită sau comentată, nici o criză de natură grosolană : ceea ce constituia tocmai o excelentă dovadă a felului în care știuse Kate să se poarte. Situația dezvăluită prin expresia de acum a doamnei Lowder punea în lumină, prin contrast, un calm artificial ; ceea ce ulterior, reflectînd pe îndelete, avea să-i înfățișeze din nou arta, meșteșugul deosebit al fetei, acum atît de bine înțeles și etichetat, atît de bine cunoscut lui, reprezentînd talentul ei de a trăi. Pacea, evident, în una sau două zile — de cînd n-o văzuse — se destrămase ; deosebirile de vederi sălășluind în adîncuri, tănuite acolo prin diplomația lui Kate la fel de adîncă, fuseseră răscolite, ivindu-se la suprafață în urma unei zguduirii neobișnuite ; în plus, simțea că prezența insolită a lordului Mark, la o asemenea oră și în acea perioadă, avea vag legătură cu toate acestea. Talentul de a trăi, își zise el tot atunci, s-a dovedit probabil și cu ocazia rupturii sau a situației, în fine, ce intervenise între ele ; mătușa Maud simțînd, judecă el, mai degrabă o încordare decît o lovitură. În orice caz, doamna Lowder ținea pasul cu gîndurile lui.

— A plecat ieri dimineață — fără consimțămîntul meu, nu mă feresc să ți-o spun — la sora ei : doamna Condrip, nu știu dacă o cunoști, care locuiește undeva în Chelsea. Cealaltă nepoată a mea și problemele ei — tocmai azi să trebuiască să spun asemenea lucruri ! — sînt o adevărată

pacoste ! — Kate a fost pur și simplu chemată. După părerea mea, cu asemenea evenimente ea nu trebuie să aibă aproape nimic de a face.

— V-a contrazis ?

— M-a contrazis. Și când te contrazice Kate... !

— A, îmi închipui.

El ajunsese, în privința ipocriziei, la un punct în care se putea întreba dacă puțin în plus sau în minus ar mai avea importanță. În afară de aceasta, avînd în vedere intenția lui, trebuia cu orice preț să afle. Gestul lui Kate, dacă nu se lămurea, putea să-l deruteze ; și groaza lui de a fi derutat era acum de neînchipuit :

— Sper că nu vă referiți la evenimente dezastruoase.

— Nu — doar orbile și vulgare.

— A ! zise Merton Densher.

Sufletul îndurerat al doamnei Lowder, nu era greu de observat, își aflase, fiindcă i-a vorbit deschis, o alinare de moment.

— Nenorocirea este că, după cum poate știi, au un tată groaznic, nesuferit.

— A ! zise iarăși Densher.

— Nici nu se poate spune cît e de mizerabil, dar a venit pe capul lui Marian, și Marian a țipat după ajutor.

Densher rămase de-a dreptul uimit ; și curiozitatea lui făcu o clipă un compromis cu discreția lui.

— A venit pe capul ei — după bani ?

— A, pentru asta, firește, ca întotdeauna. Dar acum, de sărbători, pentru a găsi adăpost, siguranță și mai știe Dumnezeu ce. E acolo, mișelul. Kate este cu ei. Și acesta, încheie doamna Lowder coborînd scările, este Crăciunul ei.

Se opri iarăși după ce coborî, în vreme ce el se gîndea la un răspuns.

— Crăciunul dumneavoastră este totuși mai fericit.

— Este cel puțin mai onorabil. Și întinzîndu-i iarăși mîna : Dar pentru ce să vorbesc de necazurile noastre ? Vino dacă poți.

— Mulțumesc. Dacă pot, surise el ușor.

— Și acum — probabil mergi la biserică ?

Îl întrebasese cu bune intenții, mai mult la întîmplare și pentru a-i sugera un fel de suport moral, ceva mai concret decît ceea ce îi oferise ea pînă acum. Simți că aceasta punea capăt discuției lor încordate și se pomeni că primește sugestia ei cu bucurie.

— A, da — cred că am să merg ; după care, deoarece ușa trăsorii se deschise dinăuntru cînd ea se apropie, el își zise că era liber să plece ; auzi ușa în urma lui închizîndu-se tare din nou, și trăsura o luă în altă direcție decît aceea în care se îndrepta el.

De fapt, deocamdată n-avea nici o țintă ; cu toate acestea, după zece minute își dădu seama că mergea spre sud. Era, recunosc el după aceea, foarte convenabil, deoarece îi venise în minte deodată, chiar în vreme ce mătușa Maud încheia discuția, că trebuia să pornească pe un anume drum. Nimic altceva nu trebuia să facă decît s-o urmeze pe Kate, și nimic nu avusese o influență atît de covârșitoare asupra stării lui emotive ca pasul făcut de ea. Complicațiile ei care, împreună cu toate cele întîmplate, păreau îngrozitoare — ce erau ele, și încă de o mie de ori mai mari, decît propriile lui complicații ? Acum trebuia să aibă grijă ca ele să-și ocupe, fără să treacă nici măcar o oră, locul cuvenit în viața lui. Prin urmare, și-ar fi continuat drumul dacă nu i-ar fi venit dintr-o dată în minte că o mințise pe doamna Lowder — un termen care, folosindu-l, îi crea o răutăcioasă ușurare sufletească — mai mult decît era necesar. La ce biserică se ducea, la ce biserică putea merge într-o asemenea stare nervoasă ? Se opri iarăși brusc, așa cum se oprise cînd zărise trăsura doamnei Lowder, ca să-și pună întrebarea. Și totuși în suflet i se aprinse dorința de a nu se dezice. Se afla, printr-o fericită întîmplare, pe Brompton Road și își aduse deodată aminte că Oratoriul era pe aproape. N-avea decît să facă o cotitură și se va pomeni curînd în fața lui. Ajungînd la ușa după cîteva minute, își dădu seama că avusese o idee fericită : se pomeni, înaintînd, în mijlocul unei slujbe splendide — mulțimea de oameni i-o adevereca — care strălucea și răsuna din adîncuri depărtate

în văpaia luminilor de la altar și în melodia pe care o înălțau orga și corul. Nu se potrivea cu ziua pe care o trăise el, dar era mult mai puțin în dezacord decât alte lucruri întimplale sau posibile. Oratoriul, cu alte cuvinte, era locul potrivit pentru ca să-și aline sufletul.

XXXVI

Amurgul — un amurg sumbru deși ora era timpurie — se lăsase când el bătu la ușa doamnei Condrip. Se dusese de la biserică la club, nevoind să se prezinte în Chelsea la vremea prînzului și amintindu-și totodată că trebuia să încerce să ia masa singur. Ceea ce nu reuși, pînă la urmă să facă pe de-a-ntregul: se lăsă într-un scaun în marea și obscură pustietate a bibliotecii clubului, unde nu era țipenie de om, și după citva timp, închizînd ochii, recuperă un ceas din somnul pe care îl pierduse în timpul nopții. Înainte însă de a adormi scrise — acesta a fost primul lucru pe care l-a făcut — cîteva rînduri pe care reuși doar cu greu, clubul fiind gol de Crăciun, să le încredințeze unui comisionar; numai că, din anumite motive, acesta n-a fost în stare să aducă o confirmare a primirii. Cînd, la orele patru, se afla în fața lui Kate, în salonașul doamnei Condrip, răsufală ușurat aflînd că ea primise răvașul. Îl aștepta și era deci pregătită, ceea ce simplifică puțin lucrurile — dacă puținul acesta, în prezenta situație, mai conta. Condițiile ei de viață îi deveniră oarecum clare din clipa cînd intră, în parte datorită deosebirii, o deosebire netă și sugestivă față de ambianța în care o văzuse tot timpul pînă acum. O văzuse numai în locuri prin comparație impunătoare — în casa somptuoasă a mătusei ei, sub copacii înalți din Kensington și tavanurile ornamentate din Veneția. O văzuse la Veneția într-o importantă ocazie, ca însuși centrul splendidei Piazza: și tot la Veneția o văzuse într-o și mai importantă ocazie, în sărăcăcioasa lui locuință, care i se potrivise însă, căci dincolo de aspectul ei sărăcăcios avea măreție și vechime; dar interiorul doamnei Condrip,

chiar acum cînd arăta cel mai bine și cu toate că nu era de o modestie flagrantă, se înfățișa ca un decor aproape grotesc de nepotrivit. Palidă, gravă și fermecătoare, i se păru numaidecît o distinsă străină — o străină pentru mica stradă din Chelsea — care încerca să se împace cu un ciudat episod și cu un loc de exil. Faptul extraordinar era că, după trei minute, se simți mai puțin străin în acel apartament decât ea.

O parte a ciudățeniei — de aceasta avea să-și dea seama treptat — izvora parcă dintr-o mare nepotrivire generală impusă camerei înguste de dimensiunile și cantitatea mobilierului. Obiectele, ornamentele erau, pentru cele două surori, în mod clar relicve și lucruri ce supraviețuiseră unor zile care, în cazul doamnei Condrip cel puțin, s-ar fi putut numi mai bune. Perdelele care drapau ferestrele, canapelele și mesele care blocau circulația, ornamentele căminului care ajungeau pînă la tavan și candelabrul încrustat care aproape cobora pînă la podca — erau tot atîtea amintiri din locuințele de odinioară și tot atîtea legături cu nefericita lor mamă. Ori-care ar fi fost calitatea acestor obiecte, Densher putea simți efectul lor dezagreabil, aproape sinistru, așa cum blocau, greoaie, declinul zilei cenușii. Nu reușeau să se acomodeze sau să facă un compromis; își afirmau deosebirea fără tact și fără gust. Însemna să percepi într-adevăr calitatea lui Kate, ca să le vezi atît de prompt în raport cu ea. Dar că Densher avea această percepție nu era un lucru nou pentru el și nici nu era nevoie să i se amintească un asemenea fapt. Știa doar, printr-o festă pe care i-o juca mereu imaginația, că gîndindu-se la tensiunea pe care o trăia Kate acum, îi părea foarte rău pentru ea — acesta nefiind însă simțămîntul care îi hotărîse pasul în dimineața asta; dar știa și că, în ceea ce-l privește, el n-ar fi pus totul, cum s-ar zice, la inimă. El ar fi putut să locuiască într-un asemenea loc; dar nu le era dat acelorora de soiul lui să fie exilați în vreun loc. Fiind ceva mai necizelați, puteau oarecum să se descurce. Căminul său firesc, inevitabil și ultim — lăsat, adică, neschimbat — era poate la fel de ciudat și de imposibil ca și ceea ce se afla în jurul lor, însă ne-

îndoielnic conținea volume de proporții mai mici. Pe măsură ce-și dădea seama că ea n-ar fi fost cîtuși de puțin ceea ce era dacă decorul din jurul lor n-ar fi fost atît de nepotrivit, dacă n-ar fi constituit pentru ea un mediu ce te făcea să simți o stringere de inimă, faptul devenea tocmai esența relației ei cu cei de acolo, ceea ce, în mod ciudat, îi dădu numaidecît un sentiment de siguranță, dar și de îngrijorare. Dacă el își dădea seama cît era ea de străină acolo și cît de detașată, chiar fără voie, cum trebuia să le pară celor de acolo, și mai ales cum trebuiau să-i pară ei lui Kate ?

Își puse aceste întrebări chiar după ce ea aprinse, foarte curînd, luminările înalte de pe cămin. Era singura lumină în afara focului, și ea le aprinse cu un calm sec care îi permitea, evident, să sugereze că în mîhnirea lor și în lipsa altei bucurii, de Crăciun căminul le înveselea, după cite se părea, inimile. Cît despre bucurie, aceasta trebuia să constituie, la drept vorbind, date fiind condițiile, întreaga lor bucurie. Densher îi scrisese că trebuia s-o întilnească neîntîrziat și că spera ca ea să-i poată oferi prilejul ; dar înțelese dintr-o privire că graba lui îi și dezvăluise lui Kate semnificația principală.

— N-am putut azi dimineată, în cele cîteva minute, explică el, s-o întreb pe doamna Lowder dacă ți-a dat de știre, deși după cite am înțeles te-a anunțat ; și de fapt presupun că așa a fost. N-am întreat-o fiindcă am rămas atît de uimit în clipele acelea de venirea ta aici, după cum mi-a spus ea, destul de neașteptată.

— Da, neașteptată.

Foarte liniștită și distinsă în lumina slabă a focului, cu mîinile în poală, Kate se gîndea la ceea ce-i spusese el, căci îi relatase numaidecît ce s-a petrecut la ușa lui Sir Luke Strett.

— Nu mi-a dat de știre nimic. Dar n-are nici o importanță — dacă tu asta vrei să spui.

— Este în parte ceea ce vreau să spun, adevărit Densher ; dar după o pauză, în timpul căreia ea aștepta, zise altceva : Ea a primit de la doamna Stringham o telegramă ; aseară tîrziu. Dar mie nu mi-a telegrafiat, biata

doamnă. S-a întîmplat, adăugă el, probabil ieri, iar Sir Luke, care se pare că a pornit numaidecît, călătorînd direct, va sosi mîine dimineată. Așa încît doamna Stringham a rămas să facă față singură situației. Dar bineînțeles, sfîrși el, Sir Luke nu putea să rămînă.

Privirea ei ar fi putut să trădeze vag impresia că el cîștiga timp.

— Ai primit o telegramă de la Sir Luke ?

— Nu — n-am primit nici o telegramă.

— Nici măcar o scrisoare... ? se miră ea.

— De la doamna Stringham, nu.

Și iarăși nu izbuti să-și continue gîndul — deși ea, conținînd cu întrebările, îi dădu posibilitatea. Pentru că, de la cine auzise el ? Poate că, în cele din urmă, față în față cu ea, cîștiga într-adevăr timp ; și de parcă ar fi vrut să-i arate că respecta dorința lui, ea îl întrebă altceva :

— Ai vrea să mergi la ea — la doamna Stringham ?

În privința aceasta, cel puțin, el nu avea îndoieli.

— Nici gînd. E singură, dar e foarte descurcăreță și foarte curajoasă. Și apoi... — vru să continue, dar se opri brusc.

— Și apoi, zise ea, mai este și Eugenio ? Bineînțeles că pe Eugenio nu-l putem uita.

Rostise aceste cuvinte în așa fel încît să nu pară lipsite de blîndețe ; iar el se declară cu totul de acord.

— Nu-l putem uita, și pe bună dreptate. Îi va fi de mare ajutor — poate să facă orice. Voiam să spun, continuă el, că vor sosi probabil curînd și niște rude din America.

Auzind acestea, Kate putu să-i dea o informație pe dată.

— Un oarecare personaj care administrează averea lui Milly — principalul ei curator, presupun — tocmai ajunsese acolo, chemat în ultima scrisoare a doamnei Stringham.

— A, deci după ultima discuție a mătușii tale cu mine — vreau să spun ultima dată înaintea acestei dimineți. Îmi pare bine. Așa că, zise el, sînt destul.

— Da, sînt destul.

Dar se părea că nu acesta era faptul la care se gîndeau. Kate se apropie imediat cu un pas de problema ce o preocupa.

— Dar dacă nu ți-a telegrafiat nimeni, ce te-a îndemnat să mergi azi dimineată la Sir Luke ?

— Altceva — am să-ți spun îndată. Tocmai de aceea am vrut să te întilnesc neîntîrziat ; despre asta vreau să-ți vorbesc. Dar așteaptă. Sînt prea copleșit, continuă el, văzîndu-te în locul acesta.

Se ridică în timp ce vorbea, dar ea rămase locului neclintită. El se îndreptă spre foc și, aplecîndu-se puțin, cu spatele spre cămin pentru a se uita la Kate din locul în care stătea, reveni la problema ce-l frămînta :

— Te-a adus aici ceva grav ?

Spusese destul pentru a îndreptăți dorința ei de a auzi mai mult ; așa încît, trecînd peste întrebarea lui, ca se arătă nedumerită :

— Vrei să spui, dacă îmi dai voie să întreb, că ea fiind pe moarte... ?

— Firește că poți să întrebi, zise el după o clipă. Ideea care mi-a trecut prin minte — am venit anume să ți-o împărtășesc. Și drept să-ți spun, continuă el, am chibzuit mult azi-noapte și dimineată pînă să ajung la hotărîrea aceasta. Dar iată-mă.

Și avu un surîs care nu putea, își dădea bine seama, să i se pară decît automat.

Ea vorbea mai direct, pare-se, decît el.

— N-ai vrut să vii ?

— Ar fi fost simplu, draga mea, și continuă să zîmbească, dacă ar fi fost vorba într-un fel sau altul doar de „dorința“ mea. M-am gîndit, recunosc, în fel și chip la ceea ce era bine să fac și mi se părea ba dificil, ba de rău augur. Mi-am pus problema și zău că nu eram deloc fericit.

Cuvîntul acesta, după cîte se vedea, o intrigă — îl examină prin prisma acelui cuvînt.

— Pari tulburat — te-ai zbuciumat, cu siguranță. Nu te simți bine.

— A — destul de bine !

Dar ea continuă, fără să ia în seamă răspunsul lui :

— Ți-e silă de ceea ce faci.

— Dragă mea fată, simplifici — și era acum destul de serios. Nu e nici măcar chiar atît de simplu.

Ea avu aerul să mediteze ce anume putea în cazul acesta să fie.

— Bineînțeles că nu pot, neavînd nici un indiciu, să știu ce este. Dar continua să fie răbdătoare și neclintită : Dacă într-un asemenea moment, ea a putut să-ți serie, atunci sigur că habar n-am. Nu înțeleg, oricît de multă bunăvoință aș avea. Iar apoi, deoarece tăcerea lui ar fi putut să-i dea întreaga explicație care, spre descurajarea lui, plana amenințătoare în fața lui, zise : N-ai hotărît ce să faci.

Vorbise foarte blind, aproape înduioșător, și el n-o contrazise pe dată. Dar uăgădui după ce se uită la ea.

— Ba da, am hotărît. Numai că, văzîndu-te aici și înțelegînd ce înseamnă pentru tine — !

Iar ochii lui, parecă îndemnați de sugestii stăruitoare, se mutară dintr-o parte a odăii într-alta.

— Oribil loc, nu ? spuse Kate.

Aceasta îl făcu să întrebe iarăși :

— Ceva grav te-a determinat să vii ?

— Ei, mi-ar trebui la fel de mult timp să-ți explic, ca și ție dacă ai avea ceva să-mi spui. Să nu-ți bați capul cu venirea mea aici, continuă ea, și nici — ceea ce nu știu nici eu încă — ce mă mai „pîndește“ în situația de acum. Și te rog să nu uiți că dacă ai necazuri, la urma urmelor poate că dorese puțin să te ajut și eu. Probabil că pot chiar să te ajut.

— Dragă copilă, tocmai fiindcă presimt care e dorința ta — ! Cred că am într-adevăr necazuri — cred că asta e.

Vorbise cu o simplitate atît de bruscă și de ciudată, încît ea nu putu decît să-l privească uimită — ceea ce el observă imediat. De aceea încercă să pună capăt nelămuririi :

- Și totuși, n-ar trebui să am... — ceea ce sună însă și mai confuz.

Kate așteptă o clipă.

— Este, așa cum spuneai despre situația mea, ceva grav ?

— Ei bine, răspunse el anevoie, o să-mi spui dacă vei găsi că este. Adică, dacă vei constata că ideea mea este — !

Vorbea atât de anevoie, încît ea i-o luă înainte.

— Groaznică ? Și o exclamație de nerăbdare — care se pierdu într-un rîset — îi scăpă în cele din urmă : N-am s-o găsească nicidecum pînă ce nu știu despre ce e vorba.

Aceasta îl aduse mai aproape de miezul problemei, dar mai întîi începu să se plimbe de colo pînă colo, pe covorașul din fața ei, cu miinile în buzunare. Își aducea aminte acum de o altă situație — ceasul acela la Veneția, ceasul întinericului și furtunii, cînd Susan Shepherd stătuse în locuința lui de acolo așa cum stătea Kate acum, și el se întrebase, îndurerat ca și acum, ce putea să spună și ce nu putea să spună. Totuși, ocazia de acum, la urma urmelor, era într-un fel mai ușoară. Încercă s-o asocieze cu acest simțunînt în timp ce se opri în fața lui Kate.

— Înștiințarea de care vorbești nu poate să aparțină — în ceea ce privește data — acestor ultime zile. Ștampila, care e lizibilă, arată totuși că așa ar fi ; dar este de necrezut, oricum, că ea a scris...

Se opri, uitîndu-se la Kate de parcă ea trebuia să înțeleagă.

Era ușor de înțeles.

— De pe patul de moarte ? După care căzu o clipă pe gînduri. Nu simțem noi amîndoi de pîrere că n-a existat vreodată pe lume o ființă ca ea ?

— Ba da. Și uitîndu-se pe deasupra capului ei, vorbi destul de limpede : N-a existat vreodată pe lume o ființă ca ea.

Kate din scaunul ei, fără să se clintesească, își înălță ochii spre Densher, care privea în gol. Apoi, cînd el își îndreptă atenția din nou spre ea, îl întrebă :

— Și nu va depinde în continuare puțin și de ce anume conține înștiințarea ?

— Puțin, poate — dar nu mult. E o înștiințare, zise Densher.

— Adică o scrisoare ?

— Da, o scrisoare. Adresată mie de mîna ei — fără îndoială de mîna ei.

Kate reflectă.

— Îi cunoști scrisul foarte bine ?

— O, perfect.

Se părea că tonul lui o îndemnă — într-un fel ciudat — să pună următoarea întrebare :

— Ai primit multe scrisori de la ea ?

— Nu, doar trei. (Vorbise privind-o drept în față.) Și foarte, foarte scurte.

— A, zise Kate, numărul nu contează. Trei rînduri ar fi destul, dacă ești sigur că-ți amintești.

— Sint sigur că-mi amintesc. În afară de aceasta, continuă, i-am văzut scrisul și în alte ocazii. Îmi amintesc cum o dată, înaintea plecării ei la Veneția, mi-ai arătat chiar tu una din scrisorile ei tocmai în acest scop. Iar altădată mi-a copiat ceva.

— A, zise Kate aproape zîmbind, nu-ți cer explicații amănunțite. E suficientă una singură și bună. După care adăugă, oarecum ca să nu pară nerăbdătoare sau ironică : Și scrisul arată ca de obicei.

Densher răspunse, parcă pentru a completa declararea :

— E frumos.

— Da — era cu adevărat frumos. Ei bine, continuă de parcă ar fi vrut să-i mai facă o concesie, nu este o nouă tate pentru noi că a fost o ființă excepțională. Orice e posibil.

— Da, orice e posibil — păru să se agațe el în chip ciudat de afirmația ei. Asta îmi spun și eu. Văd că îți dai seama, explică el oarecum vag, și chiar mai bine decît mine.

Ea așteptă să spună mai multe, dar Densher cu miinile în buzunare, se îndepărtă iar, îndreptîndu-se de data aceasta spre unica fereastră a odăii unde, lămpile nefînd aprinse, obloanele nu fuseseră încă trase. Se uită afară în ceața luminată de felinare și rămase cu privirea absorbită de străduța londoneză sordidă — căci sordidă, alături de celelalte asociații din mintea lui, i se părea —

aşa cum îi fusese absorbită, în prezenţa doamnei Stringham, de Canale Grande. Şi nu putea uita că data trecută când a trebuit să ia o asemenea atitudine, îl determinase tocmai tăria rezistenţei sale faţă de prilejul de a o trăda pe Kate. Doamna Stringham, cu acea ocazie, se aşteptase ca el să spună că o va face; iar el se încruntase din cauza absurdităţii unei asemenea speranţe. Pe de altă parte, atenţia lui Kate era absorbită în aceste clipe de spatele şi umerii lui care i se înfăţişau atât de familiari — de parcă aceştia ar fi exprimat o referinţă la lucruri nedestăinuite, verigi ce îi scăpau şi care îi vor scăpa de-a pururi, oricât de mult ar fi încercat să le desluşască. Rezultatul frământării ei a fost că îl întreabă din nou:

— Ai primit ceea ce spuneai — azi-noapte?

El se întoarse spre ea.

— Venind din Fleet Street — cu o oră mai devreme ca de obicei — am găsit plicul, împreună cu alte scrisori, pe masă. Dar extraordinar a fost că mi-am aţintit ochii direct asupra lui încă de la uşă. L-am recunoscut, am ştiut ce este, fără să-l ating.

— E firesc. Îl ascultase cu luare aminte, dar tonul lui era atât de neobişnuit, încât adăugă pe dată: Vorbeşti de parcă, în tot acest timp, nu l-ai fi atins.

— Ba da, l-am atins. Am impresia că de atunci nu ating nimic altceva. E în posesia mea absolută, adăugă de parcă ar fi vrut să fie mai clar.

— Prin urmare, unde e?

— A, îl am aici.

— L-ai adus să mi-l arăţi?

— L-am adus să ţi-l arăt.

Vorbi cu o limpezime care avea, printre alte ciudăţenii, aproape o nuanţă de veselie, dar nu făcu nici un gest care să se potrivească vorbelor sale. Chipul ei vădi prin urmare aceeaşi curiozitate, în timp ce al lui, spre nerăbdarea ei, păru inundat, în chip răutăcios, de un alt gând.

— Dar acum că ai venit, simţi că nu vrei să mi-l mai arăţi.

— Vreau teribil de mult, zise el, dar tu nu spui nimic. În fine, ea îi surise, de parcă l-ar fi socotit un copil neînţelegător.

— Mi se pare că îţi spun tot atât cât îmi spui şi tu. Nici nu mi-ai spus cum se face că explicaţiile pe care le ceri nu reies din documentul tău. Apoi, deoarece el nu răspunse, îi veni o idee: Vrei să spui că nu l-ai citit?

— Nu l-am citit.

— Atunci, cum pot să te ajut? Îl privi cu uimă.

Se îndepărtă iarăşi în vreme ce ea rămase nemişcată, făcu câţiva paşi şi din nou se pomeni în faţa ei.

— Spunându-mi un lucru. Este ceva ce n-ai vrut să-mi spui mai deunăzi.

— Mai deunăzi?

— Prima dată după întoarcerea mea — în duminica aceea în care am venit la tine. Ce căuta el, continuă Densher, la ora aceea a dimineţii la ea? Încamă că a fost împreună cu ea acolo?

— De cine vorbeşti?

— De omul acela — lordul Mark, bineînţeles. Ce sens are?

— A, cu mătuşa Maud?

— Da, draga mea — şi cu tine. E aproape totuna; acest lucru nu mi l-ai spus mai deunăzi când ţi-am pus întrebarea.

Kate încercă să-şi amintească.

— Nu m-ai întrebat de nici o oră.

— Te-am întrebat când l-ai văzut ultima dată — înaintea sosirii lui a doua oară la Veneţia. N-ai vrut să-mi spui şi, fiindcă vorbeam despre lucruri mai importante, n-am luat în seamă. Dar faptul că nu mi-ai spus ştii, draga mea, rămâne.

Două lucruri parură să atragă în mod deosebit atenţia lui Kate.

— Eu „n-am vrut să spun“, iar tu „n-ai luat în seamă“? (Chipul ei era inexpressiv şi rece.) Vorbeşti într-adevăr de parcă aş tăinui ceva.

— Ei bine, vezi, continuă Densher, nici măcar acum nu-mi spui. Tot ceea ce vreau să știu, explică el, este dacă a existat o legătură între gestul lui care, practic, a provocat — fără doar și poate! — șocul ce a precipitat evenimentul, și ceva ce s-a petrecut între tine și el. De unde putea el să știe că sîntem logodiți?

XXXVII

Kate se ridică încet; era, de cînd aprinsese lumînările și se așezase, prima mișcare pe care o făcea.

— Încerci să mă acuzi că i-aș fi spus eu?

Nu vorbise cu indignare, ci mai ales cu o palidă spaimă — ceea ce el arăta că a înțeles numaidecît.

— Draga mea copilă, nu încerc să te „acuz” deoc; dar sînt foarte zbuciumat și mi se pare că nu înțeleg. Oricum, ce are a face nemernicul cu noi?

— Intr-adevăr, ce are a face? repetă Kate.

Ea clătină din cap de parcă ar fi avut iarăși o blindă îngăduință față de lipsa lui de rațiune. Era în alitudinea aceasta — și de fapt față de rațiunea lui — ceva din suavitatea oarecum de neînțeles cu care înainte, cînd aveau vreo neînțelegere, ea își impunea punctul de vedere. În fond își impunea și acum punctul de vedere, și el o știa; totuși, în mod inevitabil, accepta. Stătea acolo, în apropierea lui, ceva în răbdarea ei sugerind că își închipuise, cînd el îi vorbi mai implorator, că o va sîruta. Dar după cîte se părea, el nu avea această intenție: repetă însă întrebarea cu mai mult calm.

— Ce face el, la orele zece în dimineața de Crăciun, în compania doamnei Lowder?

Ea nu îi-a spus că stă acolo? pîru surprinsă Kate.

— În Lancaster Gate? (Densher era la fel de sigur ca și ea) Stă? — de cînd?

— De alaltăieri. A venit înaintea plecării mele. Iar apoi îi explică — mărturisind că era ceva nefiresc: Este un accident — ca și rămînerea mătușii Maud în oraș de

Crăciun, dar nu este chiar nemaipomenit. Amîndouă am rămas — și ei îi pare rău acum că am venit aici — lîndcă nici una din noi, așteptînd de la o zi la alta vestile pe care le-ai adus, n-am vrut să avem lume multă în jurul nostru.

— Ați rămas ca să vă gîndiți la — Veneția?

— Firește. Pentru ce altceva? Și puțin, adăugă Kate în chip încîntător — e valabil cel puțin pentru mătușa Maud — ca să ne gîndim la tine.

Înțeleg, chibzui el. Foarte frumos din partea voastră. Dar pentru ce să se gîndească la cine, întrebă el, a rămas lordul Mark?

Faptul că se află la Londra este, cred, ceva cît se poate de firesc. Are o locuință pe care a avut deodată ocazia s-o închirieze foarte avantajos — o ocazie pe care, cu lipsa lui de bani, declarată sus și tare, nu l-a lăsat indiferent să n-o exploateze, trecînd peste orice.

Densher era deosebit de atent.

Trecînd peste orice? Peste ce să trecă?

Ei bine, nu știu. Trecînd, să zicem, peste faptul că n-ar trebui să facă una ca asta.

Să încerc să facă rost de bani?

— Să încerc, în orice caz, să facă rost de bani prin orice mijloc. Se pare însă că, dintr-un motiv oarecare, trebuie să facă ce poate. A plecat din locuința sa, cînd a primit chiriul, iar mătușa Maud, care e confidenta lui în asemenea chestiuni, i-a spus: „Vino atunci la Lancaster Gate — să dormi cel puțin — pînă cînd, la fel ca, încă lumina, vei pleca la țară”. Trebuia să plece la țară — cred că la Moleham — ieri după-amiază; cel puțin așa mi-a spus mătușa Maud.

Înțeleg că ei i se pare că, prin această afirmație, Kate face o mină de gîmă, de sugestivă.

— Dar ca să știu că nu e nevoie să pă-

ca să?

Da — în măsura în care i-a intrat în cap că se-
lui acolo a fost în parte un motiv pentru mine.

— Și a fost într-adevăr un motiv?

— Puțin, poate. Cu toate că există aici — după cum știam — destule motive și fără asta. Așa încît, zise ea cu sinceritate, de fapt nu contează. Mă bucur că sînt aici; deși, cu bine pot eu să fac — ! și îi dădu să înțeleagă că aici asta nu conta. Deci el nu s-a dus, după cum îmi spui, la Matcham, cu toate că s-ar putea, dacă se mai pune toluși problema, să meargă în după-amiaza aceasta. Cel mai probabil mi se pare însă — și e într-adevăr, trebuie s-o spun, foarte frumos din partea lui — ca el să fi refuzat, spre deosebire de mine, s-o lase pe mătușa Maud să-și petreacă singură Craciunul. Renunțarea la Matcham de dragul ei este însă un *procédé* care ei o să-i facă plăcere. Nu e de mirare deci că a stăruit, într-o zi posomorită, să-l plimbe cu trăsura. Nu pretind că știu, încheie ea, ce se petrece între ei; dar asta e tot ce văd.

— Tu vezi în toate și ai văzut întotdeauna, vorbi Densher, ceva ce, atunci cînd sînt cu tine, mi se pare că este adevărat.

Ea îl privi ca și cum, conștient și plin de atenție, ar fi scos ghimpele rezervei din sufletul lui; apoi spuse cu o gravitate calmă, care parcă dezvăluia cît de asinuat i se părea ei acel fapt :

— Mulțumesc.

Cuvîntul își produse, dealtfel ca totul, efectul asupra lui. Se mai aflau încă față în față, aproape unul de celălalt, și cedînd impulsului la care nu cedase cu puțin timp înainte, își aseză mîinile pe umerii ei, o ținu strîns un minut și o scutură puțin cu drag, de parcă ar fi vrut să exprime lucruri mai învălmășite, toate foarte dificile, decît era în stare să redea prin cuvinte. Apoi, aploșindu-se, își lipi buzele de obrazul ei. După care se depărtă o clipă, pășind iarăși neliniștit, în vreme ce ea își păstra atitudinea în care, pasivă ca o statuie, primise dovada sentimentelor lui. Ceea ce n-a împiedicat-o însă să-i arate, de parcă ceea ce se petrecuse era destul de comandată, și mai multă îngăduință. Stabilise o conexiune calmă și lucidă, și în vreme ce o făcea, se aseză iar.

Încercam să datez exact ce mi s-a întîmplat pe cînd erai la Veneția

— A — va să zică asta-mi ești ! exclamă Densher, răsucindu-se pe călcîie.

— Ei bine, dacă acest „va să zică asta-mi ești“ cum ai bunătatea să zici, se referă la refuzul meu de a avea de a face cu el așa cum dorea — cum stăruia —, îmi recunosc vina. Ți-ar fi plăcut, continuă ea, să-i dau un răspuns care l-ar fi oprit să plece ?

Întrebarea îl îndemnă să reflecteze puțin stînjenit :

— Știi că plăcea ?

— Nici gînd ! dar teamă îmi este că — chiar dacă nu se potrivește ciudatelor tale presupuneri — i-aș fi dat același răspuns dacă aș fi știut. Este o problemă pe care, de cînd te-ai întors, nu ți-am mărturisit-o, pur și simplu fiindcă amintirea ei nu mă face prea fericită. Acum, după ce ți-am spus ce s-a petrecut, continuă ea, sper că nu-ți cer prea mult dacă te rog să nu mai pomeniți întîmplarea aceea.

— Desigur, zise Densher blind. N-am să mai pomenesc. Dar în clipa următoare continuă : El a bănuțit că A ghicir.

— Dacă vrei să spui, replică ea pe dată, că din nefericire a fost singura persoană pe care noi n-am reușit s-o inducem în eroare, nu pot să te contrazic.

— Nu — bineînțeles că nu. Dar de ce, risă totuși Densher, a fost el din nefericire singura persoană — ? Nu un bărbat isteț.

— E destul de isteț, se pare, dacă a văzut un mister; o ghicitoare în ceva atît de nefiresc — ținînd seama de toate și cînd s-a pus scris problema — ca atitudinea mea. Așa încît și-a format o convingere, și pe baza convingerii a acționat.

Cîteva clipe, Densher păru să-și concentreze privirea asupra convingerii lordului Mark, de parcă ar fi fost o pată pe obrazul naturii.

— Vrei să spui, fiindcă i s-a părut că-l încurajezi ?

— Bineînțeles că m-am purtat frumos, civilizat. Altfel ce se alegea de noi ?

— Ce se alegea... ?

— De mine și de tine. Cum i-am părut lui n-a avut însă importanță. Conta cum i-am părut mătușii Maud. Și apoi, nu uita că el își făcuse singur impresia despre tine. N-ai ce-i face, zise ea, doar ești, la urma urmelor — ei bine, tu.

— Sînt eu, atît cît vrei tu. Dar cînd am plecat la Veneția și am rămas acolo — ce părere și-o fi făcut ?

— Faptul că te-ai dus la Veneția și că ți-a plăcut să rămii — ceea ce nu este în cazul nimănui un lucru nemai-auzit — era explicabil pentru el în alte feluri. Și apoi, ar fi putut s-o considere drept o disimulare.

— În pofida doamnei Lowder ?

— Nu, zise Kate, acum nu în pofida doamnei Lowder. Înainte de cea de a doua descindere a lui, cum îi spui tu, mătușa Maud nu l-a convins — cu atît mai mult cu cît refuzul meu n-a ajutat. Dar s-a întors convins. Iar apoi, fiindcă prietenul ei părea încă năucit, zise : Vreau să spun, după ce a văzut-o pe Milly, a vorbit cu ea și a plecat. Milly l-a convins.

— Milly ? repetă Densher, nedumerit.

— Că erai sincer. Că pe ea o iubeai. Vorbele acestea fuseseră rostite în așa fel, încît el se răsuci iarăși și se pomeni la fereastră. Mătușa Maud, după ce el s-a întors aici, continuă Kate să-i explice, a aflat de la el. Și de aceea ești acum în termeni atît de buni cu mătușa Maud.

O clipă el privi afară tăcut — după care zise :

— Și de aceea ești și tu.

Aceste cuvinte, prin tonul lor extrem de categoric, conțineau aproape o notă de învinuire, sau mai degrabă ar fi conținut dacă n-ar fi predominat nota de adevăr. Erau tăioase, pentru că erau adevărate, dar adevărul lor părea să le impună ca un argument atît de concludent, încît nu duceau la nici o urmare din partea vreunuia din ei. Aici rezida, în vreme ce se înfruntau fără să-și vorbească, gravitatea întregii situații. Parcă ar fi existat o primejdie, pe care un cuvînt greșit putea s-o declanșeze. De aceea Densher procedă în cele din urmă mai chibzuit : așa cum stătea în fața ei, scoase port-vizitul din buzunarul de

la piept al vestei și luă o scrisoare împăturită, asupra căreia Kate își așinți privirea. Puse la loc port-vizitul și cu un gest, nu mai puțin ciudat fiindcă era vizibil spontan și inconștient, duse la spate mîna cu scrisoarea. Și în cele din urmă vorbi cu totul altceva :

— Am înțeles bine de la doamna Lowder că tatăl tău se află în această casă ?

La fel cum nu avusese niciodată nevoie de mult timp pentru ea să-i dea răspuns la astfel de digresiuni, îi răspunse și de data aceasta imediat.

— Da, e în casă. Dar nu trebuie să ne temem că ar putea interveni, vorbi ea de parcă la asta s-ar fi gîndit el. E în pat.

— E bolnav ?

Ea dădu din cap cu tristețe.

— Tata nu e niciodată bolnav. E un miracol. Este doar — etern.

Densher reflectă.

— Pot în vreun fel să te ajut în privința lui ?

— Da. Și i-o spuse pe șleau, plictisită aproape cu nenădăte : Făcînd ca vizita ta să treacă neobservată atît de el cît și de Marian.

— Înțeleg. Nu mă pot suferi. Totuși nu puteam — nu-i așa ? — să nu vin.

— Nu, nu puteai să nu vii.

— Dar trebuie, pe de altă parte, să pleci cu mine, cînd posibil.

În primul moment, aproape că se supără :

— Nu mă face să spun vorbe grele. Am și așa destule necazuri.

Știu — știu ! caută s-o împacă. E vorba doar că sînt atît de necăjit din cauza ta. Cînd a venit ?

— Acum trei zile — după ce nu a văzut-o de peste un an, după ce, pare-se, a încetat să-și mai amintească de ea, și într-o asemenea stare, încît era imposibil să nu-l prindem așa.

— Vrei să spui, atît de lipsit — ? ezită Densher.

— Nu, nu de hrană, ori de lucruri trebuincioase și nici măcar de bani. Arăta splendid ca întotdeauna. Dar era — ci bine, îngrozit.

— Îngrozit de ce ?

— Nu știu. De cineva — de ceva. Vrea, zice, să stea liniștit. Dar liniștea lui e înspăimântătoare.

Ea suferea, dar el nu putea să nu-i pună întrebări.

— Ce face ?

Kate șovăia.

— Plînge.

Din nou trecu o vreme pînă s-o întrebe, dar totuși se încumetă :

— Ce-a pățit ?

Kate se ridică încet și din nou stătura unul în fața celui alt. Ea se uită drept în ochii lui și era mai palidă decît înainte.

— Dacă mă iubești — uite — nu mă întreba de tata.

El așteptă iar o clipă.

— Te iubesc. Sînt aici pentru că te iubesc. Ți-am adus asta pentru că te iubesc.

Și luă de la spate mîna în care ținea scrisoarea.

Însă numai ochii ei — cu toate că i-o întinse — acceptară oferta.

— Cum, nici n-ai rupt măcar sigiliul !

— Dacă aș fi rupt sigiliul, precis aș ști ce e înăuntru. Am adus-o ca să rupi tu sigiliul.

Ea păru — fără să fi atins încă scrisoarea — neobișnuit de gravă.

— Să rup sigiliul unei scrisori pe care ai primit-o de la ea ?

— Tocmai fiindcă este de la ea. Voi fi de acord cu părerea ta, oricare ar fi ea.

— Nu înțeleg, zise Kate. Ce părere ai tu ? Iar apoi, deoarece el nu răspundea : Cred că știu. Bănuiești ceva. Nu e nevoie să citești. Este tocmai o dovadă.

Vorbele îi sunară ca o acuzație, dar o acuzație pentru care ea îl pregătise și care putea fi întîmpinată doar într-un singur fel :

— Am și eu intuiție. Mi-a trecut prin minte ceva în vreme ce îmi frămîntam cugetul, azi-noapte. Ideea mi-a venit într-un târziu. Ridică scrisoarea și păru acum mai mult să insiste decît să mărturisească : Scrisoarea a fost expedită astfel încît să sosească la o anumită dată.

— În ajunul Crăciunului ?

— În ajunul Crăciunului.

Pe chipul ei se așternu deodată un zîmbet ciudat.

— Sezonul darurilor ! După care, deoarece el nu zise nimic, continuă : Și a fost scrisă cît timp mai putea scrie și păstrată pentru ca să sosească la timpul stabilit ?

Întîlnindu-i doar privirea în vreme ce reflecta, el din nou nu răspunse nimic, ci doar zise :

— Ce înțelegi prin dovadă ?

— Ei, dovada iubirii ei frumoase pentru tine. Dar n-am să rup eu sigiliul.

— Refuzi categoric ?

— Categoric. Niciodată. După care adăugă, în chip ciudat : Știu și fără să deschid scrisoarea.

— Și ce știi ? Întrebă el rămas pe gînduri.

— Îți aduce la cunoștință că ai devenit bogat

El reflectă de data aceasta mai îndelung.

— Mi-a lăsat moștenire averea ei ?

— Nu toată, fără îndoială, fiindcă e imensă. Dar mulți bani. Nu vreau, continuă Kate, să știu cîți. Și înrăși surise ciudat. Am încredere în ea.

— Ți-a spus ? Întrebă Densher.

— Niciodată ! și Kate se îmbujoră la gîndul acesta. N-ar fi fost cîstit din partea mea. Și să știu, adăugă ea, că m-am purtat cîstit.

Densher, care o crezuse — nu putea să n-o creadă — continua s-o privească ținînd scrisoarea în mînă. Acum era mult mai liniștit, de parcă suferința ar fi trecut.

— Față de mine te-ai purtat cîstit, Kate ; și de aceea — fiindcă vorbim de dovezi — vreau să-ți dau una. Am ținut să vezi — și chiar înaintea mea — ce consider că e sfînt.

Ea se încrunță ușor.

— Nu înțeleg.

— Mi-am impus un tribut, o jertfă prin care să-mi pot exprima în mod special prețuirea.

— Ce prețuire ? întrebă ea, în vreme ce el se opriase din vorbit.

— Prețuirea caracterului admirabil al sacrificiului tău. Ai fost în stare de un act de splendidă generozitate la Veneția.

— Și privilegiul pe care mi-l oferi în privința documentului este răsplată ?

El făcu o mișcare.

— E tot ce pot face, ca simbol al atitudinii mele.

Ea îl privi lung.

— Atitudinea ta, dragul meu, dovedește că îți este teamă de tine însuși. A trebuit să faci un mare efort. A trebuit să-ți calci pe inimă.

— Așa îmi răspunzi ?

Kate se uită o clipă stăruitor la scrisoarea pe care mîna ei se abținea încă s-o atingă.

— Dorești neapărat s-o iau eu ?

— Dorești neapărat s-o iei tu.

— Să fac ce vreau cu ea ?

— În afară, bineînțeles, de a da în vileag conținutul ei. Trebuie să rămînă — iartă-mă că-ți atrag atenția — între noi doi.

Ea avu o ultimă șovăire, dar și-o învinse numaidecît.

— Trebuie să ai încredere în mine.

Luînd de la el scrisoarea sacră, o ținu un timp în mînă, în vreme ce ochii îi rămaseră iarăși ațintiți asupra frumosului scris al lui Milly despre care discutaseră mai înainte.

— A o avea în mînă, declară ea, înseamnă a ști.

— A, eu știu ! zise Merton Densher.

— Ei bine, dacă știm amîndoi — !

Ea se și îndreptă spre focul de care se apropiase tot mai mult și, cu un gest rapid, azvîrlî plicul în flăcări. El vru parcă — dar numai pe jumătate — s-o împiedice. Dar se opri, și oprirea lui a fost atît de promptă, pe cît de hotărîtor fusese gestul ei. Nu făcu altceva decît să urmă-

rească, împreună cu ea, cum ardea hîrtia ; după care privirile li se întîlniră iar.

— O să ți se comunice totul, zise Kate, de la New York.

XXXVIII

După ce primise, două luni mai tîrziu, vești de la New York, ea îi făcu într-o dimineață o vizită acasă — venind, nu ca la Veneția, la rugămîntea lui stăruitoare, ci dintr-o nevoie recunoscută în primul rînd de ea, însă și ca rezultat prompt al unei misive. Era vorba de un bileț de la Densher, însoțind o scrisoare ce trebuia predată „personal“, adresată lui de o eminentă firmă juridică americană, de a cărei faimă crescîndă aflase în timpul cît fusese la New York și al cărei conducător, ca executor principal al testamentului generos al lui Milly Theale, fusese din timp identificat în Lancaster Gate drept domnul care se grăbise să plece spre miazăzi, înainte de moartea tinerei fete, pentru a veni în ajutorul doamnei Stringham. Felul cum a procedat Densher la primirea documentului în cauză — o procedură în privința consecințelor căreia hotărîrea sa avusese timp să se maturizeze — a reprezentat, la drept vorbind și în mod foarte ciudat, prima referire la Milly sau la ceea ce ar fi putut sau n-ar fi putut Milly să facă, din clipa cînd priviseră împreună cum se mistuia în micul și banalul cămin din Chelsea opera nedeazăluită a mîinii ei. Se despărțiseră atunci imediat, din respect față de responsabilitatea pe care Kate spunea că o poartă pentru vizita lui, iar cînd se întîlniseră iar, subiectul devenise actual — cel puțin pînă la sosirea unor vești noi — doar prin modul insistent cum își exprima, tăcut, absența. Nu se văzuseră prea des în aceste săptămîni, cu toate că întîlnirile, în timpul lunii ianuarie și al unei părți din februarie, deveniseră într-adevăr pentru ei o problemă relativ ușoară. Șederea lui Kate la doamna Condrip se prelungea cu îngăduința mătușii ei, ceea ce l-ar fi intrigat dacă nu i s-ar fi dezvăluit în Lancaster Gate, fără să fi întrebă, natura esoterică a acestei îngăduințe.

— Este ideea ci, îi spusese doamna Lowder de parcă ar fi disprețuit, de fapt, ideile — ceea ce nu era adevărat ; iar intenția mea este s-o las să facă ce vrea până când se satură. S-a saturat într-adevăr — și destul de devreme ; dar fiindcă e teribil de mândră, se va întoarce când va găsi un motiv fără legătură cu dezgustul ei, pe care să-l poată folosi. Spune că e vacanța ei, pe care o petrece cum poțtește — un concediu la care, o dată pe an sau cam așa, după cum zice ea, chiar și slujnicele de la bucătărie au dreptul. Așa încît privim toată povestea din acest punct de vedere. Dar cred că n-o să ne mai luăm curînd un asemenea concediu. Și apoi ea se poartă frumos ; vine adesea — ori de cîte ori îi dau vreun semn de viață ; și s-a purtat în general frumos cu mine în acești doi ani, așa încît, ca să fiu cinstită la rîndul meu, nu mă plîng. Este, sărmana de ea, în mare măsură ceea ce am nădăjduit că va fi ; deși nu e nevoie, nu-i așa, sfîrși mătușa Maud, să-ți spun dumitale, care ești un om deștept, ce anume am nădăjduit.

În parte tocmai pentru a înlătura o asemenea ocazie, aparițiile lui Densher după Crăciun în casa bunei doamne s-au rărit simțitor. Acel stadiu al situației sale care, după întoarcerea de la Veneția, le făcuse să fie scurt timp aproape frecvente, era acum depășit și, odată cu aceasta, dispăruse și imboldul care acționase atunci. Un alt stadiu îi luase locul, pe care i-ar fi fost greu să-l numească sau să-l definească, dar al cărui flux crescînd o ocotea complet pe doamna Lowder. A existat un moment cînd părea posibil ca doamna Stringham, întorcîndu-se în America, să se oprească în drumul ei la Londra și să fie găzduită la vechea ei prietenă ; în acest caz, el fusese gata să se ocupe de ea, dînd dovadă chiar și de zel. Dar primejdia trecuse — o simțise ca o primejdie, și acea persoană pe care ar fi dorit cel mai mult s-o întâlnească din întreaga lume, plecă cu vaporul spre America de la Genova. Așa că el îi scrisese, spărgînd astfel, după moartea lui Milly tăceră — a cărei semnificație fusese atît de bine înțeleasă înaintea celui eveniment. Ea îi răspunsese de la Veneția de două ori și avusese timp să-i răspundă încă de două ori de la New York. Ultima ei scrisoare din cele patru venise cu aceeași poștă ca și documentul pe care el l-a predat lui Kate, dar

pe aceasta nu i-a arătat-o. Corespondența lui cu însoțitoarea lui Milly îi și apăruse ca un indiciu — ca un factor, ar fi scris el în ziarul său — al perioadei indiferent dacă era lungă sau scurtă, pe care o avea în față : dar deocamdată unul din gîndurile sale cele mai presante se referea la împrejurarea că nu-i pomenise încă nimic lui Kate. Ea nu-i pusese nici o întrebare, nici un : „Nu primești vreo veste ?” — așa încît n-a ajuns în situația de a pomeni ceva. Socotea că era un noroc, fiindcă ținea la secretul lui. Tot secret considera în sinea lui a fi și comunicarea peste Atlantic, recunoscînd fără să se înfioare măcar că era singura relație în care nu era ciuștit. Avea, de fapt, în legătură cu această relație, o imagine vie în minte — o vedea ca o mică stîncă înălțîndu-se în pustiul apelor, în întinderea cenușie și nesfîrșit de adîncă a sincerității. Faptul că făcuse, în diverse prilejuri, cîte o plimbare alături de Kate pe drumuri lăturalnice, plimbare care de fiecare dată se dovedise a fi mai remarcabilă prin ceea ce nu-și spuneau decît prin ceea ce își spuneau — acest fapt nu reuși să-i atenueze ciudata impresie că era dat în vileag. Sălășluia ceva în străfundul sufletului său ce nu dezvăluisese nimănui — și mai cu seamă aceleia care îl însoțea în aceste plimbări ; dar era totuși obsedat, trăind sub umbra acestei tănuiri, de presimțirea sinistră a publicității. Era ca și cum ar fi invocat acel lucru odios, fiind, ca un nerod, de bună credință ; și era destul de ciudat că, ținîndu-se de stîncă lui ce răzbătea din adîncul apelor și de Susan Shepherd, putea să-și închipuie că rămînea ascuns vederii. Era neîndoielnic, credința pe care o nutrea în puterea ei sau în delicata ei înclinație de a-l proteja. În orice caz, numai Kate știa — ceea ce într-adevăr știa — și era totodată ultima persoană interesată s-o spună ; totuși, se părea că fapta lui, atît de strîns legată de a ei, care n-avea să mai fie niciodată amintită sau reluată, fusese spulberată în lume pe aripile vîntului. Atitudinea lui cinstită, cum o considera el, față de Kate, constituia tocmai elementul amenințător ; în așa măsură încît resimțea uneori, în legătură cu impulsul lor final sau remediul lor final, necesitatea de a îngropa, în orbirea

întâmplătoare a îmbrăţişării lor, adevărul de neîntăgăduit despre ei doi.

Lăsînd la o parte faptul că în aceste zile ocaziile de a se îmbrăţişa rămîneau limitate, era totuşi expeditivul intim la care în fond recurgeau. În împrejurări ce făceau ca totul să aibă importanţă, avea valoare faptul că de trei ori în Battersea Park — unde doamna Lowder nu se plimba niciodată cu trăsura — el o (înuse strîns îmbrăţişată pe alei retrase. În împrejurările de acum, ea putea să lipscască fără să se deranjeze să dea lămuriri acasă — ceea ce pentru prima oară le oferea o libertate considerabilă. Densher era convins că ea putea spune întotdeauna în Chelsea — cu toate că el nu stăruia asupra acestui lucru — că fusese prin oraş s-o viziteze, cum se şi cuvenea, pe mătuşa ei, în vreme ce în Lancaster Gate existaseră întotdeauna motive care o împiedicau să susţină că trecuse pe la celelalte rude. Se bucurau astfel de o libertate pură, negustată încă, pe care, la drept vorbind, nu se şiau să arate în fel şi chip că o îndrăgeau. O arătau în fel şi chip, dar nu se foloseau din plin de ea — un fapt de neînţeles, pe care se întreceau amîndoi să-l considere firesc. Aşa cum îi spusese prietena lui, genul de favoare de care se bucura acum în Lancaster Gate, minunata şi călduroasa primire ce i se făcea, le tăia oarecum craca de sub picioare. Acolo aveau înspăimîntător de multă încredere în el — ei da, izbutiseră prea bine. Nu putea, pe scurt, să-şi dea întâlnire cu ea fără s-o înţele pe mătuşa Maud, şi nu putea pe de altă parte să caute societatea acelei doamne fără să-şi lege mîinile. Kate pricepea la ce se gîndea el, după cum pricepea şi el la ce se gîndea ea cînd îi mărturisi că într-un fel nu mai puţin penibil, se bucura şi ea de încrederea mătuşii Maud. În prezent era tratată cu deosebită generozitate; şi mărturisi că îi făcea scrupule deoarece îi folosea greşit libertatea. Doamna Lowder găsisese în fine — şi de data aceasta cu totul inconştient — calea de a-i derula. S-au întîlnit totuşi şi în cartierul din sudul oraşului, pentru a sublinia, spre binele comun, morala înfrîngerii lor. Traversau rîul; hoinăreau prin împrejurimile sordide, nevăzuţi; iarna era blindă, aşa încît, urcîndu-se în tramvale, se plimbau pînă la Clapham sau Greenwich. Şi totuşi, dacă orele petrecute în-

preună n-au fost niciodată numărate, lui Densher i se păru că, datorită unei legi ciudate, tonul lor — nici nu ştia cum să se exprime — n-a fost nicicînd atît de molcom. Faptul că nu discutau despre ceea ce ar fi putut să discute îi purta pe alte tărîmuri; păreau să utilizeze o insistenţă îndărătnică pentru a compensa prin altceva ceea ce ignorau. Ascundeau preocuparea pentru lucruri nesemnificative prin farmecul felului lor de a fi; cultivau intenţionat o curtoazie pe care mai de mult o lăsaseră să vină de la sine; adesea după ce o părăsea pe Kate, el se oprea brusc, îndepărtîndu-se apoi cu simţămîntul că amîndoi se schimbaseră. Ar fi descris schimbarea lor — dacă ar fi trebuit s-o descrie — spunînd că erau teribil de politicoşi. Ceea ce, avînd în vedere intimitatea şi familiaritatea lor, era oarecum caraghios. Ce primejdii îi ameninţa oare de a deveni neciopliţi — după ce fiecare, de mult timp, îl făcuse pe celălalt să fie grozav de tandru? Aceste probleme îl preocupau pe Densher cînd se întrebă de ce anume se temea.

Cu toate acestea, starea de tensiune îşi avea farmecul ei — atît de interesantă era o fiinţă care îl readucea la ea pe căile cele mai diverse. Din nou se manifesta talentul ei de a trăi, care o făcea să fie mereu alta în împrejurări diferite. Nu renunţa la tradiţia lor; făcea doar din ea ceva nou. Sincer vorbind, însă, nu fusese niciodată mai agreabilă şi, oarecum prozaic exprimat, nu fusese niciodată mai plăcut să stai în tovărăşia ei; Densher simţea că relaţia lor avea o bază astfel definită şi ezita chiar să aprecieze dacă aceasta era redusă sau extinsă de parcă, în orice caz, el ar fi admirat-o aşa cum probabil era admirată de oamenii pe care îi întâlnea „în lume“. În fine, nu se gîndise că ea va mai putea să-i rezerve ceva nou; totuşi a putut s-o facă — astfel încît în tramvaiul din Borough avea senzaţia că stătea alături de ea la masă. Ce fiinţă ar fi ea dacă ar fi într-adevăr bogată — cu ce geniu pentru aşa-numita viaţă în înalta societate, cu ce prezenţă pentru aşa-numita casă mare, cu ce graţie ar onora aşa-numitele situaţii sus-puse! Ar fi putut regreta numaidecît, meditănd astfel, că nu erau prinţi sau milionari. Ea îl tratase de Crăciun cu o gingăşie care lui i se păru atunci ca o catifea fină, menită să cadă în falduri grele, dar puţin întinsă şi subţiată; acum

avea impresia că între ei exista o relație multilaterală, așa cum numai una superficială putea să fie. În afară de aceasta, ea nu avea tot timpul nimic de spus despre ceea ce se petrecea acasă. Pleca de acolo și se întorcea, dar singurul lucru care aducea cu o aluzie era privirea ei când își luau rămas bun. Privirea ei însemna o interdicție repetată : „Doar eu trebuie să văd și să știu — așa că nu te atinge. E ceva ce ar pricinui vechea nenorocire pe care o înving, în felul meu, stînd alături de ea. Pleacă acum — lasă-mă în pace! — ca să stau din nou alături de ea. Ca să-ți fie milă de mine -- dacă asta dorești — trebuie să crezi în mine. Dacă am putea întî-adevăr să rezolvăm unele lucruri, ar fi cu totul altceva.”

O urmărea cu privirea cînd pleca, înțelegînd cu cită demnitate își purta cu povara. Imaginea era tulbure și confuză, dar cîit de dîrză era și cum mergea cu capul sus ! În asemenea clipe el ar fi putut, amețit, să se elatine puținel, asemenea unui obiect din casă pe care ea îl purta în echilibru pe cap. Fără îndoielă că datorită unei asemenea impresii simțea el că săptămînile, înainte ca ea să urse la el, s-au scurs aproape amețitor de repede. Dar aceste săptămîni conțineau o contradicție, căci deși se știa că pe deciziile așteptării fac în general ca timpul să treacă nevede, în cazul acesta toamnă așteptării făcea ca timpul să-l supere. Secretul acestor anomalii, sincer vorbind, era că el își dădea seama, în vreme ce zilele se topau una câte una, că ceva cu totul deosebit pierdea împreună cu ele. Acel ceva era doar un gînd, dar se referea toemai la o anumită propoziție și delicatețe ce făceau ca elementul propoziției de orice fel ar fi fost el, să fie mai cu seamă devorat de timp în zborul lui. Gîndul era numai al lui, și prietenul lui intimă era ultima persoană care ar fi putut să i-l împărtășească. Îl tănuia ca pe un lucru dureros și îndrăgii ; îl lăsa în urma lui cînd pleca, dar se întorcea acasă nu i repede, știind că îl va regăsi. Apoi îl scootea din călul lui sacru și din învelișurile lui fine ; le dădea în o parte una câte una, mîngîindu-le, mîngîindu-l pe el, așa cum un părinte, nedumerit și iubitor, ar fi luat în brațe un copil infirm. În felul acesta i se înfățișa, înspăimîntat fiind că altceva ar fi putut să-l vadă. În acele clipe se gîndea că

nu va ști niciodată, niciodată ce fusese în scrisoarea lui Milly. Intenția anunțată în scrisoare o va cunoaște probabil ; numai că era, lăsînd deoparte profunzimile spiritului său, partea cea mai simplă a problemei. Partea care era pentru totdeauna pierdută se referea la interpretarea dată de Milly faptelor ei. Interpretarea conținea posibilități pe care, tot întrebîndu-se, imaginația lui le amplificase și le rafinase. Făcuse din ele o revelație a cărei pierdere era ca priveliștea unei perle neprețuite azvîrlite în fața ochilor — după ce făcuse legămîntul să n-o salveze — în adîncurile mării, sau mai degrabă parcă s-ar fi jertfit ceva ce palpita, ceva ce, cu urechile spiritului, s-ar fi putut auzi ca un vaiet slab și îndepărtat. Acesta era sunetul pe care îl îndrăgea cînd era singur în tăcerea apartamentului său. Căuta tăcerea, și veghea asupra ei, așa încît tăcerea să domnească acolo pînă ce sunetele inevitabile ale vieții, prin comparație dure și stridente, o vor înăbuși și o vor curma încă o dată -- neîndoieînic prin același proces prin care, în mod insinuant, vor tămădui durerea din sufletul său, oarecum contopită cu ea. Tăcerea sacră devenea și mai adîncă prin imposibilitatea lui de a se plînge. Ii daruise biete Kate libertatea.

Cînd veni la el, în împrejurarea de care am pomenit, remarcabil și evident apără faptul că era cu totul stăpînă pe situație. Aceasta ar fi marcat pe dată — dacă n-ar fi existat altceva care s-o releve -- diferența dintre relația lor actuală și cea de mai înainte, la ultima lor întîlnire de la Veneția. Atunci fusese ideea lui, iar pasul de acum era făcut din inițiativa ei ; puținele trăsături pe care le aveau cele două ocazii în comun i se păzură, din primul moment, aproape patetice de clare. Ea avea același aer grav, ea și mai înainte ; privi împrejur ca să și-l ascundă, ea și mai înainte ; se prefăcea, ea și mai înainte, într-o atmosferă în care vorbele ei păreau fara noimă, că o interesa locul și că era curioasă să-i examineze „lucrurile” ; iar felul cum — după ce nu izbuti să-și ridice dintr-o dată vîlul și el spuse că ar face mai bine să și-l scoată — aprobă sugestia lui în fața ogînzii, trezi o anume amintire. Toate aceste lucruri erau fără rost. Cert era însă că după primele cinci minute, lui i se păru că îi oferea acel element al liniștirii de care

Înainte se îngrijise el. Kate era acum aceea care, mai presus de orice, avea prezență de spirit. Și se folosi foarte prompt de ea.

— Vezi, n-am ezitat de data aceasta să-ți rup sigiliul.

Căci din clipa cînd intrase, pusese pe masă plicul lung, îndesat, pe care el i-l trimisese într-un alt plic de format mai mare. El însă nici nu se uită la plic, convins că nu mai dorea s-o facă niciodată: dealtfel plicul zăcea pe masă cu adresa la vedere. Astfel că el nu „văzu” nimic și remarcă ei îl îndemnă doar s-o privească în ochi, fără să se apropie de obiectul indicat.

— Nu este sigiliul „meu”, dragă: iar intenția pe care am încercat s-o exprim în scrisoare a fost să ți-o predau ea și cum n-ar fi a mea.

— Vrei să spui că este a mea?

— Ei bine, să spunem, dacă vrei, că e a lor — a oamenilor de treabă din New York, autorii comunicării. Dacă sigiliul e rupt, foarte bine; dar să știi că am fi putut, adăuga el imediat, să trimitem scrisoarea înapoi, intactă și neatinată. Doar însoțită, zîmbi el cu sufletul la gură, de o scrisoare deosebit de amabilă.

Kate îi înregistrează spusele cu clipirea dîră prin care un pacient curajos semnalează minii examinatoare a medicului că a atins locul sensibil. Observă numaidecît că ea era pregătită să audă orice și, odată cu dovada grăitoare că era prea inteligentă ca să nu fie pregătită, întrezări licărul unor posibilități. Ea era — așa ziceai — destul de inteligentă pentru orîșice.

— Asta propui să facem?

A, e prea tîrziu — cel puțin în momentul acesta. Am auzit eu știm — !

Dar nu știi, zise ea foarte blînd.

— Mă refer, continuă el fără s-o ia în seamă, să procedez în mod elegant. Putem să-l fi trimis înapoi fără vreo lămură în cunoștință, doar e asigurarea celei mai malte considerații, iar dovada acestui fapt fiind starea plicului — lucrul n-ar fi mulțumit.

— Adică starea plicului să dovedească un refuz, reflectă ea, care nu se bazează pe insuficiența sumei?

Densher zîmbi din nou, parcă față de jocul atît de capricios al dispoziției ei.

— Ei bine, da — ceva de felul acesta.

— Așa încît dacă am luat cunoștință — în ceea ce mă privește — înseamnă că se ratează frumusețea gestului?

— Sînt dezamăgit, întrucît mărturisesc că am nutrit speranța că o să mi-l înapoiezi așa cum l-ai primit.

— N-ai exprimat speranța aceasta în scrisoare.

— N-am vrut. Am vrut să las totul pe seama ta. Am vrut — a, da, dacă asta vrei să mă întreb — să văd ce o să faci.

— Ai vrut să vezi cît de nedelicată aș putea să fiu?

— El continuă, cuprins de un fel de ușurare — în prezența unui fapt ce pare că plana în atmosferă și încă nu avea nume:

— Ei bine, voiam — prilejul fiind atît de bun — să te pun la încercare.

Kate rămase uimită — chipul ei o arăta — de expresia lui.

— Este într-adevăr un prilej bun. Mă îndoiesc, zise ea cu ochii așintiți asupra lui, că a existat vreodată altul mai bun.

— Cu cît mai bun prilejul, cu atît mai bună verificarea!

— De unde știi, întrebă ea drept răspuns, de ce sînt în stare?

Nu știu, draga mea! Dar dacă sigiliul n-ar fi fost rupt, aș fi știut mai devreme.

— Înțeleg, zise Kate care începuse să pătrundă sensul vorbelor lui. Dar nici eu n-aș fi știut. Și nici tu n-ai fi știut ceea ce știu eu.

Ți-o spun deschis, replică el, că dacă te simți obligată să-mi risipești neștiința, te rog foarte mult să n-o faci.

— Ți-e teamă de rezultat? șovăi ea. N-o poți face decît orbește.

El așteptă o clipă.

— Ce anume să fac?

Singurul lucru din lume la care cred că te gîndești. Să nu accepți, — ceea ce a făcut ea. Nu există vreun termen legal în asemenea cazuri? Să nu preiei moștenirea.

— Ai uitat ceva, zise el după o clipă. Rugămintea mea să fii alături de mine cînd voi proceda așa.

Mirarea o făcu să pară mai domoală dar, în același timp, n-o împiedica să se arate hotărîtă.

— Cum pot să fiu alături de tine într-o chestiune cu care n-am nimic de a face ?

— Cum ? Doar printr-o singură vorbă.

— Și ce vorbă ?

— Consimțămîntul tău să renunț.

— Consimțămîntul meu n-are sens dacă nu te pot împiedica.

— Poți să mă împiedici foarte bine. Să înțelegi bine acest lucru, zise el.

Ei i se părea că întrezărește o amenințare.

— Vrei să spui că n-ai să renunți dacă nu consimt eu ?

— Da. N-am să fac nimic.

— Asta, după cîte înțeleg, înseamnă acceptare.

Densher se opri.

— Nu fac nimic formal.

— Nu te vei atinge — asta cred că vrei să spui — de bani.

— Nu mă voi atinge de bani.

Tonul cu care îi vorbise — cu toate că treptat ajunsese la răspunsul acesta — făcea ca situația să fie și mai apăsătoare.

— Cine, în cazul acesta, se va atinge ?

— Oricine dorește sau poate.

Din nou, cîteva clipe, ea nu spuse nimic : ar fi putut spune prea mult. Dar cînd vorbi din nou, se orientase :

— Cum altfel aș putea să mă ating de ei decît prin tine ?

— Nu poți. La fel cum nu pot nici eu să renunț decît împreună cu tine.

— A, nici vorbă ! Nimic nu este în puterea mea.

— Eu sînt în puterea ta, spuse Merton Densher.

— În ce fel ?

— În felul în care o arăt — și așa cum am arătat-o întotdeauna. Cînd am arătat eu, întrebă el cu o nerăbdare subită și glacială parcă, altceva ? Cu siguranță că îți dai

seama — așa încît nu trebuie să pretinzi că mă menajezi — cît de mult mă „stăpînești“.

— E foarte frumos din partea ta, dragul meu, rîse ea nervos, că mă lămurești atît de bine.

— Nu te lămuresc deloc. Nici măcar nu ți-am vorbit despre șansa, după cum spuneam acum cîteva clipe, pe care am întrezărit-o pentru tine returnînd scrisoarea. Libertatea ta este deci deplină.

Ajunseră să se privească cu chipuri palide și tot ceea ce nu fusese spus li se reflecta în ochi cu groaza obscură a întetirii conflictului. Ceva se ivise între ei într-una din scurtele lor tăceri — parcă și-ar fi adresat unul altuia rugămintea să nu spună tot adevărul. Se aflau față în față cu această necesitate, dar care din ei trebuia s-o înfrunte primul ?

— Mulțumesc ! răspunse Kate vorbelor lui despre libertatea ei, dar fără să reacționeze într-alt fel, deocamdată ; din fericire nu le venea în minte nici un comentariu ironic, iar în următoarele clipe atmosfera se mai limpezi puțin.

Efectul se vădi în felul în care curînd vorbi el iarăși.

— Îți dai foarte bine seama că pentru asta am lucrat împreună.

Ea înregistră însă remarca de parcă ar fi fost cu totul obișnuită ; era din nou preocupată de o idee pe care voia s-o sublinieze.

— E adevărat — și în acest caz e teribil de interesant — că nici măcar nu ai curiozitatea să afli ce a făcut ea pentru tine ?

— Vrei să jur ? întrebă el.

— Nu — dar nu înțeleg. Mi se pare că în locul tău...

— A, interveni el, ce știi tu despre locul meu ? Scuză-mă, adăugă imediat, dar preferința mea e cea pe care am exprimat-o.

Kate avu însă peste o clipă un gînd curios

— Dar faptele nu vor fi publicate ?

— Publicate ? — se înfioră el.

— Adică, n-ai să le vezi în ziare ?

— A, niciodată ! Am să știu cum să mă fereșc de așa ceva.

Subiectul părea încheiat, dar în clipa următoare ea stăruia iarăși :

— Vrei să te ferești de orice ?

— De absolut orice.

— Și nu simți nevoia să știi mai precis la ce mă rogi să te ajut să renunți ?

— Îmi dau seama destul de bine, chiar fără să știu precis. Sint înclinat să cred că suma de bani nu este mică.

— A, va să zică așa ! exclamă ea.

— Dacă a vrut să-mi lase o amintire, urmă el liniștit, cu siguranță că n-a fost modestă.

Kate așteptă puțin, de parcă s-ar fi gândit cum să se exprime.

— E demn de ea. Dovedește cum a fost ea însăși — dacă îți amintești ce am spus odată că înseamnă asta.

El șovăi ca și cum ar fi fost multe de zis. Dar își aminti unul din lucrurile acelea :

— Nemaipomenită ?

— Nemaipomenită.

Un zîmbet fugar — mic de tot — flutură pe obrazul ei, dar pieri înainte ca amenințarea lacrimilor, ceva mai puțin nesigură, să se arate pe chipul lui. Ochii lui se umplură de lacrimi — dar asta o îndemnă să continue. Kate spuse blind :

— Cred că în fond îți este frică. Adică, explică ea, îți este frică să cunoști întregul adevăr. Dacă ești îndrăgostit de ea și fără să cunoști adevărul, ce ai putea să mai fii ? Și îți este frică — ce minunat ! — că ești îndrăgostit de ea.

— N-am fost niciodată îndrăgostit de ea, zise Densher.

Ea reflectă, iar după cîteva clipe îi spuse :

— Cred că n-ai fost atît timp cît a trăit. Cred că așa a fost, cel puțin în perioada cît ai stat acolo. Dar te-ai schimbat — cum era și firesc — în ziua cînd ai văzut-o pentru ultima oară : a murit pentru ca s-o poți înțelege. Din ceasul acela ai iubit-o cu adevărat. Kate se ridică

încet. Și eu o înțeleg acum. A făcut-o pentru noi ! Densher se ridică pentru ea să stea față în față cu ea, dar Kate își continuă ideea : Obişnuiam s-o numesc, necunoscută de mine — negăsind un nume mai potrivit — o penumbra. Ei bine, și-a întins aripile larg și iată cît au cuprins. Ne ocrotește.

— Ne ocrotește, adevări Densher.

— Iată ce îți ofer, sfîrși Kate, grav. Iată ce am făcut pentru tine.

Privirea lui molcomă și stărnă secă, într-o clipă, lacrimile.

— Să înțeleg atunci că — ?

— Că sint de acord ? Ea clătina din cap cu gravitate. Nu — fiindcă înțeleg. Vrei să te căsătorești cu mine, dar fără bani. N-ai să te căsătorești dacă îi avem. Dacă eu nu sint de acord, nici tu nu ești.

— Deci, mă pierzi ? Și el dovedi, cu toate că vorbea deschis, un fel de groază în fața perspicacității ei uimitoare. Ei bine, nu pierzi nimic altceva. Îți cedez absolut toți banii.

Franchetea lui fusese promptă, dar de data asta Kate n-avea nici un zîmbet de irosit.

— Exact — și prin urmare trebuie să aleg.

— Trebuie să alegi.

Lui Densher i se părea ciudat că ea se afla în locuința lui și trebuia să aleagă, în timp ce el, cu o încordare ce depășea în intensitate orice altă emoție ce-i întretăiase vreodată răsufllarea, aștepta hotărîrea ei.

— Un singur lucru poate să te salveze de la alegerea mea, zise Kate.

— De la hotărîrea că trebuie să mă supun ție ?

— Da, și ea făcu un semn spre plicul lung de pe masă. De la hotărîrea că trebuie să predai asta.

— Și care e acel lucru ?

— Cuvîntul tău de onoare că nu ești îndrăgostit de amintirea ei.

— Ah ! — amintirea ei !

— A, și Kate făcu un gest larg, nu vorbea de parcă n-ai putea să fii. Eu una aș putea, dacă aș fi în locul tău ; pentru un om ca tine ar fi posibil. Amintirea ei e dragostea ta. Nici n-ai nevoie de alta.

El o ascultă pînă la capăt în tăcere, urmărindu-i îndeproape chipul, fără să se miște. Apoi zise doar atît :

— Dacă vrei, mă căsătoresc cu tine peste o oră.

— Așa cum am fost noi ?

— Așa cum am fost noi.

Dar ea se întoarse spre ușă și felul în care clătină din cap însemna sfîrșitul.

— N-o să mai fim niciodată așa cum am fost.

Lector : MARIA VONGHIZAS
Tehnoredactor : VICTOR MAȘEK

*

Tip : 50 130 ex. broșate. Bun de tipar 29.06.1979.
Cost tipar 32,5.

■

Comanda nr. 90 020
Combinatul Poligrafic „Casa Scintei”
București — Piața Scintei nr. 1
Republica Socialistă România

82a

Lei 15,50